

સંજવે હે. તેવારે તેરાપંથી કહે હે કે, “શ્દાંતો માહણ પ્રત્યે, એવો સમ-
ચય અર્થ કર્યો હે, પણ શ્રાવકનો અર્થ કર્યો નથી.” તેનો ઉત્તર. હે
દેવાનુપ્રીય ! શ્રી જગવતી સૂત્રના પહેલા શતકના સાતમા ઉદ્દેશમાં
અજયદેવસૂરિજીએ ગર્જના અધિકારમાં, સમણંવા માહણંવા શબ્દ આ-
વ્યો હે ત્યાં, સમણં નામ તો સાધુનો અર્થ કર્યો હે, અને માહણ શબ્દ-
નો અર્થ શ્રાવક કર્યો હે; તથા દોલતસાગરજી કૃત જગવતીજીના
ટંકામાં પણ પુર્વોક્ત રીતે અર્થ કર્યો હે. તેવારે તેરાપંથી કહે હે કે, પહેલા
શતકના સાતમા ઉદ્દેશમાં માહણ શબ્દનો શ્રાવક અર્થ કર્યો, ત્યારે
આઠમા શતકમાં માહણ શબ્દનો શ્રાવક અર્થ કેમ ન કર્યો? તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! સૂત્રનો ટીકાની ફોલી એવીજ હે કે, એકજવાર
શબ્દનો અર્થ કરે. એજ શબ્દ વારંવાર આવે તો બીજીવાર ટીકામાં અર્થ
ન કરે. તેમજ બીજા શતકના પાંચમા ઉદ્દેશમાં એજ પાઠ આવ્યો હે,
તેમાં તથારૂપ સમણ માહણની સેવા કર્યાથી ‘સવણે નાણે ત્રિનાણે’
શ્લોકાદિક દસ બોલની પ્રાપ્તી થાય. હવે જુઠ ! શ્રાવકની સંગત અને
સેવા કર્યાથી દસ બોલની પ્રાપ્તી થાય કે નહીં ? શ્દાંત પણ માહણ શ-
બ્દનો અર્થ શ્રાવક જાણવો. એમ સર્વત્ર જગ્યોએ જગવંતીમાં “સમણંવા
માહણંવા” શબ્દ આવ્યો ત્યાં ‘માહણ’ શબ્દનો પહેલીવાર ટીકામાં
શ્રાવક અર્થ કર્યો તેજ જાણવો. વલ્લી ઠાણાયાંગ સૂત્રમાં પહેલાં ‘સમ-
ણં ત્રા માહણંત્રા’ શબ્દ આવ્યો ત્યાં પણ અજયદેવસૂરિજીએ ટીકામાં
‘માહણં’ શબ્દનો અર્થ શ્રાવક કર્યો હે. એમ સર્વ સૂત્રમાં ‘સમણં ત્રા
માહણંત્રા’ શબ્દનો અર્થ કોઈ ઠેકાણે તો ન્યારો ન્યારો કર્યો હે અને કોઈ
ઠેકાણે મોંઘમ કર્યો હે. સમણં સાધુ પ્રત્યે, ત્રા અથવા માહણંવા કહેતાં
શ્રાવક પ્રત્યે, એમજ કર્યો હે; પણ સર્વ જગ્યાએ જગવતીના પહેલા શત-
કના સાતમા ઉદ્દેશમાં પહેલીવાર ટીકાર્થ કર્યો તેમ જાણવો. એજ ‘સ-
મણંવા માહણંવા’ પાઠ જગવંતીજીના પાંચમા શતકના ઠઠા ઉદ્દેશમાં
કર્યો હે. તથારૂપ સમણ સાધુ પ્રત્યે અથવા માહણ પ્રત્યે હીલે, ત્રિદે અને
અપ્રીયકારી દાન આપે તો અશુભ-દીર્ઘાયુષ્ય વાંધે; અને તથારૂપ સમણ

અર્પણ પત્રિકા

મહત્પદાદિ અનેક ગુણગણાલંકૃત સુહૃ મુક્ત

મેહેતા પીતામ્બરજાઈ હાથીજાઈ માજી કારંધારી સાહેબ

સ્ટેટ-પાલણપુર.

વાલ્યાવસ્થાથી સ્વશક્તિવલો સંસારિક વ્યવહારમાં તેમજ રાજકાર્યાદિમાં અજ્યુદય પ્રાપ્ત થવાથી આપે સ્વભૂપાર્જીત ઇચ્છ્યનો અન્ય અન્ય પ્રસંગે વિદ્યા કેલવણીમાં તથા ધર્મકાર્યોમાં અંતઃકરણના ધાર્મિક ઉત્સાહથી વ્યય કરી પોતાના આત્માને નિર્મલ કરેલો છે તેનો પ્રત્યક્ષ દાખલો કે શુભ સંવત્ ૧૯૩૮ માં મહામુનો તપસ્વીજી શ્રી ત્રીલોકચંદ્રજી માહારાજ અત્રે ચોમાસુ પધારી ૧૧ અપવાસ કરેલા તે પ્રસંગપર ગુજરાત, મારવાડ અને કાઠીયાવાડ વિગેરે દેશોના જૈનજાઈન દર્શનાર્થે આવેલ તેમની સેવા વરદાશ કરવામાં તત્પર રહી અત્યંત નમ્રતા જાવ દર્શાવેલ તેમજ અદ્યાપિ પર્યંત અહાંનિશ પૂર્વોક્ત ધર્માદિ કાર્ય સ્વાત્મ પવિત્રતાર્થે કરોઢો અને તેવી પવિત્રતા પ્રાપ્ત થવાથી વૃદ્ધાવસ્થામાં શાન્તરસનો આપના અંતઃકરણમાં જમાવ થયો છે તેનો પ્રત્યક્ષ અનુજવ પાલણપુરના જૈન સમુદાયમાં પ્રસંગે પ્રસંગે થતા ઝંચા મનને શાન્તી પમામ્વામાં આપનું અંતઃકરણ સાધનભૂત થાય છે. એવા અનેક કારણોને લીધે તેમજ પરોપકારાર્થે આ મહાન ગ્રંથ પ્રસિદ્ધ કરવામાં મને મદદ આપી મારા ઉપર પૂર્ણ સદ્જાવ રાખોઢો તેથી આ જાપાન્તરરૂપ ગ્રંથ આપની પવિત્ર સેવામાં સવિનય અર્પણ કરું તું તે સ્વીકારજોજી.

પાલણપુર વીર સંવત્ ૨૪૩૪.

વિક્રમ સંવત ૧૯૬૪.

લી.
આજ્ઞાંકિત
જાપાન્તર કર્તા

श्री हंसराज बच्छराज नाहटा
सरदा शहर निवासी
द्वारा
जैन विश्व भारती, लाडनू
को सप्रेम भेट -

प्रस्तावना.

श्लोक.

स्याद्वादो वर्तते यस्मिन्, पक्षपातो न विद्यते;

नास्तन्य पित्रं किञ्चि, जैन धर्मस उच्यते ॥ १ ॥

श्री युती सकल श्रमण संघ (साधु, साध्वी, श्रावक अने श्राविका सम्यक्दृष्टि मार्गानुसारी सज्जन ज्ञान ज्ञान्य जनो) ने विदीत करवामां आवे ठे के:-वर्तमानमां हुंका अवसर्पणी प्रवर्तते, तेना प्रजावथी आश्चर्यचुत (न थवानी) अनेक वातो थइ, थइ रही ठे, अने थवानी नवाइ नथी. तेमज अनेक कूपंथ प्रगट थया, थाय ठे अने वली पण थवानी नवाइ नथी. आ बाबतमां विशेष लखवानी आवश्यकता नथी; कारण के आ बाबत जैन वर्गना नाना नाना बालक पण प्राय जाणे ठे. वास्ते प्रयोजन चूत फक्त लखीए ठीए के:—

पूर्वोक्त हुंका अवसर्पणीना प्रजावे अनेक मत मतान्तर प्रगट थइ गयेला ठे. तेमां संवत १८१५ नी सालमां एक तेरापंथी नामनो पंथ दृष्टेष्ट विरुद्ध श्री जिन सासनने धूम्रकेतु शादृश्य प्रगट थयो. इवे ते पंथ शा कारणे अने कया पुरुषना निमीत्तथी प्रगट थयो ते, अने ते पंथस्थ मनुष्योनो शो मन्तव्य ठे ते सत्य सनातन धर्माजिलाषी मध्यस्थ जनोने जाणवा सारु अति संक्षिप्त टुंक वृत्तांत नीचे लखवामां आवे ठे.

अथ श्वेताम्बरी तेरापंथ मतोत्पत्ति.

संवत १८०८ नी सालना अरसामां श्री मरुधर (मारवारु) देशने विषे बावीस समुदायस्थ परम पुज्य सुगुण संपन्न क्रत पुन्य श्री श्री १८०८ श्री श्री रघुनाथजी स्वामी घणा सुशिष्योना परिवोर चोख्खे विहारे करी विचरता हता. तेओ साहेबनी समिपे मारवारुमां आवेल अति प्राचीन सेहेर सोजत बगमोने नजदीक गाम कंटालीआना वासी

ज्ञाते ओशवाक्ष जिखुनजी नामे संवत् १८०० नी सालमां शिष्य
थया. जिखुनजीना संसारथी उदासीन प्रणाम तो खरा, तेम बुधी पण
तीक्ष्ण खरी, परंतु विचार-शक्ति अवली, तेथी जे सूत्र शास्त्र वांचे
ते उलटा प्रणमवा लाग्या. एम करतां एकदा प्रस्तावे पुज्यश्रीए तेमने
विचीक्षण जाणी बीजा साधु साथे आपी मेवारु देशमां आवेला
राजनगरे चोमासुं करवा मोकळ्या. त्यां आगल सागरगहना यति
निःसंतान गएल होवार्थी तेमना पुस्तक पानां विगेरेना वारस त्यांना
श्रावको इता तेथी जिखुनजीने वांचवा वास्ते जोशए तेटली सूत्रनी
प्रतो मली. जिखुनजी पण ते प्रतो वांचवा मांड्या, पण स्याद्वाद
पद लान्बित् अनंत नयात्मक श्री जिन-वचनना साचा रहस्य समुद्र
सरखी बुद्धीवाला जीवोने पण गुरुगम्य पूर्वक पामवा योग्य, ते जिखु-
नजी सरखाने गुरुगम्य वगर साचां रहस्य क्यांथी मळे ? हवे पूर्वोक्त
श्रावकदत्त सूत्रोनी प्रतो वांचवार्थी जिखुनजीना मनमां अनेक कूतको
उत्पन्न थवा मांड्या. ठेवटे अविधिए सूत्र वांचवानी असर जिखुनजीने
थइ के श्री नषीत सूत्रना वारमा उद्देशाना पेहेला तथा बीजा सूत्रमां
कण्ठुं ठे के, जे कोइ साधु साधवी अनेरा कोइ त्रसजीवने मुंज सुत्रा-
दिकना पासावमे बांधे, बंधावे अने बांधताने जलो जाणे, तेमज पूर्वोक्त
पासावमे बांध्या त्रसजीवने ठोमे, ठोमावे अने ठोरुताने जलो जाणे तो
चोमासी प्रायश्चित्त आवे. आवो साधु संबंधीनो लेख वांचीने एकान्त
मतीए एवो निश्चय करी लीधो के, मरता जीवने जो साधु बचाववा
सारु खोले तो चोमासी प्रायश्चित्त पामे, अर्थात् चार महिनानुं चारित्रं
खूए; त्यारे ग्रहस्थी मरता त्रसजीवने ठोमावे तेमां तेने धर्म पुन्य
क्यांथी थाय ? नज थाय, पाप लागे. एवी रीते श्रीमद् दया जगवती
विषे अश्रद्धा उपनी. तेमज श्रीमद् जगवतीजी सूत्रना आवमा
ज्ञातकना ठळा उद्देशामां श्रमणोपासक (श्रावक) तथारूप असंयति अवृ-
त्तिने सचित्त अचित्त, सुकृता असुकृता अस्नादिक प्रतिबाजे तो तेने
एकान्त पाप थाय, पण किंचीत निर्जरा न थाय एम कण्ठुं

હે. તેનો પણ પરમાર્થ જાણ્યા વગર એમનો એમ એકાન્ત બુદ્ધિએ એવો નિશ્ચય કરી લીધો કે, સાધુ સિવાય કોઈ સંયતિ ન કહેવાય, અસંયતિજ હે. માટે સાધુ સિવાય બીજા કોઈને પણ આપ્યામાં નિર્જરા કે પુન્યરૂપ નહોતો નથી. જે આપે છે તેને એકાન્ત પાપ લાગે છે. એવી રીતે પરંપરાય પરમ કલ્યાણકારક મોક્ષના પ્રથમ દ્વારરૂપ દાનને વિષે પણ અશ્રદ્ધા લપની. એવી રીતે દયાદાન વિષે ગ્રહસ્થીના નિમીત્ત પૂર્વક અશ્રદ્ધા થવાથી ત્રિશૂનજીને અનેક દોહલા ઉત્પન્ન થવા માંડ્યા. તે સમિપ-વર્તી સાધુજનોને કિંચીત્ પ્રગટરૂપે કેહેવા માંડ્યા, તેથી તે સાધુર્તનાં મન પણ શંકાશીલ થઈ ગયાં. એમ કરતાં કોઈક અવસરે પુજ્યશ્રીને તે બાબત જાણવામાં આવતાં ત્રિશૂનજીને પૂર્વોક્ત સોજત શેહેરને વિષે હિતમિત મધુર વચને સમજાવ્યા કે “ હે વત્સ ! પૂર્વોક્ત સૂત્રાર્થનો તમને યથાર્થ અવબોધ નથી થઈ શક્યો તેથી તમને તેમ જાણે છે, પણ તેનો એવો અર્થાશય નથી. તમે પોતેજ જરા દીર્ઘદ્રષ્ટિથી વિચારો કે, જો એમ હોય તો તો દયા દાન એ ધર્મના મૂલ જૂત મુખ્ય અંગ ઊઠી જાય; અને ઝ્યારે એ ઊઠી જાય ત્યારે આર્ય (મોક્ષ) માર્ગનો અજાવ થઈ જાય. એમ ક્રમ પૂર્વક નાસ્તિક થવા દહામો આવે. માટે હે આર્ય ! તમે જે અનંત અરિહંત સિદ્ધના અગ્નિપ્રાયથી વિરુદ્ધ અગ્નિપ્રાય કહ્યો તેનો દંડ (પ્રાયશ્ચિત) અંગીકાર કરો અને હવે પઠીથી એવું સ્વ-મનિષા જનિત અગ્નિપ્રાય કલ્પિ અન્ય જીવોને શંકાશીલ નહીં કરવાની પ્રતિજ્ઞા લ્યો. ” એ વાત ત્રિશૂનજીના મનમાં તો ન રુચી, પણ અવસરફ એવા ત્રિશૂનજીએ વિચાર્યું કે, યદિ હમણાં હું મારા માનસિક ડહાનિશ્ચય પ્રગટ કરીશ તો એ ગુરુ મને સમુદાય બાહાર કાઢી મુંકશે, અને વિના મદદ હું એકલો રાખતી મરી જઈશ. મારો જે ઉદ્દેશ છે તે નિષ્ફલ જશે, તેથી હમણાં તો ગુરુને ઇજ્ઞાતું લોમ (મનને અનુસારે) જાણા બોલવી યોગ્ય છે. એમ ધારી દંત-પ્રીય ત્રિશૂનજી બોલ્યા કે, હે સ્વામી ! મારી જીલ્ડ આપને જાણી તેથી હું ક્ષમાપાત્ર હું. માટે આપને ગમશે તે દંડ મને આપશો તે લેવા હું સુસ્તી

दशार्धुं-बुं. एवी रीते वोखता जिखूनजी प्रत्ये जडिक प्रणामी एवा श्री गुरुए यथायोग्य दंरु आप्यो. ते ड्रव्यथी तो लीधो पण प्रणाम मिथ्यात्व न मट्यो, तेथी वली पूर्वोक्त रीतीथी विशेषतः अनेक हेतु युक्तिथी दया-दान विषे जेदोत्पादक वचन जालमां विशेष करी जोखा अद्वपडा साधुजने फसाववा शरु कर्या. ते वात वली पण पुज्यश्रीना जाणवामां आव्याथी पूर्वोक्त रीते तेमने समजाव्या, पण सेहेजसाजमां तेज समज्या नहि. त्यारे तेमने इसत आक्रोश करी केहेवुं परुयुं के, जेम कोइ मगजनं फाटेल गणीतडा, एकदा बगमाना जणवामां माल नथी एम कहे, पण ए तेनुं केहेवुं विद्वजन मंरुलमां अप्रमाण थाय; कारण के न्यायथी जोतां प्रथम एकदा बगमा शीखवा ते विशेष गणीतडा थवानुं समवाइक मूल कारण ठे, तेम तमारे पण समजवुं के, अनुकंपा रुप दया-दान ते जंचली दशा पोंहोंचामवानां कारण ठे. तमे कारणनुं निषेध केम करो ठो ? कारण के कारण विना कार्य नथी थतुं. यतः पुर्वात पुर्वात कारणं, पश्चात पश्चात कार्य. इति वचनात. इत्यादि गुरुए कष्टुं एटले बीजीवार पण श्री गुरुना केहेवा प्रमाणे दंरु लइने गुरुथी जुदा न परुतां सामील रहीने अंदर अंदरखाने जिखूनजी साधुजने खूब बेहेकाववा मांड्या. जावी वसात् साधुज पण घणा बेहेकी जिखूनजीने सहमत थया अने प्रबल विचार करी राख्यो के, ज्यारे पुज्यजी आपणने ठेके त्यारे हवे ठचोक थइ प्रथम तो तेमने विनय पूर्वक सत्य श्रद्धा अर्ज निवेदन करवी. तेम करतां तेज न माने तो तेमने परुता मुकी आपणे आपणो धारेखो सत्य मार्ग प्रचलित करवो, तेवो ड्रढ निश्चय कर्यो. पढी ग्राम बगमीने विषे पुज्यश्रीनो जेगारो थयो ते अवसरे पुज्यश्रीए फरमाव्युं के, जिखूनजी तमे हजी सुधी पण कपोल कदपीत श्रद्धा तेमज तेनी परुपणा ठोमी नथी. वास्ते आ ठेछीवार तमने कहेवामां आवे ठे के, कां तो तमे तमारी मिथ्या श्रद्धा परुपणा ठोमी सत्य अंतःकरणथी प्रायश्चित्त द्यो, नहिं तो हवे तमने समुदायथी बाहार करवामां

आवशे. इत्यादि गुरुनां वचन सांजली बहु जन सम्मत एवा जिखुनजी बोल्या, स्वामी ! अमने जे जाण्युं ठे ते खरुं जाण्युं ठे. अने खरानो दंरु होय नही. माटे दंरुफंरु देवानी वात हवेथी आपने करवी लाजम नथी अने हवे अमे आपना केहेवा प्रमाणे दंरु लेवाना पण नथो. अमारुं तो आपने एम केहेवुं ठे के, आपने जो आत्मार्थनी इच्छा होय तो एटला दीवसे खोटी श्रद्धा परुपणा करी साधु आचार्यना गुण विना मात्र नाम धराव्यां तेनुं प्रायश्चित्त करी अमारा केहेवा प्रमाणे सत्य श्रद्धाधारी मठपतिपणुं ठोकी फरीथी दिक्षा ग्रहण करो, तो तमे अमारा गुरु अने अमे तमारा शिष्य, नहिं तो हवे अमे अमारुं धार्युं काम करवाना ठीए. पंढी केहेशो के अमने पेहेलुं कछुं नही तेथी कहो दरशावुं लुं. एवी रीते उलटा गुरुने उपदेशवा मांरुया. त्यारे श्री गुरुए जाण्युं के, आ जीवनो होणहार एवोज मालुम पमे ठे माटे समजवो मुश्केल ठे. तो हवे एने सामील राखवो शा कामनो. एम धारी “ जिखुन समुदाय बाहार ठे ” एवो हुकम प्रगट कीधो. त्यारे जिखुनजी जाणे के “गुरुसैंकपट साधसैं चोरी, के हुवे नीर्धन के हुवे कोढी ” आ वचनने संजारी बोलता होय ने, तेम बोल्या. जो स्वामी ! आप मने एकलो जाणी समुदाय बाहार काढता हशो पण तेम नथी. मारे सामील बीजा पण महत्-गुणी साधुजन ठे. माटे आपे मने समुदाय बाहार काढवानुं काम बीचार पूर्वक करवानुं ठे. आवां जिखुनजीनां वचन सांजली जडिक प्रणामी श्रीगुरु तेमने कहेता हवा. हे वत्स ! एक हो, गमे तो घणा हो, तेनी अमारे दरकार नथी, तथापी तमे जुदा जुदा नाम द्योने, देखीयें तमारी सामील कोण कोण साधु ठे. त्यारे जिखुनजीए नांखा नोखा नाम देइ बताव्या. ते सांजली श्री गुरु इशत धर्मानुराग रुप सरागवसे चिंता प्रसीत थया; पण “ बीगरुयो पान बीगामे चोली, बीगरुयो साध बीगामे टोली ” आ वचनना अनुसारे तेमने संवत्सर १८१५ ना चैतर सुद ए सुक्रवारना दीवसे समुदाय बाहार कर्या. तेज पण गुरु कुल वास ठोकी बीहार करी अन्यत्र जता हता. एवामां माहा

વાયુના યોગે તે ગામના બાહાર ઢત્રીઢમાં રહ્યા. તે પુજ્યશ્રીના જાણવામાં આવતાં કરુણાશીલ પવીત્ર પ્રીતીયજ્ઞાવ ધારણ કરતા થકા તેમને સમજાવવા યાતર સાંમે પધાર્યા. ત્યાં ગુરુ ચેલ્લાને યથા સંજવતી ચર્ચા વાર્તા થઈ, પણ જિજ્ઞુનજીણ વિના સમજે વિહાર કર્યો. તે અવસરે જિજ્ઞુનજીના સાથે કેટલા સાધુ નીકળ્યા ઇ કાંઈ ચોકસ નથી, પણ સાંજવ્યા પ્રમાણે તેર સાધુ નીકળ્યા કેહેવાય છે. તેમાંથી શ્રીમાન રુપચંદ્રજી સ્વામી આદિ ઠાણાં બે કોઈ નિમિત્ત કારણ જોગે તેમની અસત્ શ્રદ્ધાન હૃદયે ન બેસવાથી થોડા વચ્ચતમાંજ, જિજ્ઞુનજીને ઢોઢી પુજ્યશ્રીને મલી પુન્યક્ષેત્ર શ્રી પાલણપુર ક્ષેત્રને પવિત્ર કર્યું. મુખ્ય કરી વૃદ્ધાવસ્થાદિ સંયોગે પાલણપુર બીરાજમાન રહ્યા, અને તેજ શેહેરમાં શુન્ન સંવત્ ૧૭૫૫ ના આસો વદ ૭ ના દીવસે અણસણ પૂર્વક દેહોત્સર્ગ કર્યો. ઇ માહાત્મા શ્રી સમકિતસારના કર્તા શ્રીમનૂ પ્રવરપંક્તિ વાદલબ્ધીસંપન્ન શ્રુત-બલી શ્રીયુતી જેષ્ઠમલ્લજી સ્વામીના ધર્મગુરુ હતા. તેડ જિજ્ઞુનજીની સાથે નીકલો પાઠા આવેલ તેથી તેમનો સંક્ષીપ્ત વૃત્તાંત પ્રસંગ પામો અહિં ઉપયુક્ત જાણી લખ્યું છે.

હવે તે જિજ્ઞુનજી શેપ સાધુ રહ્યા તેડ સાથે દેશ નગર ગ્રામાદિકને વિષે સુદ્ધી રીતે દયા દાન ઉથાપવા રુપ અનેક વચ્ચનજાલમાં અનેક જીવોને ફસાવવા માંડ્યા અને પોતાના ગુરુવાદિકને ઝ્રષ્ટ જાગલ, પરુવાઈ, પાંચમી, ઇત્યાદિક અનેક જાતની ગાલો ચોપકાવા માંડ્યા. તે દેખી અન્યાન્ય સમુદાયસ્થ પરોપકારી ગીતાર્થ સાધુજનો તેમને સમજાવવાને નિમિત્તે તેમની સાથે શાસ્ત્રાર્થ ચર્ચા કરી વચ્ચતો વચ્ચત પરાજય (સ્વષ્ટ) કરવા લાગ્યા, પણ જેમ જુમિ ગ્રહસ્થિત મનુષ્યને સુર્યની કિરણનો જોઈય તેવો પ્રકાશ ન થાય, તેમ પૂર્વોક્ત મહામુનીરુપ સુર્ય, કથનીરુપ કિર્ણ અને અજિનિવેષ મિથ્યાત્વરુપ જુમિગ્રહ, તેમાં જિજ્ઞુનજી રહેલા તેથી ઝ્રમરુપ તીમીર નાશ ક્યાંથી થાય ? જિજ્ઞુનજી શાસ્ત્રાર્થમાં હારે તોપણ કહે કે, મારી બુદ્ધિની સ્વામીથી હું પરાજય પામું હું, બાકી વાત તો હું કહું-હું તેજ સત્ય છે. ઇવી રીતે કહી મૂલ

હઠવાદ ન ઢોમે. તે દેખી બીજા સાધુર્ણે પણ એમ ધાર્યું કે, આવા હઠી ડુરામહીની સાથે વાદ કરવો તે શુષ્કવાદ છે. એમ જાણી હપેક્ષા કરવા લાગ્યા તેથી જિંહુનજીને પાવતું આવ્યું. ઘટલે જાણ પુરુષ તો હપેક્ષા કરવા લાગ્યા, અને અજાણ પુરુષોને જિંહુનજીની અલૌકીક અનહદ એકાન્તીક બુદ્ધિએ મોહ પમાની કંબજે કરવા માંડ્યા. ઇત્યાદિક કારણયોગે મતનો પ્રસાર થવા લાગ્યો.

હવે એ મતનો મંતવ્ય સાંજલો ! મૂલ્ય તો દયા અને દાન બે રકમોનો ફેરફાર કર્યો. હવે જેમ કોઈ ચોપકામાંથી એક બે રકમનો ફેરફાર કરવા चाहे ત્યારે તેને બીજી પણ ઘણી રકમોનો ફેરફાર કરવો જ પડે. એ સ્વાજ્ઞાવિકજ છે. તેમ જિંહુનજીએ પણ જ્યારે દયા-દાનરૂપ બે રકમોમાં ફેરફાર કર્યો ત્યારે તેમને તેને લગતી એવી બીજી પણ ઘણી રકમોનો ફેરફાર કરવો પડ્યો. તે નીચે પ્રમાણે:—

શ્રી દયા ઝગવતી વિષે.

- ૧ શ્રમણ જ્ઞાતપુત્ર માહાવીરદેવે અનુકંપા આણી ગોશાલાને બચાવ્યો તેથી તેમને ચુક્યા કેહેવા પડ્યા.
- ૨ સાધુજીને કોઈ દુષ્ટ ફાંસી દઈ ગયો છે. એવામાં કોઈ દયાવંતે દેખી ફાંસી છોડી સાધુને જીવીત દીધું, તેને એકાન્ત પાપ લાગ્યું, તેમ કેહેવું પડ્યું.
- ૩ કોઈ અનુકંપા આણી કોઈ જીવન મરણના ઝયથી રક્ષા કરે અર્થાત પુન્ય જાણી બચાવે તો તેને અઢાર ઘાપ લાગે એમ કેહેવું પડ્યું.
- ૪ ગાયોથી વામો ઝર્યો છે, એવામાં અકસ્માતથી અથવા કોઈ હુકમે લાહે લગામી તેથી ગાયો બલો જાય, તે દેખી કોઈ દયાવંત વામો છોડી ગાયો બાહાર કાઢી બચાવે તેને એકાન્ત પાપ લાગ્યું એમ કેહેવું પડ્યું.

दान વિષે.

- ૫ અગ્યારમી પ્રતીમા પ્રતીપન્ન યાને ૨૨ મી પમીમાધારી શ્રાવકને કોઈ બેતાલીસ હુષણ ટાલીને અસ્નાદિક આપે તેને એકાન્ત પાપ લાગે તેમ કેહેવું પમ્યું.
- ૬ શ્રાવકને પોષધ, સંવર અથવા સામાયક કરવાને જગ્યા આપે તેને એકાન્ત પાપ લાગે તેમ કેહેવું પમ્યું.
- ૭ અનાથ દુર્બલ અન્યાગતાદિને આપવામાં એકાન્ત પાપ લાગે તેમ કેહેવું પમ્યું.
- ૮ સાધુ સીવાય સર્વ અસંજતિ હે એવું કેહેવું પમ્યું.
- ૯ શ્રી જિન-આજ્ઞા વાહાર એકાન્ત પાપ નિપજે હે એમ કેહેવું પમ્યું.
- ૧૦ મિથ્યાત્વીની કરણી શ્રી જિનાજ્ઞામાં હે એમ કેહેવું પમ્યું.
- ૧૧ શ્રાવકને જગવંતે રત્નના કચોલા (વાટકા) સમાન કહ્યા હે તેને ઝેરના કચોલા સરખા કેહેવા પમ્યા.
- ૧૨ સ્થિવરકલ્પી સાધુને કમાન વાસવા તથા ઝઘાડવાની આજ્ઞા નથી એમ કેહેવું પમ્યું.
- ૧૩ તેરાપંથી સાધુને આહાર કરવામાં ધર્મ હે એમ કેહેવું પમ્યું.

વિગેરે અનેક રકમો તથા તેના પેટાની ઘણી રકમો હે તે લખવાથી લંબાણ થવાના સવવથી ડપર પ્રમાણે ફક્ત જુજ રકમો જણાવો હે. વિશેષ ગ્રંથ વાંચવાથી માલુમ પડશે. આવો તેડનો અઘટીત ઉપદેશ હોવા ઉતાં તેમાં કેટલાક લોકો ફસાયા એ હુષમકાલનું માહાત્મ હે.

હવે શ્રી સિદ્ધાન્તસાર ગ્રંથની ઉત્પત્તિ લખીએ બીધ.

પૂર્વોક્ત રીતે જિહુનજીથી માંઝીને આ ગ્રંથ ઉત્પન્ન થવાના અરસા પર્યંત તેરાપંથીઠે જેમ જેમ પોતાના કલ્પીત પંથને પ્રસારવા સારુ કુતર્ક પ્રગટ

करता गया, तेम तेम बावीस समुदायस्थ गीतार्थ विद्वान महानुजाग्य माहामुनीज तेरापंथी कृत कुतर्कोनुं समाधान अर्थात् श्रीमत सत्य शास्त्रानुसार खंरुन करता गया; परंतु ते खंरुन मंरुन प्रथक प्रथक होवार्थी सामान्य प्रकोर्ण लोकोने जोइए तेवो छात्र न मखी शके. ते लोको सहेलाइथी छात्र लइ शके ते माटे तथा पूर्वोक्त कुपंथने विषे फसायला लोकोने मुक्त करवा तथा हवे पढी न फसाय एवा हेतुथी श्रीमान कनीरामजी स्वामीए नवकोटीना शेठजी श्री फतेहमखजीनी प्रेरणाथी पोते सिद्धान्त, पद, वेद टीका चुरणी आदि आर्स ग्रंथानुसारे पूर्वोक्त खंरु खंरु कथनने एकत्रीत करी सामाबार हजार श्लोकना विस्तारवालो ग्रंथ रची शुभ संवत् १९०६ नी सालमां पुर्ण कर्यो. तेमां अनेक तरेहनी सरलता बतावी त्रीजंगी चोजंगी विगेरे सेहेली रीते वांचनार समजी शके तेवा टीका सहित द्रष्टान्तोथी नरपूर बनावेख ठे. ते अथथी ते इति सुधो वांचवार्थी समजाशे.

प्रीयतम ! सत्य धर्मने समजवो ए काम बुद्धिमान विवेकी पुरुषोनुं ठे, अने दस द्रष्टान्ते दुर्लभ, एवा मनुष्य जन्मनो सार पण मुख्य करीने धर्म पीठाणवो एज ठे. वास्ते अमे सर्व सज्जनोने प्रार्थना करीए ठीए के, एवो विचार जरापण न करवो जोइए के “ अमे अमुक पंथस्थ ठीए ” ए रीते मतनो आग्रह अणकर्ता निःकेवल स्यादवाद पद-खान्डीत निग्रंथ प्रवचननोज आग्रह करवो उच्चीत ठे; कारण के जे माणस मताग्रही, हठी, दुराग्रही या दृष्टीरागी होय ठे तेने श्री निर्ग्रंथ प्रवचननुं यथार्थ बोधरूप फल वंध्या स्त्रीनी माफक प्राप्त नथी अइ शक्तुं. एटला माटे सर्व आत्मारथी जवजीरुजए आ ग्रंथ समदर्शीपणे वांची जेद विज्ञान पूर्वक सत्यनो अंगीकार करी स्वआत्महित साधन करवुं.

वली तेरापंथीजने नमृता पुर्वक निवेदन करवामां आवे ठे के, अमे आ जाषान्तरमां उपयोग सहित असज्य वचन अथवा तोक्षण कटु वचन विशेषतः नथी लखुं; केमके पूर्वोक्त वचन केहेवा तेमज लखवा ए विवेकी पुरुषोनुं काम नथी. तेमज उत वचन केहेवार्थी

તથા લેખવાથી વિરોધ વધે છે, સંપતનો અજાત થાય છે અને નિઃકલંક ચંદ્ર મંડલવત શીતલ જિન ધર્મની નિંદા થાય છે. વલી શ્રી જિનમાર્ગનો એ મુખ્ય સિદ્ધાંતજ છે કે, કોઈને પણ પૂર્વોક્ત વચન કેહેવાથી અથવા લેખવાથી માટું લગામું તે નારે દોષ છે. એને લીધે આ લેખમાં અમે પૂર્વોક્ત વચન નથી લખ્યાં. તથાપિ-યદિ કોઈ શબ્દ આપને અસહ્ય લાગે અથવા તીક્ષ્ણ કટુક લાગે તો અમે જ્ઞલામણ કરીએ ઢીએ કે, અસહ્ય વચનને તો જેમ સમ્યક્દર્શી પુર્વોપાર્જીત કર્મોદય કાલમાં સમજાવે સહે તદ્વત્ સેહેવાં અને તીક્ષ્ણ વચનને જેમ વીચીક્ષણ વૈદ પોતાના શાસ્ત્રવ્રમે સરુજ (રોગી) ના ગુમમાંને વિદારે. અને તે તીક્ષ્ણ શસ્ત્રની ધારની માર આદર પૂર્વક અંગીકાર કરે તેમ કરવાં. હવે રહ્યાં કટુક વચન, તે જેમ જ્વર અસિત કટુકને હિત પથ્ય જાણીને મધુરવત આચમન કરે તેમ કરવાં. યદિ આપથી ઉપર લખ્યા મુજબ ન સહ્યા જાય અથવા ન કરયો જાય તો તેને માટે અમે ક્ષમા ટાલીએ ઢીએ.

ઘીજું શ્રી જૈન ધર્મનો મુખ્ય ઉદ્દેશ એ છે કે હરેકને તત્વાર્થનો શ્રદ્ધાનો ઉપદેશ કરવો. ત્યારે આપતો અમારે પરમપ્રોય ચૈતન્ય સાધર્મ-તાથી અથવા લોકોક્તિના ન્યાયથી સ્વધર્મી અથવા જૈનો જાણે હો, માટે શ્રી પરમાગમજીનો સત્યાર્થ પ્રકાશ કરી બતાવવો, એ અમારી ફરજ જાણી અમે બજાવી છે, તે આપલોક પક્ષપાત ઢોમી અવશ્ય ગ્રહણ કરશો.

હા.

મુખ્ય કર્તા હન ગ્રંથકા, શ્રી સર્વ કાંઈ જાન;	
ઉત્તર કર્તા ગણધરુ, તાસુ વચન પરમાન;	૧
વર્તમાન જે વર્તતા, તિન આગમ અનુસાર;	
સ્વામી શ્રી કનીરામજી, રચ્યો સિદ્ધાંતજ સાર;	૨
પિન બહુ વિસ્તૃતના, જાયા સો વીસ્તારન હેત;	
ગુર્જર જાણાંતર કીયો, પૂરવ કૃતિ સંકેત;	૩

श्री पालणपुरने विषे, प्राकृत मुख्य प्रधान;	
वेद महेता गोत्रमे, श्रावक बने सुजान.	४
झूठ प्रिय धर्मि बत्सली, अम्मापियु समान;	
राजमान राजेशरी, पीताम्बर अजिधान.	५
आप आदि श्री शंघके, एसी जइ अजिलाष;	
त्यो करनो ज्यो ग्रंथ ए, पामे अधिक प्रकाश.	६
ए इच्छा बहु कालसे, वर्तिथी मनमांय;	
पिन अपुर्ण कारणवसे, पूर्ण होयाथी नांय.	७
सो इच्छा इन सालमे, पामी परम संयोग;	
परमार थकी बुद्धि, पूरण जइ मनोग.	८
जग जाहर पंकीत प्रवर, एक सहस्रने आठ;	
पूज्यजी श्री रेखराजजी, मिथ्यामत निर्घाट.	९
तसु प्रशिष्य श्रीमन मुनी, रत्न रत्नकी खान;	
वर्ते जसु चर्चा विषे, यथायोग्य विज्ञान.	१०
श्री संघकी लख प्रेरणा, जानी पर उपकार;	
तसु आश्रय तल यह जयो, शुद्ध ज्ञाषान्तर त्यार.	११
संवत युगरस अंक जू, सकू प्रागजव मास;	
शुक्ल त्रयोदशि गुरुदिने, पूरण जया प्रयास.	१२
वासि पालणपुरतणे, स्वपरके हित काज;	
ज्ञाषान्तर निज कर लीख्यो, गंजोरमल हेमराज.	१३

आ ग्रंथ भारवामी ज्ञाषामां ग्रंथकर्ताए रचेखो हतो. तेनुं गुजराती ज्ञाषान्तर में मारी अद्वयमति अनुसार कर्तुं ठे; माटे आ ज्ञाषान्तरमां जे जे स्थले छुलचुक मालम पने ते सर्व सुझ जनोए सुधारी वांचवा कृपा करवी. एज वीनंती.

ली.

ज्ञाषान्तर कर्ता.

ग्रंथ संबंधी सुचना.

सर्व धर्माज्ञोदासी सदगृहस्थोने विदित करवामां आवे ठे के आ ग्रंथ गया आसो मासथी ठपाववो शरु करेलो ते जेठ मास सुधीमां तैयार थयो. तेथी अमे सर्व सदगृहस्थोने अगाउथी ग्राहक थवा बाबतनी खबर आपी शक्या नथी. माटे सर्व धर्माज्ञोदासी सदगृहस्थो आ पुस्तकनो लाज लइ शके तेदला कारणथो तेमने इजु इस्वीसन ता. ३१-८-०८ सुधी अगाउथी अनार ग्राहक तरीके गणवामां आवशे.

अमारा अगाउ अनार मानवंता ग्राहकोनां नाम पुस्तक ठपाता दरम्यान वखतसर न आवी प्होंचवाथी ते साहेबोनां मुबारक नाम ठपावी शकायां नथी. माटे कमा चाहुं तुं.

ली.

प्राधान्तर कर्ता.

અનુક્રમણિકા.

પ્રશ્ન પેહેલો—આજ્ઞા વિષે. પાનું ૧-૮૪.

- મિથ્યાત્વની નિર્વચ કરાણી શ્રી જિન આજ્ઞામાં કહે છે અને જિનાજ્ઞા બાહાર
એકાન્ત પાપ કહે છે તે વિષે. ૧
- સાધુને આહાર કરવાની, ઇપગર્ણ રાખવાની તથા નિંદા લેવાની જગવંતની આજ્ઞા
હે, એમ કહે છે તે વિષે. ૧૨
- મિથ્યાત્વની કરાણીને આજ્ઞા માંહેલો મોહનો માર્ગ કહી તેમને શ્રી વીતરાગની
આજ્ઞાના દેશયકી આરાધક થાય કહે છે તે વિષે. ૧૪
- મિથ્યાત્વનામાં કરાણી કરી કષ્ટ સહી પુન્ય વંધાય તેથી તે દસ હજાર વર્ષની
સ્થિતિના દેવતાપણે ઊપજે છે. ઠતાં તેમને જીનાજ્ઞાના અણઆરાધક
કહ્યા તે વિષે. ૧૬
- રાજાદિકનો તર્જન્યાદિ માર તથા વિનામન મુલ્ક ડાઁલ તાદ તાપ સહી પુન્ય વાંધી
વાર હજાર વર્ષની સ્થિતિના વ્યંતરજાતીના દેવતા થાય છે. અને તેમને જી-
નાજ્ઞાના અણઆરાધક કહ્યા તે વિષે. ૧૭
- માતાપીતાના વચનના પાલણહાર સુવનીત પુન્ય વંધાયથી ચૌદ હજાર વર્ષની
સ્થિતિના વ્યંતરજાતીના દેવતાપણે ઊપજે છે. તેમને જીનાજ્ઞાના અણઆરા-
ધક કહ્યા તે વિષે. ૧૯
- સ્રી વિના મન શીલ પાલી પુન્ય વંધાયથી ૬૪ હજાર વર્ષની સ્થિતિના વ્યંતર
દેવતાપણે ઊપજે છે અને તેમને જીનાજ્ઞા બાહાર કહ્યા છે તે વિષે. ૨૧
- અન્યમતી, તાપસ, ગ્રહસ્થી, વોનયવાદી તથા અક્રિયાવાદી આજ્ઞા બાહારની
કરાણીથી પુન્ય વાંધી ચોરાસી હજાર વર્ષની સ્થિતિના વ્યંતર દેવતાપણે
ઊપજે છે તે વિષે. ૨૨
- અન્યમતી, તાપસ, અગ્રીહોત્રિ આજ્ઞા બાહારની કરાણીથી પુન્ય વાંધી જ્યોતીષી
સંબંધી દેવલોકે એક પલ્લોપમ ને એક લાખ વર્ષની સ્થિતિએ ઊપજે છે તે વિષે. ૨૩
- પરિવ્રાજક દંમધર સંન્યાસી કરાણી કરી પુન્ય વંધાયથી બ્રહ્મ નામે ૫ મા
દેવલોકને વિષે દેવતાપણે ઊપજે છે અને તેમને આજ્ઞા બાહાર કહ્યા છે તે વિષે. ૨૬
- જ્ઞાન, શીલ અને તપ આદિકમાં મિથ્યાત્વ પરાક્રમ ફોરવે તે અશુદ્ધ અને સમક્ષિ-
તિનું શુદ્ધ કહ્યું છે તે વિષે. ૨૮

મિથ્યાત્વી આફા વાહાર છે અને મિથ્યાત્વીની કરાણી આફા માંહી છે એમ કહે છે તે વિષે.

૪૩

તામલી તથા પૂરણતાપસ, સીવરાજઋષી અશોચા-કેવલી વીજય તથા સુમુખ ગાથાપતી તથા પૂર્વ જવે મેઘકુમારે મિથ્યાત્વીપણામાં કરાણી કરી તેથી એકાવતારી થયા કહે છે તે વિષે દાલ.

૪૬

પ્રશ્ન બીજો—અનુકંપાદાન તથા દયા વિષે. ૮૫ થી ૧૩૩.

શુભ્યા તસ્યોને જમામ્વામાં, કબુતરને દાણા નાખવામાં અને પાણીની પરબ કે દાનશાલા મંતાવવામાં એકાન્ત પાપ કહે છે. તે વિષે.

૮૫

ત્રણ ધર્મ તથા ત્રણ અધર્મ લેશ્યા વિષે.

૧૦૩

સુતા અને જાગતા તથા હર્વલ અને વલવંત વિષે જલા ઝુંમ્નાનો અધિકાર.

૧૦૫

બીલામી પાસેથી ઝંદરને ઢોડાવીએ તો ઝોગાંતરાય લાગે કહે છે તે વિષે.

૧૧૧

ગ્રહસ્થીનું સ્વાયું પીઠું અને ઘરેણું પરિગ્રહમાં છે. એમ કહે છે તે વિષે.

૧૧૩

આધા કરમી આહાર ઝોગવવા વિષે.

૧૧૬

લાહે લાગ્યા પઠી જીનકલ્પીમાંથી કે અગ્નિગૃહધારી મુનીરાજ ઝપાશ્રય વાહાર નિકલવાના કલ્પ વિષે.

૧૧૮

પરબ આદિક હિંતા સહિતના પ્રશ્નમાં સાધુ એ કેમ વર્તવું તે વિષે.

૧૧૯

અસંજતિ જીવનું જીવવું ન વાન્ઠવું કહી તે વિષે જુઠો પાઠ વતાવે છે તે વિષે.

૧૨૯

જગવંતે ઢગ્ગસ્યપણે ગૌશાલાને વચાવ્યો ત્યારે તેમનામાં ઢ લેશ્યા અને આઠ કર્મ હતાં તેણું એકાન્ત જુઠ કહે છે તે વિષે.

૧૪૫

ત્રણ ધર્મ લેશ્યા તથા ત્રણ અધર્મ લેશ્યાનું વર્ણન.

૧૫૬

મરતા જીવને જવરાઈથી ઢોમાવે તો અંતરાય લાગે કહે છે તે વિષે.

૧૬૮

રક્ષા કર્યાથી (જીવ ઝગાર્યાથી) લાજ થાયતો ગજસુકમાલની રક્ષા માટેવે સાધુને કેમ ન મોકલ્યા કહે છે તે વિષે.

૧૦૪

નીવ હણે તેને એક પાપ લાગે અને વચાવે તેને અઢાર પાપ લાગે કહે છે તે વિષે.

૧૧૦

અનુકંપા વિષે જિનરીસ્ર અને રચણાદેવીનો સોટો દ્રઘાન્ત આપે છે તે વિષે.

૧૧૬

માધુની ફાંસી સોલી શાતા ઝપજાવવામાં એકાન્ત પાપ કહે છે તે વિષે.

૧૧૮

સાધુનાં કર્મ જુટતાં રાખે તેને ધર્માન્તરાયનો દેણહારો કહીયે, એમ કહે છે તે વિષે.

૧૧૯

સાધુ કેદલા કામમાં જવરાઈ કરે તો આફા ઝલંધે નહિં તે વિષે.

૧૨૪

કરવી જીવને દેહી “એ કર્મને વશ હઃસ્વી છે. એનાં કર્મ દુટ્ટે સો ઠીક” એવી ચિંતવ-
ણાજ કરવી તેને અનુકંપા કહીયે એમ કહે છે તે વિષે.

૨૩૭

પ્રશ્ન ત્રીજો—દાન દેવા વિષે. ૨૩૩ થી ૩૫૮.

સાધુ વિના ૧૧ મી પત્નિધારી શ્રાવકથી માંડી સર્વજ્ઞ (ગરીબ સંક હર્ષલ જીજ્ઞાસી
જગેરેને) દાન દીધામાં એકાન્ત પાપ પ્રરુપે છે તે વિષે.

૨૩૩

બ્રાહ્મણોને જમાડયાથી નારકીમાં જાય કહ્યું છે એમ કહે છે તે વિષે છુલાસો.

૨૪૦

અસંજતી અવ્રતીને દાન દેવું ક્યાં કહ્યું છે એમ કહે છે તે વિષે.

૨૮૩

માહાવીર જગવંતે અસંજતી અવ્રતીને વરસી દાન દીધું તેથી તેમને ૧૨ વર્ષ (ફોક્સા)

હઃસ્વ દીઠાં, એમ કહી તે ઉપર ઢાલો કરી છે તે.

૨૮૪

સાધુ વિના પુન્યતું ક્ષેત્ર ક્યાંય નથી એમ કહે છે તે વિષે.

૩૦૨

શ્રાવકને દાન દીધામાં પાપ કહે છે તે વિષે.

૩૧૫

શ્રાવકનાં શાવા, પીવા, કપડાં અને ઘરેણાંને અવ્રતમાં ગણી તે ઉપર છોટી ઢાલો
જોમી છે તે વિષે.

૩૧૯

‘સમણં વા માહણં વા’ વંને નામ સાધુનાંજ છે એમ કહે છે તે વિષે.

૩૪૫

શ્રાવક ઝેરના વાટકા અને કુપાત્ર છે એમ કહે છે તે વિષે.

૩૪૯

પ્રશ્ન ચોથો—સાધુનો આહાર, હાલવું ચાલવું શ્વેત્યાદિ વિષે.

સાધુના હાલવા ચાલવાને તથા આહાર નીહારને વ્રતમાં કહી જુઠી શાસ્ત્ર દેખાડે છે તે.

૩૫૯

સાધુએ આહાર કેવા પ્રમાણથી કરવો તે વિષે.

૩૬૨

સાધુના આહારથી સાત આઠ કર્મ નિર્જરે કહે છે તે વિષે.

૩૭૭

સામાયકમાં શ્રાવકની આત્માને અધિકરણી કહ્યો છે તેથી તેને દાન દીધામાં
તથા વંદણા નમસ્કાર કરવામાં પાપ છે એમ કહે છે તે વિષે.

૩૮૪

સાધુને પુરુષની અને સાધવતીને સ્ત્રીની નેશ્રાયની જગ્યાએ રહેવું કલ્પે કહે છે તે વિષે.

૩૯૯

સાધુ વારણાં ઝાઝા વાસે તો પંચ માહાવૃત્ત જાગે કહે છે તે વિષે.

૪૦૨

જગવંતે ચસમો રાત્રવો સૂત્રમાં ક્યાંય કહ્યો નથી એમ કહે છે તે વિષે.

૪૨૨

કમારુ વાસવાં ઝાઝાવાં તથા ચસમો રાત્રવો ઉત્થાપે છે અને ગૃહસ્થીના ઘેરે
નેસવું સ્થાપે છે તે વિષે.

૪૩૩

પાત્રાંને રંગ રોગાન લગાવવા માટે બાવીસ ટોલાના સાધુનું ઠંડું લે તે વિષે.	૪૪૧
નિસ્ય પિંમ લેવા વિષે.	૪૫૧
નદી ઉત્તરવામાં ધર્મ કહે છે તથા આજ્ઞા અને કલ્પ એકજ કહે છે તે વિષે.	૪૫૪
સામાયકમાં સાધુને વોહોરાવડું સ્થાપે છે તે વિષે.	૪૬૪
પુન્ય પાપ બંનેને ઠાંડવા યોગ્ય કહે છે તે વિષે.	૪૬૮
સાધુ ગ્રહસ્થીને સૂત્ર જણાવે તો ચોમાસી પ્રાયશ્ચિત્ત આવે કહે છે તે વિષે.	૪૮૦
શ્રાવકને “ સુયપરિગ્રહા ” સૂત્ર આશ્રી કહ્યા છે એમ કહે છે તે વિષે.	૪૮૨
નવ તત્ત્વ ઊપર નવ દેખાતી જીવ અજીવનો જોડ વતાવે છે તે વિષે.	૪૮૩
ચાર પ્રકારના સંજોગથી નામ નિપન્યાં તે વિષે.	૪૯૪

કઠણ શબ્દોના અર્થ.

પ્રવર્જિત=ત્યાગી.	અનાગતકાલ=ભૂતકાલ.
અનુમતિ=આજ્ઞા.	જલચર=પાણીમાં રહેનારાં.
અનુષ્ઠાન=આચરણ.	થલચર=જમીનપર રહેનારાં.
ઉત્સર્ગ=ધોસ્ત.	સ્વેચર=આકાશમાં ઉડનારાં.
ઉપશમાવડું=શાન્ત પાડવું.	ભજનદાર=લજ્જનાર.
અભિલાષા=ઇચ્છા.	ભવાન્તરે=આશ્વરે.
પ્રશસ્ત=મલા.	ઉપરાંઠો=વિરુદ્ધ.
સંક્લિષ્ટ=માઠી.	અસંક્લિષ્ટ=મલી.
નીવડ=ચીકળી.	પ્રતિવર્જ્યુ=અંગીકાર કર્યું.
સ્વલાયા=મુલ્યા.	કાલકુટ=હલાહલ.
કોલાહલ=સોરવકોર.	વિચમાન=વર્તમાન.
પ્રતિલાભવું=દેવું.	અવગૃહ=આજ્ઞા.
સર્દહના=શ્રદ્ધા.	અટવી=જંગલ.
જ્ઞાવિકલેંદ્રિ=ચેંદ્રિ, તેંદ્રિ અને ચરેંદ્રિ.	નિર્ઝત્સાહભાવે=વિના ઝલાસે.

શ્રી વીતરાગાય નમઃ

સિદ્ધાન્તસાર.

પ્રશ્ન પેહેલો આજ્ઞા વિષે.

અથ તેરાપંથીનું સાથે જે બોલનો આંતરો છે તેના ઉત્તર લખીએ
ઢીએ. ત્યાં પ્રથમ તેરાપંથી કહે છે કે, મિથ્યાત્વીની નિર્વધ્યકરણી શ્રી
જિનાજ્ઞામાંહી છે. તેનો ઉત્તર:—હે આજ્ઞાના અજાણ પુરુષો ! પ્રથમ તો
શ્રી વીતરાગદેવની આજ્ઞામાંહી એકાંત ધર્મ છે, એકાંત વ્રત છે અને
એકાંત મુક્તિનો હેતુ (કારણ) છે; તેમાં બીજો પદ્ધત્ત કાંઈ નથી. તે
આજ્ઞા કેહેને કહીએ, શ્રી વીતરાગદેવને ઓઢલ્લીને વચનરૂપી આજ્ઞા
પ્રમાણ કરવી, તેજ આજ્ઞા. તેની શાખ સૂત્ર આચારાંગ પ્રથમ શ્રુતસ્કંધે
પાંચમે અધ્યયને ઢઠે ઉદ્દેશે એહવો પાઠ છે કે, જિન-આજ્ઞા માંહેલી ક-
રણીમાં આઢસ, અને જિનાજ્ઞા વાહરલી કરણીમાં ઉદ્યમ, એ બે બોલ
હે શિષ્ય ! તુજને મત હોજો, એ તિર્થકરનો અન્નિપ્રાય જાણવો. તે માટે
શ્રી જિનેશ્વરની આજ્ઞાએ પ્રવર્તવું જોડે, તે સૂત્ર પાઠ લખીએ ઢીએ:—

અણાણાએ એગે સોવઢાણે આણાએ એગે નિરુવઢાણે ।

એવંતે માહોઢ એયં કુસલસ્સ ઢંસણં ॥

તદ્દિઢીએ તમ્મુત્તીએ તપ્પુરકારે તસ્સણી તસિવેસણા ।

અન્નિન્નૂએ અદક્કૂ અણન્નિન્નૂએ પન્નૂ ॥

અર્થ:—હેવે ઢઢો ઉદ્દેશે પ્રારંજીયે ઢીએ. પાંચમે ઉદ્દેશે ડ્રહ સરીખા

આચાર્ય કહ્યાઠે, તેમની સેવાએ કૂમાર્ગનો પરિત્યાગ અને રાગદ્વેષની હાની સંજાવીએ, રહ્યાં એવો અધીકાર છે. અઃ એકેક ઇન્દ્રિય-વશ ડુર્ગ-તીના જાનાર, પોતાના અજ્ઞિમાને પ્રસ્ત, એહવા શ્રી વીતરાગની આજ્ઞા વિના * સોપસ્થાનીઠે અને ચારિત્ર (ક્રિયા) માર્ગે પ્રતિપત્ત છે. તે મુખે એમ કહે:- “ અમે પ્રવર્જિત ઢીએ.” પરં રુદ્ધ પારુઆ ધર્મને વિષે વિશેષ વિકલ છે અને નિઃસાવધાનુષ્ઠાનને વિષે પ્રવર્તેઠે, તથા આઃ આજ્ઞા શ્રી વીતરાગોપદિષ્ટ માર્ગને વિષે સંશુદ્ધ છે, પરં મોહાદિક કાઠિયાંને વસ પ્રાયે આલસુ છે, તે શ્રી જિન-પ્રણીત માર્ગને વિષે નિઃ સદાચાર પાલવે વિકલ છે. હવે શ્રી ગુરુ શિષ્યને કહે છે, “ એઃ એ કૂમાર્ગને વિષે અનુષ્ઠાન અને સન્માર્ગને વિષે પ્રમાદ, એ બે બોલ, ડુર્ગતીનાં કારણ હે શિષ્ય ! તુજને માઃ મત હોજો.” એઃ એ પૂર્વોક્ત અનાજ્ઞાવિષે §નિરુપસ્થાનપણું, અને આજ્ઞા-વિષે સોપસ્થાનપણું, એ કુઃ શ્રી તીર્થંકરદેવનો દંઃ અજ્ઞિપ્રાય જાણવો. વળી તેજ કહે છે, તે કૂમાર્ગ ઢોમીને સદાય આચાર્યની સમિપે શિષ્યે વસવું, તે એમ, તદ્વિઃ તે આચાર્યની દ્રષ્ટિએ (તીર્થંકર પ્રણીત આગમરૂપ દ્રષ્ટીએ) વર્તે, તમ્મુઃ તે આચાર્યની મુક્તીએ (નિર્લોચપણે) પ્રવર્તે, તપ્પુઃ તે આચાર્યને સર્વ કાર્યને વિષે આગલ કરી પ્રવર્તે, §એતાવતા આચાર્યની અનુમતીએ અનુષ્ઠાન કરે ઇત્યર્થ. તસ્સઃ તે આચાર્યના જ્ઞાને નિપયુક્ત પ્રવર્તે, તસ્મિં તેઃ આચાર્યના સ્થાને પ્રવર્તે, એતાવતા સદા ગુરુ કુલવાસીપણે રહે, એવા શિષ્યને શો ગુણ નિપજે તે કહે છે:-અજ્ઞિઃ તે પરિસહ (નિપસર્ગ) જીતે, અદઃ ઘાતી કર્મ ચતુષ્ટય જીતીને કેવલી થઈ તત્ત્વ દેખે તથા અણઃ અનુકુલ પ્રતિકુલ નિપસર્ગે કરી અપરાજિત્રૂતા (નિરાલંબણ) થાય. આ સંસારમાં જીવને, નર્કાદિક પમતાં એક જિનવચન ટાલો માતા પીતા પુત્ર કલત્રાદિક કોઈપણ આલંબન નથી. તે એવં જૂત જાવનાને પઃ સમર્થ થાય, ઇત્યાદિ. હવે આજ્ઞા કેટલા પ્રકારની છે, તે કહેઠે. ત્રણ પ્રકારની આજ્ઞા આરાધના કહીઠે:-જ્ઞાન-આરાધના ૧, દર્શન-આરાધના

१ अने चारीत्र-आराधना ३. शाख सूत्र जगवती हातक आठमे, उद्देशे दशमे, ते पाठ लखीए ढीएः—

कइ विहेणं जंते ! आराहणा पसुत्ता ? गोयमा ! तिविहा
आराहणा पसुत्ता, तंजहाः—णाणाराहणा, दंसणाराहणा,
चारित्ताराहणा. णाणाराहणाणं जंते ! कइ विहे पसुत्ते ?
गोयमा ! तिविहा पसुत्ता तंजहाः—उक्कोसिया, मज्झिमा, जहणा.
दंसणाराहणाणं जंते ! एवंचेव तिविहा, एवं चारित्तारा-
हणावि.

अर्थः—क० केटला वि० प्रकारे जं० हे जगवान् ! आ० आरा-
धना प० कही ? इती प्रश्न. उत्तर-गो० हे गौतम ! ति० त्रण प्रकारे आ०
आराधनाः प० कही तं० ते जेम ठे तेम कहे ठेः— णा० ज्ञाननी आराधना
निरतीचारपणे अनुपालना, ते ज्ञान पांच प्रकारे, अथवा श्रुतनी आ-
राधना, ते कालादिक आठ जेदे तद्यथा. गाथाः—काले १, विणए २,
बहूमाणे ३, उवहाणे ४, तहनिन्हवणे ५, वंजण ६, अत्थ ७, तडुज्जय
८, अठविहोणाणमायारो ॥ १ ॥ दं. दर्शन सम्यक्तनी आराधना (नि-
शंकितपणा आदि अष्टाचार पाळवा ते) यतः गाथाः—णिस्संकिंय १, णि-
कंखीय २, णिवितिगिह्वा ३, अमूढदिट्ठीय ४, उववुह ५, थिरीकरणे ६,
वञ्जल ७, प्पज्जावणे ८ अठ. उपर प्रमाणे दर्शनाराधनाना आठ जेद कह्या
ते विषे पुनः गाथाः—दंसणं मूलं गुरुणो, सुयंचडुन्नंतु विणयवञ्जलया,
जह आदरेण कीरइ, दंसण आराहणा णाम ॥ २ ॥ चा० चारित्र सा-
मायकादिकनी आराधना (निरतीचारपणे सुमती गुप्ति पाळवी ते.)
ए चारित्राराधनाना आठ आचार विषे गाथाः—पणिहाण जोग जुत्तो,
पंचहिं समइहिं तिहिं गुत्तिहिं, एस चरित्तायारो, अठ विहो होइ णा-
यवो; समइ गुत्त परिसह, जइ धम्माइ सुय धम्म जोगेसु, विरियस अ-

શિંગુહો, ચારિત્રારાહણા હોશ. ॥ ૩ ॥ હવે ણાં જ્ઞાન-આરાધના જંઞ હે જગવાન્ ! કળ કેટલે વિળ પ્રકારે પળ કહી ? इति प्रश्न. उत्तर-गो. हे गौतम ! तिળ ત્રણ પ્રકારે પળ કહી તંળ તે કહે છેઃ ઝળ ઉત્કૃષ્ટ જ્ઞાન-આરાધના તે કેવી કે જે જ્ઞાન-કૃત અનુષ્ઠાનને વિષે પ્રકૃષ્ટ પ્રયત્ન ગાઢો ઉદ્યમ તથા ઉત્કૃષ્ટી જ્ઞાનનો આરાધના (ચૌદ પૂર્વનું જણવું તે), મળ તેને વિષે મધ્યમ પ્રયત્ન (ગાઢો ઉદ્યમ નહીં તેમ ઘણો થોડો પણ નહીં, એકાદશાંગાદિ વિચિત્ર સૂત્રનું જણવું તે) જળ જઘન્ય થોડોજ પ્રયત્ન, જે ઘણોજ થોડો ઉદ્યમ (પાંચ સુમતિ અને ત્રણ ગુપ્તિ એમલી આઠ પ્રવચન માતાનું જણવું તે) ॥ ૧ ॥ દંળ દર્શન-આરાધના જંળ હે જગવાન્ ! કેટલે જેદે કહી ? इति प्रश्न. उत्तर-हे गौतम ! ए. જેમ જ્ઞાન-આરાધના ત્રણ જેદે કહી, તેમ દર્શન-આરાધના પણ તિળ ત્રણ જેદે કેહેવી. ત્યાં ઉત્કૃષ્ટી દર્શન-આરાધના તે ક્ષાયક સમ્યક્, મધ્યમ-આરાધના તે ક્ષયોપશમાદિક સમ્યક્ અને જઘન્ય-આરાધના તે સાસ્વાદન સમ્યક્ (જાલરના રણકાવત્) ॥ ૨ ॥ એ. એમ ચાળ ચારિત્ર-આરાધના પણ ત્રણ જેદે કેહેવી, ઉત્કૃષ્ટ ચારિત્ર-આરાધના તે યથારૂપાત ચારિત્ર મધ્યમ-આરાધના તે પરિહાર વિસુદ્ધાદિ, અને જઘન્ય-આરાધના તે સામાયક ચારિત્ર ॥ ૩ ॥ વળી બે પ્રકારનો ધર્મ કહ્યો છેઃ-સૂત્રધર્મ અને ચારિત્ર ધર્મ ૧. શાખ સૂત્ર ઠાણાયાંગ ઠાણે બીજે. તે સૂત્રધર્મના બે જેદ, જ્ઞાન અને સમ્યક્ તથા સૂત્ર અને અર્થ ૨. સૂત્રની સજ્ઞાયના પાંચ જેદઃ-વાયણા, પુઠણા, પરિયટ્ટણા, અણુપેહા અને ધમ્મકહા ૫. ચારિત્ર ધર્મના બે જેદઃ-મૂલગુણ-પચ્ચાણ, અને ઉત્તરગુણ-પચ્ચાણ. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક સાતમે ઉદ્દેશે બીજે તે પાઠઃ—

કહ વિહેણં જંતે ! પચ્ચસ્કાણે પસસતા ? ગોયમા ! હિવિહે પચ્ચસ્કાણે પસસતા તંજહાઃ-મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણેય ઉત્તરગુણ-પચ્ચસ્કાણેય. મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણેણં જંતે ! કહ વિહે પસસતા ? ગોયમા ! હિવિહે પસસતે તંજહાઃ-સવ-મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણે

देस-मूलगुण-पञ्चस्काणे. सबमूलगुण-पञ्चस्काणेणं जंते !
 कइविहे पसुत्ते ? गोयमा ! पंचविहे पसुत्ते तंजहाः-स-
 द्वाज पाणाइवायाज विरमाणं जाव सद्वाज परिग्गहाज विर-
 मणं. देसमूलगुण-पञ्चस्काणेणं जंते ! कइ-विहे पसुत्ते ?
 गोयमा ! पंचविहे पसुत्ते तंजहाः-थूलान-पाणाइवायाज विर-
 मणं जाव थूलान परिग्गहाज विरमाणं. उत्तरगुण-पञ्चस्का-
 णेणं जंते ! कइविहे पसुत्ते ? गोयमा ! डुविहे पसुत्ते-
 तंजहाः-सब-उत्तरगुण-पञ्चस्काणेय देस-उत्तरगुण-पञ्च-
 स्काणेय. सब-उत्तरगुण-पञ्चस्काणेणं जंते ! कइविहे
 पसुत्ते ? गोयमा ! दसविहे पसुत्ते तंजहाः-अण्णागय १,
 मइकंतं २, कोमिसदियं ३, नियंटियंचेव ४, सागार ५,
 मण्णागार ६, परिमाणकमं ७, निरवसेसे ८, संकियंचेव
 ९, अद्वाए १०. पञ्चस्काणं जवे दस विहा. देसउत्तरगुण-
 पञ्चस्काणेणं जंते ! कइविहे पसुत्ते ? गोयमा ! सत्तविहे
 पसुत्ता तंजहाः-देसयव्वं १, उवज्जोग परिज्जोगपरिमाणं २,
 अण्णठदंरु विरमाणं ३, सामाइयं देसावगासियं ४, पोसहो-
 ववासो ५, अतिहिसंविज्जागो ६, अपच्चिम मारणंतिय
 संलेइणा रुसणा राहणया ७.

अर्थः—क० केटले ।व० प्रकारे जं० हे जगवान ! प० पचखाण प०
 कहां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! डु० बे प्रकारे प० पचखाण प०
 कहां तं० ते कहेवे:-मू० चारित्र कटपनुं मूळ समणगुण प्राणाति पातादि
 विसरणरूप जे पचखाण ते मूलगुण पचखाण, उ० मूलगुणनी अपेक्षाये
 उत्तरगुण पचखाण, जेम वृद्ध अने वृद्धनी शाखा. मू० मूलगुण-पचखाण

जं० हे जगवान ! क० केटले प्रकारे प० कद्यां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! दु० बे प्रकारे प० कद्यां तं० ते कहे ठे स० सर्वथा मूलगुण-पचखाण सर्ववृत्तीने होय ते, अने दे० देशथी मूलगुण-पचखाण देसवृत्तीने होय ते. स० सर्व-मूलगुण-पचखाण जं० हे जगवान ! क० केटले प्रकारे प० कद्यां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! पं० पांच प्रकारे कद्यां तं० ते कहेठे:-स० सर्वथा पा० प्राणीने हणवाथी वि० निवर्तवुं ते जा० यावत स० सर्वथा प्रकारे मृखावाद, अदत्तादान, मैथुन अने परिग्रहथी वि० निवर्तवुं ते ५. दे० देश-मूलगुण-पचखाण जं० हे जगवान ! क० केटले प्रकारे प० कद्यां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! पं० पांच प्रकारे प० कद्यां तं० ते कहेठे:-थू० त्रसप्राणीने हणवाथी वि० निवर्तवुं ते जा० यावत थुल-मृखावाद, थुल-अदत्तादान, थुल-मैथुन अने थु० थुल प० परिग्रहथी वि० निवर्तवुं ते. उ० उत्तरगुण-पचखाण जं० हे जगवान ! क० केटले प्रकारे प० कद्यां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! दु० बे प्रकारे प० कद्यां तं० ते कहेठे:-स० सर्वथकी उत्तरगुण-पचखाण अने दे० देशथकी उत्तरगुण-पचखाण. स० सर्वथकी उत्तरगुण-पचखाण जं० हे जगवान ! क० केटले प्रकारे प० कद्यां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! द० दस प्रकारे प० कहुं तं० ते कहे ठे:-अ० जे दीन तप करवो जोइए तेथी पहेलां करे ते (आचार्यदिकनी वैयावचना कारणे) १, म० जे दीन तप करवो जोइए तेथी पढी करे ते (आचार्यदिकनी वैयावचना कारणे) २, को० जे तप आरंजतां अने मुकतां एक सरखो करे ते (चतुर्थादिक करी अनंतरे चतुर्थादिकनुं करवुं ते) ३, नि० निश्चे करीने नोंहोतर्यो जे माहारे अमुक दिवसे ए तप निश्चे करवो ते नियंत्रीत (तपना दिनादिकने विषे ग्लानत्वादि अंतराय ठतां पण नियमथकी करवो) ४, सा० आगार सहित तप करवो ते ५, म० आगार रहित तप करवो ते ६, प० दात्यादिकनु प्रमाण करवुं ते (दात एटले एक समुचय वस्तुनुं पळवुं ते अने धार-

खंकीत थाय ने फरीथी ले ते बीजी दात) ७, नि० सर्व अस्नादिक परिहरे ते (निर्वशेष संथारो) ८, सं० अंगुष्ठादि मुष्टी गांठ श्रवण नासिका हाथ फर्स नमुक्कार गणवारुप पचखाण करे ते शंकेत तप ए, अ० पोरसी प्रमुख १०. प० पचखाण दस प्रकारे. यतः एमुक्कारसिए १, पोरसीए २, पुरिमहे ३, एकासण्येय ४, एकठाण्येय ५, आयंबिल ६, अवधठ ७, चरम ८, अजिगह ९, एविगइए १०. ए काळनुं मान करवुं ते. ए सर्व-उत्तरगुण-पचखाण जाणवां १०. दे० देसुत्तरगुण-पचखाण जं० हे जगवान ! क० केटले जेदे प० कहां ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! स० सात जेदे प० कहां तं० ते कहेडे:-दे० दिशी प्रमाण व्रत (जोजनादिक क्षेत्रनी मर्यादा करवी ते) १, उ० उवजोग-परि-जोगनी मर्यादा करवी ते, तेनुं लक्षण यतः उवजोगो जवे वस्तु, पुष्प मन्नं घृतादयो; प्रजोगा जूयणं धर्मि, प्रावणं वलजा यथा. २. अ० अन-र्थदंरु (अपध्यानादिकः प्रयोजनविना दंरु लागे ते) थी निवर्तवुं ते ३, सा० सामायक करवुं ते. ते सामाइक किं० लक्षणं यतः जस्सा सा-माण्ड अप्पा, संजमे णियमे तवे; तस्स सामाइयं होइ, इमं केवली ज्ञासियं. दे० दिनप्रत्ये दिशि क्षेत्रनुं प्रमाण करवुं ते ४, पो० पोषध (अष्टयाम चतुर्विधाहार विवर्जित ते) ५, अ० साधुथी संविज्ञाग दान करवुं ते ६, अ० बेळे मा० मरणने अंते सं० सलेखणा तप विशेषनुं जु० सेववुं तथा आ० तेनी आराधना अखंरु करवी ते संथारो ७, इत्यर्थ.

जीवाणं जंते ! किं मूलगुण-पञ्चस्काणी उत्तरगुण-पञ्चस्काणी अपञ्चस्काणी ? गोयमा ! जीवा मूलगुण-पञ्चस्काणीवि उत्तर-गुण-पञ्चस्काणीवि अपञ्चस्काणीवि ॥ नेरइयाणं जंते ! किं ? मूलगुण-पञ्चस्काणी पुच्छा ? गोयमा ! नेरइया णो मूलगुण-पञ्चस्काणी णो उत्तरगुण-पञ्चस्काणी अपञ्चस्काणी, एवं जाव चउरिंदिया. पंचिंदिया-तिरिस्स-जोणिया मणु-

સાયજહાંજીવા.વાણમંતર જોઈસ વેમાણિયા જહા નેરહ્યા.॥

અર્થ:—જી૦ જીવ જ૦ હે જગવાન ! કિં૦ શું ? મૂ૦ મુલગુણ પચ્ચાણી છે ન૦ ઉત્તરગુણ-પચ્ચાણી છે કે અ૦ અપચ્ચાણી છે ? इति પ્રશ્ન. ઉત્તર:-ગો૦ હે ગૌતમ ! જી૦ જીવ મૂ૦ મુલગુણ-પચ્ચાણી હોય, ન૦ ઉત્તરગુણ-પચ્ચાણી પણ હોય અને અ૦ અપચ્ચાણી પણ હોય. ને૦ નારકી જ૦ હે જગવાન ! કિં૦ શું ? મૂ૦ મુલગુણ પ૦ પચ્ચાણી છે ? ઉત્તરગુણ-પચ્ચાણી છે ? કે અપચ્ચાણી છે ? इति પ્રશ્ન. ઉત્તર ગો૦ હે ગૌતમ ! ને૦ નારકી જોમૂ૦ મુલગુણ-પચ્ચાણી નથી જો૦ ન૦ ઉત્તરગુણ પચ્ચાણી પણ નથી, પણ અ૦ પચ્ચાણના અજાવથી અપચ્ચાણી છે. જ૦ જૈમ સંજમના અજાવથી જા૦ યાવત દસ જીવનપતિ, પાંચ સ્થાવર અને ત્રણ વિગલેન્દ્રિ સુધો અપચ્ચાણો કહેવા. પ૦ પંચેન્દ્રિ-તિર્યચ્ચ-યો-નિકેને અને મ૦ મનુષ્યને જ૦ જેમ ઊઘીક (સમુચય) જીવ કહ્યા તેમ કહેવા; પણ ઇટલું વિશેષ કે તિર્યચ્ચ-યોનિક-પંચેન્દ્રિયને સર્વવૃત્તિનો અજાવ છે તેથી તે દેશચક્રીજ મુલગુણ-પચ્ચાણી હોય. વા૦ વાણવ્યંતર જ્યોત્ષિ અને વૈમાનિકને જેમ નારકી કહ્યા તેમ કહેવા. હવે મુલગુણ પ્રત્યાખ્યાનાદિવંતનો અટપા-બહુત્વ ચિંતવે છે. તે પાઠ:—

એસિણં જંતે! જીવાણં મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણીણં ઉત્તરગુણ-પચ્ચસ્કાણીણં અપચ્ચસ્કાણીણય કયરે ૨ હિંતો જાવ વિસેસાદિ-યાવા ? ગો૦! સવથોવાજીવા મૂલગુણ પચ્ચસ્કાણી, ઉત્તરગુણ-પચ્ચસ્કાણી અસંખેજ્ઞ ગુણા, અપચ્ચસ્કાણી અનંતગુણા ॥ ૧॥ એ એસિણં જંતે! પંચિંદિય-તિરિક્કજોણિયાણં પુઞ્ઞા ? ગો૦! સવથોવાજીવા પંચિંદિય તિરિક્કજોણિયામુલ-ગુણપચ્ચસ્કાણી ઉત્તરગુણ-પચ્ચસ્કાણી અસંખેજ્ઞગુણા અપચ્ચસ્કાણી અસંખેજ્ઞગુણા ॥ ૨॥ એ એસિણં જંતે! મણુસ્સાણં મુલગુણ-પચ્ચસ્કાણીણં

पूछा? गो०! सबधोवा मूलगुण-पञ्चस्काणी, उत्तरगुणपञ्चस्का-
णीसंखेज्ज-गुणा, अपञ्चस्काणीअसंखेज्जगुणा ॥३॥ जीवाणं
जंते! किं सब-मूलगुण-पञ्चस्काणी देस-मूल-गुण-पञ्चस्काणी
अपञ्चस्काणी? गो०! जीवां सबमूलगुण-पञ्चस्काणीवि,
देसमूलगुण-पञ्चस्काणीवि, अपञ्चस्काणीवि. ॥४॥ ऐरइयाणं
पुछा? गो०! नेरइया नो सबमूलगुण-पञ्चस्काणी, नो देस
मूलगुण-पञ्चस्काणी, अपञ्चस्काणी, एवं जाव चउरिंदिया. ॥५॥
पंचिंदियतिरिक्क पुछा? गो०! पंचिंदिय-तिरिक्कजोणिया नो-
सबमूलगुण-पञ्चस्काणी, देसमूलगुण-पञ्चस्काणीवि, अपञ्च-
स्काणीवि. मणूसां जहा जीवा. वाणमंतरं जोइसं वेमाणियां
जइ नेरइया. ॥६॥ एएसिणं जंते! जीवाणं सबमूलगुण-पञ्च-
स्काणीणं देसमूलगुण-पञ्चस्काणीणं अपञ्चस्काणीणय कय-
रे ९ हितो जाव विसेसाहियावा? गो०! सबधोवाजीवा सब-
मूलगुण-पञ्चस्काणी, देसमूलगुण-पञ्चस्काणी असंखेज्ज-
गुणा, अपञ्चस्काणी अणंत-गुणा, एवं अप्पाबहुगा, ति-
णिवि जहापढमिद्धएदंरुए; एवरं सबधोवा पंचिंदिय-तिरि-
क्कजोणिया देस-मूलगुण-पञ्चस्काणी, अपञ्चस्काणी असंखेज्ज-
गुणा. ॥७॥ जीवाणं जंते! किं सबउत्तरगुण-पञ्चस्काणी, देसुत्तर
गुण-पञ्चस्काणी, अपञ्चस्काणी? गो०! जीवां सबउत्तरगुण-
पञ्चस्काणीतिणिवि. पंचिंदिय-तिरिक्कजोणिया. मणुस्साए
चेव. सेसा अपञ्चस्काणी जाववेमाणिया. ॥८॥ एएसिणं जंते
जीवाणं सबउत्तरगुण-पञ्चस्काणीणं अप्पाबहुगा तिणिवि?
जहा पढमे दंरुए जाव मणुस्साणं. ॥९॥

अर्थः—ए० ए० ज० हे जगवान ! जी० जीवने मू० मूलगुण-पच-
खाणीने उ० उत्तरगुण-पचखाणीने अ० अपचखाणीने क० कोण कोण-
थकी जा० जावत वि० घणा थोमा तुला विशेषाधिक होय? इति प्रश्न.
गो० हे गौतम ! स० देशथकी तथा सर्वथकी जे मूलगुण-पचखाणवंत
हे ते थोमा हे, कारण के देशथकी तथा सर्वथकी उत्तरगुण-पचखाणवंत
अशंख्याता हे. इहां सर्ववृत्तिने विषे जे उत्तरगुणवंत होय ते अवश्य
मूलगुणवंत होय अने जे मूलगुणवंत होय ते उत्तरगुणवंत होय अथवा
उत्तरगुणविना होय तेज इहां मूलगुणवंत ग्रहवा. ते उत्तरगुणथी थो-
माज होय, घणा साधुने दसविध पचखाणना युक्तपणाथी. ते पण मूल-
गुणथी शंख्यातगुणाज होय, कारण के सर्व जति शंख्याताज हे. हवे
देशवृत्तिने विषे मूलगुणवंतथी चिन्न पण उत्तरगुणवंत पामीए. ते मधु-
मांसादि विचीत्र अजिगृहथी बहुत्तर (विशेष) होय. एम देशवृत्ति
उत्तरगुणवंत अधिक होय तेथी उत्तरगुणवंतने मूलगुणवंतथी अशंख्या-
तपणुं कळुं. मनुष्य अने पंचेन्द्र-तिर्यचनेज पचखाण होय, तेथी वनस्प-
तिना अनंतपणा माटे अपचखाणी अनंतगुणा कह्या हे. ॥ १ ॥ ए० ए-
हनी ज० हे जगवान ! प० पंचेन्द्र ति० तिर्यच जो० योनिकनी पु० पुढा.
उत्तर गो० हे गौतम ! स० सर्वथी थो० थोमा जी० जीव प० पंचेन्द्र-
तिर्यचयोनिक मू० मूलगुण-पचखाणी, तेथी उ० उत्तरगुण-पचखाणी अ०
अशंख्यातगुणा अने अ० अपचखाणी अशंख्यातगुणा. ॥ २ ॥ ए० ए० ज०
हे जगवान ! म० मनुष्य मू० मूलगुणपचखाणी? इत्यादिक प्रश्न कीधा.
उत्तर गो० हे गौतम ! स० सर्वथी थोमा मू० मूलगुणपचखाणी तेथी उ०
उत्तरगुण-पचखाणी सं० शंख्यातगुणा तेथी अ० अपचखाणी अ० अशं-
ख्यातगुणा; गर्जज मनुष्य शंख्याताज हे ते माटे संमूर्धिम मनुष्यने ग्र-
हणे करी जाणवा. ॥ ३ ॥ जी० जीव ज० हे जगवान ! किं शुं ? स०
सर्वमूलगुण-पचखाणी हे ? दे० देशमूलगुण-पचखाणी हे ? के अ० अप-
चखाणी हे ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! जी० जीव स० सर्वमूल-
गुण-पचखाणी पण हे दे० देशमूलगुण-पचखाणी पण हे अने अ० अप-

चखाणी पण ठे. ॥ ४ ॥ ले० नारकीनो पु० प्रश्न पुढयो. उत्तर गो० हे गौतम! ने० नारकी नो० स० सर्वमूलगुण-पचखाणी नथी नो० दे० देशमूलगुण-पचखाणी पण नथी, माटे अ० अपचखाणीज होय. ए० एम जा० यावत च० चौरेन्द्रि पर्यंत कहेवुं. ॥ ५ ॥ पं० पंचेन्द्रि ति० तिर्यचनो पु० प्रश्न पुढयो. उत्तर गो० हे गौतम ! पं० पंचेन्द्रि ति० तिर्यचयोनिकजीव नो० स० सर्वमूलगुण-पचखाणी नथी दे० देशवृत्ति होय ते माटे देशमूलगुण-पचखाणी होय अने अ० अपचखाणी पण होय. म० मनुष्यने ज० जेम समुचय जीव कह्या तेम कहेवा. वा० वाणव्यंतर जो० जोतिषि अने वे० वैमानिकने ज० जेम ने० नारकीने कह्या तेम अपचखाणी कहेवा. ॥ ६ ॥ ए० ए जं० हे जगवान ! जी० जीवने स० सर्वमूलगुण-पचखाणीने दे० देशमूलगुण-पचखाणीने अने अ० अपचखाणीने क० कोण कोणथी थोका जा० यावत वि० विशेषाधिक होय ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! स० सर्वथी थोका जीव स० सर्वमूलगुण-पचखाणी, दे० देशमूलगुण-पचखाणी अ० अशंख्यातगुणा अने अ० अपचखाणी अ० अनंतगुणा. ए० एम अ० अद्विपाबहुत्व ज० जेम प० पेहेलाज दं० दंरुकने विषे कह्या (त्यां पेहेलो जीवनो, तेमज बीजो पंचेन्द्रि-तिर्यचनो अने त्रीजो मनुष्यनो, ए त्रणे जेम निर्विशेष मूलगुणादि प्रत्येक दंरुकने विषे कह्या) तेम इहां पण त्रणेने कहेवा. वळी विशेष कहे ठे ए० एटलुं विशेष स० सर्वथी थोका पं० पंचेन्द्रि-तिर्यचयोनिक दे० देशमूलगुण-पचखाणी ठे (सर्वमूलगुण-पचखाणी तिर्यच न होय ते माटे) तेथी अ० अपचखाणी अ० अशंख्यातगुणा कह्या. ॥ ७ ॥ जी० जीव जं० हे जगवान ! किं शुं ? स० सर्व उत्तरगुण-पचखाणी होय दे० देशउत्तरगुण-पचखाणी होय के अ० अपचखाणी होय ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! जी० जीव स० सर्वउत्तरगुण-पचखाणी पण होय, ति० एम त्रणे होय. पं० पंचेन्द्रि-तिर्यच अने म० मनुष्यने पण एमज कहेवा. से० शेष नारकी आदिक शघळा अ० अपचखाणी कहेवा. जा० यावत वे० वैमानिक पर्यंत कहेवा. ॥ ८ ॥ ए० एहने जं० हे जगवान ! जी० जीवने स० सर्वउत्तरगुण-पचखाणीने

અપ અદ્વાબદુત્વ તિપ ઋણેને એમ કહેવા. ? જપ જેમ પ૦ પહેલાં વંપ વંરુ-
કને વિષે કહ્યા તેમ इहां પણ જાપ યાવત મપ મનુષ્ય પર્યંત કહેવા.
इत्यादिप ॥ ૯ ॥

જાવાર્થ:—મૂલગુણ-પચ્ચાણના બે જ્ઞેદ, સર્વમૂલગુણ-પચ્ચાણ
અને દેશમૂલગુણ-પચ્ચાણ. સર્વમૂલગુણમાં પાંચ માહાવ્રત, અને દેશમૂ-
લગુણમાં શ્રાવકનાં પાંચ અણુવ્રત. ઉત્તરગુણના બે જ્ઞેદ, સર્વઉત્તરગુણ-પ-
ચ્ચાણ અને દેશઉત્તરગુણ-પચ્ચાણ. સર્વઉત્તરગુણમાં દશ વિધિ પચ્ચાણ,
અને દેશઉત્તરગુણમાં શ્રાવકનાં ઉપરનાં સાત વ્રત. હવે ઉપરની સૂત્રશા-
ખાથી જાણવું કે સૂત્ર અને ચારિત્ર, એ બે બોલ વિના બીજા કોઈપણ
બોલમાં શ્રી વીતરાગદેવની આજ્ઞા નથી, તેમજ એ બે બોલ વિના બીજા
કોઈપણ બોલને મોક્ષનો માર્ગ (ધર્મ) શ્રી વીતરાગદેવે કહ્યો નથી.
ત્યારે તેરાપંથી કહે છે કે, સાધુને આહાર કરવાની, ઉપગર્ણ રાખવાની
અને નિંદ્રા લેવાની ઇત્યાદિક બોલની જગવંતે આજ્ઞા દીધી છે, તમે
સૂત્ર અને ચારિત્ર એ બે બોલ ફિવાય બીજા કોઈપણ બોલમાં જગવંતની
આજ્ઞા નથી એમ કેમ કહો છો ? તેનો ઉત્તર:—હે દેવાનુપ્રીય ! સાધુ-
જીને આહાર કરવાની, ઉપગર્ણ રાખવાની, નિંદ્રા લેવાની, ઇત્યાદિક
બોલની અપવાદ માર્ગમાં આજ્ઞા છે, પણ ઉત્સર્ગ (ધોલ) માર્ગમાં ઠો-
રવાની આજ્ઞા છે. સાધુએ ઠ કારણથી આહાર કરવો અને ઠ કારણથી
ઠોરવો કહ્યું છે. શાખ સૂત્ર ઠાણાયાંગ તથા ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન ૨૬
મે ગાથા ૩૨ થી ૩૫.

તદ્યાએ પોરસિએ, જત્ત પાણં ગવેસએ;

જન્દ મણય રાગંમિ, કારણંમિ સમુઠિએ. ॥ ૩૨ ॥

અર્થ:—હવે ત્રીજી પોરસિને વિષે જ્ઞાત-પાણી ગવેષે, તેની વિધિ
કહે છે:—તપ ત્રીજી પોપ પોરસિને વિષે જ્ઞપ્તજ્ઞાત પાપપાણી ગપ ગવેષે (લે)
જપ ઠ કારણમાંહે મપ અતેરું કોઈક કાપ કારણ સપ ઉપન્યાયી. ॥૩૨॥

वेद्येण वेयावच्चे. इरियाछाएय संजमछाए;

तहा पाणवत्तियाए, ठं पुण धम्म चिंताए. ॥ ३३ ॥

अर्थः—हवे आहार-पाणी गवेषणानां ठ कारण कहेठे:-वे० क्षुधा-
तृषाथी उपनी वेदना उपशमाववाने अर्थे १, वे० बाह्य-ग्लाननी वेयावच्च
करवाने अर्थे २, इ० इरिया सोधवाने अर्थे ३, सं० सत्तर जेदे संजम
पाळवाने अर्थे ४, त० तेमज पा० जीवितव्यने निमित्ते (अविधिए आ-
त्माना प्राण मुकावीए तो आत्मघातनो दोष लागे ते माटे) ५, ठ० ठं
पु० वळी थ० धर्मध्याननी चिंतवणाने अर्थे ६, ज्ञात-पाणी गवेषे. ॥ ३३ ॥

निग्गंथो धिइमंतो, निग्गंथीवि नकरेज्ज ठहिंचेव;

ठाणेहितु इमेहिं, अणइकमणाय से दोइ. ॥ ३४ ॥

अर्थः—हवे ठ कारणे साधु तथा साधवी आहार-पाणी न गवेषे
ते कहेठे:-नि० साधु धि० धीर्यवंत अने नि० साधवी पण न० ज्ञात-पा-
णीनी गवेषणा ठ स्थानके न करे, ठा० ए ठ स्थानक इ० आगळ कहेसे
तेने अर्थे अ० संजमजोग उलंघे नहिं से० ते निग्रथ निग्रंथी संजमवंत
होय. ॥ ३४ ॥

आयंके उवसग्गो, तित्तिस्सकया बंजचेर गुत्तीसु;

पाणीदया तवहेज्ज, सरीर वोच्चायणछाए. ॥ ३५ ॥

अर्थः—हवे ज्ञात-पाणी अणगवेषणानां (न खेवानां) ठ स्थानक
कहेठे:-आ० असाध्य रोगादि उपन्याथी १, उ० मर्णांतक उपसर्ग उपन्याथी
२, ति० तीक्ष्ण बं० ब्रह्मचर्यनी गुत्ती पाळवाने अर्थे ३, पा० कुंथवादिक
प्राणीनी द० दयाने अर्थे ४, त० तप करवाने अर्थे ५, अने स० शरीरनी
वो० संस्लेखणा तथा अणसणने अर्थे ६, ज्ञात-पाणी गवेषे नही. ॥ ३५ ॥

भावार्थः—ए ठ कारणथी आहार करवो ते तो अपवाद मार्गमां
ठे अने उत्सर्ग मार्गमांतो ठोरवो एवी श्री-वीतरामदेवनी आज्ञा ठे. हवे

વીતરાગદેવની આજ્ઞામાં એકાન્ત ધર્મ છે, એકાન્ત મુક્તિનો હેતુ છે, તેમાં બીજો પદ કાંઈ નથી, અને આજ્ઞા બહાર મુક્તિનો માર્ગ નથી અને આજ્ઞાની આરાધનારૂપ ધર્મ નથી, ત્યારે મિથ્યાત્વીની કરણી શ્રી જિનાજ્ઞામાં કેવીરીતે કહેવાય ! અર્થાત્ નજ કહેવાય. હવે પ્રજુની આજ્ઞા બાહાર અશુભ કરણીથી તો પાપ બંધાય, પણ શુભ કરણી કરે તેથી પુણ્ય ફલ નિપજે, એવું સૂત્ર મધ્યે ઘણે ઠામે કહ્યું છે. ઠતાં તેરાપંથી કહેહેકે, આજ્ઞા બાહાર એકાન્ત પાપ છે, એ તેમનું કહેવું હસ્તિદંતવત્ છે કારણ કે પ્રથમ તો તેમનાજ બનાવેલા તેર દ્વારમાં કહ્યું છે કે, પુણ્યપાપ અજીવ છે, આજ્ઞા માંહે નથી તેમ આજ્ઞા બાહાર પણ નથી. એવી તો મનમાં સર્દહણા છે, અને લોકોને જરમાવવાને કપટ-જુઠ લગાવીને કહેહેકે, આજ્ઞામાંહે તો ધર્મ-પુણ્ય નિપજે છે, પણ આજ્ઞાબાહાર એકાન્ત પાપ છે, એવું કપટથી બોલે છે. માહ્યા હો તે વીચારી જોજો.

વઠી તેરાપંથીઝ એમ કહેહેકે, મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞામાંહેલો મોક્ષનો માર્ગ છે, અને મિથ્યાત્વી કરણી કરે તે આશ્રી દેશયકી શ્રી વીતરાગની આજ્ઞાના આરાધક થાય ૧, એમ સૂત્ર વિરુદ્ધ પરુપે છે. વઠી એમ કહે છે કે, પુણ્ય બંધાય તે આજ્ઞામાંહેલી કરણીથી બંધાય છે, અને આજ્ઞાબાહાર એકાન્ત પાપ છે ૨, એ પણ સૂત્ર વિરુદ્ધ કહેહેકે. એ બંને પ્રશ્નના ખેલા ઉત્તર કહીયે ઢીણ.

હવે જુઝ ! સૂત્રમાં : મિથ્યાત્વીની (અન્યતિર્થીની) કરણી આજ્ઞા બાહાર કહી છે, અને એ આજ્ઞા બાહારની કરણીથી પુણ્ય બંધાય છે, તે કહેહેકે : ગોશાલો, જમાલી અને અન્યતિર્થી એ ત્રણ, તથા ઝવવાઈ સૂત્રમાં અનેક જ્ઞેદના અન્યતિર્થી કહ્યા છે તે, તથા વિનામન-ઝૂલ, તૃષા, શીત અને તાપના ઝમવાવાલા, તથા રાજાદિક, સૂનીને અનેક વિધિના-ઝેદન જ્ઞેદન, ઝાલસી તર્જન્યાદિક માર દે, તે જીવ કષ્ટથી પુણ્ય બાંધે તેથી દેવતામાં જાય, અને તેને જિનાજ્ઞાના યણઆરાધક કહ્યા છે તેની શાલ સૂત્ર ઝવવાઈજીમાં, તે પાઠ લખીય ઢીણ.

जीवाणं जंतं ! असंजए अवरिए अप्पमिहय पच्चस्काय
पावकम्मे इत्तोचुए पेच्चा देवेसिया ? गोयमा ! अत्तेगइया
देवेसिया, अत्तेगइया णो देवेसिया. से केण ठेणं जंतं !
एवं बुच्चइ अत्तेगइया देवेसिया अत्तेगइया णो देवेसिया ?
गोयमा ! सेजेइमे जीवा गामागर एगर णिगम रायहाणि
खेम कवम दोणमुह पट्टणासम संवाह सन्निवेसेसु अकाम
तएहाए अकाम छुहाए अकाम बंजचेर वासेणं अकाम
अएहाणय सीयाय व दंस मसक सेय जह्व मह्व पंक
परितावेणं अप्पतरोवा जूज्जतरोवा कालं अप्पाण परिकि-
लेसंति २ ता कालंमासे कालं किच्चा अणयरेसु वाणमंत-
रेसु देवलोएसु देवताए उववत्तारो जवंति, तद्धिं तेसिं गइ
तद्धिंतेसिं ठिइ तद्धिंतेसिं उववाए पसुत्ते. तेसिणं जंतं दे-
वाणं केवइयं कालं ठिइ पसुत्ता ? गो० ! दस वाससहस्साइं
ठिइ पसुत्ता. अत्तिणं ? जंतं ! तेसिं देवाणं इट्ठिवा जुइ-
तिवा जसेतिवा बलेतिवा विरिएतिवा पुरुषाकार परक्कमे-
तिवा ? इंता अत्ति. तेणं जंतं ! देवा परलोगस्साराहणा ?
णो इण्ठे समठे.

अर्थः—जी० जीव (चेतना लक्षणवंत) जं० हे जगवान ! असं०
असंजमवंत अथवा अवि० वृतरहित अप्प० सम्यक्त प्राप्त करीने नथी
हएया तथा अनागतकाल संबंधी नथी पच्चख्यां जेणे पा० पाप कर्म,
एवा जीव इ० इहां (मनुष्य) थकी चवीने पे० परज्जवांतरने विषे दे०
देवता थाय ? इति प्रश्न उत्तर. गो० हे गौतम ! अ० केटलाएक दे० दे-
वता थाय अ० केटलाएक णो०दे० देवता न थाय. से० ते के० शा ठे०
कारणे जं० हे जगवान ! ए० एम बु० कहुं के अ० केटलाएक दे० देवता
थाय अ० केटलाएक णो०दे० देवता न थाय ? इति प्रश्न, उत्तर गो० हे

गौतम ! सेण्ते जेण जे प्रत्यक्ष (देखीता) जीण जीव (तिर्यंच अने मनुष्यरूप), गाण वामे वीटयुं ते गाम अण लवण अथवा सुवर्णादिकना अगरे णण ज्यां गवादिकनो कर नहीं ते नगर णिण ज्यां वाणीयानो वास ते णीगम राण राजालोकना वास ते राजधानी खेण धुळनो गढ ते खेरु कंण खंभेरनगरं मण ज्यां हुंकमो सन्नीवेस होय ते दोण ज्यां जलवट अने थंलवट ए वे पंथे होय ते बंदर पण पाटण (रत्नचूमि) आण तापसनां आश्रम संपर्वत उपर वास सण्जरवानादि वसे ते, इत्यादिक वासनै विषे अण निर्जरानी अजिलाषा विना तण तूषा तथा अण निर्जरानी अजिलाषा विना जुण जूख खमे अण निर्जरानी अजिलाषा विना (विनामन) बण ब्रह्मचर्य वाण पाळे अण विनामन स्नान न करे सीण ताढ तथा ताप खमे अने दण्डंसा मण मंसादिकनो कंख सहे सेण परशेवो जण रजमात्र मेल मण कण मेल अने पण कादव इत्यादिकना पण परितोपे करी अण थोडा काळ तथा जूण घण्टा काळ सुधी अण पौतानी आत्माने पण कलेश दुःख पमाके, पमाकीने काण काळने अवसरै काण काळ करीने अण अनेरी वाण वाणव्यंतरनी जातीना देण देवलोकने विषे देण देवतापणे उण्ण उपजे, तण त्यां तेण तेनी गण गति तण त्यां तेनी ठिण आउखानी स्थिति अने तण त्यां तेनुं उण उपजवुं पण कहुं हे. तेण्णं देण हे जगवान ! ते देवतानी केण केटला काळनी ठिण स्थिति पण कही ? गोण हे गौतम ! दण दस वाण हजार वर्षनी ठिण स्थिति पण कही. अण हे ? जण हे पुज्य ! तेण ते देण देवताने इण रुद्धि परिवारनी संपदा जुण शरीरना आर्जणनी जोति जण लोक मध्ये जश कीर्ति बण शरीरनुं बळ विण जीवथी उपन्यु जे वीर्य (शक्ति) पुण पुरुष संबंधि अजिमान अने पण पराक्रम फोरववानी शक्ति हे ? हुंण हा गौतम, ते देवताने एटलां वानां हे. तेण्णं देण हे पुज्य ! ते देवता पण परलोकने विषे मोक्ष पामवारुप पुज्यनी आझाना आराधक होय ? णोण नहीं इण ए अर्थ सणसमर्थ. ते समकितनो आराधक नथी माटे व्यंतर थयो. अनंता जव करे तोपण समकित विना आराधक नहीं.

सेजेइमे, गामागर, एंगर, णिगमं, रायहाणी, खेड, कवरु,
मंमव, दोणमुह, पट्टणास्सम, संवाह, सन्निवेसेसु, मणुआ
ज्वन्ति तंजहाः-अमुबंद्गगा, णियबंद्गगा, हडिबंद्गगा,
चास्कबंद्गगा, हत्त च्छिस्सगा, पायच्छिस्सगा, कणच्छिस्सगा, ए-
कच्छिस्सगा, उठच्छिस्सगा, जिब्जच्छिस्सगा, सीसच्छिस्सगा,
मुखच्छिणगा, मऊच्छिस्सगा, वर्इक्कच्छिस्सगा, हियउप्पान्नि-
यगा, दसणुप्पान्नियगा, वसणुप्पान्नियगा, गेवच्छिस्सगा,
तंडुलच्छिस्सगा कागणिमंसखावियगा, उलंवियया, लंवियया,
घसंतगा, घोळंतघा, पफोन्नियया, पीलियया, सूलाइयया,
सूळन्निणगा, खारवत्तिया, वज्जवत्तिया, सीहपुत्तितया, दव-
ग्गिदवह्मगा, पंकोसस्सगा, पंकेस्कुत्तगा, वल्लयमत्तगा, वसह्म-
मत्तगा, णिदाणमत्तगा, अंतसह्ममत्तगा, गिरिपन्नियगा, तरु-
पन्नियगा, मरुपन्नियगा, गिरिपखंदोलया, तरुपखंदोलया,
मरुपखंदोलया, जलपवेसिका, जलणपवेसिका, विसज्जस्कि-
तगा, सत्तोवामित्तगा, वेहाणसिया, गिद्धिपिठ्ठिगा, कंतारम-
त्तगा, डुज्जिस्समत्तगा, असंकिलिठ्ठ परिणामाते कालमासे
कालंकिच्चा अणयरेसु वाणमंतरेसु देवलोएसु देवत्ताए
उववत्तारोच्चवइ. तहिंतेसिंठिई तहिंतेसिंगई तहिंतेसिं उव-
वाए पप्पत्ते. तेसिणं जंतं ! देवाणं केवइयं कालं छिइ प० ?
गो० ! बारसवाससहस्साइंठिई पप्पत्ता. अत्तिणं ? जंतं !
तेसिंदेवाणं इद्धित्तिवा जुईवा जसेत्तिवा बलेत्तिवा वीरिएत्ति-
वा पुरिसक्कार परक्कमेत्तिवा ? हंता अत्ति. तेणं जंतं !
देवा परलोगस्साराहगा ? एो तिण्ठे सम्मत्ते ॥

अर्थः—से० ते जे ए गा० गाम, अगर ए० नगर णि० नीगम रा० राजधानी खे० खे० क० खंमेरनगर मं० मंरुप दो० बंदर प० पाटण आ० तापसोनां ठाम सं० पर्वतउपर वास अने स० जरवारु प्रमुखना ठामनेविषे म० मनुष्य ज० एवा होय तं० ते कहेबे. कोइएक अन्याय कीधायी एटलां दुःख पामे ते कहेबेः—अ० काष्ठमां हाथ-पग बांध्या णि० छोढानी बेनीमां घाढ्यो ह० हेरु गळामां घाली, चा० केदखानामां घाढ्यो ह० हाथ ठि० ठेद्या पा० पग ठेद्या क० कान ठेद्या ए० नाक ठेद्युं उ० होठ ठेद्या जि० जीज ठेदी सी० मस्तक ठेद्युं हि० हैयुं उपानी काळजानुं मांस काढ्युं द० दांत पाड्या व० वृषण (अंरुकोष) उपानी काढ्या गे० कोट ठेदी तं० चोखाना दाणा जेवना कटका कर्या का० कोनी जेवना कटका करी तेनुं मंस तेने खवराव्युं, उ० खारुमां उतारे लं० वृक्षनी शाखाए बांधे घ० पाषाण (पत्थर) उपर घसे, घो० पेटा-दिकने घोळे प० कुहामायी फामे पी० शेलमीनी पेठे पीलेसू० शूळीए घाले सू० त्रिशूळादिके जेदे खा० अस्त्रायी ठेदी लोही काढे, शरीर खार वांटे व० आळुं चामरुं माथे बांधे सी० लींग ठेदे तथा शिंहना पुंठमे बांधे दा० दावानळनी अग्निथी दळावे पं० कादवमां खोशी घाले, व० जूख मरतां मरे व० इंद्रियो वश पीमायायका मरे णि० राजादिकनां नियाणां करी मरे अं० हैयामां कषायादिकथी मिथ्यात्व शह्य राखी मरे गि० पर्वतथी पमीने मरे त० वृक्ष उपरथी पमीने मरे म० धूळना ढगला उपरथी पमीने मरे गि० पर्वतना पत्थरथी चंपाझे मरे. त० वृक्षनी काळी हींचोळीने लसरतुं मुकीने मरे म० पत्थर हींचोळी पमीने मरे जण्पाणीमां रुबीने मरे जण्अग्निमां पेसीने मरे वि०विष खाझे मरे स० शस्त्रथकी मरे वे० गळे फांसी लेइ मरे गि० पक्षी पासे चुंटावी मरे कं० अटवी (जंगल) मां जइ मरे दु० दुकाळे चूखे मरे अ० आर्त-रुद्रध्यान प्रणाममां अशंकलीषु प्रणामथी मरे, तं० ए पूर्वोक्त जीव का० काळने अवसरे का० काळ करीने अ० अनेरी वा० वाणव्यंतर जातीना दे० देवलोकने विषे दे० देवतापणे उ० उपजे, त० त्यां तेनी

ઠિં સ્થિતિ તં ત્યાં તેની ગં ગતિ અને તં ત્યાં તેનું ડં ડપજડું
પં કહ્યું છે. તેં જં દેં હે જગવાન ! તે દેવતાની કેં કેટલા કાં
કાલની ઠિં સ્થિતિ પં કહી ? ગોં હે ગૌતમ ! બાં બાર હજાર
વર્ષની સ્થિતિ પં કહી. અં છે ? જં હે જગવાન ! તેંતે દેવને ઇં રિઝિ
પરિવારની સંપદા જું શરીરાત્રણની કાન્તી જં લોકમાંહે જશ મહિમા
બં શરીરનું બલ વીં વીર્ય પું પુરુષાકાર અને પં પરાક્રમ છે ? હં હા
ગોમત અં છે. તેં જં દેં હે પુજ્ય ! તે દેવતા પં પરલોકને વિષે આં
આરાધક હોય ? જોં નહીં એ અર્થ સમર્થ (પરલોકના આરાધક ન હોય).

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઝં ! એ વિનામન જૂલ-તૃષા અને તાઢ-તાપ લમે,
રાજાદિક અનેક પ્રકારનાં ડુઃલ દે, તે પરવશપણે સહે અને વિનામન
બાલ-મર્ણ કરે, તે જીવ દેવતામાં જાતા કહ્યા, અને તેમને જીનાજ્ઞાના
પરલોકના (મોક્ષના) અણઆરાધક કહ્યા. એ ન્યાયે મિથ્યાત્વીની
કરણી આજ્ઞા-બાહાર છે અને આજ્ઞા-બાહાર પુન્ય નિપજે છે. હવે એ બોલોની,
હેદન-જેદની અને બાલ-મર્ણની સાધુ-મુનીરાજ આજ્ઞા પણ દેતા નથી.
એ કરણી જીનાજ્ઞામાં કે કેમ ? ત્યારે તેરાપંથી કહે છે કે, એ કામતો
આજ્ઞામાંહેલાં નથી અને એ કામથી પુન્ય બંધાતુ નથી, પણ અંત સમયે
શુદ્ધ પ્રણામ આવે તે આજ્ઞામાંહેલા છે તેથી પુન્ય બંધાય છે. એમ એકાન્ત
જુઝ કહે છે, પણ અહિયાં તો મર્ણને અંતે આર્તધ્યાનને વડો કાલકરી
કષ્ટથી વાણવ્યંતર-દેવામાં જાય એમ કહ્યું છે. કાહ્યા હો તે વિચારી જોજો.
વઢી આ આગલા ડવવાઈ-સૂત્રના પાઠમાં કહ્યું છે કે, માતાપીતાના
વંચનના પાલણહાર સુવનિત, પુન્ય બંધાય તેથી દેવતામાં જાય એમ કહ્યું
અને તેમને જીનાજ્ઞાના અણઆરાધક કહ્યા. તે પાઠ:—

મણુયા જવંતિ તંજહા:-પગઈ જદકા પગઈ વિણયા પગઈ
ડવસંતા પગઈ ડપ્પણુ કોહ માણ માયા લોજા મિડ મદ્દવ
સંપન્ના અલોણા વિણીયા અમ્મા પિડ સુસ્સૂસકા અમ્મા-

पियाणं अणइक्कमणिज्जा वयणा अप्पिच्चा अप्पारंजा अप्पपरिगाहा अप्पेणं आरंजेणं अप्पेणं समारंजेणं अप्पेणं आरंजसमारंजेणं वित्तिकप्पेमाणा विहरमाणान्बहूइंवासा-
यं आउयं पालित्ति पालित्ता कालमासे कालंकिच्चा अणय-
रेसु वाणमंतरेसुदेवलोएसुदेवत्ताए उववत्तारो जवंति. तेहिं-
तेसिं गइ तेहिंतेसिं ठिइ तेहिं तेसिं उववाए पप्पते. तेसिणं
जंते देवाणं केवइयं कालं ठिइ पप्पत्ता ? गोयमा ! चउद-
स्सवास सहस्साइ ॥

अर्थः—पूर्वोक्त पाठमां कहुं के, गाम जावत सन्निवेसने विषे
मण मनुष्य जण होय ते केवा होय तंण ते कहेउः- पण स्वजावे जण
जडिक, पण प्रकृतिना विण वनित, पण स्वजावे उण उपशमाव्या ठे
तथा पण स्वजावे उण पातळा पाड्या ठे कोण क्रोध माण मान माण
माया अने लोण लोच, मिण सुकुमालपणुं अने मण निर अहंकारपणुं
संण पाम्या ठे अण अंगोपांग वश राखे ठे विण ते वनित अण माता
पीतानी सुण जली स्सूण शेवा जक्तिना करणहार तथा अण माता-पी-
ताना अण वचनने अतिक्रमे नहि एवा वनित ठे ते अप्पिण खावा
पीवानी थोमी इच्छावंत अप्पाण थोमाज आरंजी अप्पण अट्ठप परिग्रह-
वंत अणआण जीव घात्यादिरुप थोमाज आरंजेकरी तथा अणसण जी-
वने परित्तापना पमारुवारुप थोमाज समारंजेकरी तथा अण थोमाज
आण आरंज-समारंजेकरी विण आजीविका करताथका विण विचरता-
थका बण घणा वाण वर्षी सुधी आण आउखुं पाण पाळे पाण पाळीने
काण कालने अवशरे काण काल करीने अण अनेरा वाण वाणव्यंतर
देवलोकने विषे देण देवतापणे उण उपजे. तेण त्यां तेनी गति तेण त्यां
तेनी स्थिति अने तेण त्यां तेनुं उण उपजवुं पण कहुं. तेणजणदेण ते दे-
वतानी, हे जगवान ! केण केटला काण कालनी विण स्थिति पण कही ?

પ્રશ્ન. ઉત્તર ગોળ હે ગૌતમ ! ચળ ચૌદ હજાર વર્ષની સ્થિતિ કહી. પણ
 ય સમકિતવિના શ્રી જિનઆજ્ઞાના આરાધક નહી.

હવે વિનામન શીલ પાલે, તે પણ જિન-આજ્ઞા બહાર છે, તોપણ
 તે દેવતાપણે નપજે છે. તે વિષે સૂત્ર નવવાણ્જીનો પાઠ લખીએ ઢીએ:—

ઇત્થિયાન ઝવંતિ તંજહા:-અંતોઅંતેનરીયાન ગયંપતિયાન
 મયંપતિયાન બાલવિહવાન બન્નિતલિયાન માશરકિયાન પિ-
 યરકિયાન ખાયરકિયાન પતિરકિયાન કુલધરરકિયાન
 સુસરકુલરકિયાન પરુઢણહ મંસકેસ કરકરોમાન વવગય
 પુપ્ફગંધ-મદ્ધાલંકારાન અણહાણગ સેયજલ મલ પંક પરિ-
 ત્તાવિયાન વવગય ચિર દહિ ણવણીય સપ્પિ તેલ ગુલ લોણ
 મહુ મદ્ય મંસ પરિચતકય હારાન અપિઢાન અપ્પારંજાન
 અપ્પપરિગાહાન અપ્પેણંઆરંજેણં અપ્પેણંસમારંજેણં અ-
 પ્પેણંઆરંજસમારંજેણં વિત્તિકપ્પેમાણિન અકામવંજચેર
 વાસેણં તામેવ પતિ સેઝાં ણાશ્કમંતિ, તાજેણં ઇત્થિયાન
 ણ્યારુવેણં વિહારેણં વિહરમાણીઓ બહૂં વાસાં સેસં તંચેવ
 જાવ ચણસઠિં વાસસહસ્સાં િઈ પણ્ણત્તા ॥ ૬ ॥

અર્થ:—પૂર્વોક્ત ગ્રામાદિ યાવત્ સનીવેશને વિષે ઇળ સ્ત્રીનં જળ
 હોય તે કેવી હોય તંળ તે કહેઢે:-અંળ અંત:પુરને વિષે રહેઢે ગળ જેનો
 ધણી પ્રદેશ ગયો છે મળ જેનો ધણી મર્ણ પામ્યો છે બાળ જે બાલપણથી
 વિળ રંભાપો પામી છે ઢળ જેને ધણીએ દુર કરીને ઢોમી દીધી છે માળ
 જેને માતાનો જય છે તથા માતાએ પાંચમાં રાખી છે પિળ પીતાનો જય
 છે તથા પીતાએ પાંચમાં રાખી છે જાળ જાણે પણ પાંચમાં રાખી છે
 પળ જેનુ જરથાર રખવાલું કરે છે કુળ બધા પીતાના ઘરવાઢા સારી
 રીતે રખવાલું કરે છે સુળ સાસરાના ઘરવાઢાં રખવાલું કરે છે તેથી તે

અકાર્ય કરી શકતી નથી, પ૦ જેણે હાથપગના નખ, દાઢીના રોમરાય (સ્ત્રીને ન હોય પણ કોઈ સ્ત્રીને અદ્વય હોય તે માટે) માથાના કેશ તથા બાંહની રોમરાય મોટાં વધાર્યા છે (સમરાવતી નથી), વ૦ જેણે ઢોઢ્યાં છે પુ૦ સેવંત્રી જાડ જુડ મોગરાદિક ફુલ ગંધ આમાદ્ય અને મ૦ ફુલની માઠા અલંકાર આજર્ણાદિ, તેમજ અ૦ જેણે સ્નાન પણ ઢોમયું છે તથા સ૦ પરસેવો જ૦ રજમાત્ર મ૦ કાઠો મેલ પ૦ ઢીલો મેલ પરસેવાથી ઝીંજાય એવી રીતે પ૦ પરિતાપથી જેણે શરીરને ક્લેશ પમાડ્યો છે, તથા વ૦ જેણે ઢાંઢ્યાં છે સ્વ૦ સ્ત્રીર ડુધ દ૦ દહીં ણ૦ માચણ સ૦ ઘૃત, તેલ, ગોઠ, ચાંર, સાકરાદિક લુંણ મ૦મધ મ૦ ચંદ્રહાસ્યાદિક મધ, તથા મ૦ જલચર અલચર અને ચેચર સંબંધીના માંસનો જેણે પ૦ પરિહાર કર્યો છે, અ૦ જેને થોમો ઇઠ્ઠા છે અ૦ કર્શણાદિકનો થોમો આરંજ છે અ૦ ધનાદિકનો થોમો પરિગ્રહ છે અ૦ જીવ ઘાત્યાદિકનો થોમો આરંજ છે અ૦ જીવને પરિતાપ ઉપજાવવારુપ થોમો સમારંજ છે તેવા અ૦ થોમો આરંજ-સમારંજે કરી વિ૦ વૃત્તો આજીવિકા કરતીથકી અ૦ વિનામન બ્રહ્મચર્યને વિષે વસતીથકી તે જે પતિની પોઢવાની સિજ્યા છે તે ઠામ ણ૦ અતિક્રમતો (ઝલંઘતી) નથી તા૦ એવી સ્ત્રી જાત ણ૦ એવા પ્રકારના વિ૦ વિહારે કરી વિ૦ વિચરતીથકી બ૦ ઘણા વા૦ વર્ષ સુધી, શેષ બોલ પૂર્વની પેરે જાણવા; જા૦ યાવત્ ચ૦ ચોસઠ હજાર વર્ષ સંવત્સરની ઠિ૦ આઝાખાની સ્થિતિ પ૦ શ્રી તીર્થંકરદેવે કહી ॥ ૫ ॥

વઢી અન્યમતિ, તાપસ, ગ્રહસ્થી, વિનયવાદી અને અક્રિયાવાદી શ્રી વીતરાગદેવની આજ્ઞાબાહાર ચાલે છે, તોપણ તેડે દેવતાપણે ઉપજે છે તે પાઠ લખીએ ઢીએ:—

સેજેશ્મે ગામાગર ણગર જાવ સણિવેસેસુ મણુઆ જવંતિ
તંજહા:-દગવત્તિયા દગતશ્યા દગસત્તમા દગાકારસગા
ગોયમા ગોઘશ્યા ગિદ્દિ-ધમા ધમ્મ-ચિંતકા અવિરુદ્ધ વિ-
રુદ્ધ બુદ્ધ-સાવગપ્પજિતયો તેસિં મણુયાણં ણો કપ્પંતિ

इमां एवरस विगइउ आदोरेत्तए तंजहाः-खीरं दहिं एव-
णियं सप्पिं तेलं फाणियं महु मज्झं मंसं, एणह सरिस
विगइए. तेणं मणुआ अपिह्वा तंचेव सर्वं, एवरं चउरा-
सीति वास सहस्साई ठिई पसुत्ता ॥ ए ॥

अर्थः—सेण ए प्रत्यक्ष देखीता संसारो जीव गाण गाम अण अग्रर
णण नगरादिक जाण यावत् सण ज़रवार वसे ते वासने विषे मण मनुष्य
जण होय, ते केवा होय तंण ते कहेंठेः-दणवण केटलाक धान्यनो डव्य
अने बीजुं पाणी, ते शिवाय बीजुं कांइ न ले, दणतण केटलाक बे डव्य
अने त्रीजु पाणी ले, दणसणकेटलाक ठ डव्य अने सातमुं पाणी ले, दणएण
केटलाक दस डव्य अने अग्यारमुं पाणी ले, गोण केटलाक गौतममति
पोठीयाने माने गोवण केटलाक गायनी पेठे वृत्ति राखे (गायनी परे
विश्रामथकी नीकळीने नीकळे, चरतां चरे, पाणीपोतां पीए, सुतां सुए,
इत्यादिक गायनी परे वर्ते) गिण केटलाक ग्रहस्थपणुं रुकुं करी माने,
धण धर्मशास्त्रना चिंतवणहार, अण विनयवादी, विण अक्रियावादी (सर्व
दर्शनथकी विरुद्ध) अने बुण वृद्ध श्रावक आदि पूर्व कह्या तेण ते मण
मनुष्योने णोण न कट्ठे इण ते आगळ कहेंठेः-एण नव रसरुप विगयनो
(शरिरमां विकृति-विकार करे तेनो) आण आहार करवो, तंण ते कहेंठे
खीण खीर दुध दण दही एण माखण सण घृत तेण तेल फाण गोळ मण
मध मण चंडहास्यादि दारु अने मंण त्रण प्रकारनुं मांस न कट्ठे, एण
पण एटलुं विशेष सण एक सरसवनी विगय कट्ठे. तेण एवा मण मनुष्य
अण अट्ठप इह्वा, तेमज सण सर्व बीजुं जाणवुं, एण पण एटलुं विशेष चण
तेमनी चोराशी हजार वर्षनी आउखानी स्थिति पण कही; अने पूर्वो.
क्तपरे जिनाझाना (परलोकना) अणआराधक कह्या.

वळी श्री वीतरागनी आझाबाहार अन्यमति, तापस, अग्निहोत्री
आदि घणा कष्टना करणहारा देवतापणे उपजता कह्या ठे, श्री उव-
वाइजीनो पाठ लखीए ठीएः—

सेजेइमे गंगाकूलगा वणपत्था तावसा ज्वंति तंजहाः-हो-
 त्तिया पोत्तिया कोत्तिया जणइ सहइ घालइ हुपइछा
 दंतुक्कलिया उमज्झका संमज्झका निमज्झका संपक्खला
 दक्षिणकूलका उत्तरकूलका संखधमका कूलधमका मिग-
 वूद्धका हत्थितावसा उदंडका दिसापोखिणो वाक्कासिणो
 अंबुवासिणो बिलवासिणो जलवासिणो वेलवासिणो रुख-
 मूलया अंबुजस्किणो वाजजस्किणो सेवाजजस्किणो मूला-
 हारा कंदाहारा तयाहारा पत्ताहारा पुष्पाहारा फलाहारा
 बोयाहारा परिसमिय कंदमूल तयपत्त पुष्पफलाहारा जला-
 भिसेय कठिण गाय जूया आयावणाहि पंचग्गीतावेहिं
 इंगालसोद्धियं कंरूसोद्धियं कठसोद्धियंपिव अप्पाणंकरे-
 माणा बहुइ वासाइं परियायं पाउणंति ९ ता कालमासे
 कालंकिच्चा उक्कोसेणं जोइसिएसु देवेसु देवत्ताए उववत्तारो
 ज्वंति. पल्लिवमं वास-सय-सहस्स मद्गहियं ठिइ पसुत्ता.
 आराहणा ? एणोइण्ठे समठे ॥

अर्थः—से० ए संसारिक जीव गं० गंगा नदीना कांठे जमणा
 डावा पासाने विषे व० वाणप्रस्थ तापस तप अने कष्टना करणहार
 वनमां ठाम करी रह्या ठे, ते केवा होय तं० ते कहेठे:-हो अग्निहोत्रीना
 करणहार पो० वस्त्रना धरणहार को० जशना करणहार ज० यज्ञना
 करणहार स० श्रद्धावंत शास्त्रना शांजळनार, जाजननुं उपगर्ण साथे
 राखीने प्रवर्ते, एक कमंडल राखे, फळ जेहे उ० एकवार पाणीमां पेसीने
 तत्काळ नीट्टुरे स० वारंवार स्नान करे नि० स्नानने अर्थे वारंवार पाणीमां
 रुबका मारी रहे सं०माटीए घसीघसीने स्नान करे द० गंगानदीने दक्षि-
 णकांठे वसे उ०गंगानदीना उत्तरकांठे वसे सं० शंख पुरीने (वगामीने) जमे

कू० कुलनी रीते उन्नारही रामनाम जपी जोजन करे मि० हिरणना
मांसनुं जोजन करे ह० एक हाथी मारी घणा दीवस सुधी जोजन
करे न० उंचो दांमो करीने हींमे दि० दश दिशामां पाणी ठांटी लोक-
पाळनी आझा मागीने फुल-फल ले वा० वृक्षनी ठालनां वस्त्र पहरे अं०
पाणीमां रहे बि० बीलमां रहे ज० पाणीमां रहे वे० वृक्षना हेठळ रहे
रु० रुखना मूळमां रहे अं० पाणी पीने रहे वा० वायु जळीने रहे से०
नदीनी शेवाळ खाशेने रहे मू० मुळनो आहार करे कं० कंदनो आहार
करे त० वृक्षनी ठालनो आहार करे प० पांदमांनो आहार करे पु०
फुलनो आहार करे फ० फळनो आहार करे बी० बीजनो आहार करे
प० परया-सरया क० कंदमूळ तथा पु० फुल-फळनो आहार करे ज०
पाणीमां स्नान करे, क० कठण गा० गात्र जू० जेणे बांध्युंढे ते आ०
उन्हाळे आतापना ले, पं० चारे दिशे अग्नि अने माथे सुर्य तपे, ए.
पंचाग्निना तापथी इ० जेणे कोयला सरखुं शरीर कथुंढे, कं० कष्टपी
जेणे शरीर नबळुं कथुं ढे अने क० तपश्याथी अधबळया काष्ट समान
शरीर कथुं ढे, एवी तपश्या करीने ब० घणा वा० वर्षलगी प० पर्याय
(तापसीनी दिक्षा) पा० पाळे, पाळीने का० काळने अवसरे का०
काळ करीने न० उत्कृष्टा जो० जोतिषि संबंधी दे० देवलोकने विषे दे०
देवतापणे न० उपजे. तेनी प० एक पट्योपम उपर वा० एक लाख
वर्षनी ठि० आनखानी स्थिति प० कही, शेष बीजा बोल पूर्वनी पेरे
जाणवा; पण ते परलोकना आराधक न थाय.

सेजेइमे गामागर जाव सणिवेसेसु पवइआ समणा ज्वंत्ति
तंजहाः-कंदप्पिया कुकुया मोहरिया गियरइप्पिया नच्चण-
सीला तेणं एएणं विहारेणं विहरमाणा बहुइं-वासाइं साम-
ण-परिआगं पाजणंति २ ता तस्स-ठाणस्स अणालोइय
अप्पडिकंता कालंमासे कालंकिच्चा उक्कोसेणं सोहम्मकेप्पे

કંદુષ્પિણસુ દેવતાણુ ઝવવતારો ઝવંતિ. તેહિં તેસિં ઠિઈ સેસં
તંચેવ, ણવરં પલિઝવમં વાસસહસ્સ મઝ્ઝહિયં ઠિઈ. ॥

અર્થ:—સેણ સંસારિક જીવ ગામગામ નગરાદિ જાણવાવતુ સઠ
સત્તીવેસને વિષે પઠ પ્રવર્જિત સઠ શ્રમણ તપના કરણહાર ઝણ હોય, તે
કેવા હોય તેણ તે કહેહે:-કંઠ કંદર્પ-કથાના કરણહાર, કુઠ કુચેષ્ઠાના ક-
રણહાર, મોઠ મુખારી નાના વિધના અપશબ્દના બોલણહાર, ગિઠ ગીત
કરી રમણનું કરવું જેને પ્રિય છે અને નઠ જેનો સ્વજ્ઞાવ નાચવાનો છે,
પૂર્વે કહ્યા તેણ તેવા વિઠ વિહારે વિઠ વિચરતાથકા બઠ ઘણા વર્ષલગી
સાઠ સામાન્ય ચારિત્રપણું પાઠ પાલે, પાઠીને તેણ પૂર્વે કહ્યાં તે સ્થાનક
પ્રત્યે ઘણાઠ ગુરુ આગલ આલોચ્યાં નથી તથા અપ્પઠ પત્તિકમ્યાં નથી,
એવા સાધુ કાઠ કાલને અવસરે કાઠ કાલ કરીને ઝઠ ઝત્કૃષ્ટા આઘા
જાય તો સોઠ સૌધર્મનામે પ્રથમ દેવલોકને વિષે કંઠ કંદર્પ હાશ્ય કૌ-
તકના કરણહારા દેઠ દેવતાને વિષે દેવતાપણે ઝઠ ઝત્પાત સજ્ઞાને વિષે
ઝપજે. તેણ ત્યાં તેની સ્થિતિ સેઠ શેષ બોલ પૂર્વનીપેરે જાણવા, ણઠ પણ
એટલું વિશેષ પઠ એક પટ્યોપમ અને વાઠ એક હજાર વર્ષના આયુષ્યની
ઠિઠ સ્થિતિ કહી, પણ તેમને આજ્ઞાના અણઆરાધક કહ્યા.

વઠી પરિવ્રાજક-તાપસ વીતરાગની આજ્ઞાવાહાર છે, અને તે
કરણી કરીને દેવલોકમાં જાય છે, તે પાઠ લખીએ ઢીએ:—

સેજેઈમે ગામાગર જાવ સણિવેસેસુ પરિવાયગા ઝવંતિ તં-
જહા:-સંઘા જોગી કવિહા ઝિઝ્ઝા હંસા પરમહંસા બહુ-
ઝદગા કુધિવયા કાણહપરિવાયગા. તહ્ઠ યહ્ઠુ ઈમે અઠ
માહણ પરિવાયગા ઝવંતિ તંજહા:-કન્હેય કરકંટય અંબ-
નેય પરાસેર કન્હે દીવાયણે ચેવ દેવગુત્તેય ણારચે ણ.
તહ્ઠ યહ્ઠુ ઈમેઅઠ યત્તિય પરિવાયગા ઝવંતિ તંજહા:-
સીઝઈ સસિહરે ણગાઈ ઝગ્ગાઈ તિયવિદેહે રાયા રામે વલે-

द्विथं णं. तेणं परिवायगा रिजवेय जजवेय सामवेय अथ-
 वणवेय इतिहास पंचमाणं णिग्घंट ठठाणं संगोवंगाणं
 सरहस्साणं चउन्हंवेयाणं सारका पारका धारका वारका
 समंगवि सठितंत विसारदा संखाणे सिक्काकप्पे वाकरणे
 बंदे णिरुत्ते जोईसामायणे अणेसुय बहुसु बंजणएसु स-
 नेसु सुपरिणिष्ठियाविहोत्ता तेणंते परिवायगा दाणधम्मंच
 सोयधम्मंच तिहान्निसेयंच आघवेमाणा पणवेमाणा पर-
 वेमाणा विहरंति जेणं अम्मं किंचि असुई जवंति तेणं
 उदयणय मट्टियाएय पक्कादियंसमाणं सुई जवइ एवं
 खलु अम्मे चोस्का चोस्कायारा सुइसुई समायाए जवेत्ता
 अज्जिसेय जल पुयप्पाणो अविग्घेणं सग्गं गंमिस्सामौ ॥
 तेसिणं परिवायगाणं णोकप्पंति अगमंवा तदायंवा एइवा
 वाविंवा पुस्करणिंवा दीहियंवा गुंजादियंवा सरंवा सागरंवा
 उग्गदित्तए, एणत्त अद्वाण गमणेणं ॥ तेसिणं परिवायगाणं
 णोकप्पइ सगमंवा जाव संदमाणियंवा डुरूहित्ताणं गंभि-
 त्तए ॥ तेसिणं परिवायगाणं णोकप्पंति आसंवा हठ्ठिंवा
 उट्ठंवा गोणंवा महिसंवा खरंवा डुरूहित्ताणं गमित्तए, णं-
 णंत्त बल्लान्निजगेणं ॥ तेसिणं परिवायगाणं णोकप्पई णं-
 मप्पेत्ताइवा जाव मागहपेत्ताइवा पेत्तित्तए ॥ तेसिणं परिवा-
 यगाणं णोकप्पंति हरिआणं लेसणतावा घट्टणतावा ठंअ-
 णतावा दूंसणतावा उप्पामणतावा करित्तए ॥ तेसिणं
 परिवायगाणं णोकप्पई इत्तिकदाइवा जत्तकदाइवा देस-
 कदाइवा राइकदाइवा चोरकदाइवा जणवयकहातिवा अ-
 णंत्तादंकरित्तए ॥ तेसिणं परिवायगाणं णोकप्पई अथ-

प्रायाणिवा तजपायाणिवा तंबपायाणिवा जसदपायाणिवा
 जाव बहुमुद्धाणिवा धारित्तए, एणण्ह अलाजपायणिवा
 दारुपायणिवा मट्टीयपायणिवा ॥ तेसिणं परिवायगाणं
 णोकप्पति अयबंधाणिवा तजयबंधणाणिवा तंबबंधाणिवा
 जाव बहुमुद्धाणि धारित्तए ॥ तेसिणं परिवायगाणं णोक-
 प्पइ एणाविहवणरागरत्ताइं वत्ताइं धारित्तए, एणण्ह ए-
 क्काए धाजरत्ताए ॥ तेसिणं परिवायगाणं णोकप्पंति हारंवा
 अद्धहारंवा एकावलियंवा मुत्तावलियंवा कणगावलियंवा
 रयणावलिवंवा मुरबिंवा कंठेमुरबिंवा पालंवंवा तिसरयंवा क-
 न्हिसुतं दसमुद्धिआणंतकंवा कमियाणिवा तुमियाणिवा अंग-
 घाणिवा केजराणिवा कुंमलाणिवा मज्झंवा चूलमणिवा पिण-
 दित्तए, एणण्ह एकेणं तंबिएणं पवित्तएणं ॥ तेसिणं परिवाय-
 गाणं णोकप्पंति गंधिम वेमिम पुरिम संघातिमे चउव्विदे म-
 द्धेधारिए, एणण्ह एकेणं कणपूरेणं ॥ तेसिणं परिवायगाणं
 णोकप्पइ अगरेवूएणवा चंदणेणवा कुंकुमेणवा गायं अणु-
 लिपित्तए, एणण्ह एक्काए गंगामद्धिआए ॥ तेसिणं परिवायगा-
 णं कप्पइ मागहयपण्हए जलस्स पमियाहित्तए, सेविय वह-
 माणे नोचेवणं अवहमाणे, सेविय त्विमिउदिए नोचेवणं
 क्कमोदए, सेविय बहूपससे नोचेवणं अबहूपससे, सेविय
 परिपूए नोचेवणं अपरिपूए, सेविय सावच्चेतिकाउं नोचे-
 वणं अणवज्जेकाउ, सेविय जीवे नोचेवणं अजीवे, सेवियणं
 दिसे नोचेवणं अदिणे, सेविय पिवित्तए नोचेवणं हयपाय
 चरुचमस पक्कावणऽछाए सिणाइत्तएवा ॥ तेसिणं परि-

वायगाणं कप्पइ मागहय अ-धाअट्ठाए जलस्स पन्निगा-
हित्तए, सेविय वहमाणे णोचेवणं अबहमाणे जाव नोचे-
वणं अदिणे, सेविय हत्थपाव चरुचमस परकाळणठा-
याए नोचेवणं पिवित्तए सिणाइत्तएवा ॥ तेसिणं परिवाय-
गाणं कप्पइ मागहए आठए जलस्स पन्निगाहित्तए, से-
विय वहमाणे नोचेवणं अबहमाणे जाव नोचेवणं अदिणे,
सेविय सिणाइत्तए नोचेवणं हत्थपाय चरुचमस परकाळण
ठयाए पिवित्तएवा ॥ तेणं परिवायगा एया रुवेणं विहा-
रेणं विहरमाणा बहूणं वासाइं परियागं पाउणित्ता काल-
मासे कालंकिच्चा उक्कोसेणं बंजलोएकप्पे देवत्ताए उववत्ता-
रो ज्वंति. तेहिंतेसिं गई दस सागरोवमाई ठिई पण्त्ता
सेसं तंचेव ॥

अर्थः—से० ए संसारी जीव गा० गाम, अग्र, जा० यावत् स०
सत्रीवेषने विषे प० परिव्राजक-दंरुधरसंन्यासि ज० होय, ते केवा होय
तं० ते कहेढेः-सं० शंखनी माफक नाद करी ध्यान करे ते, जो० अध्यात्म
वेदान्त शास्त्रनुं ध्यान करे ते, क० कपिलदेवतने माने ते, जि० नृगुरुषि
लोकमांही प्रसिद्ध ठे तेना शिष्य वनमां फरता रहे ते, हं० पर्वतादिके
वशे ते, प० नदी प्रवाहे वसे, कोपीनादिक सर्व वस्तु ठोकीने प्राण तजे,
अष्टांग योग साधे, इश्वरने माने अने जिह्वा अर्थेज गाममां आवे ते
ब० पाणीनी परे घणा हींने, गामे एक रात्री अने नगरे पांच रात्री रहे
ते, कु० घेर रहीनेज क्रोध लोभने ठांने ते, क० कृष्ण-परिव्राजक जे
नारायण परिजक्त तापस विशेष ते. त० त्यां ख० निश्चे इ० ए अ०
आठ मा० ब्राह्मणनी जाति संबंधि प० परिव्राजक-दंरुधरसंन्यासिनी
जाति ज० होय ठे तं० ते कहेढेः-क० कृष्ण १, क० करकंटक २, अं०
अंबक ३, प० पारासर ४, क० कृष्ण ५, दी० द्विपायन ६, चे० निश्चे दे०

દેવગુપ્ત ૭ અને ણા ૮ નારદ ૯. હવે ત ૮ તેમાંથી ૧૦ નિશ્ચે ૬૦ એ આઠ
 ૧૦ ક્ષત્રિની જાતિ સંબંધિ ૫૦ પરિવ્રાજક-દંરુધરસંન્યાસિ ૫૦ હોય તે ૦
 તે કહેહે:-સી ૦ સીલવદ્ ૧, સ ૦ સસીહર ૨, ણ ૦ નગાદ્ ૩, જ ૦ જાગર્ગવ ૪,
 એમ વિ ૦ વિદેહ ૫, રા ૦ રાજા ૬, રા ૦ રામ ૭ અને વ ૦ વલ્લ ૮. તે ૦ તે
 ૫૦ પરિવ્રાજક-દંરુધરસંન્યાસિ રિ ૦ રુજુર્નામા-વેદ ૧, જ ૦ યુજુર્નામા-વેદ
 ૨, સા ૦ શામનામા-વેદ ૩, અ ૦ અથર્વણ-વેદ ૪, ૬૦ ઇતિહાસ (અઢાર
 પુરાણ) પં ૦ તે પાંચમો, ણિ ૦ નિર્ઘટનામા ૭૦ બહુ અંગ, સં ૦ શિક્ષાદિક
 ૭ અંગનાં ઉપાંગ સહિત સ ૦ રહસ્ય જ્ઞાવજ્ઞેદે કરી સહિત ચં ૦ વે ૦
 રુજુર્વેદાદિક ચાર વેદને સા ૦ વિસરતા સંજારે છે, પા ૦ વેદાદિકના પાર-
 ગામો છે, ધા ૦ હૈયાને વિષે ધારક છે, વા ૦ અશુરુ જ્ઞાતાં વારે છે, સં ૦ ૭
 અંગના જાણ છે, સ ૦ સાંઘિતંત્રનામા શાસ્ત્રના વિ ૦ જાણ (પંક્તિ) છે,
 સં ૦ શંખ્યા ગણિતશાસ્ત્રના જાણ છે, સિ ૦ શિક્ષા અક્ષર સ્વરૂપ શાસ્ત્ર
 તથા કલ્પ આચાર શાસ્ત્ર વા ૦ વ્યાકરણ શબ્દ લક્ષણ શાસ્ત્ર ં ૦ હંદ
 પદ્ય ગદ્ય શાસ્ત્ર શબ્દ નિ ૦ નિર્યુક્તિ પદ જંજન શાસ્ત્ર જો ૦ ઝ્યોતિષ
 શાસ્ત્ર, અયન ઉત્તરાયન અને ઝ્યોતિષ વિશેષના જાણ છે, તેમજ અ ૦
 અનેરા વ ૦ ઘણા બં ૦ બ્રાહ્મણ સંબંધિ સ ૦ શાસ્ત્રના સુ ૦ રુની રીતે જાણ
 હોય તે નિશ્ચે કરીને, તે ૦ તે ૫૦ પરિવ્રાજક-દંરુધરસંન્યાસિ દા ૦ દાન
 ધર્મ સો ૦ સોચ-પવિત્રધર્મ અને તિ ૦ તિર્થ-ધર્મ પ્રત્યે (ગંગાદિકને વિષે
 સ્નાન કરવું તે) આ ૦ આખ્યાત કહેતાથકા ૫૦ પરુપતાથકા ૫૦ પ્રથ-
 મના બોલ થાપતાથકા વિ ૦ વિચરે છે, જે ૦ એમ કરતાં જે કાંઈ અ ૦ અ-
 મારે કિ ૦ થોરું પણ અ ૦ અશુચિ પાપ જ ૦ હોય તે ૦ તે સર્વ ૭૦ પાણીએ
 કરી મ ૦ માટીએ કરી ૫૦ ધોયુંથકું સુ ૦ સુચિ પવિત્ર જ ૦ થાય (પાપ
 જાય). એ એમ ૧૦ નિશ્ચે અ ૦ અમે ચો ૦ નિર્મલ થઈ ચો ૦ સૂપવિત્ર
 થઈ સુ ૦ સમ્યક્ પ્રકારે આચારવંત થઈ અ ૦ પવિત્ર ચોરુલો આત્મા
 કરીને સ્નાન કરીને જ ૦ પાણીએ કરી પુ ૦ પવિત્ર આત્મા કરીને અ ૦
 વિઘ્નપણા રહિત સ ૦ સ્વર્ગે ગ ૦ જઈશું. તે ૦ તે ૫૦ પરિવ્રાજક-દંરુધરસં-
 ન્યાસિને ણો ૦ ન કલ્પે અ ૦ કુવામાં ત ૦ તલાવમાં ણ ૦ નદીમાં વા ૦ વા-

वमां, पु० कमळ सहितनी वावमां, दी० लांबी नाळनी वावमां गुं० वांकी
नाळनी वावमां, स० सरोवरमां, सा० समुद्रमां उ० पेसवुं; ष० पण एटळुं
विशेष अ० अर्धांमार्गे ग० गमन करतां पाणी प्रमुख आवे तो कढेपे. ते० ते
प० परिव्राजक-दंरुधरसंन्यासिने णो० न कढेपे स० गामे जा० यावत् सं०
पाखखी दु० उपर चमीने ग० जावुं. ते० ते प० परिव्राजक-दंरुधरसंन्या-
सिने णो० न कढेपे आ० घोमा ह० हाथी उ० उंट गो० बळध म० पामां
तथा ख० गधेमां दु० उपर चमीने ग० जावुं; पण ए० एटळुं विशेष ब०
कोइ बलात्कारे चढावे तो कढेपे. ते० ते प० परिव्राजक-दंरुधरसंन्यासिने
णो० न कढेपे ए० नाटक जोवुं जा० यावत् मा० मागध देशनुं तथा
मागध वसुंवादिकनुं गायन सांजळवुं तथा पे० जोवा जवुं. ते० ते परिव्रा-
जक-दंरुधरसंन्यासिने णो० न कढेपे ह० वनस्पति-कायने ले० घसवी
घ० संघटो करवो थं० उंची करवी लु० हस्तादिके करी लीलफुल स-
मारवी तथा उ० नखेकवी. ते० ते परिव्राजक-दंरुधरसंन्यासिने णो० न
कढेपे ई० स्त्री जातिना कुळ, रुप, उपधि, शृंगारादिकनी क० कथा
करवी, ज० जात, पाणी, घृत साख प्रमुखनी कथा, रा० राज्य संबंधि
चतुरंग दळ जंमारीनी कथा, चो० चोर संबंधिनी कथा, ज० जनपद
केटलाएक देशनी कथा, पूर्वोक्त कथाए करी अ० अनर्थदंरु एटळे
अर्थविना आत्माने दंरुवी ते न कढेपे. ते० ते परिव्राजकोने णो० न
कढेपे अ० लोढानां पात्र (लोटा वामका), त० तरुवानां पात्र, तं० त्रां-
वानां पात्र (त्राणुं थालि आदिक) ज० जसतनां पात्र जा० जावत् ब०
घणुं मुख बेसे एवां, थोरुं मुख बेसे एवां धा० राखवां; पण ए० एटळुं
विशेष अ० तुंबळानां पात्र दा० नानां मोटां लाकळानां पात्र अने म०
घमा आदिक माटीनां पात्र राखवां कढेपे. ते० ते परिव्राजकोने णो० न
कढेपे अ० लोहना बंधने बांधेलां, त० तरुवाना बंधने बांधेलां, तं०
त्रांवाना बंधने बांधेलां, जा० यावत् ब० बहु मुढ्यनां रुपादिकना बंधने
बांधेलां पात्र धा० राखवां. ते० ते परिव्राजकोने णो० न कढेपे ए० घणा
प्रकारना वर्ण, रंग, चोल, मजीठ, आल, लाख, पतंग अने कसुंबादिके

रंग्यां रातां वण वस्त्र धाण राखवां; पण एण एटलुं विशेष एण एक धाण
 गेरुए रंग्यां वस्त्र राखवां कट्टे. तेण ते परिव्राजकोने णोण न कट्टे हाण
 अढारसेरो हार, अण अर्थ (नवसेरो) हार, एण एकसेरो हार, मुण मो-
 तीनो हार, कण सुवर्णनो हार, रण रत्नावली आजरण, मुण कंठने विषे
 मुराव आजरण, पाण पालव जुमणो, तिण त्रणसेरो हार, कण केमनो
 कंदोरो, दण आंगळीनां आजरण (अनंतक आजरण विशेष) कण कटक
 सोनारूपानां कमां, तुण बेरखा, अण बांह्यानां आजरण, केण बाजुबंध
 आजरण कुंण काननां आजरण, मण मुगट आजरण अने चुण चुमामणी
 आजरण पिण शरीरने विषे पहेरवां; पण एण एटलुं विशेष एण एक तंण
 त्रांवानी बनावेली पण पवित्री (आंगळीनुं आजरण) कट्टे. तेण ते
 परिव्राजकोने णोण न कट्टे गंण जाइआदिक चार प्रकारे फुलनी
 गुंथेली माळा तथा लुटां फुल धारण करवां; पण एण एटलुं
 विशेष एण एक कण कर्णफुल (काननुं आजरण) कट्टे. तेण ते
 परिव्राजकोने णोण न कट्टे अण अगरबत्तीनो धूप, चण चंदन, कुण
 कंकु केशर, तथा तेवा सुगंधी पदार्थ गाण शरीरपर अण विलेपन करवा;
 पण एण एटलुं विशेष एण एक गंण गंगानदीनी माटी गोपीचंदनादिक
 कट्टे. तेण ते परिव्राजकोने कण कट्टे माण मागध देश संबंधि पाथो
 जरीने जण पाणी पण लेवुं, सेण ते पण वण वेहेतुं, नोण नहीं चेण निश्चे
 अण अणवेहेतु; सेण ते पण थिण निर्मल, नोण नहीं चेण निश्चे कण
 कोहोलुं; सेण ते पण वण घणुं पण निर्मल, नोण नहीं निश्चे अण अति
 मेळुं; सेण ते पण पण गळुं, नोण नहीं निश्चे अण अणगळुं. सेण तेने
 पण साण पापसहित जाणे, नोण नहीं निश्चे अण पाप रहित जाणे;
 सेण तेने पण जीण जीव सहित जाणे, नोण नहीं निश्चे अण अजीव
 जाणे; सेण ते पण दिण दोधेलुं ले, नोण नहीं निश्चे अण अणदीधुं ले;
 सेण ते पण पिण पीवाने अर्थे ले, पण नोण नहीं निश्चे हण हाथ, पाण
 पण चण चरु, थाळी, हांमली, चण चाटुमी, वारुकादिक उपगर्ण, पण
 धोवा निमीत्ते अने सिण नाहवाने अर्थे न ले. तेण ते परिव्राजकोने

કઢપે માં માગધ દેશ સંબંધિ આં અર્ધ આં આઢોમાન જાં પાણી
પાં લેવું, સેં તે પણ વાં નદીઆદિકનું વહેતું કઢપે, પણ નોં નહીં
નિશ્ચે આં અણવહેતું જાં યાવત્ નોં નહીં નિશ્ચે આં અણદીધું; સેં
તે પણ હાં હાથ, પગ, ચરુ, ચમચો, થાઢી પ્રમુખ પાં ધોવાને અર્થે ક-
ઢપે, પણ નોં નહીં નિશ્ચે પીં પીવું તથા સિં સ્નાન કરવું. તેં તે પરિ-
બ્રાજકોને કાં કઢપે માં માગધ દેશ સંબંધિ આં એક આઢા પ્રમાણ
જાં પાણી લેવું, સેં તે પણ વાં વહેતું, નોં નહીં નિશ્ચે અણવહેતું જાં
યાવત્ નોં નહીં નિશ્ચે આં અણદીધું; સેં તે પણ સિં સ્નાન કરવાને
અર્થે કઢપે, નોં નહીં નિશ્ચે હાં હાથ, પાં પગ, ચાં ચરુ, થાઢી, હાંમલી
ચાટુમી, ડપગર્ણ, પાં ધોવાને તથા આં પીવાને અર્થે ન કઢપે. જે જે
કામને વાસ્તે લે તેતે કામમાંજ વાપરે, પણ અંનેરા કામમાં વાપરવું
કઢપે નહીં. તેં તે પાં પરિબ્રાજક-દંરુધર સંન્યાસિ એં પૂર્વે કહ્યા તેવા
વિં વિહારે કરી વિં વિચરતા થકા બાં ઘણા વાં વર્ષ સુધી પાં પ્રવ-
ર્જા પાઢે, પાં પાઢીને કાં કાઢને અવસરે કાં કાઢ કરીને નાં
ડત્કુટ્ટા બાં બ્રહ્મનામે પાંચમા દેવલોકને વિષે દેં દેવતાપણે ડાં ડપજે.
તેં ત્યાં તેની ગતિ દાં દસ સાં સાગરોપમની ટિં સ્થિતિ પાં કહી.
દસ કોમ્કોમ્કી પદ્યોપમનો એક સાગરોપમ કહ્યો. સેં શેષ બોલ પૂર્વે
કહ્યા તેમજ જાણવા.

જાવાર્થ:—હવે જુઝ ! માતા-પીતાનો વિનય કરવાની, હાથી-તા-
પસને હાથીનું માંસ ખાવાની, મૃગ્યા-તાપસને મૃગનું માંસ ખાવાની, પં-
ચાગ્નિ તાપવાની, જાઢ સ્નાન કરવાની તથા કંદમૂઢનો આહાર કરવાની,
સાધુ આજ્ઞાપણ દેતા નથી; અંને શ્રી વીતરાગદેવે પણ આ સૂત્રમાં જિ-
નાજ્ઞાના મોહમાર્ગના અણઆરાધક (આજ્ઞાવાહાર) કહ્યા. એ ન્યાયે
મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞાવાહાર ઢે, અંને આજ્ઞાવાહાર પુન્ય નિપજે
ઢે. તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે, એવા કામની સાધુ આજ્ઞા આપે નહી, પણ
માતા-પીતાના વિનયના કરણહાર તો પ્રકૃતિના ઝડિક ઢે, અંને હાથી

તાપસને હાથીના માંસ સિવાય તથા મૃગ્યા-તાપસને મૃગના માંસ સિ-
વાય બીજા દ્રવ્યનો નિષેધ થયો, તે કરણી જિનાજ્ઞા માંહેલી છે, તેથી
પુણ્ય બંધાય છે. એમ કહે છે તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! શ્રી વીતરાગદેવે
તો એમ નથી કહ્યું કે, પ્રકૃતિના જડિકપણથી તથા બીજા દ્રવ્ય ટલ્યા
તેથી દેવતા થાય. શું ? તમારાથી શ્રી વીતરાગદેવમાં જ્ઞાન થોડું હતું ?
કે એવાં કામ વિનામતલબે સૂત્રમાં ઘાટ્યાં ? ત્યારે તેરાપંથી કહે છે કે,
એ કામતો કારણ છે અને દ્રવ્ય ટલ્યા તે કાર્ય છે. જેમ હાથીના અને
મૃગના માંસથી બીજા દ્રવ્ય ટલ્યા તેથી પુણ્ય બંધાય છે. તેનો ઉત્તર.
હે દેવાનુપ્રીય ! એ રીતે તો કોઈ ગ્રહસ્થિ મૂલ આપી તૈયાર વસ્તુ સુ-
ખની વીગેરે લઈ લાય, ને રસોડનો આરંજ ટાલે, અને બીજો કોઈ
આરંજ કરતો હોય તેને અચેત વસ્તુ આપી અનેક પ્રકારના આરંજ
ટલાવે, તેમજ કોઈ આરંજ ટાલતો હોય તેને જલો જાણે, તેને તમે પાપ
કેમ કહો છો ? એ સાવચ (પાપના) કામથી બીજા દ્રવ્ય ટલ્યા તેથી
પુણ્ય બંધાય, ત્યારે કોઈ ઉત્તમ પ્રાણી અનેરાને મદદ આપી, અનેક
આરંજ ઠોઠાવે તેને ગુણ કેમ નહીં થાય ? તે કાહ્યા હો તે વિચારી
જોજો. એમ નવવાંસૂત્રના આગલા પાઠમાં જમાલીના મતવાળા કરણી-
ના બંધે પુણ્ય બાંધે, તેથી કિલવિષી દેવતામાં જાય એમ કહ્યું છે, અને
તેમને જિનાજ્ઞાના અણઆરાધક કહ્યા. તેમજ ગોશાલામતિ કરણીના
બંધે પુણ્ય બાંધે, તેથી નૃત્કૃષ્ણ બારમા દેવલોક સુધી જાય, તોપણ તેમને
જિનાજ્ઞાના અણઆરાધક કહ્યા. વળી મિથ્યાત્વ ટુટ્યાવિના સર્લિંગીપ-
ણામાં કરણી કરીને નવ ગ્રૈવેયક સુધી જાય, તેને પણ જિનાજ્ઞાના
અણઆરાધક કહ્યા છે. એ ન્યાયે મિથ્યાત્વીની કરણી જિનાજ્ઞા બાહાર
છે, અને આજ્ઞાબાહાર પુણ્ય નિષર્જે છે. તે ઉપરના દ્રષ્ટાંતોથી જાણવું.
વળી નવવાંસૂત્રમાં સાધુ અને શ્રાવક, એ બંનેને જિનાજ્ઞાના આરાધક
કહ્યા. જે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર, એ ત્રણ ગુણ આરાધે, તેનેજ આરાધક
કહીયે. એ ત્રણ ગુણ મિથ્યાત્વીમાં નથી, તેથી મિથ્યાત્વીની કરણી
આજ્ઞામાં નથી; હતાં તે આજ્ઞા-બાહારની કરણીથી પુણ્ય બાંધો દેવતાની

ગતિમાં જાય છે. એ ન્યાયથી આજ્ઞાવાહાર પુણ્ય નિપજે છે. વઠી સૂય-
ગઢાંગ પ્રથમ શ્રુતસ્કંધે આઠમે અધ્યયને, મિથ્યાત્વી દાન, શીલ, તપા-
દિકમાં પરાક્રમ ફોરવે, તેનું પરાક્રમ અશુદ્ધ કહ્યું, અને સમકિતિ દાના-
દિકમાં પરાક્રમ ફોરવે તેનું પરાક્રમ શુદ્ધ કહ્યું. તે શ્રી સૂયગઢાંગજીના
પ્રથમ શ્રુતસ્કંધના આઠમા અધ્યયનની ગાથા ૨૩, ૨૪ અને ૨૫.

જેયા બુદ્ધા મહા જાગા, વિરા અસમત્ત દંસિણો;
અસુધં તેસિં પરિકંતં, સફલં હોઈ સઘસો. ॥ ૨૩ ॥

અર્થ:—જે જે કોઈ બુદ્ધિતત્વના જાણ, પણ જૈન માર્ગના અજાણ
હે, તે આ લોકમાં પુજ્ય અને વિષ શૂરવીર કહેવાય છે, એટલે કષ્ટ સહન
કરવામાં વીર પુરુષ છે, પણ સમ્યક્ દર્શન (દેવ, ગુરુ, ધર્મ એ ત્રણ
તત્વની સર્વદેહણા) રહિત છે, તેથી તેનાં અં દાન, શીલ, તપાદિક
ઉદ્યમ, પરાક્રમ તથા અનુષ્ઠાન સર્વ અશુદ્ધ અને ફોગટ છે. સં ફક્ત
સર્વ પ્રકારે કર્મ બંધનનું કારણ છે, પણ કર્મ નિર્જરાનું કારણ નથી.
॥ ૨૩ ॥ હવે પંક્તિ વીર્ય આશ્રી કહેહે. તે ગાથા ૨૪ મી:—

જેયા બુદ્ધા મહા જાગા, વિરા સમત્ત દંસિણો;
સુધં તેસિં પરિકંતં, અફલં હોઈ સઘસો. ॥ ૨૪ ॥

અર્થ:—જે જે કોઈ બુદ્ધિ તિર્થંકરાદિક મં માહા જાગ્યવાન
પુજ્ય, વિષ (વીર) ઘનઘાતિયાં કર્મ વિદારવા સમર્થ છે, ચાર કર્મ ક્ષય
કીધાં છે અને સં સમકિત સહિત છે, સુ તેમનો ઉદ્યમ શુદ્ધ (હિંસા
દોષ રહિત) છે, અને તેના અં કર્મ બંધનું કારણ (મિથ્યાત્વ) સર્વ
પ્રકારે અફલ થાય. પણ સમકિતને નિર્જરાનું કારણ જાણવું. ॥ ૨૪ ॥

તેસિંપિ તવો અસુદ્ધો, નિકંતા જે મહાકુલા;
જણે વન્ને વિયાણંતિ, નસિલોગં પવેયણ ॥ ૨૫ ॥

અર્થ:—તે તે જો તે માસખમણાદિક તપ કરે, તોપણ તે

અશુદ્ધ જાણવો, કેમકે તે પુજાસત્કાર સન્માન વાંન્હે, તે કારણે તેનો તપ પામુર્જ જાણવો. નિઃ જે વૈરાગે ઘર ઢાંમીને મઠ મોટા કુલના ઉપન્યા તેનો પણ તપ જો પુજાસત્કારને હેતે હોય તો તે અશુદ્ધ જાણવો. જઠ જેમ તપ કીધો તે વઠ અનેરા ગ્રહસ્થાદિક ન જાણે તેમને જણાવવા નિમિત્તે નઠ પોતાના ગુણ પોતે ન બોલે, અર્થાત પોતાની શ્લાઘા પોતે ન કરે. ॥ ૨૫ ॥

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઓ ! મિથ્યાત્વીની કરણી એ આજ્ઞા માંહેલો ધર્મ હોય તો તેનાં પરાક્રમ અશુદ્ધ કેમ કહ્યાં ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, મિથ્યાત્વીનાં પરાક્રમ અશુદ્ધ કહ્યાં છે, તે છોટાં કર્તવ્યમાં પરાક્રમ ફોરવે, તે આશ્રી અશુદ્ધ કહ્યાં છે; પણ સાધુજીને મિથ્યાત્વી દાન આપે, શીયલ પાલે, તથા તપસ્યા કરે, તે પરાક્રમને અશુદ્ધ નથી કહ્યાં. એવી મનથી કુયુક્તિ મેલવે છે તેનો ઉત્તર. અરે જ્ઞાણીઓ ! છોટાં દાન, શીયલ અને કુલાચાર પ્રમુખ છોટાં કર્તવ્યમાં પરાક્રમ ફોરવે, તેને અશુદ્ધ કહ્યાં કેહશે તો, આગલી ગાથામાં સમકિતિનાં પરાક્રમ શુદ્ધ કહ્યાં, તે છોટા કર્તવ્યમાં (વિષય-વિકારમાં સંસારના કામમાં) પરાક્રમ ફોરવે, તે શું શુદ્ધ કહ્યાં હશે ? પણ એમ નથી. અહિયાં તો બંનેનાં પરાક્રમ પરલોકને અર્થે ક્રિયા કરે તેનુંજ વર્ણન છે. આ અધ્યયનમાં આદ અંત સુધી પરલોકની ક્રિયાનોજ વર્ણવ છે. સંસારને અર્થે તો છોટાં કર્તવ્યમાં પરાક્રમ ફોરવે, તે તો સમકિતિ તથા મિથ્યાત્વી બંનેનાં અશુદ્ધ છે; પણ પરલોક-અર્થે બંને દાનાદિક શુદ્ધ ક્રિયામાં પરાક્રમ ફોરવે, તે મિથ્યાત્વીનાં અશુદ્ધ, અને સમકિતિનાં શુદ્ધ, એમ છે. અરે જ્ઞાણીઓ ! માન ઢોમી વિચારો. જો છોટા દાનાદિકમાં પરાક્રમ ફોરવે, તેના અશુદ્ધ કહેશે તો, આગલ આ ગાથાના ચોથા પદમાં ટીકાકારે કહ્યું છે કે, મિથ્યાત્વીના દાનાદિકથી પુન્ય-પ્રકૃતિ બંધાય, પણ નિર્જરાનાં કારણ નથી. જો ત્રીજા પદમાં છોટા દાનાદિક કહેશે, તો ચોથે પદે પુન્ય બાંધે એમ કહ્યું છે. એ લેલે તમારી શ્રદ્ધા સર્વ ઊઠી જશે; કે-

મકે જો દાનાદિકમાં પાપ કહેશે તો, તથા ઓટા અર્થ કરશે તો બલ્લટી ગળામાં પરશે. વળી સુયગમાંગજીના પ્રથમ શ્રૂતષ્કંધના બીજા અધ્યયનની ગાથા નવમીમાં કહ્યું છે કે, મિથ્યાત્વી માસ માસ સ્વમણે પારણાં કરે, તોપણ અનંતાનુ બંધો માયા હુટી નથી, તેથી અનંતા જન્મ મરણ વધારે. તે ગાથા નવમી:—

જેય વિય ણગણે કિસેચરે, જયવિય જુંજિયે માસ મંતસો;
જેહ માયાહ તિમિલ્લહ, આગંતા ગબ્જાયણં તસો ॥૯॥

અર્થ:—જેઠ જો ઘણી ક્રિયા કરે, ણઠ નમ્ર થઈને રહે, ડુર્બલ શરીરી થઈને વિચરે, જઠ તપ ઘણો કરે, આહાર નિરસ કરે, અને માસ માસ સ્વમણ કરીને પારણું કરે, એવી રીતે જીવે ત્યાં સુધી કરે, તોપણ જેઠ જે કોઈ માયા સહિત બીજાને ઠગવારૂપ યોગેકરી વગધ્યાની થઈ પ્રવર્તે, (તે માયાનાં ફલ કહે છે.) આઠ તે આગમિયે (જવિષ્ય) કાઢે ગઠ ગર્જને વિષે જન્મ મરણનાં અનંતાં દુઃસ્વ પામે.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઝ ! મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞા માંહલો ધર્મ હોય તો, અનંતા જન્મ મરણ વધે, એમ કેમ કહ્યું ? માહ્યા હો તે વિચારી જોજો. ત્યારે તેરાપંથી કહેઢે કે, એતો માયા કપટાઈનાં ફલ કહ્યાંઢે. તેનો બુત્તર-અરે જાઈઓ ! માયાકપટાઈનાં ફલ તો ઓટાં ઢેજ, તેમાં શું કહેવું. સમકિતિ સાધુ-શ્રાવકપણ કપટાઈ કરેતો તેનાં તો ફલ ઓટાંજ લાગશે, પણ અહિયાં તો માયાકપટાઈ એ મિથ્યાત્વનું નામ છે, અને મિથ્યાત્વીને માયાકપટાઈ હુટી નથી, તેથી માસમાસસ્વમણ તપ કરે, તોપણ અનંતા જન્મ મરણ વધે, એમ કહ્યુંઢે. જો એકલી કપટાઈનાંજ ફલ કહ્યાંઢે, એમ કહેશે તો તપસ્યાનો અધિકાર આ ગાથામાં કહેવાનો શું પ્રયોજન ? અને તપસ્યાનાં ફલ કેમ ન કહ્યાં ? અને તે ક્યાં ગયાં તે કહો ? અરે જાઈઓ ! મિથ્યાત્વીની તપસ્યાથી પુન્ય પ્રકૃતિ બંધાય, દેવતામાં જાય અને ત્યાં સુસ્વ જોગવે; પણ તેની સમી સર્વદહણા વિના

જન્મ મરણ ઘટે નહીં. તેમજ અજ્ઞવિ તથા જ્ઞવિ મિથ્યાત્વપણામાં કરણી કરીને નવગ્રૈવેયક સુધી અનંતીવાર ગયા, તોપણ તેઓની ગરજ લગાર માત્ર સરી નહીં. જો આજ્ઞા માંહેલો ધર્મ હોય તો ગરજ કેમ ન સરે ? જગવાને તો “કરેમાણે કમે” કહ્યું છે. કર્મ તોફવા માંડ્યાં તે તો-ડ્યાંજ કહીયે, નિર્જરવા માંડ્યાં, તે નિર્જર્યાંજ કહીયે; અને મુક્તિનો માર્ગ લીધો તેને મુક્તિ ગયાજ કહીયે. શાખ સૂત્ર જગવતી સતક પહેલે નિદેશે પહેલે પ્રશ્ન પહેલે. અજ્ઞવિનો કરણો આજ્ઞામાંહેલી હોયતો અજ્ઞવિ મુક્તિ કેમ ન જાય ? તે કાહ્યા હો. તે વિચારી જોજો. વઢી શ્રી વીતરાગદેવે સુયગમાંગ સૂત્રમાં કહ્યું છે કે, મિથ્યાત્વોનાં પરા-ક્રમ અશુદ્ધ અને જન્મ મરણ વધારનાર છે. તેમજ વઢી નવવાઈ સૂત્રમાં મનવીના જુલ્મ-તૃષા રમે, એવા કષ્ટથી માંનીને અનેક પ્રકારની મિથ્યા-ત્વોની કરણી : કહી; અને હસ્તિ-તાપસ-આદિ અનેક પ્રકારના કહ્યા. તેમજ જંમાઢી, ગોશાઢા તથા સલિંગો, મિથ્યાત્વપણા સહિત કરણી કરે, તેથી પુણ્ય બંધાય, અને નૃત્કૃષ્ટા નવ ગ્રૈવેયકમાં જાય, તોપણ તેમને જિનાજ્ઞાના અણઆરાધક કહ્યા. હવે જુઓ ? મિથ્યાત્વોની કરણી આજ્ઞામાંહેલી હોયતો, તેમને પરલોકના મોક્ષમાર્ગના અણઆરાધક કેમ કહ્યા ? ત્યારે તેરાપંથી કહે છે કે, કરણીનો કરણહાર તેતો આજ્ઞા બાહાર છે, અને કરણી આજ્ઞા માંહેલી છે. તેનો ઉત્તર. અરે દેવાનુપ્રીય ! જરા સીધી દૃષ્ટી કરીને જુઓ. ગુણ ને ગુણી જુદા નથી, એમ શ્રી અનુયોગદ્વાર સૂત્રમધે કહ્યું છે. દંડેન દંડી, ઢત્તેણ ઢત્તિ પમેણ પમ્મિ, તેમ ગુણ ને ગુણી જુદા નથી. તેમજ ચંદ્રમા ને કિર્ણ; સુર્ય ને તાપ; દાન ને દાની; જ્ઞાન ને જ્ઞાની; સમ્યક્ ને સમકિતિ; ચારિત્ર ને ચારિત્રિયો; ધ્યાન ને ધ્યાની; ચોર ને ચોરી; પાપ ને પાપી; પુણ્ય ને પુણ્યવંત; તેમજ મિથ્યાત્વી ને મિથ્યાત્વીની કરણી એ જુદાં નથી. તમે કર્તા ને કર્મનો જોડ જુદો ગવેશ્યો, પણ સિદ્ધાન્તના મૂઢ નયના પ્રવાહને વિષે સમજતા નથી. તે અનુયોગદ્વારનો પાઠ:-

ઠત્તેણં ઠત્તી, દંમેણં દંડી, પમેણં પમી, કમેણં કમી, નાવાણં
નાવીણ, સંગમેણં સાગમીણ, રહેણં રહીણ, હલેણં હાલીણ,
નાણેણં નાણી, દંસણેણં દંસી, ચરિત્તેણં ચરિત્તિ ॥

અર્થ:—ઠઠ ઠઠને સંયોગે ઠઠ ઠઠી રાજા, દંદ દંદને સંયોગે દંદ
દંડી, અને પપ પપ વચ્ચે કરી પપ પપ વચ્ચી કહીયે; તથા કક વાંસનો
કમો કરે તેને કક કમીમાન કહીયે; તેમજ નાન નાવા (વાહાણ), હંકા
રનારને નાન નાવમીયો, સપ ગારું હાંકનારને સાપ ગામીત, રપ રથ
હાંકનારને રપ રથવાન, અને હપ હલ હાંકનારને હાપ હાલી કહીયે;
તથા નાન જેને જ્ઞાન છે તેને નાન જ્ઞાની, દંપ દર્શને કરી દંપ દર્શની,
તેમજ ચપ ચારિત્રે કરી ચપ ચારિત્રીયો કહીયે; અને જેને ક્રોધ છે તેને
ક્રોધી કહીયે. એવી રીતે નામ પ્રમાણે ગુણ છે.

જાવાર્થ:—હવે જુઓ ! આ સૂત્રના ન્યાય જોતાં જે વસ્તુ આશ્રી
જે નામ કહ્યું, તે નામથી તે પુરુષને જુદો ન કહીયે. તેમ મિથ્યાત્વી ને
મિથ્યાત્વીની કરણી જુદી નથી. તમે અવિવેકપણે શામાટે જુદા ગવેષો
ગો ? વહી જગવતીજી સૂત્ર સતતક પહેલે ઉદ્દેશે દસમેં, જીવ ને જીવની
કરણી જુદી નથી, પણ એકજ કહી છે. તે પાઠ લખીએ ઢીણ:—

તેણં કાલેણં ૧ પાસાવચ્ચિજ્ઞા કાલાસવેસિયપુત્તે ણામં
અણગારે જેણેવ થેરા જગવંતો તેણેવ ઉવાગહ્હ ૧ ત્તા
થેરેજગવં એવં વયાસિ થેરા સામાઈયં નજાણહ, થેરા સા-
માઈયસ્સ અઠં નયાણહ, થેરા પચ્ચસ્કાણં નયાણહ, થેરા
પચ્ચસ્કાણસ્સ અઠં નયાણહ, થેરા સંજમં નયાણહ, થેરા સં-
જમસ્સ અઠં નજાણહ, થેરા સંવરં નજાણહ, થેરા સંવરસ્સ
અઠં નજાણહ, થેરા વિવેગં નજાણહ, થેરા વિવગસ્સ અઠં
નજાણહ, થેરા વિઝસગ્ગં નજાણહ, થેરા વિઝસગ્ગસ્સ અઠં

नजाणइ. तएणंते थेराजगवंतो काळासवेसियपुत्तं अण-
गारे एवं वयासि जाणामोणं अज्जो सामाइयं, जाणामोणं
अज्जो सामाइयस्स अठं जाव जाणामोणं अज्जो विउस-
गस्स अठं. तएणं काळासवेसियपुत्ते अणगारे ते थेरे-
जगवंते एवं वयासि. जइणं अज्जो तुप्पे जाणह सामाइयं,
जाणह सामाइयस्स अठं जाव जाणह विउसगस्स अठं, के
ने अज्जो सामाइए, केने अज्जो सामाइयस्स अठे, के ने जाव
विउसगस्स अठे? तएणंते थेराजगवंतो काळासवेसियपुत्तं
अणगारं एवं वयासि आयाणे अज्जो सामाइए आयाणे अ-
ज्जो सामाइयस्स अठे जाव विउसगस्स अठे. तएणं से का-
ळासवेसिय पुत्ते अणगारे ते थेरे जगवं एवं वयासि जइणं
जंते अज्जो आया सामाइए आया सामाइयस्स अठे जाव
आया विउसगस्स अठे अवद्धु कोह माण माया लोप्पे
किमठं अज्जो गरह काळास० संजमछाए से जंते किं गर-
हा संजमे अगरहा संजमे? काळास० गरहा संजमे नोअ-
गरहा संजमे. गरहा वियणं सव्वं दोसं पविणेति सव्वं वा-
लियं परिणाए एवं खु णे आया संजमे उवहिए जवइ, एवं
खु णे आया संजमे उवचिए जवइ, एवं खु आया संजमे
उवछिए जवइ. एत्थणं काळासवेसियपुत्ते अणगारे संबुधे
थेरेजगवंते वंदइ णमंसइ वंदिता णमंसित्ता एवं वयासि.
एएसिणं जंते पयाणं पुर्विअणाणयाए असवणयाए अ-
सणिआए अबोहियाए अणज्जिगमेणं अदिछाणं अस्सू-
याणं अमुयाणं अविणायाणं अवोगमाणं अवोत्तिणाणं
अणिकढाणं अणुवधारियाणं एयमठेणोसइहिए, णोपत्तिए,

णोरोइए. इदाणिजंते एतेसिं पयाणं जाणयाय सवणयाए
बोहियाए अज्जिगमेणं दिठाणं सुयाणं मूयाणं विणयाणं
वोगडाणं वोच्चिणाणं णिज्जुढाणं उवधारियाणं. एयं मठं
सदहामि पत्तियामि रोएमि. एवमेयं सेजहेयं तुब्जेवयह ॥

अर्थः—ते० ते कालने विषे ते समयने विषे पा० श्री पार्श्वनाथ-
जीना (अपत्य) शिष्य का० काळासवेसितपुत्र नामे अ० अणंगार सांधु
जे० ज्यां थे० श्री माहावीरजगवंतना शिष्य श्रूतवृद्ध (घणा विद्वान स्थि-
वर) जगवंत ठे ते० त्यां उ० आवे, आवीने थे० स्थिवरजगवंत प्रत्ये ए०
एम व० कहे. थे० हे स्थिवर ! तमे सा० समता जावरुप सामायक न०
न जाणो, तथा तेनो अर्थ प्रयोजन कर्म अनुपादानरुप ते पण न जाणो,
थे० स्थिवर ! प० पोरसि आदि नियम तमे न जाणो, थे० स्थिवर ! प०
पचखाणनो अर्थ (आश्रवद्वार निरोध) न जाणो, थे० स्थिवर ! सं०
पृथ्वि आदि रक्षा लक्षणरुप संजम ते न जाणो, थे० स्थिवर ! सं० संज-
मनो अर्थ (अनाश्रवपणुं ते) न जाणो, थे० स्थिवर ! सं० सर्व इन्द्रि-
अनें नोइन्द्रिनो निग्रहरुप संवर ते न जाणो, थे० स्थिवर ! सं० संवरनो
अर्थ (अनाश्रवपणुं ते) न जाणो, थे० स्थिवर ! वि० विवेक (विशिष्ट
बोध ते) न जाणो, थे० स्थिवर ! वि० विवेकनो अर्थ (त्याग अत्या-
गादि ते) न जाणो, थे० स्थिवर ! वि० काउसग्ग (कायाना त्यागरुप ते)
न जाणो, तैमज थे० हे स्थिवर ! वि० काउसग्गनो अर्थ वांन्ठा रहित
ते पण तमे न जाणो. त तेवारे थे० स्थिवरजगवंत, का० ते काळासवे-
सितपुत्र-अणंगार प्रत्ये ए० एम कहेता हवा. जा० जाणीये ढोए हे आर्य !
सा० समता प्रणामरुप सामायक, हे आर्य ! सा० सामायकनो अर्थ
(कर्म अनुपादान निर्जरारुप), जा० यावत् जा० जाणीए ढीए हे आर्य !
वि० काउसग्गनो (काया त्यागरुप तेनो) अर्थ कर्म निर्जरारुप, इत्यर्थ.
त० तेवारे का० काळाशवेशितपुत्र नामे अ० सांधु ते० ते थे० स्थिवरज-
गवंत प्रत्ये ए० एम कहेता हवा. ज० जो अ० हे आर्यो ! तु० तमे

जा० जाणो ढो सा० सामायक, जा० वली जाणो ढो सा० सामायकनो
 अर्थ, जा० यावत् जा० जाणोढो वि० कानसग्गनो अर्थ, तो के० शुं ?
 तमारे सामायक, के० शुं ? तमारे सामायकनो अर्थ, के० शुं ? तमारे
 कानसग्गनो अर्थ ? इति प्रश्न. त० तेवारे थे० स्थवरजगवंत का० का-
 लाशवेशितपुत्र-अणगार प्रत्ये ए० एम केहेता हवा. आ० आत्मा णे०
 अमारे मते आत्मा सामायक (जीव गुणप्रतिपन्न होय त्यारे सामायकज
 कहीये). आ० आत्माज अमारे सामायकनो अर्थ. सामायक एटले सा-
 मायकतो जीवज पक्खिजे, तेटला माटे जीवनेज सामायक कहीये. सा०
 सामायकनो अर्थ नवां कर्म न बांधे अने पूर्वनां कर्म खपावे. ए-गुणतो
 जीवकने ठेज, परं जीवथी गुण जुदो नथी. ते माटे आत्माज सामायकनो
 अर्थ जाणवो. एमज सर्व जाणवुं. जा० यावत् आत्माज अमारे वि०
 कानसग्गनो अर्थ. त० तेवारे ते का० कालाशवेशितपुत्र नामे अ० अ-
 णगार ते० ते स्थवरजगवंत प्रत्ये ए० एम कहे:-ज० जो तमारे अ० हे
 आर्यो ! आ० आत्मा सामायक, वली आ० आत्माज सामायकनो अर्थ,
 जा० यावत् आत्माज वि० कानसग्गनो अर्थ निरंजन रुप ठे, तो अ० तजीने
 को० क्रोध मान माया लोच कि० शा अर्थे ? हे आर्यो ! गरहो ढो.
 निंदामि गरिहामि अप्पाणं वोसिरामि इत्यादि निंदा दोष विषे-संजवे.
 जे जीवने सावच्च लागे ते गरहिये ? गुरु समोपे आलोइए ? इति प्रश्न.
 उत्तर—का० हे कालाशवेशितपुत्र ! सं० संजमने अर्थे सावच्च (पाप)
 गह्यां संजम थाय. से० ते ज० हे जगवान ! शुं ? ग० गह्यां संजम ठे के
 अगह्यां संजम ठे ? का० हे कालाशवेशितपुत्र ! ग० गह्यां संजम ठे, पण
 नो० अगह्यां संजम नथी. ग० गह्यां तेज रागादिक सर्व दोषने अथवा
 पूर्वकृत पापने अथवा छेपने प० ठामे. स० ज्ञान प्रज्ञाए जाणीने, प्र-
 त्याख्यान प्रज्ञाए पचखीने ए० एम खु० निश्चे णे० अमारे मते आ०
 आत्मा सं० संजमने विषे उ० अत्यंत पुष्ट थाय. आत्मारुप संजम उप-
 चित थाय. ए० एम खु० निश्चे आ० अमारे आत्मा सं० संजमने विषे
 अत्यंत स्थिर थाय. ए० इहां ते का० कालाशवेशितपुत्र-अणगार पार्श्व-

નાથજીના (અપત્ય) શિષ્ય સંઠ જલ્લીપેરે બોધ પામ્યા. એઠ સ્થિવરજગ-
વંત પ્રત્યે વંઠ વાંદે, ણઠ નમસ્કાર કરે, વંઠ વાંદીને ણઠ નમસ્કાર કરીને
એઠ એમ વંઠ કેહેતા હવા. એઠ એ જંઠ હે જગવાન ! પઠ પદોના પૂર્વે (આ
પદોને વિષે) અણાઠ જાણપણું નહોતું, અસઠ સ્વરૂપે જલ્લખ્યા નહોતા,
અસઠ પૂર્વે સાંજદ્યા નહોતા, અવોઠ જિનધર્મની (માહાવીરના ધર્મને
વિષે) પ્રાપ્તો નહોતી, અણઠ વિસ્તાર બોધ રહિત ઇત્યાદિ હેતુએ કરી
અદિઠ પૂર્વે શાક્ષાત અર્થથી લહ્યા નહોતા, અસ્સૂઠ કોઈની સમાપે સાં-
જદ્યા નહોતા, અમુઠ દર્શન આકર્ષનના અજાવે કરો. એટલામાટેજ
અવિઠ વિશિષ્ટ બોધ રહિતને અવોઠ વિશેષથી ગુરુએ કહ્યા નહોતા, અવોઠ
વિપક્ષાદિ શંદેહ ઢેધ્યા નહોતા, અણિઠ મોટા ગ્રંથથી સુખાવબોધ જાણી
ગુરુએ કહ્યા નહોતા, અણુઠ એટલા માટેજ અમે પૂર્વે એ અર્થ અવધાર્યા
નહોતા, એઠ એ પ્રકારે એ અર્થ સરદહ્યો નહોતો, ણોઠ પ્રતિત કીધી નહોતી,
ણોરોઠ રૂઝ્યા નહોતા. તે ઇઠ હવે જંઠ હે જગવાન ! એઠ એ પદના અર્થ
જાઠ જ્ઞાનેકરી જાણ્યા, સઠ શ્રવણેકરી શાંજદ્યા, વોઠ સમ્યક્તપણે બોધ
પામ્યા, અઠ વિસ્તારબોધો થયા, દિઠ અર્થથી લહ્યા, સુઠ અર્થ શાંજદ્યા,
મૂઠ દર્શન આકર્ષ થયા, વિઠ અર્થ વિશેષે જાણ્યા, વોઠ વિશેષથી ગુરુએ
કહ્યા, વોઠ વિપક્ષાદિ શંદેહ ઢેધ્યા, ણિઠ મોટા ગ્રંથથી સુખાવબોધ થયા,
ઝઠ એ અર્થ અવધાર્યા, એઠ એ અર્થ સઠ સરદહું હું, પઠ પ્રતિતું હું, રોઠ
રોચવું હું. એઠ અથ જેમ એ વાત તમે કહોઢો તે સર્વ તેમજ ઢે. ઇતિ જાવ
ઇત્યાકિક. એ ન્યાયથી મિથ્યાત્વી ને મિથ્યાત્વીની કરણી એક ઢે.

વહી તેરાપંથીના બનાવેલા તેરદ્વારમાં પણ એમ કહે ઢે કે, આશ્ર-
વ ને જીવ એક. સંવર ને જીવ એક, નિર્જરા ને જીવ એક, અને મોક્ષ ને
જીવ એક. માટે એ ન્યાયથી પણ મિથ્યાત્વી ને મિથ્યાત્વીની કરણી એક
ઢે. વહી તેરાપંથી કહે ઢે કે, મિથ્યાત્વો આજ્ઞા બાહાર ઢે, અને મિથ્યા-
ત્વીની કરણી આજ્ઞા માંહી ઢે. એમ કપટથી એકાન્ત જુઠ બોલે ઢે. માહ્યા
હો તે વિચારી જોજો. વહી મિથ્યાત્વીની કરણી વચાણે, તેને સમકિત-
માં અતિચાર લાગે. શાસ્ત્ર સૂત્ર આવશ્યક આવકના અતિચારમાં, તથા

ઝપાશકદશામાં તે પાઠ લખીએ ઢીએ:—

સમણે ઝગવં મહાવીરે આણંદં સમણોવાસગં એવં વયાસિ
એવં લલુ આણંદા સમણોવાસણં ! અઝિગય જીવાજીવે
જાવ અણતિક્કમઈ ણિજેણં, સમ્મત્તસ્સ પંચ અશ્ચારા પે-
આલા જાણિયલા ન સમાયરિલા તંજહા:સંકા કંલા વિ-
તિગિલા પરપાસંડપ્પસંસા પરપાસં સંથ્થવોલા ॥ ૧ ॥

અર્થ:—હવે ઝગવંત, આણંદને એમ કહે છે. સઠ શ્રમણ ઝગવંત
શ્રી માહાવીર આઠ આણંદ નામે સઠ શ્રમણોપાસકને એઠ એમ વઠ ક
હેતા હવા. એઠ એમ લઠ નિશ્ચે આઠ હે આણંદ શ્રમણોપાસક ! અઠ
જેણે જાણ્યા છે જીઠ જીવ અજીવના ઝેદ, તેને કોઈ દેવતા કે માનવ
ધર્મથી ડુકાવી ન શકે, તે માટે સઠ શ્રાવકને સમ્યક્તના પંઠ પાંચ અઠ
અતિચાર પેઠ મિથ્યાત્વપણે (નઠ સઠ) સમાચરવા નહીં. તંઠ તે કહે છે:—
સંઠ શંકા ઇટલે જીનધર્મ સાચો કે ડુઠો, કંઠ પરમતંત્રી અઝિલાષા
તથા ધર્મ કરણીના ફલની અઝિલાષા, વિઠ ધર્મ સંબંધિ ફલનો સંદેહ
તથા સાધુસાધવીના મલમલીન ગાત્ર લલ્લ દેલો ડુગંઠા કરે તે, પઠ પર-
દર્શનીની પ્રશંસા કરે, તથા પઠ મિથ્યાત્વોનો સંઠ સંસ્તવ પરિચય કરે
તેને અતિચાર લાગ્યા કહીયે.

ઝાવાર્થ:—હવે ડુઓ ! મિથ્યાત્વીની કરણી લલાણવી નહીં એમ
કહ્યું, ત્યારે તે આજ્ઞામાં ક્યાંથી ? વિલેકી હો તે વિચારી જો જો. લલી
તેરાપંથી પ્રત્યે એમ કહેવું કે, જો એહની કરણી આજ્ઞા માંહેલો અંશ
માનો હો તો, એનું જ્ઞાન, ચાર લેદ અને અઢાર પુરાણ છે, તેમાં કેટલીક
નિર્લઢવાણી છે, તેને પણ જ્ઞાનના અંશ ગણવા જોઈએ; અને કેટલીક
લોકીક પદ્ધતી લાતો, રાત, દીલસ, લિ, પુરુષ, કપલું, ડલ્યાદિ અનેક
લાતો, જેમ સમકિતિ માને, તેમજ મિથ્યાત્વો માને છે; તેને પણ સમ-
દષ્ટિનો અંશ ગણવો જોઈએ. લલી લેહેલારમાં પાપ-ત્યાગ કરે તે, તથા

तामलीतापस आदिए पादपोषगमन संथारो कर्यो, ते पण चारित्रनो अंश गणवो जोइए. ए लेखे तो मिथ्यातमार्ग पण देशथकी मुक्ति पहुँचवानो मार्ग गणवो जोइए. अहो डढ कदाग्रहिउ ! ए वात केम मळे ? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, मिथ्यात्वीनी करणी आझामां न होय तो मिथ्यात्वीना समकिति केम थाय ? तेनो उत्तर.

अरे जाइओ ! मिथ्यातपणामां करणी करे तेथी अशुच कर्म निर्जरे, तथा मोहनी कर्म पातलां पळे, तेथी कोइ जोवने चवयिति पाकी होय तो समकित आवे; अने समकित आव्या पढी ते जिना-ज्ञानो आधारक कहेवाय. ते केवा दृष्टांते, ते कहे ठे:—

“ जेम कोइ गरीब वाणीओ बवे रुपीया जेला करीने लखपती थयो, पण ज्यारे पोताना हाथनी हुंकीओ पटे, त्यारे तेने कोठीवाल (साहुकार) कहीये. तेम मिथ्यातपणामां करणी करतां कर्म तुटे, तेथी समकित आवे, त्यारे तेने जिन-आझानो आराधक कहीये; पण मिथ्या-तपणामां करणी करतां अशुच कर्म तुटे अने पुन्य बांधाय, तेथी ते जिनआझानो आराधक कहेवाय नही. ते अनंती वेला नवग्रैवेयक सुधि गयो, पण अनंतां जन्म मरण कर्या. जेम सिवराजरुषि, तामलीतापस अने पूरणतापसे मिथ्यातपणामां करणी करतां अशुच कर्म तोमी पु-न्य बांध्यां, तेथी तामलीतापस तथा पूरणतापस इंद्र थया, पण ज्यारे समकित पाम्या, त्यारे करणी लेखामां गणाणी. जेम रुपीआ जेला थया, हुंकी हाथनी पटेथी कोठीवाल कहेवाणा, पण हाथनी हुंकी पटया विना जे धन मढ्युं ते विलाइ जाय (नाश थाय) तो ते कोठी-वाल न कहेवाय. तेमज समकित आव्या पहेलां आराधिक न कहेवाय; पण ज्यारे समकित आवे त्यारेज तेने आराधिक कहीए ”. तेवारे तेरा पंथी कहे ठे के, मिथ्यातपणामां जे करणी करी ते करणोज समकित आववानुं कारण ठे, अने ते आझा माहेली ठे. एम कहे ठे तेनो उत्तर.

अरे जाइउ ! सिवराज, तामली अने पूरणना सरखो करणी अ-

नंता जीवे अनंती वार करी, नव त्रैवेयक सुधी गया, पण समकित केम न आव्युं ? ए तो जव-स्थिति पाकी, अने समकित आव्युं, तेथी ते लेखामां गणाणी; पण समकित आव्या विना मिथ्यात्वीनी करणी (आज्ञामां) लेखामां नही. जो मिथ्यात्वमां करणी करतां कर्म तुटे, ने समकित आवे, तेथी मिथ्यात्वीनी करणी आज्ञामां कहो तो, ए लेखे समकितपणामां अने यथाख्यात-चारित्रमां आज्ञा-बाहारनां कामो करे, तेथो पाठा पळे अने मिथ्यात्वमां आवे. शुं ? तमारे लेखे यथाख्यात चारित्रमां पण आज्ञा-बाहारनां कामोने मिथ्यात्वपणुं केहेवुं जोइए-ए वात केम मळे ? तेवारे तेरापंथी एम कहे ठे के, जो मिथ्यात्वीनी करणी आज्ञामां नथी तो मिथ्यात्वोने दान देवानो, सीयल पालवानी अने लीलोत्री ठोरुवानो आज्ञा केम आपो ठो ? एम कहे ठे तेनो उत्तर.

जेम गुरुजी, मिथ्यात्वीने तथा अजवि शिष्यने सूत्र जणावे तथा ज्ञान आपे, पण तेने समकितरुगी जाजन नथी, तेथी तेने अज्ञान कहीये. तेम साधुजी तो आज्ञा मांहेलां कामोनीज आज्ञा आपे, अने ते आज्ञा मांहेलुं काम करे, तोपण तेने अनाज्ञा कहीये. वली जावे साधुजीने जला जाणे, तथा जावे समकित होय तो तेने आज्ञा आराधकपणानो पण लाज थाय, तेथी साधुजी मिथ्यात्वीने दानादिक (साधुजीने) देवानो आज्ञा आपे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, समकिततो जीव अजीवनुं जयातथ्य जाणपणुं आवे, तथा दस बोलने समा जाणीने सरदहे, त्यारे आवे. तेनो उत्तर. अहो मतवादीउं ! एतो वेहवार समकितने उलखवानां लक्षण कहां ठे, पण निश्चे समकित तो अनंता-नुबंधी चोकरीनो क्षयोपशम थयो तेने कहीये. तेनो स्थिति जघन्य अंतर मुहूर्तनी ठे. समकिति अंतर मुहूर्तमां जयातथ्य जीव-अजीवनुं जाणपणुं शी रीते करे ? ते कहो. वली अवध-ज्ञाननी थिति जघन्य एक समयनी कही ठे. शाख सूत्र पन्नवणा पद अढारमें. एक समयमां ए अवधज्ञाने करी शुं जाणी शके ? पण केवलज्ञानीए कर्मना आवरण एक समये प्राधां थयां दीठां, तथा बीजे समये आवरणने वली आव्यां दीठां.

ए न्याये जीवने दर्शनावरणी कर्मनोक्तयोपशम थयो होय तो जावे सम-
कित कह्ये. वली दस प्रकारे समकितनी रुची कह्ये. शाख सूत्र
उत्तराध्ययन अध्ययन अठावीसमें. तेमां देव, गुरु, धर्म, श्री वीत्तरागना
वचन तथा साधुजीने संक्षेप थकी जला जाणे तेने संक्षेप-रुची-सम्यक्त
कह्ये. ए न्याये साधुजीने जला जाणे तो जावे समकित कह्ये; तो
आज्ञानो पण लाज थाय, तेथी साधुजी आज्ञा आपे. माह्या हो ते वी-
चारो जोजो. वली तेरापंथीने पुढीए के, मिथ्यात्वी आज्ञा मांहेली कर-
णी करे तेथी तेनी गरज सरे के नही ? तेवारे तेरापंथो कहे ठे के:-

“तामली तथा पूरण-तापस, सीवराज-रुषो, असोचा-केवली, विजय-
गाथापतो, सुमुख-गाथापतो तथा पूर्व जवे मेघकुमार, आदि अनेक
जीव मिथ्यातपणामां करणी करी एका अवतारी तथा मोक्ष गामी
थया, अने मिथ्यातपणामां करणी करो तेथी तेमनी गरज सरी.” एवुं
कपटथी बोले ठे, अने बीजा साध-श्रावकोनी करणी नकाववाने वास्ते
एवी ढाळो जोकी ठे. ते गाथा लखीए ठीए:-

सुध समगत विण पाळीयां, अज्ञानपणे आचार नवियण
नवग्रिवेग उंचो गयो पण, न सरी गरज लगार नवियण
कीजो जीन धर्मनी पारखा.

एवी तो जोमो करी ठे, अने वली मोढे नी एम कहे ठे के “मि-
थ्यात्वीनी करणी आज्ञामां ठे तेथी संसार परित थाय (गरज सरे), अने
साध श्रावक निर्वध करणी करी देवलोकमां तथा नवग्रैवेयकमां जाय,
तो पण शुरू समकित विना गरज सरे नही.” एम कपटथी कोइ ठेकाणे
कांइ. ने कोइ ठेकाणे कांइ एम जाणो जाणोने जुठुं बोले, तेनी प्रतीत केम
आवे ? ते माह्या हो ते विचारी जो जो. वली जगवती आदि घणा सूत्रमां
मिथ्यात्वीने “एगंत बाले, एगंत अपंरिए, अपरिहय पावकंमे.” कहा. ते
केम ? जो ते आज्ञा मांहेलुं काम होय तो एकान्त अपंरित न कहे, केमके
चोथे गुणवाणे जघन्य थकी ज्ञान दर्शनना गुण प्रगदया तेथी तेने श्री वीत-

રાગદેવે આજ્ઞાના આરાધક કહ્યા. તે માટે મિથ્યાત ગુણગાણની કરણી મૂલ્યથીજ આજ્ઞામાં નથી.

હવે મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞામાં સ્થાપવા માટે તેરાપંથી દ્રષ્ટાન્ત કહેલે કે:-“ જેમ તલાવનું પાણી વાણીઆ બ્રાહ્મણાદિકના ઘેરે આ-
 ણ્યું તેતો શુદ્ધ, અને અંતઃકાયાદિ (ચંદ્રાલ) અધમ લોક લડ જાય તે
 અશુદ્ધ છે, પણ જુલને ! હીંણ જાતનું પાણી તે ઉત્તમના પાણી માંહેલું
 છે. તે પાણી પીધાથી તૃષ્ણા જાય કે નહીં ? ” એવા દ્રષ્ટાન્ત આપે છે, પણ
 અવિવેકોત્ત એમ નથી જાણતા કે, અહિયાં તો ત્રણ ઠામ બતાવ્યાં છે:-
 તલાવ ૧, ઉત્તમ ૨ અને અધમ ૩. તેમ લોકોત્તર પદ્ધે શ્રી વીતરાગદેવ
 તો તલાવ અને શુદ્ધ ચારિત્ર રૂપ ધર્મ કહ્યું તે પાણી ૧, જિન માર્ગી
 ચોથા ગુણગાણથી પ્રારંભી ચૌદમા ગુણગાણ સુધી જે જે જ્ઞાન, દર્શન,
 ચારિત્ર, અને ઉત્તરગુણ ચારિત્રરૂપ તપ ક્રિયાના કરણદાર તે સર્વ ઉત્તમ
 પ્રાણીનાં ઘર ૨, અને ૩૬૩ પાંચમી તે અધમ લોકોનાં ઘર ૩ જાણવાં.
 હવે જિનમત રૂપ તલાવ માંહેથી જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર એ ત્રણ
 આરાધના રૂપ પાણી માંહેલું, મિથ્યાત્વો કયું પાણી લડ જાય તે કહો.
 તેવારે તેરાપંથી કહે કે, તપ, શુદ્ધ જોગ, અને નિર્જરારૂપ ધર્મ આજ્ઞા માંહે-
 લો છે, તે રૂપ પાણી લડ જાય છે. એમ કહે છે તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રોય !
 મૂલ્યગુણ ઉત્તરગુણ ચારિત્રવિના તપને, નિર્જરાને અને શુદ્ધજોગને, ધર્મ
 તથા આજ્ઞાની આરાધના કોઈ ઠેકાણે કહી નથી. એન્યાયે મિથ્યાત્વીની
 કરણી આજ્ઞા બાહ્ય છે, અને આજ્ઞા બાહ્ય પુન્ય બંધાય છે. કાહ્યા હો તે
 વિચારી જોજો. વલ્લી તેરાપંથીજ એમ કહે છે કે, સંસાર પરિત કરવાની
 જગવાનની આજ્ઞા છે, અને મેઘકુમારે આગલા જવમાં તથા સુમુખગાથા-
 પતી અને વિજયગાથાપતી આદિ અનેક જીવોએ મિથ્યાતપણામાં સંસાર
 પરિત કીધો છે, તેથી મિથ્યાત્વોની કરણી આજ્ઞામાં કહીયે ઢીણ. તેનો
 ઉત્તર. શરે જાણજે ! સૂત્ર પાઠમાં તો તેજોને મિથ્યાત્વી કહ્યા નથી. તે
 જ્ઞાતા સૂત્રના અધ્યયન પેહેલાનો પાઠ લખીએ ઢીણ:-

तएणं तुमं मेहा पाएणं गतं कंमुइस्सामि तिकहु पाए ज-
 खित्ते. तेसिंचणं अंतरंसि अणेहिय बलवंतोहिय सतेहिय
 पलाइजमाणे ९ ससए अणुंपविठे. तएणं तुमं मेहा गायं
 कंमुइत्ता पुणरवि पायंपडि निस्कमिस्सामि तिकहु तंससयं
 अणुपविठं पासेइ ९ ता पाणाणुकंपयाउं जुयाणुकंपयाउं
 जीवाणुकंपयाउं सत्ताणुकंपयाउं अंतराचेव संधारिय नो
 चेवणं नखित्ते. तएणं तुमं मेहाताए पाणाणुकंपयाए
 जाव सत्ताणुकंपयाए संसार परित्तिकए मणुसानं निबंधे.
 तएणंसे वणदवे अट्ठाइवाइंराइं तं वणं चामिति निठिए
 उवरए उवसंते निद्याए याविहोढा. एगंवासमय परमाउ
 पालइत्ता इहेव जंबुहीवे ९ जारहेवासे रायगिहेनयरे से-
 णियस्सरसो धारिणिएदेविए कुड्डिंसि कुमारताए पच्चाया.
 तएणं तुमंमेहा अणुपुवेणं गब्जावासानं निस्कंतेसमाणे,
 उमुक्क बालजावे जोवणग मणुपत्ते. ममंअंतिए मुंमे ज-
 वित्ता आगाराउं अणगारियं पवइए. तंजइताव तुमेमेहा
 तिरिस्कजोणियजव मुवागएणं अपमिलद्ध सम्मत्तरयण
 लजेणं. सेमाए पाणाणुकंपयाए जाव अंतराचेव संधारिए
 नोचेवणं निस्किति. किमंग पुण तुमंमेहा इयाणं विउल
 कुल समुब्जवेणं ॥ ४ ॥

अर्थः—तए तेवारै तुण तमे मेण हे मेवकुमार ! पाण पगे कराने
 गण शरीर प्रत्ये कंण खंजोलसुं, तिण एवा हेतुथी पाणपग नण उंचो न-
 पाड्यो. तेण ते पगनी जूमिनी अंण वीचाले अण अनेरा घणा बण बल-
 वंत सण शत्व जीवोए, मांरुं जराणुं तेथो ठेजावेजो करतां पगने

स्थानके खाली जूमिकाने विषे स० ससलो अ० पेठो. त० त्यार पढी तु० तुमे हे मेघकुमार ! गा० शरीर प्रत्ये कं० खाजखणी, खणीने पु० वली जूमि प्रत्ये पा० हेठो पग मुंकु, एम विचार करीने, नीचे पग मुंकवा लाग्या, ति० एम करीने तं० ते ससलाने अ० पगना स्थानके पेठो देख्यो, देखीने पा० वेइन्द्रियादिक प्राणीजीवनी अनुकंपा दयार्थी, जु० जुत वनस्पति मात्रनी दयार्थी, जी० पंचेन्द्रजीव मात्रनी दयार्थी, अं० वचे निराधार जंचो पग राख्यो; पण नो० निश्चे धरतीए पग मुक्यो नही. त० त्यार पढी तु० तमे मे० हे मेघकुमार ! पा० प्राणीनी अनुकंपा-दयार्थी जा० यावत् स० शत्व पृथ्व्यादिकनी दया, तेमज ससलानी दयाएकरी सं० संसार परित कीधो; तथा वली म० मनुष्यनुं नि० आनखुं बांध्युं. त० त्यार पढी व० वननो दव अ० अढी रात्रदिवस सुधी बढ्यो, अने व० वन पोताना क्षेत्रथी उंढाणो एटले दव बंध पड्यो, उ० उपशान्त थयो अने ससलो बढ्यो. ते समययी हे मेघ ! ए० एक सो वर्षनुं प० परम नतकृष्टुं आनखुं पा० पालीने, तमे इ० आज जं० जंबुद्वीपनामा द्वीपने विषे, ज्ञा० ज्ञरतक्षेत्रने विषे, रा० राजग्रही नगरीने विषे से० श्रेणिकराजानी पटराणी धा० धारणिदेवनी कु० कुखने विषे कु० कुमारपणे प० उपन्या. त० त्यार पढी तु० तमे हे मेघकुमार ! अ० अनुक्रमे ग० गर्जवासथकी नि० निसरी जन्म पांम्या. उ बालजावपणुं मुक्युं अने जो० जोवन वय प्राप्त थइ. त्यार पढी म० माहारी समीपे मुं० मुंरु ज० थइने आ० अहस्थवास ठांमीने अ० अणगारपणुं लीधुं. तं० ते कारणथीज प्रथम तु० तमे हे मेघकुमार ! ति० तिर्यच-योनिना जव प्रत्ये उ० पांम्या अ० अणपांम्युं समकितरुप रत्न. अर्थात् समकित पांम्या न हता ते पांम्या. से० ते हवे पग मुकवानी खाली जग्याने विषे पा० प्राणी ससलो राख्यो, तेनी दया करी ते जा० यावत् अं० विचाले सं० जंचो पग राख्यो, पण नो० निश्चे हे मेघ ! नि० तमे धरतीए हेठो पग मुक्यो नही. कि० किं इति कोमलामंत्रणे पु० वली तु० हे मेघ ! इ० हमणा व० आ विस्तीर्ण कुलने विषे तमे उपन्या ठो. एम श्री माहा-

वीर मेघकुमार प्रत्ये केहेता हवा. ए झातासूत्रना प्रथमाध्ययननो सूत्रार्थ.

हवे सुखविपाकसूत्रना बीजा अध्ययननो पाठ लखीए ठीए:-

तेणंकाळेणं तेणंसमयेणं इहेव जंबुद्वीवे १ चारहेवासे
हत्थिणाउरे णामं नयरे होत्था. तत्थणं हत्थिणाउरेणयरे
सुमुहेणामं गादावइ परिवसइ अट्ठे. तेणंकाळेणं तेणंस-
मयेणं धम्मघोसेणामंधेरा जाइसंपन्ना जाव पंचहिं सम-
णसएहिं सद्धिं संपरिवुत्ता पुद्वाणुपुर्विं चरमाणा गामाणु-
गामं उइज्जमाणा जेणेव हत्थिणाउरेनगरे जेणेव सहस्सं
व वस्से उज्जाणे तेणेव उवागच्चइ १ ता अहापडिरुवं उ-
ग्गहं उगिन्दिताणं संजमेणं तवसा अप्पाणं चावेमा-
णस्स. तेणंकाळेणं तेणंसमयेणं धम्मघोसेणं थेराणं अंते-
वासी सुदत्तेणामं अणगारे उराळे जाव तेउळेसेणं मासे-
णं विहरइ. तंसे सुदत्तेअणगारे मासखमण पारणगंसि
पढमाए पोरसिए सच्चायंकरेइ जहा गोयम तहेव धम्मघो
स थेरा आपुवंति जाव अरुमाणे सुमुहस्स गादावइस्स
गेहं अणुपविठे. तत्तेणंसे सुमुहे गादावइ सुदत्तं अणगारं
एजमाणं पासइ १ ता हठ्तुठे आसणाउं अब्भुठेइ पा-
यपिढाउं पच्चोरुहेत्ति एगसामियं उत्तरासंगंकरेइ सुदत्तंअ-
णगारं सत्तठ पयाइं अणुगच्छंति १ ता आयाहिणं पया-
हिणं करेति १ ता वंदइ नमंसइ जेणेव अत्तघरे तेणेव
उवागच्चइ १ सयहत्तेणं विउळेणं असणं ४ पन्निदानेस-
माणे तुठे. तत्तेणं तस्स सुमुहस्स गादावइस्स दवसुद्धेणं
दायगसुद्धेणं तिविहेणं तिकरणसुद्धेणं सुदत्तेअणगारे प-

મિલાખેસમાણે સંસાર પરિતકણ. મણુસાગર નિબંધે. શ્મા-
હિં પંચ દ્વાદશ પાંચજીઆઈ વસુદારા વુઠિ દસધ્વણે કુ-
સુમે નિવાત્તિતે, ચેલાખેલવં કરેતિ, આકાસાગ્ર દેવડુંડહી
અણંતરં વિયણં આસાસતિ અહોદાણ મહોદાન ઘુઠેય ॥

અર્થ:—હવે સુખ-વિપાકસૂત્રના પાઠનો અર્થ કહે છે. તે તે
કાલને વિષે તે તે સમયને વિષે ઇ તે આ જ તે જંબુદ્વીપનામે દ્વીપને વિષે,
જ તે જરતક્ષેત્ર માંહે, હ તે હસ્તિનાપુરનામે ન તે નગર હો તે હતું. તે ત્યાં
હ તે હસ્તિનાપુર તે નગરને વિષે સુ તે સુમુખનામે ગા તે ગાથાપતી તે
રેહેતો હતો. અ તે રુદ્ધિવંત હતો. તે તે કાલને વિષે તે તે સમયને
વિષે ધ તે ધર્મઘોષનામે થે તે સ્થિતિ જા તે જાતિ કુલ સર્વ ગુણ સહિત જા
યાવત્ તે પાંચસો તે શ્રમણ સાધુની તે સાથે તે પ્રવર્તતાથકા તે
પૂવાનુપૂર્વે ચ તે વિચરતા, ગા તે ગ્રામાનુગ્રામે હુ તે અનુક્રમે ઝલંઘતા, જે
જ્યાં હ તે હસ્તિનાપુર નગર છે, જે જ્યાં તે સહસ્રાવનામે વ તે વન તે
ઝઘાન છે, તે ત્યાં તે આવ્યા, આવીને અ તે યથાયોગ્ય તે સ્થાનક
વાગમાં ઝતરવાની આજ્ઞા માગીને તે સત્તરજેદે સંજમ અને તે બાર-
જેદે તે પે કરી અ તે પોતાની આત્માને જા તે જાવતા વિચરે છે. તે તે
કાલને વિષે તે તે સમયને વિષે ધ તે ધર્મઘોષનામે થે તે સ્થિતિના અં
શિષ્ય સુ તે સુદત્તનામે અ તે અણગાર તે જેનો જલો આચાર છે, જા
યાવત્ જેણે તે તેજુલેશ્યા ગોપવી રાખી છે, તે મા તે માસમાસ ચમણ
કરતા વિ તે વિચરે છે. તે તે સુ તે સુદત્તનામે અણગાર મા તે માસ ચમ-
ણને પા તે પારણે તે પેહેલી પો તે પોરસિય તે સજાય કરીને જ તે જેમ
ગો તે ગૌતમસ્વામી શ્રી માહાવીરદેવને પુઠીને ગૌચરીય જતા તે તે-
મજ ધ તે ધર્મઘોષ થે તે સ્થિતિને આ તે પુઠીને જા તે યાવત્ અ તે ફરતા
થકા સુ તે સુમુખનામે ગા તે ગાથાપતીના તે ઘરને વિષે અ તે આવ્યા.
તે તેવારે તે તે સુ તે સુમુખ ગા તે ગાથાપતી સુ તે સુદત્ત અ તે અણગારને
તે આવતા પા તે દેખે, દેખીને હ તે હર્ષ સંતોષ પામ્યા, પામીને આ

आसनथकी अ० उठे, उठीने पा० पादपोठ थकी प० हेठा उतरिने ए० एक पटने डुपटे उ० उत्तरासन करीने सु० सुदत्त-अणगारने स० सात आठ प० पग अ० सामो जाय, जइने त्रण प्रदक्षिणा करी आ० आवर्तन प० परावर्तन क० करे, करीने वं० वांदे, न० नमस्कार करे, वांदी नमस्कार करीने जे० ज्यां ज० रसोळुं ठे, ते० त्यां उ० आवे, आवीने स० पोताने हाथे वि० घणा अ० असनादिक ४ प० पफिलाजतो शं-तोष पाम्यो. त० तेवारे ते सु० सुमुख गा० गाथापती ते द० द्रव्य शुद्ध, दा० दातारनुं चित्त शुद्ध, तथा ति० त्रिविध एटले शुद्ध मन, व-चन, काया अने ति० त्रण करण शुद्धेकरी सु० सुदत्त-अणगारने प० प्रतिब्रान्येथके ते सुमुखनामा गाथापतीए सं० संसार प० परित कीधो. म० मनुष्यनुं वि० आनखुं बांध्युं. वली तेना घरने विषे इ० ए पं० पांच द० द्रव्य पा० प्रगट थया. व० धरतीने विषे बु० पंचवर्णां फुल अने कु० फुलनी मालानी नि० वृष्टी थइ. चे० देवदुष्य-वस्त्रनी वृष्टी थइ. आ० आकाशमां दे० देवदुंजुनी वाजी. अ० आंतरारहित आ-काशने विषे अ० अहोदान म० मोटुं दान दीधुं, एम निर्घोष शब्द धु० थता हवा.

जावार्थः—हवे जुळ ! मेघकुमारे हाथीना जवमां प्राणी, जुत अने जीवनी अनुकंपा कीधी, तेथी संसार परित कयों कल्युं. ए अनुकं-पाने समकितनुं लक्षण श्री वीतरागदेवे कल्युं ठे. ए न्यायथी ते वखत-मां समकित जाषे ठे; कारणके लक्षण होय त्यां लक्ष अवश्य होवुं जो-इए. वली सुमुख-गाथापती साधुजीने देखीने हर्ष शंतोष पाम्या, मुखे जयणा कीधी, सातआठ पग सामा गया, अने त्रण करण त्रश जोग शुद्ध राखी, घणा नलट जावे दान दीधुं, तेथी संसार परित कयों. ए लक्षणतो समकितीना दीसे ठे, अने मिथ्यात्वी तो शुद्ध देव-गुरु-धर्मने खोटा जाणे तेने कहीये. तमे सुमुख-गाथापतीने मिथ्यात्वी कया झाने-करी जाण्या ? ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, समकितीने तो एक

વૈમાનીક-દેવતાનું આઝઁ બંધાય; અને એમને:તો મનુષ્યનું આઝઁ બંધાયું. તેથી મિથ્યાત્વી જાણ્યા. એમ કહે છે. તેનો ઉત્તર:—

અરે જાણે ! શ્રી કૃષ્ણમાહારાજ તથા શ્રેણીકમાહારાજ, એ સમ-
કિતી હતા. તેમનું નર્કનું આઝઁ કેમ બંધાયું ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે
કે, પેહેલા નર્કનું આઝઁ મિથ્યાતપણામાં બંધાયું, અને પછી સમકિત
આવ્યું. એમ એકાન્ત જુઠ કહે છે. હે દેવાનુપ્રીય ! કેટલાક જીવોને તો
વર્તમાન જવનું આઝઁ ઠ મહિના બાકી રહે, ત્યારે પરજવનું આઝઁ
બંધાય છે, અને કેટલાક જીવોને આઝઁના ત્રીજો જાગ રહ્યા પછી પ-
રજવનું આઝઁ બંધાય છે; પણ બે જાગમાં તો કોઈ જીવને પરજવનું
આઝઁ બંધાય નહીં. તેની શાખ સૂત્ર પન્નવણા પદ ૨૩ મેં.

હવે જુઠ ! શ્રી કૃષ્ણમાહારાજનું હજાર વર્ષનું આઝઁ હતું, તેમાં-
થી ૬૬૬ વર્ષ જાહેરાં ગયાં, ત્યાં સુધી તો પરજવનું આઝઁ બંધાયું નહીં,
અને સમકિત તો શ્રી નેમનાથ જગવંતને કેવલજ્ઞાન ઉપજ્યું, ત્યારથીજ
શેવાન્નક્તિ કરી દીશે છે. વલી કૃષ્ણમાહારાજ આસરે ત્રણસો વરસના
હતા, ત્યારે રાજેમતિને આવીને કહ્યું કે, “હે કન્યા ! નેમનાથ જગવાન
તો સંસારસમુદ્ર તર્યા, ને તુંપણ સંસારસમુદ્ર તર. ” એવાં વચન કહ્યાં છે.
હ્યાં સમ્યક્ત દીસે છે, અને પછી આઝઁ બંધાવાના સમયે સમ્યક્ત ગયું,
તેથી નર્કનું આઝઁ બંધાયું દીશે છે, અને પછી વલી સમ્યક્ત આવ્યું
દીસે છે. વલી કૃષ્ણમાહારાજને ક્ષાયક-સમ્યક્ત પરિપાટીમાં (પરંપરામાં)
કહે છે. તે ક્ષાયક-સમ્યક્ત આઝઁ બાંધ્યા પછી આવ્યું હોય તો અટકાવ
નહીં, પણ સૂત્રપાઠમાં તો ક્ષાયક-સમ્યક્ત કહ્યું નથી. ક્ષયોપશમ-સમ્યક્ત
દીસે છે. તેની સ્થિતિ જઘન્ય અંતરમુહૂર્તની અને ઉત્કૃષ્ટી ૬૬. સાગરની
કહી છે. સાસ્વાદન-સમ્યક્તની જઘન્ય તથા ઉત્કૃષ્ટી ઠ આવલકાની,
ઉપશમ-સમ્યક્તની એક સમયની અને ઉત્કૃષ્ટી અંતર મુહૂર્તની,
વેદક-સમ્યક્તની જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટી એક સમયની છે, અને ક્ષાયક-સમ્ય-
ક્તની આદ છે પણ અંત નથી, એટલે તે આવ્યું પાડું જાય નહીં. શાખ

सूत्र पन्नवणा पद १७ मे. वली एक जीवने एक जवमां अशंख्याती वेला सम्यक्त आवे अने जाय, एम कह्युं ठे. वली समकितिनी जघन्य स्थिति अंतर मुहूर्तनी कही ठे. ते अंतर मुहूर्तना अशंख्याता जेद ठे. जघन्य बे समयने अंतर मुहूर्त कहीये; केमके वेदनी कर्मनी जघन्य स्थिति अंतर मुहूर्तनी कही ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन ३३ में तथा जगवतीजीमां तथा पन्नवणा पद २३ में. वेदनी कर्मना बे जेदः— शाता अने अशाता. शाता वेदनीना बे जेदः-संप्राय अने इरियावही. इरियावहीनी स्थिति बे समयनी कही ठे. शाख सूत्र पन्नवणा पद २३ में तथा जगवतीजीमां. ए न्याये जघन्य बे समयने अंतर मुहूर्त कहीये, अने उत्कृष्टा बे समयथी मांकीने एक अंतर मुहूर्तमां एक समय उणो होय तेने अंतरमुहूर्त कहीये. एम असंख्याता जेद ठे.

ए न्याये आज्ञाखाना बंध समये सम्यक्त गयु दीसे ठे. जेम मेघ-कुमारने हाथीना जवमां, तथा सुमुख तथा विजय-गाथापतीने सम्यक्त फर्शवार्थी संसार परित थयो ठे, तथा सम्यक्तथी सनमुख थया ठे, अने मनुष्यनुं आज्ञाखुं बांध्युं तेवेला सम्यक्त गयुं दीसे ठे. पढी तो श्री केवलीमाहाराज स्वीकारे ते सत्य ठे. वली ज्यारे मेघकुमार संजमथी रुगीने प्रभुपासे आव्या, त्यारे श्री वीरप्रभुए कह्युं के, “हे मे घ ! तें हा-थीना जवमां दया पाली, तेथी तिर्यचना जवमां सम्यक्त लाध्युं.” एम कह्युं. ते श्री ज्ञाताजीना अध्ययन पेहेलानो पाठ लखोए ठीएः—

तंजइत्ताव तुमे मेहा तिरिस्क-जोणिय जवमुवागएणं अ-
प्पमिल्लइ सम्मतरयण लजेणं सेमाए पाणाणुकंपयाए
जाव अंतराचेव संधारिए णो चेवणं णिस्सित्ते किमंगपु-
ण तुमे मेहा इयाणिं विजल कुल समुब्भवेणं ॥

अर्थः—पुर्ववत्. जुज प्रश्न पेहेलो. पाठलपांने ४ए में.

भावार्थः—अहीयां कह्युं ठे के, कोइ दोवस नही मलेलुं एवुं

સમકિતરત્ન મહ્યું. મૂલપાઠના અક્ષરનો તો એવો અર્થ થાય છે, અને કેટલાક ટંબામાં મુલગો અર્થ કરીને પઠી કહ્યું છે કે, “એતાવતા સમ્યક્ત અણપામ્યો.” પણ જુઝ ! એ અર્થ કયા પાઠના અક્ષર છે? પાઠ-વિના અર્થ પ્રમાણ થાય નહીં. માટે મુલગા અર્થમાં સમકિત-રત્ન પામ્યા કહ્યું, તેજ પ્રમાણ છે. વલી સનત્કુમાર-શંક્રની, સુર્યાન્નેદવની અને બીજા શંક્રોની બાર બોલની પુઠા ચાલો; તેમાં શ્રી વીતરાગદેવે “સમ્યક્ત” પેહેલું કહ્યું છે, અને પરિત સંસાર પઠી કહ્યો છે. તેની શાખ સૂત્ર શ્રી જગવતીજી શતક ત્રીજે જદેશે પેહેલે તે પાઠ લખીએ ઢીએ:—

સણંકુમારેણં જંતે! દેવિંદેદેવરાયા કિં? જવસિદ્ધિએ અજવ સિદ્ધિએ સમ્મદિદ્ધિએ મિઠ્ઠાદિદ્ધિએ પરિતસંસારિએ અણંત-સંસારિએ સુલજ્જબોદિએ ડુલજ્જબોદિએ આરાદ્દે વિરાદ્દે ચરિમે અચરિમે ? ગોયમા ! સણંકુમારે દેવિંદેદેવરાયા જવસિદ્ધિએ નો-અજવસિદ્ધિએ. એવં સમ્મદિદ્ધિ પરિતસં-સારિ સુલભબોદિએ આરાદ્દે ચરિમે. પસથંનેયવં. સેકેણ-ઠેણં જંતે ! ગોયમા ! સણંકુમારે દેવિંદેદેવરાયા બહુણં સમણાણં બહુણં સમણીણં બહુણં સાવયાણં બહુણં સાવિયાણં દિયકામએ સુહકામએ પથ્થકામએ આણુકંપિય નિસ્સયસિય દિયસુહ નિસ્સેસકામએ. સેતેણઠેણં ગોયમા! સણંકુમારે દેવિંદે જવસિદ્ધિએ જાવ નોઅચરિમે ॥

અર્થ:—શ્રી માહાવીર સ્વામી પ્રત્યે ગૌતમ સ્વામી પુઠતા હવા. સઠ સનત્કુમાર. જંઠ હે જગવાન ! દેઠ દેવેંદ્ર દેવરાજા કિંઠ શું જઠ જવ સિદ્ધિક જવ્ય છે, કે અઠ અજવ્ય છે ? સઠ સમ્યક્દષ્ટિ છે કે મિઠ મિ-થ્યાદષ્ટિ છે ? પઠ અદ્વપસંસારી છે કે અઠ અનંતસંસારી છે ? સુંઠ સુલજ્જ બોધી છે કે દુઠ ડુલ્લજ્જબોધી છે ? આઠ જ્ઞાનાદિકનો આરાધક છે કે વિઠ વિરાધક છે ? ચઠ ચરમ છે કે અઠ અચરમ છે ? इति प्रश्न. उत्तर

ગોં હે ગૌતમ ! સં સનત્કુમાર દેં દેવેંદ્ર દેવરાજા જં જંઘ્ય હે નોં
અજ્ઞવ્ય નથી, એં તેમજ સં સમ્યક દૃષ્ટિ હે, પં અદ્ય સંસારી હે, અનંત
સંસારી નથી, સું સુલજ્ઞબોધી હે દુર્લજ્ઞબોધી નથી, આં આરાધક હે
વિરાધક નથી, ચં ચરમ હે, એ રીતે પં પ્રશસ્ત (જ્ઞા) કેહેવા અને
અપ્રશસ્ત ઢોરવા. સેં તે શા અર્થે જં હે જગવાન ! એમ કહ્યું ? इति प्रश्न.
उत्तर. गोण्हे गौतम ! स०सनत्कुमार दे०देवेंद्र देवराजा ब०घणा स०श्रम
ए साधुने, ब०घणी स०श्रमणी साधवीने, ब०घणा सा०श्रावकने, ब०घणी
सा०श्रावीकाने, हिं हित सुख निबंधन वस्तुना वान्ठक १, सुं सुखना वा-
न्ठक २, प०दुःख त्राणना कामी एटले जुख्याने सुखकारी आहार आपे ३,
अ०क्रपाएकरी सहित ४, नि०मोक्षना इच्छक ५. हिं हितसुख अने अदुः-
खानुबंध निं निशेष समस्तने वान्ठे. एम जाणे के समस्त दुःखरहित
थाजं ने मोक्ष जाजं. एवा हितना कारणथी साध-साधवी तथा श्रावक
श्रावीका आदिनुं सुख वान्ठे हें. सें ते अर्थे गों हें गौतम ! स० स-
नत्कुमार दे० देवेंद्रदेवराजा जं जंघ्य हें जां यावत् नों अचरम नથી.

જાવાર્થ:—હેવે જુઝ ! એ બાર બોલમાં સંસાર એકથી એક બોલ-
માં હલવો કહ્યો. એ અજ્ઞવિ નથી પણ જ્ઞવિ હે. જ્ઞવિના બે જ્ઞેદ:—
સમકિતિ અને મિથ્યાત્વી. એ કોણ હે ? એ સમકિતિ હે. સમકિતિના બે
જ્ઞેદ:- અનંત-સંસારી અને પરિત-સંસારી. એ કોણ હે ? એ પરિત-સંસારી
હે. પરિત-સંસારીના બે જ્ઞેદ:- સુર્લજ્ઞબોધી અને દુલજ્ઞબોધી. એ કોણ હે ?
એ સુલજ્ઞબોધી હે. સુલજ્ઞબોધીના બે જ્ઞેદ:- આરાધક અને વિરાધક. એ
કોણ હે ? એ આરાધક હે. આરાધકના બે જ્ઞેદ:- અચરમ અને ચરમ.
એ કોણ હે ? એ ચરમશરીરો હે. એ જુઝ ! સમકિત પેહેલું કહ્યું, અને
સંસાર પરિત પઢી કહ્યું. એ ન્યાયે મિથ્યાતમાં સંસાર પરિત થાય નહીં.
વલ્લી પરિત-સંસારીની સ્થિતિ ઉત્કૃષ્ટી અર્ધપુદ્ગલ દેશ જંણી કહી;
અને સમકિત આવ્યા પઢી પણ સંસાર ઉત્કૃષ્ટો અર્ધપુદ્ગલ દેશ જંણો
બાકી રહ્યો કહ્યો; અને સમકિતિનો અને પરિત-સંસારીનો જઘન્ય

स्थिति अंतर मुहूर्तनी कही. ते संसार परित कीधा पढी अंतरमुहूर्तमां मुक्ति जाय. शाख सूत्र पञ्चवणा पद १७ में. ए न्याये समकित आख्या पढीज संसार परित थाय, पण मिथ्यातमां संसार परित थाय नहीं. पढीतो श्री कवली माहाराज जाणे. वली जेने जीव-अजीव अने त्रस-थावरनुं जाणपणुं नथी, तेनां पचखाणने डुपचखाण कहां. तेनी शाख सूत्र जगवतीजी शतक सातमे, उद्देसे बीजे. ते पाठ देखीए ढीए:-

सेणुणं जंते ! सबपाणेहिं सबजूएहिं सबजीवेहिं सबसत्ते-
हिं पच्चस्कायमिति वदमाणस्स सुपच्चस्कायं जवइ डुपच्च-
स्कायं जवइ ? गो० ! सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं जाव
सिय डुपच्चस्कायं जवइ ॥ सेकेण्ठेणं जंते ! एवं वुच्चइ ?
सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं जाव सिय दुपच्चस्कायं जवइ.
गो० ! जस्सणं सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं पच्चस्काय-
मिति वदमाणस्स णो एवं अजिसमणागयं जवइ
इमे जीवा इमे अजीवा इमे तसा इमे थावरा त-
स्सणं सबपाणेहिं सबसत्तेहिं पच्चस्कायमिति वदमाणस्स
नोसुपच्चस्कायं जवइ डुपच्चस्कायं जवइ एवं खलुसे
दुपच्चस्काइ ॥ सबपाणे जाव सबसत्तेहिं पच्चस्कायमिति
वदमाणे नो सच्चंजासं जासइ मोसंजासं जासइ एवं
खलुसे मुसावाइ ॥ सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं तिवि-
हं तिविहेणं असंजय अवरिय अप्पमिहय पच्चस्काय पाव-
कम्मे सकिरिए असंवुमे एगंतदंमे एगंतबालेयाविजविस्सइ
जस्सणं सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं पच्चस्कायमितिवदमा-
णस्स एवं अजिसमणागयं जवइ इमे जीवा इमे अजीवा
इमे तसा इमे थावरा तस्सणं सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं

पञ्चस्कायमिति वदमाणस्स सुपञ्चस्कायं ज्वइ नोडुपञ्चस्कायं
एवं खलुसे सुपञ्चस्काइ ॥ सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं पञ्च
स्कायमिति वदमाणे सच्चंजासं जासइ नोमुसंजासं जासइ
एवं खलुसे सबपाणेहिं जाव सबसत्तेहिं तिविहं तिविदेणं
संजय विरय पमिहय पञ्चस्काय पावकम्मे अकिरिए संवुमे
एगंत पंमियाविजवइ ॥ सेतेणठेणं गो० ! एवंवुच्चइ जाव
सिय दुपञ्चस्काय ज्वइ ॥

अर्थः—श्री-माहावीर जगवंत प्रत्ये गौतमस्वामी पुढतां हवा-
से० ते निश्चे जं हे जगवान ! स० सर्व प्राणेकरी, स० जु० सर्व ज्ञुते-
करी, स० जी० सर्व जीवेकरी, स० स० सर्व सत्वेकरी, (यतः ॥ प्राणा
छित्री चतुः प्रोक्ता, ज्ञुतास्तु त्वं स्मृता, जीवा पंचेन्द्रिया ज्ञेया, शेषा
सत्त्वा प्रकीर्तिता ॥ १ ॥) प० सर्व चेतनने हणवानुं पचखाण में कर्णुं
एवुं कहे तेने सु० जहुं पचखाण ज० थाय के दु० माहुं पचखाण ज०
थाय ? इति प्रश्नः उत्तर गो० हे गौतम ! स० पा० सर्व प्राणेकरी, सर्व
ज्ञुतेकरी, सर्व जीवेकरी जा० यावत् स० सर्व सत्वेकरी जा० पचखाण
सुपचखाण पण थाय अने दुपचखाण पण थाय. से० ते शा अर्थे जं
हे जगवान ! ए० एम कहुं ? उजय वस्तु थाय इति प्रश्नः उत्तर गो०
हे गौतम ! ज० जे स० सर्व प्राण ज्ञुत जीवनो जा० यावत् स० सर्व
सत्वनो प० नियम में कीधो, में हणवाना पचखाण कर्णो, एम कहे
तेने, णो० नही ए० एम अ० वदमाण प्रकारे एटले आगल कहीये
ठीये तेम तेने ज्ञानेकरी जाणपणुं न होय. इ० ए जीव ठे, इ० अ० ए
अजीव ठे, इ० त० ए त्रस जीव बेइन्द्रियादिक ठे, इ० था० ए स्थावर
वृक्षादिक ठे, त० ते स० सर्व प्राणनुं यावत् स० स० सर्व सत्वनुं प० प-
चखाण कर्णुं ठे एम कहे ठे, पण जीव-अजीव त्रस स्थावनुं स्वरूप ज्ञा-
नेकरी जाणुं नहोय तेने, नो० सुपचखाण न थाय. (ज्ञानेना अजावे

करी जेम ठे तेम पाळे नही, ते माटे सुपचखाणपणानो अजाव ठे). यतः जो जीवेवि नयाणइ अजीवेवि नयाणइ, जीवाजीवे अयाणंतो, कहसो नाहि संजमं ॥ गायार्थः—जे जीवअजीना जेद जाणे ठे, तेने सुपचखाणी संजमी कहेवो; पण जे जीवअजीवना जेद जाणतो नथी, ते सुपचखाणी संजमी कहेवाय नही, (एटले ते सुपचखाणना अजावे करीने असंजमी ठे इत्यादि) पण दु० दुपचखाण थाय एटले तेनां माठां पचखाण कहीए. ए० एम ख० निश्चे दु० दुपचखाणी कहीये. स० सर्व प्राणेकरी जा० यावत् सर्व सत्वेकरी प० में पचखाण कर्तुं एम कहे ते, नो० साची जाषा बोलतो नथी, एटले मो० कुमी जाषा बोले ठे. ए० एम निश्चे मु० ते जुठ बोलणहार ठे. स० सर्व प्राणीने विषे जा० यावत् सर्व सत्त्वने विषे ति० त्रिविध (करनार, करावनार अने अनुमोदनार ए त्रण जिन जेद योग आश्रइने ति० मन-वचन-कायाए करी अ० असंजति प्राणवधादि प्रहारने विषे अयत्नवंत अ० वृतरहित, अ० नथी हएया पचखाणे करी पा० पापकर्म जेणे, स० कायिक्यादि क्रिया सहित अ० नथी संवर्या आश्रवद्वार जेणे, ते ए० सर्वथा प्रकारे स्वपरप्रत्ये दंने, तथा ए० सर्वथा प्रकारे अज्ञानी होय. वली ज० जे स० सर्व प्राणेकरी जा० यावत् सर्व सत्वेकरी प० पचखाण में कर्तुं, एवुं कहे तेने, ए० एम वहमाण प्रकारे अ० जाणुं होय इ० ए जीव ठे, इ० ए अजीव ठे, इ०त० ए त्रसजीव ठे, इ० ए स्थावर वृक्षादिक ठे, त० तेने स० सर्व प्राणेकरी जा० यावत् स० सर्व सत्वेकरी प० पचखाण में कर्तुं, एवुं केहेतां ते सु० सुपचखाणी थाय, पण नो० दुपचखाणी न थाय. ए० एम निश्चे से० ते सु० सुपचखाणी थाय. वली स० सर्व प्राणेकरी जा० यावत् स० सर्व सत्वेकरी, त्रिविधे त्रिविधे करी प० में पचखाण कर्तुं, एम व० कहे ते स० सत्य वाणी बोलनार केहेवाय, पण नो०मु० निश्चे ते जुठनो बोलणहार न केहेवाय. ए० एम निश्चे ते स० सर्व प्राणेकरी जा० यावत् सर्व सत्वेकरी ति०ति० त्रिविधे त्रिविधे करी सं० संजति वि० विरति प० प्रतिहत प० पचखाणे करी पा० पापकर्म

જેણે, અં કાચિક્યાદિ ક્રિયા રહિત સં પં સંવર્યા છે આશ્રવદ્વાર જેણે, તે એ એકાન્ત પં પંમિત સર્વથા-જ્ઞાની થાય. તે તેણે અર્થે ગો પં હે ગૌતમ ! એ એમ તુ કહ્યું જા પં યાવત્ સિં કોઈ સુપચ્ચાણી થાય અને તુ કોઈ દુપચ્ચાણી પણ થાય.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુન ! મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞામાં હોય તો શ્રી વીતરાગદેવે તેનાં પચ્ચાણ માઠાં કેમ કહ્યાં ? જાહ્યા હો તે વીચારી જો જો. એ ન્યાયે મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞા બાહાર કહીયે; અને આજ્ઞા બાહાર પુણ્ય બંધાય છે. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, પુણ્ય બંધાય તે આજ્ઞા માંહેલી કરણી છે, અને આજ્ઞા બાહારની કરણીમાં એકાન્ત પાપ બંધાય છે. તેમને પુઠવું કે, ઉવવાઈઆદિ ઘણા સૂત્રમાં મિથ્યાત્વીને જિનાજ્ઞાના (પરલોકના) અણઆરાધક તો કહ્યા છે, પણ મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞામાં ક્યાં કહી છે ? અને મિથ્યાત્વીને જિનાજ્ઞાના (મોક્ષના) આરાધક ક્યા સૂત્રમાં કહ્યા છે ? તે કહો. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, જગવતી સૂત્ર શતક આઠમે નિદેશે દસમે ચોજંગી કહી છે, તેના પેહેલા જાંગામાં મિથ્યાત્વીને દેશ આરાધક કહ્યા છે. એવી એકાન્ત જુઠી શાખ બતાવે છે, પણ ત્યાં તો એમ કહ્યું છે કે, કેટલાક મિથ્યાત્વી જ્ઞાનને શ્રેષ્ઠ કહે છે, કેટલાક શીલાચારને શ્રેષ્ઠ કહે છે અને કેટલાક શીલાચાર તથા જ્ઞાન, એ બંનેને શ્રેષ્ઠ કહે છે. એમ એકાન્ત ત્રણ પ્રકારે મિથ્યાત્વી શ્રેષ્ઠ કહે છે, તેને જગવંતે જુઠા બોલા કહ્યા છે. તે પાઠ:—

રાયગિદ્દે જાવ એવં વયાસિ અણનત્થિયાણં જંતે ! એવ માઈ સ્કઈ જાવ એવં પરુવેઈ એવં ચલ્લુ સીલં સેયં સુયંસેયં સીલં સુયંસેયં. સેકહમેયં જંતે ! એવં ગો ! જણંતે અણનત્થિયા એવમાઈસ્કઈ જાવ જેતેએવમાહંસુ મિહંતે એવ માહંસુ. અહં પુણ ગોયમા ! એવમાઈસ્કામિ જાવ પરુવેમિ એવં ચલ્લુ મએ ચત્તારિ પુરુષજાયા પં તં સીલસંપન્નેણામએણે ણોસુયસં.

पन्ने, सुयसंपन्नेणामएगे णो सील संपन्ने, एगे सीलसंपन्नेवि
 सुयसंपन्नेवि, एगे णोसीलसंपन्ने णोसुयसंपन्ने. तत्थणं जेसे
 पढमे पुरिसजाए सेणंपुरिसे सीलवं असुयवं उवरए अवि-
 णायधम्मे एसणं गोयमा ! मए पुरिसे देसाराहे पप्पत्ते.
 तत्थणं जेसे दोच्चे पुरिसजाय असीलवंसुयवं अणुविरए
 विणायधम्मे एसणं गो० ! मए पुरिसे देसेविराहए पं०. त-
 त्थणं जेसे तच्चे पुरिस जाए सेणं पुरिसे सीलवं सुयवं उ-
 वरय विणायधम्मे एसणं गो० ! मए पुरिसे सबाराहए पं०.
 तत्थणं जेसे चउये पुरिसजाए सेणं पुरिसे असीलवं अ-
 सुयवं अणुविरए अविणायधम्मे एसणं गो० ! मएपुरिसे
 सबविराहए पं० ॥

अर्थः—रा० राजग्रही नगरीने विषे जा० यावत् ए० एम व० कहे
 अ० अन्यतिथीं, जं० हे जगवान ! ए० एम कहे ठे, जा यावत् ए० एम
 प० परुपे ठे:-एवं खलु सीलंसेयं सुयंसेयं सीलंसुयं सेयमिति० एम लोक
 प्रसिद्ध न्याये करी निश्चे अहिंयां केटलाक अन्यतिथीं क्रिया मात्रथीज
 वांठितार्थनी सिद्धि वांठे ठे, एटले क्रियाथीज मोक्ष माने ठे. ते कहे
 ठे के, ज्ञानथी कांइ प्रयोजन नथी; कारण के घटादिक कार्यनी प्रवृ-
 त्तिने विषे आकाशादि पदार्थवत् निचेष्टित ठे. यतः

जहा खरो चंदन चारवाहि, चारसजागि नहु चंदणस्स;
 एवंखु नाणि चरणेण हिणो, णाणस्सजागि नहु संगगइज्जो॥

जैम रासज चंदननो चारो वेहेनार, चारनो जजनहार होय, पण
 चंदननो गुण जाणनार न होय; तेम निश्चे जे ज्ञानी चारित्र करी हीण
 होय ते, ज्ञाननो जजनहार होय, पण ते सुगतिनो (मुक्तिनो) जजनहार
 न होय. एटला माटे सीलनो नैआयवंत एम परुपे ठे के, प्राप्तातिप्राप्त

विरमण ध्यान अध्ययनादिरूप क्रिया तेज अतिशये करी श्रेय (प्रशंश-
निय) ठे, कारण के पुरुषार्थ साधकपणाथी ते क्रियानेज वान्ठे, तथा केट-
लाक सुष्ठु ज्ञानथीज वान्ठितार्थनी सिद्धि वान्ठे ठे, पण क्रियाथी नथी
वान्ठता; कारण के ज्ञानने क्रिया विना पण फल सिद्धिरूप कह्युं ठे.

आहचः-पढमं एणं तज दया एवं चिठइ सबसंजए;
अणणि किंकाही किंवा नाहि सेय पावगं ॥१॥

एटला माटे श्रुतनो नेश्रायवंत एम परुपे ठे के, श्रुतज्ञान तेज पुरु-
षार्थ सिद्धिपणा माटे अतिशये करी श्रेय आश्रय करवा योग्य ठे, पण
सील क्रियानुं प्रयोजन नथी; अने केटलाक ज्ञान, क्रिया बन्नेने अन्यो
अन्य निपेक्क वान्ठे ठे. ज्ञान, क्रिया विनाज उपसर्जनी श्रुत फल आपे,
अने क्रिया पण ज्ञान विना उपसर्जनी श्रुत फल आपे, इति जाव.
एटला माटे ते कहै ठे के, श्रुत श्रेय; तथा सील श्रेय. ए बने प्रत्येके
पुरुषने पवित्रताना निबन्धनपणाथी श्रेय ठे. बीजा केटलाक एम कहे ठे
के, शील श्रेय; ते मुख्य वृत्तिए तथा गौण वृत्तिए करी एकेकने उपका-
रपणाथी इत्यर्थ. ए अर्थ अहिंयां सूत्रने विषे काकु पाठथी लाज्जीए
ठीए. ए पुर्वोक्त त्रणे पढ़ने विषे अनंगपणाथी फल सिद्धि न थाय.
समुदाय पढ़नेज फलसिद्धि थाय.

आहचः-एणं पयासय सोहज, तवो संजमोय गुत्तिकरो,
तिष्ठहंपि समाजगो, मोखो जिण सासणे जणिज ॥२॥

तप संजम ए बन्ने सीलज ठे. तथा

संजोग सिद्धिए फलवयंति, नहु एक चक्रेण रहो पायइं;
अधोय पंगु वणे समिच्चा, तेसंप्पजत्ता नगरे प्पविठइ ॥३॥

बीजा व्याख्यान पढ़े पण मिथ्यात्वी संजोगथकी फल सिद्धिना
देवाथी, अकेक प्रधान गौण विवक्षाए करी असंगतपणाथी सिद्धि ठे;
एम विसंवादरूप परुपे ठे.

પાઠાર્થ:--સેઽ તે કેમ જ્ઞઽ હે જગવાન ! એઽ એમ કહ્યું ? इति પ્રશ્ન. ઉત્તર ગોઽ હે ગૌતમ ! જઽ યદિ તે અઽ અન્યતિર્થી એઽ એમ માઽ કહે છે, જાઽ યાવત્ જેઽ પુર્વે કહ્યું તેમ કહે, તો મિઽ જુઠું છે એઽ એમનું કેહેવું. અઽ હું પુઽ વલી ગોઽ હે ગૌતમ ! એઽ એમ માઽ કહું હું જાઽ યાવત્ પઽ પરુપું હું:શ્રુતયુક્ત શીલ શ્રેય, એટલે જ્ઞાન સહિત ક્રિયા વાન્ઠિતાર્થ ફલદાયક થાય. યતઃ હતં જ્ઞાનં ક્રિયા હીનં, इत्यादિક. તથા અંધપંગુને ડ્રષ્ટાન્તે કરી જ્ઞાનયુક્તે કરી શ્રેય એવું વાક્ય શેષ દેખવું. એઽ એમ સ્વઽ નિશ્ચે મેઽ મેં ચઽ ચાર પુરુષનાં પ્રમાણ પઽ કહ્યાં, તંઽ તે કહે છે:--સીઽ ત્યાં એક પુરુષ શીલ એટલે ક્રિયાસહિત છે, પણ ણોઽ સુઽ જ્ઞાને કરી સહિત નથી, એટલે જ્ઞાનરહિત છે ?, એક પુરુષ સુઽ શ્રુત એટલે જ્ઞાને કરી સંપન્ન છે, પણ ણોઽસીઽ ક્રિયા સંપન્ન નથી, એટલે જ્ઞાનયુક્ત ક્રિયારહિત છે ૨, એઽ એક પુરુષ સીઽ ક્રિયાએ કરી પણ સહિત છે અને સુઽ જ્ઞાને કરી પણ સહિત છે, એટલે જ્ઞાન અને ક્રિયા બંને યુક્ત છે ૩, અને એઽ એક પુરુષ ણોઽસીઽ ક્રિયાએ કરી સહિત નથી, અને ણોઽસુઽ જ્ઞાને કરી સહિત નથી, એટલે તે પુરુષ જ્ઞાન અને ક્રિયા બંનેથી (વિકલ) ધ્રુષ્ટ છે. ૪ તઽ ત્યાં જેઽ જે પઽ પ્રથમ પુરુષ જાત, સેઽ તે પુરુષ સેઽ સીઽ ક્રિયાવંત છે, પણ અઽ જ્ઞાનવંત નથી. જઽ તે પોતાની બુદ્ધીએ પાપથી નિવર્ત્યા છે, પણ અઽ ધઽ શ્રુત જ્ઞાનના અજ્ઞાવથી ધર્મ જાણ્યો નથી, અને પોતે ગુરુ ધાર્યા વિના પોતાની મેલેજ જોગ લઈ બાલવયથી તપશ્ચા કરે છે, તેને અગીતાર્થ કહેવો. એઽ એને ગોઽ હે ગૌતમ ! મઽ મેં દેઽ દેશથકી થોમે અંશે આરાધક કહ્યો. તે જ્ઞલા બોધ એટલે જ્ઞાનરહિત છે, પણ ક્રિયા એટલે ડ્રવ્ય ચારિત્રમાં તત્પર છે તેથી. હવે એનાં લક્ષણની ગાથા કહે ઃ:- શિલવય પાલંતો, પરમથં જેવ જાણે તસ્સ, અસદ્દો આગાર વિલો, દેશેણા રાહગો મણુજં. ॥ તઽ ત્યાં જેઽ જે દોઽ બીજો પુઽ પુરુષ અઽ શીલવંત નથી પણ શ્રુતવંત છે. અઽ તે પાપથી નિવર્ત્યો નથી, પણ વિઽ ધર્મ જાણ્યો છે એટલે અવૃત્તિ સમ્યક્દષ્ટિ છે इत्यर्थ. એ એને ગોઽ હે ગૌતમ ! મઽ મેં દેઽ થોમ્મા અંશે જ્ઞાનાદિ ત્રયરૂપ મોક્ષમાર્ગના ત્રીજા જાગ રૂપ ચારિત્ર વિરાધે

हे (पाम्यो हे पण पालतो नथी अथवा अप्राप्ती हे). तेथी देश-विराधक कह्यो. हवे एना लक्षणनी गाथा:- जाणंतो तिरंतो, निवाधाए नकुणइ, जोधम्मं साया सुह पक्खिद्धो, देसेण विराहगो मणुजं. ॥ १ ॥ त० त्यां जे त० त्रीजो पु० पुरुष जात, से० ते पुरुष सी० क्रियावंत पण हे, अने सु० ज्ञानवंत पण हे. उ० ते पापथी निवर्त्यो हे अने वि० सम्यक्त श्रुत धर्म जाण्यो हे. ए० एहने गो० हे गौतम ! म० में स० सर्व (त्रणे प्रकारना मोक्षमार्गनो) आराधक कह्यो. हवे इहां श्रुत शब्दे करी ज्ञान दर्शन, अने शील शब्दे करी चारित्र तप संग्रहवाथी आराधना होय, एटले समुदित शील तथा श्रुतने विषे श्रेयपणुं कहुं. ते विषे गाथा:- धम्मे उवठियाणं, जंकरणि जंसुए निदिठं, विरियस्स अनिग्गुहो, तत्थय आराहणा जणिया ॥१॥ एवा पुरुषने हुं सर्व-आराधक कहुं. त० त्यां ए० इति वाक्यालंकारे जे० ते च० चोथा पुरुषनी जात, से० ते पु० पुरुष असी० क्रियावंत पण नथी अने असु० ज्ञानवंत पण नथी. अ० ते पापकर्मथी निवर्त्यो पण नथी अने अ० धर्म पण जाण्यो नथी. ए० एहने गो० हे गौतम ! म० में स० सर्व-विराधक एटले ज्ञान दर्शन अने चारित्र, ए त्रणेनो विराधक मिथ्यादृष्टि कह्यो. तथा अणपाम्या आश्री सर्व-विराधक कह्यो. हवे आराधकनेज वली विशेष जेद करीने कहे हे. ते पाठ लखोए ठीए:-

कइ विहेणं जंतं ! आराहणा पं० गो० ! तिविहा आराहणा पं० तं० एणाराहणा दंसणाराहणा चरित्ताराहणा. एणाराहणाणं जंतं ! कइविहे पं० ? गो० ! तिविहा पं० उ कोसिया मच्चिमा जहणा. दंसणाराहणाणं जंतं ! एवंचेव तिविहावि एवं चरित्ताराहणावि॥ (अर्थ:-पुर्ववत् पाने त्रीजे.)

हवे उपर कहेली आराधनाना जेदनोज मांहोमांहो उपनिबंधन करतो कहे हे. ते पाठ लखोए ठीए:-

जस्सणं जंतं ! उक्कोसिया णाणाराहणा तस्स उक्कोसिया
 दंसणाराहणा जस्स उक्कोसिया दंसणाराहणा तस्स उक्को-
 सिया णाणाराहणा ? गोयमा ! जस्स उक्कोसिया णाणा-
 राहणा तस्स दंसणाराहणा उक्कोसावा अज्झदन्नुकोसा-
 वा. जस्स पुण उक्कोसिया दंसणाराहणा तस्स णाणारा-
 हणा उक्कोसावा जहणावा अजहन्नमणुकोसावा. जस्सणं
 जंतं ! उक्कोसिया णाणाराहणा तस्स उक्कोसिया चरि-
 त्ताराहणा जस्स उक्कोसिया चरित्ताराहणा तस्स उक्को-
 सिया णाणाराहणा ? गो० ! जहा उक्कोसिया णाणारा-
 हणा दंसणाराहणाय जणिया तहा उक्कोसिया णाणारा-
 हणा चरित्ताराहणाय जाणियवा. जस्सणं जंतं उक्कोसि-
 या दंसणाराहणा तस्स उक्कोसिया चरित्ताराहणा जस्स
 उक्कोसिया चरित्ताराहणा तस्स उक्कोसिया दंसणाराह-
 णा ? गो० ! जस्स उक्कोसिया दंसणाराहणा तस्स चरि-
 त्ताराहणा उक्कोसावा जहणावा अजहन्नमणुकोसावा. ज-
 स्स पुण उक्कोसिया चरित्ताराहणा तस्स दंसणाराहणा
 जियम उक्कोसा उक्कोसियाणं जंतं ! णाणाराहणा आरा-
 हित्ता कइहि जवग्गहणेहि सिच्चइ जाव अंतंकरेइ ? गो०
 अत्तेगइए तेणेव भवग्गहणेहि सिच्चइ जाव अंतंकरेइ
 अत्तेगइए कप्पोवएसुवा कप्पातिएसुवा उववज्जइ. उक्को-
 सियाणं जंतं ! दंसणाराहणा आराहित्ता कइहि जवग्गह-
 णेहि ? एवंचेव. उक्कोसियाणं जंतं ! चरित्ताराहणा आ-
 राहेत्ता ? एवंचेव एवरं अत्तेगइए कप्पातिएसु उववच्चइ.
 मक्खिमणं जंतं ! णाणाराहणं आराहेत्ता कइहि जवग्ग-

हणेहिं सिवइ जाव अंतंकरेइ ? गो० ! अत्तेगइए दोच्चे-
 जवग्गहणेणं सिवइ जाव अंतंकरेइ तच्चंपुणजवगाहणं
 नाइकम्मइ. मच्चिमएणं जंते ! दंसणाराहणा आराहेत्ता?
 एवंचेव एवंमच्चिमियं चरित्ताराहणंपि. जहणियणं जंते !
 णाणाराहणं आराहेत्ता कइहिं जवग्गहणेहिं सिवइ जाव
 अंतंकरेइ ? गो० ! अत्तेगइए तच्चेणं जवग्गहणेणं सिवइ
 जाव अंतंकरेइ. सत्तठ जवग्गहणाहिं पुणनाइकम्मइ. एवं
 दंसणंवि एवं चरित्ताराहणंपि ॥

अर्थः—ज० जेने जं० हे जगवान ! उ० उत्कृष्ट णा० ज्ञानआरा-
 धना होय त० तेने उ० उत्कृष्टी दं० दर्शनआराधना होय ? तथा ज०
 जेने उ० उत्कृष्टी दं० दर्शनआराधना होय त० तेने उ० उत्कृष्ट णा०
 ज्ञानआराधना होय ? इतिप्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ज० जेने जघ-
 न्य तथा उ० उत्कृष्टी णा० ज्ञानआराधना होय त० तेने दं० दर्शनआ-
 राधना उ० उत्कृष्टी होय, अने जघन्य ने उत्कृष्ट ए बन्नेथी वितिरक्त
 ते मध्यम आराधना होय. उत्कृष्टा ज्ञानआराधनावंतने निश्चे पेहेली बें
 दर्शनाराधना होय, पण त्रीजी जघन्य-दर्शनआराधना न होय, तेना तथा
 विध स्वप्नावपणाना लीधे. ज० जेने वली उ० उत्कृष्ट दं० दर्शनआराधना
 होय त० तेने णा० ज्ञानआराधना उ० उत्कृष्ट होय, अथवा ज० जघन्य
 होय, अथवा म० मध्यम पण होय. उत्कृष्ट दर्शनआराधनावंतने ज्ञान
 आराधना आश्री त्रणे प्रकारना प्रयत्ननो शंजव ठे. ज० जेहने जं० हे
 जगवान ! उ० उत्कृष्ट णा० ज्ञानआराधना होय त० तेहने उ० उत्कृष्टी
 च० चारित्रआराधना होय ? तथा ज० जेहने उ० उत्कृष्टी च० चारित्र-
 आराधना होय त० तेहने उ० उत्कृष्टी णा० ज्ञानआराधना होय ? इ-
 तिप्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! ज० जेहने उ० उत्कृष्टी णा० ज्ञानआराध-
 ना होय, तेने उत्कृष्टी अथवा मध्यम चारित्रआराधना होय, पण उत्कृ-

ष्टी ज्ञानआराधनावंतने चारित्र प्रत्ये अद्वय प्राप्तपणुं न होय; एटलें तेना तथाविध स्वचावपणाना लीधे जघन्य उद्यम न होय; तथा उत्कृष्ट चारित्रआराधनावंतने ज्ञानप्रत्ये प्रयत्न त्रणे (जघन्य, मध्यम अने उत्कृष्ट), जजनाए होय इत्यर्थ. ज० जेने जं० हे जगवान ! उ० उत्कृष्टी दं० दर्शनआराधना होय, त० तेने उ० उत्कृष्टी च० चारित्रआराधना होय ? तथा ज० जेने उ० उत्कृष्टी च० चारित्रआराधना होय, त० तेने उ० उत्कृष्टी दं० दर्शनआराधना होय ? इतिप्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ज० जेने उ० उत्कृष्टी दर्शनआराधना होय, त० तेने च० चारित्रआराधना त्रणे प्रकारे जजनाए होय. उ० उत्कृष्ट अथवा ज० जघन्य अथवा मध्यम होय. मध्यम दर्शनआराधनावंतने चारित्र प्रत्ये त्रिविध प्रयत्ननुं पण अविरुद्धपणुं ठे ते माटे. ज० जेने वली उ० उत्कृष्टी च० चारित्रआराधना होय, त० तेने दं० दर्शनआराधना नि० नियमशुकी उ० उत्कृष्टीज होय, पण जघन्य मध्यम न होय. प्रकृष्ट चारित्र अने प्रकृष्ट दर्शनना अनुगतपणाथी.

हवे आराधनाना जेदनुं फल प्रदर्शनने अर्थे सोल जांगा कहे ठे:- उ० उत्कृष्ट जं० हे जगवान ! ए० ज्ञानआराधना प्रत्ये आराधीने क० केटला ज० जव ग्रहणे करी सि० सीजे जा० यावत् अं० सर्व दुःखनो अंत करे ? इति प्रश्न. उत्तम गो० हे गौतम ! अ० केटलाएक ते० तेज ज० जव ग्रहणे करी सि० सीजे जा० यावत् सर्व दुःखनो अंत करे. उत्कृष्ट चारित्र आराधनाने सद्भावे तेज जवे सीजे. अ० केटलाएक क० सौधर्मादिक देवलोकने विषे उपजे, ज्ञानआराधना उत्कृष्ट पण चारित्रआराधना मध्यमने सद्भावे. अथवा क० कटपातित ग्रैवेयकादि देवनेविषे उपजे, मध्यमोत्कृष्ट चारित्रआराधनाने सद्भावे. उ० उत्कृष्ट जं० हे जगवान ! दं० दर्शनआराधना प्रत्ये आ० आराधीने केटला जवे सीजे ? इति प्रश्न. उत्तर ए० एमज, जेम ज्ञानआराधना कही तेम केहेवुं, उ० उत्कृष्ट जं० हे जगवान ! च० चारित्रआराधना प्रत्ये आ०

आराधीने केटला जवे सीजे ? इति प्रश्न. उत्तर ए० एमज एटले तेज जवे इत्यादिक केहेवुं; ए० पण एटलुं विशेष अ० केटलाएक क० क-
द्वपातित-स्वर्गने विषे न० नपजे. “अत्थेगइए कप्पोवयसुवा” एवुं कहुं
ते इहां न केहेवुं, कारण के उत्कृष्ट चारित्रआराधनावंतने सौधर्मादि
कद्वपने विषे जावुं न होय. इहां सिद्ध गमन अजावे तेने अनुत्तर सू-
रविषे गमन ठे माटे. म० मध्यम ज० हे जगवान ! ए० ज्ञानआराधना
प्रत्ये आ० आराधीने क० केटला जव ग्रहेणकरी सीजे ? जा० अं०
यावत् सर्व दुःखनो अंत करे ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौतम ! अ०
केटलाएक दो० बे भव ग्रहणे करी सीजे, जा० यावत् सर्व दुःखनो अं०
अंत करे. कारण के मध्यम ज्ञान-आराधनाएकरी वर्तमान जवने विषे
निर्वाणनो अजाव ठे. वली उत्कृष्टपणुं अवश्य थासे, एवुं जाणवुं. नि-
र्वाणनी उत्कृष्टपणाविना उत्पत्ति न थाय. त० वर्तमान मनुष्यजव ग्र-
हण अपेक्षाए त्रितय मनुष्यजव उलंघे नही, एटले त्रीजे जवे मोक्ष
जाय इत्यर्थ. म० मध्यम ज० हे जगवान ! दं० दर्शनाराधना आ०
आराधीने केटले जवे सीजे ? इति प्रश्न. उत्तर ए० जेम मध्यम-ज्ञान
आराधनानुं फल कहुं, तेम इहां पण केहेवुं. ए० एमज म० मध्यम चा-
रित्रआराधनानुं फल पण केहेवुं. ज० जघन्य ज० हे जगवान ! ए०
ज्ञानआराधना आ० आराधीने क० केटला जव ग्रहणे करी सीजे ?
जा० यावत् अं० सर्व दुःखनो अंत करे ? इति प्रश्न. उत्तर गो० हे गौ-
तम ! अ० केटलाक त० त्रीजा जवने ग्रहणेकरी सीजे जा० यावत्
अं० सर्व दुःखनो अंत करे. वर्तमान मनुष्य जवनी अपेक्षाए त्रीजो
जव जाणवो. स० सात अथवा आठ ज० जव ग्रहण प्रत्ये अतिक्रमे
नही. मनुष्यने, ए ज्ञानआराधना अने चारित्रआराधनाने बलेकरी. ए
फल कहुं, पण श्रुत सम्यक्त देशवृत्तिने जव अशंख्याता कहा ठे. तेथी
चारित्रआराधना रहित ज्ञान-दर्शन-आराधनावंतने अशंख्याता जव
थाय. एज विषे अनुयोगद्वार वृत्तिमां, आवश्यक निर्युक्ति टीका चुर्णी-
मां अने पीठिकावृत्तिमां कहुं ठे ते गाथाः—

સમત્ત દંસણ વિરિયા, પલિયસ્સ અસંખ ખાગ મેતાઉ;
અઠ્ઠં જગાઉ ચરિત્તે, અનંત કાલં સુય સમયસ્સ ॥ ૧ ॥

તે માટે એ ચારિત્રઆરાધના સહિત જ્ઞાન-દર્શનઆરાધના જાણવી.
એ જેમ દંડ જઘન્ય દર્શનઆરાધનાનું ફલ કહ્યું છે એ તેમ ત્રણ ચા-
રિત્રઆરાધનાનું પણ ફલ કેહેવું.

જાવાર્થ:—હવે જુઓ ! જો મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞા માંહેલી
હોય તો, તે કરણીને શ્રેષ્ઠ કહે તેને જગવંતે જુઠા બોલ્યાં કેમ રહ્યા ? મિ
થ્યાત્વી પણ પોતે કરે તે ક્રિયાને, તથા પોતે ત્રણે તે જ્ઞાનને શ્રેષ્ઠ કહે
છે, પણ મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞામાં નથી. તેથી જગવાને પોતે તેમની
કરણી વચાણી નથી, પણ જે વચાણે તેને પણ જુઠા બોલા કહ્યા છે.

હવે જગવાને પોતે ચાર પ્રકારના પુરુષ કહ્યા, તે કહે છે:—પેહેલા
જાંગામાં નવદિક્ષિત સાધુ તથા અદ્વપબુદ્ધિનો ઘણી, જે કેવલી તથા
ગુરુદેવનાં વચન તદ્દત કરી માને છે, અને જેને શ્રદ્ધારૂપ જ્ઞાન તો છે,
પણ વેહેવારીક જાણપણું નથી તેને જાણવો; કેમકે જ્ઞાન તો ફક્ત આવ
પ્રવચન માતાનું અને ચારિત્ર યથારૂપાત કહ્યું છે. શાખ સૂચ જગવતી-
જી શતક ૨૫ મેં, ઉદ્દેશે ઢાંચે તથા સાતમે. એ ન્યાયે જ્ઞાન તુલ્યમાત્ર, તે
ગણ્યું નહીં, તેથી તેને જ્ઞાન રહિત કહ્યો; અને ચારિત્ર નુત્કૃષ્ટા આશ્રી
વેશઆરાધક કહ્યો. તથા જઘન્ય જ્ઞાન અને જઘન્ય સમ્યક્ત્ત દેશઆરા-
ધકપણામાં આવી ગયું. હવે સર્વ-આરાધક તો જેને જ્ઞાન, દર્શન અને
ચારિત્ર, ત્રણે બોલ નુત્કૃષ્ટા હોય તેને કહીએ. તે ચાર જાંગાની આરા-
ધના વિષે ગૌતમ સ્વામીએ શ્રી મહાવીર જગવંત પ્રત્યે પુઠા કરી કે, હે
જગવાન ! ચાર જાંગામાં આરાધક વિરાધક કહ્યા તે શું ? અને તે શું
આરાધે ? કે તેને આરાધક કેહેવા. તેવારે શ્રી મહાવીર જગવંતે, જ્ઞાન-
આરાધના, દર્શન આરાધના અને ચારિત્ર-આરાધના, એ ત્રણ આરાધના
કહી. તેમાં પેહેલા જાંગાવાલો ચારિત્રનો આરાધક છે. ૧ બીજા જાંગા-
માં જ્ઞાન દર્શન એ બે નુત્કૃષ્ટા છે, પણ ચારિત્રમાં કોષ લગાધે છે, માટે

तेने त्रीजा ज्ञागरूप चारित्रनो देश-विराधक कह्यो; ते विराधक ठछा गुणगणानो धणी साधु जाणवो. १ त्रीजे ज्ञांगे ज्ञान, दर्शन अने चारित्र, ए त्रणे बोल आराधे ते सर्व-आराधक साधु जाणवा; ते ठछा गुणगणायी लक्ष्ने चौदमा गुणगणा सुधी, साधु जे जे गुणगणे उत्कृष्टी गुण होय ते आराधे ते सर्व-आराधक. ३ तथा चोथे ज्ञांगे ज्ञान, दर्शन अने चारित्र, ए त्रणे लक्ष्ने सर्वथा रीते जेणे विराध्या ते विराधक साधु जाणवा. ४ ए चार ज्ञांगा श्रावक उपर पण साधुजीनी पेरे जाणवा. तेवारे तेरापंथी केहे ठे के, पेहेला ज्ञांगाना अर्थमां तथा टीकामां बाल-तपस्वी कह्यो ठे, ते माटे मिथ्यात्वी अन्य मतनो तापस जाणवो. तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! अर्थमांतो बालतपस्वी कह्यो, पण पाठमां नथी कह्यो. तेमाटे पाठविना अर्थ प्रमाण न थाय; केमके बापविना बेटो केहेनो केहेवाय, ते विचारो. वली अर्थमां बालतपस्वी कह्यो, तेथी अन्यमतनोज तापस कह्यो, तो ते अन्यमतना तापसमां चारित्र होय के नहि ? ते कह्यो. तेवारे तेरापंथी केहे ठे के, चारित्रतो न होय. त्यारे हे देवानुप्रीय ! अर्थमां जेम बालतपस्वी कह्यो ठे, तेम आगल पण गीतार्थनी नेश्राय-विना तपश्चर्ण निर्तिचारपणे पाले, पण अगीतार्थ कह्यो, एवाने ग्रहवा; पण अन्यमतना तापसने न ग्रहवा. ए अर्थने न्याये जिनमतना साधु जाणवा. बाल एटले अजाण, अने तपस्वी एटले तप-चारित्र पाले ते, तेथी बाल-तपस्वी कह्यो. वली अर्थमां बालतपस्वी कह्यो, तेथी मिथ्या-त्वीने पेहेले ज्ञांगे देश-आराधक कह्यो ठे, एम केहेसो तो, अर्थमांतो अनेक वातो कह्यो ठे, तेपण प्रमाण करवी परुशे. वली गणायांगने नवमे ठाणे अर्थमां कोइक ठेकाणे कहुं ठे के, साधुजीने दान देवाथी तीर्थकरादि गोत्र बंधाय, अने अनेराने दीधाथी अनेरी पुन्य-प्रकृति बंधाय, ते पण प्रमाण करवुं परुशे. वली निषितना वारमा उद्देशाना द्वितीयापद-अर्थमां कहुं ठे के, अनुकंपा निमित्ते साधु, त्रस-जीवने ठोमे तो दोष नही; तेपण प्रमाण करो. तेमज निषितसूत्र मध्ये घणा बोलनां प्रा-

યશ્ચિત કહ્યાં છે, અને દ્વિતિયાપદ-અર્થમાં કરવાં કહ્યાં છે; તેપણ પ્રમાણ કરવાં પરુશે. ઇત્યાદિક ઘણા બોલ ટીકામાં તથા અર્થમાં પાઠથી અ-
ણમલતા કહ્યા છે, તેપણ પ્રમાણ કરવા પરુશે. તેવારે તેરાપંથી પણ એમ
કહે છે કે, જે મૂલપાઠથી મલે તે અર્થ પ્રમાણ છે. તો હે દેવાનુપ્રીય !
“ બાલતપસ્વી ” એ કયા પાઠનો અર્થ છે ? પાઠમાં તો “ઝવરણ” એટલે
પાપથી નિવર્ત્યો છે એમ કહ્યું છે, અને મિથ્યાત્વી પાપથી નિવર્ત્યો નથી.
મિથ્યાત્વીને સૂત્રમાં ઠામઠામ “ એકાન્ત બાલ, એકાન્ત અપંક્તિ અને
એકાન્ત અપચ્છાણી ” કહ્યા છે. એ ન્યાયે પેહેલા જાંગામાં અન્યમતી
તાપસ મિથ્યાત્વીને ન જાણવા, પણ જિનમતના અગીતાર્થ સાધુ જાણવા.

વહી તેરાપંથી, મિથ્યાત્વીને પેહેલા જાંગામાં દેશયકી આરાધક
કહે છે, તેને પુઠીએ ઢીએ કે, અહીંયાંતો જ્ઞાન ને શીલ, બે બોલથી ચો-
જંગી થઈ છે. તે જ્ઞાન કયું તત્ત્વ છે ? અને શીલ કયું તત્ત્વ છે ? તેવારે
તેરાપંથી કહે છે કે, જ્ઞાનતો સંવર તત્ત્વ છે, અને શીલ તે નિર્જરાની ક-
રણી છે. એમ કહે છે. તે મિથ્યાત્વીને પેહેલા જાંગામાં સ્થાપવાસારુ કહે
છે. તેહેને ફરી પુઠીએ ઢીએ કે, જ્યારે પેહેલા જાંગામાં મિથ્યાત્વી, ત્યારે
બીજા જાંગામાં કોણ ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, ચોથા ગુણઠાણવા-
લા અવૃત્તિ-સમ્યક્દ્રષ્ટી છે. એમ કહે છે, તેમને કહેવું કે હે દેવાનુપ્રીય !
પેહેલે જાંગે મિથ્યાત્વીને શીલ નામ નિર્જરાથી આરાધક કહોઠો, તો બીજે
જાંગે અશીલવંત કહો છે. એ લેખે સમદ્રષ્ટિને નિર્જરાની નાસ્તિ થઈ.
વહી શ્રી કૃષ્ણમાહારાજ, શ્રેણિકમાહારાજ તથા ઇંદ્રાદિક સમદ્રષ્ટિ
દવતાઈ શ્રી તીર્થંકરાદિકને વંદણા કરે, શુદ્ધ જોગ વરતાવે, તેને નર્જરા
કેમ નહીં થાય ? વહી શ્રી કૃષ્ણ માહારાજે તથા શ્રેણિક મહારાજે ધર્મ
દલાલી કરી, સાધુને જગ્યાદિક દીધી, તથા દિક્ષાની આજ્ઞા દીધી, તેથી
તીર્થંકર-ગોત્ર બાંધ્યું. એ અશુદ્ધ કર્મની નિર્જરા થયા વિના પુન્ય કેમ
બંધાયું ? તે કહો. નિર્જરા વિના તો ચોરાસી લાખ જીવાજોનમાં કોઈ
જીવ એહવો નથી, કે જેને નિર્જરા ન થાય. તમે એવા જુઠા અર્થ કેમ

करो ठो ? वली बीजे जांगे ज्ञान, दर्शन अने चारित्र, ए त्रण सहित साधुने सर्व-आराधक केहेसो तो, शील नाम निर्जरानुं कहो ठो; चारित्र क्यांथी आव्युं ? केमके चारित्रनी करणीथी तो निर्जरा थाय, पण निर्जरानी करणीने तो चारित्र न केहेवाय. हे देवानुप्रीय ! अहियां तो शील नाम चारित्रनुं ठे, अने आराधनामां पण चारित्र आराधना कही ठे. पेहेला जांगावालो चारित्रनो आराधक ठे, बीजा जांगावालो ज्ञान दर्शननो आराधक ठे, बीजा जांगावालो ज्ञान, दर्शन ने चारित्र, ए त्रणे बोलनो आराधक ठे अने चोथा जांगावालो त्रणे बोलनो विराधक द्रव्यलींगी जाणवो. हवे जे पेहेला जांगामां निर्जरानी करणी करे, तेवा मिथ्यात्वी तापसने कहे, बीजा जांगामां अव्रति-समद्रष्टिने कहे, बीजा जांगामां साधुने कहे, अने चोथा जांगामां बाकीना मिथ्यात्वीने कहे, तेने पुढवुं के, बीजा जांगावालाए अने चोथा जांगावालाए विराध्युं शुं ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के, पापना त्याग नथी, अने पापनां काम करे, तेथी विराधक कहीये डीए, तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! श्रावक पण पापनां (आज्ञावाहारनां) घणां काम करे ठे. ए पण तमारे लेखे देश-विराधक बीजे जांगे ठेर्या, पण श्री वीतरागेदेवेतो श्रावकने बीजे जांगे सर्व-आराधक कह्या ठे. शाख सूत्र उववाइ, उपाशकदशा, सुयगरांगजी, आदि घणा सूत्रमां ठे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, लीधां व्रत चोखां पाले, तेथी आराधक कह्या ठे; पण जे लइने जांगे तेहने विराधक कहोये. एम सीधा बोले. त्वारे हे देवानुप्रीय ! बीजे जांगे सम्यकद्रष्टी अने चोथे जांगे मिथ्यात्वी कहो ठो, तेणे शुं वृत्त लइने जांग्युं ते कहो ? अहो देवानुप्रीय ! इहांतो चारे जांगामां आराधक विराधक साधुनेज कह्या दीशेठे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, पेहेला जांगामां साधु होयतो, तेने ज्ञानरहित केम कह्या ? कारणके ज्ञानरहित तो मिथ्यात्वीज होय. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! पेहेला जांगावाला साधुने यथा क्षयोपशमजावे संक्षेप सम्यक्कथी सर-

વહ્ણારુપ જ્ઞાન તો છે, પણ વિશેષ જાણપણારુપ જ્ઞાન નથી. તેથી જ્ઞા-
મની ગૌણતા રાખી, તુઢ માત્ર સરવહ્ણારુપ જ્ઞાન તેને ગણ્યું નહીં; અને
ચારિત્ર ઉત્કૃષ્ટપાત્રે, તેથી તેની મુખ્યતા લીધી. એવા ગૌણતા મુખ્યતાના
શબ્દો સૂત્રમાં ઘણે ઠેકાણે છે. તેમાં પ્રથમ તો ઝવવાઈ-સૂત્રમાં કોણિક-
ની રાજનિતિના ગુણ વખાણ્યા. ત્યાં કહ્યું કે, “માતાપીતાની સેવાનો ક-
રણહાર, માતાપીતાનાં વચન ઝલંધે નહીં, માતાપીતાનું દીધું રાજ્ય કરે
હે,” એ મુખ્યતાના ગુણ કહ્યા; અને શ્રેણિકરાજા તેનો પીતા છે તેને કા-
ષ્ટપિંજરે નાખીને રાજ્ય લીધું, તે અવગુણ ન ગણ્યો એ ગૌણતા. વલી
અનુત્તર વિમાનના દેવતાને ઉપશાન્ત-મોહના ધણી કહ્યા. શાસ્ત્ર સૂત્ર
ઝગવતીજીમાં. હવે ઉપશાન્ત-મોહ સર્વથાતો અગ્યારમેં ગુણઠાણે છે,
અને અનુત્તર-વિમાનના દેવતામાં તો ચોથું ગુણઠાણું છે, પણ બીજા દે-
વતા કરતાં મોહકર્મની વિટંબણા થોમી છે. ઘણો મોહકર્મ ઉપશમ્યો
છે, અને થોમો ઝદયમાં છે. તે થોમો ઝદયમાં છે તે ગૌણતામાં રાખીને,
ઘણો ઉપશમાવ્યો તે ગુણ મુખ્યતામાં લઈને, ઉપશાન્તમોહા કહ્યા. એ
ગૌણતા મુખ્યતા કહી.

વલી ઝગવતી શતક બીજે ઉદ્દેશે પાંચમે, તુંગીયાનગરીને આલાવે
શ્રી પાર્શ્વનાથજીના સંતાનીયાના ગુણ કહ્યા, તે કહેઠે:-જિયકોહા, જિ-
યમાણા, જિયમાયા, જિયલોહા, જિયઈંદિયા, જિયનિંદા જાવ જીવિયાસ
મરણઝય વિપ્પમુક્કા. જિઁ જીત્યા છે ક્રોધને, જિઁ જીત્યા છે મોહને,
જિઁ જીતીઠે માયાને, જિઁ જીત્યાઠે લોઝને, જિઁ જીતીઠે ઇંદ્રિયોને,
જિઁ જીતીઠે નિંદ્રાને, એમ જાઁ યાવત્ જીઁ જન્મ તથા મઁ મરણના
ઝયથી મુક્ત થયા છે. ઇત્યાદિક ગુણ કહ્યા, પણ સંજલની ચોકમીના
ક્રોધાદિકતો બાકી છે, તે ગૌણતામાં રાખીને ગણ્યા નહીં; અને ઘણો
ક્રોધાદિક જીત્યા છે, તે ગુણ મુખ્યતામાં લઈને, ક્રોધાદિક જીત્યા છે
એમ કહ્યું. એ ગૌણતા મુખ્યતા. ઇત્યાદિક અનેક સૂત્રમાં સાધુજીની
સ્તુતિ વર્ણવી, ત્યાં મુખ્યતાના ગુણ વર્ણવ્યા, પણ ઝદયઝાવ સંબંધી તુઢ
અવગુણને ગૌણતામાં રાખ્યા; પણ ગણ્યા નહીં. એ ગૌણતા મુખ્યતા. વલી

જયંણાથી ચાલે, ડાઘે, બેસે, સુવે, આહાર કરે અને જાણા પોલે, તેહને પાપકર્મ બંધાય નહીં. શાખ સૂત્ર દસવૈકાલિક અધ્યયન ચોથે. એ પણ મુખ્યતાનું વચન છે. તેજ સમયે સાત કર્મ બંધાય છે, તે ગૌણતામાં રાખ્યાં પણ ગણ્યાં નહીં. એ ગૌણતા મુખ્યતા ઇત્યાદિક, સૂત્રમાં અનેક વચનો ગૌણતા મુખ્યતાનાં કહ્યાં છે. તેમજ પેહેલા જાંગામાં જ્ઞાનરહિત કહ્યા, તે શ્રી વીતરાગનાં વચન તહત કરી સાચાં માને, પણ પોતાને પુરું જાણપણું નહીં, તેથી તુચ્છ માત્ર સરદહણારુપ જ્ઞાન ગૌણતામાં રાખ્યું, પણ ગણ્યું નહીં. તે માટે “અસુયવં” સૂત્રજ્ઞાન રહિત કહ્યા, અને ચારિત્ર ચોક્કું (ઉત્કૃષ્ટું) પાલે, તે મુખ્યતામાં લઈને ત્રીજા-જાગરુપ દેશ-આરાધક કહ્યા. વલી આરાધક કેહને કહીયે ? આઝખાના બંધકાલ સમયે જ્ઞાનનાં આવરણ અલગાં થાય, તેને જ્ઞાનનો આરાધક કહીયે; સમકિતનાં આવરણ અલગાં થાય, તેને સમકિતનો આરાધક કહીયે; અને ચારિત્રનાં આવરણ અલગાં થાય, તેને ચારિત્રનો આરાધક કહીયે. એવું દોલતસાગરકૃત ટિપ્પણમાં જગવતીમાં કહ્યું છે. પેહેલા જાંગામાં આઝખાના બંધકાલે ચારિત્રનો આરાધક છે. એમ ચારે જાંગા આઝખાના બંધકાલે જાણવા. વલી આઝખાના બંધકાલ વિના જો આરાધક કહીયે, તો ઢઠા ગુણઠાણથી લઈને અગ્યારમા ગુણઠાણ સુધી ચોક્કું જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર પાલે છે, એવા ચાર જ્ઞાનના ઘણી પણ કોઈક પદે, અને ઉત્કૃષ્ટો અર્ધ-પુદ્ગલ સંસાર જમે, એમ કહ્યું છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૨૫ મેં.

વલી ચોજંગી પેહેલાં આરાધના કહી, તેમાં કહ્યું છે કે, જઘન્ય જ્ઞાનનો આરાધક, જઘન્ય સમ્યક્તનો આરાધક અને જઘન્ય ચારિત્રનો આરાધક, જો જવ કરે તો જઘન્ય ત્રણ, અને ઉત્કૃષ્ટા કરે તો પંદર જવ ઉલ્લંઘે નહીં. એ ન્યાયે આઝખાના બંધકાલે જેને આરાધક કહીયે, તે વિરાધક થાય નહીં. નિયમા તે પંદર જવમાં મુક્તિ જાય; અને ચોખા જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રનો પાલણહાર કર્મને વશે વિરાધક થાય તો ઉત્કૃષ્ટા અનંતા જવ કરે. એ ન્યાયે ચોખાં જ્ઞાન, દર્શન ને ચારિત્ર પાલે, તે વેલા અવિરાધક સંજમી કહીયે, પણ આરાધક તો આઝખાના બંધ-

કાલેજ કહીયે; કેમકે તેતો જવ પંદરમાં નિયમા મુક્તિ જાય. હવે જો પેહેલા જાંગામાં મિથ્યાત્વી દેશથકી આજ્ઞાનો આરાધક હોય તો, કર-ણીના કરવાવાલા સર્વ જીવ પંદરમે જવે મુક્તિ ગયાજ જોઈએ, પણ એ ન મલે. એ ન્યાયે પેહેલે જાંગે નવદિક્તિ તથા અગીતાર્થ સાધુને શ્રી વીતરાગદેવની આજ્ઞાનો આરાધક જાણવો. એ ચાર જાંગા દ્રવ્ય-જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, આશ્રી અજ્ઞવ્યમાં તથા દ્રવ્ય લિંગીમાં પણ હોય છે; પણ અહીયાં તો શ્રીવીતરાગદેવે દ્રવ્ય અને જાવ એ બંને બોલો આશ્રી ચાર જાંગા કહ્યા દીશે છે. માટે જિનાજ્ઞાનો આરાધક સાધુ, તે પેહેલે જાંગે જાણવો.

હવે તેરાપંથી, પેહેલે જાંગે મિથ્યાત્વીને દેશથકી આજ્ઞાના આરા-ધક એ વાસ્તે કહેલે કે, આજ્ઞામાંહેલો ધર્મ આરાધે તેનેજ પુન્ય બંધાય, આજ્ઞાબાહાર પુન્યનો બંધ માનતા નથી. તેથી મિથ્યાત્વીને પેહેલે જાંગે કહેલે. હવે જુઠ ! પેહેલે જાંગે મિથ્યાત્વીને આજ્ઞાનો આરાધક કહે, તેની શ્રદ્ધા ચોથા જાંગામાં જન્મમૂલથી જુઠી દેખાય છે. તેનો ન્યાય કહેલે:-હે દેવાનુપ્રીય ! સર્વ ચોરાસી લાખ જીવાજોનને નિર્જરા હોય છે, ને સમે સમે પુન્ય બંધાય છે, પણ એવો કોઈ જીવ નથી કે જેને નિર્જરા ન થાય, કે પુન્ય ન બંધાય. એ લેખેતો નિગોદાદિકમાં સર્વ જીવને નિર્જરા થાય છે, પુન્ય બંધાય છે, તે પેહેલા જાંગામાં આવ્યા. બીજા જાંગામાં અવૃત્તિ સમદૃષ્ટિને કહોઠો, અને ત્રીજે જાંગે સાધુજીને કહોઠો, તેમજ શ્રાવકને પણ કેહેતા હશે. એ સર્વ સંસારતથા જીવ તમારે લેખેતો ત્રણ જાંગામાં આવી ગયા. હવે ચોથા જાંગામાં કયા જીવ રહ્યા ? તે બતાવો. ત્યારે જવાબદેવા અસમર્થ. વલી ચોથા જાંગાવાલા જીવને જગવંતે સર્વ વિરાધક (આજ્ઞાબાહાર) કહ્યા છે, તેને તમારે લેખેતો નિર્જરા થાય નહી, તેમ પુન્ય પણ બંધાય નહી. હવે સંસારમાં એવા તો કોઈ જીવ નથી કે જેને પુન્ય ન બંધાય. એ ન્યાયે ચોથા જાંગાવાલા જીવ આજ્ઞાબાહાર છે અને આજ્ઞાબાહાર પુન્ય બંધાય છે. હવે જે આજ્ઞાબાહાર પુન્ય બંધાવું નથી માન-તા, તેમને સૂત્રબલ પુરું દેખાતું નથી. વલી જેમ ગહું સાથે પરાલ (લાલસો) થાય, તેમ આજ્ઞામાંહેલા ધર્મની સાથે પુન્ય બંધાવું માને, તે લેખેતો કોઈ

जीव त्रण कालमां मोक्ष जाय नही; कारणके जेम गहुंनी साथे निश्चे पराल निपजे, तेम धर्मनी साथे निश्चे पुन्य बंधाय. ते पुन्य जोगवतां राग-द्वेषथी पाप बंधाय, ते पाप तोरवाने माटे करणी करे, तेथी वली पुन्य बंधाय. ए न्याये जीव उंचे गुणठाले चढे नही, ने त्रण कालमां मोक्ष पण जाय नही.

हे देवानुप्रीय ! ए वात केम मळे ? कारण के धर्मतो आवता कर्मने रोके, ने आगला कर्मने तोमे तेने कहीए; अने पुन्य-पाप तो आश्रव-ज्ञावमां बंधाय ठे. ए आश्रव-ज्ञावने तेरापंथीना बनावेला तेरद्वारमां ठांरवा जोग कह्यो ठे. अहो ! केतुं कपट वचन. कोइ ठेकाणे आश्रव-ज्ञावने आज्ञामां कहे, कोइ ठेकाणे आज्ञामांहेलो धर्म कहे, अने कोइ ठेकाणे तेने ठांरवा जोग पण कहे. माह्या हो ते वीचारी जोजो. ए न्याये मिथ्यात्वीनी करणी मोक्षनो मार्ग (धर्म) नथी, तेम जिन अज्ञाना आराधकपणामां पण नथी. शाख सूत्र उतराध्ययन अ० एमे. गाथा ४२मी.

घोरा समं च इत्ताणं, अन्नं पत्तेसि यासमं;

इहेव पोस हरजं, जयाहि मणुया दिवा. ॥ ४१ ॥

गाथार्थः—घो० ठोरुतां अत्यंत दोहीलो एवो ग्रहवास ठोमीने तेथकी अ० अनेरुं आश्रम (दिक्षारूपी चारित्र) लेवातुं वान्ठे ठे, पण ए तुजने जुक्त नथी. इ० ए ग्रहस्थाश्रममां रह्यांथकां आठम चौदसादिक पर्वने विषे पोसा करवाने हे मनुष्याधिपति ! तुं तत्पर था.

एय मछं निशामित्ता, हेजं कारण चोइजं;

तज नमीराय रिसी, देविंदं इण मब्बवी. ॥ ४३ ॥

गाथार्थः—ए० पुर्वोक्त अर्थ (इंद्रनुं वचन) नि० शांजलीने हे० ग्रहस्थाश्रममां जे जे धर्म आचारतां दोहीलो ते धर्म, जे धर्मना अर्थी होय, तेणे आचारतुं. इत्यादिक हे० हेतु कारणे चो० प्रेर्यो थको. त० त्यार पढी न० नमिराज ऋषि दे० देवेन्द्र सकेन्द्र प्रत्ये एम बोझता हवा.

માસે માસે ઝજોવાલો, કુસગ્ગેણં તુ ઝુંજણ;

નસો સુય સ્વાય ધમ્મસ્સ, કલં અગ્ધઙ્ગ સોલસં ॥ ૪૪ ॥

ગાથાર્થ:—માઠ માસમાસ ચમણને પારણે જે કોઈ અત્રિવેકી અહસ્થ કુઠ માત્રની અણી ઝપર જેટલું અનાજ આવે તેટલું પારણે જમે, તોપણ નઠ તે સૂત્રમાં કહ્યું તે સમ્યક્ત તથા ચારિત્ર ધર્મની સોલસી કલ્લાવે આવે નહીં, તથા સોમેં જાગે પણ આવે નહીં.

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! મિથ્યાત્વી બાલ અજ્ઞાની માસમાસ ચમણનાં પારણાં કરે, અને પારણે માત્રની અણીમાંથે આવે એટલો આહાર જોગવે, તોપણ શ્રી કેવલીએ ધર્મ કહ્યું તેની સોલસી કલ્લાને અચ્છાગે પણ આવે નહીં, એમ કહ્યું. એ ન્યાયે મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞારૂપ ધર્મમાં નથી, અને માસમાસ ચમણ તપથી પુન્ય વંધાય છે. એ ન્યાયે આજ્ઞાબાહાર પુન્ય વંધાય છે. વલી મિથ્યાત્વીની કરણી એ ન્યાયે આજ્ઞામાં નથી. શાસ્ત્ર સૂત્ર આચારાંગ શ્રુતકંધ ૧ લે અઠ ચોથે ઝદેશે ચોથે. તે પાઠ.

આયાણ સોય ગઢિણે બાલે અવોહ્નિન્ન વંધણે અણજિકંતં
સંજોણ તમસિ અવિજાણઝં અણાણલંજોણત્થિ તિવેમિ
જંસ્સ નહિ પુરાપઠા મઙ્ગે તસ્સ કઝસિયા ॥

અર્થ:—જે કર્મ આઠ આવવાનાં સોઠ મિથ્યાતાદિક શ્રોત્રને વિષે શુદ્ધ છે, તે બાઠ બાલ અજ્ઞાની. તે વલી કેવો છે ? અઠ અષ્ટ પ્રકારે કર્મ જેણે હેઠ્યાં નથી તેથી સેંકઝા ગમે જન્મેં કરી સંસાર પરિવ્રમણ કરે. વલી તે કેવો છે ? અઠ જેણે ઢોઝ્યા નથી સંઠ ધન ધાન્ય, દ્વિપદ ચતુઃપદાદિ સંજોગ તથા તં મોહરૂપી અંધકારને વિષે અઠ જાણ્યો નથી આત્મહિત જેણે, તેને અઠ મોહના ઝપાયરૂપ તીર્થકરની આજ્ઞાનો કિંચિતંમાત્ર લાજ નથી. તિઠ શ્રી સુધર્માસ્વામી કહે છે એમ હું કંહું હું. વર્તમાનકાલે તેને આજ્ઞાનો લાજ નથી, એમ કહ્યું. હવે આગમે કાલે પણ તેને આજ્ઞાનો લાજ ન થાય, એવું કહે છે. જઠ જેને પુર્વ જન્મે બોધનો લાજ નથી, તેને આગમ્યે કાલે પણ ન થાય, તો વચલે કાલે ક્યાંથી થાય.

હવે જુઠ ! જે કર્મ આવવાનાં મિથ્યાતાદિક શ્રોત્રને વિષે ગુરૂ છે, તથા જેણે અષ્ટ કર્મનો બંધ હેઘો નથી, ધનધાન્ય દ્વિપદ ચતુઃપદાદિ સંજોગ ઘેરુયો નથી તથા મોહરૂપી અંધકારને વિષે (આત્મહિત) મોક્ષનો ઉપાય જાણ્યો નથી, તેને શ્રી જિનાજ્ઞાનો લાજ નથી. ત્યારે હે દેવાનુ-પ્રીય ! એકિંદ્રિયાદિક મિથ્યાત્વી જીવ, જે જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રરૂપ મોક્ષ માર્ગને ન જાણે, તેને આજ્ઞાનો લાજ ક્યાંથી થાય ? એ ન્યાયે મિથ્યાત્વીનો કરણી આજ્ઞાબાહાર છે, અને આજ્ઞા બાહાર પુન્ય બંધાય છે. વલી જગવતીજી સૂત્ર ૩૦૧૭મે જીવે મિથ્યાત્વી જીવને એકાન્ત અધર્મી કહ્યા. તે પાઠ:-

જીવાણં જંતે ! । કિં ધમ્મેઠિયા અધમ્મેઠિયા ધમ્માધમ્મે-
ઠિયા ? ગો ૦ ! જીવા ધમ્મેઠિયાવિ અધમ્મેઠિયાવિ ધમ્મા-
ધમ્મેઠિયાવિ ॥ નેરહ્યાણં પુજ્ઞા ગો ૦ ! નેરહ્યા ણોધમ્મેઠિ-
યા, અધમ્મેઠિયા, નોધમ્માધમ્મેઠિયા એવં જાવ ચત્તરિંદિ-
યાણં ॥ પંચદિયતિરિક્કજોણિયાણં પુજ્ઞા ॥ ગો ૦ ! પંચેદિય-
તિરિક્કજોણિયા નોધમ્મેઠિયા અધમ્મેઠિયા ધમ્માધમ્મે-
ઠિયા ॥ મણુસ્સા જહાજીવા વાણમંતર જોહસિય વેમાણિ-
ય જહાનેરહ્યા ॥ અણહિયાણં જંતે ! એવ માહસ્કહ જાવ-
પરુવેતિ એવંખલુ સમણાપંમિયા સમણોવાસયા બાલપંમિયા-
જસ્સણં એગ પાણાવિ દંમેઅનિસ્થિતે સેણં એગંત બાલેતિ-
વત્તવંસિયા ॥ સેકહમેયં જંતે ! એવં ? ગો ૦ ! જેણંતે અણહિ-
યા એવં આહસ્કંતિ જાવ વત્તવંસિયા જેતે એવમાહંસુ-
મિહંતે એવમાહંસુ અહં પુણ ગોયમા ! એવમાહંસુ જાવ-
પરુવેમિ એવંખલુ સમણાપંમિયા સમણોવાસયા બાલપંમિયા-
જસ્સણં એગ પાણાવિ દંમેનિસ્કત્તે સેણં નો એગંતબાલેતિ-
વત્તવંસિયા ॥ જિવાણં જંતે ! કિંબાલાપંમિયા બાલપંમિયા ?
ગો ૦ ! જિવા બાલાવિ પંમિયાવિ બાલપંમિયાવિ ॥ નેરહ્યાણં

પુઢા ગોઠ ! નેરડ્યા બાલા નોપંમિયા નોબાલપંમિયા એવં
જાવ ચઝરિંદિયાણં ॥ પંચંદિયતિરિસ્ક પુઢા પંચિંદિય તિરિ
સ્ક જોણિયા બાલા નોપંડિયા બાલપંમિયાવિ ॥ મણુસ્સા
જહાજીવા ! વાણમંતરા જોહસિય વેમાણિયા જહા નેરડ્યા ॥

અર્થ:-પાઠ સુગમ છે માટે શબ્દાર્થ લખ્યા નથી.

જ્ઞાવાર્થ:-હવે જુઠ ! વાવીસ દંરુકના જીવને એકાન્ત અધર્મી
કહ્યા, તિર્યંચને અધર્મી ને ધર્માધર્મી કહ્યા અને મનુષ્યને ધર્મી અધર્મી
ને ધર્માધર્મી કહ્યા. હવે જો મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞા-માંહેલો ધર્મ હોય
તો ધર્મના કરણહારને શ્રી વીતરાગદેવ અધર્મી કેમ કહે ? પણ ધર્મ તો
સંવરનેજ કહેવો. તે સંવર મિથ્યાત્વીને નથી, તે માટે તેને અધર્મી કહ્યા
હે. એ ન્યાયે મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞાવાહાર છે, અને આજ્ઞાવાહાર પુન્ય
નીપજે છે. વલો એકિંદિંનો વેહંદિ અનંતા પુન્ય વધ્યાથી થાય છે, એમજ
જાવ પંચેદિપણું પણ અનંતા પુન્ય વધ્યાથી પામે. એ ન્યાયે આજ્ઞાવાહાર
પુન્ય વંધાય છે. વલો અનુયોગદ્વાર સૂત્ર મધ્યે ત્રણ વક્તવ્યતા કહી છે.
ત્યાં પરસમય વક્તવ્યતામાં સાત અવગુણ કહ્યા છે. તે પાઠ:-

સેકિંતં વત્તવ્યા ૧ તિવિહા પંઠતં ૦ સસમય-વત્તવ્યા પરસ-
મય-વત્તવ્યા સસમય-પરસમય-વત્તવ્યા. સેકિંતં સસમય-
વત્તવ્યા ૧ જઢણં સસમય આઘવિજ્ઞાં પણવિજ્ઞાં પર-
વિજ્ઞાં દંસિજ્ઞાં નિદંસિજ્ઞાં ઉવદંસિજ્ઞાં સેતં સસમય-
વત્તવ્યા. સેકિંતં પરસમય-વત્તવ્યા ૧ જઢણં પરસમય
આઘવિજ્ઞાં જાવ ઉવદંસિજ્ઞાં સેતં પરસમય-વત્તવ્યા. સે-
કિંતં સસમય-પરસમય-વત્તવ્યા ૧ જઢણં સસમય-પરસ-
મય આઘવિજ્ઞાં જાવ ઉવદંસિજ્ઞાં સેતં સસમય-પરસમય-
વત્તવ્યા. इयाणि कोनञ कोवत्तवयं इव तद्ध नेगम सं

गहः ववहारो तिविहं वत्तवयं इवइ तं ससमय-वत्तवयं
परसमय-वत्तवयं ससमय-परसमय-वत्तवयं. उच्चुसुउं ड-
विहं वत्तवयं इवइ तं० ससमय-वत्तवयं च परसमय-वत्तव-
यं च, तन्नणं जासा ससमय-वत्तवया सासमयं पाविठा
जासा परसमय-वत्तवयासा परसमयपविठा तम्मा दुविहा
वत्तवया नत्ति तिविहा वत्तवया. तिण्हि सदन्नया एगं
ससमयं वत्तं इत्तंति. नत्ति परसमय-वत्तवया नत्ति सस-
मय-परसमय-वत्तवया, कम्मा जम्मा परसमए अण्णठे अ-
देउ असब्बावे असंकिरिए उमगो अणुवएसे मिगामि
दंसणमि तिकट्टु तम्मा सब्बा ससमय-वत्तवया नत्ति पर-
समय-वत्तवया नत्ति उन्नयसमय-वत्तवया. सेतं वत्तवया॥

अर्थः—से० केवी ते व० वक्तव्यता ? प्रश्नोत्तर. त्यां अध्ययना-
दिकने विषे प्रति अवयव यदा संजव प्रति नियम एकार्थनुंज वखाणवुं,
तेने वक्तव्यता कहिए. ते वक्तव्यता ति० त्रण प्रकारे पं० परुपी तं० ते
कहेते:- सं० स्वसमय वक्तव्यता, प० परसमय वक्तव्यता अने सं० प०
स्वसमय परसमय वक्तव्यता. से० केवी ते सं० स्वसमय वक्तव्यता ? प्रश्नोत्तर.
ज० ज्यां जेने विषे सं० पोतानो सिद्धान्त आ० वखाणे, यथा पंचास्ति
काय, धर्मास्तिकाय इत्यादिक. तथा प० प्रज्ञापीये (जणावीए) यथा
ते लक्षण धर्मास्तिकाय इत्यादिक, तथा प० परुपे ते धर्मास्तिकाय अ-
शंख्यात प्रदेशरूप इत्यादिक. तथा दं० सामान्य स्वरूपथकी देखामे ते
धर्मास्तिकाय वर्णादिक रहित इत्यादिक तथा नि० द्रष्टान्तद्वारेकरी दे-
खाकीये. जेम माळलांनी गतिनो उपष्टंजक (आधार) जलादिक इत्यर्थः
उ० उपनयद्वारेकरी देखामीये. यथा जेम जीव पुद्गलने धर्मास्तिकाय
गतिनो उपष्टंजन ठे, इत्यादिक निरदेश मात्राने देखामे करी एम व-
खाणवुं. से० ए स्वसमय वक्तव्यता कहो. से० केवी ते प० परसमय-व-

ક્તવ્યતા ? પ્રશ્નોત્તર. જ૦ જ્યાં તેને વિષે પ૦ પરાયો સિદ્ધાન્ત આ૦ વચ્ચે
જા૦ યાવત્ દેખાએ. જેમ પાંચ જૂત આત્મા इत्यादिक.

સંતિ પંચ મહા જુયા, હિમેગેસિં આહિયા;

પુઢવિ આઝ તેજય, વાયુ આગાસ પંચમા ॥ ૧ ॥

અર્થ:—સં૦ હે પં૦ પાંચ મ૦ મોટા જુ૦ જુત હ૦ આ દેહિને વિષે.
પુ૦ પૃથ્વી આ૦ પાણી તે૦ અગ્નિ વા૦ વાયુ અને આ૦ આકાશ, પં૦ એ
પાંચ જૂત.

એવં પંચ મહા જૂયા, તત્તોએ ગુતિએ આહિયા;

અહતેસિં વિણાસેણં, વિણાસો હોઈ દેહિણાં ॥ ૧ ॥

અર્થ:—એ૦ એ પં૦ પાંચ મ૦ મોટા જૂ૦ જુત આ૦ કહ્યા. અ૦
અથ તે૦ તેના વિ૦ વિનાશે કરી વિ૦ જીવનો વિનાશ થાય.

એમ અહીયાં લોકાયત મત વચ્ચે, તેથી સે૦ એ. પ૦ પરસમય
વક્તવ્યતા કહીયે. અથ સે૦ કેવી તે સ૦પ૦ ઉત્તરસમય-વક્તવ્યતા ?
પ્રશ્નોત્તર. જ૦ જ્યાં સ૦ પ૦ સ્વસમય પરસમય એકઠા વચ્ચે તે ઉત્તર
સમય-વક્તવ્યતા કહીયે. તે વિષે ગાથા:—

આગારસમા વસતાવિ, અરનાવાવિ પવયા,

હમ દરસિણ માવના, સદ્વ દુઃસ્કવિ સુચ્ચઈ ॥

વ્યાખ્યા:—આ૦ ઘરમાં વસતાયકા ગૃહસ્થ અથવા આ૦ અરણ્ય-
માં વસતા તાપસાદિક અથવા પ૦ પ્રવર્જિત શાક્યાદિક, એ અમારો મત
આ૦ અંગીકાર કર્યાથી સ૦ સર્વ દુ. અથ સુંકાય. એમ જીવની શંક્યા-
દિક પરુપે, ત્યારે તેને પરસમય-વક્તવ્યતા કહીયે; અને જ્યારે એમ ન
વચ્ચે ત્યારે તેને સ્વસમય-વક્તવ્યતા કહીયે. તેટલા માટે તેને સ્વસ-
મય-પરસમય-વક્તવ્યતા કહીયે. હ૦ એ વક્તવ્યતાને ફરી વીચાર હે. હ૦

હવે કોણ કેવી વક્તવ્યતાને વાન્હે તે કહે છે:-તં ત્યાં ને નૈગમ, સં
સંગ્રહ અને વ વ્યવહાર એ ત્રણે નય, તિ ત્રણે વક્તવ્યતાને ઇ વાન્હે.
તં તે કહે છે:-સ સ્વસમય-વક્તવ્યતાને પ પરસમય-વક્તવ્યતાને અને
સ પ ઝઝયસમય-વક્તવ્યતાને વાન્હે, કારણ કે નૈગમ-નયના અનેક
ગમા છે, અને વ્યવહાર-નયવાલો લોક વ્યવહાર માને. તે લોકને વિષે
સર્વ પ્રકારની રૂઢી છે, અને સંગ્રહનય ઝપરની બંને નયથી મલતીજ છે.
હ રુઝુસૂત્રનય પ્રથમની ત્રણ નય કરતાં અતિ વિશુદ્ધ છે. તેટલા માટે
તે હુ બે જોદની વ વક્તવ્યતાને માને, તં તે કહે છે:-સ સ્વસમય-વક્ત-
વ્યતા અને પ પરસમય-વક્તવ્યતાને માને, પરં ત્રીજી ઝઝયસમય-વક્ત-
વ્યતાને મુલથી ન માને. તે ન માનવાની જુક્તિ કહે છે. ત ત્યાં ત્રણ
વક્તવ્યતાના જોદને વિષે જે સ સ્વસમય-વક્તવ્યતા કહી તે સા સ્વસ-
મય-વક્તવ્યતામાં પ પેઠી, અને જે પ પરસમય-વક્તવ્યતા તે પ પરસ-
મય-વક્તવ્યતામાં પેઠી. તેજણી ઝઝયરૂપ વક્તવ્યતા. તે એ નયના મતને
વિષે આસ્તા છે. ત તે કારણે હુ દ્વિવિધ વક્તવ્યતા છે, પણ ન ત્રિ-
વિધ વક્તવ્યતા સર્વથા નથી. ત્યાં પણ સંગ્રહનય સામાન્યવાદ નૈગમ
મધ્યે અન્યોક્તિજણી એ વિવિધતા છે, અથવા સૂત્રની વિચિત્રગત છે, તેથી
જુદી ન કહી. હવે તિ ત્રણે નય શબ્દ ૧, સમજિરુદ્ધ ૨, અને એવંજુત
૩, તે રુઝુસૂત્રથી પણ અતિ વિશુદ્ધ છે, તે જણી એક સ્વસમય-વક્તવ્ય-
તાનેજ માને છે, પણ પરસમય-વક્તવ્યતા તથા સ્વસમય-પરસમય, એ બે
વક્તવ્યતા નથી, એમ કહે છે. ક તે શા માટે કે પરસમયમાં અવગુણ
મોટો છે, માટે તે સમદૃષ્ટિ ન માનવી. તેમજ પરસમયમાં અ અનર્થ
છે, અ અહેત છે, તથા અ અસતજાવ છે, અ અક્રિયા છે, પણ દાન,
શીલ, તપ અને જાવરૂપ સક્રિયા નથી, આજ્ઞાબાહાર છે, હ ઝનમાર્ગ છે,
પણ શ્રી વીતરાગનો માર્ગ નથી, અ અણઝપશમપણું છે. પણ ઝપશમપણું
નથી. મિ પરસમયની વક્તવ્યતામાં મિથ્યાત દર્શન છે, તે સમદૃષ્ટિને
પ્રસંસવા યોગ્ય નથી. તિ એમ કરીને ત તે માટે જે નય સ સાચી
છે, તે સ સ્વસમય-વક્તવ્યતાને માને, પણ ન નથી માનતા પ અન્ય

તિર્થિના દાન શીલ તપના શાસ્ત્રની વક્તવ્યતાને, તેમજ ઝગ્ગયસમય-વક્તવ્યતાને. જાવન્નગ્રવાલા તે બંનેને માનતા નથી, પણ એકાન્ત નથી. સેઠ તે વળ વક્તવ્યતા સંપૂર્ણ.

જાવાર્થ:-હવે જુઝે ! પરસમય-વક્તવ્યતામાં સાત અવગુણ કહ્યા. એ ન્યાયે મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞાવાહાર ઢે, અને આજ્ઞાવાહાર પુન્ય નિપજે ઢે. ઇત્યાદિક અનેક સૂત્રની શાલે કરી મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞાવાહારંજ ઢે, અને આજ્ઞાવાહાર પુન્ય બંધાય ઢે.

॥ ઇતિ આજ્ઞાનો પ્રશ્નોત્તર સંપૂર્ણ ॥

પ્રશ્ન બીજો.

અનુકંપા દાન તથા દયા વિષે.

હવે જુલ ! જેમ મિથ્યાત્વીની કરણી આજ્ઞાવાહાર છે, અને આજ્ઞા-
વાહાર પુન્ય નિપજે છે, તેમ કોઈ અનુકંપા લાવી ગરીબ-રાંકને દાન
હે, તથા મરતા જીવને જબરાઈથી, મુલાવજાઈ (શરમાવીને) અથવા
પૈસા આપી ઢોમવે, તે કરતવ્ય આજ્ઞાવાહાર છે; પણ જેમ મિથ્યાત્વીની
કરણી આજ્ઞાવાહાર છે, અને શુદ્ધજોગથી તથા કાયાકષ્ટથી પુન્ય બંધાય
છે, તેમ આજ્ઞાવાહારના દાનમાં, જીવ ઢોમવવામાં, તથા અનુકંપા
શુદ્ધજોગથી પુન્ય બંધાવાનો નાકારો નથી.

તેવારે તેરાપંથી કહેહે કે, “તરસે મરતા જીવને અનુકંપા લાવી
કાચું પાણી પાય, કાચું અનાજ ખવરાવે, રસોઈ કરીને જમાકે, પેટીડું
આપે, કબુતરને દાણા ખવરાવે, પાણીની પરબ બંધાવે, દાનશાલા બંધાવે
તથા મારકુટ કરી નાસી દોમી વાયુકાયને હણી જીવ ઢોમવે, इत्या-
દિક અનેક પ્રકારના જીવની ઘાત સહિતના પ્રશ્ન, દાન-દયા ઉઘાવ-
વાને વાસ્તે પુઢે છે, અને એમ કહેહે કે, ઘણા એકિંદ્રિ જીવને હણી એક
પંચિંદ્રિ-જીવને શાતા ઉપજાવવામાં પુન્ય નથી, એકાન્ત પાપ છે; કારણકે
જ્યાં જીવની ઘાત હોય ત્યાં શુદ્ધજોગ નથી, ધર્મ નથી, આજ્ઞા નથી
અને પુન્યનો લેશ માત્ર નથી. સાધુજગવંતતો ઢકાય-જીવના પીહર છે,
ઢકાયના જીવને સરખા જાણે છે. તે પાંચ સ્થાવર એકિંદ્રિની ઘાત કરી
એક પંચિંદ્રિ જીવને શાતા ઉપજાવીને પુન્ય માનવું, શુદ્ધજોગ માનવો, એ
શ્રી વીતરાગની વાણી નથી.” તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! ઢકાય જીવની હિંસાનુ પાપ શાંતલી, કોઈ કાત્રી
રજપુત પ્રમુખ તમારી પાસે આવીને કહે કે, કાંદા મુલાના ગોઢ પ્રમુ-

સ્વમાં એકિંદ્રિ અનંતા જીવ છે, તેમાં જો ઘણું પાપ હોયતો તે ઢોમાવો, અને જો શીકાર (પંચિંદ્રિ જીવની હિંસા)માં ઘણું પાપ હોયતો તે ઢોમાવો, એ બેમાંથી એક ઢોકશુ. આપની મરજી હોય તે ઢોમાવો. ત્યારે તમે શેના પચ્ચાણ કરાવશો ? તે કહો. કારણકે પ્રજુષ્ટ પણ શ્રાવકને પેહેલા વ્રતમાં ત્રસજીવ મારવાના ત્યાગ કરાવ્યાહે, પણ ઘણા અશંખ્યાતા અને અનંતા જીવ જાણીને પેહેલા એકિંદ્રિજીવ મારવાના ત્યાગ કેમ ન કરાવ્યા ? પણ ત્રસજીવની પુન્યાદ્ એકિંદ્રિથી અનંતગણી વધારે છે. તેને હણતાં દ્વેષના દુષ્ટ રુદ્ર પ્રણામ ઘણા પ્રવર્તે, તેથી તેને હણતાં ઘણું પાપ લાગે, તે ટાલવા માટે ત્રસજીવ ન હણવાનું પેહેલા વ્રતમાં કહ્યું. વલી પંચિંદ્રિજીવની ઘાત કરે તો નર્કનું આનંદ બાંધે એમ કહ્યું છે, (શાસ્ત્ર સૂત્ર ઠાણાયાંગ ઠાણે ચોથે તથા જગવતી શતક શ્રાવમાનેજ્ઞદેશે નવમે.) પણ એમ નથી કહ્યું કે, એકિંદ્રિ ઘણા જીવની ઘાત કરેતો નર્કનું આનંદ બાંધે. હે દેવાનુપ્રીય ! જો પંચિંદ્રિને માર્યાનું પાપ ઘણું હશે, તો તેને બચાવવાનો લાજ પણ ઘણો હશેજ, તમે બંનેને સરખું પાપ કેમ કહો બે ?

વલી તેરાપંથી એમ પુછે છે કે, ઢકાયના જીવ સ્વાધામાં શું ? સ્વ-વરાવ્યામાં શું ? અને સ્વાતાને જલો જાણ્યામાં શું ? તેમજ હણ્યામાં શું ? હણાવ્યામાં શું ? અને હણતાને જલો જાણ્યામાં શું ? તેનો ઉત્તર:-

હે દેવાનુપ્રીય ! ઢકાયના જીવતો અરુપી અશંખ્યાત પ્રદેશી છે. તેતો માર્યા મરે નહી, અને પુન્યપાપની પક્તીરુપ શરીરાદિક પ્રાણને તમે જીવ માનતા નથી. એ લેખે તો ઢકાયના જીવ સ્વાધા સ્વવાય નહી, હણ્યા હણાય નહી, અને હણ્યાવિના પાપ લાગે નહી. એ લેખે તો તમારો નાસ્તિક મત ઠરશે, કેમકે તમે જીવને એકાન્ત નયે અરુપી માનો બો. તેથી તેને પુન્ય પાપ લાગે નહી; અને અમેતો શ્રી વીતરાગદેવે વ્યવહારનયમાં કાયાને જીવ કહ્યોહે, સચિત કહી છે તથા આત્મા કહીહે, તે પ્રમાણે માનીયે ઢીણ. માટે પૂર્વોક્ત દોષ અમારે ન આવે. હવે કાયાને જીવ,

सचित्त अने आत्मा कह्यो ठे. तेनी शाख सूत्र जगवती शतक तेरमे उद्देशे सातमे. ते पाठः—

आया जंते!काय अन्नेकाय?गो०!आयाविकाय अन्नेविकाय.
रुवि जंते!काय अरुविकाय?गो०!रुविविकाय अरुविविकाय.
एवं एकेक पुढा ? गो० ! सचित्तेविकाय अचित्तेविकाय
जीवेविकाय अजीवेविकाय जीवाणविकाय अजीवाणवि-
काए. पुर्वि जंते ! काय पुढा ? गो०!पुर्विपिकाए काइच्च-
माणेविकाए कायसमय विइकंतेविकाए पुर्विविकाएजिच्चइ
काइच्चमाणेविकायजिच्चइ काय समय वीइकंते विक्काए जि-
च्चइ. कइ विहेणं जंते? काए पं०गो०!सत्तविहेकाए पं०तं०
उरालिय उरालियमिसिए वेजविय वेजवियमिसिए आहा-
रणे आहारमिसिए कम्मए. ॥

अर्थः—अनंतरे मननुं निरूपण कर्तुं, ते मन काया थकीज होय.
एटलामाटे कायनुं निरूपण करेढे. आ० आत्मा जं० हे जगवान ! का०
काया ते ? के अ० अनेरी ते काया ठे ? कायाए कर्तुं ते काया जोगवे?
के अनेरे कर्तुं ते काया जोगवे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! आ०
आत्माने पण कथंचित्त प्रकारे काया कह्यो, कारणके ते खीरनीरनी
परे, अग्नि-लोह पीरनी परे, अथवा कंचन-उपल (पथ्थर) नी परे
देहथी जिन नथी. एटलामाटेज काया स्पर्श थयाथी आत्माने संवेदन
थाय. एटलावास्तेज कायाए कीधुं जवान्तरने विषे आत्माए वेदीअें. तथा
अन्ने० ए जीवथी अनेरी पण काया होय. अत्यंत अन्नेद होयतो शरी-
रना अंश ठेदन कर्याथी, जीवना अंशनो ठेद प्रसंग थाय. ते थयाथी
वेदना संपुर्ण थाय. तथा शरीरना दाहे आत्माना दाहनो पण प्रसंग
थाय. तेवारे परलोकना अजावनो प्रसंग थाय. एटला माटे कथंचित्
प्रकारे आत्माथी अनेरी पण काय ठे. इहां कोइएक एम व्याख्यान करे.

ठेके, कर्मण काय आश्रीने आत्मा काय ठे. (ते कर्मण कायने अने संसारी जीवने मांहोमांही अव्यञ्जिचारपणे करी स्वरूप ठे तेथी). एकं तथा अन्ने उदारीकादि कायनी अपेक्षाए, जीवथी अनेरी पण काय ठे, तेने मुकवाथी तेनो जेद थाय. रु० रूपी जं० हे जगवान ! कां० काय ठे ? के अरु० अरुपी काय ठे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! रु० स्थूल शरीरनी अपेक्षाए रूपी पण काय ठे, अरु० कर्मण शरीर शुक्लं पुद्गल (चक्षु अग्राह्य) नजरे आवे नही, तेनी अपेक्षाए अरुपी पण काय ठे. एवं० एम पूर्वोक्त प्रकारे ए० एकेक सूत्रने विषे पु० पुढा करवी ते एम. सचित्त हे जगवान ! काय ठे ? के अचित्त काय ठे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! स० जीवीत अवस्थाने विषे, चैतन्यपणाथी सचित्त पण काय ठे; अने अ० मृत्यु अवस्थाने विषे चैतन्यना अज्ञाव-थकी अचित्तपण काय ठे. जीव, हे जगवान ! काय होय अथवा अजीव, काय होय ? ए प्रश्न. उत्तर. हे गौतम ! जी० जीव विवक्षीत उत्स्वासादि प्राणसहितने जीवकाय कह्ये. तथा अजी० उदारीक शरीर प्रत्ये अपेक्षीने अजीवकाय पण कह्ये. अथवा कर्मणशरीर प्रत्ये अपेक्षीने उत्स्वासादि रहित पण काय कह्ये. जी० जीवने हे जगवान ! काय होय ? अथवा अजीवने काय होय ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! जी० जीवने संबंधी काय शरीर होय. अ० अजीवने पण स्थापनादिकने काय शरीर होय. शरीरा कार इत्यर्थः पु० पुर्वे जं० हे जगवान ! कां० काय होय ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! पु० पूवे (जीव संबंध कालथकी पेहेलां) पण काय होय. (यथा जविष्टात जीव संबंध मृत्यु दुर्गुर शरीरनी पेरे, जीवथी पेहेली काया होय, तेमां जीव आवणहार ठे तेम.) कां० जीव गर्जावस्थाए जे काया चणे ते पण काय. काय० काय समयने विषे कायता करण लक्षण प्रत्ये जीव व्यतिक्रान्त थयो तेने पण मृत्यु क्लेवरनी पेरे काय कह्ये. पूर्वे हे जगवान ! काय जेदाय ? ए प्रश्न. उत्तर. हे गौतम पुर्वि० जीव कायपणे ग्रहण समयथी पेहेलां पण, मधु घृ-त्यादि न्याये करी अव्य कायने जेद प्रतिक्षण पुद्गल चय, अपचय जावथी

કાય જ્ઞેદાય. કાઙ્ઘૃ જીવે ક્રિયમાણ કાય પણ જ્ઞેદાય. પુદ્ગલને અ-
નુકૂળે પરિશાટન જ્ઞાવથી શેકાતા કણ સમુહ મુઘ્ઘી ગ્રહણની પેરે જ્ઞેદાય.
કાઃ કાયસમય વ્યતિક્રાંતને કાયપણું જૂતજ્ઞાવપણે ઘૂત કુંજાદિક ન્યાયે
કરી જ્ઞેદે. (તે પુદ્ગલને તેવે સ્વજ્ઞાવપણે કરી). વલી ચૂર્ણીકારે કાય
સૂત્રને વિષે, કાય શબ્દને કેવલ શરીરાર્થ ત્યાગે કરી ચયમાત્ર વાચક
અંગિકાર કરી વચ્ચાણ્યા. યદાહ (કાય શબ્દ, જ્ઞાવ સામાન્ય શરીર
વાચી) એનો અર્થ કાય શબ્દ સઘલા જ્ઞાવોનું ચયમાત્ર જે સામાન્ય શ-
રીર તે વાચક હત્યર્થઃ એમજ આત્મા પણ કાય (પ્રદેશ સંચય હત્યર્થ)
તેથી અનેરો પણ અર્થ, તે કાય પ્રદેશ સંચયરૂપપણાથકી. વલી રૂપી કાય
તે, પુદ્ગલ સંબંધની અપેક્ષાએ, અને અરૂપી કાય તે, જીવ તથા ધર્મા-
સ્તિ કાયાદિકની અપેક્ષાએ. સચિત્ત કાય તે, જીવ શરીરની અપેક્ષાએ.
અચિત્ત કાય તે અચૈતન્ય સંચયા પેક્ષ્યા. અજીવ કાય તે, ઉત્શ્વાસાદિ
યુક્ત અવયવ સંચયરૂપ અજીવરૂપ. તેથી વિપરીત તે જીવની કાય. હવે
જીવરાશી તે જીવની કાય, અને પ્રમાણું આદિ રાશી તે અજીવની કાય.
એમ શેષ પણ કહેવા. હવે કાયાનોજ જ્ઞેદ કહે ઢેઃ-કઃ કેટલે જ્ઞેદે જ્ઞંઃ
હે જગવાન ! કાઃ કાયા પંઃ કહી ? હિતિ પ્રશ્ન. ઉત્તર. ગૌઃ હે ગૌતમ ! સઃ
સાત જ્ઞેદે કાયા પંઃ કહી તંઃ તે કહે ઢેઃ-જઃજઃદારિક (હત્યાદિક સાતે. પ-
હેલાં વિસ્તારે વચ્ચાણ્યા ઢે, તે માટે હહાં લેશ માત્ર વચ્ચાણીએ ઢીએ.)
શરીરજ પુદ્ગલ સ્કંધપણે ઉપચય માનપણાથી કાય તે જઃદારીક કાય,
તે પર્યાસાને હોય. જઃમિઃ જઃદારીક-મિશ્ર, તે કાર્મણ સંઘાતે, એ અપર્યા-
સાને હોય. વેઃ વૈક્રિય કાય, તે પર્યાસ દેવાદિકને હોય. વેઃમિઃ વૈક્રિય-
મિશ્ર, એ અતિપૂર્ણ વૈક્રિય શરીર દેવાદીકને અપર્યાસાવસ્થાએ હોય. આઃ
આહારિક નિવ્રતને વિષે આઃમિઃ આહારીક-મિશ્ર આહારીક પરિત્યાગે
કરી જઃદારીક ગ્રહણ ઉચ્ચતને જઃદારીક સંઘાતે મિશ્ર હોય તે. કઃ કા-
ર્મણ-કાય, તે વિગ્રહ ગતિને વિષે હોય અથવા કેવલ સમુદ્ધાતને વિષેજહોય.

જ્ઞાવાર્થઃ—એ જીવ સહિત કાયાને જીવ કહ્યો. હત્યાદિક અનેક
સૂત્રની શાખે વ્યવહાર-નયમાં કાયાને જીવ કહીયે. એ ન્યાયે અમેતો,

ठकायना जीव खातां, खवरावतां अने खातो होय तेने जलो जाण्यामां, तथा हणतां, हणावतां अने हणताने जलो जाण्यामां पाप कहीये ठीए. तेवारे तेरापंथी कहेवे के, अनुकंपा आणीने ठकायना जीवने खाय, खवरावे अने खाताने जलो जाणे तेमांशुं ? तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ठकायना जीव हणाय, तेनुंतो व्यवहारमां अवश्य पाप कहीये, पण अनुकंपा शुजजोग तो एकान्त पुन्य प्रकृति बंधावानुं कारण ठे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, ज्यां हिंसा होय त्यां शुजजोग नथी, पुन्य धर्म पण नथी. एम कहे ठे तेनो उत्तरः—

हे देवानुप्रीय ! साधुने, कोइ उघाफे मोढे बोलतां दान दे, उघाफे मोढे बोलीने मार्ग बतावे, तथा चित्तप्रधाने कपट करी घोमा अनेक जोजन दोमावी, प्रदेशीराजाने केशीश्रमणपासे बोलावी समजाव्यो. तथा उववाइसूत्रमां पंचाग्नि-तापस हाथी-तापस तथा कंदमूल प्रमुखनो आहार करवावाला तापस अने जलस्नानना करणहारा इत्यादिक अनेक जीवहिंसा सहित कष्टना करणहारा, देवतामां जाता कह्या ठे. एटला काम हिंसा सहित ठे. तेमां एकान्त पाप ठे के एकान्त धर्म पुन्य ठे ? ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहेवे के, आटलां काममां हिंसा ठे तेनुं पाप ठे, पण थोळुं ठे; अने दानदेवाना प्रणाम, मार्ग बतावी साधुजीने शाता उपजाववाना प्रणाम, चित्त अने सुबुद्धिप्रधानना राजाने समजाववाना प्रणाम, तथा तापसोनुं कष्ट, ए सर्वना शुजजोगना प्रणाम, ते आझामांहेलो धर्म ठे. एम कहे ठे तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! ए हिंसा सहित कर्तव्यमां शुजजोगने आझामांहेलो धर्म कहो ठो, तेम दानमां तथा जीव बचाववामां जेटली हिंसा ते तो पाप ठेज, पण अनुकंपा शुजजोगमां पुन्य नथी, ने गुण पण नथी, एम कैम कहो ठो ? कारणके गरीबने दान देवावालांना तथा जीव बचाववावालांना, एकिंझि-जीवने मारुं, एवा छेष प्रणाम नथी, पण

સુખશાતા ઉપજાવવાના અને અનુકંપાર્થી જીવને બચાવવાના દયાના પ્રણામ છે, તેથી તેને ગુણ કેમ નહીં નિપજે ? નકાચિત પાપનો બંધતો રાગદ્વેષના પ્રણામથી થાય. જો રાગદ્વેષ વિના જીવ હણાય તેનું પાપ લાગતું હોયતો, કેવલીના શરીરથી પણ હાલતાં ચાલતાં જીવ હણાય છે, તથા જલમાં સિદ્ધા કહ્યા છે, તેમને પણ પાપ લાગ્યું જોઈએ. વલી જયણાર્થી સાધુ હાલે, ચાલે, બેસે, સુવે, તેથી પાપકર્મ બંધાય નહીં, એમ દશવૈકાલિકસૂત્રમાં કહ્યું છે. જો એમ પાપ લાગતું હોયતો, જયણાર્થી હાલતાં ચાલતાં જીવ હણાય, તેનું પણ પાપ સાધુજીને લાગ્યું જોઈએ. પણ હે દેવાનુપ્રીય ! શ્રી વીતરાગદેવેતો, એટલે ઠેકાણે રાગદ્વેષના પ્રણામ નથી તેથી, પાપ બંધાય એવું કહ્યું નથી. રાગદ્વેષ એજ કર્મબંધનું કારણ છે. તેમાં દ્વેષ તો એકાન્ત પાપબંધનું કારણ છે. હવે રાગના બે જોડ:- અપ્રશસ્ત-રાગ અને પ્રશસ્તરાગ. તેમાં અપ્રશસ્તરાગ તો પાપ બંધાવાનુંજ કારણ છે, અને પ્રશસ્તરાગ પુન્ય બંધાવાનું કારણ છે. વલી રાગદ્વેષ વિના પુન્ય પાપ બંધાય નહિ. તે કારણથી દાન દેવાવાલાના તથા જીવ બચાવવાવાલાના, એકિંદ્રિને હણવાના દ્વેષજ્ઞાવ નથી, પણ જીવને શાતા ઉપજાવવાનો પ્રશસ્તીરાગ છે; અને અનુકંપા શુભજોગ દયાના પ્રણામ છે, તે પુન્ય-પ્રકૃતિનું કારણ છે. તેવારે તેરાપંથી કહેશે કે, “રાગદ્વેષ તો અઢાર પાપમાં છે. દયા પાલવી, જબરાઈથી જીવ ઢોઢાવવો, અને દાન દેવું. એક માથે રાગ અને એકમાથે દ્વેષ, એ રાગદ્વેષના ચાલાતો એકાન્ત પાપ બંધાવાનું કારણ છે. અને પુન્ય તો એકાન્ત શુભ જોગથીજ બંધાય.” એમ કહેશે તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! શુભાશુભ જોગ તો પુન્યપાપના પુદ્ગલ જોડા કરે છે, અને બંધ તો રાગદ્વેષનો ચોકમીથીજ પડે છે. ક્રોધ, માન, રાગ અને દ્વેષથીજ પાપની સ્થિતિ બંધાય; અને માયા, લોભ તથા પ્રશસ્તીરાગથી પુન્યની સ્થિતિ બંધાય. જો શુભજોગથીજ પુન્ય બંધાવું માનો તો ૧૧ મેં, ૧૨ મેં અને ૧૩ મેં ગુણઠાણે નિષ્કૃષ્ટો શુભજોગ છે, ત્યાં શાતા-વે-

दनीनोज बंध ठे. ते शाता-वेदनीना बे जेदः-संप्राय अने इरियावही. शाखसूत्र पन्नवणा पद ३३ में, तथा जगवती शतक बीजे उद्देशे बीजे. तेमां इरियावही-शातावेदनी पुन्यप्रकृति बे समयनी स्थितिनी बंधाय, अने संप्राय-शातावेदनी कषायसहित पलसागरनी स्थितिनी वेतालीस पुन्यप्रकृति मांहेली ११में, १२में अने १३ में गुणठाणे एके बंधाय नही. जो शुजजोगथी पुन्य बंधाय तो बीतराग-संजमीने (राग छेष रहितने) त्रण समयथी अधिकी इरियावही टलोने, वेतालीस पुन्यप्रकृति मांहेली एके केम न बंधाय ? ते कहो. हे देवानुप्रीय ! रागविना एकला शुजजोगथी पुन्य बंधाय नही. शुजजोग तो शुज पुद्गलने जेला करे, अने प्रशस्त-रागथी चले (स्थिति) बांधे. शाख कर्मग्रंथ तथा जगवती शतक बीजे उद्देशे पांचमे, तुंगीयानगरीना श्रावकोना अधिकारे श्री पार्श्वनाथ जगवानना पांचसे संतान्या तुंगीयानगरीए पधार्या, तेमने तुंगीयानगरीना श्रावके, संजम अने तपनां फल शुं ठे, ते विषे प्रश्न पुठया. ते पाठः—

तएणंते समणोवासया थेराणंजगवंतो अंतिए धम्मं सोच्चा निसम्य हठतुठा जाव हियया तिखुत्तो आयाहिणं पया-
हिणं करेइ एत्ता एवं वयासी संजमेणं जंते ! किं ? फले तवेणं जंते ! किं फले ? ततेणं थेराजगवंतो ते समणोवासए एवं वयासी संजमेणं अच्छो अणएहयफले तवे वोदाणफले. तएणंते समणोवासया थेरेजगवंते एवं वयासी जइणं जंते ! संजमेणं अणएहयफले तवे वोदाणफले किं पतिएणं जंते ! देवा देवलोएसु उववच्चइ. तद्धणं कालियपुत्ते-णामं अणगारे तेसमणोवासए एवं वयासी पुव्व तवेणं अच्छो देवादेव लोएसु उववच्चइ. तद्धणं मेहलेणामं थेरे तेसमणोवासए एवं वयासी पूव्व संजमेणं अच्छो देवादेवलोएसु उववच्चइ. तद्धणं

आणंदरक्षिए णामं थेरे तेसमणोवासए एवं वयासी कम्मि
याए अच्चो देवादेवलोएसु उववच्चइ. तच्चणं कासवेनामं-थेरे ते-
समणोवासए एवं वयासी संगियाए अच्चो देवादेवलोएसु
उववच्चइ पुव्व तवेणं पुव्व संजमेणं कम्मियाए संगियाए
अच्चो देवादेवलोएसु उववच्चइ. सच्चेणं एसअठे नोचेवणं
आयजाव वत्तवयाए ॥

अर्थः—त० तेवारे ते स० श्रमणोपासक श्रावक थे० स्थिवरजग-
वंत ज्ञानवंतनी अं० समिपे ध० द्विविध धर्म सो० सांज्ञद्वयार्थी नि०
अतिशय सम्यक्प्रकारे ह० हर्ष पाम्या, (वचनने विषे विश्वास ठे जेने
तथा अत्यंत शांजलतां आदर ठे जेने ते) जा० यावत् हि० हृदयने विषे
साधु उपदेश देवार्थी पोतानो धन्यवाद पामताथका ति० त्रणवार आ०
जमणा पासाथी मांकी प० प्रदक्षणा क० करे, करीने ए० एम व० केहे-
ता हवा. सं० संजमनुं जं० हे जगवान ! किं० शुं फल होय ? अने त०
तपनुं जं० हे जगवान ! किं० शुं फल होय ? इतिप्रश्न. त० तेवारे ते थे०
स्थिवरजगवंत, ते स० श्रावकोप्रत्ये ए० एम केहेता हवा. सं० संजमनुं
अ० अहो आर्यो ! अण० अनाश्रव फल एतावता नवां कर्मने आवतां
वारे. त० तपनुं फल वो० पूर्वकृत कर्मनुं ठेदवुं एतावता जुनां कर्म मु-
खगां ठेदे. त० तेवारे ते स० श्रमणोपासक, प्रश्नना उत्तर शांजलीने
थे० स्थिवरजगवंत प्रत्ये ए० एम केहेता हवा. ज० जो जं० हे जगवान !
सं० संजमनुं अ० अनाश्रव फल जे आवतां कर्मने वारे ते फल कछुं
ठे, अने त० तपनुं वो० पूर्व संचित कर्मनुं निर्जवारूप फल कछुं ठे, तो
किं० शा कारणे जं० हे जगवान ! दे० देवता देवलोकने विषे उ० उपजे ?
तप संजमने युक्तरीते तेना अकार्णथी. इति अजिप्राय. त० त्यां ते सां-
धुर्लना समुदायमां का० वरुा कालीकपुत्र नामे अ० अणगार ते० ते
श्रमणोपासको प्रत्ये ए० एम केहेता हवा. पु० पूर्व तपेकरी अ० अहो
आर्यो ! दे० देवलोकने विषे देवतापणे उ० उपजे. पूर्व शब्दे वीतराम

अवस्थानी अपेक्षाए सरागपणुं (सरागजावे तप करे) ते पेहेलुं. तण ते साधुना समुदायमां मेण मेहेलनामे थिण स्थिवर श्रुतवृद्ध तेण ते सण श्रमणोपासको प्रत्ये एण एम कहे. पुण पूर्व संजमेकरी अण अहो आर्यो ! देण देवलोकने विषे देवपणे उण उपजे. एटले सराग संजमे तथा तपेकरी देवपणुं पामे. (रागना अंशथी तथा कर्मबंधना हेतुथी जथाख्यात नथी ने सामायकादिक यथाख्यात-चारित्र्यथी पूर्वे ठे तेथी). तण त्यां ते साधु-जना समुदायमां आण आणंदरखीत नामे थेण स्थिवर साधु तेण ते सण श्रमणोपासको प्रत्ये एण एम केहेता हवाः-कण कर्मपणे कर्मने विकारे अण अहो आर्यो ! देण देवलोकने विषे देवतापणे उण उपजे. (एटले स-मस्त कर्म जेणे क्य कर्मा नथी, पण शेष कर्म बाकी रह्यां ठे तेथी). तण त्यां (ते साधुना समुदायमां) काणकार्यपनामे साधु श्रुतवृद्ध तेण ते सण श्रमणोपासको प्रत्ये एण एम केहेता हवाः-संण संगेकरी अण अहो आर्यो ! साधु देण देवलोकने विषे देवतापणे उण उपजे. मनुष्यादिकना संगे वर्ततोथको सरागपणा जणी, द्रव्यादिकने विषे संग करतोथको संजमादि युक्त ठतुं कर्म बांधे, तेथी ते देवलोकमां जाय. ए चार. पुण एम सरा-ग तपेकरी तथा पुणसंण सरागसंजमे तथा चारित्रेकरी तथा कण शेष क-मेकरी तथा सण मनुष्य द्रव्यादि संगेकरी अण अहो आर्यो ! देण देव-ता देवलोकने विषे उण उपजे. सण साचो एण ए अर्थ. वली ए अर्थ यथार्थ कह्या ठे, पण नोण नहीं चेण निश्चे आण आत्मजावनी वण वक्त-व्यताएकरी कह्या. एटले पोतानी बुद्धि कटपनाएकरी नथी कह्या.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! संजमथी कर्म रोकवां कह्यां, तपथी आगलां कर्मने बोदां पारुवां कह्यां, खपाववां कह्यां, अने सरागपणाथी पुन्य-प्र-क्रतिरुप देवतानुं आनखुं बंधावुं कहुं. ए न्याये प्रशस्तरागथी पुन्य बंधाय. ते पेहेला गुणगणाथी मांकोने दसमा गुणगणा सुधी राग छेब ठे, तेथी जबरी स्थितिना पुन्य पाप बंधाय; अने दसमा गुणगणा सुधी शुजजोग राग सहित ठे, तेथी पुन्यप्रकृति त्रण समयथी अधिकी स्थि-

तिनी बंधाय. आगले गुणठाणे राग नथी, तेथी बे समयनी स्थितिनी इरियावही-क्रिया बंधाय. वली क्रोध, मान, माया अने लोचथो पुन्य पाप बंधाय. तेनी शाख, सूत्र जगवती शतक सातमे उद्देशे पेहेले. ते पाठः—

अणगारस्सणं जंतं ! अणगठमाणस्सवा चिठमाणस्सवा,
णिसीयमाणस्सवा तुयट्टमाणस्सवा अणजत्तं वथं पक्कि-
ग्गहं कंबलं पायपुत्तणं गिन्हमाणस्सवा निक्खिक्खमाणस्सवा
तसणं जंतं ! किं इरियावहीया-किरियाकच्चइ संपराइया-
किरियाकच्चइ ? गो० ! नो इरियावहीया-किरियाकच्चइ
संपराइया-किरिया कच्चइ. से केण्ठेणं जंतं ! गो० ! जस्सणं
कोह माण माया लोच वोबिष्साज्जवइ तस्सणं इरियाव-
हीया-किरियाकच्चइ. जस्सणं कोह माण माया लोच्चा
अवोबिन्नाज्जवइ तस्सणं संपराइया-किरियाकच्चइ अहा-
सुत्तंरीयमाणस्स इरियावहीया-किरियाकच्चइ उसुत्तंरीयमा-
णस्स संपराइया-किरियाकच्चइ सेणं उसुत्तमेवरीयंति
सेतेण्ठेणं ॥

अर्थः—अ० अणगारने जं० हे जगवान ! कर्मबंध चिंतासहित
अणगारनुं सूत्र तथा वली अणगाराधिकारथी तेनां खानपान चोजननां
सूत्र कहे ठेः—अ० उपयोग रहित चालता थकाने, चि० उच्चा रेहेता
थकाने, णि० बेसताथकाने, तु० सुताथकाने, अ० उपयोग रहित व०
वस्त्र प० पक्किघा पात्रां कं० कांबला पा० रजोहरणा, पुंजणी तथा बीता-
वनानां वस्त्र गि० लेताथकाने, नि० मुंकताथकाने, (त० तेने) जं० हे जग-
वान ! कि० शुं इ० इरियावही-क्रिया लागे ? के सं० संप्रायनी क्रिया
लागे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! तेने नो० इ० इरियावही-क्रिया
न लागे. ते इरियावही-क्रिया उपशान्त तथा क्षायक वीतरागीनेज होय
तेथी. सं० संप्रायनी क्रिया लागे. से० ते शा अर्थे ? जं० हे जगवान !

એમ કહ્યું ? ગોળ હે ગૌતમ ! જળ જેને કોળ ક્રોધ, માળ માન, માળ માયા અને લોળ લોચ, વોળ એ કષાય વિભેદ (ઉપશાન્ત તથા ક્ષય) થયા હોય તળ તેને ઇળ શરિયાવહી-ક્રિયા લાગે. જળ જેને કોળ ક્રોધ, માન, માયા અને લાચ, એ કષાય અળ વિભેદ ગયા ન હોય તળ તેને સંળ સંપ્રાયની ક્રિયા લાગે. અળ જથા જેમ સૂત્રમાં કહ્યું તેમ ચાલતાને, ઇળ શરિયાવહી-ક્રિયા લાગે, અને જળ વિપરીત ચાલતાને સંળ સંપ્રાયની ક્રિયા લાગે. સેળ તે જળ નિઃસૂત્રથી ઉપરાંતો ચાલે છે, સેળ તે અર્થે એમ કહ્યું.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઝ ! જેના ક્રોધાદિક ચાર વિભેદ ગયા, તેને શરિયાવહી-ક્રિયા કહી, અને ક્રોધ, માન, માયા ને લોચ સહિત છે, તેને સંપ્રાયની ૨૪ ક્રિયા કહી. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, ઇહાંતો ક્રોધાદિકથી સંપ્રાયની ક્રિયા કહી છે, પણ પુણ્ય બંધાવું કહ્યું નથી. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સમવાયાંગસૂત્રમાં આશ્રવના પાંચ જ્ઞેદ કહ્યા છે. તેમાં મિથ્યાત, અવૃત, પ્રમાદ અને કષાય તો અશુભ કર્મનાં વારણાં છે; અને જોગ આશ્રવના પંદર જ્ઞેદ ને પચીસ ક્રિયા છે. તેમાં વીતરાગ-સંજમીને રાગરહિતને તો શુભજોગથી શાતાવેદની શરિયાવહી-ક્રિયા કહી; અને શેષ ચોવીસને સંપ્રાયા-ક્રિયા કહી. તેથી પુન્ય ન બંધાય, તો શુભાશુભ કર્મના ગ્રહવાવાલા આશ્રવના તો પાંચજ જ્ઞેદ કહ્યા છે:—મિથ્યાત, અવૃત, પ્રમાદ, કષાય અને જોગ, તે પચીસ ક્રિયા. તેમાં પુન્ય ન બંધાય, તો પુન્ય કશું ક્રિયા અને કયા આશ્રવમાં બંધાય ? તે કહો. હે દેવાનુપ્રીય ! ચોવીસ સંપ્રાયને કષાયની ક્રિયા કહી. તેમાં પ્રશસ્ત-રાગની ક્રિયા અને શુભ-જોગથીજ પુન્ય બંધાય, અને અશુભજોગની ક્રિયા ક્ષેષ અને અપ્રશસ્ત-રાગથી પાપ બંધાય. એ ન્યાયે પ્રશસ્ત-રાગસહિત શુભજોગ, તેજ પુન્ય બંધાવાનું કારણ જાણવું; પણ સંવર-જ્ઞાવમાં દેવતાદિકનું આગ્રહ તથા પુન્યપ્રકૃતિ બંધાય નહીં. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી શતક પેહલે નિદેશેષમે. તે પાઠ.

અસંવુમેણં જંતે ! અણગારે સિદ્ધિં બુદ્ધિં મુચ્છિં પરિણિવાદિ
સવ્વજ્ઞુક્કાણ મંતંકરેદ ? ગોળ ! ણોદ્દણ્ઠેસમઠે. સેકેણ્ઠેણં

जाव अंतं न-करेति? गो०! असंबुमे अणगारे आउयव-
 ज्ञाउं सत्तकम्मपगमीउं सिढिल बंधणबंधाउ, धणियबंधण
 बंधाउं पकरेंति रहस्सकाल ठिआउं दिहकाल ठिइयाउं
 पकरेंति मंदाणुजावाउं तिवाणुजावाउं पकरेंति अप्पपए-
 सगाउं बहुप्पएसगाउं पकरेंति आउयंचणं कम्मं सियबंधइ
 सियनोबंधइ असायावेयणिज्जंचणं कम्मं जुच्चो ९ उव-
 चिणेइ अणाइयंचणं अणवदग्ग दीहमद्धं चाउरंत संसा-
 रकंतारं अणुपरियट्ठइ. सेतेणठेणं गो० ! असंबुमे अण-
 गारे णोसिच्चइ. संबूमेणं जंतं ! अणगारे सिच्चइ ? हंता
 सिच्चइ जाव अंतंकरेइ. सेकेणठेणं जंतं ! एवं वुच्चइ
 संबुमे अणगारे सिच्चइ ? गो० ! संबुमे अणगारे आउयव-
 ज्ञाओ सत्तकम्मपगमिउं धणियबंधणबंधाउं सिढिल-
 बंधणबंधाउं पकरेंति दिहकालठिइआउं रहसकालंठि-
 इयाउं पकरेइ तिवाणुजावाउं मंदाणुजावाउं पकरेंति
 बहुप्पएसगाउं अप्पपएसगाउं पकरेइ आउयंचणंकम्मं
 न बंधइ असायावेयणिच्चंचणं नोजुच्चो ९ उवचिणेइ
 अणादियं अणवदग्गं दीहमद्धं चाउरंत संसारकंतारं
 वीइवयई. सेतेणठेणं गो० ! एवंवुच्चइ संबुमे अणगारे
 सिच्चइ जाव अंतं करेति. ॥

अर्थः—अ० असंबृत (जेणे आश्रवद्वार रुंध्या नथी एवा) अ०
 साधु जं० हे जगवान ! सि० सिद्धिगमन योग्य होय ? केवल-ज्ञानेकरी
 जीवादिक पदार्थने जाणे ? मु० नवा कर्मकरी बुटे ? अने प० कर्म
 पुद्गल दाय करी स० आउखाने ठेमे शेष कर्मनो अंत करे ? इतिप्रश्न-
 उत्तर. गो० हे गौतम ! णो० ए अर्थ समर्थ नही. 'से० ते शा कारणे हे

જગવાન ! જાણે યાવત્ અંત ન કરે ? इतिप्रश्न. उत्तर. गोण हे गौ-
 तम ! अण असंवृत (जेणे आश्रवद्धार रुंध्या नथी एवा) अण साधु
 आण आनखा-कर्म टालीने (एक जवनेविषे एकवार अंतरमूहुर्त मात्र
 कालने विषेज आनखानो बंध ठे तेमाटे आनखुं वर्ज्यु) सण सात
 कर्मनी प्रकृति सिण सिथील बंधने बांधी होय तेनां धण गाढां अथवा
 निकाचित बंधन करे, रण थोमा कालनी स्थिति होय तेनी दिण दीर्घ
 कालनी स्थिति करे, एतावता घणी स्थितिने वधारे. मण कर्मनो जे
 मंद अनुजाग (मंदरस) होय, तेने तिण्तीवृ अनुजाग (तीवृरस) करे.अण
 थोमो प्रदेश जाग कर्म दलीक होय ते बण बहु प्रदेश जाग करे,
 कर्मनां दलीयां वधारे इत्यर्थः आण वली आनखा-कर्म सिण कोइक
 वखत बांधे, सिण कोइक वखत नोण न बांधे. अण असाता-वेदनो
 कर्मने जुण वार वार उण पुष्ट करे. अणाण जे संसारनी आदि नथी,
 अणण तेमज अंत पण नथी, दीण दीध मध्य ठे जेनी, एवा चाण चार
 गतिरूपी संसार कंतार (जवरूप अरण्य उजारु) ने विषे अणुण परि-
 त्रमण करे. सेण ते कारणे गोण हे गौतम ! अण जेणे आश्रवद्धार रुंध्या
 नथी तेवा अण अणगार णोण सीजे नही; इत्यादिक पूर्ववत् केहेवुं. वली
 गौतम प्रश्न करे ठे. संण जेणे आश्रवद्धार रुंध्या ठे एवा अण साधु सीजे?
 इत्यादिक सर्व केहेवुं. हंण हा गौतम ! संवृत अणगार सिण सीजे जाण
 यावत् अंण अंत करे. एम सर्व केहेवुं. सेण ते शामाटे जंण हे जगवान !
 एण एम वुण कहुं ? के संण संवृत अणगार सिण सीजे, जाव सर्व
 दुःखनो अंत करे. गोण हे गौतम ! संण जेणे आश्रवद्धार रुंध्या ठे एवा
 अण अणगार आण आठ कर्म मांहेवुं पांचमुं आयु-कर्म टाली सण
 सात कर्मनी प्रकृति धण नीवरु चीकणी बांधी होय, तेनां सिण सिथिल
 (ढीलां) बंधन पण करे. दीण दीर्घकाले वेदवा जोग स्थिति होय, ते रण
 थोमा काले वेदवा जोग स्थिति करे. तिण तीवृ रस प्रत्ये मण मंद रस
 पण करे. बण घणा पण प्रदेश होय ते अण्णण अट्ठ पण प्रदेश करे; पण आणण
 आनखा-कर्मने तण न बांधे. अण अशाता-वेदनी न बांधे, जुण वारवार

ઝઞ ચીણે નહી. અઞ આદિ અંત રહિત અણઞ ચાર ગતિરૂપ સંસાર-
કંતારમાં ફરે નહી. સેઞ તે એ અર્થે ગોઞ હે ગૌતમ ! એઞ એમ કહ્યું. સંઞ
જે એવા સંવૃત્તી અણગાર ઢે તે સિઞ સીકે, જાઞ યાવત્ અંઞ સર્વ કર્મનો
અંત કરી મોક્ષ જાય.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઞ ! આશ્રવજ્ઞાવમાં સર્વાર્થ-સિદ્ધ આદિ ચાર-
ગતિનું આનંદું બંધાય એમ કહ્યું, અને સંવરજ્ઞાવમાં આનંદું ન બંધાય
એમ કહ્યું. એ ન્યાયે ચોવીસ સંપ્રાયની ક્રિયાને આશ્રવ જ્ઞાવમાં કહીયે;
અને આશ્રવજ્ઞાવમાં દેવતાદિકનું આનંદું બંધાય. એ ન્યાયે ક્રોધાદિક
સહિતને સંપ્રાયા-ક્રિયા લાગે, અને તેમાં પ્રશસ્ત-રાગથી પુન્ય બંધાય. એ
ન્યાયે દાનમાં તથા જીવ બચાવવામાં અનુકંપા, શુભજોગ અને પ્રશસ્ત-
રાગ; એ પુન્યનું કારણ જાણવું. વલી ઢકાયના જીવ રાખ, રાવરાવે, અને
રાતાને જલો જાણે, તેમાં શું ? એમ પુઢે, તેને પાઢા નીચે લેલેલા
પ્રશ્ન પુઢવા:—

(૧) ઢકાયના જીવ રાખ્યામાં તથા બચાવ્યામાં શું ? રાખ્યામાં
શું ? અને રાખતાને જલો જાણ્યામાં શું ? (૨) કોઈ અલુણું રાવા અસ-
મર્થ ઢે, તેણે કાચુ સચિત લુંણ લેતાં કેવલીનાં વચન સંજાર્યા, અને
અશંખ્યાતા જીવ જાણીને સચિત લુંણ ઢોમ્યું, અચિત લુંણ રાધું. એ
પૃથ્વિકાયના જીવની રક્ષા કરી, તેનું પાપ પોતાને લાગતું હતું તે ઢાઢ્યું
તેમાં શું ? (૩) કોઈ સચિત લુંણ રાતો હોય, તેને અચિત લુંણ આપી
પૃથ્વિકાયના જીવોની રક્ષા કરાવી અનેરાનું પાપ ઢલાઢ્યું તેમાં શું ?
(૪) એ રીતે કોઈ પૃથ્વિકાયના (લુંણના) જીવોની રક્ષા કરતાને તથા
પાપ ઢાલતાને જલો જાણે તેમાં શું ? (૫) કોઈને જગ્યાની અરુચણ પડે
તેથી હવેલી પ્રમુખ જગ્યા કરાવવાના તેના પ્રણામ થયા. એવામાં કેવ-
લીનાં વચન સંજાર્યા. અને ઢકાયના આરંજનું મોઢું પાપ જાણી
ઢોમ્યું. સીધી જગ્યા જામે લક્ષને રહ્યો. એ ઢકાયના જીવની રક્ષા
કીધી અને પોતાનું પાપ ઢાઢ્યું તેમાં શું ? (૬) કોઈ જગ્યા કરા-

वंतो होय तेने पोतानी जग्या रेहेवा आपी, उकायना जीवनी रक्षा करवी आगलानुं मोटुं पाप टळावे तेमां शुं ? (९) वली कोइ जग्यानुं पाप टाळतो होय तेने जलो जाणे तेमां शुं ? (१०) कोइए केवलीनां वचन संजारी उंनुं पाणी पीने, असंख्याता अपकायना जीवनी रक्षा करी पोतानुं पाप टाळ्युं तेमां शुं ? (११) कोइए तिविहार अपवास कर्यो. तेने तृषा लागी, ते तृषा सेहेवाने असमर्थ, अने उंना पाणीनो जोग नथी, तेथी ते काचुं पाणी पीवा चाढ्यो. ते चारे कोइ श्रावकना घेरे उंनुं पाणी ठारेळुं पर्युं ठे, ते पाइ अपकायना जीवनी रक्षा करी आगलानुं पाप टळावे तेमां शुं ? (१२) ए रीते उंनुं पाणी पीने काचा पाणीनुं पाप टाळे, तेने जलो जाणे तेमां शुं ? (१३) कोइने स्नान करवानी मरजी थइ. तेणे केवलीनां वचन संजारी काचा पाणीमां असंख्याता अपकायना जीव जाणी, उंनुं पाणी जाचीने लावी स्नान कर्युं. ए उंना पाणीनी साजे अपकायनी रक्षा करी पोतानुं पाप टाळ्युं तेमां शुं ? (१४) एज रीते कोइ स्नान करताने उंनुं पाणी दइ, अपकायना जीवनी रक्षा करी आगलानुं पाप टळावे तेमां शुं ? (१५) वली कोइ उंना पाणीथी स्नान करी काचा पाणीना जीवनी रक्षा करी पोतानुं पाप टाळे तेने जलो जाणे तेमां शुं ? (१६) कोइ जुख सेहेवाने असमर्थ ठे, तेणे केवलीना वचनथी तेउकायमां असंख्याता जीव जाणी, तैयार सुखमी लइ खाइ तेउकायना जीवनी रक्षा करी पोतानुं पाप टाळ्युं तेमां शुं ? (१७) एज रीते कोइने रसोइनो आरंज करतो जाणी तैयार सुखमी प्रमुख खवरावीने तेउकायना जीवनी रक्षा करावी आगलानुं पाप टळावे तेमां शुं ? (१८) तेमज कोइ तैयार अचित वस्तु खाइ, तेउकायना जीवनी रक्षा करी पोतानुं पाप टाळतो होय, तेने जलो जाणे तेमां शुं ? (१९) कोइ शीत सेहेवा असमर्थ ठे. तेने सगमी करी तापधानी मरजी थइ, पण तेणे केवलीनां वचन संजारी वज्र उं-हीने असंख्याता तेउकायना जीवनी रक्षा करी पोतानुं पाप टाळ्युं तेमां शुं ? (२०) कोइ तापतो होय तेने वज्रादिक आपी, अलाहेचो

વેશ્વામી માલા ફેરવાવે. એ તેજ-કાયના જીવની રક્ષા કરાવી આગલાનું પાપ ટલાવ્યું તેમાં શું ? (૧૯) એજ રીતે કોઈ વસ્ત્ર ઝંઢી તેજ-કાયના જીવની રક્ષા કરી, પોતાનું પાપ ટાલતો હોય તેને જલો જાણે તેમાં શું ? (૨૦) તેમજ કોઈ, અનાર્યના ઉપદેશથી ગામ બાલ્યાથી, દવ દીધાથી, ઝપડવ ટલતો જાણી, ગામ બાલવા તથા દવ દેવા ચાલ્યો; પણ સાધુ તથા શ્રાવકના ઉપદેશથી તેમાં મોટું પાપ જાણી, અચિત વસ્તુ દાનાદિકનું ઉપક્રમ કરે, અને ગામ બાલવામાં તથા દવમાં જીવ મરતા તેનો રક્ષા કરી પોતાનું પાપ ટાલ્યું તેમાં શું ? (૨૧) તેમજ કોઈ ગામ બાલતો હોય, દવ દેતો હોય તેને સુખમી પ્રમુખ અચિત વસ્તુ સ્વરાવી દાન દઈ, તે જીવની રક્ષા કરાવી આગલાનું પાપ ટલાવે તેમાં શું ? (૨૨) એજ રીતે કોઈ પાપ ટાલી જીવની રક્ષા કરે, તેને જલો જાણે તેમાં શું ? (૨૩) કોઈ ઝઘામે મોઢે બોલતાં કેવલીનાં વચન સંજારી વસ્ત્ર પ્રમુખથી જયણા કરી, વાયુ-કાયના જીવની રક્ષા કરી, પોતાનું પાપ ટાલે તેમાં શું ? (૨૪) તેમજ કોઈ ઝઘામે મોઢે બોલતો હોય તેને મુહપત્તિ, અંગુઠો પ્રમુખ વસ્ત્ર દઈ વાયુ-કાયના જીવની રક્ષા કરાવી આગલાનું પાપ ટલાવે તેમાં શું ? (૨૫) એજ રીતે કોઈ વસ્ત્ર પ્રમુખથી જયણા કરી વાયુકાયના જીવની રક્ષા કરી, પોતાનું પાપ ટાલતો હોય તેને જલો જાણે તેમાં શું ? (૨૬) કોઈ વનસ્પતીનો આરંજ કરતાં કેવલીનાં વચન સંજારી અચિત વસ્તુના સંજોગથી, વનસ્પતી લી-લોત્રી તથા અજમો જીરું ઇત્યાદિક જીવોની રક્ષા કરી, પોતાનું પાપ ટાલે તેમાં શું ? (૨૭) એજ રીતે અનેરો કોઈ માણસ તથા તિર્યંચ, લીલોત્રી સ્વાતો હોય તેને સુખમી, સેવ્યા ચણા તથા સુકુંઃધાસ પ્રમુખ દઈ વન-સ્પતીકાયના જીવની રક્ષા કરાવી આગલાનું પાપ ટલાવે તેમાં શું ? (૨૮) એજ રીતે કોઈ અચિત વસ્તુ ખાઈને વનસ્પતીના જીવોની રક્ષા કરી, પોતાનું પાપ ટાલતો હોય તેને જલો જાણે તેમાં શું ? (૨૯) કોઈ માંસ-નો ગૃધ્રી માંસ ખાવાને અર્થે, તથા વેપારને અર્થે વ્રત-જીવનો સીકાર કરતાં, સાધુ શ્રાવક, તથા દયાવંતનો ઉપદેશ સાંજલી સુખમી પ્રમુખ

खाइ, अचित्त वस्तुनो वेपार करी आजीविका करे. ए अचित्त वस्तुना जोगथी सीकार ठोमी, त्रस-जीवनी रक्षा करी पोतानुं पाप टलावे तेमां शुं ? (३०) कोइ अनेरो त्रस-जीवनो सीकार करतो होय, तथा ठोकरो कीमीयोने कचरतो होय, इत्यादिक अनेक त्रसकाय-जीवनी हींसा करतां. सुखमी तथा अचित्त द्रव्य प्रमुख पुद्गल दइ त्रसकाय-जीवनी रक्षा करी आगलानुं पाप टलावे तेमां शुं ? (३१) तेमज कोइ अचित्त सुखमी प्रमुख खाइ तथा अचित्त पुद्गलना व्यापारे आजीविका करी त्रसजीवनी हींसानुं मोटुं पाप ठोमी त्रसजीवनी रक्षा करतो होय पाप, टालतो होय तेने जलो जाणे तेमां शुं ? (३२) कोइ श्रावकना पोषा करवाना प्रणाम थया, पण जग्यानो जोग नथी. त्यारे कोइ श्रावके पोतानी जग्या दइ पोषा कराव्या. ए पांच आश्रव सेववा ठोमाव्या तथा ठकायना जीवनी रक्षा करावी आगलानुं पाप टलाव्युं तेमां शुं ? (३३) कोइ श्रावकना सामायक तथा पोषा करवाना ज्ञाव थया, पण जग्या, पुंजणी तथा मुहपतिनो जोग नथी. त्यारे कोइ श्रावके जग्या, पुंजणी, अंगुठो अने मुहपति दइ सामायक पोषा करावीने पांच आश्रव ठोमाव्या. ए ठकायना जीवनी रक्षा करावी आगलानुं पाप टलाव्युं तेमां शुं ? (३४) कोइ टावर (ठोकरो) कीमीयोने कचरतो होय, तेने कोइ वरजी राखी कीमीयोनी रक्षा करावी तेनुं पाप टलावे तेमां शुं ? (३५) कोइ मीठाइनी चीज उपर कीमीउं आवी, तेने कुतरो खावा लाग्यो. ते देखी कोइए हलवेथी जाटकी कीमीयोने आघो करी. ए कीमीयोनी रक्षा करी खावावालानुं पाप टलाव्युं तेमां शुं ? (३६) कोइ मायोथी वानो जर्यो ठे. तेमां लाहे लागी जाणी, कोइ दयावंते वानो खोलीने बलती गायोनी रक्षा करी लाहे लगववावालानुं द्रव्य पाप टाव्युं तेमां शुं ? (३७) तेमज कोइ गाम बालतो होय तथा लाहे लगामतो होय, तेने वरजी राखी ठकायना जीवनी रक्षा करी आगलानुं पाप टलावे तेमां शुं ? (३८) साधुने कोइ दुष्ट फांसी देतो होय तेने कोइ दयावंत वरजी राखे. ए साधुनी रक्षा करी आगलानुं पाप टलाव्युं तेमां शुं ? केमके एक साधुनी रक्षा करी तेणे अतन्ता जीवनी

रक्षा करी एम जाणवुं. तेमज जे एक साधुनी घात करे, तेने अनंता जीवोनुं वेर लागे. शाख सूत्र जगवती शतक नवमे, उद्देशे चोत्री-समें. ते पाठ लखीए ढीएः—

पुरिसेणं जंते ! इसि हणमाणा किं ? इसि वेरेणं पुठे नो
इसिवेरेणं पुठे ? गो० ! नियमं ताव इसि वेरेणं पुठे अहवा
इसि वेरेय एो इसिं वेरेणय पुठे ॥

अर्थः—पु० पुरुष जं० हे जगवान ! इ० रुषिने ह० हणतांथकां किं० शुं ? इ० रुषिने वे० वेरे करी पु० फरश्यो ? के नो० अनेरा जीव संघाते वेरे फरश्यो ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! नि० नियमा इ० रुषिने वेरे करी फरश्यो, अ० अथवा इ० रुषि वेरे करीने एो० अनेरा जीव संघाते वेरे फरश्यो. एटले अनंता जीव संगाते वेरे फरश्यो.

जावार्थः—हवे जुउं ! एक साधुने हणे तेने अनंता जीवोनुं वेर लागे कछुं. (३ए) ए न्याये साधुने मारतां राखे तेणे, अनंता जीवनी रक्षा करावी कहीए. अनंता जीवोनुं मारवावालाने पाप लागतुं, ते टलाव्युं तेनां शुं ? (४०) कोइ कीमोउं उपर पग देता होय तेने, आगो हाथ दइ कीमीयोनी रक्षा करावी आगलानुं पाप टलाव्युं तेमां शुं ? (४१) तेमज कोइ लीलोत्री या पृथ्विकाय (मरोममाटी) उपर पग दइ चालतो होय तेने वरजी राखी, पृथ्विकायना जीवनी रक्षा करावी आगलानुं पाप टलावे तेमां शुं ? इत्यादिक अनेक प्रकारे जीवनी रक्षा करी आगलानुं पाप टलावे तेमां शुं ?

हे देवानुप्रीय ! घणुं पाप लागतुं जाणीने टाढ्युं अने थोळु पाप लगाव्युं, तेने श्री वीतरागदेवे धर्म-पुन्य कछुं ठे. ते जीवने जलो कछो ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन २४ में. कृष्ण, नील अने कापोत, ए त्रण अधर्म-लेश्या कही; अने तेजु, पद्म अने शुकल, ए त्रण धर्म-लेश्या कही. वली पन्नवणाना लेश्या-पद्मां त्रण अशुद्ध अने

સંક્લિષ્ટ (માઠી) લેશ્યા કહી; અને ત્રણ શુદ્ધ અને અસંક્લિષ્ટ (જલ્દી) લેશ્યા કહી. વલી ઠાણાયાંગને ત્રીજે ઠાણે, ત્રણ લેશ્યા દુર્ગતિ-ગામિની કહી, અને ત્રણ સદ્ગતિ-ગામિની કહી. હવે શ્રી વીતરાગદેવે ઠ લેશ્યા ઉપર આંવાનું દ્રષ્ટાન્ત દીધું તે કહેઃ-ઠ જણા કેરી ખાવાને અર્થે વનમાં આવ્યા. તેમાં કૃષ્ણ-લેશ્યાનો ધણી વોલ્યો કે, મુલથી આંબો કાપો. ૧ નીલ-લેશ્યાનો ધણી વોલ્યો કે, માલાં કાપો. ૨ કાપોત-લેશ્યાનો ધણી વોલ્યો કે, માલીન કાપો. ૩ તેજુ-લેશ્યાનો ધણી વોલ્યો કે, કાચી પાકી કેરીનું તોમો. ૪ પદ્મ-લેશ્યાનો ધણી વોલ્યો કે, પાકી પાકી કેરીનું તોમો; ૫ અને શુક્લ-લેશ્યાનો ધણી વોલ્યો કે, વેસો ! પુર્વ પશ્ચિમના પવન લાગવાથી પાકેલી કેરી પરુશે તે આશું. ૬.

હવે જુઝ ! કાચી પાકી કેરીનું લે, પાકી કેરીનું લે, અને પત્ની હોય તે લઈને ખાય, તેમાં પણ પાપતો છે, પણ પેહેલી કૃષ્ણાદિક ત્રણ લેશ્યાના પ્રણામમાં તથા કરતવ્યમાં પાપ ઘણું છે, તે માટે અધર્મ-લેશ્યા કહી; અને કૃષ્ણાદિક ત્રણ લેશ્યામાં ઘણું પાપ લાગતું તે ટાલ્યું અને થોડું પાપ લગાવ્યું, તે ઘણું પાપ ટાલ્યું તેની અપેક્ષાએ ધર્મ-લેશ્યા કહી. વલી ઠ લેશ્યા ઉપર વધકનો દ્રષ્ટાન્ત શ્રી વીતરાગદેવે કહ્યો છે. તે કહે છે:-કૃષ્ણ લેશી વધું ગામ મારે. ૧ નીલલેશી માણસનેજ મારે. ૨ કપોત લેશી પુરુષનેજ મારે. ૩ તેજુલેશી આયુરુ સહિતનેજ મારે. ૪ પદ્મલેશી સામો લઠવા આવે તેનેજ મારે. ૫ અને શુક્લલેશી અપરાધીનેજ મારે ૬.

હવે જુઝ ! તેજુ, પદ્મ અને શુક્લ-લેશ્યાના કરતવ્યમાં પણ પાપ તો છે, પણ શ્રી વીતરાગદેવે, કૃષ્ણાદિક ત્રણ લેશ્યામાં ઘણું પાપ લાગે તે માટે અધર્મ તથા માઠી લેશ્યા કહી; અને ઉપરની ત્રણ લેશ્યાના ધણીને, કૃષ્ણાદિક ત્રણ લેશ્યામાં ઘણું પાપ લાગતું તે ટાલી થોડું પાપ લગાવ્યું, તે આશ્રી ત્રણ ધર્મ-લેશ્યા કહી. ૯ ન્યાયે ૪૧ પ્રશ્નોમાં થોડા પાપ સાટે ઘણું પાપ ટાલ્યું, તે માટે ત્રણ ધર્મ-લેશ્યાની પેરે ધર્મ-પુન્ય કહીયે. જે થોડું પાપ લગાવી ઘણું પાપ ટાલે, તે જીવને શ્રી વીતરાગદેવે જ્ઞાનો કહ્યો. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી શતક બારમે ઉદ્દેશે બીજે. તે પાઠ:-

सुतत्तं जंते! साहू जागरियंतं साहू? जयंति! अन्नेगतियाणं जीवाणं सुतत्तं साहू अन्नेगतियाणं जीवाणं जागरियंतं साहू. सेकेण्ठेणं जंते! एवं बुच्चइ अन्नेगतियाणं जाव साहू? जयंति! जेइमे जीवा अहम्मिया अहम्माणुया अहम्मिठा अहम्मखाइ अहम्मपलोइ अहम्मपलव्वणा अहम्मसमुदायारा अहम्मेणं वित्तिकप्पेमाणा विहरइ एएसिणं सुतत्तं साहू. एणंजीवाणं सुत्तासमाणा नो बहूणं पाणं जूय जीव सत्ताणं दुक्कणयाए सोयणयाए जाव परियावणियाए वट्ठंति. एणं जीवा सुत्तासमाणा अत्ताणं परंवा तदुज्जयंवा नोबहूहिं अहम्मियाहिं संजोयणाहिं संजोएत्तारो जवंति. एएसिणं जीवाणं सुत्ततं साहू. जयंति! जेइमे जीवा धम्म-तत्तिया धम्माणुया जाव धम्मेणं चेव वित्तिकप्पेमाणा विहरइ एएसिणं जीवाणं जागरियत्तं साहू. एणं जीवा जागरा समाणा बहूणं पाणाणं जाव सत्ताणं अदुक्कणयाए जाव अपरियावणयाए वट्ठंति. तेणं जीवा जागरासमाणा अप्पाणंवा परंवा तदुज्जयंवा बहूहिं धम्मियाहिं संजोयणाहिं संजोएत्तारो जवंति. एणं जीवा जागरासमाणा धम्मजागरियाए अप्पाणं जागरइत्तारो जवंति. एएसिणं जीवाणं जागरियंतं साहू. सेतेण्ठेणं जयंति! एवं बुच्चइ अन्नेगतियाणं जीवाणं सुत्ततं साहू अन्नेगतियाणं जीवाणं जागरियंतं साहू.

अर्थः—सु० सुता निद्राने वश पम्या जं० हे जगवान् ! सा० जला ? के जा० जागता सा० जला ? ए प्रश्न उत्तर. ज० हे जयंति ! अ० केटलाएक जी० जीवने सु० निद्रावश पणुं सा० जलुं, एटले सुता

જલા. અને અં કેટલાએક જીં જીવને જાં નિંદ્રાને અજાવે જાગવું સાં જહું, ઇટલે જાગતા જલા. સેં તે શા અર્થે જં હે જગવાન ! એ એમં વું કહું ? કે અં કેટલાએક જીવને સુવું જહું, અને કેટલાએક જીવને જાગવું જહું ? પ્રશ્ન. ઉત્તર. જં હે જયંતિ ! જેં એવા જીવને (શ્રુત ચારિત્રરૂપ ધર્મથી રહિતને) અં અધર્મીં કહ્યા. વલી એજ કહેહે. અહમ્માં અધર્માનુગ શ્રુત ચારિત્રરૂપ ધર્મથી વિરુદ્ધ અધર્મ માર્ગેં ચાલે તે, અહમ્મિં અધર્મજ જેનો ઇષ્ટ છે તે, અણમ્મસ્વાં અધર્મ પ્રત્યે કહે એવો જેનો આચાર છે તે, અહમ્મપં અધર્મપ્રલાપી અધર્મજ ઉપાદેયપણે કરીં દેલે તે, અહમ્મપલ્લં અધર્મ પ્રરંજન અધર્મને વિષે રહે તે, અહમ્મ-સં અધર્મસમુદાયાચાર જેનો અધર્મ સમુદાયનોજ આચાર છે તે, અહમ્મં અધર્મેં કરીજ આજીવિકા કરતાથકા વિં વિચરે છે, એં એવા જીવોને સું સુતા સાં જલા કહ્યા. એં એ જીવ સું સુતાથકા નોં નહીં વં ઘણા પ્રાણીને જૂં જૂતને, જીવને સં સત્ત્વને હું દુઃખના ઉપજાવણહાર સોં શોકના ઉપજાવણહાર જાં યાવત્ પં પરિતાપના ઉપજાવણહાર થાય. એં એ જીવ સું સુતાથકા અં પોતાની આત્માને તથા પં પરઆત્માને તં બંનેને નોં નહીં વં ઘણા અં અધર્મના કારણોને વિષે સં સંજોગેકરીને સં સંજોગપણે થાય. એં એ જીવ સુતા જલા. જં હે જયંતિ ! જેં જે આગલ કહેવાશે તે જીવ ધં ધર્મને વિષે રહ્યાથકા ધં ધર્માનુગ જાં યાવત્ ધં ધર્મનીજ છેં નિશ્ચે કરીને વિ વૃત્તિકલ્પ કરતા થકા વિચરે. એં એ જીવ જાં જાગતા જલા. એં એ જીવ જાં જાગતાથકા વં ઘણા પ્રાણી જાં યાવત્ સં સત્ત્વ પૃથ્ઠ્યા-દિકને અં દુઃખ ન ઉપજાવે, જાં યાવત્ અં પરિતાપના નહીં ઉપજાવતાથકા વં વર્તે. તેં તે જીં જીવ જાં જાગતાથકા અં પોતાને પં પરને અથવા તં પોતાને અને પરને વેહુને વં ઘણી ધં ધાર્મિકના સં સંજોગને વિષે સં જોરુણહાર જં થાય. એં એવા જીં જીવ જાં જાગતાથકા ધં ધર્મજાગ્રિકા કરીને અં આત્માને જગાવણહાર થાય. એં એવા જીવનું જાગવું સાં જહું કહું. સેં તેણે અર્થે જંહે જયંતિ !

ए० ए० बु० कहुं के अ० केटलाएक जी० जीव सु० सुताज नला;
अने अ० केटलाएक जी० जीव जा० जागता सा० नला. ए सुता जाग-
तानो अधिकार कह्यो.

बलियत्तं जंते ! साहू दुब्बलियत्तं साहू ? जयंति ! अन्ते-
गइयाणं जीवाणं बलियत्तं साहू अन्तेगइयाणं जीवाणं
दुब्बलियत्तं साहू. से केण्ठेणं जंते ! एवं वुच्चइ ? जाव
साहू. जयंति ! जेइमे जीवा अहम्मिया जाव विहरइ एए-
सिणं जीवाणं दुब्बलियत्तं साहू. एएणं जीवा एवं जहा
सुत्तस्स तहा दुबलिय वत्तवया जाणियवा. बलियस्स
जहा जागरस्स तहा जाणियव जाव संजोएत्तारो
जवंति. एएसिणं जीवाणं बलियत्तं साहू सेतेण्ठेणं
जयंति ! एवं वुच्चइ तंचेव जावसाहू. दखत्तं जंते ! साहू
आलसियत्तं साहू ? जयंति ! अन्तेगतियाणं जीवाणं दखत्तं-
साहू अन्तेगतियाणं जीवाणं आलसियत्तं साहू से केण्ठेणं
जंते ! एवं वुच्चइ तंचेव जाव साहू ? जयंति ! जेइमे अह-
म्मिया जाव विहरंति एएसिणं जीवाणं आलसियत्तं साहू.
एएणं जीवा आलसासमाणा नो बहूणं जहा-सुत्ता तहा-
आलसा जाणियवा जहा-जागरा तहा-दस्का जाणियवा
जाव संजो एत्तारो जवंति. एएणं जीवा दस्कासमाणा बहूहिं
आयरिय-वेयावच्चेहिं उवच्चाय-वेयावच्चेहिं थेवर-वेयावच्चेहिं
तवस्सी-वेयावच्चेहिं गिलाण-वेयावच्चेहिं सेहवेयावच्चेहिं कुल-
वेयावच्चेहिं गण-वेयावच्चेहिं संघवेयावच्चेहिं साहमी-वेया-
वच्चेहिं अत्ताणं संजोएत्तारो जवंति. एएसिणं जीवाणं
दखत्तं साहू सेतेण्ठेणं तंचेव साहू. सोइंदिय-वसठेणं जंते !

जीवे किं बंधइ ? एवं जहा कोह वसठे तहेव जाव अणु-
परियट्टइ एवं चरिंदियवसठेवि जाव फासिंदियवसठेवि
जाव अणुपरियट्टइ. ठउमठेणं जंते ! निदाएज्जावा पयला-
यच्चवा ? हंता निदाएच्चवा पयलायच्चवा जहा हसेच्चा तहा.

अर्थः—हवे दुर्बलादिकने तेमज कहे ठेः—ब० अनंतरे बलवंत-
पणुं जं० हे जगवान ! सा० जलु ? के दु० दुर्बलपणुं सा० जलुं ?
इति प्रश्न. उत्तर. ज० हे जयंति ! अ० केटलाएक जीवने ब० सबलपणुं
सा० जलुं, अने अ० केटलाएक जीवने दु० दुर्बलपणुं सा० जलुं. से०
ते शा अर्थे जं० हे जगवान ! ए० एम बु० कहुं ? के जा० केटलाएक
सबला जला, अने केटलाएक निर्बल जला. इति प्रश्न. उत्तर. ज० हे
जयंति ! जे० जे जीव अ० अधर्मिक इत्यादिक पुर्वोक्त सर्वे बोल के-
हेवा जा० जावत् वि० विचरे. ए० ए जीवने दु० दुर्बलपणुं जलुं. ए०
ए जीव इत्यादिक ए०ज० जेम सु० सुतानी वक्तव्यता कही, त० तेम
दु० दुर्बलनी केहेवी. एटले सुता सरीखो दुर्बल पक्ष जाणवो. ब०
बलवंतनी वक्तव्यता ज० जेम जा० जागतानी वक्तव्यता कही तेम
केहेवी. जा० यावत् सं० संजोग जोरुणहार थाय. ए० ए जीवने ब०
बलवंतपणुं सा० जलुं. से० तेणे अर्थे ज० हे जयंति ! ए० एम कहुं.
तेमज जा० यावत् जलो. वली जयंति पुठे ठे के, हे जगवान ! द०
काहापणुं (उद्यमपणुं) जलुं ? के आ० आलसपणुं सा० जलुं ? ए
प्रश्न. उत्तर. ज० हे जयंति ! अ० केटलाएक जी० जीवने द० दक्षपणुं
एटले उद्यमवंतपणुं जलुं, अने अ० केटलाएक जी० जीवने आ० आल-
सपणुं जलुं. से० ते शा अर्थे ? जं० हे जगवान ! ए०बु० एम कहुं. तं०
तेमज जा० यावत् सा० जला एटलासुधी केहेवुं ? ज० हे जयंति ! जे०
जे जीव अ० अधर्मिक अधर्मानुगत इत्यादिक जा० यावत् करतायका
वि० विचरे, ए० जी० ए जीवने आ० आलसपणुं सा० जलुं. ए० ए
जीव आ० आलसु यथायका नो० नही ब० घणा प्राणीने ज०सु० जेम

સુતાની વક્તવ્યતા કહી તળઆળ તેમ આલસુની પણ વક્તવ્યતા કેહેવી. જળજાળ જેમ જાગતાની વક્તવ્યતા કહી તળદળ તેમ માહ્યાની વક્તવ્યતા કેહેવી. જાળ યાવત્ સળ સંજોરુણહાર થાય, ઇટલા સુધી કેહેવું. ઇળ જીવ દળ માહ્યા થયાથકા બળ ઘણા આળ આચારજની વેળ વૈયાવૃત્તને વિષે, ઝળ નપાધ્યાયની વૈયાવૃત્તને વિષે, થેળ સ્થિવરની શ્રુતવૃદ્ધની વૈયાવૃત્તને વિષે, તળ તપશ્વીની વૈયાવૃત્તને વિષે, ગિળ ગીલાણની વૈયાવૃત્તને વિષે, સેળ શિષ્યની વૈયાવૃત્તને વિષે, કુળ કુલની વૈયાવૃત્તને વિષે, ગળ ગણની વૈયાવૃત્તને વિષે, સળ સંઘની વૈયાવૃત્તને વિષે અને સાળ સાધર્મિની વૈયાવૃત્તને વિષે, અળ આત્માને સળ સંજોરુણહાર થાય. ઇળ એવા જીવને દળ દક્ષપણું ઝલું. સેળ તેણે અર્થે જળ હે જયંતિ ! इत्यादिक. તળ તેમજ કેટલાએકને આલસપણું અને કેટલાએકને દક્ષપણું સાળ ઝલું હોય. વલી જયંતિ પુઠે ઢે કે, સોળ શ્રોતિંદ્રિને વળ વશેકરી ઝળ હે ઝગવાન ! જીળ જીવ કિંળ શું કર્મ બાંધે ? ઇ પ્રશ્ન. ઇળ એમજ જળ જેમ-કોળ ક્રોધને વળ વંશ કહ્યો તેમ કેહેવું. ઇટલે સાત કર્મની પ્રકૃતિ બાંધે इत्यादि. તળ તેમજ જાળ યાવત્ અળ પરિભ્રમણ કરે. ઇળ એમ ચળ-ચક્ષુ-ઇંદ્રિને વશે પણ કેહેવું. જાળ યાવત્ ફાળ સ્પર્શ-ઇંદ્રિને વશે પણ તેમજ કેહેવું. જાળ યાવત્ સંસાર પરિભ્રમણ કરે. ઢળ ઢદમસ્થ ઝળ હે ઝગવાન ! મનુષ્ય નિળ સુખે જાગે? નિંદ્રા કરે ? પળ ઝનો રહી નિંદ્રા કરે ? इति प्रश्न. उत्तर. હંળ હા જયંતિ ! નિળ નિંદ્રાયમાન થાય, તથા પળ પ્રચલાયમાન થાય. જળ જેમ હળ હસવાને વિષે કહ્યું, તળ તેમ નિંદ્રાને વિષે પણ કેહેવું.

જાવાર્થ:—હવે જુઝ ! અધર્મી જીવ તો સર્વથા ઝુંઝા ઢે, પણ જાગતા પાંચ આશ્રવ સેવે, હિંસા કુરુ કપટ કરે, અને સુતા નિંદ્રામાં ઇટલું. પાપ ન કરીશકે. ઘણું પાપ ટલ્યું, તેમાટે સુતા ઝલા કહ્યા. હવે જુઝ ! નિંદ્રામાં સુતા શું ઝેલું કામ કરે ઢે ? નિંદ્રાલેતાં પણ સાતઆઠ કર્મ બંધાય કહ્યું ઢે. શાલ સૂત્ર-ઝગવતી શતક પ્રાંચમે ઝદેશે ચોથે. તે પાઠ:-

जीवेणं जंतं! निदायमाणेवा पयलायमाणेवा कइ कम्मपग-
मीज बंधइ? गो०! सत्तविह बंधएवा अठविह बंध एवा एवं
जाव वेमाणिए पोहत्तिएसु जीवेगिंदिय वच्चो तिय जंगो॥

अर्थः—जी० जीव जं० हे जगवान ! निद्रा करतो थको प० प्रच-
लायमान (विशेष निद्रा) करतो थको क० केटला कर्मनी प्रकृति बं०
बांधे ? इतिप्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! स० आउखुं न बांधे त्यारे सात
कर्मनी प्रकृति बं० बांधे, अने आउखुं बांधे त्यारे अ० आठ कर्मनी
प्रकृति बं० बांधे. ए० जा० एम यावत् वे० वैमानिक सुधी केहेवुं. पो०
बहुवचनने विषे पुंठली परे जी० जीवपदने तथा एकिंदियना पांच पदने
विषे एक जंगो. शेष १ए दंरुके ति० त्रण जं० जांगा.

जावार्थः—हवे जुज ! निद्राथी सातआठ कर्म बंधाय, त्यारे पापी
जीवने सुता जला केम कहा ? पण अहियांतो अपेक्षाय वचन ठे. ते
जागतानी अपेक्षाय निद्रामां सुताने थोरुं पाप लागे, अने घणुं पाप
टाढ्युं ते माटे सुताने जला कहा. एमज पापी जीवने दुर्बल आलसुं
जला कहा. ए न्याये कोइने तृषा लागी तेथी काचुं पाणी पोवा मांड्या,
पण अरिहंतना वचनथी तेमां असंख्याता जीव जाणीने पीवुं ठोरुयुं,
पण तृषा न खमाय तेथी उंनुं पाणी पीवुं. हवे उंनुं तथा काचुं पाणी
ए बे टाळी न शकाय, तेथी उंना पाणीनी साजे काचा पाणीनुं पाप
टाढ्युं, ते गुण नीपन्यो. कारणके निमित्त कारण विना दया न पलाय.
हवे जेम पोते थोका पाप साटे घणुं पाप टाढ्युं ते गुण थयो, तेमअने-
राने घणुं पाप लागतुं जाणी, थोका पाप साटे घणुं पाप टळावे तेमां
गुण केम नही थाय ? पोतानुं पाप टाळ्यामां गुण हशे तो अनेरानुं पाप
टळाव्यामां पण गुण हशेज; अने टालताने जलो जाण्यामां पण गुण
हशेज. एम ४१ प्रश्नमां पण जाणवुं. ते उपर द्रष्टान्त कहिये ठीथे: जेम
कोइने राजाए सो रुपीया दंरु कर्या. तेथी घरना धणी जाणे के माहारा
सो रुपीया गया. तेवामां कोइ प्रधान प्रमुख वच्चे पकी, पचास रुपीया

ઢોઢાવી પચાસજ રૂપીયા દેવરાવ્યા. તેથી તે પુરુષ તેને શું જાણે ? એ પાપીએ માહારા પચાસ રૂપીયા યોવરાવ્યા, એમ જાણે ? કે એમ જાણે ? જે શાબાશ જાણ, તમે માહારા પચાસ રૂપીયામાં ઢુટકો કરાવ્યો, તમે મને ઘણો ગુણ કર્યો એમ કહે ? એ રીતે ગુણ લે કે અવગુણ લે ? તે વિચારો. એમ ધૃ પ્રશ્નમાં અનેરાનું પાપ ટલાવ્યું તે પણ જવજવમાં ગુણજ લે.

વલી તેરાપંથી કહેઢે કે, “ બીલામી પ્રમુખ હિંસક જીવ ઝંદર પ્રમુખ ગરીબ જીવને મારે, તેને ઢોઢાવે તો, ઢોઢાવે તેના ઝપરતો રાગ આવ્યો, ને બીલામી પ્રમુખ ઝપર દેષ આવ્યો. એ રાગદેષનાં ફલતો કરવાંઢે. વલી જેમ જાણું પીરશ્યું ને જમનારના મોંઢા આગલથી યોશી લે, તે ઢ્રષ્ટાન્તે ઢોઢાવનારને જોગાંતરાય લાગે. ” તેનો ઝત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જોજનવાલા તો કમાઈ કરી પીશી રાંધોને જમે, અને તેનું જમવું જોજનથકીજ થાય. તે જોગાંતરાય યોશ્યા આશ્રી લાગે, પણ બીલામીના ઝંદરમાં કેટલા ટકા જલ્યા હતા ? તે કહો. કેમકે તેતો દેષ-જાવથી ઢુષ્ટ પ્રણામથી મારે ઢે. એ ઢોઢાવનારના અંતરાય દેવાના દેષ પ્રણામ નથી, પણ તેનું ઘણું પાપ ટલાવવાના પ્રણામ ઢે. વલી તમે પૂર્વે કહ્યું કે, ઢોઢાવનારનો બીલામી ઝપર દેષ-જાવ આવ્યો. એ તમારું કેહેવું અયથાર્થ ઢે. કારણકે એજ વેલાએ બીલામીને કુતરો મારે, તેને પણ દયા આણી ઢોઢાવે. એ દેષનો રાગ કેમ થયો ? હે દેવાનુપ્રીય ! ઢોઢાવવાવાલાનાતો દયાનાજ પ્રણામ ઢે, અને બીલામીનું પાપ ટલાવવાનાજ પ્રણામ ઢે. જેમ બાલકને તાવ આવતો હોય, તે બાલક ઢહીનો વાટકો પીવા લાગે. તે તેની માતા યોશી લે, તેથી તે પોતાના અજ્ઞાનપણે ઢુઃખ પામે, પણ માતાને ઢુઃખની દેણહારી ન કહીએ. હિતસુખની વાંઢનહારોજ કહીયે. વલી કરુ કરીયાનું વાટીને પાય તેથી બાલક ઢુઃખ પામે, પણ માતાને તો તાવ ગમાવવાવાલી અને સુખ દેવાવાલીજ કહીયે. તેમ બીલામી પોતાને અજ્ઞાનપણે ઢુઃખ પામે, પણ જીવ ઢોઢાવવાવાલો તો બીલામીનું પાપ ટલાવવાવાલો તથા હિતનો વંઢનહારોજ કહીએ.

तेवारे तेरापंथी कहेडे के, “ एम जबराइथी जीव बचाव्यां तथा आगलानुं पाप टलाव्यां धर्म थायतो, पहेला देवलोकनो धणी इंद्र सीमंधरस्वामी पासो जाय ते. हवे सीमंधरस्वामी जो जबराइथी जीव बचाव्यामां धर्म मानता होयतो, इंद्रने उपदेश दइ असंख्याता द्विपसमुद्रमां माबलां प्रमुख हिंसा करे ते, तेने वर्जी राखे, असंख्याता जीवोनी रक्षा करावे अने घणा जीवोनुं पाप टलावे; पण श्रीवीतरागदेवनी जबराइथी जीव ठोकावचानी श्रद्धा नथी. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! तमारा केहेवा प्रमाणे जबराइथी जीव बचाव्याथी तो पाप थाय, तेथी ए काम इंद्र करे नहीं. पण अमे तमने पुढीए ठीए के, इंद्र कोइने उपदेश दइ मिथ्यात्व ठोकावे, तेमां शुं थाय ? तेवारे तेरापंथी कहेडे के, धर्म थाय. तो हे देवानुप्रीय ! जरतक्षेत्रमां घणा कुमतिउए अठती अठती परुपणा करी चालणी चालणी धर्म करो नांख्यो ते. हवे जो अहीयां इंद्र आवीने उपदेश दे, अने कहेके सीमंधरस्वामीए कहुं ते के, फलाणो धर्म साचो ते एम कहे. तथा घणा जीवोने तीर्थकर केवलीना दर्शननी चाहना होय तेमने दर्शन करावी लावे तो घणा जीवोनुं मिथ्यात्व बुटे, अने समकित पामे. ए तो धर्मनुं कार्य ते. ए समजावचामां तो तमे पण धर्म कहोडो. ए धर्मनुं काम इंद्र केम न करे ? ते कहो. पण हे देवानुप्रीय ! कोइना केहेवाथो काम करे तेने अनुकंपा न कहिये. प्रत्यक्ष जीव मरतो देखी कोमल करुणा जाव आणी कार्य करे, ते प्रणामनेज अनुकंपा कहीए. ते अनुकंपा जीवने क्षयोपशम जावथी आवे.

धुली तेरापंथी कहेडे के, “ ४१ प्रश्नमां पैसा आपी अचित्त वस्तु खवरावी जीवनी रक्षा करावी आगलानुं पाप टलाव्युं, तेमां त्रण कन्यानी दृष्टान्ते धर्म पुन्य नथी. जेम त्रण कन्याउमां, एकतो श्रावकनी बेटी, एक वेश्यानी बेटी, अने एक ब्राह्मणनी बेटी. ३ ए त्रण जणीए त्रण कसाइने बकरां मारवा लइ जता देखी, जे श्रावकनी बेटी हुंती तेणे कसाइने उपदेश दइ बकराने ठोकाव्यां, १ वेश्यानी बेटीए कुशील सेवीते ठोकाव्यां, २ अने ब्राह्मणनी बेटीए घरेणुं, धन परिग्रह.

दइ ठोकाव्यां. ३ हवे ए त्रण जणांमां उपदेश दइ ठोकाव्यां तेमां तो धर्म ठे, पण कुशील सेवीने ठोकाव्यां तेमां, अने दाम घरेणुं दइ ठोकाव्यां तेमां धर्म नथी. जो घरेणुं परिग्रह दइने ठोकाव्यां तेमां धर्म हशे तो कुशील सेवीने ठोकाव्यां तेमां पण धर्म हशे. ” एवी कुयुक्ति मेलवे ठे. तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! तमारा पुज्यजीने घणा वर्षे आठ्या शांजलीने तमारा श्रावक श्रावीका सामा आठ्या, अने वंदणां करी रसोइत तैयार करावी बारमुं वृत निपजाव्युं. तेमां बे तमारा पुज्यनी पक्की रागीणी बाइत मेांकी आवी. तेमने तमारा पुज्यजीए पुठ्युं के, हे बाइत ! तमे मोंकी केम आवी ? त्यारे तेमणे कह्युं के, चोर अमने मारगमां मढ्या. तेमां एक जणी तो कहेके में कुशील सेवी केरु मुंकावी (बुटी), अने एक कहे के में तो घरेणुं आपीने केरे मुंकावी. हवे तमारी कहेणीने लेखे एके चोथो आश्रव सेवराव्यो, अने एके पांचमो आश्रव सेवराव्यो. हवे तमारा पुज्यजी प्रायश्चित केने देशे ते कहो. त्यारे तेरापंथीए कहेवुंज पने के, कुशील सेव्युं तेने प्रायश्चित दे. तो हे देवानुप्रीय ! कुशील सेवी तथा परिग्रहो देइ जीव ठोकावे ते बन्नेने सरखां केम गणोढो ? कारण के जेणे कुशील सेवराव्युं, तेणे तो पोतानां अने आगलानां बंनेनां मोह कर्म पोख्यां. असंख्याता पंचेंद्रिजीवनी हींसा बंनेने लागी, अने एक पंचेंद्रिजीवनी रक्षा कीधी. हवे आगलानुं एक पंचेंद्रि जीवनुं पाप टलाव्युं, ते तो चोखुंज कामठे, पण असंख्याता पंचेंद्रि जीवनी घातकुशील सेवतां बंनेने लागे, तेमां नफो थोको, अने तोटो घणो, तेथी ए काम अकरवा जोग्य ठे; पण घरेणुं दइ बकरां ठोकाव्यां, तेने कया जीवनी हींसा लागी ? ते कहो. ए कुहेतु केम मले ? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ कुशील सेव्यां सेवराव्यामां तो चोथुं पाप ठे, अने परिग्रहो सेव्यां सेवराव्यामां पांचमुं पाप ठे. गृहस्थिनुं खावुं पीवुं अने घरेणुं, ए परिग्रहामां ठे. ” एम कहे ठे, तेनो उत्तरः—

હે દેવાનુપ્રીય ! ખાતું પીતું ઘરેણાં ને કપડાં, એ તો આઠ ફરસી પુદ્ગલ છે, રૂપી છે, અને નજરે આવે છે; અને અઢાર પાપને તો જગવાને રૂપી ચોફરસી કહ્યાં છે, તે નજરે આવે નહીં. શાખસૂત્ર જગવતી શતક બારમેં ઉદ્દેશે પાંચમેં. તે પાંચમું પાપ મુર્ખા, તૃષ્ણા, મમતા, ચોફરસી છે તેને કહીયે; પણ ખાવા, પીવા, અને ઘરેણાને પરિગ્રહો ન કહીએ. એ ન્યાયે ઘરેણાં દેડ બકરાં ઢોઠાબ્યાં તેણે પોતાના તૃષ્ણા-મમતારૂપ પરિગ્રહો ઘટાડ્યો, જીવની રક્ષા કરાવી, અને આગલાનું પાપ ટલાવ્યું. એ પ્રત્યક્ષ ગુણનું કાર્ય છે. તે વિવેક વિના દીસતું નથી. વલ્લી ખાતું, પીતું, ઘરેણું ને કપડાંને પરિગ્રહો કહે, તેને પુઠીએકે, પાંચમા પાપ પરિગ્રહા ઠતાં જીવને કેવલ-જ્ઞાન ઝપજે કે નહિ ? તેવારે કહેઢેકે, પરિગ્રહાથકાં કેવલ ન ઝપજે. તેવારે પાતું કહેવું કે, મરુદેવી માતા હાથીની અસ્વારીએ લાચો કરોઠોનાં ઘરેણાં પેહેરેલ થકાંને કેવલજ્ઞાન કેમ ઝપજ્યું ? તે કહો. તેવારે કહેઢે કે, “તૃષ્ણા-મમતાને પરિગ્રહો કહીએ, તે મટી ગઈ તેથી કેવલ ઝપજ્યું; પણ ખાવા પીવા કપડાં ઘરેણાં અને હાથીની અસ્વારીને પરિગ્રહો ન કહીએ. એ ઝપર મમતા હોય, તે મમતાને પરિગ્રહો કહીએ.” તો જુઝ ! હે દેવાનુપ્રીય ! એકતાલીસ પ્રશ્નમાં દેવાવાલાની અને લેવાવાલાની મમતા-તૃષ્ણા પરિગ્રહો છે, તે રૂપી-ચોફરસી પુદ્ગલ છે, તે દીધાં લીધાં જાય નહીં. બંનેનાં પોતપોતાની પાસેજ રહે, અને અહોયાં દેવાવાલે તો ઝલટો પોતાની મમતા તૃષ્ણા-રૂપ પરિગ્રહો ઘટાડ્યો છે. તેની શાખ સૂત્ર જગવતી શતક પાંચમે તે પાઠ:—

ગાહાવશ્સણં જંતે ! જંતા વિક્ષિણમાણસ્સ કશ્સે જંમં
સાશ્ચેવા જંમંયસે અણુવણિસિયા ગાહાવશ્સણં જંતે
તાઝં જંમાઝ કિં આરંજિયા કિરિયાકચ્ચહ જાવ મિત્તાદં-
સણ કિરિયા-કચ્ચહ કશ્ચસ્સવાત્તાઝ જંમાઝ કિં આરંજિ-
યા કિરિયાકચ્ચહ જાવ મિત્તાદંસણ કિરિયાકચ્ચહ ? ગોઠ!
ગાહાવશ્સ તાઝં જંમાઝ આરંજિયા કિરિયાકચ્ચહ જાવ

अपचरकाणी मित्रादंसणवत्तिया सियकच्चइ सियनोकच्चइ
कइयस्सणं ताउ सवाउ पयणु जवइ. गाहावइस्सणं जंते !
जंमेविकिणमाणस्स जाव जंमेसेउवणीएसिया कत्तियेस्सणं
जंते ! ताउ जंमाउ किं आरंजिया किरियाकच्चइ जाव
मित्रादंसणकच्चइ ? गो० ! कत्तियस्स ताउ जंमाउ हेवि-
ह्वाउ चत्तारि किरिया कच्चइ मित्रादंसण किरियाए जय-
णाए गाहावइस्सणं ताउ सवाउ पयणुइ जवइ. गाहाव-
इस्सणं जंते ! जंमे जाव धणेयसे अणुवणिएसियाए ए-
यंपि जहा जंमे उवणीए तहा णेयव्वं चउहो आलावगो
धणेयसे उवणीए सिया जहा पढमो आलावगो जंमेयसे
अणुवणिएसिया तहा णेयव्वो पढ्मं चउहाणं एको गमो ॥

अर्थः—गा० गाथापतीने जं० हे जगवान ! जंमा० क्रियाणां वेच-
ताथकाने क० क्रइक (क्रियाणाना ग्राहक) जं० ते ज्ञांरु प्रत्ये सा०
संचकार अंगीकार करे, जं० ते क्रियाणुं अ० जेणे संचकार्युं तेने आप्थुं
नथी. तेवारे गा० गाथापतीने जं० हे जगवान ! ता० ते जं० क्रियाणा-
थकी किं० शुं ? आ० आरंजनी किं० क्रिया लागे ? के परिग्रहनी, माया-
प्रत्ययनी, अपचखाणीनी जा० यावत् मि० मिथ्यादर्शन-प्रत्ययनी किं०
क्रिया लागे ? अने क० क्रइकने जं० ते क्रियाणाथकी किं० शुं आ०
आरंजनी किं० क्रिया लागे ? जा० यावत् मि० मिथ्यादर्शन-प्रत्ययनी
किं० क्रिया लागे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! गा० गाथा-
पतीने ता० ते जं० क्रियाणाथकी आ० आरंजनी, परिग्रहनी अने
मायाप्रत्ययनी जा० यावत् अ० अपचखाणीनी क्रिया नियमथकी लागे,
अने मि० मिथ्यादर्शन-प्रत्ययनी क्रिया सि० मिथ्यादृष्टि होय तेने लागे,
अने सम्यक्दृष्टि होय तेने न लागे. क० ते क्रइकने संचकारना देण-
हारने स० हजी तेणे क्रियाणुं लीधुं नथी ते माटे सघली क्रिया हस्व

लागे, अने यहस्थीने ते क्रियाणुं हजी तेनुं ठे ते माटे मोटी लागे. गा० गाथापतीने ज० हे जगवान ! ज० क्रियाणुं वेचतायकाने जा० यावत् ज० ते क्रियाणुं जेणे संचकार्युं तेने आप्युं होय तो क० ते क्रियाणांना ग्राहकने ज० हे जगवान ! ज० ते क्रियाणाथकी किं० शुं ? आ० आरंजनी क्रिया लागे ? तेमज जा० यावत् मि० मिथ्यादर्शन-प्रत्ययनी क्रिया लागे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! क० ग्राहकने ते ज० क्रियाणाथकी क्रियाणुं दीधुं माटे च० पेहेली आरंजनी आदि चार क्रिया मोहोटी लागे, अने मि० मिथ्यात्वने मिथ्यादर्शन-प्रत्ययनी क्रिया लागे, पण सस्यकृष्टिने न लागे. ते माटे ज० जजना कही. गा० गाथापतीने (क्रियाणुं दीधुं ठे ते माटे) ता० ते सर्व प० पातली लागे. गा० गाथापतीने ज० हे जगवान ! ज० जंरु जा० यावत् इत्यादि त्रीजा आलावानो पाठ पाठला बीजा सरखो केहेवो. धन दीधुं नथी त्यां सुधी केहेवो; अने कइकने हेठली चार क्रिया लागे, अने मिथ्यादर्शननी क्रिया कोइ वखते लागे अने कोइ वखते न लागे, अने गाथापतीने ते धननी क्रिया धन अणलीया माटे पातली लागे. ए त्रीजुं सूत्र बीजा सूत्र सरखुं केहेवुं. तेम बीजे सूत्रे “जंमेजवणिण” ए सूत्रने विषे कइकने पांच क्रिया मोटी लागे अने गाथापतीने पातली लागे. तेम ए बीजा सूत्रने विषे केहेवी. एनो पाठ वली ज० जेम पेहेला आलावाने विषे “ जंमे अणुवणिसिया गाहावइस्सणं ताउ आरंजिया किरियाकच्चइ मिथादंसण किरिया सियकच्चइ सियनोकच्चइ कइयस्सणं ताव सव्वानं पयणुइ जवइ” एम पाठ ठे. तेम ए पाठ च० चोथे आलावे केहेवो. कारणके गाथापतीए धन दीधुं ठे तेथी तेने धननी मोटी । या लागे; अने कइकने धन दीधुं ठे माटे तेने पातली लागे. एम पाठने अनुसारे पेहेला आलावानो अने चोथा आलावानो एक सरखो पाठ जाणवो.

ज्ञावार्थः—हवे जुज ! क्रियाणुं अने धन दीधुं तेने चार पांच क्रिया पातली कही, अने राखवावाला जवरी कही. ए न्याये ४१ प्रश्नमां घरनुं अव्य दीधुं; तेने परिग्रहादिकनी क्रियापातली पनी. त्याने

दाम दइ अचित रुपी-आठ-फरसी पुद्गल खवरावी घणा जीवनी रक्षा करावी, आगलानुं हिंसानुं पाप टलाव्युं तेमां गुण केम नथी ? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “जीव जीव्या तेतो दया नथी, अने जीव मरे ते हिंसा नथी; पण जीव मारे तेने हिंसा लागे, अने जीव न मारे तेने दया नीपजे.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जीव मुळ अने जीव जीवतो रह्यो ते तो कारण ठे, अने हिंसा लागी अने पाप टाव्युं टलाव्युं ते कार्य ठे. ए कारणनो नाश केम करो ठो ? केमके कारण विना तो कार्य नीपजे नही. जेम कोइए कंदोइना हाटनी सुखमी पोते खावी ठोमी अनेराने ठोमावी, लीलोत्री पोते खावी ठोमी अनेराने ठोमावी, चोरी करवी पोते ठोमी अनेराने ठोमावी. हवे कंदोइना हाटनी सुखमी रही, लीलोत्रीना जीव जीवता रह्या, अने धणीने घेर माल रह्यो, ते तो कारण ठे; अने पोतानुं अने बीजानुं पाप टलाव्युं ते कार्य ठे. हवे कंदोइनी सुखमी रही, लीलोत्रीना जीव जीवता रह्या, अने शेठना घरमां माल रह्यो, त्यारेज पाप टाव्युं; तेम जीव जीवता रह्या तोज दया नीपजी. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “कोइने साधुजीए कुशीलना त्याग कराव्या, तथा दिक्षा दीधी, तेथी तेनी स्त्री कुवामां जइ पनी. तेनुं पाप साधुजीने लागवुं जोइए. ए पण कारण अने कार्य ठे.” तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! एमां शुं जुल ठे ? जेम सुखमीना त्याग कराव्याथी सुखमी पनी रही जाणे, लीलोत्रीना जीव जीवता रह्या जाणे, अने शेठना घेरे माल रह्यो जाणे, तेम कुशीलना त्याग कराव्याथी तथा दीक्षा दीधायी तेनी स्त्री कुवे परुशे एम जाणीने त्याग करावशे तो तेने पाप लागशेज; पण स्त्रीने मरती जाणे तो साधु मुनीराज त्याग करावेज नही. ए कारण अने कार्य साचुं ठे, पण ते सुखमी अने लीलोत्री, बीजो कोइ खाशे अने चोरीने धन लेशे, तेने पाप लागशेज; पण त्याग कराववावाळाने तो ए वस्तु रही. हवे जेना जोगथी ए वस्तु रही, तेनेज गुण नीपज्यो अने पाप टाव्युं. एम ४१ प्रश्नमां दाम दीधा, वस्तु

ખવરાવી અને જવરાઈ કોધી તે તો કારણ છે; અને જીવની રક્ષા કરી આગલાનું પાપ ટલાવ્યું તે કાર્ય છે. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “ઉપદેશ દઈ જીવ ઢોઢાવે તેમાં તો ધર્મ છે, પણ પૈસા દઈ, વસ્તુ ખવરાવી, જવરાઈ કરી જીવ બચાવે, તેમાં ધર્મ નથી.” તેનો ઉત્તર:-

હે દેવાનુપ્રીય ! ઉપદેશ દીધો, પૈસા દીધા, વસ્તુ ખવરાવી, તથા જવરાઈ કીધી, એ તો ચાર કારણ છે; અને એ કારણથી જીવની રક્ષા થઈ, આગલાનું પાપ ટલ્યું, તે કાર્ય છે. હવે ઉપદેશ દઈ જીવ ઢોઢાવ્યો, તે તો કાર્ય તથા કારણ બંને શુદ્ધ છે, અને પૈસા દઈ, વસ્તુ ખવરાવી, કે જવરાઈ કરી જીવ ઢોઢાવ્યા, એ કારણ તો ત્રણે અશુદ્ધ છે, પણ જીવની રક્ષા થઈ, પાપ ટલ્યું, એ કાર્ય શુદ્ધ છે. હવે તમે એ કારણ અશુદ્ધ દેખાતીને કાર્યમાં પાપ કેમ કહો છો ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “જેનું કારણ અશુદ્ધ છે તેનું કાર્ય શુદ્ધ નથી.” તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! રાયપ્રશેણી સૂત્રમાં ચિત્ત પ્રધાને કપટાઈ કરી ઘોઢા રથ ઢોઢાવી, અનેક જીવની ઘાત કરી, પ્રદેશી રાજાને સમજાવ્યો. એ કારણ અશુદ્ધ ? કે કાર્ય અશુદ્ધ ? એ કારણ અશુદ્ધ છે તેમાં તો પાપ છે, પણ પ્રદેશીને સમજાવ્યો તે કાર્ય શુદ્ધ છે, તેમાં પાપ નથી. તેને શ્રી વીતરાગદેવે ધર્મ દલાલી કહ્યો છે; પણ કારણ અશુદ્ધનો પક્ષ લઈને પાપ દલાલી કહી નથી. એમજ જ્ઞાતા-સૂત્રમાં સુબુદ્ધિ પ્રધાને કાચા પાણીની હિંસા કરી જીતશત્રુ રાજાને સમજાવ્યો. એ કારણ અશુદ્ધ ? કે કાર્ય અશુદ્ધ ? તે કહો. તેમજ કોઈ સાધુને વંદણા કરવાને, વાણી સાંજલવાને, તથા સામાયક કરવાને, રથ પાલખી પ્રમુખની અસ્વારી કરી, મેહ વરસતાં, રાતના ઉપયોગ વિના અનેક પ્રકારનો આરંજ તથા અજયણા કરતો આવ્યો. એ કારણ અશુદ્ધ ? કે સાધુને વંદણા કરી, વાણી શાંજલી પ્રતિબોધ પામ્યો, એ કાર્ય અશુદ્ધ ? તે કહો. તેમજ નદીમાં અસંખ્યાતા જીવની ઘાત કરતાં સાધુ નદી ઉતરે, એ કારણ અશુદ્ધ ? કે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર નિર્મલાં રાખવાને

श्रीवीतरादेवनी आज्ञा आराधी, ए कार्य अशुद्ध ? ते कहो. तेमज वहेती नदीमांथी आरजाने अनंता जीवनी रक्षपाल जाणोने, साधु काढे, ए कारण अशुद्ध ? के कार्य अशुद्ध ? ते कहो. तेमज उघाफे मोढे बोलतां साधुने दान दीधुं, तथा उघाफे मोढे बोलतां देव-गुरु-धर्मने धन-कारो दीधो, ए कारण अशुद्ध ? के कार्य अशुद्ध ? वली पंचाग्नि प्रमुख अनेक हिंसा सहित तपस्या तथा कष्ट करे, तेथो पुन्य बंधाय, ने देव-तामां जाय. (शाखसूत्र उववाइजी) ए कारण अशुद्ध ? के कार्य अशुद्ध ? ते कहो. इत्यादि अनेक कारण अशुद्ध, तेनां कार्य शुद्ध जाणवां. ए न्याये उपदेश दइ जीवने बचाव्यो, तेनुं कारण अने कार्य बने शुद्ध ठे, अने दाम दइ, वस्तु खवरावी, जबराइ करी, जीव ठोमाव्यो, तेनुं कारण तो अशुद्ध ठे; पण कार्य शुद्ध ठे ते करवा योग्य ठे. तेवारे तेरापंथो कहे ठे के “अशुद्ध कारणे करीने शुद्ध कार्य करवुं नहीं.” तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! शुद्ध कारणथो कार्य सिद्धि थाय तो अशुद्ध कारण न करवुं, पण शुद्ध कारणथो कार्य सिद्धि न थाय तो, अशुद्ध कारणने तो खोटुंज जाणे, पण कार्यमा गुण घणो जाणे तो, अशुद्ध कारणथी शुद्ध कार्य करे. ते उपर द्रष्टान्त कहेठे:-“ जेम कोइ वेपारी देश-देशावरमां माल मोकले, ने हुंमी जामुं वोलाइ खरच लाग्याविना माल ठेकाणे पोहोँची जाय, सवाया दोढा दाम थाय, तेवारे तो ए कारणथो कार्य करवुं श्रेष्ठ जाणे; पण हुंमी, जामुं, ने वोलाइ खरच लाग्यां पण सवाया दोढा दाम थाय तो, वोस रुपीया खरच पणे तेने तो खोटा जाणे, पण आगल लाज घणो जाणे तो ए वेपार करे के नही ? अर्थात् करेज. ” तेम दान दयामां पण अशुद्ध कारणने तो खोटुंज जाणे, पण आगल कार्यमां लाज घणो जाणे तो ते करवा योग्य ठे. वली कोइना दिहा लेवाना जाव ठे, पण साधुनां उपगर्ण जोइए तेनो जोग नथी. तेवारे कोइक आवके उंधो, मुहपति, वस्त्र, पात्रां अने सूत्र देइ दिहा देवरावी. ए कारण अशुद्ध ? के कार्य अशुद्ध ? ते कहो. जेम ए उपगर्ण देइ दिहा देवरावी, ए कार्य करवा योग्य ठे. तेम उपगर्ण देइ सामायिक

પોસો કરાવે, તથા ૪૧ પ્રશ્નોમાં દ્રવ્યવસ્તુ દેહ, જીવની રક્ષા કરાવી આગલાનું પાપ ટલાવ્યું, તે શુદ્ધ કાર્ય કરવા યોગ્ય છે. વલી શ્રી કૃષ્ણ માહારાજે પાઠલા પરિવારની યાત્રા પીવાની સારસંજ્ઞાલ કરી, ઘણા જીવોને ધર્મ દલાવી કરી દીક્ષા દેવરાવી. એ કારણે તીર્થંકર ગોત્ર બાંધ્યું. એ ન્યાયે અશુદ્ધ કારણથી પણ શુદ્ધ કાર્ય કરવા યોગ્ય છે. હે દેવાનુપ્રીય ! ઉપદેશ દેશને જીવ ઢોળાવ્યો, તેમાં ગુણ થશે તો, બાકીનાં ત્રણ કારણથી પણ ગુણ થશેજ; પણ ઉપદેશ દેશનેજ જીવ ઢોળાવ્યામાં ધર્મ છે એમ તમે કપટાઈથી મત કહો; કારણકે તમારે લેખે અસંજતીના જીવવામાં ધર્મ નથી. એ મિથ્યા જુઠ કેમ જાણો છો ? તમારી સરધાને લેખે તો ઉપદેશ દીધામાંજ ધર્મ કહેવું જોઈએ; પણ ઉપદેશ દેશ અસંજતીને હણવાના ત્યાગ કરાવવામાં તથા ઢોળાવવામાં ધર્મ કહેવું ન જોઈએ.

વલી અનુકંપા દાન દયાના ઉત્થાપક કહેહે કે, “ જીવને ન હણવા તથા જીવનું પાપ ટલાવીને તરવું વંઢવું, તે તો સૂત્રમાં ઠામ ઠામ કહ્યું છે, પણ અસંજતી જીવને વચાવવો ક્યાં કહ્યું છે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જીવને ઝગારવાનું સૂત્રમાં ઠામઠામ શ્રી વીતરાગદેવે કહ્યું છે, પણ તમારા સરખા જીવ-દયા-અનુકંપા રહિતને સુઝતું નથી. તે સૂત્રની શાખા કહે છે. પ્રથમ તો સાધુ ત્રણ કરણ અને ત્રણ જોગે કરીને, ઢકાયના જીવને મન, વચન અને કાયાથી હણે નહી, હણાવે નહી અને હણતાને ઝલો જાણે નહી. ૩ એ ન હણવું તો ત્રણ કરણ નવ જોગે કરીને કરી જુવ્યા. હવે ઉપદેશ દેશ ઢકાયના જીવ વચાવે, તથા ઢકાયની હિંસાને ત્યાગ કરાવે, એ ન હણ્યામાં કે ઝગાર્યામાં ? વલી ઢકાયના જીવની રક્ષાવાસ્તે તથા ઝગારવાને અર્થે શ્રીવીતરાગદેવ ઉપદેશ દેવે કહ્યું છે. શાખસૂત્ર પ્રશ્નઘ્યાકરણ પ્રથમ સંવર દ્વારમાં. તે પાઠ.

इमंच सद्यजग जीव रक्षणं दयच्छयाए पावयणं जगवया
सुकहियं अत्तहियं पेच्चा जवियं आगमेसि जद सुध
नेयाउयं. ॥

अर्थः—इ० ए प्रत्यक्ष स० सर्व जगतना जीव (चोरासी लाख जीवाजोन) ने र० राखवाने विषे कारणरूप द० दयाने अर्थे पा० प्रवचन (श्री सिद्धान्त दयानो परमार्थ) ज० जगवंत श्री महावीरदेवे सु० जलो कह्यो. ए सिद्धान्तविना कांइ दयानो परमार्थ जाणे नही, ते माटे प्रवचन कछुं. ते प्रवचन आ० आत्मा (जीव)ना हीतजणी पे० जन्मान्तरे ज० शुद्ध फलपणे प्रणमे, जीव उगारवो ते प्रवचन इत्यर्थ आ० आगमे काले ज० कढ्याणनुं कारण सु० निर्दोष न्याय मार्गे वर्तवानुं कारण.

ज्ञावार्थः—हवे जुन ! प्रवचन सिद्धान्त रुपणी वाणी श्री जग-
वंते जली कही. ते शा अर्थे ? सर्व जगतना एटले ठ कायना जीवोनी
रक्षा तथा दयाने अर्थे कही. ए न हण्यामां के उगार्यामां ? सर्व गण-
धर साधु प्रमुख, त्रिविधे त्रिविधे न हणवुं, ते तो करी चुक्या. हवे
उपदेश शा अर्थे देवे ? ठ कायना जीवोनी रक्षा, दया, अने उगारवाने
अर्थेज उपदेश दे ठे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ उपदेश तो जीवनुं
तरवुं वान्छवाने अर्थे तथा आगलानुं पाप टलाववाने अर्थे दे ठे. ” तेनो
उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जीवनी रक्षा कर्याथी तथा दया पाढ्याथी पाप
टलशे, तरवुं थशे, एमां शुं जुल ठे ? श्री वीतरागदेवने तो तमथकी
अनंतुं ज्ञान हतुं, पण तमारी पेठे केम न कछुं ? के जीवने तरवाने अर्थे
वाणी प्रकाश करी ठे. हवे जो तरवाने अर्थेज वाणी प्रकाश करी
कहो ठे, तो पांच स्थावर, त्रण विगलेन्द्रि, अने अशस्त्री (मनरहित)
जीवने, श्री जगवंतनी वाणी कइ रीते तारे ? ते कहो. अहीं तो
“ सबजग जीव रंक्णछयाए ” एवो पाठ ठे. वासते ठकायना जीवनी
रक्षा तथा दयाने अर्थे उपदेश दे, वाणी प्रकाशे, एम कछुं ठे. ए न
हण्यामां के उगार्यामां ? ए कूमति उठावीने अनंता तीर्थकर तथा
केवलीमाथे आल दइ वचन उत्थापी अनंतो संसार केम वधारो ठे ?
वली चित्तप्रधाने केशीश्रमण मुनीराजने कछुं के, प्रदेशीराजाने

धर्म संज्ञत्वावशो तो घणा जीवोनी दया पलशे, रक्षा थशे. ते रायप्र-
शेणी सूत्रनो पाठः—

एवं खलु जंते ! अम्मं पएसीराया अहम्मिए जाव सय-
स्सवि जणवयस्स नो स्समं करज्जरं पवतेइ तं-जत्तिणं देवा-
णुप्पिया पयस्सिसरन्नो धम्ममाइस्केज्जा बहु गुणत्तरं खलु
होच्चा तेसिणं बहुणय दुप्पय चउप्पय मिग पसु पंखि
सिरिसवाणं तं-जइणं देवाणुप्पिया पएसिस्सरस्सो धम्म
माइस्केच्चा बहु गुणत्तरं फलं होच्चा तेसिणं बहुणं समण
माहण जिख्खूयाणं तं-जइणं देवाणुप्पिया पएसिस्स बहुणं
गुणत्तरं होच्चा जणवयस्स.

अर्थः—ए० एम ख० निश्चे जं० हे जगवान ! अ० अमारो प०
प्रदेशीराजा अ० अधर्मी है. जा० जावत् स० पोताना ज० देशने नो०
नथी स० सम्यक क० करज्जार प० प्रवर्तावतो. तं० ते माटे ज० जो
दे० हे देवानुप्रीय ! प० प्रदेशीराजाने घ० धर्म मा० कहेशो तो ब०
घणो गु० गुण ख० निश्चे हो० थशे. ते० ते ब० घणा दु० दुपद च०
चतुष्पद मि० मृग प० पशु प० पक्षी सि० उंदर स० नोखियादिने, ते०
ते माटे ज० जो दे० हे देवाणुप्रीय ! प० प्रदेशीराजाने ध० धर्म मा०
कहेशो तो ब० घणो गुण फल हो० थशे. ते० ते ब० घणा स०
समण शाक्यादिकने, मा० ब्राह्मणादिकने अने जि० जिह्वाचरने. तं०
ते माटे ज० जो तमे दे० हे देवानुप्रीय ! प० प्रदेशीने ब० घणो गु० गुण
हो० थशे. ज० पोताना देशने विषे पण गुण थासे ॥ १ ॥

ज्ञावार्थ—हवे जुठ इहां चीत्त-प्रधाने कह्युं के, हे माहाराज !
प्रदेशी राजाने धर्म संज्ञत्वावशो तो ते घणा दुपद, चौपद, पशु, पक्षी
मृग, उंदर, नोखीया, सिंह, प्रमुख जीवने मारतो रहेशे, देश प्रदेशमां
सुख थाशे, दंरु करज्जार थोको लेशे, रैयत घरी सुखशाता पामशे, अने

समण-माहणने जिह्वा सुखे मलशे. पढी केशीश्रमणे धर्म पामवाना अने न पामवाना चारचार ठाम कह्या. ए वचन नहीं हण्यामां के उगार्यामां ? इहां चित्तप्रधाने एमकेम न जाण्युं, के “असंजतीनुं जीववुं वांठवुं नही. असंजती जीव जीवता रहेसे तो बली जीवनी हिंसा करशे, ने मने अनुमोदना लागसे; अने राजा एना कर्मे करी सुवशे तेमां मने शुं.” एम तो नथी जाण्युं. पण एम जाणजो के, एवो दुष्ट सरदहणा चीत्तसार्थीनी नोहोतां. तेवारे बली तेरापंथी कहेवे के, “ एतो परना उपगार माटे, रक्षा माटे, अने गुण माटे नथी कह्युं, पण प्रदेशीराजाना तरवासारु, पाप टाकवा सारु, अने पाप टलाववा सारु गुणने माटे कह्युं ठे. ” तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! जो प्रदेशी-राजाना गुणनी खातर कह्युं होय तो, एम कहेवुं जोइए के “ हे स्वामी ! ए अधर्मी अधर्म करेवे, अठार पाप सेवे ठे, तेने तेमे समजावो, के ते अठार पाप न सेवे, अने एना आत्मानुं साधन थाय, एवं करो ”. पण इहांतो त्रण पाठ कह्या, ते परजीवने उगारवाना एटले परने उपगार करवाना कह्या ठे. ते परजीवने उगार्याथीज पोतानुं तरवुं अने आत्मानुं साधन थाशे, एमां शी चूल ठे. परजीवने उगारवानुंज चित्तप्रधाने कह्युं ते कारण ठे, अने परदेशीनुं तरवुं तथा आत्मानुं साधन थाय ते कार्य ठे. पहेलुं कारण अने पढी कार्य थाय. ते माटे साधुजी परजीव उगेर तेवो उपदेश दे. तेज रीते श्री केशीकुमारे उपदेश दीधो अने चीत्तसार्थीए धर्म दलावी कीधी. ए न हणवुं ठर्युं के परजीवने उगारवुं ठर्युं ? काह्या हो ते वीचारी जोजो. बली ठ कारणे मुनीने आहार ठोरवो कह्यो ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन २६ मानी गाथा ३५ मी ते. पाठ लखीए ठीए.

आयंके उवसग्गो, तितिरुखुया वंजचेर गुत्तीसु;
पाणीदया तवहेऊ, सरीर वोढेयण छाए. ॥३५॥

अर्थः—पूर्ववत्. जुञ्ज प्रश्न १ लो पाठ्य पांने १३ में.

ज्ञावार्थः—हवे जुञ्ज ! ए ठ कारणमां चोथा कारणमां कहुं के, प्राणी जीवनी दया तथा रक्षाने अर्थे साधु आहार ठोमे, पण एम न कहुं के, पोताने तरवा अर्थे, अथवा पाप टालवा अर्थे आहार ठोमे; कारण के प्राणी जीवनी दया पाली, तथा रक्षा कीधी, ए कारणथी तरुं थशेज. एमां शुञ्जुल ठे. ए कार्य ठे, पण कारणथी कार्य सिद्ध थाय ते माटे इहां कारण कहुं ठे. ए न्याये असंजती जीवनुं जीवुं वान्ठुं, जगारवो, दया पालवी, ने रक्षा करवी. वली जगवती शतक पेहेले उदेशे नवमे, असंजती जीवनुं जीवुं वंठुं तथा रक्षा करवी कही ठे. ते पाठः—

अहा कम्मेणं जंते ! जुंजमाणे समणेनिगंथ किंबंधइ, किंपकरेइ किंचिणेइ जाव किंउवचिणइ ४ ? गो० ! आ-
हाकम्मेणं जुंजमाणे आउय वज्जाउं सत्त कम्म पगमीउं
सिढिल बंधण बंधान धणिय बंधण बंधान पकरेइ जाव
अणुपरियट्टइ. से केण्ठेणं जाव अहाकम्मेणं जुंजमाणे
जाव अणुपरियट्टइ ? गो० ! अहाकम्मेणं जुंजमाणे आ-
याए धम्मं अवक्कमइ आयाए धम्मं अवक्कममाणे पुढवि-
कायं णावकंखइ जाव तसकायं णावकंखइ जेसिंपियणं
जीवाणं सरीराइ आहार माहरेइ तेविजीवे णावकंखइ से
तेण्ठेणं गो० ! एवं बुच्चइ अहाकम्मेणं जुंजमाणे आउय-
वज्जाउं जाव सत्तकम्म पगमिउं जाव अणुपरियट्टइ. फासु
एसणिज्जेणं जंते ! जुंजमाणे किंबंधइ ४ जाव किं उंवचि-
णइ ? गो० ! फासु एसणिज्जेणं जुंजमाणे आउयवज्जाउं
सत्तकम्म पगमिउं धणियबंधणबंधान सिढिलबंधणबंधान
पकरेइ दीहकालठिइयाओ रहस्सकालठिइयाओ पकरेइ

तिष्ठाणुजावाओ मंदाणुजावाओ पकरेइ बहुप्पएसग्गाओ
अप्पएसग्गाओ पकरेइ आनयंचणं कम्मं सियबंधइ सिय-
नोबंधइ असाया वेयणिज्जचणं कम्मं नोचुज्जो १ उवचि-
चिणइ अणादियं अणवदग्गं दीहमइ चानरंत संसार
कंतार वीईवयइ. से केण्ठेणं जंते ! जाव वीईवयइ ?
गो० ! फासु एसणिज्जेणं जुंजमाणे समणे निग्गंथे आयाए
धम्मं नाइकमइ आणाए धम्मं अणइकममाणे पुढविकायं
अवकंखइ जाव तसकायं अवकंखइ जेसिंपियणं जीवाणं
सरीरायं आहारइ माहारेइ तेविजीवे अवकंखइ ॥

अर्थः—अ० आधाकर्मी (ते साधुने अर्थे सचित्तनुं अचित्त करीने
आपे ते) जुं० जोगवतोथको स० साधु किं० शुं बांधे, किंप० शुं पकके,
किंचि० शुं चले जा० यावत् किंज० शुं उचपणे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो०
हे गौतम ! आ० आधाकर्मी आहार जोगवतोथको आ० आनखुं व०
वर्जीने स० सात कर्मनी प० प्रकृति सि० सिथिल बंधने बांधी होय ते
ध० द्रढ बंधने बांधे. हलवा कर्मने सुधा ताणी बांधे. जेम रेशमनी
गांठ बांधीने मधुसिष्टे घुंटीथकी जेम गाढी नीवरु थाय तेम बंधन
करे. जा० यावत् रहस्सकाल ठिइयाउं दीहकाल ठिइयाउं पकरेइ मंदा-
णुजाउं तिष्ठाणुजावाओ पकरेइ अप्पएसग्गाओ बहुप्पएसग्गाओ पकरेइ
आनयचणं कम्मं सियबंधइ सियनोबंधइ असायावेयणिज्जस्सणं कम्मं
जुवो १ उवचिणइ अणादियं अणवदग्गं दीहमइ चानरंत संसार
कंतारे अनंतीवार परित्रमण करे. हवे गौतम पुढे ठे. से० ते शा अर्थे ?
हे जगवान ! एम कहुं. जा० यावत् अहा० आधाकर्मी आहार जुं०
जमतोथको साधु जा० यावत् अ० चतुर्गति संसारने विषे अनंतिवार
जमे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! अ० आधाकर्मी आहार जुं०
जमतोथको साधु आ० आत्माए करी ध० चारित्र धर्म अ० अतिक्रमे

एतावता धर्मशी पमे. आ० आत्माए करी ध० धर्म अ० अतिक्रमतोथको
 उलंघतोथको पु० पृथ्विकायना जीवनी एा० अनुकंपा न आवे, दयाप्रमाण
 रहित थाय. जा० यावत् अपकाय, तेजकाय, वायुकाय, वनस्पतिकाय
 अने त्रसकाय बे इंद्रियादिकने एा० विणाशे तेने दया न आवे. ज० जे
 जीवना स० शरीरनो आ० आहार करे ते० ते जीवनी पण एा० अनु-
 कंपा न आवे. से० तेणे अर्थे गो० हे गौतम ! ए० एम कथुं, के आ०
 आधाकर्मी जु० जोगवतोथको साधु आ० आउखुं वर्जीने जा० यावत्
 स० सात कर्मनी प्रकृति बांधे जा० यावत् चतुर्गतिरूप संसारने विषे
 अ० परित्रमण करे. फा० प्रासुक अचित्त ए० एषणिक (४२ दोषरहित)
 आहार, ज० हे जगवान ! जु० जोगवतोथको साधु किं० शुं कर्म बांधे
 जा० यावत् किं० शुं प्रदेश बंधन वधारे ? इति प्रश्न. गो० हे गौतम !
 फा० निर्दोष जु० जोगवतो थको साधु आ० आउखुं वर्जी स० सात
 कर्मनी प्रकृति ध० गाढे बंधने बांधो होय ते सि० सिथिल बंधणे करे,
 ते कर्म प्रकृति निर्जरीने सिथिल करे. दी० दीर्घकालनी स्थितिनी होय
 तेने र० थोळा कालनी स्थितिनी करे, ति० तीव्र अनुजाग रसरूप होय
 तेने मं० मंद अनुजाग रसरूप करे, व० घणा प्रदेशनी होय तेने अ०
 अल्प प्रदेशनी करे, आ० आउखा कर्म सि० केटलाक बांधे अने सि०
 केटलाक न बांधे. अ० अशाता-वेदनी कर्म नो० वारंवार उपचले नही.
 अ० आदि अंत रहित दो० दोर्घ मध्य जाग ठे जेनो, एवी चा० चार
 गतिरूप संसार कं० अटवीनो वी० पार पामे. से० ते शा अर्थे ? ज०
 हे जगवान ! जा० यावत् वी० व्यतिक्रमे, संसार तरे. इति प्रश्न. उत्तर.
 गो० हे गौतम ! फा० प्रासुक ए० एषणिक जु० जमतो थको स० साधु
 तपश्ची नि० निर्ग्रथ० आ० आत्माए करी ध० श्रुतचारित्ररूप धर्म प्रत्ये
 ना० उलंघे नहिं. वली आ० आझाए करी ध० श्रुतचारित्ररूप धर्म प्रत्ये
 अण० अणउलंघतो थको साधु पु० पृथ्विकायना जीवनी अव० दया
 वांछे, जा० यावत् त० त्रसकाय बे इंद्रियादिक जीवनी अ० रक्षा करे, ज०
 जे जी० जीवना स० शरीरनो आ० आहार करे ते जीवनी पण रक्षा करे.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आधाकमीं आहार जोगवे तेने सात कर्म ढीलानां गाढां बंधाय, यावत् चतुरगति संसारमां दीर्घकाल सुधी परि-
त्रमण करे. ते शा अर्थे हे जगवान ! एम कछुं ? उत्तर. हे गौतम !
आत्मानो धर्म (ज्ञान दर्शन चारित्र) उलंघे, पृथ्वीकायनी अनुकंपा न
करे, दया न पाले, रक्षा न करे, आउखुं (जीववुं) न वान्ढे, एम ठका-
यनी अनुकंपा दया न आवे, आउखुं जीववुं न वान्ढे, तेथी जीव रुत्रे.
ए न्याये असंजतीनुं आउखुं (जीवीतव्य) वंढे ते संसारमां न रुले.
वली जे प्रासुक निर्दोष जोगवे ते सात कर्म गाढानां ढीलां करे, यावत्
चारगतीरुप संसारने उलंघे, पार पामे. ते शा अर्थे हे जगवान ! एम
कछुं ? हे गौतम ! आत्मानो धर्म (ज्ञान दर्शन ने चारित्र) उलंघे नही,
ठ कायना जीवनुं जीवीतव्य (दया) वान्ढे, जे जीवोना शरीरनो आहार
करे, ते जीवोनुं पण जीवीतव्य (दया) वान्ढे, तेथी संसार समुद्र तरे. ए
ठ कायनुं जीवीतव्य वंढयुं, दयापालो, तथा रक्षा करी, तेथी तरवुं कछुं;
पण एम न कछुं के “ निर्दोष जोगवे तेणे पोतानुं पाप टाड्युं, तेथी संसार
तरे.” ए ठ कायनुं जीवीतव्य वान्ढयुं तथा दया पालो ते तो कारण ठे, अने
पाप टड्युं अने तरवुं थयुं ते कार्य ठे. ते कारणथी कार्य सिद्ध थाय. ते
माटे इहां श्री वीतरागदेवे कारण कछुं ठे. ए न हएयामां के उगार्यामां ?
ए न्याये ठ कायना जीव असंजतीनुं जीववुं उगारवुं सिद्ध थाय ठे.
वली साधु परजीवनुं उगारवुं अने जीववुं वान्ढे. शाख सूत्र दशाशुत-
खंध अध्ययन सातमें. ते पाठः—

मासियणं निख्वू केवइ उवसयं अगणिकाएणं चामेच्चा
णोसेकप्पइ तंपमुच्च निक्खमित्तएवा पविसित्तएवा तद्धणं
केइ बांहाएगाहाय आगसेच्चा णो से कप्पइ तं अवलंबि-
त्तएवा पवलंबित्तएवा कप्पइ से आहारियंरित्तए ॥१४॥

अर्थः—मा० मासिक पक्किमाधारी निखुने के० कोइ अनार्यउ०
उपाभयने विषे अ० अग्नि-कायेकरो चा० बाले, एटले कोइ अनार्य आग

खगाने, त्यारे णो० ते पन्निमाधारीने न कट्ठे तं० ते लाहे लाग्याथी ते नि० स्थानकथी बाहार नीकलवुं, अथवा प० बाहारथी मांही पेसवुं. तं० त्यां के० कोइ आर्य समद्वष्टि तथा श्रावक ते बलतामांहीथी बां० ब्राह्म ग्रहीने आ० ताणे तो णो० न कट्ठे से० ते पन्निमाधारीने तं० ते ताण्-वावाळाने अ० बांहेकरीने ग्रही राखवो प० वारंवार काळी राखवो. क० कट्ठे से० ते पन्निमाधारीने अ० यथा इयां सुमति चाली नीकलवुं कट्ठे अने ते साधुने ते उपाश्रय आग्नथी बळ्यानी बीके नीकलवुं न कट्ठे; पण कोइक काढे तो ते बलीजाशे तेनी द्याने अर्थे नीकलवुं कट्ठे.

ज्ञावार्थः—हवे जुं ! जिनकट्ठी तथा अजिग्रहधारी साधु लाहे लाग्याथी पोताना जीवितव्यनी आशाए सुखने अर्थे नीकले नही, पण अनेरो कोइ दयावंत, साधुने बलता देखीने काढवा आवे तो विलंबरहित नीकले, जरापण ढील करे नही. ए न हण्यामां के उगार्यामां ? केमके साधुना नव जोगमां तो हिंसानुं पाप लागतुं नथी. ए न्याये जीवतुं जीवतुं बान्ठवुं, उगारवुं अने रक्षा करवी ते स्पष्ट रीते सिद्ध ठे. बली साधवी नदीमां वेहेती होय तेने साधु काढे तो आझा जलंघे नही. शाख सूत्रं ठाणायंग ठाणे नवमे. ए न हण्यामां के उगार्यामां ? तथा सुयगमंग श्रुतकंधे पहेले अध्ययन अग्यारमें. ते पाठ.

द्वणंतं णाणुजाणेज्जा आयगुत्ते जिइंदिए ठाणाइ संति
सद्धिणं गामेसु नगरेसुवा ॥१॥ तहागिरं समारंज अत्थि
पुन्नं-ति णोवए अहवा एत्थि पुणंति एवमेयं महब्जयं ॥२॥
दाण्ठयाय जेपाणा हम्मंति तसथावरा तेसिं सारक्खण्ठा
ए तम्मा अत्थिति णोवए ॥३॥ जेसितं उवकप्पंति अन्नं-
पाणं तदाविहं तेसिं लाजंतरायंति तम्मा एत्थि-ति णोवए
॥४॥ जेय दाणं पसंसंति वह मिहंति पाणिणं जेयणं
पन्निसेहंति वितिह्वेय करंतिते ॥५॥ दुहजं-वित्ते एत्थिपसंति

અઙ્ગિ વા નઙ્ગિવા પુણ્ણો આયં રહસ્સ હેચ્છાણં નિઘ્ણાણં
પાઞ્ણંતિતે ॥ ૬ ॥

અર્થ:—હવે જીવને હણતાં છાંડી આનુમોદે નહીં. આંડી જેની આત્મા ગુપ્ત છે અને જેણે ઇંદ્રિયો જીતી છે એવા સાધુનો ઠાંડી સંમોપે સંડોવે સંડોવે શ્રદ્ધાવંત (ધર્મ કરવાની ઇચ્છાવાળા) બૌદ્ધ્યાદિક ગાંડી ગામં અને નંડી નગરને વિષે વસનારા છે, તે તંડી આરંજ સહિત ગિંડી વાળો કરોને પુઠે છે કે, હે મહામુની ! અમે સદાવ્રત, પાણીનો પરબ આદિકં ધર્મ અર્થે કરાવીએ ? તેમાં અમને શું થાય ? એવું તેમનું પુઠવું સાંજલીને સાધુ, આંડી છે પુંડી તમને પુન્ય, છોંડી એમ ન કહે. આંડી અથવા ? છોંડી નથી પુન્ય, એમ કહેવામાં પણ મંડી મહા જ્ઞય છે. દાંડી દાનને અર્થે જેંડી જે પ્રાણી (બેંડીંદ્રિયાદિક) હવે હણાય તંડી વ્રત અને આંડી સ્થાવર (પૃથ્વીયાદિક), તેંડી તેની સાંડી સમ્યક્ પ્રકારે રક્ષાને અર્થે (તંડી તે માટે), આંડી છે તમને પુન્ય, એમ છોંડી ન કહે. અને જેંડી જેને પુર્વોક્ત સદાવ્રત પરબાદિકનું અન્ન પાણી લેવું કલ્પે એટલે જેને તથાપ્રકારના અન્ન પાણી લેવાની આશા છે, તેંડી તે જીવોને લાંડી લાજાન્તરાય થાય. તંડી તે કારણે પુર્વોક્ત અનુષ્ઠાનમાં તમને પુન્ય નથી છોંડી એમ પણ ન કહે. જેંડી જે સાધુ દાંડી દાનને પંડી પ્રસંશે તે વંડી વધ હિંસા ઇચ્છે છે પાંડી પ્રાણોની. (જે સાવધ દાનને અનુમોદે તે હિંસાને અનુમોદે છે); અને જેંડી જે સાવધ દાનનો પંડી નિષેધ કરે છે તે પુર્વોક્ત દાનાર્થિ જીવોની વિંડી વૃત્તિ આજીવિકાનો છેંડી હેદ કરે છે. તે માટે ડુંડી એ બે જાણા આગલા પુઠનારને છોંડી ન કહે. આંડી છે અથવા નંડી નથી તમને પુંડી પુન્ય. આંડી આત્મ રંડી રહસ્યનો હેંડી હેતુ (પાપ કર્મનો ત્યાગ જાણીને) પુર્વોક્ત વાળો બોલવી મુકે. એવો જાણા ન બોલે તે યતિ નિંડી મોક્ષ પાંડી પાને. એવો રાતે મૌન રાખવી પણ એવું મીશ્ર વચન ખુલાસે નહીંજ કહેવું.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઝ ! દાનને અર્થે જે પ્રાણી (વ્રત સ્થાવર) હણાય તે જીવની રક્ષાને અર્થે “ તમને પુણ્ય છે ” એમ ન કહે; અને જેને અન્ન-

પાણી તથા પ્રકારના કલ્પે, તેને લાજની અંતરાય પડે, તે અર્થે “ તમને યુન્ય નથી ” એમ પણ ન કહે. કારણકે જે દાનની પ્રસંશા કરે તેને ઠ કાયના વધનો વંઢણહાર કહોએ, અને જે દાનને નિષેધે તેને વૃત્તિનો ઢેદણહાર તથા અંતરાયનો દેણહાર કહીએ. એમ જાણીને સાધુ મૌન રાખે. એ જુઠ ! ત્રસ સ્થાવર જીવની રક્ષાને અર્થે “પુણ્ય છે” એમ ન કહે કહ્યું. પણ એમ ન કહ્યું કે, પોતાનું પાપ ટાલવાને અર્થે પુણ્ય છે એમ ન કહે. એ ન હણ્યામાં કે ઝગાર્યામાં ? વલી કોઈ ઝઘામે મોંઢે બોલે તેને કહે કે, “ ઝઘામે મોંઢે ન બોલો. ” એ વચન ન હણ્યામાં કે ઝગાર્યામાં ? વલી ઠકાયના જીવ હણતાને કહે કે, “ માં હણો, માં હણો, ” એ વચન ન હણ્યામાં કે ઝગાર્યામાં ? તે કહો.

તેવોરે તેરાપંથી કહેઢે કે “ ઠકાયને ન હણો ” એમ કહે તે તો આગલાનું પાપ ટાલવાને તથા તરવાને અર્થે ઉપદેશ દે ઢે.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જીવની રક્ષા થઈ તે તો કારણ છે, અને પાપ ટલ્યું, તરવું થયું, તે કાર્ય છે. કારણવિના કાર્ય થાય નહીં. શ્રીવીતરાગદેવે તો ઠામ ઠામ જીવની રક્ષાનાં વચન કહ્યાં છે, પણ તમારી પેરે એમ તો કોઈ સૂત્રમાં કહ્યું નથી કે, આગલાનું પાપ ટાલવાને ઉપદેશ દેવે. હે દેવાનુપ્રીય ! જીવની રક્ષા કરી, અને ઝગાર્યો, એ તો કારણ છે. એ કારણથી પાપ ટલ્યું તેથી કાર્ય થશેજ. વલી શ્રી વીતરાગદેવે તો ઠામ ઠામ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપ, જીવની જયણા, પાંચ સુમતિ, ત્રણ ગુપ્તિ, સંવર અને જીવની રક્ષા શ્ત્યાદિક કારણ કહ્યાં છે, અને ફલને અધિકારે ફલ કહ્યાં છે. તમે કારણનો નાશ કેમ કરોઢો ? તેવોરે તેરાપંથી કહેઢે કે “ અજ્ઞ-યદાનનો લાજતો સૂત્રમાં ઠામ ઠામ કહ્યો છે, પણ અનુકંપાનો તથા જીવ ઝગાર્યાનો લાજ કહ્યો નથી. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! કહ્યું તો છે પણ તેમ સરખાને સુઝતું નથી. જુઠ સૂત્ર ઠાણાયાંગ ઠાણે ત્રીજે, તથા જગવતી શતક પાંચમાને ઉદ્દેશે ઢઢે. સ્પષ્ટ રીતે જીવ ઝગારવાનું ફરમાન સિદ્ધ થાય છે. તે પાઠ લેખીએ ઢીએ:—

कहणं जंते ! जीवा अप्पाजयत्ताए कम्मं पकरेइ ? गो० !
पाणेअइवइत्ता मुसंवइत्ता तहारूवं समणंवा माहणंवा
अफासुएणे अणेसणिवेणं असणं पाणं खाइमं साइमेणं
पमिलान्नेत्ता एवं खलु जीवा अप्पाजयत्ताए कम्मं पकरेइ.
कहणं जंते ! जीवा दीहाजयत्ताए कम्मं पकरेइ ? गो० !
नो पाणेअइवइत्ता नो मुसंवइत्ता तहारूवं समणंवा माह-
णंवा फासु एसणिवेणं असणं पाणं खाइमं साइमेणं
पमिलान्नेत्ता एवं खलु जीवा दीहाजयत्ताए कम्मं पकरेइ.
कहणं जंते ! जीवा असुह दीहाजयत्ताए कम्मं पकरेइ ?
गो० ! पाणेअइवइत्ता मुसंवइत्ता तहारूवं समणंवा माह-
णंवा हालित्ता निंदित्ता खिसित्ता गरहित्ता अवमन्निता
अणयरेणं अमणुणेणं अप्पियकारेणं असणं पाणं
खाइमं साइमं पमिलान्नेत्ता एवं खलु जीवा असुह
दीहाजयत्ताए कम्मं पकरेइ. कहणं जंते ! जीवा सुहदीहा-
जयत्ताए कम्मं पकरेइ ? गो० ! नो पाणेअइवइत्ता नो
मुसंवइत्ता तहारूवं समणंवा माहणंवा वंदित्ता जाव पञ्चु-
वासित्ता अणयरेणं मणुणेणं पीयकारेणं असणं पाणं
खाइमं साइमेणं पमिलान्नेत्ता एवं खलु जाव पकरेइ. ॥

अर्थः—क० केवे प्रकारे जं० हे जगवान ! जी० जीव अ० अद्वय
आयुष्यरूप क० कर्म प० बांधे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! पा०
प्राणातिपात करवाथी, मु० मृत्वावाद बोलवाथी, तेमज त० तथारूप शा-
स्त्रोक्त स० साधु मा० ब्राह्मणने अ० सचित्त अ० सदोष एवा अ० अंसेन
पा० पाणी खा० खादिम सा० स्वादिम प० प्रतिलान्नवाथी ए० ए प्रकारे
ख० निश्चे करी जी० जीव अ० अद्वय आयुष्य बांधे. हवे क० कये प्रकारे

જંઠ હે પુજ્ય ! જીઠ જીવ દીઠ દીર્ઘ આયુષ્યરૂપ કર્મ પઠ બાંધે ! ઇતિ પ્રશ્ન. ગોઠ હે ગૌતમ ! ણોઠ પ્રાણાતિપાત ન કરવાથી, ણોઠ મુઠ જુઠ ન બોલવાથી, તેમજ તઠ તથારૂપ સંઠ શ્રમણ માઠ બ્રાહ્મણને પ્રાઠ અચિત્ત ઇઠ નિર્દોષ અઠ અસન, પાણી, खादीम, स्वादीम પઠ પ્રતીલાજવાથી ઇઠ એ પ્રકારે યઠ નિશ્ચે જીઠ જીવ દીઠ દીર્ઘાયુષ્ય બાંધે. કઠ કયે પ્રકારે જંઠ હે પુજ્ય ! જીઠ જીવ અઠ અશુચ્ચ દીઠ દીર્ઘાયુષ્ય કર્મ પઠ બાંધે ? ઇતિ પ્રશ્ન. ઉત્તર. ગોઠ હે ગૌતમ ! પાઠ પ્રાણાતિપાત કરવાથી, મુઠ જુઠ બોલવાથી, તેમજ તઠ તથારૂપ સઠ શ્રમણ માઠ બ્રાહ્મણને હીઠ હેલો નિંઠ નિંદિ યિંઠ યષ્ટ કરી ગઠ ગહીં અને અઠ અપમાનોને અઠ અનેરો કો-ઈક અઠ અમનોહ અઠ અપ્રીતીકારક અઠ અસન, પાન, खादीम, स्वादिम, પ્રતીલાજવાથી ઇઠ એ પ્રકારે યઠ નિશ્ચે જીઠ જીવ અઠ અશુચ્ચ દીઠ દીર્ઘાયુષ્ય પઠ કર્મ બાંધે. કઠ કયે પ્રકારે જંઠ હે પુજ્ય ! જીઠ જીવ મુઠ શુચ્ચ દીઠ દીર્ઘાયુષ્યરૂપ કર્મ પઠ બાંધે ? ઇતિ પ્રશ્ન. ઉત્તર. ગોઠ હે ગૌતમ ! નોઠ પ્રાણાતિપાત ન કરવાથી, નોઠ જુઠ ન બોલવાથી, તેમજ તઠ તથારૂપ સઠ શ્રમણ માઠ બ્રાહ્મણને વંઠ સ્તુતિ કરીને જાઠ યાવત્ પઠ સેવા કરીને અઠ અનેરો કોઈક મઠ મનોહ પીઠ પ્રીતીકારક અઠ અસન, પાણી, खादीम, स्वादीम, પઠ પ્રતીલાજવાથી ઇઠ એ પ્રકારે યઠ નિશ્ચે જાઠ યાવત્ જીવ શુચ્ચ દીર્ઘ આયુષ્ય પઠ બાંધે.

જ્ઞાવાચ્યઃ—હવે જુઠ ! આ પાઠમાં જીવ હિંસા કરે તો, જુઠું બોલે તો, તથા અસુજતો આહાર આપે તો, અદ્ય આયુષ્ય બાંધે; અને જીવને ન હણે તો, જુઠું ને બોલે તો; તથા સુજતો આહાર પાણી આપે તો દીર્ઘ આયુષ્ય બાંધે, એમ કહ્યું. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “એ ઠામે જીવ હણે તો અદ્ય આજીવું બાંધતો કહ્યો, અને ન હણે તો દીર્ઘ આજીવું બાંધતો કહ્યો. હવે અનુકંપાથી તથા જીવ જગાર્યાથી શું ફલ પામે ? યનું ફલ દેખામો.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રોય ! જગારવું એ ન હણવામાંજ આવ્યું. જેણે જીવ જગાર્યો તેણે મરણના જયથી મુંકાવ્યો કે સામો જયમાં

નાંચ્યો ? તે કહો. હે દેવાનુપ્રીય ! જીવને ઝગારવું તે શું ન હણવાથી જુઠું છે ? એમ જાણતા હો તો એક પાપી, જીવને મારે તો તે હણતો કહેવાય અને ન હણે તે ન હણતો કહેવાય. હવે જુઠુંની ! જીવ ઝગારવાવાલો શેમાં જાવ્યો ? તે તમે વીચારી જુઠું. હવે જીવને હણતો અદ્વ આયુષ્ય બાંધે અને ન હણતો દીર્ઘ આયુષ્ય બાંધે, પણ તમે ઝગારવું જુઠું માનો છો તે તમારું માનવું યમથી છે. તેનું નીરાકરણ નીચે મુજબ:—

હવે જે જુઠું બોલે તે અદ્વ આયુષ્ય બાંધે, અને જુઠું ન બોલે તે દીર્ઘ આયુષ્ય બાંધે. હવે જુઠું બોલે તેનાં અને જુઠું ન બોલે તેનાં તો ફલ કહ્યાં; પણ નિર્વધ સાચું બોલે તેનાં શું ફલ ? એ બે બોલમાં તો સાચ ન પેઠું. હવે નિર્વધ સાચું બોલે તે શેમાં પેઠો તે કહો. તેવારે તેણપંથી કહે કે “ નિર્વધ સાચું બોલે તે જુઠું ન બોલે તેમાં પેઠો. ” તેમ એક, જીવ હણે, એક ન હણે, અને એક ઝગારે. એ ત્રણ ત્રણ બોલના ઠામ જુદા કહોઠો, તેમ એના પણ ત્રણ બોલે છે. જુઠું બોલે, જુઠું ન બોલે, અને સાચું બોલે. હવે જેમ સાચું બોલે તે જુઠું ન બોલે તેમાં પેઠો, તેમ ઝગારે તેપણ ન હણવામાં પેઠો. (૧) વહી કોઈ અસુજતું આપે, કોઈ અસુજતું ન આપે અને કોઈ સુજતું આપે. એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે જે સુજતું આપે તે, અસુજતું ન આપે તેમાં પેઠો. જે અસુજતું ન. દે તેનાં જેવાં ફલ, તેવાંજ સુજતું દીધાનાં ફલ. તેમ ઝગારવું તે ન હણવામાં પેઠું, તેનાં પણ તેવાંજ ફલ. (૨) કોઈ ચોરી કરે, કોઈ ચોરી ન કરે, અને એક દીધેલું લે. હવે દીધું લે તે ચોરી ન કરે તેમાં પેઠો, તેમ ઝગારવાવાલો જીવ ન હણે તેમાં પેઠો. (૩) એક, સ્ત્રીથી વાત કરે. એક, સ્ત્રીથી વાત ન કરે, અને એક, ધર્મોપદેશની વાત કરે. હવે ધર્મોપદેશની વાત કરે, તે ધર્મ આશ્રી પાપની વાત ન કરે તેમાં પેઠો, તેમ જીવ ઝગારવાવાલો, જીવ ન હણે તેમાં પેઠો. (૪) એક, ઉપગર્ણ રાખે. એક, ઉપગર્ણ ન રાખે અને એક, ધર્મ ઉપગર્ણ રાખે. એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે ધર્મ ઉપગર્ણ રાખે તે ધર્મી, પાપમા ઉપગર્ણ ન રાખે તેમાં પેસે. તેમ જીવ ઝગારવાવાલો

જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૫) એક, પાપની વાત (રાગરંગ) સાંજલે. એક, ન સાંજલે અને એક, ધર્મ ઉપદેશ સાંજલે. એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે જે ધર્મ ઉપદેશ સાંજલે તે પાપની વાત (રાગરંગ) ન સાંજલે તેમાં પેસે. તેમ જીવ ઊગારે તે, જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૬) એક, સ્ત્રી આદિકનાં રૂપ દેખે. એક, ન દેખે. અને એક, સાધુનાં દર્શન કરે. એ પણ ત્રણ બોલ છે, હવે જે વીતરાગ સાધુનાં દર્શન કરે તે, સ્ત્રી આદિકનું રૂપ ન દેખે તેમાં પેસે. તેમ જીવ ઊગારવાવાલો, જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૭) એક, સુગંધવાસના લે. એક, ન લે અને એક, વાસના આવે તેમાં રાગ દ્વેષ ન આણે (રાગ દ્વેષને જીતે). એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે રાગ દ્વેષ જીતેતે, વાસનાના ત્યાગ કરે તેમાં પેસે. તેમ જીવ ઊગારવાવાલો જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૮) હવે એક, પાપકારી સાવધ વચન બોલે, એક, સાવધ વચન ન બોલે, અને એક, નિર્વધ વચન બોલે (સજાય કરે). એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે નિર્વધ વચન બોલવાવાલો સાવધ વચન ન બોલે તેમાં પેસે. તેમ જીવ ઊગારવાવાલો જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૯) હવે એક, સર્વથા બોલ બોલ કરે. એક, મૌન રાખે, અને એક, નિર્વધ બોલે. એ પણ ત્રણ બોલ છે. જેમ નિર્વધ વચન બોલવાવાલો મૌનવાલાનો પાંતીમાં પેસે, તેમ જીવ ઊગારવાવાલો જીવ ન હણે તેની પાંતીમાં પેસે. (૧૦) એક ફર્સથકી, સુખ દુઃખ માને. એક, ફર્સથકી સુંહાલાદિકના ત્યાગ કરે, અને એક, શીત-તાપની આતાપના લે. એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે આતાપના લેવાવાલો, સ્પર્શ ઇન્દ્રિનો વિષય જીતે, તેમાં પેસે. તેમ જીવ ઊગારવાવાલો જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૧૧) એક, મનનો જોગ માઠો પ્રવર્તાવે. એક, માઠો ન પ્રવર્તાવે અને એક, જલો પ્રવર્તાવે. એ પણ ત્રણ બોલ છે. હવે જલું મન પ્રવર્તાવે તે, માટું મન ન પ્રવર્તાવે તેમાં પેસે. તેમજ જીવ ઊગારવાવાલો જીવ ન હણે તેમાં પેસે. (૧૨) એમ વચન જોગના ત્રણ બોલ જાણવા. (૧૩) એમ કાય જોગના પણ ત્રણ બોલ જાણવા. (૧૪) એ ચૌદ બોલના બધે બોલતો સુયગમાંગ શ્રુતકંધ બીજે અધ્યયન બીજામાં છે, અને અકેક બોલના ત્રીજા બોલ માંના કેટલાએક બોલ સુયગમાંગ સૂત્રમાં છે, અને કેટલાએક જગવતી

प्रमुख अनेरा सूत्रमां ठे. त्रीजा बोलनां फल थोमा घणा धर्म आश्री श्रीवीतरागदेवे बीजा बोल सरखां कहां ठे. तेम जीव उगारे तेनां फल, जीवने न हणे तेनी परे ज्ञाना जाणवां. एम अमारे मते न हण्यामां अने उगार्यामां कांइ फेर नथी.

तेवारे तेरापंथी कहेठे के “एक, जीवने मारेठे, एक वर्जे ठे (टंटा जघनामां पमेठे) अने एक, मौन राखे ठे. हवे मौन राखवावावाने तो, जीव मारे तेनुं पाप नथी लागतुं; कारणके जगतमां अनेक जीव मरे ठे. केने केने उगारशे. केनुं केनुं पाप टालशे. पोतपोताने कर्म करी पचे ठे. मुनीराज तथा श्रावकजी केना केना जगनामां पमे. मुनीराजने तो अनेक जगतमां जीव मरे तेनुं पाप नथी लागतुं, त्यारे असंजती जीवने बचाववाना जगनामां शा वास्ते पमे. सामु पाप लागे. कारणके कोइ राजी थाय, कोइ कराजी थाय.” तेनो उत्तरः—हे देवानुप्रोय ! परोपकारनो बुद्धीवाला, परजीवने उपकार कर्मां गुण जाणे ते वास्ते उपकार करेज. जो तमारा कहेवा प्रमाणे परउपकार करवो ते पराया जगनामां पमवुं एम होयतो श्री तीर्थकरदेवने तथा केवलीने केवलज्ञान उपन्युं ते पावुं न जाय. त्यारे उपदेश शा वास्ते दे. संसारी जीवे करेलुं पाप तीर्थकर तथा केवलीने तो नथी लागतुं. उलटुं उपदेश सांजलीने कोइ राजी थाय, अने कोइ कराजी थाय. ए परना जघनामां केम पमे ? ए तीर्थकर केवली उपदेश दे ते न हण्यामां के परजीवना उपकार वास्ते ? वली वित्तियपुर—पाटणना धणी उदाइ—राजाए पाठली रातनी चिंतवणा करी के “जगवंत श्री माहावीरजी पंधारे तो ठकायने अन्नयदान दउं, दिक्षा लउं.” पढी महावीरदेव घणा साधुना परिवारे पधार्या, अने उदाइ—राजाने दिक्षा दीधी. शाख सूत्र जगवती शतक तेरमे.

हवे जुन ! उदाइ—राजानुं करेलुं पाप जगवंतने तो नोहोलुं लागतुं, पण सातसो कोशथी चालीने आव्या, रस्तामां अनेक नदीउं उलंधी हशे, साधुउंना पगथी विहारमां असंख्याता जीवोनी घात थइ हशे,

अने उदाइ राजाने दिक्का दिधाथी अनेक जीव दुःख पाम्या हशे. ए जगवंत तमारी कहेणीने लेखे उदाइ-राजाना ऊघनामां नाहकना केम पड्या ? सातसो कोशथी गया. ए न हएयामां के परजीवना उपकार वास्ते ? (१) वली चक्रवर्ति प्रमुख अनेक जीवोने केवली अने साधु उपदेश दइ दोहा दे, तेथी. श्रीदेवी प्रमुख अनेक जीव दुःख पामे. हवे केवली तथा साधु जगवंतने तो चक्रवर्ति आदिकनुं कोधेलुं पाप नथी लागतु, पण घणा जीवने दुःख उपजावीने पारका ऊघनामां केम पने ? ए न हएयामां के परजीवना उपकार वास्ते ? (२) एम अनेक जीवोने दीक्षा दे तथा श्रावको प्रमुखने कुशील प्रमुखना सोगन करावे, तेथी. स्त्रीआदिक अनेक जीव दुःख पामे. ए साधु, जगवंत तथा केवलीने तो पाप नथी लागतु. ए घणा जीवने दुःख उपजे; एवा ऊघनामां केम पने ? ए न हएयामां के परजीवना उपकार वास्ते ? (३) वली माहा शतक श्रावकने दोष लाग्यो त्वारे गौतमने मुक्तीने पायश्चित देवराब्यु. ए दोष जगवंतने तो नहोतो लागतो. ए न हएयामां के परजीवना उपकार वास्ते ? (४) वली मांहोमांहो कलेश होय ते उपशमावे तो मोक्षनी प्राप्ती थाय. शाख सूत्र ठाणायंग ठाणे आवने. ते पाठः—

अच्छिं ठाणेहिं सम्मं घमित्तवं जइतवं परक्कमियवं अस्सि-
 च्चणं-अठे णोपमाएयवं जवइ असुयाणं-धम्माणं सम्मं सु-
 णणयाए अब्भुत्तेयवं जवइ. १ सुयाणं धम्माणं उगेन्ह-
 णत्ताते अवधारणयाए अब्भुत्तेयवं जवइ. २ णवाणं-क-
 म्माणं संजमेण मकरणताते अब्भुत्तेयवं जवइ. ३ पोरा-
 णाणं-कम्माणं तवसावि-गिंचणताते विसोहणताते अब्भु-
 त्तेयवं जवइ. ४ असंगिहित परितणस्स संगेन्हणताते
 अब्भुत्तेयवं जवइ. ५ सेहं आचार गोयरं गगहणताते
 अब्भुत्तेयवं जवइ. ६ गिदाणस्स अगिदाणताते वेयावच्चं

करणताए अब्जुठेयवं नवइ. ७ साधंमिताए मधिकर-
णंसि उप्पन्नंसि तन्न अनिस्सितो वस्सिते अपक्क-गाही
मच्चन्न जावजूते कदणु साहंमिता अप्पसदा अप्पजंझा
अप्पतुमत्तुमा उवसामणताते अब्जुठेयवं नवइ. ८ ॥

अर्थः—अ० आठ ठा० स्थानके स० सम्यक् प्रकारे घ० अणपा-
म्याने विषे उद्यम करवो. ज० पाम्याने विषे यत्न करवो. प० शक्ति न
होय तोपण पराक्रम करवुं. अ० एवा अर्थने विषे णो० प्रमाद न कर
वो. हवे ते स्थानक कहे ठेः—अ० अणसांजदयो श्रुतधर्म सांजलवाने
विषे अ० उद्यम करवो. १ सु० सांजदया श्रुतधर्मने उ० ग्रहण करवाने,
अविसारवाने अर्थे, अ० अवधारवाने अर्थे अ० उद्यम करवो. २ ए० नवा
कर्म सं० संजमे करी अ० अणकरवाने विषे अ० उद्यम करवो. ३ पो०
पुर्वलां कर्म त० तपे करी वि० निर्जरवाने अर्थे वि० आत्मा विशुद्धवाने
अर्थे अ० उद्यम करवो. ४ अ० निराधार शिष्य वर्गने सं० आधार देवाने
विषे अ० उद्यम करवो. ५ से० नवदिक्षीत शिष्यने आ० ज्ञानादिक पांच
आचार गो० गोचर जिज्ञाचार ग० ग्राहावाने विषे अ० उद्यम करवो. ६
गि० रोगीनी अ० खेदरहित वैयावच करवाने विषे अ० उद्यम करवो. ७
सा० साधर्मीकने विषे अ० अधिकरण विरोध उ० मांहोमांही उपन्यायी
त० त्यां अ० राग रहित, आहारादिकनी इच्छा रहित, द्वेष रहित अ०
अपक्कपातपणे म० मध्यस्थ जा० जावे क० शुं शुं करे, ते कहे ठेः—सा०
साधर्मी अ० रागना मोटा शब्द रहित तथा अ० विखर्या वचन रहित
अ० क्रोधकृत विकार रहित आशे. एम विचारीने उ० विरोध उपश-
माववाने विषे अ० उद्यम करवो. ८

जावार्थः—हवे जुज ! ए कलह कदाग्रहनां कर्म बीजाने तो नथी
लागतां, पण ऊगमो मुंकाव्यो तेने लाज कह्यो. ए ऊगमो मुंकाव्यो ते
न हण्यामां के परजीवना उपगार वास्ते ? (६) वली मार्गमां कीमी,
मकोमी, हरीकाथ (लीलोत्री) प्रमुख पत्नी होय ते पोते टालीने नीक-

द्वयो. तेवारे मा हणो मा हणो थइ चुक्थुं. पढी बीजाने कहे के, हे जाइ ! तमे पण त्रस प्रमुख जीव उपर पग न देशो. ए उपदेश न हणायामां के परजीवना उपकार वास्ते ? (५) वली केशीगुरुने तथा चित्तसारथिने प्रदेशीनुं कथुं पाप नहोतुं लागतुं, पण कपटाइ करी घोमा रथ दोमावी हिंसा करीने चित्तप्रधान प्रदेशीराजाने लाव्यो. धर्मदलावी करी. पढी केशीश्रमणे अनेक द्रष्टांत दइ प्रदेशीने समजाव्यो. ए जगन्नामां पक्या. ए न हणायामां के परजीवना उपकार वास्ते ? (६) वली दसाश्रुतखंधमां साधुनी पन्निमाने अधिकारे कहुं ठे के, साधु अग्निमां बलतो होय त्यारे तेने कोइ दयावंत काढवा आवे ते काढनारनी अनुकंपा अर्थे नीकले ते पाठ

मासियणं निरुखू केइ उवस्सगं अगणिकाएणं धामेष्वा
णो से कप्पइ तं पमुच्च निखित्तएवा पविसित्तएवा. तद्धणं
केइ बाहाए गाहाय आगसेष्वा णो से कप्पइ तं अवलं-
वित्तएवा पवलंवित्तएवा कप्पइ से आहारियंरित्तए.

अर्थः—पूर्ववत्. प्रश्न बीजे, पाठल पांने ११७ में.

प्रावार्थः—हवे जुज ! बलता साधुने कोइ अग्निमांथी काढे तो ते काढनारनी अनुकंपाने अर्थे नीकले, पण एम न जाणे के “ ए प्राणी नीकलीने शुं धर्म करशे. जो हुं नहीं नीकलुं तो ए जेलो बलशे. तेमां मारा नव जोगमां तो हिंसा लागती नथी. ” पण तेना उपकार अर्थे सुखे नीकले. ए न हणायामां के परजीवना उपकार वास्ते ? (७) वली नदीमां आरजा रुवे तेनुं पाप साधुने तो नथी लागतुं, पण तेने अनंत जीवनी रक्षपाल जाणीने काढे. ए न हणायामां के उगार्यामां ? इत्यादिक अनेक प्रश्न उपकार उपर जाणवा. जेम आ प्रश्नोमां आगलानुं करेहुं पाप पोताने नथी लागतुं, पण उपकार अर्थे उपदेश दे तथा आटलां कार्य करे; तेम उपकार वास्ते अने आगलानुं पाप टलाववाने वास्ते जीवने बचाववो जोइए. जेना घटमां परोपकारनी बुद्धि नथी, अनुकंपा

समकितनुं लक्षण नथी अने दया नथी, तेनुं अन्नयदान पण अन्न-
विनी परे निरर्थक जाणवुं. वली जीवने बचाव्यामां पाप कहे तेने पुढवुं
के, हे देवानुप्रीय ! जीवनी रक्षा करवी तथा उपकार करवो ते तो
सूत्रमां ठामठाम बताव्युं ठे, पण अमे तेमने पुढीए ढीए के “ कया
सूत्रमां कछुं ठे के, पोताना वृत्तनी (कटपनी) मर्यादा राखीने जीवने न
बचाववो. ” वली जीवने बचाव्याथी पाप लागे, अने असंजति जीवनुं
जीववुं न वान्ठवुं, एवुं ३२ सूत्रमां, ४५ तथा ७४ आगममां अथवा
टीका चूर्णि ज्ञाप्य के प्रकरणमां क्यांय कछुं होय तो बतावो. तेवारे
जुबतो माणस बाचका चरे तेनी माफक सुयगमांग सूत्रनी जुठी शाख
बतावे ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! इहां तो एम कछुं ठे के, हे साधु
तुं संजम जांगीने असंजम करी जीववुं वान्ठोश नही. संजम धारीने
संजम ठोमीने पोतानुं असंजम जीवीतव्य वान्ठवुं नहिं, एम कछुं
ठे; पण एम नथी कछुं के, साधु तथा श्रावके ठकायना जीव असंज-
तिनुं कोइए जीववुं वान्ठवुं नहिं. वली तेरापंथी, असंजति जीवनुं
जीववुं नही वान्ठवुं ते विषे, आवश्यक सूत्रनी तथा उपाशकसूत्र प्रमु-
खनी जुठी शाख बतावे ठे. ते पाठः—

तयाणंतरंचणं अपह्निम मारणंतिय संलेहणा कूसणा
आराहणा समणोवासगस्सणं पंच अइयारा जाणियवा
णसमायरियवा तं० इहल्लोगा-संसप्पजग्गे १ परल्लोगा-सं-
सप्पजग्गे २ जीविया-संसप्पजग्गे ३ मरणा-संसप्पजग्गे ४
कामजोगा-संसप्पजग्गे ५

अर्थः—तण तेवार पढी अण ठेढलो माण मरणने अंते संण संलेष-
णा कुण तप अग्निने विषे आण आराधनाना सण श्रमणोपासकने (श्राव-
कने) पण पांच अण अतिचार जाण जाणवा एण पण समाचरवा नही.
तण ते जेम ठे तेम आलोउं. इण आलोक मनुष्यादिकनां सुख चक्र-
वृत्ति, बलदेव, अथवा वासुदेवनी रिद्धिने पामुं एवी इच्छा न करे. पण

દેવતાદિકના સુખની, ઇંદ્રાદિકના પદની ઇચ્છા જ કરે. જીવ પોતાનો મહીમામોહવ દેખીને ઘણા દીન જીવું તો ઠીક એમ ન ચિંતવે. મન અપુ-
જ્યપણું દેખીને તથા ક્રુધાદેવની સહન ન થાય તેથી ઝટ મરી જાઉં તો
સારું, એમ ન ચિંતવે. કાળ શબ્દ, રૂપ, રસ, ગંધ અને સ્પર્શ, એવા કામ-
જોગની ઇચ્છા ન કરે. “ પરલોકે આ તપના પ્રજાવે એ મને. અધિક પ્રાપ્ત
થાજો, એમ ન ચિંતવે. ”

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઓ ! ઇહાંતો એમ કહ્યું કે, સંલેષણામાં (સંથારામાં)
પાંચ બોલની વાંઘા કરવી નહીં. કરે તો સંથારામાં અતિચાર લાગે.
હે દેવાનુપ્રીય ! ઇહાંતો એમ કહ્યું છે કે, સંથારામાં ઘણાદીન જોવું તો
સારું અથવા મરણ વેહેલું આવે તો સારું. એતો પોતાનાં જીવ આશ્રી
કહ્યું છે કે, સંથારામાં પોતાને જીવવું મરવું વાંઘવું નહીં; પણ એમ
નથી કહ્યું કે, કોઈ જીવનું જીવવું મરવું વાંઘવું નહીં. એ દયા ઝઠા-
વવાને વાસ્તે મતના લીધે મૃલાબોલી સંસાર કેમ વધારો છો ? તેવારે
તેરાપંથી કહે છે કે “ જ્યારે સંથારામાં જીવવું મરવું વાંઘ્યામાં દોષ છે
ત્યારે વિનાસંથારે પણ જીવવું મરવું વાંઘે તેપણ આર્તધ્યાન છે, અને
આજ્ઞા બાહાર છે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! ધર્મધ્યાન શુક્લધ્યાન
તો સંવરનિર્જરા સમ્યક્ સહિત હોય તેને કહીયે. તે સંવરથી તો પુન્ય-
પાપરૂપી કર્મ આવતાં રોકાય, નિર્જરાથી આગલાં કર્મ તુટે (શાખ સૂત્ર
ઝગવતી શતક બીજે ઉદ્દેશે પાંચમે) અને રુદ્રધ્યાનથી પાપ બંધાય. હવે
કહો ! પુન્ય કયા ધ્યાનથી બંધાય અને દેવતાનું આગ્રહું કયા ધ્યા-
નથી બંધાય તે સૂત્ર શાખ બતાવો.

હે દેવાનુપ્રીય ! પુન્યનો અને દેવતાના આગ્રહાનો બંધ આર્તધ્યાન
(આશ્રવજ્ઞાવ) માંજ છે. સંવરજ્ઞાવમાં આગ્રહું બંધાય નહીં. શાખ સૂત્ર
ઝગવતી શતક પહેલે. હવે અપ્રશસ્ત-આર્તધ્યાનથી (આશ્રવજ્ઞાવરાગથી)
પાપ બંધાય, અને પ્રશસ્ત-આર્તધ્યાનથી (આશ્રવજ્ઞાવ સરાગથી) પુન્ય
અને દેવતાનું આગ્રહું બંધાય. શાખ સૂત્ર ઝગવતી શતક બીજે ઉદ્દેશે

पांचमे. सरागं प्रशस्त संजम तथा तप उपर पण आर्तध्यान ठे. ए न्याये प्रशस्त कार्यथी तथा प्रशस्त राग जावथी जीवुं मरुं वान्ठे, ते पुन्य प्रकृतिनुं कारण ठे. वली तेरापंथी, “ जीवुं मरुं वान्ठयामां धर्म पुन्य सरधे तेने मिथ्यात पाप लागे ” एवी परुपणा जोला जीवोने ज़रमाववा वास्ते करे ठे, पण पोतानुं जीवुं वान्ठे ठे. वचन बोलीमां बंध नथी. तेमने एवा प्रश्न पुढीए के:—(१) तमारे जीववानी बांढा नथी त्वारे साप आढ्यार्थी आघा केम जाउंढो ? (२) सांढ लढता आवता देखीने आघा केम खसोढो ? (३) सींढ आवता देखीने आघा केम जाउंढो ? (४) ह्रुकायुं कुतरुं देखीने आघा केम खसोढो ? (५) टाढ लाग्यार्थी कपर्मां केम उंढोढो ? (६) तापमांथी (बुमांथी) ठांये केम आवोढो ? (७) पेटमां सुख लाग्यार्थी ठाम ठाम घर घर नटकी आहार खावीने केम खाउंढो ? (८) वायु दाघज्वर वीगेरे शरीरमां रोग उपन्यार्थी औषधनो उद्यम करी जीवीतव्य केम वंढोढो ? (९) ठात पत्थर पकतो देखी आघा केम खसोढो ? इत्यादिक उपसर्ग उपज्यां सांसा जानतो मरण बांढयुं कहेवाय अने आघा जाउं तो जीवीतव्य वान्ठयुं कहेवाय. तमारी श्रद्धाने लेखे तो जे जग्योए बेठा तेज जग्योए बेठा रहेवुं जोइए. ए उपसर्ग उपन्यार्थी आघा केम जाउंढो, सुख लाग्यार्थी आहार केम करोढो अने रोग उपन्ये औषध केम करोढो; कारण के जीवुं वंढयां आर्तध्यान पाप लागे, तो दुःख गमाववानी बांढा, तेपण आर्तध्यानज ठे. मनगमतो संजोग मद्यो तेनो विजोग न पके तो सारुं, अने अणगमतो संजोग मद्यो ते वहेलो मटे तो सारुं, एवी चिंतवणा करे ते पण आर्तध्यान ठे. शाख सूत्र उववाइ, चार ध्यानना अधिकारमां.

हवे जुल ! हे देवानुप्रीय ! जो जीवुं वान्ठुं नही तो दुःख गमावुं पण वान्ठुं नही. तमे सर्पादिकना उपसर्ग उपन्यार्थी आघां केम जाउंढो ? सुख गमाववाने आहार केम करोढो ? तथा रोग गमाववानी बांढा केम करोढो ? तमे कहेता हता के जीवुं न वान्ठुं. स्थारे ए

उपाय करी जीवुं केम वान्छुं ? ए बोलीने केम बदलोओ ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ घणा दीन संजम पाळ्याथी लाज घणो ठे. ते घणा दीन संजम पालवानी वान्छा वास्ते एटला उपाय करीए ठीए. अमारे जीववानी वान्छा नथी. ” तेनो उत्तर:-हे देवानुप्रीय ! गजसु-कमाल मुनीराजतो माताने हाथे जोजन करी, संजम लेइ तेज दीवसे उपसर्ग सही मोक्ष गया. ते शुं लाज थोमो थयो ? वली दिहा लइ उपसर्ग उपन्याथी समे प्रणामे सामा मंने तथा समे प्रणामे संथारो करे, तेमां लाज घणो के माल खाइ घणा दीन संजम पाले तेमां लाज घणो ? ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, उपसर्ग आव्याथी सामा मंने तथा संथारो करे तेने धन्य ठे. तो हे देवानुप्रीय ! तमारे लेखे तो जीववानी वान्छा करवी नही. तमारे तो संथारोज करवो श्रेष्ठ ठे. पण जगवंते तो दुःख गमाववाने अर्थे तथा जीवीतव्यने अर्थे आहार करवो कह्युं ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन ठवीसमें, गाथा तेवीसमी. ते पाठ:-

वेयण वेयावच्चे इरियिछाएय संजमछाएय,

तह पाणवत्तियाए ठंठ पुण धम्म चिंताए ॥ ३३ ॥

अर्थ:—पुर्ववत्. जुं प्रश्न ? लो पाने १०मे.

जावार्थ:—हवे जुं ! अहीतो ठ कारणे आहार करवो कह्युं ठे; अने तमे कहोओ के, एक संजम पालवाने अर्थे एटला उपाय करीए ठीए, औषध लावीए ठीए, अने आहार करीए ठीए. ए मृषावाद केम बोलीओ ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ असंजम जीवीतव्य न वान्छुं, पण संजम जीवीतव्य वान्छायामां धर्म ठे, ते मांटे एटला उपाय करी संजम जीवीतव्य वान्छीए ठीए. ” एम कहेठे, पण आगल ए वचन पण पलटी जशे, कारणके जुग-बोल्याना वचनमां बंध नथी. ते वास्ते तेरापंथीने पुठुं के “ तमारा साधुने कोइ अनार्य फांसी दइ गयो. ते देखी कोइ दयावंत, ए साधुं संजम घणा दीवस पालशे एवा मोटा मुनी-राज ठे, एम जाणी अनुकंपा आणीने शुद्ध प्रणामथी खोले तथा कजे.

ए. संजम जीवीतव्य खोलनारे वान्ढयुं, तेमां पाप केम कहोढो ? तेमज कुतरो करमे तेने ह्काळे, परुताने बचावी ले, इत्यादिक सर्पादिकना अनेक उपसर्ग उपजता देखी, घणा दीन संजम पालशे एम जाणीने टाळे. ए संजम जीवीत्व उपसर्ग टालनारे वान्ढयुं एमां पाप केम कहोढो ? ” तेवारे तेरापंथी कहेढे के, “ गृहस्थीनी साहाज साधुए वान्ढवी नही, तेथी पाप कहीए ठीए. जेम संथारामां खावाना त्याग ठे तेने अनुकंपा आणीने खवरावे तथा संथारो जंगावे तेने पाप थाय; तेनी पेरे अनुकंपा आणीने धर्मार्थे साधुनी फांसी खोले तेने पाप कहीए ठीए. ” एवा कुहेत मेलवी बोधां लोकोने बेहेकावे ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! साधुतो गृहस्थीने धर्म थाय तेवां पण घणांक कार्य न वान्ढे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन ३५ में, गाथा १८ मी. ते पाठः—

अचणं रयणं चैव, वंदणं पूयणं तहा;

इष्टि सत्कार सम्माणं, मणसावि न पढए ॥ १८ ॥

अर्थः—अ० चंदनादिके करी अर्चवुं, २० रत्न मंरुननुं रचवुं, चै० निश्चे वं० वांदवुं (गुणनुं करवुं,) पु० पुजवुं, तेमज इ० लब्धिनी रिद्धि अन्नादिक देवे करी स० सत्कार स० सन्मान, एटलां वानां म० मने करीने पण न० न प० वान्ढे. ॥ १८ ॥

भावार्थः—हवे जुड ! इहां कहुं के, साधुए गृहस्थीनी वंदणा के सत्कार सन्मानादिक वान्ढवो नही, पण गृहस्थी साधुने वंदणा करे तथा आदर सन्मान दे तेने धर्म थाय के नही ? तेम साधु तो गृहस्थी नी साहाज न वान्ढे, पण कोइ दयावंत फांसी खोले, उपसर्ग टाळे, तेने पाप कया न्यायथी कहो ढो. वली गृहस्थीने घेर सुखमी प्रमुख देखी साधु मनमां एम न वान्ढे के, मने वोहोरावे तो ठीक; पण वोहोरावे तेने धर्म ठे. तेम साधुनो उपसर्ग टाळे तेने धर्म ठे. वली तमे संथारो जंगववानो कुहेतु मेलव्यो, पण संथारामां तो खावापीवाना त्याग ठे. ते त्याग कोइ दुष्टबुद्धि, मिथ्यादृष्टि के धर्मनो

द्वेषी होय ते जंगवे तेने तो पाप लागे, पण तेना जंगव्या त्याग साधु जांगे नही. वली जेम संथारामां खावापीवाना त्याग ठे तेम फांसीथी खुद्दा थवाना तथा कुत्ता प्रमुखना उपसर्गथी वचवाना साधुने त्याग नथी. कोइ दयावंत खोले तो सुखे खुले, पण साधुए गृहस्थीने खोलवानुं केहेवुं नही. ए साधुनो कढप ठे. तेमज साधु गृहस्थीने विनय करवानुं, सामा आववानुं, उन्ना रहेवानुं अने उपसर्मीपे आववानुं, कढप नथी तेथी केहे नही; पण गृहस्थी साधुनो विनयादिक करे तेने तो गुणज ठे. तेम फांसी खोले तथा उपसर्ग टाले तेने पण गुण जाणवो. पण सूत्रसेलीना अजाण त्यागने अने कढपने उलख्याविना मोहमदमां ठक्या बोले के, संथारो जंगवे तेनां फल अने फांसी खोले तेनां फल एक सरखां ठे. एम कहे तेने समकिति केम कहीये. वली तेरापंथीने केहेवुं के, साधुनुं साधू संजम जीवीतव्य वान्ठे तेमांतो तमे पण धर्म कहोढो, अने जगवंते पण सूत्र ठाणायांगमां कहुं ठे के, साधवी नदीमां कुवती होय तेने दयाना जावेकरी साधू काढेतो आझा उलंधे नही. संजम जीवीतव्य वान्ठयुं कहीये. ए लेखेतो जगवंत श्री माहावीरदेवे गोशालाने अनुकंपारस आणीने वचाव्यो. ते पण जगवंते संजम जीवीतव्य वान्ठयुं कहीये. तेमां तमे जगवंतने पाप लाग्युं कहोढो अने जगवंतने चुक्या कहोढो. ते कया न्याये ? जेम साधवी संजमधारी ठे, तेम गोशालाने पण जगवंते पोतानो शिष्य कह्यो ठे. शाख सूत्र जगवती शतक पंदरमे. ते पाठ लखीए ठीए:—

ततेणं समणेजगवं महावीरे गोसालं मंखलिपुत्तं एवंवयासि
जेति ताव गोसाला तहारूवस्स समणस्सवा माहणस्सवा
तंचेवजाव पज्जुवासंति किमंगपुण गोसाला तुम्मं मए चेव
पद्दावित्तेजाव मए चेव बहूसुतीकए ममं चेवमिच्चं विप्पन्निवणे.

अर्थ:—त० तेवारे स० श्रमण जगवंत श्री महावीर स्वामी गों०
गोशाला मं० मंखलीपुत्रने ए० एम केहेता ह्वा. जे० जे ता० ते गो०

હે ગોશાલા ! તઁ તથારૂપ સઁ શ્રમણ તપસ્વી માઁ બ્રાહ્મણ તં તેમજ જાઁ યાવત્ શબ્દે સમીપે એક પણ વચન આર્યજાતું ધર્મસંબંધી સુવચન શાંત્રલે તે પણ તે પ્રત્યે વાંદે, નમસ્કાર કરે, યાવત્ કલ્યાણકારી, મંગલકારી, દેવસમાન, ચૈત્યસમાન જાઁ યાવત્ શબ્દે પઁ શેવા કરે. તો કિઁ ઘણું શું કહોયે, તુજોને પુઁ વલી ગોઁ હે ગોશાલા ! તુઁ તુજ-પ્રત્યે મઁ મેંજ ચઁનિશ્ચે પઁ પ્રવજ્યાં (દિક્ષા) દીધી ઇત્યાદિ જાઁ યાવત્ મઁ મુજથકી ચેઁ નિશ્ચે બઁ બહુ શ્રુત થયો. તેજુલેશ્યા પામીને સમર્થ થયો તે મઁ મુજથોજ ચેઁ નિશ્ચે મિઁ તેં અનાર્થપણ વિઁ પ્રતિવજ્યું.

જાવાર્થ:—હવે જુઝં ! ગોશાલો પ્રજ્ઞની સાથે ૭ વર્ષ સુધી રહ્યો, લાજ અલાજ સુખ દુઃખ જેલાં જોગવ્યાં, માંહોમાંહી સુખ ચિંતવતા રહ્યા, અને પઠી મિથ્યાત્વ પ્રવજ્યો. સમોસરણમાં આવ્યો ત્યાં જગવંતે એમ કહ્યું કે, હે ગોશાલા ! મેં તને મુંઝવ્યો, પ્રવજ્યાં (દિક્ષા) દીધી, જણાવ્યો અને બહુશ્રુત કર્યો. એ શ્રીમુખથી વીતરાગદેવે કહ્યું. એ જગવંતનો શિષ્ય ગોશાલો, તેને જગવંતે સંજમ ધારીને બચાવ્યો, તેમાં જગવંતને પાપ કર્મ લાગ્યાં તથા ચુક્યા કહો તો, પાણીમાં કુવતી સાધવીને કાઢવાથી ધર્મ કયા ન્યાયે થશે. જો સાધવીને નદીમાંથી કાઢયામાં (બચાવ્યાથી) ધર્મ હશે તો, જગવંતે પોતાના શિષ્ય ગોશાલાને બચાવ્યો તેમાં પણ ધર્મ હશે. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ જગવંત જ્યારે ઢઘ્ઘસ્થપણે હતા ત્યારે ઢ લેશ્યા અને ઝાઠ કર્મ હતાં. ગોશાલા ઉપર રાગ આવ્યો તે કૃષ્ણાદિક માઠી લેશ્યાના પ્રણામ છે. તે રાગના પ્રણામે કરી ગોશાલાને બચાવ્યો તેથી પ્રજ્ઞને ચુક્યા કહોયે ઠીણ. ”

એવાં જુઝાં આલ પ્રજ્ઞને દેહે તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! ઢઘ્ઘસ્થ તીર્થ-કરમાં દિક્ષા લીધા પઠી ઢ લેશ્યા કયા સૂત્રમાં કહી છે ? તે બતાવો. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ સામાયક-ચારિત્રમાં, હેદા-ચાપની-ચારિત્રમાં, કષાયકુશીલ-નિયંત્રામાં અને મનપર્યવ-જ્ઞાનમા ઇત્યાદિકમાં ઢ લેશ્યા કહી છે, અને સામાયક-ચારિત્ર, કષાયકુશીલ-નિયંત્રો અને મનપર્યવ-

જ્ઞાન ઢઘ્ઘસ્થ તીર્થકરમાં હોય છે. એ ન્યાયે જગવંતમાં ઢ લેશ્યા કહીયે ઢીએ. ” તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! એ બોલોના ધણી તો ઘણા સાધુ છે. સામાયક-ચારિત્રના અને કષાયકુશીલ-નિયંતાના ધણી જઘન્ય ઉત્કૃષ્ટા પ્રત્યેક હજાર જોઈ કહ્યા છે. તે જઘન્ય, મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટા ચારિત્રના ધણી છે, અનંતગુણા હાણી અધિક છે, ઢઘાણ વઘિયાં છે. તે કર્મને વશે પાઠા પમે તો નિગોદમાં પમે, અને ઉત્કૃષ્ટો અનંતો કાલ અર્ધ-પુદ્ગલ સુધી જમે. એ કૃષ્ણાદિક ત્રણ માઠી લેશ્યાના પ્રણામ આવે ત્યારે સંજમનો વિણાશ થાય. વલી સામાયક, ઢેદોસ્થાપની-ચારિત્ર અને કષાયકુશીલ નિયંતો એક જવમાં જઘન્ય એક વાર આવે અને ઉત્કૃષ્ટો પ્રત્યેક સોવાર આવે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૨૫ મેં, ઉદ્દેશે ૬ ઢે તથા ૭ મેં. ત્યાં ઢ નિયંતા અને પાંચ સંજયા ચારિત્રના અનેક પ્રકાર કહ્યા છે. તે પહેલા કૃષ્ણાદિક ત્રણ માઠી લેશ્યાના પ્રણામ આવે તેને પાઠા વાલી લે, મિઢામિ ડુક્કરું ઇત્યાદિક પ્રાયશ્ચિત લે; અને કર્મને વશે પાઠા ન વલે તથા પ્રાયશ્ચિત ન લે તો સંજમ જાય. હવે ચાર જ્ઞાનથી પમે ત્યારે પહેલાં તો કિંચિતમાત્ર લેશ્યા વર્તે, પઠી મનપર્યવ-જ્ઞાન અને ચારિત્ર નિયંતો જાય, તે આશ્રો ઢ લેશ્યા કહી દીસે છે. એ ન્યાય દેખાઓને જગવંતમાં પણ સામાયક-ચારિત્ર, કષાયકુશીલ-નિયંતો અને મનપર્યવ-જ્ઞાન હોય, તેથી સમચય ઢ લેશ્યા કહી, તેમ જગવંતને પણ ઢ લેશ્યા હોય એમ કહે છે તેને પુઢીએ કે, સામાયક-ચારિત્ર તથા કષાયકુશીલ-નિયંતાવાલામાં તો સંજમ જઘન્ય, મધ્યમ અને ઉત્કૃષ્ટો પણ હોય અને અનંતગુણ હીંણ અધિક પણ હોય. હવે જગવંતમાં કયો સંજમ હોય તે કહો.

હે દેવાનુપ્રીય ! જગવંતમાંતો ઉત્કૃષ્ટો નિર્મલો સંજમ ઢઘ્ઘસ્થપ-ણામાં પણ કહ્યો છે. શાખ સૂત્ર આચારાગમાં. વલી સામાયકચારિત્ર અને કષાયકુશીલ-નિયંતામા ઢ લેશ્યા કહી, તેથી જગવંતમાં ઢ લેશ્યા કહે, તેના કેહે તેને લેખેતો કોઈ તીર્થકરે પંદર જવ પણ કર્યા જોડે.

अने कोइ तीर्थकर कर्मने वशे त्रष्ट थइने चार गतिमां अनंतो काल अर्धपुद्गल सुधी रुढ्या (जम्या) पण जोइए, अने एक जवमां नवसोवार संजम जाय आवे एम पण थवुं जोइए. वली सामायक-चारित्र अने कषायकुशील-नियंठामां बत्तीस बोल कह्या ठे. शाख सूत्र जगवती शतक पचोसमें, उद्देशे बढे तथा सातमें. ते प्रमाणे बद्मस्थ तीर्थकरमां सर्व होवा जोइए. हे देवानुप्रीय ! सामायक-चारित्रादिकनी शाख देखानी जगवंतमां ठ लेश्या कहो तो, सर्व बोल सामायक-चारित्रादिकमां कह्या ते बद्मस्थ तीर्थकरमां केम नथी केहेता ? वली सामायक-चारित्र अने कषायकुशील-नियंठामां तो कटप पांच कह्या ठे:—वीथ-कटपी (कटप प्रमाणे रेहेवुं) १, अवीथ-कटपी (कटप रहित) २, जिन-कटपी (अजिग्रहधार) ३, स्थिवर-कटपी (हमणा साधु आरजा विचरे ठे ते) ४, अने कटपातित (वीतराग) ५. तेमां बद्मस्थ तीर्थकरमां दिहा लीधा पढी कटप एक कटपातितज होय एम कहुं ठे. शतक २५ में. हवे सामायक-चारित्र कटपातितमां अने कषायकुशील-नियंठा कटपातितमां ठ लेश्या कोइ सूत्रमां तथा टीका प्रकरणमां क्याय पण कही नथी. तमे एवा मतना लीधा जगवंत उपर कुरुआ आल केम थोढो. वली सामायक-चारित्रादिक सर्व बोलमां ठ लेश्या कही ठे, ते द्रव्य लेश्या जाणीए ढीए. लेश्या द्रव्य अने जाव, बे प्रकारे कही ठे. तेमां द्रव्य लेश्याने रुपी आठ फर्सी कही ठे. जेमां पांच वर्ण, पांच रस, बे गंध अने आठ फर्स होय ते शरीरादिकना वर्णादिकने कहोये; अने जाव लेश्याने अरुपी कही ठे, तेमां वर्ण, रस, गंध अने फर्स नथी. शाख सूत्र जगवती शतक १२ में, उद्देशे ५ में. ए न्याये ज्ञानमां, समकितमा, चारित्रमां, नियंठामां अने चोवीस दंरुकमां, सर्वमां जाव-लेश्या केहे-शोतो द्रव्य-लेश्या शेमां होय ते कहो. साधुजीमां द्रव्य-लेश्या होय के नहि ते कहो; कारणके साधुजीमा द्रव्य-लेश्या जाव-लेश्या न्यारी-न्यारी तो कोइ ठेकाणे कही नथी.

वली नारकीमां पेहेली त्रण मावी लेश्या कही ठे, पण ते द्रव्य

लेश्या जाणीये ठीए; कारण के जावे तो क्षायकादिक समकितना प्रणाम तथा उदासीजाव पाठला जवनां कीधेलां पापने निंदे, पोतानी आत्माने धिक्कार देवे, ते प्रणाममां जावे जली लेश्या होय तो नाकारो नहि. वली जवनपति अने वाणव्यंतरमां लेश्या चार कही ठे. त्यां पण पद्म शुक्ल जावे होयतो नाकारो नहि. वली समकितिमां अनंतानुबंधी चोकमीना क्रोधादिक उपशम्या तथा खप्या, ते कइ लेश्यानुं लक्षण कहीये ? ते उत्तराध्ययनना ३४ मा अध्ययनथी वीचारीने कहो. वली ज्योत्षि अने पहेला बीजा देवल्लोके लेश्या एक तेजु कहीठे. त्रीजे चोथे अने पांचमे देवल्लोके लेश्या एक पद्म कहीठे. आगल ठठा देवल्लोकथी मांमीने पांच अनुत्तर विमान सुधी लेश्या एक शुक्ल कहीठे, ते पण द्रव्य लेश्या कही दीसे ठे. जावे कृष्ण, नील, अने कापोत माठी लेश्या होय तो नाकारो नही; कारणके ठकायनुं अवृत सेवे, रागद्वेष, परजीव उपर ओह जाव करे, देवांगनाथी जोग जोगवे अने अनेक प्रकारनां जुळू करे, ते प्रणामोने जावे केवी लेश्या कहीये ते कहो. उत्तराध्ययन सूत्रना ३४ मा अध्ययनमां तो ए लक्षणने जावे कृष्णादिक माठो लेश्यानां कहां ठे, ते वीचारी जोजो. वली सूत्रमां तो नारकी तथा देवतामां लेश्या समचय कही ठे पण द्रव्ये जाणीए ठीए, अने जावे तो ठए दीसेठे. उत्तराध्ययन सूत्रना ३४ मा अध्ययनमां ठ लेश्यानां लक्षण कहां ठे, ते वीचारी जोजो. तेम सामायक-चारित्रमां, वेदोस्थापनी-चारित्रमां, कषायकुशील-नियंठांमां अने मनपर्यव-ज्ञानमां समचे ठ लेश्या कही, ते द्रव्ये जाणीए ठीए. जो जावे होयतो पुलाक, बकुस अने पमिसेवणा, ए त्रणे नियंठावाला मूलगुण अने उत्तरगुणमां दोष लगावे, तेमां पण त्रण लेश्या कहीठे; अने कषाय-कुशील तो अप्पमिसेवो ठे, एटले मूलगुण, उत्तरगुणमां दोष लगावे नही, त्यारे तेमां जावे ठ लेश्या केम संजवे ? कारण के जावे तो साधुजगवंतमां लेश्या त्रण जलीज होय. वली साधुजगवंतमां जावे ठ लेश्या कहे, तेने पुढोए के, आरंज लागे ते कइ लेश्याथी लागे ? द्रव्य ठ लेश्या अजीव

कहों ठो तेथी लागे? के जाव लेख्या जीवना प्रणाम, तेथी लागे? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, द्रव्य ले.या अजीव ठे, तेथीतो आरंज पाप लागे नही, पण जाव लेख्याथी (जीवना प्रणामथी) आरंज पाप लागे ठे. त्यारे जुज ! आरंज लागे ते आश्री लेख्याना प्रश्न कर्या, त्यां साधुजीमां त्रण नली लेख्या कहो. शाखसूत्र नगवती शतक १ले उद्देशे १ले ते पाच.

जीवाणं जंतं ! किं आचारंजा परारंजा तदुजचारंजा अ-
णारंजा ? गो०! अहेगइया जीवा आचारंजावि परारंजावि
तदुजचारंजावि णोअणारंजा. अहेगतिया जीवा णो आ-
चारंजा णोपरारंजा णोतदुजचारंजा अणारंजा. सेकेणठेणं
जंतं ! एवं बुच्चइ अहेगइया आचारंजावि एवं पमिउच्च-
रियवं गो०! जीवा डुविहा पं०तं० संसार-समावणगाय
असंसार-समावणगाय. तढणं जेते असंसार-समावणगा
तेणंसिद्धासिद्धाणं णोआचारंजा जाव अणारंजा. तढणं
जेते संसार-समावणगा ते दुविहा पं०तं० संजयाय असं-
जयाय. तढणं जेते संजयाते दुविहा पं०तं० पमत्त-संज-
याय अप्पमत्त-संजयाय. तढणं जेते अप्पमत्त-संजया
तेणं णोआचारंजा णोपरारंजा जाव अणारंजा. तढणं
जेते प्पमत्त-संजया ते सुहजोगंपमुच्च णोआचारंजा णोपरा-
रंजा जाव अणारंजा असुहजोगंपमुच्च आचारंजावि जाव
णोअणारंजावि. तढणंजेते असंजया ते अविरयपमुच्च आ-
चारंजावि जाव णोआचारंजा. सेतेणठेणं गो०! एवंबुच्चइ
अहेगतिया जीवा जाव अणारंजा. णेरइयाणं जंतं ! किं
आचारंजा परारंजा तदुजचारंजा अणारंजा ? गो०! नेर-
इया आचारंजावि जाव णोअणारंजा. सेकेणठेणं जंतं !

एवंबुच्चइ णेरइया जाव णोअणारंजा ? गो० ! अविरइ-
पडुच्च सेतेण्ठेणं जाव णोअणारंजा. एवं जाव पंचिंदियति-
रिक्कजोणिया. मणुस्सा जहा जीवा एवरं सिद्धविरहिया
जाणियवा. वाणमंतरा जाव वेमाणिया जहा णेरइया. स-
लेस्सा जहा उहिया. किण्हलेसस्स नीललेसस्स काउलेसस्स
जहा उहिया जीवा एवरं प्पमत्त अप्पमत्ता जाणियवा.
तेउलेसस्स पम्मलेसस्स सुक्कलेसस्स जहा उहिया जीवा
एवरं सिद्धा णजाणियवा.

अर्थः—जी० जीव जं० हे जगवान ! किं० शुं आ० आत्मारंजी
(पोतज जीवनी घात करे ते) ठे ? प० परारंजी (अनेरा पासे जीव-
घात करावे ते) ठे ? त० तदुज्यारंजी (पोते पण जीवघात करे अने
अनेरा पासे पण जीवघात करावे ते) ठे ? के अ० अणारंजी (जीवनी
घात न करे, न करावे न अनुमोदे ते) ठे ? गो० हे गौतम ! अ० केट-
लाक जी० जीव आ० आत्मारंजी ठे, प० परारंजी ठे अने त० तदुज-
यारंजी ठे, पण णो० अणारंजी नथी. अ० केटलाक जीव णोआ०
आत्मारंजी नथी, णोप० परारंजी नथी अने णोत० तदुज्यारंजी पण
नथी एटले अ० अणारंजी ठे. गौतम पुढेढे. से० ते शा कारणे जं० हे
जगवान ! ए० एम कह्युं ? अ० केटलाएक जीव आ० आत्मारंजी ठे.
ए० एम प० सर्व पूर्वे कह्युं तेम पाबुं केहेवुं. एम प्रश्न आगल पण
सर्वत्रापि केहेवो. गो० हे गौतम ! जी० जीव दु० बे प्रकारना पं० कहा.
(में अथवा अन्य केवलीए एटले समस्त तीर्थकरना मतने विषे जेद
नथी एम कहा.) तं० ते केहेढेः—सं० एक जीव (देव, मनुष्य, तिर्यंच
अने नारकीरुप चार गतिने विषे संसरण करे ते) संसार-समापन्न ठे.
अ० बीजा जीव (चारगतिथी वेगला ठे एटले मुक्तिगया ते) असं-
सार-समापन्न ठे. त० त्यां जे० जे जीव अ० चार गतिरुप संसारमां
झनंतीवार जमी जमी समस्त कर्म क्षयरुप स्थानक पाव्या, ते पंदरे

જેદે સિદ્ધ થયા. તે૦ તે સિ૦ સિદ્ધ ણો૦ આત્મારંજી નથી જા૦ યાવત્
અ૦ અણારંજો છે. સિદ્ધ સર્વથા આરંજ રહિત છે. ત૦ ત્યાં અનંતરે બે પદ્ધ
કહ્યા તેમાં જે સં૦ ચતુર ગતિ લક્ષણરૂપ સંસારને વિષે રહ્યા જીવ તે૦
તે દુ૦ બે પ્રકારે કહ્યા. તં૦ તે કહે છે:--સં૦ એક જીવ સંયતિ અ૦
બીજા ચારિત્ર રહિત અસંયતિ (પેહેલા ગુણઠાણાથી ચોથા ગુણઠાણા
સુધી વર્તે તે). ત૦ ત્યાં સંજતિ અસંજતિ એ બે પદ્ધમાં જે૦
જે સંજતિ ચારિત્રવંત, તે દુ૦ બે પ્રકારે પ૦ કહ્યા. તં૦ તે કહે છે:--
પ૦ પ્રમત્તસંયત (પ્રમાદી સાધુ ઢઠે ગુણઠાણે વર્તે તે,) અ૦ અપ્રમત્તસંયત
(અપ્રમાદી સાધુ સાતમા ગુણઠાણા આદિને વિષે વર્તે તે.)ત૦ ત્યાં પ્રમત્ત
અપ્રમત્ત એ બે પદ્ધમાં જે અ૦ અપ્રમત્ત સંયતિ છે તે૦ તે ણોઆ૦ આ-
ત્મારંજી નથી, અને ણોપ૦ પારારંજી પણ નથી જા૦ યાવત્ તદુજ્યારંજી
પણ નથી, એતાવતા અ૦ અનારંજી છે. ત૦ તે બે પદ્ધમાં જે૦ જે પ૦
પ્રમત્ત સંજતિ છે તે શુચ્છ અશુચ્છ યોગ હોય ત્યાં સુ૦ શુચ્છ જોગ પદ્ધિ-
લેહણ આદિ સાવધાનપણે કરે તે આશ્રી ણોઆ૦ આત્મારંજી નથી,
ણોપ૦ પારારંજી નથી, તદુજ્યારંજી નથી જા૦ યાવત્ અ૦ અનારંજી
(સર્વ આરંજ રહિત) છે અને અ૦ પદ્ધિલેહણાદિ ઉપયોગ રહિત અ-
સાવધાનપણે કરે, તે આશ્રી આત્મારંજી પારારંજી અને તદુજ્યારંજી છે;
પણ અણારંજી નથી. યથા પુઢવો આનકાણ, તેનવાન વણસ્સણ; તસ્સણ
પદ્ધિલેહણા પમત્તો ઢણ્હપિ વિરાહણા હોઈ. તથા સર્વો પમત્તો જોગે સમ-
ણસ્સજ આરંજિ. એ ન્યાયે અશુચ્છ યોગ તેજ આરંજનાં કારણ જાણવાં.
ત૦ ત્યાં જે બે પદ્ધમાં અ૦ અસંજતિ છે તે અ૦ અવૃત્ત આશ્રી આ૦ આત્મા-
રંજી છે જા૦ યાવત્ ણો૦ અણારંજી નથી. સે૦ તે કારણે ગો૦ હે ગૌતમ !
એ૦ એમ કહ્યું. અ૦ કેટલાએક જીવ આરંજ આદિ જા૦ યાવત્ અણા૦
અણારંજી છે, ઇટલા સુધી કેહેવા.

હવે આત્મારંજાદિકપણું તેજ નરકાદિ ચોવીસ દંડકે કહેહે. ણે૦
નારકી જં૦ હે જગવાન ! કિં૦ શું આ૦ આત્મારંજી છે ? પ૦ પારારંજી
છે ? ત૦ તદુજ્યારંજી છે ? કે અ૦ અણારંજી છે ? इति प्रश्न. उत्तर. गो०

હે ગૌતમ ! એઠ નારકી આઠ આત્મારંજી છે, પરાંરંજી છે જાઠ યાવત્ તદુજ્જયારંજી છે, પણ એઠ અણારંજી નથી. સેઠ તે શા અર્થે જંઠ હે જગવાન ! એઠ એમ કહ્યું ? એઠ નારકી જાઠ યાવત્ એઠ અણારંજી નથી ?

इतिप्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! अ० जेने वृत्त नथी तेने अवृत्ति कहीये. ते आश्री आत्मारंजो आदि त्रणे ठे પણ अणारंजो नथो. से० ते कारणे जा० यावत् जे वृत्तवंत होय ते अणारंजो होय, अने जे अवृत्तवंत होय ते ए० अनारंजो न होय. इत्यर्थः ए० एम जा० यावत् असूरकुमार आदि पंचेंद्रिय तिर्यच योनिक सुधी जाणवा. अवृत्तीपणाथी आरंजो आत्मारंजो, परांरंजो अने तदुज्जयारंजो होय પણ अनारंजो न होय एम केहेवुं. स० मनुष्यने विषे संजत, असंजत, प्रमत्त, अप्रमत्त ए चार जेद, पूर्वे लघला जीव आश्री कहा तेम जाणवा. ए० પણ एटलું विशेष सि० सिद्ध चारे जागे रहित ठे ते माटे सिद्ध विना केहेवा. वा० वाणव्यंतर आदि जा० यावत् वे० वैमानिक सुधी ज० जेम ए० नारकी कहा तेमज जाणवा. एम सर्व अविरतीपणे साधमीं ठे. ते माटे आत्मारंजादि करे. हवे ते जीव स-लेशी अलेशी होय तेमाटे सलेशीनी पुढा करे ठे. स० लेश्या सहित ज० जेम उ० उ०धीक कहा तेम जाणवुं. क० कृष्ण-लेशीने नी० नील-लेशीने अने का० कापोत-लेशीने ज० जेम उ० समचे जीव कहा तेम जाणवा. ए० પણ एटलું विशेष प० प्रमत्त अ० अप्रमत्त वर्जिने केहेवा. कृष्णादि घ्रण अप्रशस्त जाव लेश्यामां संजतपणुं नथी, अने जे कहुं ते अनेरी रीते द्रव्यलेश्या आश्री जाणवुं. ते० तेजु-लेशीने प० पद्म-लेशीने सु० शुक्ल-लेशीने जेम उ०धीक सामान्यसूत्रे जीव कहा तेम केहेवा. ए० પણ एटलું विशेष सि० सिद्ध नही. (सिद्ध लेश्यारहित ठे ते माटे).

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! અહીયાં કહ્યું કે, કૃષ્ણ, નીલ અને કાપોત લેશીમાં ઠવું સાતમું પ્રમત્ત અપ્રમત્ત ગુણઠાણું નથી. સંજમનો અજાવ (નાકારો) કહ્યો. વલો કૃષ્ણાદિક ત્રણ માગો લેશ્યામાં, સૂત્રની ટીકામાં અને દોહતસાગરકૃત ટિપ્પણમાં કહ્યું છે કે, કષાયકુશીલ-નિયંત્રાદિકમાં, ઠ લેશ્યા કહી છે તે દ્રવ્યે જાણવો. એ ન્યાયે સાધુજીમાં દ્રવ્યે ઠ લેશ્યા

अने जावे त्रण जळी लेश्या जाणवी. वळी साधुजगवंतमां जावे ठ लेश्या कहे तेने पुढीए ठोए के, क्रीया अने कर्म डव्य-लेश्याथी लागे के जाव-लेश्याथी लागे ? ते कहो. तेवारे तेरापंथो कहे ठे के, क्रिया अने कर्म डव्यलेश्याथी न लागे पण जाव लेश्याथी लागे. वळी क्रिया आश्री जाव लेश्याना प्रश्न कर्या त्यां पण साधुजीमां त्रण जळी लेश्या कही ठे. शाख सूत्र जगवती शतक १ ले उद्देशे बीजे. ते पाठः—

मणुस्साणं जंते ! सवे समकिरिया ? गो० ! णोइण्ठे समठे. सेकेण्ठेण जंते ? गो० ! मणुस्सा तिविहा पं० तं० सम्म-दिछी मिच्चदिछी समामिच्चदिछी. तच्चणं जेते सम्मदिछी ते तिविहा पं० तं० संजयाय असंजयाय संजयासंजयाय. तच्चणं जेते संजया तेदुविहा पं० तं० सरागसंजयाय वीयर-गसंजयाय. तच्चणं जेते वीयरगसंजया तेणं अकिरिया. तच्चणं जेते सरागसंजया ते दुविहा पं० तं० प्पमत्तसंज-याय अप्पमत्तसंजयाय. तच्चणं जेते अप्पमत्तसंजया तेसि-णं एगा मायवत्तिया-किरियाकच्चइ. तच्चणं जेते प्पमत्तसं-जया तेसिणं दोकिरियाउं कच्चंति तं० आरंजियाय माया-वत्तियाय. तच्चणं जेते संजयासंजयाय तेसिणं आदिमाउ तिणि किरियाउ कच्चंति आरंजिया परग० मायावत्तिया. असंजयाउ चत्तारि किरियाउ कच्चंति. मिच्चदिछीणं पंच समामिच्चदिछीणं पंच. दाणमंतरा जोइस वेमाणिया जहा असुरकुमारा एवरं वेयणाए णाणतं मःई-मिच्चदिछी उव-वणगाय अप्पवेयणत्तरा अमाइ-स्सम्मदिछी उववणगाय महावेयणत्तरा जाणियवा. जोतिस वेमाणियाय. सद्धेसाणं जंते ! णेरइया सवे समहारगा ? उहियाणं सवेसाणं सुक्खे-

સ્સાણં એતેસિણં તિણ્હં ઇકોગમો કન્હલેસં નીલલેસાણંપિ
 એકોગમો એવરં વેયણાણ માહ-મિહ્મદિઠી ઉવવણગાય અ-
 માહ સમ્મદિઠી ઉવવણગાય એ જાણિયવા મણુસ્સા કિરિ-
 યાસુ સરાગ વીયરાગ અપ્પમત્તા પ્પમત્તાણ જાણિયવા કા-
 ઉલેસાણવિ એમેવગમો એવરં એરણ્ણ જહા ઉહિણ દંમણ
 તહા જાણિયવા તેજલેસ્સા પમ્મલેસ્સા જસ્સ અઢિ જહા
 ઉહિણ દંમણ તહા જાણિયવા એવરં મણુસ્સા સરાગ વીય-
 રાગા એ જાણિયવા.

અર્થ:—મં મનુષ્ય જં હે જગવાન ! સં સઘલા સમં સરલા
 ક્રિયાવંત ઢે ? इति प्रश्न. उत्तर. गों हे गोतम ! एं ए अर्थ स-
 मर्थ नथी. युक्त नथी. सें ते शामाटे जं हे जगवान ! एम कह्युं ?
 गों हे गौतम ! मं मनुष्यना तिं त्रण जेद पं कह्या, तं ते कहेढे:-
 सं सम्यक्दृष्टि, मिं मिथ्यादृष्टि अने सं समामिथ्यादृष्टि. तं त्यां
 पूर्वोक्त त्रण पक्षमां जे सं समकिति ઢે તેં તેના तिં ત્રણ જેદ પં
 કહ્યા, તં તે કહેઢે:-સં સંયતિ સર્વવિરતી પ્રમત્ત આદિ અયોગી ગુણ-
 ણે વર્તે તે. અં અસંયતિ કેવલ સમ્યક્દૃષ્ટિ જે ચતુર્થ ગુણગણે વર્તે
 તે. સં સંયતાસંયતિ શ્રાવક દેસવિરતી પાંચમે ગુણગણે વર્તે તે. તં ત્યાં
 પૂર્વોક્ત ત્રણ પક્ષમાં જે સં સંજતિ, તેના ડું બે જેદ પં કહ્યા, તં તે
 કહેઢે:-સં જેના કષાય હય થયા નથી અથવા ઉપશમ્યા નથી તેને
 સરાગસંયતિ કહીયે. વીં જેણે કષાય ઉપશમાવ્યા અથવા સ્વપાવ્યા હોય
 તેને વીતરાગસંયતિ કહીયે. તં ત્યાં પૂર્વોક્ત બે પક્ષમાં જં જે વીં વીત-
 રાગસંયમી તેં તેમને વીતરાગપણે કરી આરંજ દિકનો અજાવ ઢે તે
 માટે અં અક્રિય ઢે. તં તે પૂર્વોક્ત બેમાં સં જે સરાગસંયમી, તેના ડું
 બે જેદ પં કહ્યા તં તે કહેઢે:-પ્પં પ્રમત્ત-સંયતિ ઢે ગુણગણે વર્તે તે.
 અપ્પં અપ્રમત્તસંયતિ સાતમા ગુણગણાથો દસમે ગુણગણે વર્તે તે. તં
 ત્યાં બે પક્ષમાં અપ્પં અપ્રમત્તસંયતિ સાતમે ગુણગણે વર્તે તેં તે કહ્યા.

ચિત્ત-ઝમાહ રાખવા નિમિત્તે પ્રવર્તે તો તેને એક માઠ માયાવતિયા ક્રિયા લાગે (કષાય ક્ષીણ થયા નથી તે માટે.) તઠ ત્યાં પૂર્વોક્ત બે પદ્ધતિમાં જે પઠ પ્રમત-સંયતિ છે તેઠ તેને દોઠ બે ક્રિયા લાગે, તંઠ તે કહેહે:-આઠ સર્વ પ્રમત્તયોગ આરંજરૂપ છે તે માટે આરંજની ક્રિયા લાગે. માઠ અક્ષીણ કષાયપણથી માયાપ્રત્યયી ક્રિયા લાગે. તઠ ત્યાં પેહેલા સૂત્રને અંતરે કહ્યું કે ત્રણ પદ્ધતિમાં દેસવિરતીના ધણી પાંચમે ગુણઠાણે વર્તે તેઠ તેને આઠ પેહેલી ત્રણ આરંજની, પરિગ્રહની અને માયાપ્રત્યયની ક્રિયા લાગે. અઠ અસંયતિ કેવલ સમ્યક્દૃષ્ટિ થોયે ગુણઠાણે હોય તેને મિથ્યાદર્શનપ્રત્યયની ટાલી ચઠ ચાર ક્રિયા લાગે. મિઠ મિથ્યાદૃષ્ટિને આરંજની આદિ પંઠ પાંચ ક્રિયા લાગે. સઠ સમ્યક્મિથ્યાદૃષ્ટિ જે ત્રીજે ગુણઠાણે છે તેને પણ પાંચ ક્રિયા લાગે. વાઠ વાણવ્યંતર, જ્યોત્ષિ, અને વૈમાનિક જઠ જેમ અઠ અસુરકુમાર કહ્યા તેમ જાણવા. ત્યાં શરીરનું અદ્વપણું તથા બહુત્વપણું પોતપોતાની અવગાહનાને અનુસારે જાણવું. ણઠ પણ એટલું વિશેષ વેઠ જ્યોત્ષિ વૈમાનિકને વિષે એ કેહેવું. વેઠ વેદના આશ્રી માઠ માયા-મિથ્યાદૃષ્ટિપણે ઝઠ ઝપન્યા તેને અઠ અદ્વ વેદના શાતાવેદની આશ્રી જાણવી. અઠ અમાદ્-સમ્યક્દૃષ્ટિપણે ઝપજે તેને મઠ શાતાવેદની અધિકતર હોય(ઝત્કૃષ્ટ સમ્યક્જ્ઞાન માટે). જોઠ જ્યોત્ષિ, અને વેઠ વૈમાનિકને વિષે અસુરકુમારથી વિશેષ જાણવું.

સઠ લેશ્યા સહિત જે નારકી પ્રમુખ. જીવ તે ઝંઠ હે ઝગવાન ! શેઠ નારકી સઠ સઘલાનો સમઠ એક સરખો આહાર છે ? ઝંઠ સમચય જીવનો પુઠવો. સઠ લેશ્યા સહિતને સુઠ શુક્લ-લેશીને એઠ એનો એક સરખો ગમો (પાઠ) જાણવો. કઠ કૃષ્ણ-લેશી નીઠ નીલ-લેશી એબેહુનો પણ એક સરખો પાઠ જાણવો. ણઠ એટલું વિશેષ વેઠ વેદનાને વિષે માઠ માયામિથ્યાદૃષ્ટિપણે ઝપન્યા તેને માહાવેદના હોય, ઝત્કૃષ્ટ સ્થિતિ પ્રત્યે પામે, ત્યાં મોટી વેદના સંઝવે; અને અમાદ્સમ્યક્દૃષ્ટિપણે ઝપન્યા તેને અદ્વ વેદના હોય શ્યાદિક કેહેવું. મઠ મનુષ્ય પદે કિઠ ક્રિયા સૂત્રને વિષે ઝંધિક દંડકે સરાગ, વિતરાગ, પ્રમત્ત, અપ્રમત્ત કહ્યા છે તેમ કેહેવા.

कृष्ण अने नीले-लेश्याने उदये संयमना अज्ञावथी कोपात-लेश्यानो दंरुक पण नील-लेश्याना दंरुकनी परे केहेवो. ए० एटलुं विशेष ए० नारकीने ज० जेम उ० उधीक दंरुक कह्यो तेम केहेवा. जेम नेरश्याणं छुविहा पं० तं० सन्नीजूयाय असन्नीजूयाय. तिर्यचजीव पेहेली पृथ्वि-ए उपजवेकरी कापोत-लेश्यानो संजव ठे. ते० तेजु-लेश्या प० पद्म-लेश्या ज० जे जीवने होय ते आश्रीने ज० जेम उ० उधीक दं० दंरुक कह्यो तेम ते बेजुनो केहेवो. ते लेश्या जेमठे तेम कहे ठे:— नारकी, विगलेंद्रि, तेज अने वाजने पेहेली त्रण लेश्या होय; अने जवनपति, पृथ्वि, अप, वनस्पति अने व्यंतरने पेहेली चार लेश्या होय. पंचेद्रितिर्यचने ठ लेश्या होय. ज्योतिषने एक तेजु-लेश्याज होय. वैमानिकने ठेली प्रशस्त लेश्या होय. ए० पण एटलुं विशेष म० केवल उधीक दंरुकने विषे मनुष्य स० सरागी वीतरागी विशेषपणे कहा ते इहां न केहेवा. कार-एके तेजु-पद्म-लेश्याने विषे वीतरागपणानो अज्ञाव ठे. फक्त शुक्ल-लेश्याने विषेज वीतरागपणानो संजव ठे तेथो. ॥ १९ ॥

ज्ञावार्थ:—हवे जुळ ! इहां एम कहुं के, कृष्ण, नील अने कापोत-लेश्यामां ठतुं प्रमत्त तथा सातमुं अप्रमत्त गुणठाणुं, सरागी-संजम तथा वीतरागीसंजम, ए चार प्रकारनो संजम नथी. संजमनो अज्ञाव (नाकारो) कह्यो. ए न्याये साधुजीमां जावे त्रण लेश्या जलीज होय. वली जगवती शतक ए में उद्देशे ३१ में असोचाकेवलाना अधिकारमां, विजंग-अज्ञान प्रत्ये ठोमीने अवधज्ञान चारित्र पमिवर्जे, तेमां त्रण जलो लेश्या कही; तथा शतक ३० में उद्देशे ५ में पण लेश्या त्रण जलीज कही; तथा ठाणायांग ठाणे बीजे उद्देशे बीजे पण लेश्या त्रण कही. इत्यादिक अनेक सूत्रमां साधुजीमां लेश्या त्रण कही ठे. ठतां तेरापंथी, साधुमां ठ लेश्या कहे ठे, तेमने पुढीए के, साधुजी धर्मी के अधर्मी ते कह्यो. तेवारे तेरापंथी कहेठे के, साधुजीतो धर्मी ठे अधर्मी नथी. त्वारे हे देवानुप्रीय ! तमे साधुजीमां जावे ठ लेश्या केम कह्योठो ? कार-एके कृष्णादिक त्रण लेश्याने तो अवर्म-लेश्या कह्यो ठे; अने तेजु, पद्म ने

शुक्ल एत्रणने धर्म-लेश्या कही ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अ० ३४ में ते पाठ:-

कन्हा नीला काओ तिणिवि एयाओ अहम्म लेसाओ
एयाहिं तिणिवि जीवा दुग्गइ ओववच्चइ ॥ ५६ ॥ तेउ
पद्मा सुक्का तिणिवि एयाओ धम्म लेसाओ एयाहिं तिणिवि
जीवा सुग्गइ उववच्चइ ॥ ५७ ॥

अर्थ:—क० कृष्ण नी० नील, अने का० कापोत, ए ति० त्रण
अ० अधर्म ले० लेश्या ठे. ए० ए ति० त्रणे जी० जीवने दु० दुर्गति
उ० उपजावे. ते० तेजु प० पद्म, अने सु० शुक्ल ति० ए त्रण ध० धर्म
ले० लेश्या ठे. ए० ए ति० त्रणे जी० जीवने सु० शुद्ध गति उ० उपजावे.

भावार्थ:—हवे जुठ ! एत्रण अधर्म-लेश्या कही. ए अधर्म-लेश्याथी
दुर्गतिमां उपजवुं कह्युं ठे, अने साधुजीनेतो एकान्त-धर्मी कहा ठे. ते
अधर्म पामे नहिं अने दुर्गतिमां पण जाय नहिं. तेथी साधुजीमां जावे
त्रण जखी लेश्या होय. हवे तमे कहोठो के, साधुजीमां त्रण अधर्म-
लेश्या होय. ए तमारे लेखेतो साधुजीने धर्माधर्मी केहेवा जोइए. ज्ञान,
दर्शन ने चारित्र आश्रीतो धर्मी, अने कृशादिक अधर्म-लेश्या आश्री
अधर्मी, एम धर्माधर्मी साधुजी थया. पण वीतरागदेवेतो साधुजीने
एकात-धर्मी कहा ठे. शाख सूत्र जगवती, उववाइ, सुयगरांग आदि
अनेक सूत्रमां तथा कर्मग्रंथमां पण साधुजीमां लेश्या त्रण कही ठे.
तेजु, पद्म अने शुक्ल. तमे आटला सूत्रनी वीतरागदेवनी वाणी उठापीने
साधुजगवंतमां जावे ठ लेश्या केम कहोठो ? वली जगवंतमां तो डव्ये
पण त्रण जखी लेश्याज होय, कारण के जगदंतना सर्व पुद्गल शुद्ध
होय ठे. शाख सूत्र उववाइजी. हवे जुठ ! जगवानना शरीरना वर्ण,
गंध, रस अने स्पर्श सर्व शुद्ध होय अने कृष्णादिक त्रण माठी लेश्याना
वर्णादिकतो माहा अशुद्ध कहा ठे अने जखी त्रण लेश्याना शुद्ध
कहा ठे. वली त्रण माठी जाव लेश्यानां लक्षण खोटं कदां ठे अने

त्रण जलीं लेख्यानां लक्षणं चोखां कक्षां वे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन
अध्ययन ३४. में ते पाठ.

कन्हा नीला काज तेज पम्मा तहेवय सुक्कालेसाय वणञ्चो-
नामांइतु जहक्कम्मं. ३ जीमूत णि-४ संकासा गवलस्सिग
संणिजा खंजंजण नयणनिजा कन्ह लेस्साञ्चो वणञ्चो
४ नीलासोग संकासा चासं पिच्च समप्पजा वेरुलिय निद्ध
संकासा निद्धलेसाञ्चो वणञ्चो. ५ अयसी पुप्फ संकासा
कोइल बद्द संनिजा पारेवयग्गिवनिजा काज लेसाञ्चो
वणञ्चो. ६ हिंगुल्लय धाव संकासा तरुणाइच्च संनिजा
सुयतुंरु पइव निजा तेजलेसाञ्चो वणञ्चो. ७ हरियाल पेद
संकासा हल्लिहाजेय समप्पजा सणासण कुसुमनिजा पम्म-
लेसाञ्चो वणञ्चो. ८ संख ककुंद संकासा खीर पुर सम-
प्पजा रयतहार संकासा सुक्कलेसाञ्चो वणञ्चो. ९ जह कम्बुग
तुंबग्गरसो निंवरसो कडुग्ग रोहिणी रसोवा एत्तोवि अणं-
तगुणो रसो कन्हाय नायवो. १० जह तिकम्बुग सरसो
तिस्को जह दन्ति-पिप्पलीएवा एतोवि अणंतगुणो रसोउ
निळाए नायवो. ११ जह तरुण अंबग रसो तुंब कवि-
ठस्सवावि जारिसाञ्चो एत्तोविअणंतगुणो रसोउ काऊ
नायवो. १२ जहपरिणयं वगरसो पक्क कविठस्सवावि
जारिसाञ्चो एतोवि अणंतगुणो रसोवि तेज नायवो. १३
वरवारु-णियव रसो विविहाणव आसवाणं जारिसाञ्चो
महुमैरगस्सव रसो एत्तो पम्माए परिणं. १४ खजूर
सुद्धिय रसो खीररसो खंमसक्कर रसोवा एत्तोवि अणंतगुणो
रसोउ सुक्काए नायवो. १५ जहा गो मरुस्स गंधो सुणग्ग

मरुस्सव जहा अहि मरुस्स एत्तोवि अणंतगुणो लेसाणं
 अप्पसत्ताणं. १६ जहा सुरहि कुसुमगंधो गंधवासाण
 प्रिस्समाणाणं यत्तोवि अणंतगुणो लेस्साण पसत्त तिन्हंपि.
 १७ जह करगयस्स फासो गोजिजाएव सागपत्ताणं एत्तोवि
 अणंतगुणो लेस्साणं अप्पसत्ताणं. १८ जह बुरस्सव फासो
 एवणीयस्सव सिरीस कुसुमाणं एत्तोवि अणंतगुणो पसत्त
 लेसाण तिन्हंपि. १९ तिविहो नवविहोवा सत्तावीसइ विहे
 कासिउवा दुसहोतेयालोवा लेसाण होइ परिणामो.
 २० पंचासव प्पवत्तो तिहं अगुत्तोबसु अविरहोय तिवा-
 रंजो परिणत्त खुदो साहस्सिओनरो. २१ निधंस परि-
 णामो निस्संसो अजिइदिओ एयजोग समाजत्तो कन्हले-
 संतु परिणामो. २२ ईसा अमरिस अत्तवो अविज्जमया
 अहीरियाय गिद्धि पजसेय सट्ठे पमत्ते रस लोलुए. २३
 सायं गवेसएय आरंजि खुदो साहस्सिओनरो एयजोग
 समाजत्तो नीललेसंतु परिणमे. २४ वंकेवंक समायारे निय-
 म्मिद्धे अणज्जुए पविउंच गजहिए मिद्धिदिठि अणारिए,
 २५ उप्फालगग दुक्कवाइय तेणयाविय मत्तरि एयजोग
 समाजत्तो काजलेसेतु परिणमे. २६ नीयावत्ति अचवले
 अमाई अकुतुहले विणीय विणए दंते जोगवं उवहाणवं.
 २७ प्रियधम्मे दहधम्मे वज्जनीरु हिएसए एयजोग समा-
 जत्तो तेजलेसंतु परिणमे. २८ पयणु कोह माणेय माया
 लोत्रेय पयणुए पसंत्तचित्त दंतप्पा जोगवं उवहाणवं २९
 तहा पयणुवाइय उवसंते जिइदिए एयजोग समाजत्तो
 पद्मलेसंतु परिणमे. ३० अहरुदाणि वज्जिता धम्म सुकाइं

ઘાયઈ પસંત્ત ચિત્તદંતપ્પા સમિણ્ણે ગુત્તેય ગુત્તીસુ ૩૧ સરાગે
વિયરાગેવા ઉવસંતે જિંદિણ્ણે એયજોગ સમાનત્તો સુક્કલે-
સંતુ પરિણમે. ૩૨ અસંખેઘ્ણાણોસપ્પિણીણં ઉસપ્પિણીણં
જેસમયા સંખાઈયા લોગા લેસાણં હવઈઘાણાઈં ૩૩ ॥

અર્થ:—કળ કૃષ્ણ, નીળ નીલ કાળ કાપોત, તેજ તેજુ, પદ્મ અને
સુશુક્લ-લેશ્યા ઢળ ઢળી, નાળ લેશ્યાનાં એ નામ જળ જેમ ઢે તેમ અનુ-
ક્રમે જાણવાં. હવે લેશ્યાના વર્ણ કહે ઢે. જીળ મેઘ (પાણી) સહિત વાદલાં
હોય નિળ ચોપરુયાં દીસે તે સળ સરીખી ગળ પામના શીંગ સરીખી
અળ આરીઘા સળ સરીખી ળળ ગાડાના પડમાના (ઝંગળના) મેલ
સરખી અને નળ આંચની કીકી સરીખો કળ કૃષ્ણ-લેશ્યા વર્ણથી
કાલી જાણવી. (૧) નીળ નીલું જેલું અશોક વૃક્ષ હોય તે સરીખી ચાળ
નીલ (ચાસ) પંચીની પિળ પીઢી સળ સરીખી પ્રજા કાંતી ઢે જેની વેળ
વેરુચ રત્ન જેલું નિળ ચોપરુયું દીસે તે સળ સરીખો નીળ નીલ-લેશ્યા
વર્ણથી નીલી જાણવી. (૨) અળ અલસીના પુળ ફુલ સળ સરીખી કોળ
કોયલની ઢળ પાંચ સળ સરીખો પાળ પારેવાની ગોળ કોટ (ગિવા)
નિળ સરીખી કાળ કાપોત-લેશ્યા વળ વર્ણથી કાંઈક રાતી જાણવી. (૩)
હિંળ હિંગલો ધાળ કાંઈક ધાતુ વિશેષ તળ ઝગતા આળ સુર્ય સળ સરીખી
સુળ સુમાની તુંળ ચાંચ સરીખો અને પળ દીવા નિળ સરીખો તેજ તેજુ
લેશ્યા વળ વર્ણથી રાતી જાણવી. (૪) હળ હરતાલના જેળ કટકા સળ
સરીખી હાળ હલદરના ઝળ કટકા સળ સરીખો સળ સળનામે વનસ્પતિ
ના કુળ ફુલ સરીખી પળ પદ્મ-લેશ્યા વળ વર્ણથી પીલી જાણવી. (૫)
સળ સંચ અળ અંકનામે રત્ન અને કુળ મચકંદનામા વનસ્પતિનાં ફુલ
સરખો ળીળ દુધની પૂળ ધારા સરખી રૂળ રુમાના પત્ર હાળહાર સળ સરીખી
સુળ શુક્લ-લેશ્યા વળ વર્ણથી ઝજલી જાણવી. (૬) હવે લેશ્યાના રસના
સ્વાદ કહેઢે. જળ જેવો કળ કરુવા તુંળ તુંબાના રળ રસનો સ્વાદ નિળ
હિંબાના રસનો સ્વાદ કળ કરુવો રોળ રોહણીનામા વનસ્પતિના રળ

कर्मवा रसनो स्वाद ए० एथी पण अ० अनंतगुणो र० रसनो स्वाद किं० कृष्ण-लेश्यानो अती कर्मवो ना० जाणवो. (१) ज० जेवो ति० त्रिकटु (सुंठ, मरिच, न पीपर) ना र० रसना स्वाद ति० तिखो ज० जेवो ह० हस्ति-पिपरी एटले गजपीपरनो स्वाद होय ए० एथी पण अ० अनंतगुणो र० अतीतीखो स्वाद नी० नील-लेश्यानो ना० जाणवो. (२) ज० जेवो काचा आंबाना र० रसनो स्वाद तु० तुंबरनामा वनस्पतिनुं काचुं फल जेवुं कसायलुं होय तेवो स्वाद क० काचा कोठना फलनो जा० जेवो स्वाद होय ए० एथी पण अनंतगुणो र० अती कषायलो स्वाद का० कापोत-लेश्यानो ना० जाणवो. (३) ज० जेवो प० पाका आंबाना र० रसनो स्वाद प० पाका क० कोठनो पण जा० जेवो स्वाद होय ए० एथी अनंत गुणो र० स्वाद कांश्क खाटो कांश्क मीठो ते० तेजु लेश्यानो जाणवो. (४) व० प्रधान वा० मद्यनो जेवो र० स्वाद होय वि० घणा प्रकारना आ० आसव (घणा फुल प्रमुख सुगंध द्रव्यनो रस या सत्व) म० माखीए नीपजाव्युं ते मद्य तथा महुरानो मद्य मे० ताम्रवृक्षनो निपन्यो मद्य ए० ए मद्यनो जेवो स्वाद होय ए० एथी प० अनंतगुणो रु० स्वाद पद्मलेश्या-नो जाणवो. (५) ख० खजुरनो मु० द्राखनो खो० दुधनो खं० खांरुनो अने स० साकरनो जेवो स्वाद होय अ० एथी अनंतगुणो मीठो स्वाद सु० शुक्ल-लेश्यानो ना० जाणवो. (६) हवे लेश्याना गंध कहे ठे:-ज० जेवो गो० गायना मरुनो गंध सु० कुतराना मरुनो गंध अने ज० जेवो अ० सर्पना मरुनो गंध पारुज होय ए० एथी अनंतगुणो जुंको गंध ले० कृष्ण, नील अने कापोत ए त्रण अ० अप्रशस्त लेश्यानो जाणवो. ज० जेवी सु० सुगंध कु० केवमादिक फुलनी गंध ग० सुगंध-वासी पि० पीस्तां वाटता होय त्यारे जेवी सुगंध होय ए० एथी अ० अनंतगुणी सुगंध तेजु, पद्म अने शुक्ल ए त्रण ल० प्रशस्त (जली) लेश्यानी होय. हवे लेश्याना फर्स कहे ठे:-ज० जेवो क० करवतनो फा० फर्स असुंहालो होय गो० गाय बलधनी जि० जीजनो जेवो क-ठीन फर्स होय सा० सागरवृक्षना प० पांदरानो जेवो फर्स होय ए०

एथी पण अण अनंतगुणो कठण फर्स लेण अण ए त्रण अप्रशस्त-ले-
 श्यानो (कृष्ण, नील अने कापोत-लेश्यानो) जाणवो. जण जेम बुर-
 नामा वनस्पतिना फुलनो अति सुंहालो फाण फर्स नण माखणनो फर्स
 अने सिण सीरीषनामा फुण फुलनो जेवो फर्स होय एण एथी अनंत-
 गुणो सुंहालो फर्स पण प्रशस्त (जली) लेण लेश्या तिण त्रणेनो जाणवो.
 हवे लेश्याना प्रणाम कहे ठे:- तिण त्रण प्रकारे ते जघन्य, मध्यम अने
 उत्कृष्टो. नण जघन्यना त्रण प्रकार:-जघन्य, मध्यम अने उत्कृष्टो, एम
 अकेक वर्गना त्रण त्रण जेद करतां नव थाय. सण एम सत्तावीस जेद
 पण थाय. इकाण एकासी जेद पण थाय. दुण बसेने तेतालीस जेद पण
 लेश्या ठना प्रणामना थाय. पण एटला प्रणाम देरकना त्रण त्रण गणा
 करतां थाय. हवे प्रथम लेश्यानां लक्षण कहे ठे:- पण पांच आश्रवनो
 पण सेवणहार तिण त्रण मन वचन कायाएकरो अण अगुसो (मोकलो)
 ठण ठकायने विषे अदृति (घातनो करणहार) तिण तीवृपणे आरंजने
 पण प्रणामेकरी सहित खुण सर्व जीवने अहितकारी साण जीवघात क-
 रवाने विषे साहसीक निण आ लोक परलोकना दुःखनी शंकार हित,
 जीव हणतां सुगर हित अण अजीर्तेन्द्रिय एण ए पूर्वे कल्या ते जोण
 (मन, वचन, कायाना) जोगना पाप व्यापारेकरो सण सहित कणकृष्ण
 लेश्याने पण प्रणामेकरी परिणमे. (१) हवे नीललेश्यानां लक्षण कहे ठे:-
 इण इर्षा (पर जीवना गुणनुं अणसेहेबुं) अण घणो कदाग्रही अण
 तपरहित अण जली विद्या रहित अण अणाचारोने वर्ततां निर्लजपणुं
 गिण विषयनो लंपट. पण छेवजाव सहित सण धूर्त पण आठ मदनो कर-
 णहार रण स्वादनो लोण लंपट साण सातानो गण गवेषणहार आण
 आरंजनो करणहार खुण सर्व जीवने अहितकारी साण अणविमास्या
 कार्यनो करणहार नण मनुष्य एण एवा व्यापारेकरी सण सहित होय.
 ते जीव मीण नील-लेश्याने पण प्रणामेकरी परिणमे. (२) हवे कापोत-
 लेश्यानां लक्षण कहे ठे:- वण वांको बोले, वांका कार्यनो करणहार. निण
 निव्रम माया सहित उण सरलपणा रहित पण पोतानो दोष ठांके उण

કપટેકરી સહિત મિઠ મિથ્યાદૃષ્ટિ અઠ અનાર્થ ડઠ જે વચનથી પર-
 જીવ ઝંચો ઝઢલે, માથે ચાટકો ઝઢે તેવા વચનનો બોલણહાર ડુઠ દુષ્ટ
 વચનનો બોલણહાર તેઠ તે ચોરીનો કરણહાર મઠ અનેરાનીસંપદા સહો
 ન શકે ણઠ એવા જોઠ વ્યાપારેકરી સઠ સહિત હોય તે જીવ કાઠ કા-
 પોત-લેશ્યાને પ્રણામેકરી પરિણમે. (૩) હવે તેજુ-લેશ્યાનાં લક્ષણ કહે
 ઢેઃ--નીઠ મન વચન કાયાએકરી નોંચી વૃત્તિ (માનરહિત) અઠ ચપ-
 લપણા રહિત અઠ માયા રહિત અઠ કુઠ કુતુહલ રહિત વિઠ વનિત
 હોય વિઠ વિનય કરવાને વિષે દંઠ ઇંદ્રિનો દમણહાર જોઠ સ્વાધ્યાયા-
 દિકને વ્યાપારેકરી સહિત હોય, સિદ્ધાન્ત જાણતાં પિઠ ધર્મ જેને વહ્નજ
 ઢે દંઠ ધર્મને વિષે નિશ્ચલ હોય વઠ પાપથી જીઠ બોહે હિઠ મોક્ષનો
 વંઢણહાર ણઠ એવા ધર્મના વ્યાપારેકરી સહિત હોય તે જીવ તેઠ તેજુ-
 લેશ્યાને પ્રણામેકરી પરિણમે. (૪) હવે પદ્મ-લેશ્યાનાં લક્ષણ કહે ઢેઃ--
 પઠ પાતલા (થોફા) ઢે જેને કોઠ ક્રોધ, માન, માયા અને લોજ, પઠ
 રાગદેષથી ઝપશમ્યું ઢે ચિઠ ચિત્ત જેનું, દંઠ દમ્યો ઢે આત્મા જણે; જોઠ
 મન વચન કાયાના જોગ વસઢે જેના, ડઠ સિદ્ધાન્ત જાણતાં જે તપ
 કરવો જોઈએ તે તપવંત હોય તઠ તેમ પઠ થોફા વચનનો બાઠ બોલણ-
 હાર ડઠ ઝપશાન્ત થયો (વિશમ્યો) હોય જિઠ જિતેંદ્રિ ણઠ એવા
 જોઠ ધર્મના વ્યાપારેકરી સઠ સહિત હોય તે જીવ પઠ પદ્મ-લેશ્યાને પઠ
 પ્રણામેકરી પરિણમે. (૫) હવે શુક્લ-લેશ્યાનાં લક્ષણ કહે ઢેઃ--અઠ આ-
 ત્તધ્યાન અને રુઠ રુદ્રધ્યાન વઠ વર્જે, ધઠ ધર્મધ્યાન અને શુક્લધ્યાન બાઠ
 ધ્યાવે, પઠ રાગદેષેકરો ઝપશમ્યું ઢે ચિત્ત જેનું, દંઠ દમ્યો ઢે આત્મા
 જણે, સઠ પાંચ સુમતિવંત ગુઠ ત્રણ ગુણને વિષે ગુણિવંત સઠ રાગ સ-
 હિત, અથવા વીઠ વીતરાગ હોય ડઠ રાગદેષ ઝપશમાઢ્યા ઢે જેણે, જોઠ
 જીતેંદ્રિય ણઠ એવા જોઠ ગુણના વ્યાપારેકરી સઠ સહિત હોય તે જીવ
 સુઠ શુક્લ-લેશ્યાને પઠ પ્રણામેકરી પરિણમે. (૬) હવે લેશ્યાનાં સ્થાનક
 કહે ઢેઃ-- અઠ અસંખ્યાતી ડઠ ઝત્સર્પિણીના જેટલા સમય ચક્રતા ઝ-
 તરતાં જાવિ થાય તેના અને અઠ અસંખ્યાતી અવસર્પિણીના જેટલા

સમય પમતા ચમતા જાવે થાય તેના જેઠ જેટલા સઠ સમય થાય તેટલા અથવા સઠ સંખ્યાતા લોકના જેટલા આકાશ પ્રદેશ થાય તેટલા લેઠ તેટલા લેશ્યાના ઠાઠ સ્થાનક ચઢતા પમતા શુજ અશુજ હઠ થાય.

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! ત્રણ લેશ્યાનો વર્ણ અશુજ કહ્યો, ગંધ માહા ડુર્ગંધ કહી, રસ માહા કરવો કહ્યો અને ફર્સ માહા खरखरो (કઠોર) કહ્યો. એવા અશુજ વર્ણાદિક જગવંતમાં તો હોયજ નહી. માટે જગવંતમાં ડ્રબ્યે પણ ત્રણ જલીજ લેશ્યા હોય. વલી જાવે ત્રણ લેશ્યાનાં લક્ષણ છોટાં કહ્યાં, તે લક્ષણ સાધુજગવંતમાં હોય નહિ. જેથી જાવે ત્રણ જલીજ લેશ્યા હોય. નિશ્ચેકરી જગવંતમાં તો ડ્રબ્યે અને જાવે ત્રણ જલીજ લેશ્યા હોય. શાખ સૂત્ર આચારાંગ શ્રુતબ્ધ બીજે. વાસ્તે જગવંતમાં ઠ લેશ્યા કહે તેને એકાન્ત મિથ્યાદૃષ્ટિ જાણવા. જો તમે જગવંતમાં ઠ લેશ્યા કહો તો, પ્રજુણ ઠમાસી તપ કર્યા તથા અનાર્ય-દેસમાં વિહાર કર્યો ત્યારે ઠ લેશ્યા અને આઠ કર્મ હતાં કે નહિ ? હે દેવાનુપ્રીય ! અદિયાં લેશ્યા અને કર્મનું શું કારણ છે. જે કરણી કીધી તેનો પદ્ધ લેવો. સંજમ-જીવીતબ્ય વંઠ્યામાં તમે પણ ધર્મ કહોઠો, અને પ્રજુણ સંજમધારી (ગોશાલો સાથે રહેતો હતો તેને) પોતાના શિષ્યને અનુકંપા આણીને બચાવ્યો. તે સંજમ-જીવીતબ્ય વાંઠયું તેમાં પ્રજુને ચુક્યા કેમ કહોઠો ? તેવારે તેરાખંથી કહેઠે કે “ સાધુણ લબ્ધિ ફોરવવી નહી, એવું સૂત્ર જગવતી શતક ત્રીજે કહ્યું છે, અને જગવંતે લબ્ધિ ફોરવીને ગોશાલાને બચાવ્યો. એ અકરવાયોગ્ય કામ કર્યું, તેથી ચુક્યા કહોણીએ.” તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! ત્યાંતો માયાકપટાઈ કરી વિક્રય-લબ્ધિ ફોરવી અનેક રૂપ બનાવે, તે આલોવે તથા પ્રાયઠિત લે તો આરાધક થાય, અને ન આલોવે તથા પ્રાયઠિત ન લે તો આરાધક ન થાય. એ વિક્રય-લબ્ધિ ફોરવે તેનું પ્રાયઠિત કહ્યું છે, પણ જગવંતે તો વિક્રય-લબ્ધિ ફોરવી નથી. શોલસ-લેશ્યા ફોરવીને ગોશાલાને બચાવ્યો છે. એ જાણતાં ઠતાં મતના લીધે માયાકપટાઈ કરી વિક્રયનું નામ ડુપાવી “જગવંતે લબ્ધિ ફોરવી

तेथी चुक्का” एमं जुहुं बोली बोघाने केम जरमावो ठो? कारण के शी-
तल-लेश्या जीवदया निमित्ते फोरवे तेनुं प्रायचित्त कोइ अंगनपांगा दि
सूत्रमां कहुं नथी. कहुं होय तो बतावो.

तेवारै तेरापंथी कहेठे के, एक लब्धिनुं प्रायचित्त कहुं तेम सर्व
लब्धिनुं जाणवुं. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! लब्धितो अठावीस प्रकां-
रनी कही ठे. तेमां विक्रय-लब्धि फोरवे तेनुंतो प्रायचित्त कहुं ठे. अने
तेजु-लेश्या करी अनेक जीवने क्रोधेकरी बाले ए पण प्रत्यक्ष प्रायचित्तनुं
ठाम दीसे ठे अने शास्त्रमां पण कहुं ठे; पण १८ लब्धिमां केवलज्ञाननी
लब्धि, तीर्थकर-पदवीनो लब्धि, गणधर-पदवीनी लब्धि, पुलाक-चारि-
अनी लब्धि, अवध मनपर्यव केवलज्ञाननो लब्धि, चौदपूर्वनी लब्धि इत्या-
दिक लब्धिनुं प्रायचित्त होय तो, शीतल-लेश्या जीवदया माटे फोरवी तेनुं
प्रायचित्त होय पण जेम एटली लब्धिनुं प्रायचित्त नथी तेम शीतल-लेश्यानुं
पण प्रायचित्त नथी. तेवारै तेरापंथी कहेठे के “शीतल-लेश्या अने तेजु-लेश्या
ए बन्ने जैली थइ तेवारै जनुं थकुं पाणी जेलुं कर्याथी जीवनी हिंसा थाय, तेम
बन्ने लेश्या जेली थइ तेथी जीवनी हिंसा थइ. वलो जेम अग्निना ज्यो
जुलामां काहुं पाणी ढोले तेथी तेजकाय ने अपकाय ए बन्ने कायनी
हिंसा थाय तेम तेजु-लेश्या तो अग्नि समान अने शीतल-लेश्या पाणी
समान, ए बेज लेश्या जेली थइ तेथी बन्नेना जीव मुआ. ए हिंसानुं
बाप प्रजुने लाग्युं. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ए कुमत तमे क्यांथी
लाग्या ? सूत्रमां तो लेश्याना अचित्त पुद्गल कहा ठे. शाखे सूत्र जम-
वती शतक सातमे उद्देशे दसमे. ते पाठः—

अचित्तावि पोग्गलाउ जासेइ उद्योवेइ तवेइ पन्नासेइ ?
हंता अत्थि. कयरे जंते ! अचित्तावि पोग्गलाउ जासेइ
जाव पपन्नासेइ ? कालोदाइ! कुंधरस्स अणगारस्स तेयले-
स्सा निसद्धा समाणी दुरंगत्ता डुरं निपतइ देसंगत्ता देसं
निपत्तइ जेहिं १ चणं सानिपत्तइ तहिं १ चणंते अचित्ता

પોગ્ગલાજ જાસઃ જાવ પજાસઃ એણં કાલોદાઃ તે અ-
ચિત્તાવિ પોગ્ગલાજ જાસેઃ ॥

અર્થઃ—અઃ અચિત્ત પણ પોઃ પુદ્ગલ જાઃ પ્રકાશ કરે ? વસ્તુ પ્રત્યે જઃ જ્યોત કરે ? તઃ તપે ? આતાપ કરે ? પઃ પ્રકાશ કરે, ? વસ્તુને જજવાલે ? इतिप्रश्न. હંઃ હા વચ્ચ અઃ જ્યોત કરે છે. કઃ કયા જંઃ હે જગવાન ! અઃ અચિત્ત પણ પોઃ પુદ્ગલ જાઃ પ્રકાશ કરે જાઃ યાવત્ પઃ જજવાલે ? કાઃ હે કાલોદાઃ ! કુઃ કોપ્યો અઃ જે અણગાર, તે સંબંધિ તેઃ તેજુલેશ્યા નિઃ નીકલોથકી (તપસ્વી અણગારના શરીરથી નીકલીથકી) તેજુલેશ્યા જવાલારૂપ દુઃ દુરગામની થતી દુઃ વેગલી નિઃ પમે, જણે બોલે, દારુ પુંજવત્ દેઃ દેશને વિષે જાય દેઃ દેશમાં જણે પમે જેઃ જે જે સ્થાનકને વિષે, દુર દેશને વિષે નિકટ પ્રદેશમાં પમે તઃ ત્યાં ત્યાં અઃ અચિત્ત પોઃ પુદ્ગલ જાઃ પ્રકાશ કરે જાઃ યાવત્ પઃ જજવાલો કરે. એ એ કાઃ હે કાલોદાઃ ! તેઃ તે અઃ અચિત્ત પોઃ પુદ્ગલ પણ જાઃ પ્રકાશ કરે.

જાવાર્થઃ—હે દેવાનુપ્રીય ! હ્રાંતો લેશ્યા શબ્દે શ્રી વીતરાગદેવે અ-
ચિત્ત પુદ્ગલ કહ્યા છે. એ તમે સૂત્ર વાંચીને જાણતાં થતાં જુઠ બોલીને, મતના લીધે લોકોને બેહેકાવીને અનંત સંસાર કેમ વધારો છો. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ લેશ્યાના અચિત્ત પુદ્ગલ છે, પણ જેમ કપડું, કાંટો પ્રમુખ અચિત્ત પુદ્ગલ ફેંકવાથી વાયુકાયની હિંસા થાય, તેમ જગવંતે શીતલલેશ્યા ફેંકી તેથી વાયુકાયની હિંસા થયાનું પાપ લાગ્યું. ” તેનો જીતર. હે દેવાનુપ્રીય ! શીતલલેશ્યાના પુદ્ગલનો શુદ્ધ છે તેથી વાયુકાયની હિંસા થાય નહિ. જો સૂત્રમાં કહ્યું હોય તો કાઢી બતાવો. વહી શી-
તલલેશ્યાના પુદ્ગલથી હિંસા થઈ માનો તો મનવચનના જોગ, સ્વાસો-
સ્વાસ, એ પણ પુદ્ગલ છે. સાધુજીને મનના પુદ્ગલ ઘણી દુર જાય અને વચનજોગ (જાણ) ના પુદ્ગલ ઘણી દુર જાય, વીજાના કાનોમાં જાય, એ તમારે લેખે તો કોઈ પણ સાધુમાં સાધપણું નથી. એ લેખે તો

साधपणुं लेती वेला सावज्जजोगना त्याग पण उतावला न करवा, कारण के जाषाना पुद्गल बाहार नीकली जाय अने वाउकायनी हिंसा थाय-माटे साधपणुं लइने स्वासोस्वास पण लेवो नहि, मन-जोग पण स्थीर राखवो, वचन पण लवलेश मात्र न बोलवुं, मौन राखवुं अने पादोगमन संथारो करीने हाथ पग पण हलाववा नहीं त्यारे साधपणुं कहीये. ए केम मळे ? तमे शीतल-लेश्याना शुद्धम पुद्गलथो जगवंतने वायुरानी हिंसा लागी कहोढो, पण शीतल-लेश्याथी वायुकायनी हिंसा थाय अने शीतल-लेश्यानी लब्धि फोरव्यां प्रायठित आवे, एवुं सूत्रमां कोइ ठेकाणे कछुं नथी. एकान्त जुठां आल जगवंत उपर शामाटे द्योढो. तेवारे तेरापंथी कहेढे के, जो उगार्यामां लाज होय तो केवलज्ञान उपन्या पढी समोसरणमां बलता बे साधुने केम न उगार्या ? तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! ते साधु उपर प्रज्जुनी अनंती जाव दया हती, पण तेमना आउखानुं निमित्त कारण आवी मढ्युं, तेथी प्रज्जु शुं करे ? तमे, लेश्या-लब्धि फोरव्याथी दोष लागे ते माटे न उगार्या एम कहोढो, ए तमारुं केहेवुं ठल पूर्वक ठे; कारण के जो एमनुं आउखुं होततो, जगवंततो केवलज्ञाने करी अनंत कालनी वात जाणता हता, त्यारे विहार केम न कराव्यो. विहार करावतां तो दोष नहोतो लागतो ? पण एमनुं आउखुं आवी रछुं, जवितव्यता बलीष्ट, तेथी जगवंत शुं करे. कोरु तीर्थकर जेला थाय तोपण कोइ जीवनुं आउखुं वधारवा समर्थ नथी. उद्भस्थ तो व्यवहार साचवे अने केवलज्ञानी तो निरर्थक उद्यम न करे. तोपण जगवंते तो बचाववानो व्यवहार राखवाजणी आगलथी वज्यां हता, पण इहां आउखुं पुरुं थवानो समय हतो ते कोण टाली शके ? हे देवानुप्रीय ! बचाव्यामां पाप ठे तेथी न बचाव्या एम कहोढो, पण पोते चोत्रीस अतिशय पांत्रीस वाणीकरी सहित ठे, पचोस जोजन प्रमाण सात इत थाय नहिं, मृगीमारी रोग थाय नहिं अने बेरजाव व्यापे नहिं, ते अतिशय क्यां गया ? गोशालाने बेरजाव केम व्यापो ? बे साधुनी घात समोसरणमां केम कीधी ते कहो. तेवारे तेरा

पंथी कहेडेके, “होणहार पदार्थ अढेराजुत वात बे ते केम टले” ? त्यारे एम कहोडो के जीव जगार्या पाप लागे ते साटे न जगार्या, एतो अतिशयश्रकां समोसरणमां बे साधनी घान शर बे जनेमणं ते —
 उदमस्थ अवस्थामां तो प्रजुजीने शीतल लेख्या कर्तव्यरूप हती अने केवली श्रया बाद सत्तारूपे तो खरी पण करतव्यरूप न होय, तेथी बे साधुजने वचाववारूप कार्य केम बने ? इहां कोइ एम आशंका करे के, शीतल-लेख्या सत्तापणे ठतां कर्तव्यरूप कार्य केम न प्रवर्त्ते, तेनुं समाधानः—जेम सूत्रजीश्री जगवतीजीने विषे पांच देवना अधिकारे कथुं ठे के, देवाधिदेवने अनंत रूप वैक्रय करवानी शक्ति ठे, परंतु करे नहिं ने करशे पण नहिं. तद्वत् शीतल-लेख्या पण शक्तिरूपे संज्ञवे, परं व्यक्तिरूपे थइ कार्य साधे नहिं एवो नियम ठे. जो तेरापंथीजने एकान्त एवोज हठवाद होय के केवली जे कार्य करे तेमांतो धर्म, अने जे कार्य न करे तेमां पाप, त्यारे तो देवगुरुने वंदणा नमस्कार करवामां पण पाप मानुं परोशे; कारणके केवली जगवंत परस्पर वंदणा नमस्कार पण करता नथी वास्ते ए सर्व कूतर्क ठे. वास्ते जगजीरुण हरेक कार्य परत्वे अधिकारीने जलखवो जोइए. कदापी तेरापंथी एवी तर्क करशे के, ए तो तमे श्री वीतरागजगवान बावतनुं समाधान लखुं, पण समोवसरणमां तो श्री गौतमादि लब्धि-संपन्न सरागो साधु घणाए हता तेमणे बे साधुजने केम न वचाव्या ? तेनो उत्तरः—हे देवानुप्रीय ! श्री गौतमादि गणधर वा सामान्य साधुजने शीतल-लेख्या हती एवुं कया सूत्रता मूख पाठना आधारथी कहोडो ते बताववो परोशे.

ब्रह्मी तेरापंथी कहेडेके “जगवंते गोशालाने तलनो ठोरु बताव्यो. एक सींगलीमां सात तल बताव्या. पठी गोशाले तलनो ठोरु उखेड्यो, एक सींगलीमांथी सात तल काढ्या. ए जगवंतना वचनथी हिंसा थइ. ए पश्चात कर्म दोष जगवंतने लाग्यो.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ए जगवंतने दोष लाग्यो कहोडो, ए लेखेतो तमे तित्त आहारविक्रमस्थी कनेथी मार्गो ठो तथा मार्ग पुठोडो, त्यारे ग्रहस्थी उपाये

मोंढे बोले तेथी असंख्याता वायुकायना जीव हणाय. ए तमारे कारणे नित्य अनेक उघामे मोंढे बोले, तथा तमे गाममां जाउं त्यारे कुतरां उघामे मोंढे जसे, ए हिंसानो दोष तमने लागशे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ अमेतो आहार लेवाना अने मार्ग पुढवाना कामी बीए. उघामे मोंढे बोलाववाना कामी नथी. तेने जळो जाणता नथी. तेथी अमने पाप न लागे. ” त्यारे हे देवानुप्रोय ! जगवंते पण ज्ञानमां देख्या तेम जाख्या. तीलनो ठोरु उखेसाववाना तथा तील कढाववाना कामी नहोता. तेथी जगवंतने दोष लगार मात्र लाग्यो नथो. तमे प्रजुने एम पाप लाग्युं जाणो तो, तमे अनेक ग्रहस्थीने बोलावो ठो. नित्य उघामे मोंढे बोले ठे. ए संजम केवी रीते रहे ते कहो. ए जगवंत उपर अठतां आल केम द्यो ठो ? तेवोर वली तेरापंथी कहेठे के “ एटलां काम सूत्रमां साधुने करवां वर्ज्यां ठे. करेतो प्रायठित आवे, ते काम प्रजुए ठदस्थपणामां कीधां ठे. साधुए निमित्त जाखवुं नहि, अने जगवंते जाख्युं ठे. गोशालाने तलनो ठोरु बताव्यो. एक तलनी सांगलीमां सात तल बताव्या. कुपात्रने विद्यादेवी नहिं, अने जगवंते दीधी. गोशा-लाने शीखव्यो, प्रवर्ज्या दीधी, बहु श्रुत कर्यो एवो पाठ ठे. तेजु-लेश्या उपजवानी गोशालाने विधि बतावी. शीतल-लेश्यानी लब्धि फोरवी गोशालाने बचाव्यो. अनार्य देशमां विहार कीधो. ७ ए सात काम साधुने करवां सूत्रमां वर्ज्यां ठे. ते जगवंते कर्या ते माटे जगवंतने पाप लाग्युं अने चुक्या, एम कहीए बीए. ” तेनो उत्तर:-हे देवानुप्रोय ! ए सात बोळ सामान्य साधुने (ठदस्थ सूत्रव्यवहारना धणीने) वर्ज्यां ठे, अने जगवंत तो आगमव्यवहारना धणी ठे. व्यवहार पांच प्रकारना कहा ठे. शाख सूत्र व्यवहार तथा जगवती शतक ८ में, उद्देशे ८ मे. ते पाठ:-

कइ विदेणं जंते ! विवहारे पन्नत्ता ? गोयमा ! पंच विहे
विवहारे पन्नत्ता तंजहा:-आगमे १ सुए २ आणा ३ धारणा ४
जिए ५, जहासे तव आगमेसिया आगमेणं व्यवहारं पठ-

वेद्या. णोयसे तन्न आगमेसिया जंहा से तन्न सुएसिया सु-
 एणं विवहारेणं पठवेद्या. णोयसे तन्न सुएसिया जहा से तन्न
 आणासिया आणाए ववहारं पठवेद्या. णोयसे तन्न आणा-
 सिया जहासे तन्न धारणासिया धारणाए ववहारं पठ-
 वेद्या. णोयसे तन्न धारणासिया जंहा से तन्न जिएसिया
 जिएणं ववहारं पठवेद्या. इच्चे एयाहिं पंचहिं ववहारं पठ-
 वेद्या तं आगमेणं सुएणं आणाए धारणाए जीएणं
 जंहाजंहासे आगमे सुए आणाए धारणा जीय तंहातहा
 ववहारं पठवेद्या. से किं माहू जंते ! आगमवन्निया समणं
 निगंथा इच्चेइयां पंचविह ववहारं जया १ जहिं १ तया १
 तहिं अणिस्सि उवसियं सम्मं ववहारमाणे समणे
 निगंथे आणाए आराहए जवइ ? हंता जवइ.

अर्थः—कण केटले विण जेदे जण हे जगवान ! विण व्यवहार पं०
 कह्यो ? इतिप्रश्न. उत्तर. गोण हे गौतम ! पं० पांच प्रकारे विण व्यवहार
 पं० कह्यो तं० ते कहे ठेः—त्यां व्यवहारीए जीवादिके करीने ते व्यवहारः
 साधुने प्रवृत्ति निवृत्तिरूप ते व्यवहार. तेनां कारणपणे जे ज्ञान विशेष
 ते पण व्यवहार कह्यो. त्यां पेहेलो आण आगमव्यवहार ते आत्म-
 ज्ञानथी जाणीए. जेणेकरी पदार्थने जाणीये ते आगम. सुण सांझ-
 लीए ते श्रुत. २ आण आदेश करी दीजे ते आज्ञा. ३ धार-
 धारीए ते धारणा. ४ अने जिण जीत ५ (आचार). त्यां पेहेलो जे
 आगमव्यवहार ते केवलज्ञानी १, मनपर्यवज्ञानी २, अवधज्ञानी ३,
 चौद पूर्वधर ४, दस पूर्वधर ५, अने नव पूर्वधर ६. एनो व्यवहार ठ
 प्रकारनो ठे. त्यां पेहेलो केवलीना ग्रहणर्थकी प्रथम आलोचना केवली
 पासे लेवी. तेना अज्ञावे मनपर्यवज्ञानी पासे लेवी. एम आगलांना
 अज्ञावे पाठला पाठलाकने आलोचना लेवी. त्यां केवली प्रमुख आगम-

व्यवहारी समस्त अतिचार पोतेज जाणे. ते पासे गयाथी आगमव्यवहारी आलोवणहारने कहे “ सघलो अतिचार कहो. ” तेवारे ते जाणतोथको पोतानो दोष मायाएकरी गोपवे तो तेने प्रायश्चित न आपे, अने एवुं कहे के, अनेरे ठामे जइने शोध करो; अने जेने दोष याद न आवे तथा जे मायाथकी न गोपवे तेने केवलज्ञानना धरणहार दुषण विचारीने प्रायश्चित दे. पण कपटीने, फोकट जासे एम जाणीने प्रायश्चित न दे. इहां चौद पूर्वधर यद्यपि परोक्षज्ञानी ठे तोपण उपयोग दीधे ठते केवली कहे तेठलुं कही शके. हवे इहां कोइ कहेशे के “ आगमव्यवहारी जाणे तो तेने कहीये के, मुजने आलोवणा द्यो. तेवारे अतिचार पोते कहीने पोते आलोचना आपे तेमां शी हरकत ठे ? के आलोवणहारना मोंढाथकी केहेवरावे. ” एम कहे तेनो उत्तर. ए आलोवणामां घणा गुण ठे. सम्यक्-आराधना थाय अने आलोवणहारने उत्साह वधे, मान्न बोली पोतानी आत्माना हित जणी रहश्य प्रगट करे ठे. ए वात माहा दोहीली ठे. इत्यादिक कारणे गुरु आलोवणहारनाज मोंढाथी आलोवणा करावे अने ते समस्त प्रकारे निःशङ्क थइ गुरु जे प्रायश्चित दे, ते हर्षति थको अंगीकार करे. एम करतोथको निर्वाणपद पामे. १

सु० हवे श्रुतव्यवहार कहेठे:-आचार, कटप, निषिथ आदि जेने अगीयार अंग तथा नव पूर्व सुधी जाणपणुं होय तेने सुत्रव्यवहारी कहीये. ते सुत्रव्यवहारी आलोवणा लेणहारना अजिप्राय जाणवा माटे त्रण वार दुषण केहेवरावे. एक वारने कहे श्रुतव्यवहारी कदाच एम जाणी न शके के, ए कुमे मने आलोवणा आलोवे ठे के साचे मने. त्रणे वार एक संखुं कहे तेने तो आलोवणा दे, पण कपटथो फेरफार कहे तेने पेहेलां तो जे फेरफार कह्यो होय तेनुं प्रायश्चित दे, पढी पूर्व पापनो आलोवणा दे. २ आ० आज्ञाव्यवहार ते जे बेहु आचार्य सूत्रार्थना ज्ञणवार्थी माहा गीतार्थ ठे, पण जंघाबल क्षीणपणाथो विहार करी न शके. अलग देशान्तरे रह्या ठे. मांहोमांही मलो न शके अने तेमांथी कोइकने प्रायश्चित लेवुं होय, तेवारे ते आचार्य गीतार्थ शिष्यना अज्ञा

વથી, ધારણા કુશલ અગીતાર્થ સાધુ વા શિષ્યને સિદ્ધાન્તની જ્ઞાણ ગુદાર્થ અતિચાર આસેવના કહી બીજા આચાર્ય કને મુંકે. હવે તે આચાર્ય તેનો અપરાધ સાંજલી ડ્રવ્યાદિ ચાર સહનન ધૃતિ બલાદિક વિચારી પોતે ત્યાં જાય અથવા પૂર્વની વિધિએ ગીતાર્થ શિષ્યને મુંકે, અને તેને અજ્ઞાવે જે આવ્યો છે તેનેજ અતિચારની આલોવણા કહી મુંકે, એ આણા વ્યવહાર. ૩ ધાળ હવે ધારણા વ્યવહાર કહે છે:—કોઈક ગીતાર્થ સંવેગી આચાર્યે કોઈક શિષ્યાદિકને કોઈક અપરાધને વિષે ડ્રવ્યાદિક ચાર (ડ્રવ્ય-ક્ષેત્ર-કાલ-જ્ઞાવ) જોઈ, જે વિશુદ્ધિ દીધી હોય તે શિષ્ય ગુરુની દીધેલી વિશુદ્ધિ મનમાંહે ધરીને કોઈકને તેવે અપરાધે તેવીજ વિશુદ્ધિ દે તો, એમ દેતાને ઉદ્ધૃતપદ ધરણરૂપ ધારણાવ્યવહાર કહીયે; અથવા ધારણા તે એમ:—કોઈએક વૈયાવચનો કરણહાર શિષ્ય છે, પણ તે સમસ્ત ભેદ શ્રુત દેવાને યોગ્ય નથી. તેવારે તેને આચાર્ય કૃપાકરીને કેટલાંએક પ્રાયશ્ચિત્તનાં પદ આગમથી ઉદ્ધરીને તેને કહે ને તે ધરીને રાખે, અને તેજ પદ માંહેલી આલોવણા આપે તેને પણ ધારણાવ્યવહાર કહીયે. ૪ જિળ હવે જીતવ્યવહાર કહે છે:—જેમ કોઈક અપરાધે પૂર્વે સાધુ ઘણા તપેકરી શુદ્ધિ કરતા, તેવોજ અપરાધ નપન્યે ભટે વર્તમાનકાલે ડ્રવ્યાદિ ચાર ચિંતવી સંઘયણ ધૃતિ-બલની હાની જાણીને જે યોગ્ય તપનો પ્રકાર (પ્રાયશ્ચિત્ત) લઈએ તે સમય-જ્ઞાણે જીતગીતાર્થ કહીયે, અથવા પ્રાયશ્ચિત્ત જે આચાર્યના ગચ્છમાં અધિકો ભૂંડો સૂત્ર પ્રવર્ત્યો, અને ઘણે અનેરે ગીતાર્થે માન્યો હોય તે રુદ્ધ-જીત કહીયે. ૫ એ પાંચ વ્યવહારમાં ગમે તે વ્યવહાર સહિત ગીતાર્થ હોય તેની પાસેથી પ્રાયશ્ચિત્ત લઈએ; પરંતુ અગીતાર્થકને લેતાં દોષ નપજે.

હવે આગમાદિક-વ્યવહારને વિષે પ્રવર્તવા માટે નિત્સર્ગ અપવાદ કહે છે:—જળ જથા પ્રકારે કેવલી આદિક અન્યત સેળ તે વ્યવહાર અથવા તળ તે પાંચ વ્યવહારમાં તળ તે પ્રાયશ્ચિત્ત દાનાદિક વ્યવહાર કાલ વિષે આળ આગમ કેવલી પ્રમુખ હોયતો તેવેજ આગમવ્યવહાર પ્રાયશ્ચિત્ત દાનાદિક પ્રત્યે પળ પ્રવર્તે, પણ શેષે કરી ન પ્રવર્તે. આગમ પણ ઠ પ્રકારે છે. તેમાં કેવલજ્ઞાનમાં અવબોધપણાથી વિના કહ્યાં જાણે, તે માટે તેનું

कहेलुं प्रायश्चित लेवुं; अने तेने अज्ञावे मनपर्यवज्ञानी पासेथी लेवुं. एम पूर्ववत् आगला आगलाने अज्ञावे पाठला पाठलाकने लेवुं. णो० नहिं से० ते त० तीहां आ० आगमव्यवहार होय तो ज० जथाप्रकारे से० ते त० तीहां श्रुत होय तेवे श्रुतेकरी व्यवहार प० प्रवर्ते. णो० नहिं से० ते त० तीहां (ते अवसरे) श्रुतव्यवहारी तो ज० जेम से० ते त० तीहां आ० आज्ञाव्यवहारेकरी प० प्रवर्ते. णो० नहिं से० ते त० तीहां आ० आज्ञाव्यवहारी, तो ज० जेम से० ते त० तीहां धा० गीतार्थ कोइने अव्यनो अपराध क्षेत्र, काल, जाव जाणीने प्रायश्चित दीधुं ते धारणाए करी प० प्रवर्ते. णो० नहिं से० ते त० तीहां धा० धारणाव्यवहारी, तो ज० ज्यां पुरुष धीर्यादिक विचारी प्रायश्चित दे ते जीतव्यहारेकरी प० प्रवर्ते. इ० इत्यादिक ए० ए पं० पांच प्रकारे करी व्यवहार प्रत्ये पं० प्रवर्तवे. तं० ते कहेढे:-आ० आगमेकरी १, सु० श्रुतेकरी २, आ० आज्ञाए करी ३, धा० धारणाए करी ४ अने जि० जीते करी ५. ज० जेम जेम से० ते आ० आगम सु० श्रुत आ० आज्ञा धा० धारणा अने जि० जीत ५, ए पांच होय त० तेम तेम व० व्यवहार प० प्रवर्तावे. ए व्यवहारवंत पुरुषने फल प्रसन्नद्वार कहेढे. से० हवे शुं जदंत (जट्टारक) आ० कहो कोण आगमबलिउं उक्त ज्ञान विशेष सु० श्रमण निर्ग्रथ केवली प्रमुख इ० ए वक्तमाण अथवा ए उक्त स्वरूप प्रत्ये पं० पंचविध व्यवहार प्रायश्चित दानादिरूप सम्मं० ए पद संघाते संबंध कीजे व्यवहार तो प्रवर्ते. इत्यर्थः हवे संबंध रुकी रीते, ते केम ते कहे ढे:-ज० जेजे अवसरने विषे अथवा जेजे प्रयोजनने विषे अथवा जेजे क्षेत्रने विषे जेजे उचित ते ते प्रत्ये इति शेष तदातदा काले ते ते प्रयोजनादिकने विषे कहेलुं, ते कहेढे:-अ० सर्व बान्हा रहित न० तेणे अंगीकार कीधुं ते अनिश्रितोपाश्रित ते प्रत्ये अथवा निश्रित राग उपाश्रित द्वेष नहिं, रागद्वेष ते अनिश्रितोपाश्रित सर्वथी पक्षपात रहितपणे यथावत् इत्यर्थः एतावता पं० पंच वि० विध व्यवहार प्रत्ये ज० ज्यारे ज्यारे ज० जेजे प्रयोजनने विषे योग्य त० तेते प्रत्ये विचारे त० तेते प्रयोजनने विषे सर्वथा पक्षपात

રહિત સઠ સમ્યક્ વળ પ્રવર્તતો થકો સઠ સાધુ નિળ નિર્મય આઠ આઠ
જ્ઞાનો આઠ આરાધક જળ થાય ? ઇતિ પ્રશ્ન. ઉત્તર. હં ઠા થાય.

જાવાર્થ:—હવે જુઝ ! આગમ-વ્યવહારના પાંચ પ્રકાર કહ્યા. કેવલ
જ્ઞાનીને ૧, મનપર્યવજ્ઞાનીને ૨, અવધજ્ઞાનીને ૩, ચૌદપૂર્વધારીને ૪,
જાવ દસપૂર્વધારીને ૫, આગમવ્યવહારી કહીયે. એ પાંચ પ્રકારના આગ-
મવ્યવહારી કહ્યા. આત્મજ્ઞાનથી ગુણ જાણે તે કાર્ય કરે. એ પ્રથમ વ્ય-
વહાર. એ પ્રથમવ્યવહારનો ધણી બીજો સૂત્રવ્યવહાર માને નહિ, ઇટલે
સૂત્રમાં કહ્યું તેમ સર્વ કાર્ય કરવાનો તેમને નિયમ નહિ. આત્મજ્ઞાનથી
અંબગુણ જાણે તે કાર્ય ન કરે, અને ગુણ ઉપજતો જાણે તે કાર્ય કરે.
હવે આગમવ્યવહારીના વચનથી વા ઉપદેશથી ગ્રંથ જોડ્યો તેમજ સૂત્ર
કહીયે. તે આગમવ્યવહારીનું કહ્યું કરવું, પણ આગમવ્યવહારી થકાં
સૂત્રમાં કહ્યું તેમ ન કરવું. વલો સૂત્રમાં કહ્યું ઢે કે, નવમા પૂર્વની ત્રીજો
આચારવથુ (ત્રીજું અધ્યયન) જાણ્યાવિના સાધુની પદ્મિમા વહેવી નહિ,
અને સ્વંધકજી અગીયાર અંગનું જ જ્ઞાન જાણ્યા ઢતાં તિલુની વારમી
પદ્મિમા વહ્યા, તે આગમવ્યવહારીના વચનથી. વલો ગજસુકુમાલજી
વિના સૂત્ર જાણ્યાં દિક્ષા લઈ તેજ દીને વારમી પદ્મિમા વહ્યા, તે પણ
આગમવ્યવહારીના વચનથી. એ ન્યાયે આગમવ્યવહારી થકાં સૂત્રવ્ય-
વહાર માનવાનો જરૂર નથી ૧; અને આગમવ્યવહારીના અજ્ઞાવે બીજો
સૂત્રવ્યવહાર માનવો, ઇટલે સૂત્રમાં કહ્યું તેમ કરવું ૨; અને જો સૂત્રમાં
કોઈ વસ્તુનો નિર્ણય ન હોયતો ત્રીજો આજ્ઞાવ્યવહાર માનવો, ઇટલે
આચાર્ય ગુરુદેવ કહે તે વચન પ્રમાણ કરવું ૩; અને એ ત્રણ વ્યવહાર ન
હોય તો ચોથો ધારણાવ્યવહાર માનવો, ઇટલે ગુરુદેવ આચાર્યે કોઈ બોલ
ધરાવ્યા હોય તથા કોઈને કેહેતાં સાંજલ્યા હોય તે પ્રમાણે કાર્ય કરવું
૪; અને એ ચાર વ્યવહાર ન હોય ત્યારે પાંચમો જિતવ્યવહાર માનવો,
ઇટલે ગીતાર્થ વહેરા જેમ કરતા આવ્યા તેમ કરવું. ૫. એ રીતે પાંચ
વ્યવહાર માનતાં થકાં આજ્ઞાના આરાધક થાય.

હે દેવાનુપ્રીય ! જગવંત તો આગમવ્યવહારી ઢે. તે સૂત્રવ્યવહારી

મામે મહિં. એ તમે જીણતાં ઠતાં મતના લીધે સૂત્રનું નામ લઈ બોધાં
 લોકોને બેહેકાવી આગમવ્યવહારી ઉપર આલ દશ અનંત સંતારે કેમ
 બધારો છો ? જો આગમવ્યવહારીને સૂત્રમાં વર્જ્યા તે કાર્ય કીધાથી દોષ
 લાગ્યો માનો તો, જગવંતે કેવલજ્ઞાન ઉપન્યા પઢી કાલીકુમાર પ્રમુખ
 દસ જાણનાં મરણ બતાવ્યાં ૧. વલી નેમનાથસ્વામીએ દ્યારકાનો દાહ
 વારે વર્ષે બતાવ્યો ૨. તેમજ ગોશાલાને સાત દીવસને આંતરે મરણ બતા-
 વ્યું; પણ માહાશતકે રેવતીને મરણ બતાવ્યું, તેવારે ગૌતમસ્વામીને મુંકીને
 પ્રાયશ્ચિત દેવરાવ્યું, અને પોતે સુખે બતાવ્યું. ૩ વલી ગોશાલાથી ધર્મ
 ચોયણાં કરવાની સાધુને આજ્ઞા દીધી. ૪ વલી ચૌદપૂર્વધારી ધર્મધોષ
 આંધાર્યે નાગશ્રી બ્રાહ્મણીને ચોરાસી ચૌટામાં હીલવા નિંદવાની આજ્ઞા
 કીધી. ૫ એ પાંચ બોલ સૂત્રમાં સાધુને કરવા વર્જ્યા છે, અને કેવલજ્ઞાની
 આગમવ્યવહારીએ કીધા છે. હે દેવાનુપ્રીય ! તમારે લેખે તો કેવલજ્ઞા-
 નીને એ દોષ લાગ્યો તેથી ચુક્યા. પણ એ વાત કેમ મેલે ? આગમવ્યવ-
 હારીપણું તો કષાયકુશીલ અને સનાતક એ બે નિયંતામાં હોય તેને અપ-
 મિસેવી કહ્યા છે. મૂલગુણ તે પાંચ માહાવ્રતમાં અને ઉત્તરગુણ તે દસ
 વિધ પંચસ્થાનમાં દોષ લગામે નહિં. શાંખ સૂત્ર જગવતી શતક ૫૫ મેં
 ઉદ્દેશે દે છે. હવે જુઝે જગવંત તો ઠંદ્રસ્થપણે પણ અવધ મનપર્યેવ-જ્ઞાન
 આશ્રી આગમવ્યવહારી છે, અને કેવલજ્ઞાનમાં પણ આગમવ્યવહારી છે,
 તથા કષાયકુશીલ-નિયંતાના ધણી છે. તે જગવંતને ચુક્યા કહો છો પણ
 સૂત્રમાં તો મૂલગુણ ઉત્તરગુણના અપમિસેવી કહ્યા છે. હવે જો ચુક્યા કહો-
 છો, તો કહો કયા વ્રતમાં મૂલગુણ ઉત્તરગુણમાં દોષ લાગ્યો ? અને તે વેલા
 નિયંતો કષાયકુશીલજ હતો કે બીજો આવ્યો તે પણ કહો. હે દેવાનુ-
 પ્રીય ! જગવંતનો તો અપમવાદ સંજમ છે. નિયંતો ફેરે નહિં તેથી તે પુરુ-
 શોને દોષ લાગે નહિં. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, જેમ ગૌતમસ્વામી
 ચારજ્ઞાન ચૌદપૂર્વના ધણી આગમવ્યવહારી અને કષાયકુશીલ-નિયંતાના
 ધણી આણંદ શ્રાવકને ઘેરે જાણમાં ચુક્યા તેમ જગવંત પણ ચુક્યા
 એમ કહે છે તેનો ઉત્તર:—

હે દેવાનુપ્રીય ! ગૌતમસ્વામી આણંદજી શ્રાવકને ઘેર જાણામાં
 જુક્યા તે સમયે તેમને ચાર જ્ઞાન, કષાયકુશીલ-નિયંત્રો અને આગમ
 વ્યવહારીપણું હતું, એમ કયા સૂત્રમાં કહ્યું છે તે કહો. વલી ગૌતમસ્વા-
 મીનું અને જગવંતનું જ્ઞાન અને નિયંત્રો સરખાં નથી. અનંતગુણ હાની
 વૃદ્ધિપણું છે. જગવંતનો તો સંજમ નિયંત્રો અપરુવાહ છે. દિક્ષા લીધી
 તેજ વચ્ચે મનપર્યવ-જ્ઞાન ઉપન્યું અને કષાયકુશીલ-નિયંત્રો આવ્યો. તે
 એકજ વાર આવે અને તે પાઠો જાય નહિં. વલી કષાયકુશીલ-નિયંત્રોનો
 સંજમ એક જીવને એક જન્મમાં જઘન્ય એક વાર આવે અને ઉત્કૃષ્ટા
 નવસો વાર જાય અને નવસો વાર પાઠો આવે. વલી કષાયકુશીલ-નિયં-
 ત્રો અને મનપર્યવજ્ઞાનની સ્થિતિ જઘન્ય એક સમયની કહી. તે એક
 સમય રહે અને બીજે સમયે વીલાઈ જાય. કોઈક જીવને વલી પાઠો
 એક સમયથી તથા અંતરમુદૂર્ત તથા ઘણા કાલથી પાઠો આવે, અને
 કોઈ જીવને તે જન્મમાં પાઠો આવેજ નહિં, અને કોઈ જીવને એક જન્મમાં
 ઘણીવાર જાય અને ઘણીવાર આવે. તેની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ દેશેઝંણી કોરુ
 પૂર્વની કહી. તે એક વારજ આવે પણ પાઠો જાય નહિં. દોષનો અપનિ-
 સેવીજ રહે. વલી ચાર જ્ઞાનવાલા, કષાયકુશીલ-નિયંત્રાવાલા અને
 આગમવ્યવહારના ધણી કર્મને વશે ત્રષ્ટ થઈ જાય તો અર્ધપુદ્ગલ
 અનંતકાલ સંસારમાં નિગોદાદિકમાં જમે. શાલ સૂત્ર જગવતી શતક
 ૩૫ મેં ઉદ્દેશે બધે, તથા પન્નવણામાં એ સર્વ અધિકાર છે. એ કષાયકુશી-
 લ-નિયંત્રો એક જન્મમાં નવસોવાર ઉત્કૃષ્ટો આવે કહ્યું. તેની સ્થિતિ
 જઘન્ય એક સમયની કહી, અને ત્રષ્ટ થઈ જાય તો ઉત્કૃષ્ટો અર્ધપુદ્ગલ
 રહે કહ્યું; પણ જગવંતને તો મનપર્યવજ્ઞાન અને કષાયકુશીલ-નિયંત્રો
 એકવાર આવ્યા પછી પાઠો જાય નહિં, એક સમયની સ્થિતિ પણ હોય
 નહિં અને અર્ધપુદ્ગલ સુધી જમે પણ નહિં. તે માટે સર્વ કષાયકુશીલ-
 નિયંત્રાના ધણીનો, ગૌતમસ્વામીનો અને જગવંતનો ઉદ્ગસ્થપણાનો પણ
 સંજમ સરખો નથી. ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! ગૌતમ સ્વામીનો અને
 જગવંતનો કષાયકુશીલ-નિયંત્રો સરખો કેમ? વલી ગૌતમસ્વામી જાણામાં

चुक्या, तेम जगवंत पण चुक्या, एम केम कहोढो? वळी गौतम स्वामी सरखा छादशांगी ज्ञानना धणी पण ज्ञापामां खलाइ जाय कळुं ठे. शाख सूत्र दसवैकालिक अध्ययन आठमे, गाथा ५० मी:—

आयार पणत्तिधरं, दिष्ठिवाय महिच्चगं;

वयंवि स्कलियं एच्चा, एतं उवहसे मुणी. ॥ ५० ॥

अर्थ:—आण आचारांग अने पण जगवती सूत्रना धरणहार तथा दिण दृष्टिवादना (बारमा अंगना) मण जणनारने वण बोलतां वचने करी खण खलाया एण जाणीने एण नहिं तंण तेमने उणहसे मुण जति. ॥५०॥

ज्ञावार्थ:—हवे जुळ ! आचारांग, विवाहपन्नति अने दृष्टिवाद (बारमा अंग) ना जणनार वचनमां चुकी जाय, तेनो उपहास न करवो. ए आगमव्यवहारना धणी वचनमां चुकी (खलाइ) जाय कळुं, अने मूल-उत्तरगुण दोषना अपरिसेवी कळ्या, पण एमने अने जगवंतने सरखा न कळ्या. वळी गौतम प्रत्ये जगवंते पण कळुं के, तमे वचनमां जुड्या ढो, आणंद साचो ठे माटे जड्ने खमावो. ए वचनने जुड्या कळुं तेम जगवंत पोते चुक्या हत तो केम न कळुं. हवे वीरप्रभुने चुक्या तमे कया ज्ञानथी जाण्या ? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ केवल ज्ञान उपन्या पढी ए काम न कर्युं. बे साधुने न बचाव्या ते वीतराग जावथी, अने ठद्वस्थपणे गोशालाने बचाव्यो ते सराग जावथी, एम टीकामां कळुं ठे. ते रागनां कर्म लाग्यां. सरागपण्णथी काम कर्यां. गोशालाने बचाव्यो. ए न्याये चुक्या कहीये ढीये. ” तेनो उत्तर:—हे देवानुप्रीय ! सूत्र पाठमां तो एम नथी कळुं के, गोशालाने बचाव्यो ते रागजावथी, अने बे साधु न बचाव्या ते वीतरागजावथी. अरे ! तमारी श्रद्धानी पुष्टीने माटे टीकाना मलता वचननुं सरणुं द्यो ढो ते मिथ्या ठे, केमके अमारे तो सिद्धान्तनी पंचांगी प्रमाण ठे. ते पंचांगीमां अनेक गुरु लक्ष ठे. तेमां केटलांक वचन उत्सर्ग-मार्गनां ठे अने केटलांक अपवाद-मार्गनां ठे. ते मतलब जाण्या विना अने टीका तमे नथी

માનતા, ઠતાં ટીકાની શાહી શાને માટે આપો હો ? જો ટીકામાં કહ્યું તેમજ પ્રમાણ કરતા હો તો ટીકામાં પાઠલ કહેલા બોલ મેલવી આપો. ટીકામાં તો આધાકર્મી આહાર કરવો કહ્યો હે, ફલફુલનો આહાર કરવો કહ્યો હે તથા સાધુને ચક્રવ્રતનાં કટક ચુરવાં કહ્યાં હે. इत्यादिक અનેક વિરુદ્ધ વાતો કહી હે તે પણ પ્રમાણ કરવી પરશે, અને જો એ પ્રમાણ ન કરો તો એ ટીકાનું વચન પ્રમાણ કેમ કરો હો તે કહો.

હે દેવાનુપ્રીય ! જગવંતની કરણી ઢઘ્ઘસ્થપણે અને કેવલપણે એક સરસ્વી અચ્ચલ કરણી હે. ઢઘ્ઘસ્થપણે પણ આગમવ્યવહારી અને કેવલમાં પણ આગમવ્યવહારી હે. સૂત્રમાં સાધુને વર્જ્યાં તેવાં કામ ઢઘ્ઘસ્થપણે પણ આગમવ્યવહારપણાથી કીધાં અને કેવલજ્ઞાન ઉપન્યા પઠી આગમવ્યવહારપણાથી કીધાં. તેમણે ઢઘ્ઘસ્થ અને કેવલીપણે એક સરસ્વાં કામ કર્યાં હે. હે દેવાનુપ્રીય ! જે કાર્ય સૂત્રમાં સામાન્ય સાધુને વર્જ્યાં હે તે કાર્ય કેવલીપણામાં પોતે કર્યાં હે. મુવાની ખબર દીધી, મરણ બતાવ્યું અને નિમિત્ત જાણ્યું. એ કેવલમાં તો તમે ચુક્યા નથી કેહેતા. તેનું શું કારણ ? વલી નેમનાથજીએ બારે વર્ષે દ્વારીકાનો દાઢ બતાવ્યો, તેમને તો ચુક્યા નથી કેહેતા, પણ જગવંત માહાવીરસ્વામીથી અને જીવદયાથી દ્વેષ દીસે હે તેથી પ્રજુને ચુક્યા કહોહો. વલી સરાગપણાથી ગોશાલાને બચાવ્યો તેથી જો પાપ લાગ્યું કહો તો, દસમા ગુણઠાણા સુધી સંજમ, તપ, વિનય, વૈયાવચ્છ इत्यादिक सर्व काम सरागपणाથી કરે હે. તે સર્વ કામમાં પાપ લાગસે, કેમકે વીતરાગજ્ઞાવ તો અગ્યારમા ગુણઠાણા ઉપર હે. તેમને તો એક ઇરિયાવહી ક્રિયાજ લાગે. તે ઇરિયાવહીક્રિયા પણ સાતાવેદની બે સમયની સ્થિતિની બંધાય, અને દીર્ઘ સ્થિતિના પુન્યપાપ તો દસમા ગુણઠાણા સુધી રાગદ્વેષથીજ બંધાય. દ્વેષથી અને અપ્રેક્ષસ્ત-રાગથી તો પાપ બંધાય અને પ્રશસ્ત-રાગથી પુન્ય બંધાય. વલી સરાગ-સંજમ અને સરાગ-તપથી દેવતાનું આગ્રહું પુન્યપ્રકૃતિ બંધાય એમ કહ્યું હે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક બીજે ઉદ્દેશે પાંચમે, તુંગિયા નગરીના આવકોને અધિકારે. હે દેવાનુપ્રીય ! સરાગથી ગોશાલો બચાવ્યો.

तेथी पाप लाग्युं एम कहोठो; परंतु इहांतो टीकामां एम कहुं ठे के, सरागसंजम ठन्नस्थयकां जीव जीवे तो अने न जीवे तोपण बचाववानो उद्यम करवो. ते माटे बचाववानो उद्यम कीधो अने बे साधुने न बचाव्या ते वीतरागजावथी. वीतरागे केवलज्ञानथी आनखानो समय आव्यो जाणी लीधो. होणहार टलतुं न जाण्युं तेथी उद्यम न कर्यो, कारणके केवलज्ञानी निरर्थक उद्यम न करे ए जावार्थ. आगमव्यवहारी अकरवाजोग काम करे नहिं. गुण जाणे तेवुं काम करे. तेवारे तेरापंथी कहेठे के “जगवंते गोशालाने बचाव्यो तीहां जोगनो व्यापार थयो. ए जोगनुं पाप लाग्युं.” तेनो उत्तरः—हे देवानुप्रीय ! जोगविना तो संजम, तप, विनय, वैयावच, चर्चा वार्ता, सजाय, ध्यान, आहार, पाणी, व्यवहार, कांड पण थाय नहिं. सजोगीने ए जोगना व्यापारथी पाप लाग्युं जाणो तो तमारे लेखे तो कोइ तरवानो मार्ग दीसतो नथी. हे देवानुप्रीय ! ए शुभजोग ठे के अशुभजोग ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ गोशालाने बचाव्यामां प्रभु धर्म जाणे तो केवलज्ञान उपन्या पढी ए काम केम न कर्युं ? बीजा कोइ साधुने एरीते जीव उगारवानो उपदेश केम न दीधो ” ? तेनो उत्तरः—

हे देवानुप्रीय ! प्रभुए पोते ठन्नस्थपणे अनार्यदेशमां विहार कर्यो, अने केवली थया पढी अनार्यदेशमां विहार न कर्यो, अने बीजा कोइ साधुने जवानो उपदेश पण न दीधो. ते माटे शुं पूर्वे ठन्नस्थपणे अनार्यदेशमां विहार कर्यो ते खोटो कहेवाय ? हे देवानुप्रीय ! आगम व्यवहारीनुं काम अने सूत्रव्यवहारीनुं काम सरखुं नथो. आगमव्यवहारी अकरवायोग्य काम करे नहि, गुण जाणे तो करे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ गोशालाने उगार्याथी केवो गुण उपन्यो ? बे साधुने मार्या. जगवंत उपर तजुलेइया मुंकी लोहीठाणवानो कर्यो अने घणुं मिथ्यात्व वधार्युं. शो गुण थयो ? ” तेनो उत्तरः—हे देवानुप्रीय ! ए वातनो प्रभुने शानो दोष. जेम अजवि जीव हतो ते साधपणुं लइ उदाइराजाने पोषामां मारी गयो. तेनो पापदोष कांड महापुरुष आचारजने तो लाग्यो

નથી. તેમજ કોઈ અનાર્ય ઠગ બુદ્ધિએ સાધપણું લઈ કોઈને ઠગી જાય તો તેનો પાપ દોષ બીજાને નથી લાગતો. તેમ મહાવીરસ્વામીએ ગોશાલને દિક્ષા દીધી, જોવતો બચાવ્યો તેથી મિથ્યાત વધાર્યું તેનું પાપ પ્રચુને નથી લાગ્યું. જો પ્રચુને પાપ લાગ્યું જાણોતો એ લેખેતો ઋષભદેવ સ્વામીને ઘણુંજ પાપ થયું હશે; કેમકે તેમણે ચાર હજાર માણસ સાથે દિક્ષા લીધી. પછી સઘલા જાગ્યા. ૩૬૩ પાર્શ્વ મત ચાલ્યા. ઘણું મિથ્યાત વધાર્યું. પણ ઋષભદેવસ્વામીને તો પાપ લાગ્યું નથી. તેમ વીર-પ્રચુને પણ જાણવું. વલી ગોશાલને તો ઢદ્મસ્થપણે દિક્ષા દીધી અને બચાવ્યો, પણ કેવલજ્ઞાન ઉપન્યા પછી જમાલીને દિક્ષા કેમ દીધી ? તથા નંદણ મણીહારને શ્રાવકનાં વ્રત કેમ દીધાં ? પાર્શ્વનાથસ્વામીએ સોમીલ બ્રાહ્મણને વ્રત કેમ દીધાં ? સુખમાલીકાને સાધપણું કેમ દીધું ? અને બસે ઢ સાધવીને દિક્ષા કેમ દીધી. એમ તો ઘણા અટકાશે. કેવલીના દિક્ષા દીધેલા ઘણા જણે ઋષ્ટ થઈને અકાર્ય કીધાં હે તથા મિથ્યાત વધાર્યું હે. તે પાપ પણ તમારે લેખે કેવલજ્ઞાનીને લાગ્યું જોઈએ. પણ એ વાત કેમ મલે. વલી જગવંતે લલિત ફોરવી ગોશાલને બચાવ્યો, તેથી જગવંતને પાપ લાગ્યું અને ચુક્યા કહે, તેને પુઠીએ કે, ઢદ્મસ્થપણે પાપ કર્યું તેનું પાયશ્વિત તો કોઈ સૂત્રમાં ચાલ્યું નથી. ત્યારે પાયશ્વિત લીધા વિના આરાધક કેમ થયા તે કહો. તેવારે તેરાપંથી કહેહે કે, “જેમ રહેનેમીએ રાજેમતીને જોગની આમંત્રણ કીધી, તેનું પાયશ્વિત ચાલ્યું નથી તેમ આ પણ ચાલ્યું નથી; પણ પાયશ્વિતનું ઠેકાણું હે તેથી લીધુંજ હશે.” તેનો ઉત્તર:—અરે મુગ્ધ પ્રાણી ! એતો એકાન્ત અસંજમનું ઠામ પ્રત્યક્ષ દિસેહે, અને પાયશ્વિત પણ દસ જેદે આવે. તે ગાથા:—

આદૃચ્છ દુષ્પ પમાદણા જોગે, આગરે આવતિ સુય;

સંકિત્તે સહસાકારે, જયં પતો સાય વીમંસા ॥ ૧ ॥

અર્થ:—વિષયનો પીડ્યો ૧, પ્રમાદને લીધે ૨, અજાણપણે ૩, આતુર રોગ ક્રુધા તૃષ્ણા ૪, આપદા પડ્યાથી ૫, શંકાને લીધે ૬, સહસાતકારે ૭.

जयने लीधे ण, रागद्वेषने लीधे ए अने शिष्य शिष्यणीनी परिक्षा निमित्ते १०. ए दस जेद ठे. तेमां उत्तराध्ययन २२ में अध्ययने ४६ मी गाथामां दसविध प्रायश्चित मांहेहुं प्रायश्चित कह्युं ठे. राजेमतीनां वचन रहेनेमीए सांजलीने प्रणाम पाठा वाळ्या. ते पाठः—

इंदियाणि वसे काळ अप्पाणं उव संहरे. इत्यादि ॥

अर्थः—इं० पांच इंजिने व० वश का० करी अ० पोतानी आत्माने उ० फेरवी सं० ठेकाणे लाव्या.

जावार्थः—हवे जुज ! रहेनेमीनी अती दुष्टपणे जोगनो बंठा नहोती. फक्त दिक्कारी प्रणाम फर्या हता. पढी राजेमतीना वचनथी पाठा ठाम आळ्या ल्यारे पश्चाताप कर्यो; पण प्रजुए पश्चाताप कर्यो, एहुं कोइ सूत्रमां चाढ्युं नथी. वली गोशालानो जीव डढपइनो यशे अने केवल पामशे तेवारे सर्व साधुने कहेशे के, जाइ ! हुं गयाकालमां श्रमण घांती हतो. बे साधुने में मार्या तथा प्रजुनो अविनय कीधो तेम तमे मत करजो. एम गोशालाना जीवे डढपइनाना जवमां पोताना पाठला जवनुं पाप निधुं, निषेधुं तेम जगवंते केवल उपन्या पढी ए कार्य निधुं निषेधुं नथी. वली निषिथ प्रमुख घणा सूत्रमां अनेक जातनां प्रायश्चित कहां ठे, पण जगवंते शीतल-लेस्याथी गोशालाने बचाव्यो, तेनुं प्रायश्चित कोइ पण सूत्रमां कह्युं नथी; पण उलटुं आचारांगसूत्रना प्रथम श्रुतष्कंधना नवमा अध्ययनना चोथा उद्देशामां कह्युं ठे के, जगवंत श्री माहावीरदेवे ढढूमस्थपणे दिक्का लीधा पढी पाप कर्तुं नथो. ते पाठः—

एच्चाणं से महावीरे, एोविय पावगं सयमकासी;

अण्हंवा एकारिडा, करंतं पि एाणु जाणित्ता. ॥

अर्थः—ए० तत्त्वना जाण से० ते माहावीरदेव एो० नहिं पा० पाप स० पोते करता, अ० बीजा पाले ए० न करावता, अने क० करनारने पण रुमो एा० न जा० जाणता.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आचारांग प्रथम श्रुतस्कंधे नवमें अध्ययने चारे उद्देशांमां, जगवंतना गुण कह्या अने निरतीचार संजम कह्यो; अने चोथा उद्देशानी, आठमी गाथामां कछुं के, नच्चा. हे उपादेय स्वरूप जाणीने पोते पाप कर्तुं नथी, अनेरा पासे कराव्युं नथी अने करताने जलो पण जाण्यो नथी. हवे बद्धस्थपणे अनेक कार्य कर्यां तेमां पाप लाग्युं एवी शंका उपजे, पण बद्धस्थनो शंका केवलीना वचनथी ज्ञागे. जेम जगवंते बद्धस्थपणे, सूत्रमां वज्यां तेवां काम आगमव्यवहारथी कीधां, पण केवल उपन्या पढी सूत्रनी वाणी प्रकाशी तेमां कछुं के, में बद्धस्थपणे त्रण करणथी पाप कर्तुं नथी. हवे तमारी केहेणीने लेखे बद्धस्थपणे पाप लाग्युं, अने केवलमां कपटाइ करी जुठ बोल्या ते जुठ लाग्युं. (कर्या पापने बुपाव्युं ते.) ए जुठ बोलांनां परुप्पां सूत्र पण जुठां. हवे तमे प्रतीत केनी राखशो ? तमारे लेखे ए सिद्धान्त उठीगया. तेवारे दीवसंना जुढ्या कहे ठे के “ए तो गणधरनां वचन ठे. तेमणे वीतरागना गुण वर्णव्या ठे. तेनो उत्तरः—

हे देवानुप्रीय ! सर्व सूत्र गणधरेज गुंथ्यां ठे. एक वचन जुठुं तो सघलांए जुठां. जेम खतमां एक शाख जुठी तो आखुं खत जुठुं, तेम ए पण जाणवुं. तेवारे तेरापंथी वली कहे ठे के “अहिंयां तो एम कछुं ठे के, जगवंते जाणीने पाप कर्तुं नथी. अजाण्ये मोहनी-कर्मने वशे पाप लाग्युं. तेथी चुक्या कहीये बीए.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! त्यां तो पंदरमें शतके प्रनुए गोशालाने कछुं ठे के, हे गोशाला ! में तारी अनुकंपा वास्ते शीतल-लेश्या मेली. एम जाणीने लेश्या मेली कही ठे, पण एम नथी कछुं के, मारे अजाण्ये लेश्या नीकली. तेवारे वली तेरापंथी कहे ठे के “लेश्या तो जाणीने मेली, पण एम न जाण्युं के, ए काम करवुं के न करवुं. एम अजाण्ये पाप कीधुं.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ज्ञान विना तो समकित पण नथी. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन २८ में. गाथा ३० मीः—

नादंसणस्स नाणं, नाणेण विणा णहोइ चरण गुणा;
अगुणिस नब्बि मोक्कं, नब्बि अमोखस्स णिवाणं ॥३०॥

अर्थः—ना० दर्शन रहितने ना० सम्यक् ज्ञान न होय, अने नाणे० सम्यक्ज्ञान विना ण० न होय, न उपजे च० चारित्र (पांच महाव्रतादि) गु० गुण (चरण सित्तरी पिंरु विशुद्धादि करण सित्तरी). अ० अगुणीने चरणसित्तरी रहितने न० सकल कर्म कथ लक्षण रुप मोक्ष नथी. न० नथी अ० कर्मे अणमुंक्क्याने नि० निर्वाण (मुक्ति) पदनी प्राप्ती ॥ ३० ॥

ज्ञावार्थः—हवे जुउं ! जगवंतने ए काम करवुं के न करवुं, ए ज्ञान नहिं त्यारे तो ज्ञानविना समकित पण नहिं, अने समकित नहिं त्यारे चारित्र (कर्मथी मुंकावानो मोक्षनो मार्ग) पण नहिं. कारणके पेहेलुं ज्ञान अने पढी चारित्र कह्युं ठे. शाख सूत्र दसवैकादीक अध्ययन चोथे गाथा दसमी. हे देवानुप्रीय ! तमारे लेखे तो जगवंतमां ढढमस्थपणामां समकित अने साधपणुं पण नहोतुं. एम केम कहोढो के जगवंतने करवा अकरवा जोग कामनी खबर नहोती. तेवारे तेरापंथी कहेढे के, जगवानने जाण-पणुंतो हतुं पण ज्ञानथी जोयुं नहिं. हे देवानुप्रीय ! ज्ञान दीधा-विना तलनो ठोरु शीरीते बताव्यो ? एक फलीमां सात तल शीरीते बताव्या ते कहो. ए प्रत्यक्ष जाणीने काम कर्या तेने अजाण्ये कर्या कहोढो ए आश्चर्यनी बात ठे. जो अजाण्ये पाप लाग्युं कहो तो चुक्या केम कहोढो. अजाण्ये पाप लाग्याने जो चुक्या केहेसो तो, अनंता तीर्थकर थया अने अनंता थशे ते सघलाने चुक्या केहेवा परुशे. वली ढढमस्थ साधुजगवंतने समेसमे सात कर्म बंधाय कह्युं ठे, पण तेमने पापदोष (मूल उत्तर-गुण) ना अपमिसेवी कहा ठे, (शाख सूत्र जगवती शतक १५ में उद्देशे ६-७ में) पण चुक्या न कहा. हवे तमे तो अजाणे पाप लाग्याथी चुक्या कहोढो, त्यारे ढढमस्थ तीर्थकरदेव तथा साधु विहार करे अने आहारादिक वोहोरवाने जाय त्यां अजाणपणे जीवनी घातादिकनुं पाप समे समे लागे अने सात कर्म अजाणपणे बंधाय. ए लेखे तो सर्व ढढमस्थ

साधु तथा जगवंत समेसमे चुके, ते कये समे प्रायश्चित ले? अने तेम-
नामां कये समे साधपणुं कह्ये ते कहो. एम तमारे लेखे तो कोइ
ढद्मस्थ साधु तथा जगवंतमां साधपणुंज न रहेशे.

हे देवानुप्रीय ! एम केम कहो ठो के, अजाणये पाप लाग्युं तेथी
चूक्या. अजाणये पाप तो सर्व ढद्मस्थ साधु तथा जगवंतने लागे ठे.
ते अजाण पापथी चूक्या कहेवाय नहिं. वली जगवंते केवलज्ञान उप-
न्या. पढो कहुं ठे के, में त्रण करण ने त्रण जोगे करी ढद्मस्थपणे
पाप कर्युं नथी. हवे तमे मतना लोधे जगवंत उपर अठतां आल
दशने अनंत संसार केम वधारो ठो. वली पाप तो प्रमादथी थाय एम
कहुं ठे. ज्यारे प्रमादनो उपचय थाय अने जोगनुं निमित्त कारण थाय
त्यारे साधुने क्रिया लागे, (शाख सूत्र जगवती शतक त्रीजे) पण जगवंते
तो ढद्मस्थपणे मूलथीज किंचितमात्र पण प्रमाद नथी सेव्यो. शाख
सूत्र आचारांग प्रथम श्रुतकंधे नवमे अध्ययने उद्देशे चोथे. ते गाथा:—

अकसाइ विगय गेहीय सदरुवेसु अमुत्तिऐ छावी.

ढढमढेववि प्परिक्रममाणे नोए पमायं सइपि कुविढा ॥१५॥

अर्थ:—अ० कषाय रहित (तीउकी जीउकी चक्राववादि क्रोधनुं
कारण कोइ वखते न आवे ते) वि० शब्दादि विषे एरूपणा रहित स०
शब्द रूपादिकने विषे अमु० मुर्बा रहित, एवा थकां छा० ध्यान ध्यावे
श्री माहावीर ठ० ढद्मस्थ ठतां पण विविध प्रकारे संयमानुष्ठानने
विषे प्परि० पराक्रम करता थका. नो० एक वार पण प्रमाद (कषाया-
दिक) पोते नहिं करता हवा एवी. रीते स्वामी प्रवर्त्ता.

जावार्थ:—हवे इहां कहुं के, जगवंते ढद्मस्थथकां संजमानु-
ष्ठानने विषे उद्यम करतां पोते प्रमाद कयों नहिं. जुउ हे देवानुप्रीय !
प्रमाद कर्याविना पाप शी रीते थाय. तमे एटलां सूत्रनां केवलीनां
वचन उत्थापीने प्रजुने चुक्या कहोने अनंत संसार केम वधारो ठो.
हवे एटला सूत्रनी शाखे जगवंते गोशालाने वचाव्यो तेमां पाप लाग्युं

नथी. तेम बीजा पण केइक जीवने बचावे, आगलानुं पाप टलावे तेमां पाप नथी. तेवारे तेरापंथी कहेवे के “ मुसादिक (उंदर)ने बीलाको पा-
सेथी बचावी द्यो तथा पंखीने मालामां मेलो द्यो. जो एवी रोते जीव.
बचाव्यां धर्म होय तो, लब्धिधारी मुनीराज हाथ फेरवे तो सर्व श्राव-
कनुं पेट दुखतुं रही जाय तथा जीव जीवतो रही जाय, पण हाथ
फेरवे नहिं. तेम जीव बचाव्यां धर्म होय तो उंदरादिक असंजति जीव
करतां तो श्रावकनां पुन्य अधिकां ठे. ते धर्मध्यान पण करशे, पण जीव
बचाव्यामां धर्म नथी, तेथीज ते श्रावकोना पेट उपर हाथ फेरवे नहिं.”
तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! उंदरनी परे श्रावकने पण अमारा कहेवाथी
वचे. तो बचावी लइए. वली तेरापंथी कहेवे के “ जेम साधु, श्रावकना
पेट उपर हाथ फेरवे नहिं, तेम उंदरने पण पेट दुखे तो हाथ फेरवे नहिं.”
एवा कुहेतु लगावीने बोधा लोकोनां हृदय दया रहित करे ठे, अने
पोताने तो अंधारुं ठे, केमके कोइ काम धर्मनां करे ठे अने कोइ काम
धर्मनां नथी करता. हे देवानुप्रीय ! तमे कहोवो के असंजति जीवनुं
जीवीतव्य न बांढवुं. त्यारे जुठ ! असंजति ठे तेने तमे केम पोषो वो ?
जो अंगथी, उपनी जाणीने पोषो तो, अंगथी बालकादि उपजे ठे तेने
केम नथी पोषता ? वली शीतकालमां पाणीमां माखी ठरे तेने मुहप-
तिमां घालीने साजी केम करोवो ? बाहार केम काढोवो ? तेवारे तेरा-
पंथी कहेवे के “अमारा पाणीथी माखी मरे तेनुं पाप अमने लागे. ते
टाखवा माटे साजी करोए ठीए. अमारुं पाप टाखवुं तेमां धर्म ठे, पण
माखोनुं असंजम जीवीतव्य नथी वंढता.” एम कपटथी जुठ बोले ठे.
तेनो उत्तर:—

हे देवानुप्रीय ! तमारा पाणीथी माखी मरे तेनुं पाप तमने लागे,
ते पाप टाखवामां धर्म कहोवो, त्यारे अंधारी रातमां आंधलो श्रावक
साधुना बाजोठ या कपटाथी अथराइने मुर्खाइ पगथीयांन। नालमां
पड्यो, तेथी तेनी कोट जागे ठे. ए वेला बीजो ग्रहस्थी तेनी पासे नथी;
त्यारे तमे साजो करो के नहिं ? तेवारे तेरापंथी कहेवे के “ अमे तो

साजो न करीए. ” एज वेला बीजो ग्रहस्थी आवीने पुढे के, ए शायी पड्यो ? त्यारे कहेके, मारा उपगर्णथी पड्यो. तेवारे आवक तमने कहे के, माखीने तमारा पाणीमांथी काढीने तमारुं पाप टालो त्यारे तमारा कपरा तथा बाजोठथी आवक पड्यो, ए आवक पांचिझिनी हत्यानुं पाप तमने लागे ठे, ए केम न टालो ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के, अमारो ग्रहस्थीथी शुं प्रयोजन ठे ? हे देवानुप्रीय ! माखी चौरेंद्रि, असंजति, अव्रति ठे, अने आवक तो व्रति ठे, धर्मनो करणहारो ठे. तेनां पुन्य शुं माखीथी पण हलवां ठे ? जो माखी तमारा पाणीथी मरे तेनुं पाप तमने खागे ते टालवा साजी करो तो, तमारा उपगर्णथी आवक पड्यो तेनी हत्या तमारा केहेवा प्रमाणे तमने लागे ठे; त्यारे ए आवकने साजो केम न करो ? ए पुरुं अंधारुं केम ठे ? एक माखीनुं पाप टाली धर्म करो, अने आवकनुं पाप टाली धर्म न करो. ए श्रद्धानी प्रतीत केम आवे ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के, अमारो कटप नथी. त्यारे हे देवानुप्रीय ! उंदरादिक गरीब जीवने बचाव्यां दयानुं कार्य ठे. आंगल पण राग-द्वेष वधे नहिं, तेथी बचाववानो कटप ठे; अने आवकनुं पेट साजुं करेतो एवा ताप, स्वास, कोढ प्रमुख वाला घणाए रोगी होय. तेनुं दुःख जो साधु मटाके तो प्रमाद वेदगी वधे, अने तप, संजम, स्वाध्याय, ध्यान घटे. वली कोइना त्यां सजाय, ध्यान के परिक्रमणानी वेला बोलाव्याथी साधु न जाय तो द्वेष पामे. तेथी मुनीराज आवकनुं पेट साजुं न करे. ए कटप नथी.

तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ साधु तो ठकायना पिहर ठे. जो बचाव्यामां धर्म होय तो बधाने बचावे. हवे तमे उंदरा, पंखी, गरीब जीवने दयाने अर्थे बचावी मारवावालां पाप टलावो ठे, त्यारे सद्युं धान्य बकरुं खाय तेने केम नथी बचावता ? ए बकरानुं पाप केम नथी टलावता ? वली मुला अनंता जोवना पिकनुं गारुं जयुं ठे. ते मुला सांठ खावा लाग्यो. ए मुखाना अनंता एकेन्द्रि जीवने केम नथी बचावता ? सांठनुं पाप केम नथी टलावता. २ वली तलावमां माठलां घणां तेमां

ગાયો જેસો પાણી પીવા જાય. ૩ લીલોત્રી તિર્યંચ ચાચ. ૪ માર્ગમાં કી-
નીઝ, ગીંમોલા પગ નીચે મરે. ૫ ઝકરના ઝપર લટો કાગના ઝુગે. ૬
હત્યાદિક ગરીબ જીવને કેમ નથી વચાવતા ? એ મારવાવાલાનું પાપ
કેમ નથી ટલાવતા ? ” એવા કુહેતુ લગામોને જોલા જીવનાં હૃદયદયા
રહિત કરે છે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! એ જીવને પણ કોઈ દયા
આણી વીજી વસ્તુનો જોગ મેલવી વચાવે, મારવાવાલાનું પાપ ટલાવે,
તેમાં અમે પાપ નથી કેહેતા. એ કુહેતુ તો ક્યારે મલે કે, જો અમે ઝંદ-
રાને વચાવ્યામાં ધર્મ કેહેતા હોઈએ અને એ જીવને વચાવ્યામાં પાપ કે-
હેતા હોઈએ ત્યારે મલે; પણ એ જીવને વચાવ્યાથી લોકમાં અશુદ્ધ વ્ય-
વહાર લાગે. ધણીની ખુસામતો વાસ્તે રાખવાલી કરે છે, તિર્યંચને ખાવા-
પીવા દેતા નથી, અને ઝકરના કીના વિષ્ટામાંથી વીણે છે. એમ જિન-
માર્ગની લઘુતા થાય તેથી વર્જે નહિં. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, ધર્મ
કરતાં લોકનો અશુદ્ધ વ્યવહાર ગણવો નહિં. તેનો ઉત્તર:-

હે દેવાનુપ્રીય ! તમારી જગ્યામાં મુવેલ ચકલી યા ઝંદર પ્રમુખનું
કલેવર પમયું હોય, તેને સૂત્રની સજાય કરવા અને અસજાય ટાલવા
વાસ્તે બાહાર પરઠો તેમાં ધર્મ છે કે પાપ છે ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે
“ ધર્મ છે, પણ જો પાપ જાણે તો સાધુ કલેવરને બાહાર પરઠે નહિં. ”
ત્યારે તેને કેહેવું કે, તમારી જગ્યામાં કુતરો વીલામી પ્રમુખ મુવાં પડ્યાં
છે. તેના કલેવરના પગે દોરની વાંધી સૂત્રની સજાય કરવા વાસ્તે બાહાર
પરઠીને ધર્મ કરો કે નહિં ? તેવારે કહે છે કે “લોકીકમાં અશુદ્ધ વહેવાર
લાગે. લોકોમાં જિનધર્મની લઘુતા લાગે. લોક કહે કે, સાધુ થઈને મેહે-
તરનું કામ કરે છે. કુતરાનાં કલેવર ઝેંચે છે. એ વાસ્તે ન પરઠીએ. ”
તેવારે તેમને કેહેવું કે, “ તમે કેહેતા હતા કે ધર્મ કરતાં લોકીકનો
અશુદ્ધ વ્યવહાર ગણવો નહિં. ત્યારે ચકલો, ઝંદર પણ પંચેંડિનાં કલેવર
છે અને કુતરો વીલામી પણ પંચેંડિનાં કલેવર છે. બંને સરખાં છે. જો
ચકલો પરઠો ધર્મ કરો છો તો કુતરો પરઠો ધર્મ કેમ નથી કરતા ? તે
અશુદ્ધ વ્યવહાર કેમ ગણો છો ? ” તેવારે જવાબ દઈ શકે નહિં. શુદ્ધ

अशुद्धव्यवहार उल्लेखे नहिं. साधुना कदपमां अने आझा अनाझामां समझे नहिं, अने दयानो जरु कापवाने वास्ते एवां कुहेतु मेलवे ठे.

वली तेरापंथी कहेठे के “मरता जीवने जबराइथी ठोकावे तो अंतराय लागे, तेमां धर्म सरदहे तो समकित जाय, पण उपदेश दइ समजावे तेमां धर्म ठे.” एम कहेठे, पण उपदेशनी विधि जाणता नथी. तेने विधि उल्लेखाने पुठवुं के, तमारा आहार उपर ताकाने कुतरो आवे तेने रुचकारो करो उंधो हाथमां लइ केम करावो ठो ? ए धर्म जाणी जबराइ करी समकित केम गुमावो ठो ? जो जबराइमां पाप जाणो तो ए काम केम करो ठो ? तमारी केहेणीने लेखेतो ए कुतराने मनुष्यनी परे वचनथी समजाववो जोइए के “अरे कुतरा ! साधुजीनो आहार खावो नहिं. जाइ तने पाप लागसे ” एम उपदेश देवो, पण जबराइ करवी ए न्याय केम मले ? हे देवानुप्रीय ! तिर्यंच विवेकविकलने एज उपदेश ठे. जेम असंजति खुल्ला ग्रहस्थने साधु आववा जवानुं कहे नहिं, कहे तो प्रायश्चित्त आवे; पण सांड कुतरा प्रमुख आवे तेने रुचकारो करे, धुरकारो दे अने उंधो हाथमां लइने करावे. एनो एज उपदेश ठे. तेम जबराइ करी जीवने बचावे ते कायानो उपदेश जाणवो. त्रण करण ने त्रण जोगथी उपदेश देवो. तेमज त्रण करण ने त्रण जोगथी दया पालवी. जीवने बचावे ते कायानो उपदेश जाणवो. जीवने मरतां बचावे तेने कायाथी दया पाली कहीये. ते दयानां साठ नाम कहां ठे. शाख सूत्र प्रश्नव्याकरण प्रथम संवर-द्वारमां. ते पाठः—

तच्च पढमं अहिंसाजासा सदेव मणुआ सुरस्स लोगस्स
जवइ दीवोत्ताणं सरणगइपइठाः- निवाणं १ निबुई २
समाही ३ संत्ति ४ कित्ति ५ कंती ६ रइय ७ विरइय ८
सुयंग ९ तित्ति १० दया ११ विमुत्ति १२ खंत्ति १३
समत्ताराहणा १४ महंति १५ बोही १६ बुद्धि १७
द्विती १८ समिद्धि १९ रिद्धि २० विद्धि २१ तित्ति २२

पुठ्ठी २३ नंदी २४ जहा २५ विसुद्धि २६ लब्धि २७ वि-
सृष्ट २८ दिव्य २९ कल्याण ३० मंगल ३१ पमोड ३२
विजृम्भ ३३ रखा ३४ सिद्धावासो ३५ अण्णासवो ३६ के-
वलीण्णाणं ३७ सिव ३८ समिद्ध ३९ सोल ४० संजमोत्ति
४१ सीलघरो ४२ संवरोय ४३ गुत्तो ४४ ववसान ४५
उसत्तोय ४६ जणो ४७ आयत्तणं ४८ जयण ४९ मप्प-
मान ५० आसासो ५१ विसासो ५२ अज्ज ५३ सब-
स्सवि अमाघाज ५४ चोरका ५५ पवित्ता ५६ सुत्तो ५७
पूया ५८ विमलपज्जासा ५९ निम्मलतरत्ति ६० एवमा-
दीणि निययगुण निम्मियाइं पच्चवनामाणि होई अहिंसाए
जगवईए एसा जगवई अहिंसा ॥

अर्थः—तत् त्रीहां पांच संवरद्वारमां प० पेहेली अ० जीवदया स०
देव म० मनुष्य अने अ० असुर सहित लो० लोकने विषे सर्व जीवने
ते अहिंसा ज० केवी होय ते ते कहेते:-दी० दीवासमान आधारजुत तथा
छीपसमान आपदा निवारणहार स० संपदानो देणहार, आदरवायोग्य सर्व
गुणनो आधार. ते श्री जीवदयानां गुणनिष्पन्न नाम कहे ते. नि० मोक्षनुं का-
रण नि० निवृत्तिनी करणहार स० समाधोनुं कारण सं० सान्तीनी दायक
कि० कीर्तिनुं कारण कं० कान्तिनुं कारण रणरतिनी उपजावणहार वि० पाप-
थी निवर्तवे सु० सिद्धान्तनुं अंग ति० तृप्तिनी करणहार द० अजयनुं देवुं
ते वि० सर्व बंधनथी मुंकावे ते खं० क्षमानी करणहारी स० समकितनी
आराधनानुं कारण म० सर्वथी मोटी वो० धर्मनी बुजावणहारी बु० बु-
द्धिनी देणहारी क्षि० धीरजनी करणहारी स० समृद्धिनी देणहारी रि०
रिद्धिनी देणहारी वि० सुखनी वृद्धिनी देणहारी वि० अचलनी देणहारी
पु० सुखनी पुष्टीनी करणहारी नं० आनंदनी देणहारी ज० कल्याणनी
करणहारी वि० विशेष निर्मलताकारक ल० लब्धिनी उपजावणहारी

वि० विशेष प्रधान दि० समकितरूप दृष्टि क० कल्याणनो हेतु मं० मंग-
लीकनो हेतु प० हर्ष पामवानो हेतु वि० मोटाइ पामवानो हेतु र० र-
कानी करणहारी सि० सिद्धने रेहेवानुं मंदोर अ० आश्रव नथी जेमां
के० केवलनी राज्यधानी सि० उपद्रव रहित स० रुमी रीतनी प्रवर्तविक
सी० सुद्धाचारनो हेतु सं० संजमनो हेतु सी० सीलनुं घर सं० पापथी
आत्माने संवरवुं ते गु० अशुज्ज जोगनुं गोपवुं ते व० निश्चे लाजनो
व्यापार उ० उंचो पदार्थ ज० ज्ञाव यग्य आ० सर्व गुणनो आश्रय ज०
यतना म० प्रमादनुं निराकरण आ० आस्वासनुं स्थान वि० विश्वासनुं
स्थान अ० पोतानी आत्माथी कोइने ज्ञय न उपजाववो ते स० सर्व
जीवने अ-मारी चो० मूलथीज चोस्की, प० सदाय पवित्र, सु० मलनी
टाखणहारी पू० तीर्थकरादिकनी पुजा वि०मल रहित प्रज्ञा ठे जेनी नि०
अतिशय निर्मल ठे इति. ए नाम. ए० ए आदि अनेक नि० पोताने गुणे
नि० निपजाव्यां प० गुण निष्पन्न नाम हो० होय. अ० अहिंसा ज०
जगवतीना ए० ए ज० जगवती अ० जीवदया जाणवी.

ज्ञावार्थः—हवे जुज ? दयानां साठ नाम कद्यां, ते गुणनिष्पन्न
अकेकुं नाम कछुं ठे. हवे त्रण करण त्रण जोगथी जीवने हणे नहिं
तेतो अहिंसा दयानुं नाम पेहेलुं निपनुं. हवे एए नामना न्यारा न्यारा
अर्थ कहो. दया, अनुकंपा, करुणा, वीसासो आसासो अमोघाए अने
खंती केने कहोये ते कहो. हे देवानुप्रीय ! दया तो त्रण करण अने
त्रण जोगथी प्राणीने बचावे तेने कहोयें. साधुजीए त्रिविधे १ हिंसा
त्याग कर्या तेने अहिंसा कहोयें. पांच सुमति अने त्रण गुप्तिनी खप
करता विचरे तेने संजम जतना कहोये. कारणके चारित्र, संजम, संवर
अने यत्ना न्यारां न्यारां कद्यां ठे; अने ए चारनां आवरण पण न्यारां
न्यारां कद्यां ठे. शाख सूत्र जगवती शतक ए में उद्देशे ३१ में, असोचा-
केवलीना अधिकारमां. ए न्याये जीव हणवाना त्याग तेतो चारित्र,
तेने अहिंसा कहोयें. बचावे तेने दया जतना कहोयें. पांच सुमति ते
त्रण गुप्तिमां प्रवर्तवुं तेने संजम कहोयें. जीवना जीवीतव्यनी आशा

કોઈના જોગથી વંધાય તેને આસાસો કહીયે. વંચનથી મરતાને જીવી-
તંબ્યનો વિશ્વાસ નપજાવે તેને વિસાસો કહીયે, અને જીવને કોઈ મારી
શકે નહિ, એવો પક્ષો ફેરાવે તેને આમોઘાણ કહીયે. શાલ સૂત્ર ઉપાશિક
અધ્યયન ૮ મેં. શ્રેણિકરાજાણ અમાર-પક્ષો ફેરવાવ્યો ત્યાં “અમોઘાણ
ધુટેયા વિહોઢા” એવો પાઠ છે. ઇત્યાદિક ૬૦ પ્રકારની દયા કહી છે. તેને
જીવને ન હણે તે એકનેજ દયા કેમ કહો છો ? પણ પ્રકારની દયા
મતના લીધે કેમ બુપાવો છો ? વલ્લી સાઠ પ્રકારની દયા કેટલાં કરણ
અને કેટલાં જોગથી પાલવી તે કહો ; અને હિંસાનું પાપ કેટલાં કરણ
અને કેટલાં જોગથી ટાલવું તેપણ કહો. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, ત્રણ
કરણ અને ત્રણ જોગથી દયા પાલવી. વલ્લી એમ ન કહે તો એમ કહે
કે, ત્રણ કરણ અને નવ જોગથી હિંસાનું પાપ ટાલવું. હવે જુન! દેવાનુ-
પ્રીય ! ત્રણ કરણ ને ત્રણ જોગથી જીવ મરે કહ્યું, અને ત્રણ કરણ ને
ત્રણ જોગથી પ્રથમે સંવરે રાખવો એટલે જીવની રક્ષા કરવી, દયા
પાલવી, એમ પ્રશ્નવ્યાકરણમાં તથા આવશ્યક સૂત્રમાં કહ્યું છે. વલ્લી
અઢાર પાપમાં પ્રાણાતિપાત (જીવહિંસા) ત્રણ કરણ ને નવ જોગથી લાગે
કહ્યું. હવે મનથી હિંસા શી રીતે થાય તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, મનેકરી જીવનું માતું ચિંતવવું તે માંયું
કહીયે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! મનેકરી જીવનું મરણ ચિંતવવું તેતો
સંધ્યાન કહીયે. તે અશુભજોગથી કર્મ વંધાય, પણ જીવ મરતો નથી.
મન વંચનથી જીવને શીરીતે મારે તથા અનેરાકને શીરીતે મરાવે તે કહો.
પોતાનાં મનની અનેરાને શીરીતે સ્વર પડે તે કહો. હે દેવાનુપ્રીય !
મનથી મંત્રાદિક ગણે અને માતું ધ્યાન ધરે, તેથી આગલો મરો જાય
તે મનથી માર્યો કહીયે. વચનથી મંત્રાદિક પઢે તથા શ્રાપદે, તેથી મરી
જાય તે વચનથી માર્યો કહીયે, અને કાંયાથી મારવો તો પ્રત્યક્ષ દેખાય છે.
એમજ અનેરા પાસે ત્રણ જોગથી મરાવે. મનેકરીને મંત્રાદિકનું માતું ધ્યાન
કરાવે, તેથી અનેરો અનેરા જીવને મારવા લાગી જાય, તે મનથી મરા-
વ્યો કહીયે. એમ વચનથી જીવને મારવાનો ઉપદેશ દે, અને કાંયાથી

હાથપગ આદિકની ફસારત જણાવીને જીવને મરાવે તે કાયાથી મરાવ્યો કહીયે. એમજ મારે તેને મન, વચન અને કાયાથી જલો જાણે. એમ જે કરણ ને ઠ જોગથી તો જીવ મરે, અને એક કરણ ને ત્રણ જોગથી જલો જાણે તેનું પાપ લાગે. તેમજ ત્રણ કરણ ને નવ જોગથી ઠકાયના જીવની રક્ષા કરવી, દયા પાલવી પલાવવી, અને પોતાનું પાપ ટાલવું, અનેરાનું ટલાવવું અને ટાલે તેને જલો જાણવો. એ નવ જોગથી દયા પાલવો ને પાપ ટાલવું કહ્યું. હવે વચનથી ઉપદેશ દઈ જીવને ઢોમ્મણે તેતો એક વચન-જોગનો ઉપદેશ છે. તેને વચનજોગથી રક્ષા કરાવો દયા-પાલી આગલાનું પાપ ટલાવ્યું, તરવું વંઢયું કહીયે; પણ આઠ જોગથી રક્ષા શીરીતે કરાવે, દયા પાલે પલાવે, પાપ ટાલે ટલાવે, તરવું વંઢે વંઢાવે તે કહો. અહો દેવા-નુપ્રીય ! કોઈ, જીવને મારતો હોય તેને કાયાના જોગથી ઉચ્ચમ કરી ઢોમ્મણે, તથા કોઈ કીમ્નો પ્રમુખ જીવ ઉપર વિના ઉપયોગે પગ દેતો હોય તેને આમો હાથ દઈ બચાવે, તેને કાયાના જોગથી ઉપદેશ દીધો, દયા પલાવી, રક્ષા કરાવો આગલાનું પાપ ટલાવ્યું અને તરવું વંઢયું કહીયે. એ કાયાથી દયા પલાવી, તેમાં જબરાઈ કરો પાપ લાગ્યું કેમ કહોઢો ?

તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે “ નિષિથસૂત્રના બારમા ઉદ્દેશાના પેહેલા સૂત્રમાં કહ્યું ઢે કે, જે કોઈ સાધુ અનુકંપા નિમિત્તે ત્રસજીવને, બાંધે, બંધાવે અને બાંધતાને જલો જાણે તેને ચોમાસી પ્રાયશ્ચિત આવે, અને ઘાંધ્યાને ઢોમે, ઢોમ્મણે અને ઢોમ્મતાને અનુમોદે તોપણ ચોમાસી પ્રાય-શ્ચિત આવે. જો ઢોમ્મતાં લાજ્ઞ હોય તો પ્રાયશ્ચિય કેમ કહ્યું ? ” તેનો ઉત્તર. અરે દેવાનુપ્રીય ! બાંધવામાં તો ‘કોલુણપક્કિયા’ એવો પાઠ ઢે. તેનો અર્થ કરવાવાલે કર્યો ઢે કે “ સાધુ અનુકંપા નિમિત્તે ત્રસ જીવને બાંધે, બંધાવે અને બાંધતાને જલો જાણે તો પ્રાયશ્ચિત આવે; ” પણ એ અર્થ પાઠથી મલતો નથી. જો અર્થ લખ્યો પ્રમાણ કરો તો, એજ પાઠમાં દ્વિતિયા પદનો અર્થ ઢે. તેપણ પ્રમાણ કરો. વલી નિષિથના સત્તરમા ઉદ્દેશાના અર્થમાં કહ્યું ઢે કે ‘ ફાંસો ખાઈ મરતો હોય તથા લાહે લાગી હોય ફાંસાદિક કારણે ઢોમે ’ તે અર્થ પણ પ્રમાણ કરવો પડશે. ઢે.

देवानुप्रीय ! साधु तो सर्वथा प्रकारे संसारना कामथी निवर्त्या ठे, तेथी ए काम साधुनुं नथी. तेमाटे ए ना कही ठे, अने तमे कहोठो के, अनुकंपा निमित्ते ठोमे तेने प्रायश्चित्त आवे. त्यारे साधु तो बीजां घणां धर्मनां काम करता नथी. जेम श्री पार्श्वनाथजीना साधु केशीश्रमण प्रमुख विचरता हता ते वेळा माहावीरजीना श्रावक तेमने आहारपाणी प्रमुख चौदे प्रकारनुं दान देता, वंदणा नमस्कार करता, तेमां एकांत धर्म ठे, अने माहावीरजीना साधु पण ए काममां श्रावकने धर्म परुपता, पण पोतानो कटप नहिं तेथी माहावीरजीना साधु पार्श्वनाथजीना साधुने आहारपाणी आपता नहिं, ड्रव्ये वंदणा पण करता नहिं. वली साधवीने श्रावक श्रावीका वंदणा करे तेमां धर्म ठे, अने साधु पण श्रावक आर्याने वंदणा करे तेमां धर्म परुपे, पण पोतानो कटप नथी तेथी साधवीने साधु ड्रव्ये वंदणा करे नहिं. वली गुरु चेलाने ड्रव्ये वंदणा करे नहिं, अने ग्रहस्थीने धर्म परुपे. ए प्रकारे अनेक कार्य धर्मनां ठे, पण पोतानो कटप नथी तेथी पोते करे नहिं. तेम ए पण त्रसजीवने बांधवा ठोरवानो कटप नथी, तेथी बांधे ठोमे नहिं; पण अनेरो ग्रहस्थी अनुकंपा वास्ते त्रसजीवने बांधे ठोमे तेने तमे पापकया न्यायेकहोठो ?

तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ साधुनो कटप नथी तेथी ठोमे ठोराने नहिं ते तो ठीक, पण ठोरताने जळो जाणे तेनुं प्रायश्चित्त कळुं ठे, कारणके पापनुं काम जळुं जाणे तो प्रायश्चित्त आवेज, पण धर्मपुन्यनुं काम जळुं जाणे तेनुं प्रायश्चित्त न आवे. ए न्याये ग्रहस्थी अनुकंपा करीने जीवने ठोमे तेमां पाप जाणवुं. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! इहांतो त्रण करण कह्या ते साधु आश्री जाणवा. ए काम साधु करेतो, बीजा साधु पासे कहीने करावेतो, अने बीजो साधु ए काम करतो होय तेने जळो जाणे तो प्रायश्चित्त आवे. ए साधुनां त्रण करण ठे. जेम पार्श्वनाथजीना साधुने पंचवर्णा कपमां तथा चार माहाव्रतथकां माहावीरजीना साधु पोते आहारपाणी आपे नहिं, बीजा साधु पासे अपावे नहिं, अने माहावीरजीना साधु आपता होय तेने जळा पण जाणे नहिं.

एमज साधवीने साधु डव्ये वंदणा करे नहिं, बीजा साधु पासे करावे नहिं, अने बीजा साधू करता होय तेने जला पण जाणे नहिं. ए साधुना त्रण करण कहां, पण श्रावक पार्श्वनाथजीना साधुने आहारआपे, अने साधवीने डव्ये वंदणा करे तेने साधु जला जाणे ठे. तेम साधुनो कटप नथी तेथी, पोते त्रसजीवने ठोमे नहिं, बीजा साधुकने ठोमावे नहिं, अने बीजा साधु ठोमता होय तेने जला पण जाणे नहिं. पण ग्रहस्थी अनुकंपा आणी जीवने ठोमावे तेमां गुण केम नथी ? साधु जलुं केम न जाणे ? ग्रहस्थी अनुकंपा आणीने जीवने ठोमावे तेने पाप लागे, एवुं कोइ सूत्रमां कहुं नथी. वली अनुकंपा निमित्ते साधु त्रसजीवने ठोमे, ठोमावे अने ठोमताने जलो जाणे तेने प्रायश्चित्त नथी कहुं. शाख सूत्र निषिथ उद्देशे १२ में. ते पाठः—

जे जिखू कोलूणपनियाए अणयरं तसपाणजायं तण-
पासएणवा मुंजपासएणवा कठपासएणवा चम्मपासएणवा
वेत्तपासएणवा रजुपासएणवा सुत्तपासएणवा बंधइ बंधंतवा
साइच्चइ जे जिखू बंधेलयंवा मुयइ मुयंतंवा साइच्चइ ॥

अर्थः—जे० जे कोइ जि० साध साधवी को० दीन वृत्ति आजी-
विका निमित्ते अ० अनेरा कोइ त० त्रसप्राणीनी जाती (गौ महिषी
आदिक) ने त० त्रणाना पासे मुं० मुंजना पासे क० काष्ठना पासे च० च-
र्मना पासे वे० नेतरना पासे र० दोरमीना पासे अने सु० सुतरना पासे
करी बं० बांधे वं० बंधावे अने सौ० बांधताने जलो जाणे. तेमज जे० जे
साध साधवी पूर्वोक्त पासे करी बं० बांधेला त्रसजीवने मु० ठोमे मु०
ठोमावे अने सा० ठोमनारने जलो जाणे. इति.

जावार्थः—हवे जुठ ! इहांतो 'कोलूणपनियाए अणयरं तसपाण-
जायं' एवो पाठ ठे. साधु ठोमावेतो प्रायश्चित्त नथी. ए पण अर्थअभावा
करो. इत्यादि धणे ठेकावे पाठथी अणमत्तता अर्थ ठे, ते पण अभावा

करो. तेवारे तेरापंथी कहेढेके “ पाठथी मले ते अर्थ प्रमाण ठे. ” त्यारे हे देवानुप्रीय ! इहां पण पूर्वोक्त अर्थ प्रमाण नथी. कारणके पाठमां ‘कोलूणपरिया’ एवो पाठ ठे. तेनो अर्थ करुणा शब्देकरीने पोतानुं दुःख मटारवाने अर्थे ए काम करेतो प्रायश्चित आवे, ए अकरार्थ. पण ठोमे-ठोरुवे तेमांतो ‘कोलूणपरिया’ एवुं पण पाठमांतो नथी. तमे अनुकंपा निमित्ते ठोमे, ठोरुवे, ठोरुताने जलो जाणे तेमां प्रायश्चित आवे, एवुं मतने लीधे जुठ केम लगावोढो ? इहांतो समचय कछुं ठे के, बांध्या जीवने ठोमे, ठोरुवे अने ठोरुताने जलो जाणे तो प्रायश्चित आवे. एतो संसारीना जीव बांध्या ठे तेने ठोरुवा आश्रो ठे. जो अनुकंपा निमित्ते बांधे, बंधावे, बांधताने जलो जाणे तेनुं प्रायश्चित होय तो ‘अनुकंपण-ठया’ एवो पाठ जोइए, पण एवो पाठ नथी. वली इहांतो एम कछुं ठे के, त्रणांना, मुंजना, काष्टना, चामराना, बेतनी ठालना अने सुतरना एटली जातना बंधणेकरी बांधे, बंधावे अने बांधताने जलो जाणे तो प्रायश्चित आवे, एवुं कछुं ठे. हवे जुठ ! मुंजादिकनां बंधण सांधु राखे नहिं. साधुने राखवां कोइ सूत्रमां कद्यां होयतो बतावो. हवे ज्यारे ए बंधणो राखे नहिं त्यारे बांधे क्यांथी ? वली साधुने ठेकाणे कोण बांधी जाय, के तेने ठोमे; कारणके पशु प्रमुख जीव रहेतो होय त्यां साधुने तो रहेवुं नहिं, एम कछुं ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन १६ में. तेथी ए पाठ साधुना ठेकाणानो तो जासतो नथी. ए पाठतो साधुजी ग्रह-स्थीना घेर आहारपाणीना अर्थे गोचरीए जाय, त्यां ग्रहस्थी त्रसजीव (गाय, जैस, बल्लध, वाढमां प्रमुख) ने बांधतो होय तथा ठोरुतो होय तेने कहेके. ए तारुं काम हुं करीश, तुं मने अन्नपाणी आप. एवो रीते आहारने अर्थे बांधे ठोमे तो चोमासी प्रायश्चित कछुं, एम जासे ठे; पण अनुकंपानो तो पाठज नथी. ‘कोलूणपरिया’ एवो पाठ ठे. करुणा शब्द करीने कहे के, हुं जुखे मरुंते तेनुं नाम कोलूणपरिया ठे. शाख सूत्र विपाकमां. मृगयालोढीयाना अध्ययनमां गौतमस्वामीए आंधला पुरुषने करुणा शब्देकरी आजोविका करतो दीवो. ते ठेकाणानो अने

आ पाठ एक सरखो ठे. एम आजीविका अर्थे बांधे ठोमे तो प्रायश्चित आवे दीसे ठे. वली संसारना सर्व कामथी साधु निवर्त्या ठे तेथी प्रायश्चित कछुं ठे, पण बीजो कोइ पुरुष पोतानो मेले अनुकंपा करी ठोमे, ठोमावे अने ठोरताने जलो जाणे तेने गुण थाय के नहि ? वली ग्रहस्थी अनुकंपा करी जीवने ठोमे ठोमावे तेने पाप लागे, एवुं कोइ सूत्र, टीका, प्रकरण या प्राचीन ग्रंथमां, क्यांय कछुं होयतो बतावो.

तेवारे तेरापंथी कहेबे के, उपाशकदशमां चूलण्णिया पोसह-पफिमामां माताने बचाववा उठया त्वारे माताए कछुं के, हे पुत्र ! तमे प्रायश्चित ल्यो. जो उगार्या लाज होय तो प्रायश्चित केम कछुं ? तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! इहां तो एम कछुं ठे के, देवता चलाववां आ-ल्यो अने चली गया. ते अरुधी रातनो समय ठे अने कोलाहल-शब्द करी अजयणार्थी उठया ठे. ए प्रत्यक्ष विरुद्ध ठे, कारण के पोसामां ग्रहर रात गया पढी उतावला शब्दे कोलाहल करवो न जोइए, अने कर्यो. उतावला अजयणार्थी रातना हलफलता उठवुं न जोइए अने उठया. थंजो पकड्यो अने मूलथी ठोड्या संजोगने आदर्यो. ते माटे माताए 'जगपोसए जगनीयमे जगवए' कछुं, पण एम नथी कछुं के, पोसामां जीव बचाववो नहिं अने माताने बचाववा उठया ते माटे वृत्त ज्ञाग्यां. वली पोसानी करणी मूलव्रत, संवर, निर्जरा ने एकान्त धर्म मोक्ष मार्गनी ठे, अने अनुकंपानी करणी शुज जोगनी पुन्यप्रकृतिनी ठे. ते व्रतमां कसर लगानीने काम करवुं न जोइए. अजिग्रह खंकीने साधुनी वैयावच पण न करवी, ते द्रष्टांते. जेम बे साधु ठे, तेमां एके काउसग कर्योठे, एवांमां गुरु पधार्या. हवे गुरुनी सेवा कर्यामां अकान्त लाज ठे, पण काउसगवालो तो पोते अधिक गुण आदर्या ठे ते माटे सेवा न करे; पण बीजो साधु सेवा करे तेने लाज जाणे के खोट जाणे ते कहो. तेम पोसावालो अनुकंपानी करणी कटपे तेवी करे. पण पोताना त्यागने कसर लगानीने अनुकंपा न करे, पण बीजो कोइ पुरुष अनुकंपा करे तेने लाज केम न जाणे ? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के "अरणिकश्रावकने

देवता रुगाववा आव्यो त्वारे देवताए कह्युं के, हे अरणीक ! तारो धर्म मुंक, नहिं तो तारुं वाहाण समुद्रमां रुबावी नांखीश. ए जुउ ! जो जीव वचाव्यां लाज होय तो एटलां माणस उगारवा माटे तेणे धर्म केम न मुक्यो ? ” तेनो उत्तरः—

हे देवानुप्रीय ! अनुकंपाथकी पोतानो धर्म जे उत्कृष्टो पदार्थ ठे ते केम मुंके ? जेम कोइ सो पुरुष साधुने आवीने कहे तथा तमनेज कहे के, तमारा माथापर एकवार पाघनी बांधी द्यो, तथा एकवार साधुपणुं मुंकी द्यो तो अमे सोए जणा दीक्षा लइशुं. तेवारे तमे पाघनी बांधो के नहिं तथा साधपणानो स्वांग ठोमो के नहिं ? केमके सो जणाने दीक्षा दीधायी तो धर्म ठे. तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ दीक्षा देवराव्यां तो धर्म ठे, पण पोतानो धर्म ठोमी साधपणुं केम मुंकीए ? पोतानुं साधपणुं राखीने धर्म करीए. ” त्वारे हे देवानुप्रीय ! अरणीक श्रावक जीव वचाव्यामां धर्म जाणे ठे, पण पोतानो धर्म ठोमीने ए अनुकंपा केम करे ? वली कोइ स्त्री साधुने कहे के, तुं मुजने जोगव, नहि तो हुं मरीश. ते माटे शुं कोइ पोतानो धर्म मुंकशे ? वली कोइ कुलवंत पुरुषने कहे के, तुं गायनुं मांस खाय तो राज्य आपुं; पण ते उत्तम पुरुष पोतानो धर्म कुल संबंधी नथी मुंकतो अने लोक विरुद्ध कार्य नथी करतो. त्वारे अरणीक श्रावक पोतानो धर्म केम मुंकशे ? अहिंयां अनुकंपाने हिंणी नथी जाणता, पण धर्म मुंकवो पणे ते माटे जीवने उगारवा वास्ते धर्म केम मुंके ? वली देवताए पण एम नथी कह्युं के, तने जीव ठोमाववो कदपे नहिं. पण मारा केहेवाथी तुं कही दे के, जीवने मत मारो तथा जाऊने मत रुबावो एम देवताए केहेवराव्युं होत अने अरणीक श्रावके न कह्युं होत तो तमारुं केहेवुं मलत; पण देवताए एम नथी केहेवराव्युं. देवताए तो धर्म ठोमावानुं कह्युं ठे. हवे जीवने ठोमाव्यां धर्म थाय, ते धर्म तो देवता पेहेलांज ठोमावे ठे. ते धर्म ठोड्याथी बाकी शुं रहे ? ते माह्या हो ते वीचारी जोजो. वली श्रेणीकराजाए अमारपरुहो वज-

काव्यो तथा जीवनी हिंसा टलावी कही ठे. शाख सूत्र उपाशक अध्ययन
आठमें, माहाशतकजीना अधिकारमां. ते पाठः—

ततेणं सारेवइ गाहावइणी मंसलोखुया मंसएहिं मुत्तिया
जाव अओववणा बहू विहेहिं मंसेहिय सोल्लेहिय तलि-
एहिय ज्ञिणएहि. सुरंच महुंच मेरंगच मच्चंच सिंधुंच
पसणंच आसाएमाणि ९ विहरइ. तएणं रायगिहे नयरे
अणयाकयाइं अमायाए घुठेयावि होढा. तएणं सा रेवइ
मंसलोखुया मंसमुत्तिया कोलघरिए पुरिसे सदावेई २
एवंव. तुब्बे देवा० ! मम कोलघरिए हिंतो वयहिंतो कल्ला
कल्लिं डुवे ९ गोणपोयए उव्वेह ९ ममं उवणेइ. तएणंते
कोलघरिया पुरिसा रेवइ गाहावइणीए तहत्ति एयमठं
विणएणं पप्पिसुणंति ९ रेवइए गाहावयणिए कोलघरिए
हिंतो कल्लाकल्लिं डुवे ९ गोणपोयए वहेइ ९ रेवइए गा-
हावइणीए उवणेइ. तएणं सा रेवइ तेहिं गोमंसेहिं सोल्ले-
हिय ४ सुरंच ४ असाएमाणी ९ विहरइ ॥

अर्थः—त० तेवारे सा० ते रे० रेवती गा० गाथापत्ति निर्जययकी
सोंको मार्या पढी मं० मंसनी लोलपी मं०मु० मांसनी मुर्बित जा० यावत्
अ० अत्यंत गृहपणायी ते ब० घणा वि० प्रकारना मं० मांसना जेदेकरी
सो० सुखादिक प्रमुख त० तलीने ज० जुंजीने खाय. सु० सुरा म० मदिरा
पान ते मे० गोल धावकीनो नीपन्यो, म० माखीनुं मध विशेष सिं०
सिंधु ताकि प्रमुख खजुरनो रस विशेष अने प० चंद्रहास्यादि मदिराने
आ० आस्वादे, स्वाद लेती वि० विचरे. त० तेवार पढी रा० राजगृह न०
नगरे अ० एकदा प्रस्तावे अ० अमारी (कोइ जीवने मारसो नही एवी)
घोषणा राजाए प्रवर्तावी. त० तेवारे सा० ते रे० रेवती गाथापत्ति मंसलो०

मांसनी छोलपी मंसमु० मांसनी मुठित थइथकी को० पिहरना घरना
प्रतीतकार्या पु० पुरुषने स० तेमावे, तेमावीने ए० एम कहेः—तु० तमे
दे० हे देवानुप्रीय ! ए प्रकारे म०को० मारा पिहरना घरथी व० गोक-
खत्रजथी क० दीन दीन प्रत्ये दु० बवे गो० गायना पो० वाढमा उ०
मारी मारीने म० मुऊने न० प्रबन्नपणे आणी द्यो. त० तेवारे ते को०पु०
पिहरना मनुष्य रे० रेवती गा० गाथापत्तिना वचन त० तहत करी ए०
ए वचन साचां करीने वि० विनय करीने प० सांचले, सांचलीने रे०गा०
रेवती गाथापत्तिना को० पिहरना घरथी प्रज्ञात वेलाए दु० बवे गो०
गायना वाढमानो व० वध करे, करीने रे०गा० रेवती गाथापत्तिने न०
आणीने आपे. त० तेवारे सा० ते रे० रेवती गाथापत्ति ते० तेगो० मां-
सनी छोलपी सुलादिकनी गृद्धि सु० सुरा मदीरा पाननो अ० स्वाद
लेती थकी वि० विचरे ठे.

जावार्थः—हवे जुठ ! श्रेणीकराजाए अमारपडो वज्रमाव्यो ते
गुण खाते के अवगुण खाते ? ए करणी शुज के अशुज ? ए शावास्ते
अमारपडो वज्रमाव्यो ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहेठे के, एतो राज-
नीति ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जो राजनीति होय तो राज-
नीतिना पालणहार जेटला राजा ठे ते सर्वने राजनीति एवीज जोइए.
राजनीति तो सुयगमांगसूत्रना १० मा अध्ययने अधर्म-पक्षमां वखाणी
ठे. वली उववाइसूत्रमां कोणीकनी राजनीति वखाणी. वली जंबुद्वीप-
पत्रलिमां जतेश्वरनी राजनीति वखाणी, त्यां घणो विस्तार ठे; पण
अमारपडो वज्रमाव्यो कह्युं नथी. हवे ए कथा शास्त्रमां राजनीति कही
ठे ते कहो. कारण के राजनीति तो राज्य जमावे, वेरीने मारे, अने
संग्रामे जय पांमे तेने कहीथें. वली ठाणायांग ठाणे त्रीजे 'सामे दंमे
जेदे' तिबिहा अथ्य जोणि पं. तं.' वली रायप्रशेणीमां चित्तसार्थीना गुण
वखाण्या, त्यां पण अमारपडो वज्रमाव्यो कह्युं नथी. तेमज ज्ञातामां
अजयकुमारना गुण वखाण्या, त्यां पण अमारपडो वज्रमाव्यो कह्युं नथी.
त्यारे हे देवानुप्रीय ! ए राजनीति कया सूत्रमां कही ठे ते कहो. ते

वारे तेरापंथी कहे ठे के, जिनमार्गमां अमारपमो वज्रमाववानो अने जीव उंगारवानो आचार होय तो, बीजा कोइ राजाए ए काम केम न कर्यु ? तेनो उत्तरः—

हे देवानुप्रीय ! दसासुतखंधमां दसमे अध्ययने नव नियणना जाव कहा, त्यां श्रेणीकराजाए गाम नगरमां स्थानक आश्री ढंढेरो फेरव्यो ठे के, घर, हाट, वखार, पर्वस्थान धातुनां ठाम, सोनानी खाण इत्यादिक सूत्रमां स्थानकनां घणां नाम कहां ठे; ते स्थानकनी आझा देवरावी के, हे जाइ ! जेने जग्या होय ते वीरप्रभुना साधुने रेहेवा आपजो. हवे जुड ! श्रेणीकराजाए स्थानक आश्री ढंढेरो फेरव्यो, तेम बीजा कोइ पण राजाए ए काम नथी कर्यु. ए काम जिनमार्गी साधुना रागीनुं ठे के साधुना छेपी मिथ्यात्वोनुं ठे ते कहो. वली अंबरुश्रावक आधाकमी प्रमुख दोष टालतो हतो, अने बीजो कोइ श्रावक पन्निमा बिना आधाकमी दोष टालतो कह्यो नथी. हवे कहो ! अंबरुश्रावके ए काम रुनुं कर्यु के जुनुं कर्यु ? वली दिक्कानी दलाली श्री कृष्णमाहाराजे करी अने बीजा कोइए नथी करी. ते रुमी करी के जुमी करी ते कहो. हे देवानुप्रीय ! एम केम कहोठो के, जीव बचाव्यां तथा अमारपमो वज्रमाव्यां धर्म होयतो बीजा राजाए केम न फेरव्यो ? जेणे फेरव्यो तेनो पढ़व्यो. तेने केवां फल लाग्यां ते कहो. ढंढेरो फेरव्यो अने साधुने स्थानकनी आझा देवरावी, तेनां फल जलां के जुनां ? ए करणी शुज के अशुज ? हे देवानुप्रीय ! आगलतो श्रेणीकराजाए आहोमो खेलतां गर्जवन्ती हरणी विधी तेथी नर्कनुं आउखुं बंधायुं, एवुं टीका तथा प्रकरणमां कह्युं ठे; अने पढी अनाथी-मुनीराजकने समकित पास्या. ते उत्तराध्ययनना १० मा अध्ययनमां अधीकार ठे. पढी राजगृही नगरीमां तेमणे अमारपमो वज्रमाव्यो के 'कोइ जीव मारवा पामे नहिं.' एवो सातमा अंगमां अधीकार ठे. ए काम समकित पासीने शां माटे कर्यु ते कहो. हवे पूर्वोक्त धर्मीराजाने जगत धन धन

કહે, પણ ત્રણ પક્કવાલા ઝુંમો જાણે. તેમાં એક તો માંસનો ચઢિ, બી-
જો કસાઈ, અને ત્રીજો જેની શ્રદ્ધા જીવ બચાવવામાં પાપ માનવાનો
હોય તે નિન્હવ. એ ત્રણ નિર્દય, ધર્મીને ઝુંમો જાણે. તેવારે તેરાપંથી કહે
હે કે “ સૂત્રમાં ઢંઢેરો ફેરવ્યો કહ્યું હે, પણ શ્રેણીકને ધર્મ થયું એમ
નથી કહ્યું. જે ધર્મ કહે તેને જુઠ લાગે હે. ” તેનો ઉત્તર

હે દેવાનુપ્રીય ! સૂત્રમાં ઢંઢેરો ફેરવ્યો કહ્યું હે, પણ પાપ લાગ્યું
તો કોઈ સૂત્રમાં કહ્યું નથી. તમે શ્રેણીક રાજાને પાપ લાગ્યું કહીને જુઠ
કેમ બોલો હો ? શ્રેણીક રાજાને જેવાં ફલ લાગ્યાં હે તેવાંજ ફલ બીજો
કોઈ દયાવંત, જીવને બચાવશે તેને પણ લાગશે. તેવારે તેરાપંથી કહે હે
કે, એમ જબરાઈથી જીવ બચાવ્યાં ધર્મ થાય તો, ઇંદ્ર માહારાજ ચૌદ
રાજલોકમાં અમારપનો વજમાવોને જીવદયા પલાવે અને માઠલાંનાં
મોંઢાં બંધ કરી દે, પણ ધર્મ નથી. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! આ અવસ-
રમાં જૈન ધર્મ ચાલણી ચાલણી થઈ રહ્યો હે. સીમંધરસ્વામીને ઇંદ્ર પુઠીને
કહે તો ઘણા જીવને મિથ્યાત્વ મટે, સંદેહ ટલે. એમાં તો તમે પણ ધર્મ
કહો હો. એ તો ઇંદ્રકને કેહેવરાવવું જોઈએ ? એમાં તો પાપ નથી ? પણ
તે કેમ નથી કેહેતા ? તમે એવા કુદેત કેમ મેલવો હો ? વલી તેરાપંથી
કહે હે કે “ માર્ગમાં બેંદ્રિયાદિક ત્રસજીવ પડ્યા હે, તે દેખીને તમકેથી
લડને ઠાંયમે મુકે અને તેની અનુકંપા કરે તો દસ પ્રકારનો અસંજમ
લાગે. એમ ઠાણાયાંગમાં કહ્યું હે. ” એવું સૂત્રનું નામ જુઠું લે હે. તે પાઠ.

પંચિંદિયાણં જીવાણં અસમારંજમાણસ્સ દસવિદે સંજમે
કચ્છતં સોયમયાજં સોખાજં અવવરોવેત્તા જવઈ સોયમ-
ણં દુક્કેણં અસંજોગેત્તા જવઈ એવં જાવ ફાસામત્તેણં
દુક્કેણં અસંજોગેત્તા જવઈ એવં અસંજમોવિ જાણિયધ્વો.

અર્થ:—હવે પંચેંદ્રિ આશ્રી સંજમ અસંજમ કહે હે:—પં ૦ પંચેંદ્રિ
જીવને અ ૦ અસમારંજ કરતાં થકાં દ ૦ દસ પ્રકારે સં ૦ સંજમ કે ૦ લા-
ગે તં ૦ તે કહે હે:—સો ૦ કાનના સુખથી અ ૦ અલગો ન કરે, સો ૦ શ્રોતે-

झिना दुःखने विषे अण जोमे नहिं. एण एमज जाण यावत् फाण स्पर्शना दुःखने विषे अण जोमे नहिं एण एम अण असंजम पण ज्ञाण कहेवो.

जावार्थः—हवे जुज ! अहिंयां तो एम कह्युं ठे के, पांच इंझिना सुखथी विठोमे अने पांच इंझिना दुःखमां जोमे. ते पण समारंज करतो थको होय तेने असंजम लागे. हवे समारंज नाम तो मार्यानुं ठे. शाख सूत्र दस वैकालिक अध्ययन ठछे. ते पाठ लखीये ठीएः—

पुढविकायंवि हिंसंतो हिंसइज तयस्सिए तसेय विविहे
पाणे चखूसेय अचखूसे ण तम्हाएयं वियाणित्ता दोसं
दुग्गइ वट्ठणं पुढविकायं समारंजं जाव जीवाए वज्जाए ण ॥

अर्थः—पुण पृथ्वीकायनी हिंण हिंसा करतो थको हिंण हिंसां करे तण तेनी नेश्राए जे जीव तण त्रस विण विविध प्रकारना पाण प्राणी प्रत्ये चण चंहु गोचर (बादर) अण शुद्धम तण ते ज्ञणी एण एवुं विण जाणीने दोण ए दोश दुण दुर्गतीनो वण वधारणहार पुण पृथ्वीकायनो संण समारंज (हणवुं) जाण जाव जीव सुधी वण ठोमे. ॥

जावार्थः—ए जुज ! सूत्रमां शाक्तात हएयानुं नाम तथा दुःख दीधानुं नाम समारंज कह्युं ठे, पण सुख निमित्ते अनुकंपाने हेते अलग मुंके, तेने समारंज लागे एवुं कया सूत्रमां कह्युं ठे ते बतावो. वली पणि-लेहणा करतां तथा उपाश्रय पुंजतां घणा जीव देखी वेगला परठे, कचरो काढी वेगलो परठे तेने समारंज केम लागशे ? जो समारंज लागे तो तमे ए काम केम करोडो ? वली साधु सुखे बेठा ठे तेने कोइ श्रावक आवीने कहे के, हे स्वामी ! तमने फलाणा गामे तमारा गुरुं तेकाव्या ठे, तेने समारंज केम लागशे ? वली साधुना शरीरे दुःख जाणी श्रावक औषध आपे, तेथी साधुने अतिसारादिक घणुं दुःख उपजे पण रोग जाय. हवे ए दातारने औषधनी अशाता दीधां माटे अशाता थाय के शाता-वेदनी थाय ते कहो. हे देवानुप्रीय ! अनुकंपाकरो दुःखना ठेकापेथी

છેડ સુખના ઠેકાણે મુંકે તેને સમારંજ કેમ લાગે ? એવું મતના લીધે જુઠ કેમ બોલોઢો ? તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે “ ઈરિયાવહિ પમિક્રમે ઢે તેવારે ઠાણાઢઠાણા સંકામિયાનો બોલ આલોવીએ ઢીએ, તેમાં જીવની અનુકંપા કરતાં ઠાણાઢઠાણા કરે તે પણ જોલો આવ્યો. એમાં લાજ ક્યાંથી ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! એતો અજિહ્યા વત્તિયા લેસિયાથી માંઢી જાવ જીવીયાઢ વવરોવિયા સુધી-હિંસાના બોલ ઢે. ચઢતી ચઢતી હિંસા ઢે. પંથે પ્રમાદને વશે કોઈ જીવ વિરાધ્યો હોય તેઆલોઢું. ‘જેમે જીવા વિરાહિયા’ એવો પાઠ ઢે, પણ ‘જેમે જીવા ડગારીયા’ એવો પાઠ નથી. હે બાલમીત્રો ! એ દસ બોલતો હિંસામાં ઢે, અને પ્રાણીની અનુકંપા તો પ્રત્યક્ષ દયામાં ઢે. તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે “ અજ્ઞયદાનનો લાજ ઘણો ઢે. તે તો સાધુ ત્રણ કરણ ને નવ જોગેકરી માહાણો માહાણો શબ્દ કરી ચુક્યા, અને અનુકંપાનો લાજ થોઢો ઢે તે શા વાસ્તે કરે ? ” તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! સજાયથકી ધ્યાનમાં લાજ ઘણો ઢે તે માટે શું ? ધ્યાન કરીને સજાય મુંકી દેશે ? થોઢા ઘણા લાજનું શું કારણ ઢે. લાજ તો પોતાના પ્રણામ ડપર ઢે, પણ અહો અનુકંપા-રહિત ! જેને જેવો કઢપ ઢે તેવી કરણી ન કરે તો તેનું અજ્ઞયદાન પણ કર્મ ફલ દેઢે, સંતારમાં રુલ્લવાનો હેતુ ઢે. તેવારે તેરાપંથી કહેઢે કે “ જીવ ડગાર્યે લાજ જાણોઢો, ત્યારે તમે ઠામઠામના જીવઢા કેમ નથી પુંજતા ? ધર્મપુન્ય તો તમારે પણ કરવું ઢે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! અમારે ધર્મ કરવો તે તો ધરો, પણ કઢપ પ્રમાણે થાય. વલ્લી ધર્મ-ડપદેશ દેવામાંતો તમે પણ લાજ જાણોઢો. ત્યારે તમે મેલા ડત્સવમાં જડ્ને, વેશ્યાના પાઢામાં જડ્ને અને ઘેર ઘેર જડ્ને ડપદેશ કેમ નથી કરતા ? એમાં તો ંકાંત ધર્મ તમે પણ જાણો ઢો. તો તે પ્રમાણે કેમ નથી કરતા. તેવારે તેરાપંથી કહે ઢે કે “ ડપદેશ દેવામાં તથા સજાય કરવામાં ંકાંત ધર્મ ઢે, પણ કઢપ પ્રમાણે થાય. ” ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! જેમ એ કઢપ પ્રમાણે થાય તેમ જીવ ડગારવો પણ કઢપ પ્રમાણે થાય. જેમ રાજાનો મેહેતો મુસદ્દી તથા કોઢીવાલ પુન્યવંતજીવ મજુરી ન કરે, પણ નિર્ધન મજુરી કરો ઢે ઢકા

લાવે તેને લાજ જાણે કે નહિં. તેમ સાધુ તથા સામાયક પોસામાં બેઠેલો શ્રાવક કદપે તેવી અનુકંપા કરે. સજાય ધ્યાનરૂપ ઘણો લાજ ઢોમીને અકદપનીક કામ જાણે તો, થોડા લાજનું અનુકંપાનું કામ ન કરે, પણ કોઈ સંવર સામાયક વિના નવરો બેઠો હોય તે, જીવની અનુકંપારૂપ થોડો લાજ કમાયતો તેને લાજ કેમ નહિં થશે ? વલી જેમ સામાયક પોસામાં બેઠાં તો સાધુને પણ દાન દેવું કોઈ સૂત્રમાં ચાલ્યું નથી. પણ યુદ્ધો દાન દે તેને જલો જાણે કે નહિં ? તેમ પૂર્વોક્ત સાધુ શ્રાવક કદપે તેવી અનુકંપા કરે, પણ યુદ્ધો અનુકંપા કરે તેને જલો જાણેજ.

વલી તેરાપંથી કહે છે કે “ જીવને ડગાર્યે રહ્યા કર્યે લાજ થાય તો, ગજસુકમાલ પરિમા સાધવા ગયા, તે જગવંત જાણે છે કે, એને સોમીલ બ્રાહ્મણ પરિસહ દેસે. ત્યારે એની અનુકંપા માટે બે સાધુ રહ્યા કરવા કેમ ન મોકલ્યા ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! પ્રજ્ઞની તો ગજસુકમાલ ઉપર અનંત જાવદયા હતી, પણ એમ રહ્યા કર્યાથી બારમી પરિમા સધાય નહિં અને મુક્તિ જવાય પણ નહિં. વલી પ્રજ્ઞા તો ગજસુકમાલને અનંત સુખરૂપ મુક્તિ આપી છે. બે સાધુ સાને કાજે મુંકે. વગર સાધુ મુક્યાં પણ અનંતો દયા રહ્યા કરી કહીયે. જેમ માવીત્ર પોતાના પુત્રને બલાત્કારે કર્મવું ઔષધ સ્વરાવે, તેથી તે મોંઢેથી ઘણા શબ્દ કરે. એ ઔષધ સ્વરાવતાં થકાં દેખાવમા તો માના પીતા અશાતા દે છે, એમ દેખીએ ઢીએ; પણ પરમાર્યે માવીત્ર પુત્રના હિતકારી છે કે અહિતકારી છે ? જેવી માવીત્રની દ્રષ્ટિ પુત્ર ઉપર, તેવી નેમોનાથ જગવંતની દ્રષ્ટિ ગજસુકમાલ ઉપર હિતની હતી. વલી તેરાપંથી કહે છે કે “ ચોર, સિંહ અને પરદારા લંપટને મારતા દેખોને, એને મારો અગર મત મારો એમ ન કહે. ત્યારે જુઠને ! મત મારો પણ સાધુ ન કહે, ત્યારે ડગારવો ક્યાં રહ્યું ? ” તેના ઉત્તરમાં સુયગકાંગ શ્રુતષ્કંધ બીજે અધ્યયન ૫ મેં. તે માયા ૩૧ સી લેખીએ ઢીએ:—

અસંસે અચ્ચયંવાવિ, સઘ ડુકે તિવાપુણો;
વજ્રપાણા અવચંતિ, ઇતિ વાયં ણણંસરે. ॥ ૩૧ ॥

अर्थः—हवे अनेरा वचन आश्री संजम कहे ठे. अण जगमां स-
मस्त वस्तु घट पटादिक अस्कुण संख्याने अजिप्राये (नित्य) सास्वती
ठे, एवुं वचन न बोले. विण अनित्यपणुं पण न बोले. सण सघलो जगत
दुःखी ठे एम पण न बोले; कारण के चारित्रादिक प्रणमवाथी सुख
पण दीसे ठे. यडुक्तं. ‘ तण संधार णिवणोवि मुणिवरोवि जहराग मय-
मोहो जंपावइ मुत्तिसुहं कतोतं चक्कवट्ठीवि. ’ वण विणासवा योग्य चोर
परदारागामि आदिक ठे अथवा अण अवध्य अविणासवा योग्य ठे एवुं
पण न कहे. जो कहे तो तेना कर्मनी अनुमोदना लागे. एणी परे सिंघ,
व्याघ्र, मंजारादिक हिंसक जीव अनेरा जीवनी घात करवा उद्यमवंत
देखी साधु मध्यस्थपणुं अवलंबी इण ए बे जाषा (अनेराने अप्रतीत
कारणी ठे माटे) न बोले.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ! इहां तो एकान्त पक्की ना कही ठे. लोकने
एकान्त सास्वतो पण न कहेवो, तेम अशास्वतो पण न कहेवो. आ लोक
एकान्त सुखी ठे एम पण न केहेवुं, तेम दुःखी ठे एम पण न केहेवुं.
आ चोर तथा परदारागामिक मारवा योग्य ठे अथवा नथी मारवा योग्य,
एवुं एकान्त वचन न बोलवुं. जो ‘ ए मारवा योग्य ठे, माहा दुष्ट ठे ’
एम कहे तो तेना प्राण जाय, अने ‘ तेने मत मारो, ए मारवा योग्य
नथी, जलो आदमी ठे ’ एम कहे तो ए लोक विरुद्ध ठे; कारण के ए
चोर मुक्यो थको वलो चोरी प्रमुख अकार्य करे. तेथी लोक कहे के, ए
साधुनो उपगार ठे. एम चोर जारना पक्की ठरावे. ते माटे साधुए ‘ मारो,
मत मारो ’ कांइ पण न कहेवुं. ए रीते सुयगरांगना ३१ मा अध्ययनमां
सर्व बोल एकान्त पक्के बोलवा आश्री ना कही ठे. ‘ आधाकर्मी आहा-
रादिक जोगवे तेने कर्म लागे ’ एवुं वचन एकान्त न बोलवुं; ‘ तेम कर्म
न लागे ’ एवुं पण वचन एकान्त न बोलवुं. इत्यादिक वचन एकान्त
पक्के बोलवा आश्री ना कही ठे. तेम ए पण वचन एकान्त पक्क आश्री
ना कह्युं ठे; पण एम नथी कह्युं के “ जीव बचाव्याथी पाप लागे ते
माटे ‘ मारो, मत मारो ’ न केहेवुं. ” ए तो उद्वस्थने निश्चेकारी जाषा

एकान्त पढ़े न बोलवी, ते माटे ना कह्युं ठे. स्हेज स्वजावे कोइ आ-
वीने पुढे के, हे स्वामी ! चोरने मार्यानुं शुं फल ठे ? तेवारे साधु हिं-
सानां फल कही देखाके, अने चोरने ठोकाववा उगारवानां फल पुढे
त्यारे जलां फल कही देखाके. वली तमारा मतमां तो, चोरने मारे अने
चोरने उगारे ए बेहुनां फल सरखां ठे. त्यारे कोइ साधुने आवीने कहे
के, हे स्वामी ! मुजने चोर मारवाना पचखाण करावो, तेवारे साधु पचखाण
सुखे करावे; पण कोइ कहे के, मुजने चोर उगारवाना पचखाण करावो, त्यारे
साधु न करावे. हवे जो बेज वातोमां सरखा गुण अवगुण होय तो उ-
गारवाना पचखाण केम न करावे ? एम हैयाथी विचारी जुज, तेवारे
तेरापंथी कहे ठे के “अनुकंपा कर्याथी लाज होय तो नमीराज ल्हीश्व-
रने इंड्रे कह्युं के, मीथीला नगरी बले ठे, तमारी आंखमां अमृत वसे
ठे, तमे सामुं जुज तो बलती रही जाय. तेवारे अनुकंपा कीधां लाज
जाणे तो नमीराजे सामुं केम न जोयुं ?” एवुं एकान्त जुज बोले ठे,
कारणके उत्तराध्ययनजीमां तो नीचे मुजब कह्युं ठे. ते अध्ययन ए मानो
गाथा १२, १३, १४, १५, १६:—

एस अग्गीय वाऊय, एयं मऊइ मंदिरं;
जयवं अंतेजरं तेणं, कीसणं नाव पिस्कदं. ॥ १२ ॥
एयमठं निसामित्ता, हेज कारण चोइज;
तज नमिराय रिषि, देविंदं इण मबवी. ॥ १३ ॥
सुहं वसामो जीवामो, जेसिमो नडि किंचणं;
मिहिलाए मऊमाणीए, नमे मऊइ किंचणं. ॥ १४ ॥
चत्त पुत्ते कलत्तस्स, निवा वारस्स जिखूणो;
प्रियं नविच्चए किंच, अप्पियं प्रि न विच्चए. ॥ १५ ॥
बहु खु मुणिणो जदं, अणगारस्स जिखूणो;
सव्वजं विप्प मुक्कस्स, एगंत मण पस्सज. ॥ १६ ॥

अर्थः—ए० ए० प्रत्यक्ष अं० अग्नि वा० वायराथी ए० ए० रु० बले
 ठे तमारां मं० घर ज० हे जगवान ! अ० अंतःपुर तमारां, ठतां की०
 शा मांटे ना० सामुं जोता नथी ? ॥१२॥ ए० ए० पूर्वोक्तार्थ नि० सांज-
 खीने जे पोताना आत्मानुं होय ते रुमी परे राखवुं. घरथी तारुं निक-
 खवुं ते परजीवने दुःखनो हेतु अने दुःखनुं कारण थयुं एवा हे० हेतुना
 कारणे चो० प्रेयोथको त० त्यार पढी न० नमीराजक्रुषि दे० देवेंद्र सकेंद्र
 प्रत्ये इ० म० ए०म बोदया. ॥१३॥ सु० जेम सुख आय तेम व० हुं वसुंहुं,
 जी० जीवुंहुं, जे० जे माहारी न० नथी किं० कांइ अद्व० मात्र वस्तु.
 मि० मिथीला नगरी रु० बलतांथकां न० नथी माहारुं रु० बलतुं किं०
 अद्व० मात्र पण. ॥१४॥ च० ठांरुया पु० पुत्र क० स्त्री जे यतिए, तेने नि०
 सर्व व्यापार रहित जि० एवा साधुने पि० प्रीयकारी बल्लज न० नथी
 किं० कांइ थोरुं पण, अ० अप्रीयकारी पण नथी कांइ. ॥१५॥ ब० घणुं
 खु० निश्चे सु० साधुने ज० श्रेय सुख ठे. अ० घर रहित अणगार जि०
 साधु स० सर्व (बाह्य धनादि, अज्यंतर कषायादिक) परिग्रहथी वि०
 विशेष मु० मुकाणा ठे, अने ए० हुं एकलो हुं, एवुं एकत्वपणुं म० देखतो
 थको विचरे ते साधुने सुख ठे. ॥१६॥

भावार्थः—हवे जुड ! इहांतो एम नथी कछुं के, तमारी आंखोमां
 अमृत वसें ठे, तेंथी सामुं जुड तो बलती रही जाय. इहांतो इंडे परिक्षा
 करी ठे के, मोहनी-कर्म जीत्यां के नथी जीत्यां ? इहां अनुकंपानुं नाम
 पण क्यां ठे ? हे स्वामी ! तमारुं अंतःपुर बलेठे मांटे तमे सामुं केम
 नथी जोता ? इहां मोहनी उपजावी ठे. त्यारे स्वामी बोल्या के, मेंतो
 मुक्यां ठे, हुं तो सुखे वसुंहुं, मारे बलवानुं कांइ नथी; पण इंडे एम
 नथी कछुं के, जुड तो नगरी बलती रहे. जो इंडे एम कछुं होय तो
 नमीराजाए एम केहेवुं जोइए के, हे ज्ञाइ ! एवी अनुकंपा मुजने करवी
 कटपे नहिं. एम कछुं होततो अनुकंपानो प्रश्न थात, पण इंडे एम
 नथी कछुं. इंडेतो मोहनीनी परिक्षा निमित्ते पुठयुं ठे. वली आंगल
 मेहेस, कोट तथा दरवाजा कराववाना अने धन जंकार जराववाना प्रश्न

इत्यादिक प्रश्न पुढया ठे. एमां कयो अनुकंपानो प्रश्न ठे ? ए तो सर्व परिकाना प्रश्न ठे. नमीराज रुषिश्वरने समकित-मोहनी, चारित्र-मोहनी तथा विषय कषायादिक उपशम्या के नथी उपशम्या ? इत्यादिक प्रश्न सर्व परिकाना ठे. वली नगरीनुं बलवुं तथा उगारवुं ए नमीरायना हाथमां नथी. वास्ते ए प्रश्न अनुकंपानो नथी.

तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ माहावीरस्वामीए दिहा लीधी ते दी-वसथीज शरीर वोसराव्युं ठे. ते दीवसे जगवंतनी अनुकंपा वास्ते इंड्रे आवीने कछुं के, हे स्वामी ! हुं तमारी सेवा करुं, परिसह टालुं अने साथे रहुं; पण जगवंते वान्ढी नहिं. एवुं परंपरामां कहेवाय ठे. जो अनुकंपा कीधां लाज होय तो इंड्रनी कीधी अनुकंपा जगवंते केम न वांढी ? ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! एवो कोण ठे जे जगवंतनी अनुकंपा करे. कारण के प्रभु तो शूरवीर सीरमुगट ठे. एतो मूलथीज कोइनी साज वांढता नथी. सेवकनी साज तो असमर्थज बांढे. वली अनेरानी साजे कर्म खपतां दीठां नहिं तेथी साज वांढी नहिं. वली केवलज्ञान उपन्या पढी इंड्रे आवीने कछुं के, हे जगवंत ! साधुने आझा केटला प्रकारनी जोइए ? त्यारे जगवंते कछुं, के पांच जणानी आझा जोइए. त्यारे इंड्रे कछुं के, हे स्वामी ! जो पांचनी आझामां इंड्रनी आझा जोइए तो स्वामी सुखे लेजो, मारी आझा ठे. शाख सूत्र जगवती शतक १६ में उ. २ जे. तथा ठाणायांग ठाणे ५ में. हवे जुर् ! जगवंते पोतानां साध साधवो वास्ते इंड्रनी आझा लीधी ठे. ते माटे ए अनुकंपानो प्रश्न नथी. अनुकंपानो प्रश्न तो क्यारे थाय के जो जगवंते इंड्रनी साज तथा सरणुं वंढ्युं होत, अने इंड्रे दोष लागतो जाणीने अनुकंपा न कीधी होत तो अनुकंपानो प्रश्न थात; पण इंड्रे तो जगवंतनुं कष्ट निवारवामां जक्ति लाज जाणयो, ते माटे अरज कीधो, पण जगवंते पोतानां कर्म खपाववा माटे इंड्रनी साज न वंढी. जेम साधूजीने दान देवामां श्रावक बारमुं व्रत निपजतुं जाणी आहारपाणी आमंत्रे, पण साधूजो कर्म खपाववा तपस्या करे, तेमाटे

ग्रहस्थीनां आहारपाणी न ले तथा साज न वंठे; पण ग्रहस्थीने दान देवामां पाप केम जाण्युं जाय. हे देवानुप्रीय ! एम केम कहोढो के, जगवंतनी अनुकंपा कीधां तथा जगवंतने साज दीधां इंद्रने पाप लागे तेथी जगवंते इंद्रनी साज न वांढी. एवुं मतना लीधे जुठ केम बोळोढो?

वली तेरापंथी कहेढे के, जो जीवनी अनुकंपा कीधां तथा जीवने उगार्या लाज होय तो, चेम्हा कोणीकनी लम्हाइ थइ तेमां अनेक मनुष्य मुआं. ते चेम्हा कोणीकने जगवंते केम न वज्या ? तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! उपदेश दइ ठोम्हाव्यामां तो तमे पण धर्म कहोढो. त्यारे चेम्हा कोणीकने जगवंते जइने उपदेश केम न दीधो ? उपदेश देवामां तो पाप नहोतुं लागतुं ? पण हे देवानुप्रीय ! एतो निमित्त कारण एज रीतेढे. ते टाढ्युं टले नहिं. जावी पदार्थने टालवा कोइ बलीष्ट नथी. वली त-मंने अनुकंपा ए लेखे करवी न जावी, त्यारे श्री जगवतीमां नवमे शतके, जमालीने अधिकारे, जमालीए आवीने कछुं के, हुं केवली थइने आव्यो हुं. त्यां जगवंते जमालीने खष्ट केम न कर्यो ? अने गोशालो आव्यो त्यारे जला जला प्रश्नोत्तर करी तेने खष्ट कर्यो, त्यारे शुं जमालीने खष्ट करवामां लाज नहोतो ? वली दसासुतखंधमां श्री वर्धमान-स्वामीए, पोताना साधु साधवीए नियाणां कर्या तेने प्रायश्चित्त दइ शुद्ध कर्या; माहाशतक श्रावकने गौतमस्वामीने मोकली प्रायश्चित्त देवराव्युं; अने श्री नेमनाथ जगवंते अयमत्ता अणगार निमित्त परुपता हता तेने शुरू केम न कर्या ? वली सुखमालका साधवी, सोमील ब्राह्मण, इत्यादिक घणा जीव सद्ध सहित देखी ते समयना केवली जगवंत प्रायश्चित्त देवा केम न गया ? तथा कुंरुकि प्रमुखने शुरू केम न कर्या ? जला एमां तो कोइनुं असंजम जीवीतव्य नहोतुं वधतुं ? कोइने अवगुणतो नहोतो थतो ? सामो गुण थात, आराधिक थात. ए काम केम न कर्युं ? पण तेरापंथी एम न विचारे के, जावि पदार्थने कोण मटामी शके. ज्यांत्यांथी हैयामांथी अनुकंपा कापवानुंज सुजेढे.

वली दान देवामां तथा जीव ठोम्हाव्यामां वचमां जीवनी हिंसा

तो आय, पण जीवहिंसानी (प्राणातिपातनी) क्रिया विना प्रणामे न लागे. शाख सूत्र जगवती शतक ५ मे उद्देशे ठेवे, कछुं ठे के, जे कोइ वधक (हिंसक पुरुष) पंखीने हणवा माटे बाण नांखे ठे, ते पंखी बाण-थी मुज, त्वारे बाणना जीवने, धनुष्यना जीवने अने नाखणहारने, ए त्रणेने पांच पांच क्रिया लागे कही; अने तेज बाण पोताना नारथी हेतुं पमे तेवारे वचावे पमतां अनेरा जीव हणाय ते आश्री, बाणना जीवने अने धनुष्यना जीवने पांच पांच क्रिया लागे कही; अने बाणना नाखणहारने चार क्रिया कही; पण प्राणातिपातनी क्रिया न लागे एम कछुं. हवे जुज ! जीवने मारवाना प्रणाम हुता तेवारे पांच क्रिया लागती कही; अने पोतानो हणवानो जोग नथी तेवारे तेने चार क्रिया कही. हवे जीव उगारे तेने केटली क्रिया लागे ते कहो. उगारवावावानुं चार ध्यान मांहेलुं ध्यान कयुं ? ठ लेख्या मांहेनी लेख्या कइ ? जोग कयो? अने ते शुज के अशुज ? ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, जीव हणे तेने प्राणातिपातनुं पाप लागे, अने जीवने बचावे तेने अठार पाप लागे; कारण के असंजति जीव जीवतो रह्यो, ते अठार पाप सेवे तेनुं पाप बचाववावावाने लागे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ए कुमति तमे क्यांथी लाव्या ? त्रस जीवने मारवाना त्याग कीधां हिंसानुं एक पाप देसथकी टले, अने जीवने उगारवानो त्याग करे तेने अठार पाप टले. ए तमारे लेखे तो जीव बचाववाना त्याग पेहेलां कराव्या जोइए, पण कोइ साधु जगवंते एत्याग कराव्या नथी; कराव्या होय तो बतावो. ए जीव बचाववाना त्याग करे तेने कयुं व्रत निपजे ते कहो. ए कुमति तमे क्या सूत्र प्रकरणथी काढी ते कहो. जीवने मारवाना त्याग कराववानुं तो ठाम ठाम सूत्रमां चा-दयुं ठे, पण जीवने बचाववाना त्याग करवानुं तो कोइ सुत्रमां चादयुं नथी. वली जेना जेवा प्रणाम होय तेने तेवां फल लागे. दान दयामां जीव हिंसाना तथा जुठुं बोलवाना जेना प्रणाम नथी, तेने हिंसानां तथा जुठनां फल लागे नहिं. शाख सूत्र जगवती शतक ५ में, उद्देशे

६ ठे, एम कछुं ठे के, जेवुं जुठुं आलदे तेनां आवता जवान्तरे तेवांज फल पामे; पण एटलुं विशेष के, कोइ मृगप्रहाने समये मृग-रहाने कारणे जुठुं बोले ते दयाना प्रणामनुं जुठ टालीने बीजा जुठनां माठां फल कछां, एटले दयाना प्रणामथी जुठ बोले तेनां माठां फल कछां नथी. ए पुरुषना जुठ बोलवाना प्रणाम नथी, पण मृग्यादिकने राख-वाना प्रणाम ठे, ते माटे दयानां फल लागे, पण जुठनां फल न लागे. एम दान दयामां पण जेवा जेना प्रणाम होय तेवां तेनां फल लागे. जेम साधु मुनीराजने कोइ दातारे पात्र जरीने घृतदान दीधुं, त्यारे को-इए कछुं के, हे ज्ञाइ ! हुं तो अपुन्यो तुं, मारे लगार मात्र दान देवानो जोग नथी. हवे ए दातारने दान दीधानां शुभ फल लागे के जुठ बो-ल्या माटे जुठनां फल लागे ? तेम जीव दयामां पण जाणवुं. वली सा-धुना शरीरमां रोगादिक कारण जाणीने श्रावके वमन विरेचनादिक करुवां औषध दीधां, तेथी साधुने अशाता उपजे. हवे श्रावकने अशा-तानां पारुवां फल लागे ? के साधुना शरीरमां शाता थइ तेनां फल लागे ? ए करतव्य प्रमाणे फल लागे ? के मन-प्रणाम जेवा होय तेवां फल लागे ते कहो. जो साधुने कटपतुं दान दीधां शाता-वेदनी बंधाय, तो मरता जीवने उगारतां एकांत पाप केम निपजे ? ते विवेकनां तालां खोलीने जुठ. वली जीवनी अनुकंपा कीधायी शाता-वेदनी बंधाय, तेनी शाख सूत्र जगवती. ते पाठः—

अन्निणं जंतं ! जीवाणं कक्कस वेदणिच्चा कम्मा कच्चइ ?
हंता अन्नि. कहणं जंतं ! जीवाणं कक्कस्स-वेयणिच्चा कम्मा
कच्चइ ? गो० ! पाणाइवाएणं जाव मिह्मादंसण-सद्धेणं
एवं खल्लु गो० ! जीवाणं कक्कस्स वेयणिच्चा कम्मा कच्चइ.
अन्निणं जंतं ! नेरइयाणं कक्कस्स वेयणिज्जा कम्माकज्जइ ?
गो० ! एवं चेव जाव वेमाणियाणं. अन्निणं जंतं ! जीवाणं
अककस वेयणिच्चा कम्माकच्चइ ? हंता अन्नि. कहणं

जंते ! जीवाणं अकक्कस्स वेयणित्था कम्माकच्चइ ? गो० !
पाणाइवाय वेरमणेणं जाव परिग्गह वेरमणेणं कोह
विवेगेणं जाव मिच्चादंसण-सद्ध विवेगेणं एवं खलु गो० !
जीवाणं अकक्कस्स वेयणित्था कम्माकच्चइ. अत्तिणं जंते !
नेरइयाणं अकक्कस्स वेयणित्था कम्माकच्चइ ? गो० ! णो
इण्ठे समठे. एवं जाव वेमाणियाणं एवरं मणुस्साणं
जहा जीवाणं. अत्तिणं जंते ! जीवा सायावेयणित्था
कम्माकच्चइ ? हंता अत्ति. कहणं जंते ! जीवा सायावेयं-
णित्था कम्मा कच्चइ ? गो० ! पाणाणुकंपाए जूयाणुकंपाए
जीवाणुकंपाए सत्ताणुकंपाए बहूणं पाणाणं जाव सत्ताणं
अदुक्कणयाए असोयणयाए अजूरणयाए अतिप्पणयाए
अप्पिट्ठणयाए अप्परियावणियाए एवंखलु गो० ! जीवाणं
सायावेयणित्था कम्माकच्चइ. एवं नेरइयाणंवि एवं जाव
वेमाणिया. अत्तिणं जंते ! जीवाणं असायावेयणित्था कम्मा-
कच्चइ ? हंता अत्ति. कहणं जंते ! जीवाणं असायावेयणित्था
कम्माकच्चइ ? गो० ! परदुक्कणयाए परसोयणयाए परजूरण-
याए परतिप्पणयाए परपिट्ठणयाए परपरियावणयाए बहूणं
पाणाणं जाव सत्ताणं दुक्कणयाए सोयणयाए जाव परियाव-
णयाए एवं खलु गो० ! जीवाणं असायावेयणित्था कम्मा-
कच्चइ. एवं नेरइयाणंवि एवं जाव वेमाणियाणं. ॥

अर्थः—अ० ठे जं० हे जगवान ! जी० जीव क० करकस रौद्र
दुःखथी वे० वेदीए एवां क० कर्म क० करे ? उपार्जे ? हं० हा गौतम
ठे. क० केवे प्रकारे जं० हे जगवान ! जी० जीव क० करकस कठोर रौद्र
दुःखरूप कम्मा० कर्म बांधे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! पा०

प्राणातिपातं जा० यावत् मि० मिथ्या-दर्शन-सद्व्य, अढारे पापे करी ए०
 ए० ख० निश्चे गो० हे गौतम ! जी० जीव क० कर्कस-वेदनी रौद्र कर्म
 क० बांधे. अ० ठे ज० हे जगवान ! ने० नारकी क० कर्कशरौद्र वेदनी
 कर्म बांधे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ए० एमज पुर्वलीपरे
 नारकी बांधे, जा० यावत् वे० वैमानिक सुधि कहेवुं. अ० ठे ज० हे
 जगवान ! जी० जीव अक० अकर्कश वेदनी (कठोर नहीं, सुखे वेदवा
 योग्य) क० कर्म करे ? इति प्रश्न. उत्तर. हं० हा गौतम ! अ० करेठे. क०
 कये प्रकारे ज० हे जगवान ! जी० जीव अक० अकर्कश अकठोर
 क० कर्म करे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! पा० प्राणीने हणवाथी
 वे० निवर्तवे करी जा० यावत् प० परिग्रहथी निवर्तवे करी को० क्रोधने
 वि० तजवे करी जा० यावत् मि० मिथ्या दर्शन शल्य ठांमवे करी ए०
 ए० ख० निश्चे गो० हे गौतम ! जी० जीव अक० अकर्कश क० कर्म
 करे. अ० ठे ज० हे जगवान ! ने० नारकी अक० अकठोर क० कर्म करे ?
 इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ए० ए अर्थ समर्थ नहीं. ए० एम
 जा० यावत् वे० वैमानिक लगे जाणवुं; पण ए० एटवुं विशेष म० मनु-
 ष्यने ज० जेम जी० जीवने कछुं तेम कहेवुं. अ० ठे ज० हे जगवान !
 जी० जीव सा० साता-वेदनी क० कर्म करे ? इति प्रश्न. उत्तर. हं० हा
 गौतम अ० ठे. क० केम ज० हे जगवान ! जी० जीव सा० सातावेदनी
 क० कर्म क० बांधे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! पा० प्राणीनी
 अनुकंपा दयाथी जु० झूतनी दयाथी जी० जीवनी दयाथी स० सत्त्वनी
 दयाथी ४ व० घणा पा० प्राणीने जा० यावत् स० सत्त्वेने अ० दुःख
 न देवाथी, असो० शरीरनो दय करतां शोक उपजे ते न उपजाववाथी,
 अजू० न छुराववाथी, अति० आंसु द्वादादि खरवाना कारण सोग न
 कराववाथी, अपि० मुखादि तारुन प्रहार न करवाथी, अप्प० शरीरने
 ताप न उपजाववाथी, ए एम ख० निश्चे गो० हे गौतम ! जी० जीव
 साता-वेदनी क० कर्म बांधे. यतः गुरु जति खंति करुणा वय जोग कसा-
पविर्जयदाण जुउं दढ धम्माइ अजइ साय मसायं विवजउं. ॥१॥ इति

वचनात्. ए० एम ने० नारकिने पण जा० यावत् वे० वैमानिक लगी सातावेदनी बांधवानो उपाय कह्यो. अ० ठे जं० हे जगवान ! जो० जीव अ० असाता वेदनी क० कर्म करे ? बांधे ? हं० हा गौतम ठे. क० केम जं० हे जगवान ! जो० जीव असा० असातावेदनीय क० कर्म करे ? बांधे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! परदु० परने दुःख देवाथी परसो० परने शोक उपजाववाथी परजू० परने दीनपणु उपजाववाथी परति० परने आंसु लालादिक खराववाना कारणथी परपि० परने लाकं-कीए तारुवाथी परप० परने परितापवाथी ब० घणा पा० प्राणीजने जा० यावत् स० घणा सत्त्वने दु० दुख करवाथी सो० दीन करवाथी जा० यावत् प० परितापना उपजाववाथी ए० एम ख० निश्चे गो० हे गौतम ! जो० जीव अ० असातावेदनिय क० कर्म उपार्जे बांधे. ए० एम ने० नारकीने पण कहेवुं. ए० एम जा० यावत् वे० वैमानिक लगी कहेवुं.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! प्राणीजीवनी अनुकंपा कीधाथी सातावेदनी बंधाय कछुं. ए न्याये जीवनी अनुकंपा करे, दुःखी देखीने दुःख शोक मटामे तथा बचावे तेने शातावेदनी बंधाय. ते शातावेदनी पुन्यनी प्रकृती ठे. तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ जीवने मारवाना त्याग करे तथा जीवने न हणे तेने अनुकंपा कहीये, तेथी शातावेदनी बंधाय. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! इहांतो चार प्रकारनां कर्म कछां ठे. ते जीवहिंसादि अठार पाप सेवे, सेवरावे अने सेवताने जलो जाणे, तेने कर्कसवेदनी (अशातावेदनी) कर्म बंधाय, एटले दुःखे दुःखे जोगवे. ए कर्कसवेदनी कर्म चोवीस दंरुकना जीवने बंधाय, अने जीवहिंसादि अठार पापथी निवर्ते तेने अकर्कस वेदनी कर्म बंधाय. ते सुखे सुखे जोगवे, मुक्ति जाय अने नरतमहाराजनी परे कर्कसपणुं वचमां न आवे. ए कर्कसवेदनी शातावेदनी कर्म एक माणसनाज दंरुकमां बंधाय. वली त्रण करण त्रण जोगेकरी प्राणीजीवने दुःख देइ पुरावे, तेने अशातावेदनी कर्म बंधाय. ए अशातावेदनी चोवीस दंरुकमां बंधाय. तेमज त्रण करण त्रण जोगेकरी प्राणीजीवनी अनुकंपा करे, तेने शातावेदनी कर्म बंधाय.

ए शातावेदनी पण चोवीस दंरुकना जीवोने बंधाय. हवे तमे कहो ! कर्कसवेदनी-कर्म केने कह्ये अने अशातावेदनी-कर्म केने कह्ये ? अर्कसवेदनी-कर्म केने कह्ये अने शातावेदनी-कर्म केने कह्ये ते कहो. हे देवानुप्रीय ! जीवने न हणे तेने तो अर्कसवेदनी बंधाय, अने अनुकंपा करे तेने शातावेदनी बंधाय. ए जुल ! जीवने न हणे तेनां फल न्यारां कह्यां, अने अनुकंपानां फल न्यारां कह्यां. अनुकंपातो आगलानुं दुःख मेटे, मटारु अने मटारुताने जलो जाणे तेने कह्ये. तेनी शाख सूत्रअंतगरुमां, सुलसा आविकाए पुत्रनी तृष्णा वास्ते दर्शगमेषी देवताने आराध्यो. त्यां दुःख मटारुवाना प्रणामने अनुकंपा कह्ये. वली कृष्णमाहाराजने मोसानां इंटो नाखवानां दुःख मटारुवाना प्रणाम आव्या तेने अनुकंपा कह्ये. वली झातासूत्रमां धारणी राणीनो मोलो पुरवाने अजयकुमारे देवताने आराध्यो, त्यां दुःख मटारुवाना प्रणामने अनुकंपा कह्ये. तमे मतना लीधे “ जीवने न हणे तेनेज अनुकंपा कह्ये. ” एम केम कहोओ ?

वली तेरापंथी अनुकंपा सावध निर्वध बे प्रकारनी कहेवे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! अनुकंपा सावध निर्वध बे प्रकारनी कोइ सूत्रमां कह्ये नथी. तमे मतना लीधे जुहुं केम बोलोओ ? कारणके अनुकंपाने तो समकितनुं लक्षण कह्युं वे. ते दुःख मटारुवाना प्रणामने अनुकंपा कह्ये. तेने सावध शीरीते कह्ये ? पण दुःख मटारुवा सारु कर्तव्य करे ते कर्तव्य सावध निर्वध होय. ते कर्तव्यनो पद लइने अनुकंपाने सावध केम कहोओ ? ठकायनो आरंज करे तेने तो कर्तव्य कह्ये, अने हिंसाने निंदे, ने ठकायनी उपर करुणा आवे तेने अनुकंपा कह्ये. एम अनेक कार्यमां शुज प्रणामथी निर्जरा थाय, अने सावध कर्तव्यथी कर्म बंधाय. एम कर्तव्य न्यारुं अने अनुकंपा न्यारी. हवे जो अनुकंपाने सावध कहेशो तो समवायांगमां तथा उत्तराध्ययन अध्ययन ए मां, सम, समवेग, निर्वेद, अनुकंपा अने आस्ता, ए पांच समकितनां लक्षण कह्यां वे, ते पण सावध निर्वध बे प्रकारनां केहेवां परुशे; अने जो

સમકિતનાં લક્ષણને સાવચ કેહેશે તો જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર (મો. કનો માર્ગ) સર્વને સાવધ નિર્વધ બે પ્રકારનાં કેહેવાં પડશે. એન્યાય કેમ મલે? એ અનુકંપા સમકિતના લક્ષણને મતને લીધે સાવચ કેમ કહોઢો.

તેવોરે તેરાપંથી કહેઢે કે “ જિનરીલે રયણાદેવીની અનુકંપા કરી તે પણ નિર્વધ હશે. તે પણ જિનરીલને ધર્મ થયો હશે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જો અનુકંપા કરી હોત તો ધર્મજ થાત, પણ ‘ કોલુણવમિયા ’ પાઠ ઢે. કોલુણવમિયા નામ મોહરસનું ઢે તથા દીન વચન બોલે તેનું ઢે. શાલ સૂત્ર સુયગમાંગના નરયવિજ્ઞતિ અધ્યયનમાં કહ્યું ઢે કે, નેરડયા કલુણવમિયા શબ્દ કરે ઢે. વલી વિપાકસૂત્રમાં મૃગાલોઢીયાના અધ્યયનમાં આંધલાને જ્ઞાને અર્થે ‘ કલુણવમિયા ’ દીનદયામણા શબ્દ બોલતા કહ્યો ઢે. તેમજ અનુયોગદ્વાર, ઠાણાયાંગ ઇત્યાદિ અનેક સૂત્રમાં ‘ કોલુણવમિયા ’ નામ મોહરસનું કહ્યું ઢે. રયણાદેવી ઉપર જિનરીલને મોહકર્મ આવ્યો, પણ ‘ અનુકંપણઠયાણ ’ એવો પાઠ નથી. તમે મતના લીધે અનુકંપા કેમ કહોઢો ? વલી તેરાપંથી, મતના લીધે એમ કહેઢે કે, “ કોઈ જીવને શાતા દીધાથી શાતાવેદની પુન્ય પ્રકૃતિ બંધાય, એમ કહે તેને ઢ બોલ જગવંતે માઠા કહ્યા. ” એમ કહીને સુયગમાંગસૂત્રના ત્રીજા અધ્યયનના ચોથા ઉદ્દેશાની ૫ મી અને ૬ ઠી ગાથાની જૂઠી શાલ પ્રથમની ચાર ગાથા ટુપાવીને બતાવે ઢે. તે પાઠ:—

આહંસુ મહા પુરિસા, પુર્ધિ તઢ તવો ધણા;

ઉદણ સિધ્ધિ માપના, તઢ મંદેવિ સીયડ. ॥ ૧ ॥

અજુંજિયા નમિ વિદેહી, રામગુત્તેણ જુંજિયા;

બાહૂણ ઉદગં જુઞ્ઞા, તહા તારાગણા રિસિ. ॥ ૨ ॥

આસલે દેવલે ચેવ, દીવાયણ મહા રિસિ;

પારાસરે દગં જોઞ્ઞા, બીયાણિ હરિયાણિય. ॥ ૩ ॥

એતે પુઘ મહા પુરિસા, આહિત્તા ઇહ સંમત્તા;

ओच्चा बी उदगं सिद्धा, इति मेय मणुस्सुयं. ॥ ४ ॥
 तच्च मंदावि सीयंति, वाह विन्नाव गहजा;
 पिठञ्च परि सप्पंति, पिठ सप्पो व संजमे. ॥ ५ ॥
 इह मेगेज्ज चासंति, सातं साते एविच्चइ;
 जे तच्चा परियंमगा, परमं च समाहिण. ॥ ६ ॥
 मा एयं अवम्मन्नंता, अप्पेणे लुपइ बह्व;
 एत्तस्स अमोक्काए, आयहारिच्च जूरहे. ॥ ७ ॥
 पाणाइवाय वट्ठंता, सुमावाएय संजए;
 अदिन्नादाणाय वट्ठंता, मेहूणाय परिग्गहे. ॥ ८ ॥
 एव मेगेज्ज पासच्चा, पन्नवंति अणारिया;
 इत्थी वसंगया बात्ता, जिण सासण परमुहा. ॥ ९ ॥
 जहा गंमं पिळागंवा, परि पीळिज्ज मुहुत्तगं;
 एवं विन्नवणइत्थिसु, दोसो तच्च कञ्जसिया. ॥ १० ॥
 जहा मंधोदए नामं, थमित्तं जुंजती दगं;
 एवं विन्नवण इत्थीसु, दोसो तच्च कञ्जसिया. ॥ ११ ॥
 जहा विहंग मापिंगा, थमित्तं जुंजती दगं;
 एवं विन्नवण इत्थीसु, दोसो तच्च कञ्ज सिया. ॥ १२ ॥
 एव मेगेज्ज पासच्चा, मिच्चादिठि अणारिया;
 अच्चोववन्ना कामेहिं, पूयणाइव तरुणए. ॥ १३ ॥
 अणाययम पासंतो, पच्चुप्पन्न गवेसगा;
 तेपच्चा परितप्पंति, खीणा आउमि जुवणे. ॥ १४ ॥
 जेहिं काळे परिकंतं, नपच्चा परितप्पई;
 ते धीरा बंधणं मुक्का, नाव कंखंति जीवियं. ॥ १५ ॥

अर्थः—आ० कहे ठे म० मोटा पु० पुरुष पू० पूर्वे त० तीहां
 तवो० तपरुपी ध० धनेकरो सहित न० शीतल पाणीएकरी सि० मोक्ष
 मा० प्राप्त थया कहे ठे. त० तीहां मं० मूर्ख स० सिदाय (पस्ताय) ॥१॥
 अ० बीना जोगव्यां. न० नमिराजा वि० विदेह देशना उपन्या तथा
 रा० रामगुप्त राजर्षि जु० जोगवताथका मुक्ति पोंहच्या. बा० बाहुकरुपी
 उ० शीतल पाणी जु० जोगवता मुक्तो गया. त० तेमज ता० तारागण-
 रुपी शीतल पाणीथी सिध्या ॥२॥ आ० आसल रुपी दे० देवल रुपी
 चे० निश्चे द्वी० द्वीपायण नामा म० मोटा रुपी अने पा० पारासरजी
 द० काचुं पाणी जोगवीने बी० बीज आदिक ह० लीलोत्री प्रमुख
 जोगवीने मुक्ती पोंहोच्या. ॥३॥ ए० ए पु० पुर्वे म० मोटा पुर्व आ० केहेवा.
 इ० आ लोकमां सं० प्रसिद्ध जोग जोगवीने बि० बीज न० सचित
 पाणी सि० सिद्ध थया इ० एम कुतीर्थी कहे. मे० अमे माहानार्तादि
 विषे सांजट्युं. एंवी रीते अमे पण मुक्ती जाशुं. ॥४॥ त० तिहां कु-
 शास्त्र सांजट्याथी. मं० मूर्ख सि० चारित्रथो सिदाय. जेम नारना ठि०
 गर्दज थाक्याथका नार नाखी नासी जाय, तेम अज्ञानी संजमनो
 नार नाखीने शिथिल विहारी थाय. वली दृष्टान्त कहे ठेः-पि० अग्नि
 प्रमुखना जयथी बीजा लोकने नासता देखी ओकी समर्थाइवंत पुरुष
 पुठे जाय, पण आगल न चाले. जेम कायर बीहता आगल न चाले,
 तेम शिथिल विहारी मोक्षना अग्रगामी न थाय, अनंतो काल संसार
 जमे. ॥५॥ इ० इहां मे० अकेक अन्यतिर्थी स्वतिर्थी पासत्था ज्ञा० कहे
 सा०शाताथी सा०शाता थाय, ए० दुःखथी सुख केम थाय ? एटले लोचा-
 दिक दुःखथी मोक्ष केम थाय ? सालथो साल अने कोडवथी कोडव
 निपजे. जे० जे कोड त० त्यां आ० श्री जिनेंद्र मार्ग प० उत्कृष्टो स०
 ज्ञान दर्शनादि समाधि सहित. ॥६॥ मा० रखे ए० ए अ० जिनमार्गने
 हिलताथका ते अ० अद्वय सुखने काजे मोक्षनां घणां सुखने गुमावे ठे.
 ए० एवा जीवने अ० मोक्ष नथी. आ० जेम लोहनो व्यापारी जु०
 कुयें तेम ते पण पुरशे. ए सविस्तार दृष्टान्त राज्यप्रश्नोथी ज्ञेयः ॥७॥

पा० जीवहिंसामां व० वर्तताथका मु० मृषावाद सं० असंजत ठतां अ०
अदत्तादाने व० वर्तताथका अने मे० मैथुन प० परिग्रहे वर्तता ठतां
योमा सुखने काजे घणा सुखने विणाशो ठो. ॥७॥ ए० एम मे० अकेक
पा० स्वतिथीं परतिथीं प० परुपे, तेने अ० अनार्य इ० स्त्रीने व० वशे
परुयाथका बा० अज्ञानी जि० जिनमार्गथी प० उपांठा जाणवा. ॥८॥
वली तेन कहे ठे के, ज० जेम गं० गुंमरुं पि० पाक्युं प० तेनी पीमा
तेमांथी पी० लोही काढयाथी टले, मुहूर्त मात्र सुख थाय, ए० तेम
वि० जोगवीथकी इ० न्युतन स्त्रीने दो० दोष त० त्यां क० क्यांथी होय ?
॥९॥ ज० जेम मं० मंदोधक नामा मीढो थ० थीर थइने जु० जमे द०
पाणी पीए, ए० एम वि० जोगवी थकी ई० स्त्रीने दो० दोष त० त्यां
क० क्यांथी सि० होय ? ॥१०॥ ज० जेम वि० कपिंजल नामा पंखी थि०
अमोल उरुतोथको जु० पीए द० पाणी, ए० एम वि० जोगवीथकी थि०
स्त्रीने दो० दोष त० त्यां क० क्यांथी होय. ॥११॥ ए० एम मे० अकेक
पा० पासत्यादिक (ढीला) मि० मिथ्याद्रष्टी अ० अनार्य पुरुष आ०
कामजोगमां आशक्त पू० जेवां गारुर (जेरु) त० पोतानां वच्चांने विषे
एऊ (दुब्ध) होय ठे तेवा पुर्वोक्त पासत्यादि मिथ्यात्वीने जाणवा. ॥१२॥
अ० ते आगम्य काले नर्कादिक दुःख अपा० अणदेखता प० वर्तमान
सुखना ग० गवेषणहार ते० ते अज्ञानी पढी परि० पश्चाताप करे स्त्री०
कीए थये आ० आनखुं अने जु० जौवन वय, के हवे हुं शुं करुं जे०
जेणे धर्मने विषे पराक्रम करवाने का० काले प० पराक्रम कर्युं ते, पढी
वृद्धावस्थामां पस्ताय नहिं. ते० ते धी० धीर पुरुष बं० बंधनथी मु०
मुकाणा न० न कं० वान्ठे जी० असंजम जीवीतव्य. ॥ १५ ॥

जावार्थः—हवे जुड ! इहांतो पाठला त्रण उद्देशामां अनुकुल
प्रतिकुल परितहा देखाड्या ठे के “ हे साधु तुं अणगमता परिसाथी
अने इंझीउने गमता परिसाथी चलजे मत. तेमज आ चोथा उद्देशामां
अन्यमतीनां वचन शांजलीने समकितथी चलजे मत ” एम कहुं. प-
हेली चार गाथांमां अन्यमती एम कहे ठे के “ कायुं पाणी पीतां अने

ઘીજ ફલ ફલનો જોગ કરતાં અનેક રૂપીશ્વર સદ્ગતીમાં ગયા છે. માટે જે આ દેહીને દુઃખ દેશે તે જવ જવમાં દુઃશી થાશે; અને આ નરનારાયણની દેહને શાતા દીધાથી શાતા પામશે. ” એવું વેદનું નામ લઈને પરુપણા કરે છે. એવી વાતો શાંતલોને સાધુ ચારિત્રથી પરીસહુ ડપન્યાં રુગે, તે વાસ્તે પાંચમી ઢઠી ગાથામાં કહ્યું કે “દેહીને શાતા દીધાથી શાતાવેદની બંધાય, ” એમ પરુપે તેને આર્ય માર્ગથી વેગલો કહો. ૧ સમાધી માર્ગથી ન્યારો. ૨ જિન માર્ગની હીલણાનો કરણહાર. ૩ થોડા સુખને કારણે ઘણા સુખનો ગમાવવાલો. ૪ અમોહનું કારણ. ૫ અને સોહવાણીયાની પરે જુરશે. ૬ એ ઢ બોલ જગવંતે માઠા કહ્યા. વલી અન્યમતિ વિષય-વિકારને ઘુંમરનો ડ્રઘાન્ત દેઢે કે, ગુમરની રસી કાઢ્યાં શાતા થાય, તેમ વિષય સેવ્યાં મન સંતોષ પામે. એવાં એ અભ્યયનમાં અન્યમતીએ ડ્રઘાન્ત દીધાં છે. તે સારુ સાધુને સંજમમાં ડ્રઢ કરવા માટે જગવંતે ઢ બોલ માઠા કહ્યા. એ જુઢ ! પોતાની દેહીને સંયમ જાંગીને શાતા દીધાં શાતા કહે તેને ઢ બોલ માઠા કહ્યા છે. તમે જાણતા થકા મતને લીધે એમ કેમ કહોઢો કે “ કોઈ જીવને શાતા દીધાં શાતા બંધાય, એમ કહે તેને ઢ બોલ માઠા કહ્યા છે. ” વલી તેરાપંથી, સાધુની ફાંસી ઢોલી શાતા ડપજાવવામાં પળ એકાન્ત પાપ માને છે. પળ સાધુ-મુનીરાજને ધર્મનો બુઢ્ઢિએ શાતા ડપજાવે, હરસ ઢેઢે, તેને શુજ ક્રિયા તથા શુજ ફલ કહ્યાં છે. શાખ સૂત્ર જગવની શતક ૧૬ મેં ઢેશે ઘ્રોજે. શ્રી ગૌતમસ્વામીએ ડત્તર સહિત પ્રશ્ન પુઢયો છે. તે પાઢ:-

જંતેત્તિ જગવં ગોથમે સમણં જગવં મહાવોરં વંદંતિ નમં-
સઈ રૂત્તા એવં વયાસી:-અણગારસ્સણં જંતે ! જાવિઅપ્પણો
ઢઠં ઢઠેણં અણિચિત્તેણં તવો જાવ આયાવેમાણસ્સ તસ્સણં
પુરત્થિમેણં અવઢ્ઢં દિવસં નોકપ્પંતિ હઢ્ઢંવા પાયંવા જાવ
ઢરંવા આઢઢાવેત્તેવા પસારેત્તેવા. પચ્ચત્થિમેણંસે અવઢ્ઢં
દિવસં કપ્પંતિ હત્થંવા પાયંવા જાવ ઢરંવા આઢઢાવેત્તેવા.

पसारेत्तएवा. तस्सय असियाओ लवइ तंचेव विखेअदखू
इसिं पामिइ ९ ता असियाउ विंदेवा. सेणुणं जंते ! जे
विंदइ तस्स किरिया कच्चइ ? जस्स विंदइ नो तस्स कि-
रिया कच्चइ. एणण्ठ एगेणं धम्मंतराइणं. हंता गो०. जे
विंदइ जाव धम्मतराएणं ॥

अर्थः—जं० एवे आमंत्रणे ज० जगवंत श्री गो० गौतम स० श्र-
मण ज० जगवंत श्री म० माहावीर प्रत्ये वं० वांदे न० नमस्कार करे,
वांदी नमस्कार करीने ए० एम व० कहेः—अ० अणगारने जं० हे जगवान!
जा० जावितात्माने ठ० वेले वेले अ० आंतरारहित त० तप करो जा०
यावत् आ० आतापना ले त० तेने पु० पुर्व जागे पुर्वान्ह दीवस जागे
एटले अ० अर्धा दि० दीवस सुधी नो० न कटपे ह० हाथ पा० पग
जा० यावत् उ० उरु आ० संकोचवा प० प्रसारवा; काउसग्ग रह्यो ते
माटे. प० पश्चिम जाग एटले अ० अपरान्हने विवे क० कटपे ह० हाथ
पा० पग जा० यावत् उ० उरु आ० संकोचवा प० प्रसारवा. (काउसग्गना
अजावथी). त० तेने अ० वणफोसा हरस ल० लटके ठे नाकमां तं० ते
प्रत्ये चे० निश्चे वि० वैद अ० देखीने इ० रुषोने पा० जुमिकाए पाने,
(जोंयपर पाड्या ।वना हरस ठेदाय नही ते जणो) पानीने अ० हरस
ठिं० ठेदे. से० ते निश्चे जं० हे जगवान ! जे० जे हरसने ठिं० ठेदे त०
तेने कि० क्रिया क० लागे ? वैदने क्रिया व्यापार रुप ठे ? ते धर्मनी बुद्धे
ठेदताने शुज क्रिया थाय, अने लोजादिके ठेदताने अशुज क्रिया थाय.
ज० जे, साधुना हरस ठिं० ठेदे नो० ते साधुने क्रिया न लागे (निठर्या-
पारपणार्थी). शुं साधुने सर्वथा क्रियानो अजाव ठे ? अने वैदने करे ते
क्रिया ठे ? परंतु पचीस मांहेलो नथी; अथवा एम नथी ते कहे ठेः-
ए० ए निषेध ते ए० एक ध० धर्मातिरायरुप क्रिया शुज ध्यान विवेदथी
लागे अथवा हरस ठेदे ते अनुमोदनथी अनेरी क्रिया लागे ? ए प्रश्न.
हं० हा गो० गौतम, जे० जे हरस ठिं० ठेदे तेने यावत् पूर्वे कहुं तेम्
धर्मान्तरायनी क्रिया लागे. इ०

ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! ए सूत्र-पाठमां तो साधुना हरस (मसा) ठेदे ते वैदने समचय क्रिया कही, अने साधुने निर्व्यापारपणाथी क्रिया नो नाकारो कह्यो; अने जो साधु अनुमोदे तो तेने धर्मान्तराय लागे, (ध्याननी अंतराय पके). वली ए पाठनी टीकामां कह्युं ठे के, वैदने क्रियातो लागे, “ते करे इति क्रिया” पण वैद लोचनी बुझीए ठेदे तो अशुभक्रिया ने अशुभ फल लागे; अने धर्मनी बुझीए ठेदे तो शुभ फल क्रिया लागे. अनेशुभ हवे जुउ ! आ सूत्रने न्याये साधुने कोइ अनार्य फांसी दइ जाय, ते कोइ उत्तम दयावंत प्राणी धर्मनी बुझे खोले, तथा कुतरो करमतां धर्मनी बुझे हाकोटे, तथा एवा अनेक प्रकारना साधुना उपसर्ग धर्मनी बुझीए टाले, तेने एकान्त शुभ फल लागे. तमे “ साधुनी फांसी खोले तेने तथा साधुना अनेक प्रकारना उपसर्ग धर्मनी बुझे टाले तेने पाप लागे,” एहुं कह्योने ए सूत्रनां केवलीनां वचन मतना लोभे केम उथापोगे ?

तेवारे तेरापंथी कहेठे के, साधुनां कर्म तुटतां राखे तेने ध्यानादि कनी धर्मनी अंतरायनो देणहार कह्योये. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ए लेखे तो साधुने अहार देवावाला श्रावके पण तपस्यानो अंतराय दीधी, केमके जुखे सरतां कर्म कपातां ते राख्यां. जग्या देवावाले पण कर्म कपातां राख्यां. अनेक प्रकारनी शाता दीधी तेणे कर्म कपातां राख्यां. ए तमारे लेखेतो साधुजीने चौद प्रकारनुं दान पण देवुं न जोइए, कारणके धर्मनी अंतराय लागे, अने कर्म कपातां रही जाय. ए तमारे लेखेतो साधुने दुःख दइ कर्म तोमावे तेने धर्म आय. तेवारे तेरापंथी कहेठे के “आहारादिकतो साधु लेवो वान्ठे ठे, तेथी देवावालाने धर्म आय; पण फांसी प्रमुख उपसर्ग ग्रहस्थीने टालवानुं कहे नहि, तेथी पाप लागे.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! सुद्धजी प्रमुख सरस अहार देखी साधुए मनेकरीने पण वान्ठवुं नही, तेम तेने अर्थे ग्रहस्थीने घेर जावुं पण नही, ए आचारांग तथा निषिद्यमां कह्युं ठे; पण दातार पोताना ज्ञावर्थी आपे, तेने धर्म आय के नही ते कह्यो. वली जबराइथी साधुनो

उपसर्ग टाढ्यो, तेने साधुनी वैयावचनो करणहारो कह्यो ठे. शाख सूत्र
उत्तराध्ययन अध्ययन बारमें. ते पाठः—

जखो तहिं तिंदुय रुक्क वासी अणुकंपल तस्स महामुणस्स
पञ्चायइत्ता नियगं सरीरं इमाई वयणाई सुदाहरिन्ना ण
समणो अहं संज्जलं बंजयारी विरओ धणपयण परिग्ग-
हाओ परप्पवितस्सल जिक्क काले अन्नस्सअछा इह माग-
ओसी ९ एयाई तीसे वयणाई सुच्चा पत्तिए न्दाई सुच्चा-
सियाई इसिस्स वेयावमियं ठयाए जस्का कुमारेवि णिवा-
रयंति पुर्विं च इन्हंच अणागयंच मणप्पओसो नमे अन्ति
कोइ जस्काहू वेयावमियं करेंतितम्हाहू एए निहया कुमारा.

अर्थः—जण यक्क तण ते अवसरे तिण तिंदुक रुण ब्रह्मनो वाण
वसणहार अण शातानो करणहार, जत्तिवंत तण ते हरिकेशी मण महा-
मुनीना (साधुना) शरीर उपर पण आच्छादिने निण देवता पोते सण
साधुना शरीरमां आवे, प्रवेश करीने ते इण एवां वण वचन कहेवा
लाग्यो के, सण साधु लुं अण हुं, संण संजति बण ब्रह्मचारी लुं, विण
निवत्यो लुं धण सुवर्णादिक धनथी, ए अव्यादिक पण परिग्रहथी, परण
गृहस्थने अर्थे निपन्यो ठे अहार जिण जिहाना काण कालने विषे अण
अहारने अर्थे इण इहां माण आव्यो लुं. एण ए पूर्वोक्त तीण ते कुंव-
रीनां वण वचन सुण सांजलोने पण शामदेव प्रोहीतनी जार्या जण ज-
झाना सुण जला जाख्या वचन, इण रुषीना वेण वैयावय, ते पक्षपातने
अर्थे जण जक्के कुण कुमार प्रमुखन विण विशेषे हएया. णिण तेवार पढी
यक्क अलगो थयो. हवे यती बोढ्या, पुण पूर्वे इण हमणा अने अण अ-
नागत काले मण मने करी पण पण नथी मारे कोण कांइ अदप मात्र
पण छेप, जण यक्क हुण निश्चे जे जणी वेण वेयावय पक्षपात करे ठे, ते
माटे ए निश्चे प्रत्यक्क निण निरंतर हएया कुण कुमार.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! जह देवताए मुनीराजने मारवा उठ्या ते कुंवरोने लोहो वमता हेठा नाख्या. तेने हरिकेसी मुनीराजे कहुं के, जहदेवता मारो वैयावच करेवे, तेणे हे ब्राह्मणो ! तमारा कुंवरोने नाख्या ठे. ए जबराइ करो साधुनो उपसर्ग टाढ्यो तेने सूत्रमां वैयावच कह्यो. साधुनो पोतानो कदप नथी तेथी ते एवां कामनी, आववा जवानी अने साधुने वास्ते जग्या जाचवानी आझा दे नही; पण तेने सूत्रमां वैयावच कह्यो ठे. हवे साधुनी वैयावचनां फल शुभ के अशुभ ते कह्यो. वली वृहत्कदपमां कहुं ठे के, साधु एटलां काममां जबराइ करे तो आझा उलंघे नही. ते पाठः—

निगंगंथस्सय अहे पायंसि खाणुवा कंटएवा हीरएवां सकरेवा परियावजेज्जा तंच निगंगंथे नोसंचायइ नीहरीतएवा विसोहित्तएवा तंच निगंगंथी नीहरमाणेवा विसोहेमाणेवा एण्डकम्मइ. निगंगंथस्स अहंसि पाणेवा बीएवा रएवा परियावजेज्जा तंच निगंगंथे नोसंचाएइ निहरित्तएवा विसोहित्तएवा तं निगंगंथी नीहरमाणेवा विसोहीमाणेवा एण्डकम्मइ. निगंगंथीए अहेपायंसि खाणुवा कंटएवा हीरएवा सकरेवा परियावजेज्जा तंच निगंगंथी नोसंचाएइ निहरित्तएवा विसोहित्तएवा तंच निगंगंथे निहरमाणेवा विसोहीमाणेवा एण्डकम्मइ. निगंगंथीए अहंसि पाणेवा बीएवा रएवा परियावजेज्जा तंच निगंगंथी नोसंचाएइ निहरित्तएवा विसोहित्तएवा तंच निगंगंथे निहरमाणेवा विसोहीमाणेवा एण्डकम्मइ. निगंगंथे निगंगंथी दुग्गंसिवा विसमंसिवा पवयंसिवा पक्कलमाणेवा पवरुमाणेवा गिण्हमाणेवा अपवलंबमाणेवा एण्डकम्मइ. निगंगंथे निगंगंथी सेयंसिया पंकंसिवा पणगंसिवा उदगंसिवा उकसमाणेवा उवुच्चमाणेवा

गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइकमइ. निग्गंथे निग्गंथी
 नावं आरोहमाणंवा उरोहमाणंवा गिन्हमाणेवा अवलंब-
 माणेवा णाइकमइ. खित्तचित्तं निग्गंथी निग्गंथे गिन्ह-
 माणेवा अवलंबमाणेवा णाइकमइ. दित्त चित्तं निग्गंथी
 निग्गंथे गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइकमइ. जखा-
 इठि निग्गंथी निग्गंथे गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइ-
 क्कमई. उमायपत्त निग्गंथी. उवसगंपत्ति निग्गंथी. साहि-
 गरण निग्गंथी. स पायत्तित्तं निग्गंथी. जत्तपाणपमियाण
 खियं निग्गंथी. अठजाय निग्गंथी निग्गंथे गिन्हमाणेवा
 अवलंबमाणेवा णाइकमई ॥ १७ ॥

अर्थः—नि० साधुने चालतां अ० हेठे पा० पगना तलाने विषे खा०
 खीलो कं० कांटो ही० फांस अने स० कांकरा प्रमुख प० ज्ञांग्यो, प्रवेश
 कीधो, तं० ते च० वली नि० साधु नो० समर्थ नथी नी० काढवा वि०
 विशेष शुरू करवा; तं० ते नि० साधवी नी० काढतीथकी वि० विशुद्ध
 करतीथकी बाप बेटीनी बुद्धे करे तो णा० तीर्थकरनी आज्ञा अति-
 क्रमे नही. एवां चौद सूत्रने उपदेशी कछां ठे. वली ठाणायांग व्यवहार
 मध्ये कछुं ठे के, जो धीर्यवंत खरा अमोल चित्तनो धणी एटलां वानां
 करेतो आज्ञा अतिक्रमे नही, अने न करे तोपण आज्ञानो जंग नही.
 नि० साधुनी अ० आंखने विषे पा० प्राणी बी० बीज र० रज प० आवीने
 पके, तं० ते नि० साधु नो० समर्थ नथी नि० काढवा वि० विशुद्ध करवा,
 ते नि० साधवी नी० काढतीथकी वि० विशुद्ध करतीथकी णा० आज्ञा
 अतिक्रमे नही. नि० साधवीने अ० पगना हेठला तलाने विषे खा० खीलो
 कं० कांटो हि० फांस अने स० कांकरा प्रमुख प० शरीरने विषे खुचे
 प्रवेश करे तं० ते नि० साधवी नो० समर्थ नथी नि० काढवा वि०
 विशुद्ध करवा, तं० ते नि० साधु नी० मा बेटीनी बुद्धे काढतोथको वि०

विशुद्ध करतोथको णा० आज्ञा अतिक्रमे नही. नि० साधवीने अ०
 आंखने विषे पा० प्राणी बी० बीज अने र० रज प्रमुख प० शरीरने
 विषे खुचे, आवीने प०, तं० तेने नि० साधवी नो० समर्थ नथी नि०
 काढवा वि० विशुद्ध करवा, तं० तेने नि० साधु नि० काढतोथको वि०
 विशुद्ध करतोथको णा० आज्ञा अतिक्रमे नही. हवे साध साधवी साथे
 जेवो विहार करे नही; पण वाटे साथे सामा मले, ए प्रयोग कदाचित्त
 उपजे तो ते वखतनुं ए सूत्र जाणवुं. वली कुवा वीगेरेमां प० रुतीने ग्रहे तो-
 पण आज्ञानो जंग आय नही. पोते संयमने विषे समर्थ द्रढ रहे तो, ए
 ठामे आज्ञा अतिक्रमे नही. कारण उपने ठते. नि० साधु नि० साधवीने दु०
 व्याघ्रादिक जयाकुल मार्ग वि० वांको चुंकी धरती अने प० पर्वतने
 विषे प० पीसली (लपसती) थकीने प० धरतीए प० रुती थकीने
 गि० हस्तादिके ग्रहतोथको अ० सर्वांगे आधार देतो थको, (अमोल
 मन तेथी) संयमने विषे धीर्य राखे तो णा० आज्ञा अतिक्रमे नही.
 नि० साधु नि० साधवीने से० जल सहित कादव प० जल रहित कादव
 अने प० निपट ढीला कादवने विषे उ० नदी प्रमुखना पाणीने विषे उ०
 खुती थकीने उ० रुवती थकीने गि० ग्रहतां थकां अ० आधार देतां
 थकां णा० आज्ञा अतिक्रमे नही. नि० साधु नि० साधवीने ना० वाहाणे
 आ० चढती उ० उतरती अने प० रुती थकीने गि० ग्रहतो थको अ० अवलं-
 बतो थको णा० आज्ञा अतिक्रमे नही. खि० सुन्यकार चि० चित्त अथवा
 विषरोगादिकेकरी वीवहलचीत्त थयुंठे एवी नि० साधवीने कुप द्रहादिकने
 विषे प० रुती, नासती अने जोती होय तेने नि० साधु तदरोग जय पा-
 मेली साधवी गि० ग्रहतो थको अ० अवलंबतो थको णा० आज्ञा अति-
 क्रमे नही. एम दि० दीत चित्त जेनुं (दर्पवत चित्त) थयुंठे एवी नि०
 साधवीने नि० साधु गि० ग्रहतो थको अ० अवलंबतो थको णा०
 आज्ञा अतिक्रमे नही. ज० यद्दे प्रवेश कीधो होय वा यद्द अ०
 धीत होय एवी नि० साधवीने नि० साधु गि० ग्रहतोथको अ० अवलं-
 बतो थको णा० आज्ञा अतिक्रमे नही. उ० वायुना जोरे उ० माद करती

होय तेवी नि० साधवीने साधु ग्रहतो थको अवलंबतो थको आझा अतिक्रमे नही. उ० व्याघ्र सिंहादिकना उपन्या उपसर्गे परती होय तेवी नि० साधवीने साधु ग्रहतो थको आझा अतिक्रमे नही. सा० शंक्केशादिकथी कुपादिके परे नि० ते साधवीने अधिकरणे करीने ग्रहतो थको आझा अतिक्रमे नही. स० घणुं प्रायश्चित्त आववाथी जयत्रांत ठे चित्त जेनुं तेवी नि० साधवीने ग्रहतो थको आझा अतिक्रमे नही. ज० अणसण कीधे पोते त्रमकरी अरही परहो जातीने ग्रहतो थको आधार देतो थको अतिक्रमे नही. अ० लोचन प्राप्तने लक्ष्मी परी देखी मननी चपलताए करी, चित्त वित्रमे करी लवरी करतो नि० साधवीने नि० साधु गि० ग्रहतो थको अ० आधार देतो थको ए० आझा अतिक्रमे नहिं. ॥

जावार्थः—हवे जुड ! इहां कल्युं के, कोइ साधु एटलां कामोथी संयम जांगतो होय तेने साधु जबराइथी पकरीने राखेतो आझा उलंघे नही. हवे ए जबराइ करवानी जगवंते साधुने धर्म जाणीने आझा दीधी ठे. ए न्याये धर्मने अर्थे कल्पती जबराइ करे तेमां पाप नथी. तेमज जीवनी अनुकंपा आणी यथायोग्य जबराइ करी उगारे तेमां पण पाप नथी. वली श्री नेमनाथस्वामीए पण जीवोनी अनुकंपा करी ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन २२ में. ते पाठः—

अहसो तन्न निजंतो, दिस्स पाणे जयहुए;
वामेहिं पिंजरोहिंच, संनिरुद्धे सुदुखिए ॥ २४ ॥
जीवियं तंतु संपत्ते, मंसठा जखियव्वर;
पासित्ता से महापणो, सारहिं इण मब्बवी ॥ २५ ॥
कस्स अट्ठा इमे पाणा, एए सबे सुहेसिणो;
वामेहिं पिंजरोहिं च, संनिरुद्धाय अन्नहिं ॥ २६ ॥

અહ સારહિ તવો જાણઈ, એ જદાઓ પાણિણો;
 તુજં વિવાહ કછંમિ, જોયાવેજં બહુજણં ॥ ૧૭ ॥
 સોજણ તસ્સ સોવયણં, બહુ પાણી વિણાસણં;
 ચિંતેઈ સે મહાપન્ને, સાણુકોસે જિણે દિઓ ॥ ૧૮ ॥
 જઈ મઝ કારણા એ, હમ્મંતિ સુ બહુ જિયા;
 ન મેય એયંતુ નિસેસ્સં પરલોગે જવિસ્સઈ ॥ ૧૯ ॥
 સો કુંમલાણ જુયલં, સુતગં ચ મહાયસો;
 આજણાણિય સઘાણિ સારહિસ્સ પણામઈ ॥ ૨૦ ॥

અર્થ:—અઃ અથ હવે તઃ તેવાર પઠી નિઃ શ્રી નેમીનાથ ત્યાં
 જાતાં થકાં દિઃ દેખીને પાઃ મૃગાદિક પ્રાણીને જઃ જયજ્ઞાંત વાઃ વા-
 કામાં તથા પિંઃ પીંજરામાં રાખીને સંઃ અતિશય રુંધ્યા ઢે તે સુઃ અતિઘણા
 દુઃખી જીવને દેખીને ॥૧૪॥ જીઃ જીવીતવ્યનો અંત સંઃ પામ્યા ઢે, એવા
 જીવને મંઃ માંસને અર્થે જઃ માંસ ખાવાને અર્થે પાઃ દેખીને સેઃ તે શ્રી
 નેમીનાથ મઃ મહા પ્રજ્ઞાવંત સાઃ સારથી પ્રત્યે ઇઃ એમ મઃ કહેતા હવા
 ॥૧૫॥ કઃ શા અઃ અર્થે ઇઃ એ પ્રત્યક્ષ પાઃ જીવ એઃ એ સઃ સર્વ જીવ
 સુઃ સુખના વાંઢક વાઃ વાકામાં પીંજરામાં રુંધ્યા ઢે ? અઃ હવે સાઃ સા-
 રથી, તે શ્રી નેમીનાથે પુઢયું તઃ તેવાર પઠી જઃ કહેઢે, એ એ જઃ સો-
 જનીક મૃગાદિક પાઃ જીવ ઢે તે તુઃ તમારા વિઃ વિવાહના કઃ કાર્યને
 વિષે જોઃ ઘણા લોકને જમાવવાને અર્થે રુંધ્યા ઢે. ॥૧૬॥ સોઃ સાંજલીને
 તઃ તે સારથિનું વચન સોઃ તે શ્રી નેમીનાથે, વઃ ઘણા પાઃ પ્રાણીજી-
 વનાં વિઃ વિનાશકારી વચન શાંજલીને ચિંઃ ચિંતવે ઢે. સેઃ તે શ્રી નેમ-
 નાથ મઃ મહા પ્રજ્ઞાવંત સાઃ દયા સહિત જિઃ જીવને વિષે હિં હિત ઢે
 જેનું. ॥૧૭॥ જઃ જો મઃ મારે કાઃ કાજે એઃ એ હઃ હણાશે સુઃ અતિ વંધણા
 જિઃ જીવ, તો જઃ નહી મેઃ મુજને એઃ એ જીવઘાત નિઃ કદયાકારી પઃ
 પરલોકને વિષે જઃ જાય. ॥૧૮॥ સોઃ તે શ્રી નેમીનાથે કુંઃ કુંમલનું જુઃ

जोहुं सु० कणदोरा प्रमुख म० महा यशवंत आ० आर्जन स० सर्व मुकुट
वर्जिने सा० सारथिने प० दीधां. ॥ २० ॥

ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! जीवनी अनुकंपा तथा जीवीतव्यने हेते
श्री नेमनाथ जगवंत तोरणथी पाठा फर्या. हे देवानुप्रीय ! असंजति जी-
वने बचाव्यामां पाप कये न्याये कहोढो ? ए असंजति जीवोनुं जीवीत-
व्यश्री नेमीनाथ जगवंते केम वान्ढयुं ? ते कहो. वली चीत्तमुनीराजे
ब्रह्मदत्त चक्रवृत्तने कछुं के, तुं सर्व प्राणीनी तथा सर्व प्रजानी अपुकंपा
कर. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन १३ में. गाथा ३२ मीः—

जइ तेसिं जोगे चइउ असंतो अज्जाइ कम्माइं करेहिं रायं
धम्मेठिउ सब पयाणुकंपी तो, होहिसि देव इउ विउवी. ३२

अर्थः—ज० जो ते० ते जोग च० ठांम्वा अ० (अशक्त)
असमर्थ ठे तो ए अ० आर्य क० काम करे० कर. रा० हे राजा ! ध०
ग्रहस्थना धर्मने विषे ठि० रहेतां थकां स० सर्व पया० जीवनी
अनुकंपा करवी, कराववी, ए आर्य कर्म कर. ग्रहस्थनो धर्म पालीश
तो० तोपण हो० अइश दे० देवता इ० ए मनुष्य जवथी वि०
विक्रय शरीरवंत ॥ ३२ ॥

ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! चित्तमुनीए ब्रह्मदत्तने कछुं के “जो तमारी
जोग त्यागवानी बुद्धि नथी, तो तमे हे राजेंद्र ! आर्य कर्म तो करो.”
हवे नियाणा-कृतने त्याग तथा साधु श्रावकनां व्रत तो आवे नहि, त्यारे
आर्य कर्म शुं करवुं कछुं ते कहो. ए आर्य कर्म कहेतां जीवनी दया
पछाय, धर्म तथा समकितने विषे स्थिर रहे अने सर्व प्राणीनी तथा
प्रजानी अनुकंपा करे, तोपण तमारे पुन्य बंधासे; तेथी विक्रय रिद्धिनी
धणी देवता अइश, एम कछुं. अहो देवानुप्रीय ! तमे प्राणी जीवनी
अनुकंपा कीधामां तथा जीवदया पलाव्यामां पाप कये न्याये कहोढो ?
तली उत्तराध्ययन अध्ययन २१ मानी गाथा ३३ मीमां कछुं के के.

साधु अनेरा जीवनुं दुःख अनुकंपे, ते परजीवना जीवितव्यनो तथा
हीतनो वंणहार आय. ते गाथाः—

सवेहिं नूएहिं दया एुकंपो, खंती खमे संज्जय वंजचारी;

सावज्जजोगं परिवज्जयंतो, चरेज्ज जिक्खु सुसमाहि इंदिए ॥ १३ ॥

अर्थः—स० सर्व नू० जीवने विषे द० दयाएकरी अ० परजीवनं
दुःख देखीने कंपे, परजीवने हितनो करणहार, खं० कमाए करी खं०
दुर्वचन खमे, सं० संयति वं० ब्रह्मचारी सा० पापनो जो० व्यापार प०
सर्वथा प्रकारे वर्जतोथको च० विचरे जि० साधु सुस० जलो समाधि
करी सहित इ० इन्द्रिउ ठे जेनी एवो. ॥ १३ ॥

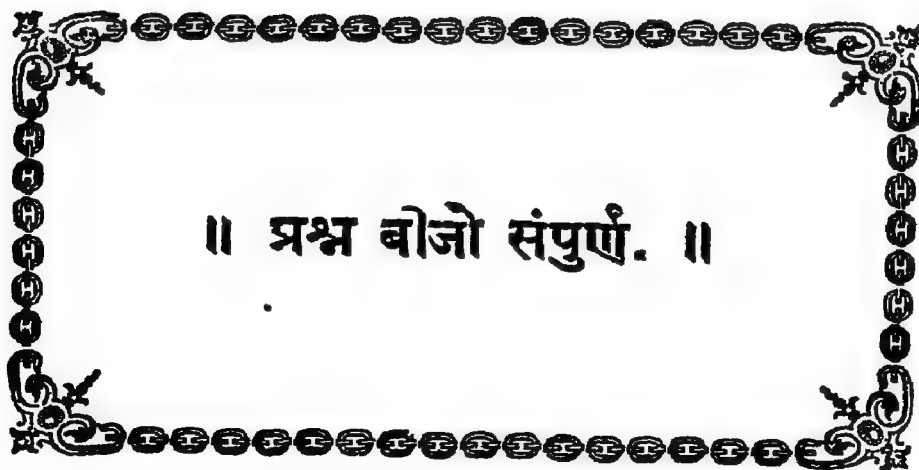
ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! इहां कहुं के, साधु सर्व जीवनी अनुकंपा
करे तथा हीत वान्हे. त्वारे हे देवानुप्रीय ! तमे संजतिनी तथा सर्व
जीवनी अनुकंपा कर्यामां तथा दया पाढ्यामां पाप केम कहोठो ?

तेवारे तेरापंथी कहेठे के “दुःखी जीवने देखीने चिंतववुं के “अहो !
ए जीव कर्मने वशे दुःखी ठे, एनां कर्म तुटेतो ठीक ” एवी चिंतवणा
करे तेने अनुकंपा कहोये, पण आहार वस्त्रादिकदेश शाता उपजाववी
क्यां कही ठे ?” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! दुःखोनुं दुःख देखी अ-
नुकंपा लावी दुःख मटाके, तेनेज अनुकंपा कहोये. ठामठाम ज्यां अनु-
कंपा आवी त्यां त्यां दुःख मटारवानुंज कहुं ठे, पण “ए जीव कर्मने
वशे दुःखी ठे, तेथी एनां कर्म तुटेतो ठीक” एवी चिंतवणाज करवी
तेने अनुकंपा कहोये, एम तो क्यांय कहुं नथी. तमे मतने लोभे एवां
जुवा अर्थ केम करोठो ? वली उत्तराध्ययन सूत्रनी १५ मां अध्ययननी
गाथा १२ मीमां कहुं ठे के, जे साधु अस्नादिक चार अहार लावीने,
रोगी (गीलाण) साधुनी अनुकंपा करीने दे तेनेज साधु कहीए. ते पाठः—

जंकिचि आहार पाणजाइ विविहं खाइमं साइमं परेसिं
दधु; जो तं तिविदेण नाणुकंपे मण वय काय, सुसंव-
सेस जिक्खु. ॥ १४ ॥

अर्थः—जं० जे कोइ आ० अस्नादिक आहार पा० पाणीनी जाती वि० अनेक प्रकारे खा० द्राक्ष खजुरादिक सा० लर्विंगादिक मुखवास प० ग्रहस्थ कनेथी ल० पामोने, लावीने जो० जे तं० ते आहारादिक ति० त्रिविधे त्रिविधे मन, वचन, कायाए करी ना० जे वाल गिलाणादिकने संविज्ञाग करी दे, म० मन व० वचन का० कायाए करी सु० जलीपरे सं० जेणे आश्रव कषाय संवर्या ठे एवो होय तेज जि० साधु. ॥ १२ ॥

ज्ञावार्थः—ए जुन ! इहां कछुं के, साधु आहारादिक पोते लावीने रोगी (गीलाण) साधुने अनुकंपा आणोने आपे, तेनेज निखु (साधु) कहीए, एम कछुं; पण एम न कछुं के, रोगी गीलाण साधुने देखी “अहो ! ए कर्मने वशे रोगी दुःखी ठे. एनां कर्म तुटे तो ठीक. जो एने आहारादिक, औषधादिक देशुं तो एनां कर्म तुटतां रहो जाशे.” एवं चिंतवुं तेने अनुकंपा कहीये, एम तो नथी कछुं. तमे मतने लीधे एवी क्युक्ति लगावीने अनंत संसार केम वधारो ठो ?—

॥ प्रश्न बीजो संपूर्ण. ॥

પ્ર શ્ર ત્રી જો.

દાન દેવા વિષે.

વલી તેરાપંથી કહે છે કે 'સાધુ વિના યગોચારમી પન્નિમાધારી શ્રાવકથી માંઝીને સર્વને દાન દીધાથી એકાન્ત પાપ નિપજે છે.' તેજ દાનમાં કાંઈ પણ પુન્ય કે લાજ ન જાણતાં એકાન્ત પાપ પરુપે છે. એવી ટોટી શ્રદ્ધા રાખનારને પુઠવું કે, હે દેવાનુપ્રીય ! સાધુ વિના શ્રાવકને તથા ગરીબ રાંક ત્રીજારીને ડુર્વલ દુઃખી દેખીને, અનુકંપા આણીને શુભજોગથી કોમલ જાવ લાવીને આપે, તથા શ્રાવકને ધર્મધ્યાન કરવાને સાજ આપે, તેને પાપ કયા સૂત્રમાં કહ્યું છે તે પાઠ બતાવો. તેવારે તેરાપંથી જગવતીસૂત્ર શતક ૮ મે, ઉદ્દેશા ઠઠાની જુઠી શાખ દેખામે છે. તે ત્રીજા પાઠમાં અસંજતિને શ્રાવક દાન દે તેમાં એકાન્ત પાપ કહ્યું છે, એમ કહે છે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! ત્યાં તો ત્રણે પાઠમાં શ્રાવક મોક્ષને અર્થે દાન દેતો પ્રતિલોજતો થકો શું ફલ પામે ? એવી પુઠા છે. તે પાઠ:-

સમણોવાસગસ્સણં ઝંતે ! તહારુવાણં સમણંવા માહાણંવા
ફાસુ એસણિચ્છેણં અસણં પાણં સ્વાહમં સાહમેણં પન્નિલા-
જેમાણસ્સ કિંકચ્છઃ ? ગોયમા ! એગંત સોસે નિચ્છરા ક-
ચ્છઃ નહિયસે પાવકમ્મે કચ્છઃ. સમણોવાસગસ્સણં ઝંતે !
તહારુવં સમણંવા માહણંવા અફાસુણં અણેસણિચ્છેણં
અસણં પાણં જાવ પન્નિલાજેમાણસ્સ કિંકચ્છઃ ? ગો ૮ !
બહુત્તરાએસે ણિચ્છરા કચ્છઃ, અપ્પત્તરાએસે પાવકમ્મે કચ્છઃ.
સમણોવાસગસ્સણં ઝંતે ! તહારુવં અસંજય અવિરય અપન્નિહય
અપચ્ચસ્કાય પાવકમ્મે ફાસુણવા અફાસુણવા એસણિજે-

एवा अप्पेसणिएणवा असणं ४ जाव किं कच्चइ ? गोयमा!
एगंतसोसे पावकम्मे कच्चइ, नत्तिसेकावि एण्वरा कच्चइ॥

अर्थः—सः श्रमणोपासक श्रावकने जं हे जगवंत ! तः तथारूप तपयोग उपशमे करी सहित सः श्रमण प्रत्ये अथवा माः माहण प्रत्ये फाः प्रासुक (निर्जीव) एः एषणिक (४२ दुषण रहित) एवा अः अन्नादिक पाः पाणी डाक्कादिकनुं खाः मेवा सुखनी प्रमुख साः सादिम (लविंगादिक प्रमुख), ए चार आहार पः प्रतिलाज्जता थकाने किं शुं फल थाय ? ए प्रश्न. उत्तर. गोः हे गौतम ! एः ते श्रमणोपासकने एकान्त निः निर्जरा कः कर्मनो कथ हेतु फल थाय; नः नथी सेः तेने पाः पाप कर्म. एटले साधुने प्रासुक दान दे तेने कर्मनी निर्जरा थाय, ने पापकर्म न थाय. अथ अप्रासुक दान विषे बीजुं सूत्र कहेढेः— सः श्रमणोपासक जं हे जगवान ! तः तथारूप सः श्रमण प्रत्ये माः माहण प्रत्ये अः अप्रासुक (सजीव) अप्पेः अनेषणिय (दुषण सहित), एवा अः असन पाः पान, खादिम, सादिम जाः यावत् पः प्रतिलाज्जता थकाने किं शुं फल थाय ? ए प्रश्न. उत्तर. गोः हे गौतम ! वः पापकर्मनी अपेक्षाये घणी णिः निर्जरा थाय, ने अप्पेः निर्जरानी अपेक्षाये अट्पतर पाः पापकर्म थाय. इहां ए जावना गुणवंत पात्रने काजे अप्रासुक दान दीधायी चारित्र कायनो उपट्ठंन थाय अने जीवघात पण थाय. ते व्यवहारथी चारित्र बाधा थाय. त्थार पढो चारित्र कायोपट्ठंनथी निर्जरा थाय अने जीवघातादिकथी पापकर्म थाय. त्यां स्वहेतु सामर्थ्यथी पापनी अपेक्षाये बहुत्तर निर्जरा थाय, अने निर्जरानी अपेक्षाये अट्पतर पाप थाय. साधुने अप्रासुक दाने अट्ठ पाप, ने निर्जरा घणी, एम सूत्रे कळुं. इहा केटलाक एम कहेढे के, असंथरणादि कारणेज अप्रासुक दाने घणी निर्जरा थाय, परंतु कारण विना नहिं. यतः उक्तं. “ संथरणंमि असुखं दोणवि गएहंत दित्तयाण्हियं आउर दिवं तेणं तंवेव हियं असंथरणे. ” वली केइक एम कहेढे के, अकारणे पण

ગુણવંત પાત્રદાન કાજે અપ્રાસુક દીધાથી પ્રણામ વસથી ઘણી નિર્જરા થાય. અતિ થોડું પાપકર્મ નિર્વિશેષપણાથી થાય, તે પ્રણામના પ્રધાનપણાથી. આહચ્ચ:—પરમ રહસ્સ ત્રિસિણં સમત ગણિર્પિરુગ કરીયા સારાણં પરિણામિયં પમાણં નિઠય મવલંબમાણાણં ॥ ૧ ॥ જે સંચરણંમિ અસુરૂં ઇત્યાદિક કહ્યું, તે અશુરૂં દેણહારના અહિતને કાજે થાય. તે ગ્રાહકને વ્યવહાર સંજમ વિરાધનાથી અને દાયકને લુબ્ધક દ્રષ્ટાન્ત જાવિતપણે કરી; અથવા અચ્યુતપત્રપણે કરી દેતાં શુભ અદ્વ આઝખાના નિમિત્તપણાથી, તે શુભ આયુ બાધે પણ અદ્વ તે અહિત જાણવું. તે શુભ આઝખાના નિમિત્તપણેકરો અપ્રાસુક દાનને અદ્વ આઝખા ફલ પ્રતિપાદક સૂત્રને વિષે પેહેલાં ચર્ચ્યું છે. વલી ઇહાં તત્ત્વ કેવલીગમ્ય છે. હવે ત્રીજું સૂત્ર કહેઢે. સઠ શ્રમણોપાસકને જંઠ હે જગવાન ! તઠ તથારુપ ચારિત્ર ગુણે કરી રહિત સામી શાક્યાદિક અઠ અસંજાતિ અઠ અવ્રતિ (પાપકર્મ પચ્છ્યાં નથી) અપઠ પચ્છાણેકરી પાપકર્મને જેણે હણ્યાં નથો, ઇત્યાદિક ગુણ રહિત પાત્રનું વિશેણ કહ્યું, તે પ્રત્યે ફાઠ પ્રાસુક (અચિત) અથવા અફાઠ અપ્રાસુક (સચિત—સજીવ) એઠ એષણિય (દુષણ રહિત) અથવા અણેઠ અનેષણિય (દુષણ સહિત) એવા અઠ અસ્નાદિ ચાર આહાર જાઠ યાવત્ પઠ પ્રતિલાજતાથકાને કિંઠ શું ફલ થાય ? ગોઠ હે ગૌતમ ! એઠ તેને એકાન્ત પાપ કર્મ થાય, પણ નઠ ન તેને કાંઈ પણ ણિઠ નિર્જરા થાય. વલી એ પાઠના અર્થમાં તથા વ્રત્તિમાં નીચે મુજબ ગાથા કહી છે:—

મોક્કત્થં ચ જેદાણં, એસવિયસ્સ મુક્કાનં;

અણુકંપા દાણં પુણઃ જિણેહિં કયાઈ ન પન્નિસિદ્ધં ॥ ૧ ॥

એનો જાવાર્થ મોક્કને અર્થે ગુરુની બુદ્ધિએ પ્રતિલાજે તો તેને એકાન્ત પાપ (મિથ્યાત્વ) લાગે; પણ અણુકંપા દાન પુન્ય કોઈ તીર્થકરે નિષેધ્યું નથી.

જાવાર્થ:—હે દેવાનુપ્રીય ! આ ત્રીજા પાઠમાં તો એમ નથી કહ્યું

કે, રાંક, ઝીંઘારી, દુર્બલને મરતા દેખીને અનુકંપા આણીને દાન દે તેને એકાન્ત પાપ લાગે. એ ત્રીજા પાઠમાં તો તથારૂપ અસંજતિ અવ્રતિને, પ્રાસુક અપ્રાસુક ષણિક અષણિક પ્રતિલાજે તો એકાન્ત પાપ લાગે, પણ નિર્જરા નથી એમ કહ્યું છે. એ તમે જાણતાથકા મતના લીધે તથારૂપ શબ્દ હુપારીને, બોધાં લોકોને બહેકાવવાને કાજે ‘અસંજતિ, અવ્રતિ, માગતા ઝીંઘારી અને દુર્બલને અનુકંપા લાવીને દાન દે તેને એકાન્ત પાપ લાગે’ એમ કેમ કહો છો ? इहां તો તથારૂપ અસંજતિને પ્રતિલાજે તો એકાન્ત પાપ કહ્યું છે. હવે તથારૂપ કેને કહીયે ? જેનો અસંજતિ અન્યતીર્થીનો વેષ છે તથા અસંજતિ અવ્રતિપણાનાં લક્ષણ છે, જે મિથ્યાત્વનો માલીક છે, મિથ્યાત્વ પરુપે છે, તેને અન્યમતિ ધર્મ જાણીને તથા ગુરુ જાણીને રસોડા આપે છે, તેની પરે શ્રાવક ગુરુની બુદ્ધિ કરી આપે તો મિથ્યાત્વનું પાપ લાગે. એ અસંજતિનો વેષ, અસંજતિપણાના અવગુણ તથા અવ્રતિ, અપચ્છાણી, તે આશ્રી પ્રશ્ન છે. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “અસંજતપણું, અવ્રતપણું, અપચ્છાણપણું અને મિથ્યાત્વપણું જેનામાં હોય તેનેજ તથારૂપ કહીયે. અન્યમતિના વેસનું કાંઈ કારણ નથી. માગતા ઝીંઘારી અસંજતિ, અવ્રતિ, અપચ્છાણી છે તેને તથારૂપજ કહીયે. તેને દોધાનું પાપ કહ્યું છે. વેશનું કાંઈ કારણ નથી.” તેનો નુત્તર:—

હે દેવાનુપ્રીય ! પેહેલા પાઠમાં તો તથારૂપ સમણ માહણને પ્રાસુક ષણિક પ્રતિલાજે તો એકાન્ત નિર્જરા કહી, તેને પાપ કર્મ ન લાગે કહ્યું. હવે જુજ ! એ તથારૂપ સમણ માહણ, ઝંઘો મુહપતિ આદિ સલિંગીપણાનો વેશ રાખે, અને અસંજતિ અવ્રતિ અપચ્છાણીપણાના ગુણ સહિત હોય, તેને પ્રતિલાજ્યાનો નિર્જરારૂપ લાજ કહ્યો ? કે સલિંગીના વેશ વિના સંજતિ વ્રતિ પચ્છાણીપણાના ગુણ હોય, તેને પ્રતિલાજ્યામાં નિર્જરારૂપ લાજ કહ્યો તે કહો. જો સલિંગી સાધુપણાના વેશ વિના સંજતિ સાધુપણાના ગુણ હોય, તેને પ્રતિલાજ્યામાં નિર્જરા (મોક્ષ) નું ફલ કેહેશે તો, અસંજતિ અન્યલિંગીના વેશમાં જાવે સાધુપણું આવે, અને કેવલ-

ज्ञान पण उपजतुं कहुं ठे. शाख सूत्र जगवती शतक ए में, असोचा-
केवलीना अधिकारमां. पण त्यां एम कहुं ठे के, दिहानो उपदेशतो दे,
पण पोते चेलो करे नहिं. हवे जुन ! तथारूप वेशनुं कारण न होय तो
चेलो केम न करे ? माह्या हो ते विचारी जो जो. तेमज चौद-जेदे पंदर
प्रकारे सिद्ध सिध्या कह्या ठे. शाख सूत्र पन्नवणा तथा नंदीमां. ते पाठ:-

से किंतं सिद्ध केवलनाणं २ डविहा पन्नता तंजहा:-अ-
णंतरंसिद्ध-केवलनाणं परंपरसिद्ध-केवलनाणं. से किंतं
अणंतरंसिद्ध-केवलनाणं ९ पनरस विहा पन्नना तंजहा:-
तिष्ठसिद्धा १ अतिष्ठसिद्धा २ तिष्ठंगरसिद्धा ३ अतिष्ठं-
गरसिद्धा ४ सयंबुद्धसिद्धा ५ पत्तेयबुद्धसिद्धा ६ बुद्धबो-
हियसिद्धा ७ इथिलिंगसिद्धा ८ पुरिसलिंगसिद्धा ९ नपु-
सकलिंगसिद्धा १० सलिंगसिद्धा ११ अन्नलिंगसिद्धा १२
गिहलिंगसिद्धा १३ एगसिद्धा १४ अणोगसिद्धा. १५.

अर्थ:—से० ते किं० कहुं सि० सकल कर्मना दहणदार (सिद्ध)
नुं केवलज्ञान ? ते केवलज्ञानना दु० बे जेद प० परुप्या तं० ते जेम ठे
तेम कहे ठे:-अ० आंतरा सहित एटले अहिंथी देही ठोमी एक समय
सिद्धगतिमां पोहोंच्याने थयो ते अनंतरसिद्ध-केवलज्ञान. १ प०
सिद्धगतिमां पोहोंच्याने अंतर मुहूर्त आदि संख्यातो, असंख्यातो अने
अनंतो काल ओलंघ्यो ते परंपरसिद्ध-केवलज्ञान. २ से० ते किं० कहुं
अ० अनंतरसिद्ध-केवलज्ञान ? ते अनंतरसिद्ध-केवलज्ञानना प० पंदर
जेद प० परुप्या तं० ते जेम ठे तेम कहे ठे:-ति० जेथी तरीए तेने तीर्थ
कहोये. तेना बे जेद, ड्रव्य ने जाव. इहां नदी आदिके नाहावुं अथवा
यात्रा करवानां तीर्थ, ते सर्व ड्रव्य तीर्थ, एथी संसार न तराय; अने
आदिनाथजीनुं सासन ते सर्व जाव तीर्थ, एथी संसार तराय. एने विषे
आदिनाथना प्रथम गणधर रुषजसेन, तथा वर्धमान स्वामीना प्रथम

ગણધર ગૌતમસ્વામી પ્રમુખ સિધ્યા તેની પરે સિધ્યા તે તીર્થસિદ્ધા. ૧ અઠ તીર્થના આંતરે તીર્થના વિરહને વિષે જાતિસ્મરણાદિકે કરી સિદ્ધ્યા તે, તથા તીર્થ પ્રવર્તાવ્યા વિના સિધ્યા તે અતીર્થસિદ્ધા, મરુદેવી વત્. ૨ તિઠ પૂર્વોક્ત તીર્થના જે સ્થાપનહાર તે તીર્થકર સિદ્ધા. તે શ્રી ઋષભદેવવત્ સર્વ જાણવા. ૩ અતિઠ જે સામાનિક કેવલી ઠતાં ગૌતમાદિકની પરે સિધ્યા તે અતીર્થકરસિદ્ધા. ૪ સ્વઠ સ્વયમેવ પોતેજ જાતિસ્મરણાદિક જ્ઞાને કરીને તત્ત્વના જાણ થયા તે સ્વયંબુદ્ધસિદ્ધા. ૫ પઠ પ્રત્યેકબુદ્ધ જે કાંઈ એક વૃષજ્ઞાદિક વસ્તુ देखીને અનિત્ય જાવનાદિકનું કારણ, તેની પ્રતીતે બુદ્ધ્યા તે પ્રત્યેક બુદ્ધસિદ્ધા. ૬ હવે સ્વયંબુદ્ધ અને પ્રત્યેકબુદ્ધમાં શું વિશેષ હોય તે કહે છે:-બોધ ૧, ઉપધિ ૨, શ્રુત ૩, અને લિંગ. ૪ એ ચાર પ્રકારે ફેર હોય. હવે બાહ્ય પ્રત્યય વિના (કોઈ કારણ વિના દીઠે) સ્હેજેજ જાતિસ્મરણાદિકે બુદ્ધે તેને સ્વયંબુદ્ધ કહીયે. તે બે જોડે હોય. તીર્થકર-સ્વયંબુદ્ધ અને અતીર્થકર-સ્વયંબુદ્ધ. અને બાહ્ય કારણ देखીને પ્રતિબોધ પામે તેને પ્રત્યેકબુદ્ધ કહીયે, કરકંઠુ પ્રમુખ. તે નિશ્ચે એકાકીજ વિચરે, પણ ગઢવાસી ન હોય, ઇતિ બૌદ્ધી વિશેષ.

વલી સ્વયંબુદ્ધને સાત પાત્રનાં ઉપગર્ણ, ત્રણ પઢેમી, રજોહરણો અને મુખવસ્ત્રીકા, એ બાર ઉપગર્ણ હોય. (ગાથા-પત્તં ૧ પત્તાબંધો ૨ પાય-ઠવણંચ ૩ પાયકેસરિયા ૪ પમિલાયં ૫ રયત્તાણં ૬ ગોઢઝ ૭ પાયનિ-યોગો ૮ તિણેવણે ૯ પઢાગા ૧૦ રયહરણં ૧૧ ચેવ હોઈ મુહુપત્તિ ૧૨.) અને પ્રત્યેકબુદ્ધને તો જઘન્ય રજોહરણ ને મુખવસ્ત્રીકા એ બેજ ઉપગર્ણ હોય; અને ઉત્કૃષ્ટા સાત ઉપગર્ણ પાત્રાંના તથા રજોહરણ અને મુહુપત્તિ એ નવ ઉપગર્ણ હોય. એ ઉપધ્ય વિશેષ. ૧ વલી સ્વયંબુદ્ધને પુર્વ જવાધિત શ્રુત પણ હોય અને ન પણ હોય, પણ જેને પુર્વ જવાધિત શ્રુત હોય તેને લિંગ દેવતા આપે, અથવા પોતે ગુરુ પાસે જડને લે. જો એકાકી વિચરવા સમર્થ હોય તથા પોતાની ઇચ્છા હોય તો એકાકી વિચરે, નહિ-તો ગુરુ પાસે ગઢમાં રહે; અને જેને પુર્વાધિત શ્રુત ન હોય તેતો નિશ્ચય ગુરુ પાસે જડનેજ લિંગ આદરે, અવશ્ય ગઢમાંજ રહે. અને પ્રત્યેકબુદ્ધને

तो पुर्वाधित श्रुत निश्चे होयज, जघन्य अगीयार अंग अने उत्कृष्टा कांडक उंणा दस पुरव होय. तेने लिंग देवता आपे अथवा लिंग रहित पण होय. एम श्रुत विशेष लिंग विशेषश्च. ४।६ बु० जे आचार्यना प्रतिबोध्या सिध्या ते बुद्धबोद्धित-सिद्धा. ७ इ० स्त्रीना लिंगे सिध्या ते स्त्रीर्लिंगसिद्धा. तेना बे जेदः-द्रव्यस्त्री अने जावस्त्री. वेद सहित होय ते न सिजे, अने द्रव्य स्त्री अवेदी सिजे, अथवा पुरुषे स्त्रीनो वेश कयों होय ते सिजे. ते स्त्रीलिंगसिद्धा. ८ पु० पुरुष लिंगे सिद्ध थाय तेने पुर्षलिंगसिद्धा कहिये. ए न० नपुंशक लिंगे सिद्धा तेना बे जेदः-जन्म नपुंषक अने कृत्रिम नपुंषक. तेमां कृत्रिम नपुंषकज सिजे. ते नपुंषकलिंग-सिद्धा. १० स० रजोहरण, मुहपत्ति आदि साधुना वेष सहित सिध्या ते सलिंगी-सिद्धा. ११ अ० अन्यतीर्थीना वेषमां जावे साधुपणुं आवे, ने सिद्ध थाय ते अन्यलिंग-सिद्धा. १२ गि० ग्रहस्थीना लिंगमां जावे साधपणुं पामी सिध्या (जरतादिवत्) ते ग्रहस्थलिंग-सिद्धा. १३ ए० एक समयमां एक सिध्या ते एक सिद्ध, वर्धमानस्वामीवत्. १४ अ० एक समयमां एकसो ने आव सिजे ते अनेकसिद्धा, ऋषजदेवस्वामीवत्.

जावार्थः—हवे जुउ ! इहां अन्यलिंगी तथा ग्रहलिंगीना वेशमां जावे साधपणुं आवे, तेथी केवलज्ञान उपजे (सिद्धे) कह्युं. हवे ज्यारे तमारे तथारूप वेशनुं कांइ कारण नथी, त्यारे अन्यलिंगी तथा ग्रहलिंगीना वेशमां संजति-व्रति साधुपणाना गुण जाणीने वंदणा केम नथी करता ? आहारपाणीना संजोग केम नथी करता ? तमारा आवक वंदणा केम नथी करता ? तथा निर्जरा मोक्षरूप लान्न जाणीने आहारादिक केम नथी देता ते कहो. वली सामायक १, बेदोपस्थापनी २, शुद्ध-मसंप्राय ३, अने जथाख्यात ४, ए चार चारित्र तथा ७ नियंठा अन्य-लिंगी तथा ग्रहलिंगीमां जावे कह्या. शाख सूत्र जगवती शतक २५ में उद्देशे, ठवे, तथा सातमे. ते पाठः—

પુલાયણં જતે ! કિં સલિંગે હોઘા અણલિંગેહોઘા ? ગોઠ !
 દ્વલિંગપમુચ્ચ સલિંગેવાહોઘા અન્નલિંગેવાહોઘા ગિહલિ-
 ગેવાહોઘા જાવલિંગપમુચ્ચ નિયમા સલિંગેહોઘા એવં જાવ
 સિણાણ. ॥ ૬ ॥ સામાઙ્ય સંજણં જતે ! કિં સલિંગેહોઘા
 અન્નલિંગેહોઘા ? જહા પુલાણ એવં ઢેદોવઠાવણિણવિ. પ-
 રિહાર વિસુદ્ધિ સંજયણં જતે ! કિં પુઠા ? ગોઠ ! દ્વલિ-
 ગંવિ જાવલિંગંવિ પમુચ્ચ સલિંગેહોઘા નોઅન્નલિંગેહોઘા
 નોગિહલિંગેહોઘા સેસા જહા સામાઙ્ય સંજણ ॥ ૭ ॥

અર્થ:—પુઠ પુલાક જંઠ હે જગવાન ! કિં શું સઠ પોતાને લિંગે
 હોય ? અઠ અન્યલિંગે હોય ? કે ગ્રહલિંગે હોય ? इति પ્રશ્ન. उत्तर. गोठ
 हे गौतम ! त्यां लिंग बे प्रकारे ठे:—द्रव्यलिंग अने जावलिंग. त्यां जा-
 वलिंग ते ज्ञानादिक. ए स्वलिंगज ज्ञानादि जावने अरिहंतनाज जावथी;
 अने द्रव्यलिंग बे प्रकारे:—स्वलिंग अने परलिंग. त्यां स्वलिंगने रजो-
 हरणा विगेरे होय; अने परलिंगना बे प्रकार:—कुतीर्थलिंग अने गृहस्थ-
 लिंग. एटला माटे द० द्रव्यलिंग आश्रीने स० स्वलिंग अ० अन्यलिंग
 अथवा गि० गृहस्थलिंगने विषे पण होय, जा० जावलिंग आश्रीने नि०
 तिश्चे. स० सलिंगीनेज होय, ए० एम जा० जावत सि० सनातक सुधी
 केहेवुं. ॥ ६ ॥ सा० सामाङ्क संजत जं० हे जगवान ! किं शું स० स-
 लिंगीने होय ? के अ० अन्यलिंगीने होय ? जे० जेम पु० पुलाकने कहुं
 तेम केहेवुं. ए० एम ठे० ठेदोपस्थापनिय पण केहेवुं. प० परिहार विशुद्धि
 ते शું ? इत्यादिक प्रश्न. उत्तर. गोठ हे गौतम ! द० द्रव्यलिंग अने जा०
 जावलिंग आश्रीने स० सलिंगीने विषेज होय, पण नोअ० अन्यलिंगीने
 विषे न होय. नोगि० गृहलिंगीने विषे न होय. से० शेष ज० जेम स०
 सामाङ्क संजत कहुं तेम केहेवुं ॥ ७ ॥

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! હ્દાં સૂત્રમાં અન્યલિંગી અને ગૃહલિંગીમાં

चार चारित्रना अने ठ नियंठाना साधुपणाना जाव कह्या. हवे तमे कहोवो के “ तथारूपमां वेशनुं कारण कांइ नथी. असंजतिपणुं अव-
तिपणुं होय ते मागता त्रीखारी सर्वने तथारूप असंजति कहीये. तेने दीधानुं पाप कहुं ठे. ” ए लेखे सलिंगी साधुना वेश विना अन्य-
लिंगी तथा गृहलिंगीमां जावे चार संजम तथा ठ नियंठा (साधुपणुं) होय. ते तमारे लेखे तथारूप समण माहण पेहेला पाठमां कह्या तेज जाणवा. तेने प्रतिलाज्यां एकान्त कर्मनी निर्जरा (मोक्षरूप लाज) जाणीने तमे केम नथी वांदता? आहारादिकनो संजोग केम नथी करता? तथा श्रावक केम नथी वांदता? अने निर्जरा (मोक्षनो लाज) जाणीने आहारादिक केम नथी देता? तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ अन्यलिंगी गृहलिंगीमां जावे चार चारित्र अने ठ नियंठा होय तो खरा, पण कोइने अतिशय ज्ञानविना खबर पके नहिं, तेथो ते वंदणा करवा तथा संजोग करवा जोग नथी. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! तमने तो ज्ञानविना खबर नथी, पण केवलज्ञानी अन्यलिंगी तथा गृहलिंगीमां जावे साधुपणुं जाणीने संजोग करे के नहिं? तथा बीजा उद्वस्थ साधु तथा श्रावकने वंदणा करवानी, संजोग करवानी तथा आहारादिक देवानी आज्ञा आपे के नहिं ते कहो. तेवारे तेरापंथी पण कहेठे के, “ सलिंगी साधुपणाना वेश विना व्यवहार अशुद्ध, तेथो अन्यलिंगी तथा गृहलिंगीमां जावे साधुपणुं जाणीने केवलज्ञानो संजोग करे नहिं, तथा बीजा साधु श्रावकने वंदणा करवानी तथा आहारपाणी आप-
वानी आज्ञा दे नहिं. ”

त्यारे हे देवानुप्रीय ! सलिंगी साधुनो वेश, संजति व्रति अने पचखाणीपणाना गुण, तेने पेहेला पाठमां तथारूप समण माहण कहो वो, ते सलिंगी साधुपणाना गुण सहितने प्रतिलाज्यां शुद्ध व्यवहार मानो वो, ने निर्जरा मोक्षरूप फल मानो वो, अने सलिंगीना वेश विना जावे साधुपणुं होय तेने वंदणा न करो अने आहारादिक दीधामां निर्जरा न मानो, तो त्रीजा पाठमां असंजतिना वेश विना तथारूप केम

માનો હો ? માગતા ઝીંખારી દુર્બલને અસંજતિ અવ્રતિપણું જાણીને તથા-
રૂપ અસંજતિ કેમ કહો હો ? તેને પ્રતિલાઝ્યાં એકાન્ત પાપ કહ્યું હે,
એમ જુઠ કેમ વોલો હો ? ઇહાંતો તથારૂપ અસંજતિ કહ્યો હે તે અન્ય-
મતિનો વેશ હે, મિથ્યાત્ પ્રરૂપે હે અને ગુરુ કરીને પુજાવે હે. તેનો શ્રાવક
અલાપસલાપ કરે અને અશનાદિક પ્રતિલાઝ્ને તો લોકીક મિથ્યાત્ લાગે.
જડિક ગૃહસ્થ એમ જાણે કે, એ જિનમાર્ગી શ્રાવક અન્યમતિને રસોડ
દે હે, દાન દે હે, તો એ પણ તારણતરણ હે. એમ મિથ્યાત્ દીપે. વહી શ્રાવ-
કને અન્યદર્શનીનો સાંસતો-પરચો વજ્યો હે. જો અન્ય દર્શનીનો સાંસતો
પરચો કરે તો સમકિતમાં અતિચાર લાગે. તેથી તથારૂપ અસંજતિને
પ્રતિલાઝ્ને તો પરપાષંઘીનો સાંસતો-પરચો થાય, એજ મિથ્યાત્નું પાપ
લાગે. વહી અન્યમતિના વેશ વિના જે અસંજતિ અવ્રતિ હે, તેનેજ તથા-
રૂપ અસંજતિ માનીએ તો શ્રાવકને જ્ઞાતીગોત્રી, દાસદાસી, તિર્યંચ અને
માગતા ઝીંખારી એ સર્વ અસંજતિ અવ્રતિ હે, તેનો સાંસતો-પરચો કરવાથી
સમકિતમાં અતિચાર લાગે, ત્યારે તે કરવાથી શ્રાવકનું શ્રાવકપણું
(સમકિત) શી રીતે રહે તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહેહે કે “ અન્યમતિનો વેશ તથા પરપાષંઘીપણું
ધારણ કીધું તેનો સાંસતો પરચો કરે તો સમકિતમાં અતિચાર લાગે.”
ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! જેનો સાંસતો-પરચો કર્યાં અતિચાર લાગે તેનેજ
તથારૂપ અસંજતિ અવ્રતિ કહીયે. તેને પ્રતિલાઝ્ને તો મિથ્યાત્નું પાપ
લાગે, એમ પ્રજ્ઞુષ ત્રીજા પાઠમાં કહ્યું હે; અને તમે કહોહો કે “ તથા-
રૂપમાં વેશનું કારણ કાંઈ નથી. અસંજતિ અવ્રતિપણું હોય તેનેજ
તથારૂપ-અસંજતિ કહીયે.” ત્યારે અજ્ઞવિને સર્લિંગી-સાધુનો વેશ હે,
વ્યવહારમાં સાધુપણું પાલે હે, અને નિશ્ચેમાં અસંજતિ, અવ્રતિ, અપચ-
લાણી હે. તે તમેતો જ્ઞાન વિના નથી જાણતા, પણ કેવલજ્ઞાનીતો જાણે
હે. હવે અજ્ઞવિને સર્લિંગી-સાધુનો વેશ વ્યવહાર શુરૂ જાણીને, પેહેલા
પાઠમાં તથારૂપ સમણ માહણ કહ્યા તેવું જાણીને કેવલી સંજોગમાં
રાંચે તથા બીજા સાધુ શ્રાવકને વંદણા કરવાનો તથા આહારપાણી

દેવાની આજ્ઞા દે, કે જાવે અસંજતિ અવ્રતિ અપચ્છાણી જાણીને વેશનું કારણ કાંઈ નહિં, એમ જાણીને ત્રીજા પાઠમાં તથારૂપ અસંજતિ, અવ્રતિ કહ્યા તેવો જાણીને કેવલજ્ઞાનો સંજોગ બાહાર કાઢે તે કહો. વહી પૂર્વોક્ત કથનને સ્પષ્ટ કરવા અર્થે ચોત્તંગી કહીયે ઢીણ, કે એક તો સાધુનો વેશ અને સંજતિ-વ્રતિપણાના ગુણ ૧, એક સાધુનો વેશ અને અસંજતિ અવ્રતિ અપચ્છાણીપણાના ગુણ નિશ્ચેમાં, એ અજ્ઞાત સાધુ ૨, એક અન્યલિંગીનો વેશ અને સંજતિ વ્રતિ પચ્છાણીપણાના ગુણ અન્ય-લિંગીમાં જાવે સાધુપણું તે આશ્રી ૩, અને એક અન્યમતિનો વેશ અને અસંજતિ અવ્રતિ અપચ્છાણીપણાના ગુણ તે ત્રણસો ત્રેસઠ પાંચમી ૪, એ ચાર જાંગામાં પેહેલા પાઠમાં કયા જાંગા અને ત્રીજા પાઠમાં કયા જાંગા તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહેઠે કે “ પેહેલો અને બીજો જાંગો તો પેહેલા પાઠમાં છે, તેને દીધાં તો એકાન્ત નિર્જરા થાય, પાપ નથી; અને ત્રીજો ને ચોથો જાંગો ત્રીજા પાઠમાં છે, તેને દીધાં એકાન્ત પાપ થાય. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! તથારૂપમાં તમે કહોઠો કે, વેશનું કારણ કાંઈ નથી, તો બીજા જાંગામાં અજ્ઞાત સાધુને જાવે અસંજતિ અવ્રતિ અપ-ચ્છાણી કેવલી જાણે છે, તેને પેહેલા પાઠમાં કેમ ગણો ? અને ત્રીજા જાંગામાં અન્યલિંગીમાં જાવે સાધુપણું હોય, તેને કેવલજ્ઞાની ગુણ આશ્રી જાવે સંજતિ વૃત્તિ પચ્છાણી જાણે છે, તેને ત્રીજા પાઠમાં કેમ ગણો ? વેશનું કારણતો તમારે લેખે કાંઈ નથી, ગુણ તો સંજતિપણાના છે. પણ હે દેવાનુપ્રીય ! તથારૂપ તો વેશથી જ જાણ્યો જાય. તેથી ત્રીજા પાઠમાં તથારૂપ-અસંજતિ કહ્યો છે. તે અસંજતિ પાંચમીનો વેશ છે, મિથ્યાત્વ પ્ર-રૂપે છે, અને મિથ્યાત્વનો માલીક છે, તેનો જ અધિકાર છે. તેને પણ દી-ધાનું પાપ નથી કહ્યું. “પરિલાજ્ઞેમાણે કિં કથય” એવી પૃઠા છે. પ્રતિલાજ્ઞ નામ તો પરમ ઉત્કૃષ્ટ લાજ્ઞ મોહરૂપ નિર્જરારૂપ લાજ્ઞ જાણીને ગુરુની બુદ્ધિ દે તેને જ કહીયે; પણ માગતા ચીંતારો ડુર્બલને અનુકંપા આણીને, દાન દે, તેને બત્રીસ સૂત્રમાં કોઈ ઠેકાણે ‘પરિલાજ્ઞેમાણે’ નથી કહ્યું;

पण देवुं कछुं ठे. शाख सूत्र ज्ञाता अध्ययन चौदमे. पोटीला दानशाला
मांकी दान दे ठे, ते पाठः—

ततेणं तेयलिपुत्ते पोट्टिलं उहयमाण संकप्पं जाव विया-
यमाणं पासइ ९ ता एवं वयासी माणं तुमं देवाणुप्पिया
उहयमाण संकप्पे जाव वियायह. तुमंणं ममं माहणसंसि
विजल असणं ४ उवस्कमावेहि बहूणं समणमाहण जाव
वणिमग्गणं देयमाणीय देवावेमाणिय विहराहि. ततेणंसा
पोट्टिला तेयलिपुत्तेणं एवं वुत्तासमाणा हठतुठा तेयलिपु-
त्तस्स एयमठं पमिसुणेइ ९ ता कद्धाकद्धि माहणसंसि
विजलं असणं ४ जाव देवावेमाणिय विहरइ ॥

अर्थः—त० तेवारे ते० तेतलीपुत्र पो० पोटीलाने ज० चिंतातुर
म० मनमां सं० संकटप विकटप जा० यावत् वि० आर्तध्यान ध्यातो
थकी पा० देखे, देखीने ए० एम व० कहे, मा० रखे तु० तमे दे० हे दे-
वानुप्रीय ! ज० चिंता करो, म० मनमां सं० संकटप जा० यावत् जि०
आर्तध्यान करो. तु० तमे. म० मारो. मा० सलुकार दानशालाए वि०
विस्तीर्ण अ० अशनादि ४ ज० निपजावो. व० घणा स० श्रमण मा०
ब्राह्मण जा० यावत् व० वणिमग जिह्वाचरोने दे० देतोथकी दे० देवरा-
वतीथकी वि० विचरो. त० तेवारे सा० ते पो० पोटीला ते० तेतलीपुत्रे
ए० एम तु० कह्येथके ह० हर्ष तु० संतोष पामी, ते० तेतलीपुत्रनो ए०
ए अर्थ प० सांजले, सांजलोने क० दिन दिन प्रत्ये मा० दानशालामां वि०
विस्तीर्ण अ० अशनादि ४ जा० यावत् दे० देती देवरावतीथकी वि० विचरे ठे.

जावार्थः—हवे जुड ! इहां समण माहण रांक जीखारीना दानमां
'दलयमाणे' कछुं, पण 'पमिलाजेमाणे' नथो कछुं. वलो ज्ञाताना सो-
लमा अध्ययनमां ड्रौपदीना आगला जवमां सुकुमात्रीकाए दानशाला
दीधी, त्यां पण 'दलयमाणे' कछुं ठे. ते पाठ लखाए गेएः—

ततेणं से सागरदत्ते तहेव संजंतेसमाणे जेणेव वासघरे
तेणेव उवागळइ १ ता सुकुमालियं दारियं अंके णीविस-
इ १ ता एवं वयासीः—अहोणं तुमं पुत्ता पोरा पोराणं जाव
पच्चणु-जवमाणि विहरसि. तं माणं तुमं पुत्ता ! उहय मणं
जाव वियाहिं तुमणं पुत्ता ! मम माहणसंसि विजलं असणं
पाणं खाइमं साइमं जहा पोढिला जाव पारजणमाणि वि-
हराइ. ततेणं सा सुकुमालिया दारिया एयमठं पणिसुणेइ १
ता माहणसंसि विजलं असणं पाणं खाइमं साइमेणं जाव
दलयमाणि विहरइ ॥

अर्थः—त० तेवारे से० ते सा० सागरदत्त त० तेमज सं० ज्ञय
चान्त थकी जे० ज्यां वा० वासघर ठे ते० त्यां ज० आवे, आवीने सु० सु-
कुमालीका दा० दारिकाने अं० खोले णि० बेसारे, बेसारीने ए० एम व०
कहेः—अ० अहो तु० तुमे पु० हे पुत्र ! पो० पाठला जवतुं पाप कर्म जा०
यावत् प० जोगवतीथकी वि० विचर. हवे हुं शुं करुं. तं० ते माटे मा०
रखे तु० तमे पु० हे पुत्र ! ज० आर्तध्यान म० मनमां जाण्यावत् वि०
ध्याता. तु० तमे पु० हे पुत्र ! म० मारी मा० सतुकार दानशालाए वि०
विस्तीर्ण अ० अशन पा० पाणी खा० खादिम सा० सादिम निपजावो
ज० पो० पोटीलानी जा० परे प० वहेंची आपतीथकी वि० विचर. त०
तेवारे सा० ते सु० सुकुमालीका दारिका ए० ए अर्थ प० सांजले, सांज-
लीने मा० दानशालाए वि० विस्तीर्ण अ० असण पा० पाणी खा० खा-
दिम सा० सादिम जा० जावत् द० देतो देवरावती थकी वि० विचरे.

ज्ञावार्थः—हवे जुळ ! ‘इहां दलयमाणे’ कळुं ठे, पण समण मा-
हण गरीबने दान देवामां ‘पणिलाजेमाणे’ नथी कळुं. वली राय-
प्रशेणी सूत्रमां प्रदेशीराजाए समण माहण अने रांक जीखारीने
दान देवा दानशाला मंजुवी, त्यां पण ‘पणिलाजेमाणे’ नथी कळुं.

હે દેવાનુપ્રીય ! પમિલાજ્ઞેમાણે તો ગુરુની બુદ્ધિએ મોક્ષનો લાઝ નિર્જરા-
રૂપ જાણીને દે તેનેજ કહ્યું છે. વલી આવશ્યક સૂત્રમાં પણ ‘પમિ-
લાજ્ઞેમાણે’ સાધુના દાનમાં કહ્યું છે. વલી નપાશકદશામાં, આણંદ
શ્રાવકને સાધુના દાનના અધિકારમાં ‘પમિલાજ્ઞેમાણે’ કહ્યું છે. વલી
ઉવવાઈ અને સૂયગ્માંગ સૂત્રમાં, શ્રાવકના બારમા વ્રતમાં સાધુને ગુરુની
બુદ્ધિએ મોક્ષનો લાઝ જાણીને દે, ત્યાં ‘પમિલાજ્ઞેમાણે’ કહ્યું છે. તેમજ
જગવતી સૂત્રમાં તુંગીયાનગરીના શ્રાવકોના વારમા વ્રતના અધિકારમાં
‘પમિલાજ્ઞેમાણે’ કહ્યું છે. इत्यादिक અનેક સૂત્રની શાખે સાધુને ગુરુની
બુદ્ધિએ મોક્ષરૂપ લાઝ જાણીને દે, તેમાં પમિલાજ્ઞેમાણે કહ્યું છે. તેમજ
ત્રીજા પાઠમાં પણ તથારૂપ-અસંજતી, તે પાંચમીનો વેશ છે, મિથ્યાતનો
માલીક છે, તથા મિથ્યાત પરૂપે છે, તેને લોકો ગુરુની બુદ્ધિએ રસોઈ
દે, દાન દે, એવી બુદ્ધિએ શ્રાવક દે, તો મિથ્યાતનું પાપ લાગે. વલી
જગવતી સૂત્રના ત્રીજા પાઠની ટીકામાં નીચે પ્રમાણે ગાથા છે:—

મોક્ષત્વંચ જે દાણં, એસચ્ચિય, સમુસ્કાર્જ;

અણુકંપા દાણં પુણ, જણેહિં કયાઈ ન પમિ સિદ્ધં ॥ ૧ ॥

इहां પણ એમ કહ્યું કે, જે ગુરુની બુદ્ધિએ મોક્ષનો હેતુ જાણીને આપે
તેને એકાન્ત પાપ મિથ્યાત્વનું લાગે; પણ અનુકંપા દાન પુન્ય કોઈ પણ
તીર્થકરે નિષેધ્યું નથી; એમ ટીકાની ગાથામાં કહ્યું છે. તેવારે તેરાપંથી
કહે છે કે “ગુરુની બુદ્ધે મોક્ષનો હેતુ જાણીને આપે તો મિથ્યાત્વનું પાપ
લાગે, પણ અનુકંપાદાન જુડું રહ્યું. તે તમે મનથી સ્થાપવા માટે યુક્તિ
મેલવો. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! એ ત્રણ પાઠ લગતા દાન દી-
ધાના છે. ત્યાં તમારા લેખે જેવું અસંજતિના દાનમાં પાપ કહ્યું, અને એ
પાઠ જેવો કહ્યો તેવોજ માનવો, યુક્તિ હેતુ કાંઈ ન માનવું, ત્યારે બીજા
પાઠમાં તથારૂપ સાધુને પ્રાસુક, અપ્રાસુક, એષણિક, અણેષણિક, પ્રતિ-
લાજ્ઞે તો અદ્ય દોષ બહુત નિર્જરા કહી. એ પાઠ જેવો કહ્યો તેવોજ
માનો ? કે એષણિક અણેષણિકનો કોઈ યુક્તિ માનો ? કારણે

અકારણે, જાણ્યે અજાણ્યે. હવે જો બીજા પાઠમાં અજાણ્યાનો તથા કારણની યુક્તિ માનોઢો, તો ત્રીજા પાઠમાં યુક્તિ સાચી ઢે તે કેમ ન માનો ? ગુરુની બુઢ્ઢિએ મોઢ્ઢને હેતે દે તો ઇકાન્ત પાપ (મિથ્યાત્વ) લાગે, ઇ યુક્તિ લ્હરી ઢે. વલ્લી અઢ્ઢપ દોષ બહુત નિર્જરાનો પાઠ તમને શંકા સહિત જાણે ઢે, ત્યારે ત્રીજો પાઠ નિઃશંક કેમ માનો ઢો ? વલ્લી તથારૂપ અસંજતિને દાન દીધાં ઇકાન્ત પાપ લાગે, તો ઢામઢામશ્રાવકે દાન કેમ દીધાં ? ઇહાંતો અસંજતિને પ્રતિલાજે તો ઇકાન્ત પાપ લાગે ઇમ કહ્યું. તે અઢાર પાપ માંહેલું કયું પાપ લાગે તે કહો. અઢાર પાપમાં ઇકાન્ત પાપ કયા પાપને કહીએ તે કહો. શ્રાવકને અઢારમાં ઇકાન્ત પાપ કયું લાગે ઇવો મુલ્લ અર્થ તમે જાણતા નથી. શ્રાવકને સત્તર પાપમાં કાંઈક દેસથકી આગાર ઢે, અને ઘણો ત્યાગ ઢે. તેથી શ્રાવક પાપના વ્રતાવ્રત્તિ ઢે, ઢર્માઢર્મી ઢે, પણ ઇકાન્ત પાપી નથી. ઇકાન્ત પાપતો મિથ્યાત્વનું ઢે, તેનો દેશથકી ત્યાગ થાય નહીં, અને તે તો શ્રાવકને મુલ્લથી જ નથી. તે માટે ગુરુની બુઢ્ઢે મોઢ્ઢનો હેતુ જાણીને આપે તો મિથ્યાત્વરૂપી ઇકાન્ત પાપ લાગે, ને સમકીત પણ જાય. ત્યારે બીજા પાપનું શું કહેવું.

તેવારે તેરાપંથી કહે ઢે કે “ ઇહાંતો શ્રાવક તથારૂપ અસંજતિને પ્રતિલાજે, તો ઇકાન્ત પાપ લાગે ઇમ કહ્યું ઢે. ત્યારે શ્રાવક થઈને તથા રૂપ અસંજતિને ગુરુની બુઢ્ઢે મોઢ્ઢનો હેતુ જાણીને કેમ દેશે ? ” તેનો ઉત્તર:-

હે દેવાનુપ્રીય ! ઇહાંતો પુઢ્ઢાની રવના ઢે. જેમ દસાશ્રુતઢ્ઢકંઢમાં કહ્યું કે, સાધુ રાત્રીઃઃજોજન કરેતો, મૈથુન સેવેતો, અને દસ પ્રકારની હરી લીલોત્રી લાય તો સવલો દોષ લાગે. હવે જુઢ ! સાધુ હોય તે રાત્રી જોજન કેમ કરશે, મૈથુન કેમ સેવશે, અને સચિત લીલોત્રી કેમ લાશે; પણ ઉદયજ્ઞાવના જોરથી સાધુ ઇ કામ કરે તો સવલો દોષ લાગે કહ્યું. વલ્લી આચારાંગ તથા નિષીત સૂત્રમાં અનેક અકરવાજોગ કામો વિષે પુઢ્ઢા કરી, તેનું પ્રાયઢિત કહ્યું. હવે જુઢ ! સાધુ અકરવાજોગ કામો કેમ કરે ! પણ કર્મનો ગતી વિચીત્ર ઢે. કર્મના ઉદયજ્ઞાવના જોરથી દોષ લગાઢે. તેમ કોઈ શ્રાવક અસંજતિની ક્રિયા આરં-

બર દેખીને, મિથ્યાત-મોહની-કર્મના ઉદયે ગુરુની બુદ્ધે, મોક્ષનો હેતુ છે એવો જાવ આણીને આપે તો મિથ્યાત્વનું પાપ લાગે. એવી રીતે સૂત્ર જગવતીના ત્રણે પાઠમાં પુઠાની રચના છે. દાતાર તો એક શ્રાવકનેજ કહ્યો. સર્વ દાતાર (દાનના દેણહારા) વિષે નથી પુઠ્યું. વલી પાત્ર ત્રણ પ્રકારે કહ્યાં. ફલ મોક્ષરૂપ તથા નિર્જરાના લાજરૂપ પુઠ્યો. પઠી પ્રજુએ ત્રણે પાઠમાં જેવો લાજ હતો તેવો કહ્યો. એકાન્ત નિર્જરા; અલ્પ દોષ બહુત નિર્જરા; અને એકાન્ત પાપ. એ ત્રણે પાઠમાં જેવાં ફલ હતાં તેવાં કહ્યાં, પણ પમિલાજીવું ત્રણે પાઠમાં સરખું કહ્યું; તે ગુરુની બુદ્ધે મોક્ષને હેતે જાણવું. માટે એ અનુકંપાનો પ્રશ્ન નથી. માગતા જીભારી તથા ડુબર્લને મરતા દેખી અનુકંપા આણીને આપે તો એકાન્ત પાપ લાગે, એમ નથી કહ્યું. તમે પ્રજુના વચન માથે એવાં જુઠાં શાલ દશ અનંત સંસાર કેમ વધારો છો ? વલી તેરાપંથી કહેઠે કે, “આર્ડકુમારે કહ્યું છે કે, બ્રાહ્મણોને જમાને તો નારકીમાં જાય. એ અનુકંપા દાનથી નારકી કેમ કહી ? ” તેનો ઉત્તર. સુયગમાંગજીના બીજા શ્રુતક્ષંધના ઠઠા અધ્યયનનો પાઠ:—

સિણાયગાણંતુ ડુવે સહસ્સે, જે જોયઈ ણિતિએ માહણાણં;
તે પુણ્ણખંધં સમ્મહ જ્ઞાણિતા, જવંતિ દેવા ઇતિ વેયવાર્ડ. ॥૪૩॥
સિણાયગાણંતુ ડુવે સહસ્સે, જે જોયએ ણિતિએ કુલાલ-
યાણં; સેગઢઈ લોલુચ સંપગાઢે તિલાહિ તાવા ણરગાજિ-
સેવી. ॥૪૪॥ દયા વરં ધમ્મ દુગંઢમાણા, વહાવદં ધમ્મ
પસંસમાણે; એગં પિ જો જોયયતી અસીલં. ણિવો. ણિસં-
જ્ઞાતિ, કર્જસુરેદિં ॥૪૫॥

અર્થ:—સિં સ્નાન વીગેરે ષટ્કર્મના કરણહારા દુઃખે સં હજાર જે જે કોઈ પુરુષ જો જમાને સિં નિત્ય પ્રત્યે માં બ્રાહ્મણોને, તે તે પુરુષ પું પુન્ય ધંધ સં જોલો કર જાં નપાર્જીને જાં થાય દેવ દેવતા. ૬૦ એમ વેવે વેદનો વાણો છે. ॥ ૪૩ ॥ હવે આર્ડકુમાર બ્રાહ્મણ પ્રત્યે કહે

હે:-સિં સ્નાન વીગેરે ષટ્કર્મના કરણહારા દું બે સં હજાર બ્રાહ્મણને જેં જે કોઈ જોં જોજન જમાને ણિં નિત્ય પ્રત્યે કું માર્જારિવૃત્તિવા-
લાને, સેં તે જમારુણહાર ગં જાય લોં માંસને ચઢેકરી સં વ્યાપ્યા
હે તિં સહેતાં દોહીલો તાં તાપ હે જેનો, એવી ણં નરકનો જિં સેવ-
ણહાર થાય. ॥૪૪॥ દં દયારુપ વં પ્રધાન ધં ધર્મનો દું નિંદણહારો
વં હિંસામાં ધં ધર્મને પં પ્રશંસતો થકો એવા એં એકને પિં પણ જેં જે
જોં જોજન જમાને અં વ્રતરહિતને ણિં હ કાયનો ઉપમર્દન કરીને, તે
સં સંજતિ અથવા સું સ્વર્ગપણું માને હે તે મૃષા હે.

જાવાર્થ:-હે દેવાનુપ્રીય ! અહીયાં તો આર્ડકુમારને પહેલાં
બ્રાહ્મણોએ કહ્યું કે, “ હે આર્ડકુમાર ! તુમ સરલા રાજકુમારને બ્રાહ્મ-
ણજ ગુરુ કરવા જોગ્ય હે, પરંતુ શૂદ્ર ગુરુ માનવા જોગ્ય નથી. તે માટે
વેદ, વિપ્ર, વિશ્વં, અને સંધ્યાસ્નાન, એ ચાર મોક્ષનાં અંગ હે, એથી
મુક્તિ થાશે. એ સનાતન કર્મના કરણહારા બે હજાર બ્રાહ્મણોને નિત્ય
પ્રત્યે જમાને તો પુન્યનો સ્વંધ ઉપાર્જે, એવું વેદમાં કહ્યું હે. ” એમ બ્રાહ્મણે
આર્ડકુમારને કહ્યું. જેમ જૈનમાર્ગમાં સૂત્ર, સાધુ, જિન, અને ત્યાગ, એ ચાર
બોલ મુક્તિના હેતુ હે, તેમ તેને ઠામે વેદ, બ્રાહ્મણ, વિષ્ણુ અને જોગ, એ
ચાર બોલ માનવા સારુ દેખામયા. તેવારે આર્ડકુમારે તેમને જૈનમાર્ગના
દેષી જાણી તથા મિથ્યાત્વ પરુપતા જાણી, તેમના બોલવાના અચી-
પ્રાયનો ઉત્તર દીધો કે, મિથ્યાત્ત માર્ગથી મુક્તી નથી. વલી આર્ડકુ-
મારે કહ્યું કે, જે તમ સરીલા સનાતન કર્મના કરણહારા બીલામ્હા તુલ્ય
બે હજાર બ્રાહ્મણોને જમાને, તે તીવ્ર નરકે જાય. તમે દયારુપી પ્રધાન
ધર્મની ટુગંગા કરો હો, અને હકાય જીવની હિંસા (વધ) રુપી ધર્મને
પ્રશંસો હો. એવા એક પણ બ્રાહ્મણને જમાડ્યાથી (અસુર ધર્મે) દેવગતિ
વ્યાંથી થાય ? તેવારે બ્રાહ્મણો બોલ્યા કે “ જે સનાતન કર્મના કરણહારા
(બ્રાહ્મણનાં ષટ્ કર્મ કરે, ગુરુ બુદ્ધે પુજાવે) હે તેને તું મોક્ષનો હેતુ જાણ. ”
તેવારે આર્ડકુમારે તે બ્રાહ્મણોના અચિપ્રાયના અનુસારે પુર્વોક્ત વચન
કહ્યાં. એમ ગુરુની બુદ્ધે, મોક્ષને હેતુ દે તેની ના કહી; પણ અનુકંપા

દાનનો નિષેધ નથી. જો બ્રાહ્મણોએ એમ કહ્યું હોત કે “હે આર્ડકુમાર ! હું ડુર્બલ ત્રીચારી બ્રાહ્મણ હું માટે તું અનુકંપા આણીને દાન આપે.” એમ બ્રાહ્મણે કહ્યું હોત, અને આર્ડકુમારે એમ જવાબ આપ્યો હોત કે “માગતા ત્રીચારી ડુર્બલને મરતાં દેખી અનુકંપા આણીને દાન દેવું નહીં, જો અસંજતિ માગતા ત્રીચારીને અનુકંપા આણીને દાન દે તો નારકીમાં જાય.” એમ આર્ડકુમારે કહ્યું હોત તો તમારું કહેવું મલત; પણ એમ નથી કહ્યું. અહીંયાં તો બ્રાહ્મણોએ પોતાનું ગુરુપણું દેખાવ્યું, અને બ્રહ્મજો-જને પુન્યનો સંધ (પુંજ) તથા મોક્ષનો હેતુ જણાવ્યો, તેના અન્નિપ્રાયનો ઉત્તર દીધો છે. જો બ્રહ્મજોજનમાં પુન્યનો સંધ તથા મોક્ષનો હેતુ માને તથા ગુરુ જાણીને દે, તો નારકીમાં જાય, એ અન્નિપ્રાયનો ઉત્તર છે; પણ એ શ્રીવીતરાગદેવનું ઉપદેશીક વચન નથી. એ તો જ્યારે આર્ડકુમાર શ્રી માહાવીર જંગવંત પાસે દીક્ષા લેવા જાય છે, તેવારે બ્રાહ્મણે જૈનધર્મને નિષેધ્યો તથા મિથ્યાત્વ આપ્યો, તેથી આર્ડકુમારે વીવાદમાં ઉત્તર દીધો કે, જે બ્રાહ્મણને જમાલે તે નારકીમાં જાય. પણ એ વચન પ્રમાણ નથી. એ તો વિવાદ વચન ગ્રહસ્થનું છે.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, સમકિતી ધર્મ-ચર્ચામાં જુઠ કેમ બોલે ? અને સમકિતીનું વચન પ્રમાણ કેમ નહીં ? તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સમકિતી શ્રાવક તો પાપનાં અનેક કામ કરે છે તથા રાગદ્વેષને વશ અનેક જુઠ બોલે છે. જેમ શ્રાવકના પ્રણામ વૈરાગજ્ઞાનમાં દિક્ષા લેવાના હોય, તેવારે સંસારી (મોહમાં લુંબ્ધ થયેલા) કહે કે, ઘરમાં બેઠો ધર્મ ધ્યાન કર, દાન દે અને શ્રાવકનાં બારવ્રત પાલ, તેથી પણ સદ્ગતિ થઈ જશે, મારી ઠાતીને દાહ દેશ કેમ જાય છે. તેવારે શ્રાવક જાવ જા-રિત્રીયો પણ એમ કહે કે, તમે મારા આત્માના વેરી છો, મને ઘરમાં રાખીને સંસારમાં તથા નરક નિગોદમાં જમાવવા ઇચ્છો છો. એમ વિવાદમાં વચન કહે છે. જેમ જમાલીની માતાએ જમાલીને કહ્યું કે, હે પુત્ર ! એ શરીરથી ધન, જોબન તથા સ્ત્રીનાં સુખ જોગવો, પઠી દીક્ષા લેજો. તેવારે જમાલીએ કહ્યું કે, હે માતા ! એ તજ, ધન, જોબન અને કુટુંબ અતંત

संसारनां वधारणहार ठे तथा चार गतिमां अनंत काल सुधी रुखाव-
णहार ठे. एम विवादमां कह्युं.

हवे जुठ ! श्रावक घरमां बेठो तन, धन, जोवन, स्त्री आदिक
जोगवतो श्रावकपणुं पावे, ते एकावतारी थाय के नही ? पण वैरा-
गीने संसारी घरमां राखवा च्हाय, तेवारे समकिती श्रावक ज्ञावचा-
रित्रीयो पण संसारोउने विवादमां उपदेश देवाने उंची नीची परुपणा
करे, तेनुं वचन प्रमाणमां न गणाय. वली छेषने वश विवादमां साधु
मुनीराज पण उंचां नीचां काम करे ठे, तथा उंचुं नीचुं वचन बोली
जाय ठे. जेम नागेश्री ब्राह्मणीए धर्मरुची अणगारने करुवुं तुंमरुं
वहोराव्युं, तेथी तेमनी घात थइ. पढी धर्मघोष आचार्ये श्रुतज्ञानेकरी
धर्मरुचीने सर्वार्थ-सिद्धमां उपन्या दीठा, अने नागेश्री ब्राह्मणीए क-
रुवुं तुंमरुं वहोराव्युं एम ज्ञाने करी दीठुं. पढी धर्मरुचीता मोहे करी
नागेश्री ब्राह्मणीने बजारमां तथा गलीए गलीए हिली निंदी. ए काम
धर्मघोष आचार्ये छेषमां तथा विवादमां कर्युं, तेम बीजा साधुने ए
काम करवुं योग्य नथी. तेमज आर्जकुमारे ब्राह्मणोने जैन धर्मने निंदता
जाणी ए वचन विवादमां कह्युं, पण आर्जकुमारनुं ते वचन प्रमाणमां
न गणाय. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, साध श्रावकने कर्मने वशे दोष
तो लागी जाय, पण धर्म उपदेशमां उती अठती परुपणा करे नही.
तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! श्रावक समझ्छी तो कयांय रह्या, पण
साधुजो दस पूर्व माठेरा जणेलो श्री केवलीना वचननी नेश्राय बीना
पोताना मनथी सूत्र गुंथे तेनां वचन पण एकान्त प्रमाण नथी; अने
(समसूत्र) साचां मानवां कहां नथी. शाख सूत्र नंदी. ते पाठः—

से किंतं समसूयं २ जइमं अरिहंतेहिं जगवंतेहिं उपन्न
नाण दंसणधरेहिं तिलोक निरिक्खिय महियं पुइएहिं तोय
पच्चु-पन्न मणागय जाणएहिं सब्बनाणेहिं सब्बदरिसिहिं
पणिहिं दुवाल्लसग गाण पिग्ग पणत्ता तंजहाः—आयारो १

સૂયગમો ૧ એઠાણં ૩ સમ્મવાર્જ ૪ વિવહાપણ્ણા ૫ ના-
યાધમ્મકહાન ૬ ઉવાસગદસાન ૭ અંતગમ્મદસાન ૮ અ-
ણુત્તરોવવાહ્યદસાન ૯ પપ્પહાવાગરણા ૧૦ વિવાગસૂય
૧૧ દિઠ્ઠિવાજય ૧૨ ઇચ્છેશ્યં દુવાલસગ ગણિ પિંમગ ચ-
ઉદસ પુલ્લિસ્સ સમસૂય અન્નિણં દસ્સ પુલ્લિસ્સ સમસૂય તે-
ણપરં ત્રિણેસૂ ત્રયણા સેતં સમસૂય ॥

અર્થ:—સેઠ તે કિંઠ શું સઠ સમ્યક્ સૂત્ર ? इति પ્રશ્ન. ગુરુ બોલ્યા
કે, હે શિષ્ય ! સમ્યક્ સૂત્ર જઠ જે એ પ્રત્યક્ આગલ કહેશે તે અઠ
અશોકાદિ અષ્ટ મહા પ્રતિહાર્યના ધરણહાર અરિહંત જઠ સમ્યક્ ઇશ્વ-
ર્યાદિકના ધરણહાર તે જગવંત, ઝઠ ઉત્પન્ન નાઠ કેવલજ્ઞાન દંઠ કેવલ
દર્શનના થઠ ધરણહાર તિઠ ત્રણ લોકના નિઠ દેખણહાર મઠ મ-
હિમા યોગ્ય છે, પૂઠ પુજવા સત્કાર કરવા યોગ્ય છે, તીઠ જીવકાલ પઠ વર્ત-
માનકાલ અને મઠ જીવિષ્યકાલ, એ ત્રણ કાલના જાઠ જાણ છે. તે શ્રી
તીર્થંકરદેવ સઠ સર્વજ્ઞ સદઠ સર્વદર્શી તે પુરુષોણ પઠ (પ્રણત) કહ્યા. તે શું
કહ્યું તે કહેહે:-દુઠ દ્વાદશાંગીરૂપ ગઠ આચાર્યની પિંઠ પેટી પઠ કહી તંઠ
તે કહેહે:-આઠ આચારાંગને વિષે પાંચ આચારનો વિવરો (સાધુનો
આચાર) ચાલ્યો છે. ૧ સૂઠ સુયગમાંગને વિષે સ્વસમય પરસમયના જાવ
ચાલ્યા છે. ૨ ઠાઠ ઠાણાયાંગને વિષે એક ઠાણાથી માંનીને દસઠાણા સુધી
બોલ ચાલ્યા છે. ૩ સઠ સમવાયાંગને વિષે એક સમવાયાંગથી લઈ સો
લાખ કોમાકોની પ્રમુખ બોલ ચાલ્યા છે. ૪ વિઠ વિવાહપણ્ણતિને વિષે
ગૌતમસ્વામીએ ઠત્રીસ હજાર પ્રશ્ન પુછ્યા તેનો વિચાર જગવતી સૂત્રમાં
ચાલ્યો છે. ૫ નાઠ જ્ઞાતાને વિષે ગ્રામ નગરનો, સાધુ સાધવીનો અને સર્વ
વસ્તુનો વીચાર ચાલ્યો છે; અને ધર્મ કથાને વિષે સામી ત્રણકોમ કથા
કહી છે. ૬ ઝઠ ઝપાશકદશાને વિષે દસ શ્રાવકની ઉત્કૃષ્ટી કરણીનો
વીચાર કહ્યો છે. ૭ અંઠ અંતગમ્મદશાંગને વિષે અંત સમયે અષ્ટકર્મનો
અંત કીધો તેનો વીચાર ચાલ્યો છે. ૮ અઠ અણુત્તરોવવાહ્યદશાંગને વિષે પાંચ

અણુત્તર વિમાનને વિષે પોહોચ્યા તેનો વીચાર ચાલ્યો છે. એ ૫૦ પ્રશ્નવ્યા-
કરણને વિષે અંગુષ્ઠાદિક પ્રશ્નનો, પાંચ સંવરનો અને પાંચ આશ્રવનો વીચાર
ચાલ્યો છે. ૧૦ વિ૦ વિપાકને વિષે શુન્ન-વિપાક, અશુન્ન-વિપાક કર્મનો વિચાર
ચાલ્યો છે. ૧૧ દિ૦ દ્રષ્ટિવાદને વિષે પાંચ પ્રકારનો વિચાર ચાલ્યો છે.
૩૨-૬૦ એ પ્રત્યક્ષ દુ૦ બાર અંગ ૪૦ આચાર્યની પિં૦ પેટી છે. તે આચા-
રાંગાદિક છે તે મધ્યે આચાર એકાદિક ગુણ આવ્યા, તે જેમ દ્રવ્ય શબ્દ
વસ્તુમાં હજી શબ્દ દ્રવ્ય આવ્યા, તે ઘણા જાણનાર આશ્રી બાર અંગમાં
સર્વ સમાણા. વલી તેનું સ્વરૂપ કહે છે. ૪૦ ૪૦૦ પુ૦ પૂર્વધારીનાં કર્યા
૪૦ સમ્યક્ સૂત્ર કહીએ. ૪૦ વલી ૬૦ દસ પુ૦ પૂર્વ સંપૂર્ણ જાણ્યા છે તે
દસ પૂર્વધારીનાં કર્યા પણ ૪૦ સમ્યક્ સૂત્ર કહીએ. એટલાનાં જ કર્યા
નિશ્ચય સમ્યક્ સૂત્ર જાણવાં તે સર્વને સમ્યક્ સૂત્ર કહીએ. તે૦ તે ઉપ-
રાંત જિ૦ જે દસ પૂર્વથી ઊંટું જાણ્યા છે તથા નવ પૂર્વ જાણ્યા છે તેનાં
કર્યા સૂત્રની જિ૦ જજના છે. તે૦ તે ૪૦ સમ્યક્ સૂત્ર કહ્યાં.

જાવાર્થ:—હવે જુઓ ! દસ પૂર્વ જાણ્યા જાણ્યા સાધુનાં વચન સમ-
સૂત્ર (સાચાં) કરી માનવાં, એમ શ્રી વીતરાગદેવે કહ્યું નથી, પણ સાચ
જુઠની જજના કહી છે. ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! તે વચને આર્ડકુમાર
કેટલા પૂર્વનું જ્ઞાન જાણ્યા હતા તે કહો. વલી કયા સૂત્રમાં શ્રી વીતરાગ
દેવે કહ્યું છે કે, બ્રાહ્મણોને જમામયાથી નારકીમાં જાય, કે તે વચનની
નેશ્રાયથી આર્ડકુમારે કહ્યું તે સૂત્રનું નામ બતાવો. તેવારે તેરાપંથી કહે
છે કે “ બીજા સૂત્રમાં તો શ્રી વીતરાગદેવે, બ્રાહ્મણોને જમામયાં નાર-
કીમાં જાય, એમ શ્રીમુખથી તો કહ્યું નથી, પણ આર્ડકુમારેજ એ વચન
બ્રાહ્મણોને કહ્યાં છે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સૂત્રમાં કેવલીના
કહ્યા વિના મનથી આર્ડકુમારે વિવાદમાં બ્રાહ્મણોને કહ્યું, તે વચન
પ્રમાણ કેમ થાય ? કેમકે દસ પૂર્વ પુરું જાણ્યાવીના સાધુ મનથી કહે તે
વચન પ્રમાણમાં નથી; ત્યારે આર્ડકુમારે વિવાદમાં મનથી બ્રાહ્મણોને
કહ્યું, તે વચન પ્રમાણ કેમ થાય ?

तेवारे तेरापंथो कहे ठे के “आर्द्रकुमारे विवादमां वचन कक्षां ते प्रमाण नथी, त्यारे श्री केवलज्ञानी श्रीतीर्थकरदेव, गणधरे सूत्रमां केम घाढ्यां ? केवली गणधरे सूत्रमां घाढ्यां तेवारे तो ते वचन केवली गणधरे वखाण्यां तथा अंगीकार कर्या कहेवाय. ते वचन प्रमाणमां केम नही ? ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! एतो अपेक्षाय वचन ठे. जेम आर्द्रकुमार अने ब्राह्मणोने मांहोमांहे विवाद थयो अने उत्तर प्रत्युत्तर थया, तेम सूत्रमां गणधरे गुंथ्या ठे; पण केवलज्ञानीए वखाण्या एम कहुं होय तो कहे अने ते पाठ बतावो. जो वखाण्या कहे होय तो एम कहुं जोइए के, हे आर्द्रकुमार ! तें ब्राह्मणोने साचां वचन कक्षां; अने जेम तें कक्षां तेम हुं कहुं तुं. जेम तुंगीया नगरीना श्रावकोए श्री पार्श्वनाथ जगवानना संतानीया साथे चर्चा कीधी, अने तप संजमनां फल पुढ्यां तेवारे स्थिबरे कहुं के, संजमथी श्रावतां कर्म रोकाय, अने तपथी आगलां कर्म पातलां पत्नी खपे. एम सूत्र जगवती शतक बीजे उद्देशे पांचमे कहुं ठे. पढी स्थिबरे तुंगीया नगरोथो विहार कर्यो, अने श्रीमाहावीर स्वामी राजगृही नगरीए पधार्या. त्यां गौतमस्वामी बेलानुं पारणुं वोहोरवा राजगृही नगरीमां पधार्या त्यां फरतां घणा लोकोनो समिपे आ वात सांजली के तुंगीयानगरीना श्रावकोए पार्श्वनाथस्वामीना संतानीया साथे तप संजमनां फल विषे चरचा करी. पढी गौतमस्वामीए आवीने श्री माहावीरस्वामीने पुढ्युं, तेवारे जगवंते कहुं के, हे गौतम ! ए अर्थ साचो ठे अने हुं पण एमज कहुं तुं. एम श्री पार्श्वनाथजीना संतानीयानां वचन श्री माहावीरजगवंते स्वीकार्या. वली जगवतीजीना अठारमा शतकमां मंरुक श्रावके अन्यमतिउं साथे पंचास्तिकायनी चर्चा करी, अने तेमने खष्ट कर्या. पढी तेणे श्री जगवंतने आवीने वंदणा करी. त्यां जगवंते ते श्रावकनो प्रशंसा कोधी.

वली उपाशकदशांगमां कुंरुकोलीया श्रावके गोशालामती देवताने न्याय चर्चा करीने खष्ट कर्यो. पढी जगवंत पधार्या त्यारे तेमने कुंरुकोलीयो वंदणा करवा आव्यो त्यां जगवंते गौतमादिकना मोढाकने तेनो

प्रशंसा कीधी. तेम आर्द्धकुमारना वचननी जगधंते प्रशंसा कीधी होय तो बतावो. वली तमे कहोडो के आर्द्धकुमारे विवादमां वचन कहां ते जो प्रमाणमां नथी, तो सूत्रमां केम घाढ्यां? पण हे देवानुग्रीय ! एवा पाठ तो सूत्रमां घणा ठे. जेम जंबुद्वीपपन्नति सूत्रमां ज्ञरतमाहाराजा ठ खंर साधवा गया, त्यारे मागध, वरदाम अने प्रजास तिर्यना देवता उपर बाण मेढ्युं, ते बाण देवताना जुवनमां पम्युं, ते देखी देवताए कोपमां आवीने वचन कहां. तेमज उत्तरार्धज्ञरतमां तमसगुफा जेदीने गया पढी म्हेडराजाने वचन कहां. ते जंबुद्वीपपन्नतिनो पाठः—

तएणं से सर ज्ञरहेणं रणा णिसठेसमाणे खिप्पामेव दु-
वालेस्स जोंयणाइ गंता मागह तिढा हिवइस्स जवणंसि
णिवइए. तएणं से मागह तिढा हिवइ देवे जवणंसि सर
णिवइयं पासइ २ ता आसूरते रुठे चंमीक्किइ कुविए मि-
सिमिसेसमाणे तिवलिं जिउमिं णिमाळे साहरइ २ ता एवं
वयासी केसणं ओ यस अपब्बिय पब्बिए दुरंत पंत लस्केणे
हिण पुण चाउदसे हिरि सिरि परिवज्जिए जिणं ममं
इमाए एयाणुं-रुवाए दिवा देवहीए दिवाए देवजूइए दि-
वेणं दिवाणु-जावेणं लधाए पत्ताए अजिसमणागयाए जप्पि
अप्पु रसूए जवणंसि सर णिरसरइ तिकहु सिहासणाउ
अप्पुठेइ २ ता जेणेव से णामायंके सरे तेणेव उवागठइ २
ता तं णामायकं सरं गिएहइ २ ता णामाकं अणुप्पवाए
इणामेकं अणुप्पवाय माणस्स इमे एयारुवे अर्वाहिए चिं-
तिए पत्थिए मणोगए संकप्पे सम्मुप्पाज्जिढा उप्पणे खल्लु
ओ जंबुद्वीवे २ ज्ञरहेवासे ज्ञरहेणामंराया चाउरंत चक्रवहीतं
जीय मेयं तीय पच्चुप्पण मणागयाणं मागह तिढ कुमा-

राणं देवाणं राइण सुवत्ताणिय करिएत्ता तं गत्तामिणं अ-
 हंपि जरहसरणो उवत्ताणियं करेमि तिकहु एवं संपेहिइ
 १ ता हारं मज्जं कुंम्लाणिय कमगाणिय तुम्याणिय व-
 त्ताणिय आजरणाणिय सरंच एणामायकं मागहतिहो दगं
 च गेण्हइ १ ता ताए उक्किठाए तुरियाए चवत्ताए चंमाए
 ठेयाए जयणाए उध्धुयाए सिग्घाए दिब्बाए देवगइए वीत्ती-
 वयमाणे १ जेणेव जरहेराया तेणेव उवागबइ १ ता अं-
 तलिखपम्बिणे सखिखाणआय पंचवणाइ वत्ताइं पुवर
 परिहिए करयल परिगहिय दसणहं सिरसावत्तं मत्तए अं-
 जली कहु जरहं रायं जएणं विजयणं वधावेइ १ ता एवं व-
 यासी अन्निजिएणं देवाणुप्पिएहिं केवलकप्पे जरहेवासे
 पुरत्तिमेणं मागह तिब्बमेराएतं अहणं देवाणुप्पियाणं वि-
 सयवासी अहणं देवाणुप्पियाणं आणत्ती किंकरे अहणं
 देवाणुप्पियाणं पुरत्तिमिद्धेणं अंतवाले तंपम्बितुणं देवा-
 णुप्पिया ममं इम एयारुवं पीयंदाण तिकहु हारं मज्जं कुं-
 म्लाणिय कमगाणिय जाव मागह तिब्बोदगं च उवणेइ.
 तएणं से जरहेराया मागहतिब्बकुमारस्स देवस्स इमेयारुवं
 पीयदाणं पम्बिइ १ ता मागहतिब्ब-कुमारंदेवं सकारेइ स-
 म्माणेइता पम्बिसजेइ ॥

अर्थः—त० तेवारे से० ते स० बाण ज० जरत र० राजाए णि०
 मुक्कयुंथकुं खि० उतावहुं डु० बार जोजन सुधी गं० जइने मा० मागध
 ति० तीर्थना हि० अधीपति देवताना ज० जुवनमां णि० पक्कुं त०
 तेवारे से० ते मा० मागध तीर्थना हि० अधीपति दे० देवता पोताना
 ज० जुवनमां स० बाण णि० पक्कुं पा० देखे, देखीने आ० कोपायमान

थयो रु० रुव्योथको चं० क्रोधेकरी आकरो थयो कु० कोप्यो मि० क्रो-
 धरुप अशियो दीपतोथको ति० त्रण सन्न जि० जृङ्गुटीए णि० लीलाटे
 सां० चमावे, चमावीने ए० एम व० कहेवा लाग्यो. के० कोण ठे ज्ञो०
 इति संबोधने. य० ए वाणनो मुक्कणहार अ० अप्रार्थित मरणनो प०
 वंठणहारो, दु० माठा पं० तुष्ठ ल० लक्षणनो धरणहार, हि० हीणपुन्यो
 चा० काली बोली तुटती चउदस अमावाशनो जण्यो, हि० लाज सि०
 शोभा प० रहित, जि० जे पुरुष म० मारी इ० एवी ए ताडश्यरुप प्र-
 त्यक्त दीसती दि० दीव्य दे० देवता संबंधिनी रिद्धि दि० प्रधान दे०
 देवतानी जू० जोती क्रांति दे० देवता संबंधी दि० देवताना अनुजाग
 अने महिमाए करीने ल० लाध्या प० पाम्या अ० जोगतां प्रत्ये सन-
 मुख आवे एवी रिद्धि उपर उण्योतानी आपदाए परनी संपदानो अजि-
 लाविथको मारा ज० जुवनने विषे स० बाण णि० नाखे ठे. ति० एवुं
 कहीने सि० सिंहासनथी अ० उद्यमवंत थको उठे, उठीने जे० जीहां
 से० ते णां० नामांकित (नाम सहित) स० बाण ठे ते० तीहां उ०
 आवे, आवीने तं० ते णां० नामांकित स० बाण गि० ग्रहे, ग्रहीने णा०
 नामना अक्षर अणु० वांचे. हवे नामना अक्षर वांचताथका इ० ए ता-
 डश्यरुप हेवो अ० आत्मांथी उपन्यो अजिप्राय चि० चिंतारुप प० प्रा-
 र्थनारुप म० मनने विषे उपन्यो एवो चिंतारुप सं० संकटप स० सम्यक्
 प्रकारे उ० उपन्यो. ख० निश्चे ज्ञो० इति आमंत्रणे जं० जंबुद्वीप नामा
 द्वीपने विषे ज० जरतक्षेत्रने विषे ज० जरतनामे राजा चाण्चार दिशिना
 अंतनो करणहार च० चक्रवृत्त (चक्रनो धरणहार). तं० ते जणी जी०
 जीत आचार ठे मे० अमारो ती० अतित काले थइ प० वर्तमान काले
 ठे म० अनागत काले थाशे. मा० मागधतिर्थ कु० कुमार दे० देवतानो
 रा० राजा चक्रवृत्तने मु० जेटणुं क० करवानो आचार ठे तं० तेजणी गं०
 जाजं अ० हुं पण; ज० जरत राजाने उ० जेटणुं क० करुं. ति० एम कहीने
 ए० एवुं सम्यक् प्रकारे सं० विचारे, विचारीने हा० हयानो हार मु० मा-
 यानो मुकुट कुं० कुंकल क० कमां तु० बाजुबंध व० देवदुष्य वस्त्र प्रमुख

आ० अनेरां पण शरीरनां आचरण स० ते बाण णा० नामांकित लक्ष्णे
मा० मागध तीर्थनुं द० पाणी राज्यान्निषेक जोग गे० ले, लेइने ता० ते
देवतामां प्रसिद्ध उ० उत्कृष्टी विवहार जोग्य गति तु० मननी उतावली
गति च० कायानी उतावली गति चं० क्रोधे करो जेवी उतावली गति
ढे तेवी ठे० चालवाना गुणमां निपुण ठेक ज० अति वेग गति ए चाले,
उ० शरीरना अवयव कंपावती गति सि० शीघ्र गति दि० प्रधान दे०
देवतानी जंची गति वी० हींमो हींमो एवी उतावली गति करीने आ-
वतोथको जे० जीहां ज० जरत राजा ठे ते० तीहां उ० आवे, आवीने
अं० अधर आकाशे उजो रह्यो थको स० न्हानी घुघरी घमकावतो,
थको पं० पांचवर्णनां व० वस्त्र तथा प० उत्तम प० चीर पहेंयां ठे जेणे
एवो क० करतल (हाथनां तलां) प० परिग्रहित सहित बे हाथना द०
दश नख सि० माथे आवर्तन करीने तथा म० मस्तके अं० अंजली
करीने ज० जरत राजाने ज० जय वि० विजय शब्द करीने व० वधावे,
वधावीने ए० एवुं व० कहे, अ० जीत्यो आज्ञा वश कयों दे० हे देवानु-
प्रीय ! तमे के० केवल कटप सघलुं ज० जरत क्षेत्र पु० पूर्व दिशे मा०
मागध तीर्थनी मे० मर्यादा लगी अ० हुं तमारो विश्वासी दे० हे दे-
वानुप्रीय ! तमारा देशनो वि० वशणहार अ० हुं तमारो आ० आज्ञा-
कारी किं० (शेवक) चाकर लुं. अ० हुं तमारो दे० हे देवानुप्रीय ! पु०
पूर्व दिशाना अं० अंत (ठेमा) नो पालक, पूर्व दिशाना माणसने उ०-
द्रव्यादिकनो निवारणहार लुं. तं० ते माटे वान्छो दे० हे देवानुप्रीय !
म० मारुं ए० एवुं पी० (प्रीतीदान) जेटणुं द्यो. ति० एवुं कहीने
हा० हार म० मुकुट कुं० बे कुंमल क० कमांनी जोमी जा० जावत मा०
मागधतीर्थनुं द० पाणी उ० जेटणुं आपे. त० तेवारे से० ते ज० जरत
राजा मा० मागध ति० तीर्थ कुमारनामे दे० देवतानुं इ० एवुं पी०
प्रीतीदान (जेटणुं) प० ले, लक्ष्णे मा० मागध तीर्थकुमार देवताने स०
वचने करी सत्कारे सम्मा० सन्मान करे, वस्त्रादिके सन्माननीने उ०
उजो थाय प० प्रतिविसर्जे (पोताना स्थानके जवानी आज्ञा दे) .

જાવાર્થ:—હવે જુલ માગધ તીર્થના દેવતાણ વિવાદમાં કોપથી
 જરતમહારાજાને ઇવાં વચન કહ્યાં:—એવો કોણ છે ? મર્ણને કોઈ ન વાન્હે
 તેનો વાંઢણહાર, માઠા લક્ષણનો ધણી, તુટતી ચૌદસ કાલીવોલી અ-
 માવાશ્યાનો જણ્યો, લજ્યા લલિમણ કરીને રહિત.” એ વચન દેવતાણ
 કહ્યાં. ઇવાં વચન વરદામ અને પ્રજાસતીર્થના દેવતાણ પણ કહ્યાં અને
 ઇવાંજ વચન મ્લેહ રાજાણ પણ કહ્યાં, અને તે કેવલી ગણધરે સૂત્રમાં
 ગુંથ્યાં. હે દેવાનુપ્રીય ! તમારે લેખે તો જરત માહારાજા ઇવા હીંણ-પુન્યા
 છે, તેથી દેવતાણ પૂર્વોક્ત વચન કહ્યાં છે, ને ગણધરે સૂત્રમાં ગુંથ્યાં છે.
 તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “એ તો દેવતાણ કોપમાં વચન કહ્યાં છે, અને
 દેવતાની કહેણી ગણધરે સૂત્રમાં ગુંથી છે. એતો અપેક્ષાયે વચન સૂત્રમાં
 ઘાલ્યાં છે, પણ જરત મહારાજા તો મહા જ્ઞાન્યવંત છે.” ત્યારે હે દેવાનુ-
 પ્રીય ! જેમ એ વચન દેવતાણ તથા મ્લેહ દેશના રાજાણ કોપમાં જરત
 માહારાજાને કહ્યાં તેવાં ગણધરે સૂત્રમાં ગુંથ્યાં, પણ જરત માહારાજા
 ઇવા નથી તેમ આર્દ્રકુમારે પણ વિવાદમાં બ્રાહ્મણોને કહ્યું કે, તમારા
 સરખા ધર્મના દેવી તથા હિંસા ધર્મના સ્થાપનહાર મંજારા સરીખાને
 બ્રહ્મ ખોજન દે, તો નારકીમાં જાય. એ આર્દ્રકુમારે વિવાદમાં વચન
 કહ્યાં; તેનું કહેવું ગણધરે સૂત્રમાં ગુંથ્યું છે. એ અપેક્ષાય વચન છે, પણ શ્રી
 તીર્થકરના સાધુનું ઉપદેશીક વચન નથી. અપેક્ષાય હંલખ્યા વિના જે
 અર્થ કરે તેને શ્રી તીર્થકરનો ચોર કહીયે. શાખ સૂત્ર પ્રશ્ન વ્યાકરણના
 શ્રીજા સંવરદ્વારમાં, દસ પ્રકારે સાચ કહ્યું છે. બાર પ્રકારે જાણા, સોલ
 પ્રકારનાં વચન, ત્રણ લિંગ, ત્રણ કાલ, એક વચન, દ્વિવચનાદિક સાત
 વિજ્ઞાતિ, અપેક્ષાય વચન, (નવણિણ) સ્તુતિ વચન, (અવણિય) નિંદ્યા
 વચન, ઇત્યાદિક સોલ પ્રકારનાં વચન હંલખીને પઢી સૂત્રનો અર્થ કરવો.
 (એય અરિહંતાણુણાણ) એવી અરિહંતદેવનો આજ્ઞા છે.

તમે અપેક્ષાય વચન જાણ્યા વિના કહ્યાં છે. ને વલી કહો છો કે
 સૂયગમાંગ સૂત્રમાં કહ્યું છે, કે બ્રાહ્મણોને જમાલ્યાથી નારકીમાં જાય.
 ઇવાં સૂત્રનાં જુલાં નામ લઈ અરિહંતની આજ્ઞાના ચોર કેમ થાઈ તો ?

एवां अपेक्षाय वचन तो सूत्रमां ठामठाम ठे. जेम सकेंद्र अने चमरेंद्र कोणिक राजानी पक्षे आव्या, अने अठार देशना राजा चेमा राजानी पक्षे आव्या, त्यां धर्म स्हाज दीधी (दलइता) कळुं ठे. ए पण इंद्रनुं तथा राजानुं केहेवुं सूत्रमां गुंथुं ठे, ने ए पण अपेक्षाय वचन ठे. वली जगवती सूत्र शतक पहेले, श्री पार्श्वनाथजीना संतानिया काळासवेसी-पुत्र-अणगारे श्री महावीर जगवंतना स्थिवरने कळुं के, तमे सामायक न जाणो, तथा सामायकनो अर्थ पण न जाणो, इत्यादिक आठ प्रश्न पुढया. पठी श्री महावीरजीना स्थिवरे अर्थ बताव्या, तयार पठी काळा-सवेसी-पुत्रे प्रतिबोध पामीने कळुं के, ए वचन में पूर्वे जाण्यां नही, सदह्यां नहिं, प्रतित्यां नहिं, रुचव्यां नहिं, इत्यादिक घणा बोल कह्या. पठी कळुं के, हवे में जाण्यां, सांजळ्यां, सरदह्यां, प्र-तित्यां, रुचव्यां, एम कळुं. हवे जुज ! सामायकादिक आठ बोल जाण्या विना तथा सरदह्या प्रतित्या तथा रुचव्या विना श्री पार्श्व-नाथजीना संतानीया केम कहेवाय ? परंतु ए अपेक्षाय वचन ठे. आ स्थिवरोने एवुं जाणपणुं ठे, एवुं पूर्वे कोइ पासे सांजळ्युं, जाण्युं, सरदह्युं, प्रतित्युं के रोचव्युं नहोतुं; पण ज्यारे स्थिवरे अर्थ कह्यो त्यारे जाण्युं के, आ स्थिवरोने एवुं जाणपणुं ठे. हवे जाण्युं, सरदह्युं, प्रतित्युं अने रुच-व्युं, ए स्थिवरनी अपेक्षाय जेवां काळासवेसीए कह्यां तेवां अपेक्षाय वचन गणधरे सूत्रमां गुंथ्यां. तेम आर्द्धकुमारे पण ज्यारे ब्राह्मणोए गु-रुपणुं जणाव्युं, अने ब्राह्मणोने जमाड्यामां पुन्यनो खंध तथा मोक्षनुं अंग ठे एम जणाव्युं, त्यारे आर्द्धकुमारे तेनी कहेणीनी अपेक्षाए तेनो उत्तर दीधो के, जो एवुं सरदहे तो नारकीमां जाय. ए पण गुरुनी बुद्धे मोक्षने अर्थे दान देवा आश्री ना कही ठे, पण अहोयां अनुकंपादाननो प्रश्न नथी.

वली तेरापंथी कहेठे के “ उत्तराध्ययन सूत्रना चौदमा अध्यय-ननी बारमी गाथायां जगपुरोहीतने पोताना बेटाए कळुं के, ब्राह्मणने जमाडे तो तमतमाए (सातमी नारकीमां) पहुँचे, एम कळुं ठे. ए न्याये अमे गरीब भागता जीखारी तथा ब्राह्मण प्रमुख राब असंजतिने अनु-

कंपा लावीने दान दीधामां पाप कहीये बीए. ” तेनो उत्तर. हे देवानु-
प्रीय ! अहिं तो पहेलां जगुपुरोहीते पोताना बेटाने संजम-तपनी व्या-
घात करवा वास्ते वेदनो मत बताव्यो ठे, तथा घरमां राखवा सारु मि-
थ्यात परुप्युं ठे. ते बापना अजिप्रायनो उत्तर दीधो ठे के, हे पीताजी !
तमे कहुं एम जो सरदहे तो तमतमाए पहोंचे, एम कहुं ठे. तेनी शाख
सुत्र उत्तराध्ययन अध्ययन चौदमानी गाथा ८ थो १२ सुधी. ते पाठः—

अहं तायजं तन्न मुणीणं तेसिं, तवस्स वाघायकरं वया-
सी; इमं वयं वेदं विदो वयंति, जहा न होइ असुणाणं
लोगो. ॥८॥ अहिज्ज वेए परिविस विप्पे, पुत्ते परिठप्प गि-
हंसि जाया; जोज्जाणं जोगे सह इत्थियाहिं, आरणगा
होहि मुणि पसत्था. ॥९॥ सोयगिणा आय गुणिधणेणं,
मोहानिळा पज्जलणा हिणं; संतन्नं जावं परितप्पमाणं,
लाळप्पमाणं बहुहा बहुंच ॥१०॥ पुरोहितं कमसोणं-
णंतं, निमंतयं तंच सुए धणेणं; जहं कम्मं कामगुणेहिं
चेव, कुमारगति पसमिस्सवक्कं ॥ ११ ॥ वेया अहिया न-
हवंति ताणं, जुत्ता दिया नेति तमंतमेणं; जायाय पुत्ता
नहवंति ताणं, कोनामत्ते अणुमन्नेज्ज एयं ॥ १२ ॥

अर्थः—अ० अथ हवे ता० ते पिता त० त्यां (ते अवसरे) मु०
जात्रमुनि ते० तेना त० तपने वा० व्याघातकारी वचन व० बोद्ध्या. इ०
ए व० वचन वे० वेदनां वि० जाण व० कहे ठे. ज० जेम न० न होय
अ० अपुत्रीयाने लो० परलोक (मोक्ष) ॥८॥ अ० ते माटे व० वेद जणो,
प० जेमाको वि० विप्रने, पु० पुत्रने प० स्थापीने गि० घरने विषे जा०
हे पुत्र ! जो० जोगवीने जो० जोग स० इ० स्त्री संघाते जुक्त जोगी
थइने पढी आ० उजाम अटवीमां हो० थाजो मु० मुनी प० प्रशस्त
जला. ॥९॥ सो० पुत्रना वियोगनी चिंताथी उपन्यो जे शोक, ते शोक.

રૂપી અગ્નિ કરી આઠ આત્માના ગુણ જ્ઞાનાદિરૂપો ઇંધણે કરી મોઠ
મોહરૂપી વાયરાથો પઠ પ્રજલ્યો (બલ્યો) અઠ અધિક તેથી સંઠ અનિ-
વૃત્ત જાઠ અંતઃકરણ પઠ સર્વ પ્રકારે બલતોથકો પ્રવર્તે છે, લાઠ અતિશે
વચન બોલતોથકો પ્રવર્તે છે, વઠ અનેક પ્રકારે વઠ ઘણા લાંઘ્ય પાલ્ય
કરતોથકો પ્રવર્તે છે. ॥૧૦॥ પુઠ પુરોહિત તંઠ તે બે કુમારને કઠ અનુક્રમે
કહેતો (દેખારતો) થકો પ્રવર્તે છે. નિઠ આમંત્રતોથકો તંઠ તે સુઠ પુત્રને
ધઠ ધનેકરી જઠ જેમ કહેવાનો પોતાનો જાવ હતો તેમ અનુક્રમે કાઠ
કામજોગના જે ગુણ, તે મનોહર શબ્દાદિકે કરી આમંત્રતો થકો પ્રવર્તે
છે. કુઠ તે બે કુમાર પુરોહિત (તેના મોહાંધ પિતા) પ્રત્યે પઠ વિચારીને
વચન બોલ્યા. ॥ ૧૧ ॥ વેઠ વેદ અઠ જાણ્યાથી નઠ ન થાય તાઠ શરણ,
તથા જુઠ જમાલ્યાથી દિઠ વિપ્રને પહોંચામે તઠ નરકે. જાઠ જન્મેલા
પુઠ પુત્ર નઠ ન થાય તાઠ શરણ. કોઠ કોણ એ તમારું કહ્યું છે તાત !
અઠ માને ? એઠ એ કહ્યું તે. ॥૧૨॥

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! આ પાઠમાં તો પુત્રના તપ સંજમની વ્યા-
ઘાત કરવા તથા તેને ઘરમાં રાખવા વાસ્તે પહેલાંથીજ પીતાએ કહ્યું કે
“હે પુત્ર ! જે વેદના જાણ મોટા રૂપીશ્વર છે તે પણ એમ કહે છે કે,
ઘટલાં કાર્ય કર્યા વિના મોક્ષ ન થાય. ‘અસૂયાળ લોગો’ અપુત્રિયાને
ગતિ નથી. ” એવાં મિથ્યાત-સૂત્રમાં જે વચન કહ્યાં છે, તે વચન પોતાના
પુત્રને સાચાં સદ્દેહાવે છે અને અંગીકાર કરાવે છે.

વલી નવમી ગાથામાં સ્વોટો મિથ્યાત-માર્ગ દેખામે છે કે “હે
પુત્રો ! મોક્ષમાર્ગની બુદ્ધે તમે વેદ જાણો, બ્રાહ્મણોને બ્રહ્મ જોજ થો,
હિંદ સાથે જોગ જોગવો અને પુત્રને ઘરનો જાર સ્થાપો. પઠી મુનીપણું
લઘ્વ વનમાં વિચરવું તે શ્રેષ્ઠ છે, પ્રશંસનીય છે. ” એમ કહ્યું. “ઘટલાં
કાર્ય હે પુત્ર ! તમે કરા. એ કાર્ય મોક્ષનાં સાધક છે. પઠી તમને મુની-
પણું લેવું શ્રેય છે. ઘટલે ઘટલાં કાર્ય કર્યા વિના મુનીપણું લેવું શ્રેય
નથી. ” એવો અગ્નિપ્રાય પિતાએ પુત્રને જણાવ્યો. એ પિતાનું કેહેવું સાં-
જલીને પઠી પુત્ર બોલ્યો કે “હે તાત ! એ કાર્ય સુક્તિનાં અંગ છે અને

ए कार्य कर्माविना मुनिपणुं श्रेय नथी " एवं जे कोइ सद्देहे, तेने मिथ्यात्व लागे, अने ते नारकी जाय तो अटके नही; " एम कह्युं ठे, पण सेहेजे वेद ज्ञाणे तो मिथ्यात न लागे अने नारकी न जाय. वली संसारने हेते अनुकंपा लावीने ब्राह्मणोने जमाके तो मिथ्यात न लागे. अने नारकी न जाय. वली न्हाये धोये धर्म जाणे तो मिथ्यात लागे, पण सहेजे संसारना हेते न्हाये धोये तो मिथ्यात न लागे; कारणके समझष्टि-श्रावक पण न्हाय धोय तो ठे. ते माटे मिथ्यात न लागे अने नारकीमां पण न जाय. हे देवानुप्रीय ! मिथ्यातने कारणे करी मुक्ति-नो हेतु जाणे, ते आश्री बापना कह्याना अग्निप्रायनो उत्तर दीधो ठे. वली इहां तो एम कह्युं ठे के " वेद ज्ञेयाथी त्राण (सरण) नथी, ब्राह्मणोने जमाड्याथी तमतमा पहुँचे, अने जाया पुत्र पण तारवा समर्थ नथी. माटे हे तात ! तमारां वचनने कोण माने ? " एम कह्युं ठे; पण एम नथी कह्युं, के ब्राह्मणोने जमाड्याथी नारकीमां जाय. इहां तो ' पुत्रादियाणंति तमंतमेणं ' एम कह्युं ठे. एं शब्द तो अलंकारवाची ठे, अने तमंतमे नाम मिथ्यात् अंधकारनुं ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन-अध्ययन वीसमानी गाथा. ४५-४६-४७:—

जे लखणं सुविण पञ्जमाणे, निमित्त कोउहल संपगाढे;
कुहेरु विज्ञा सवदार जीवी, न गढइ सरणं तंमिकाले॥४५॥
तमंतमेणं वजसे असिले, सयादुही विप्परिया मुवेइ; संधा-
वइ नरय तिरिखजोणि, मोणं विराहित्तु असादुरुवे॥४६॥
उदेसियं कीयगमं नियागं, नमुंचइ किंचि अणेसणिजं;
अग्गीविवा सब जरकी जवित्ता इउ चुउं गढई कहुपावां॥४७॥

अर्थ:—जे० जे वेशधारी ल० सामुझिके करी शरीरनां लक्षण सु० स्वप्ननो विचार प० लोकनी आगल कहेतो प्रवर्ते, नि० जूमिकंपा-दिक अतितकाल प्रमुखनुं निमित्त जाणे, को० पुत्रादिकने अर्थे स्त्री जरथारने एक पोतीआथी स्नान कराववाने विषे संप्रति आसक्त, कु०

કુમ્ભી આશ્ચર્યકારી વિઠ વિચા મંત્રાદિકે કરી સઠ પાપની ઉપાર્જન કહે
કરી જીઠ જીવે, નઠ તે મંત્રાદિકથી ન પામે સઠ સરણ-મંત્રાદિક આધાર
જુત ન થાય તંઠ અંતકાલને વિષે. ॥ ૪૫ ॥ તઠ અતિ અજ્ઞાનપણે કરી
વઠ ડઢ્ય યતિ (વેશધારી) અઠ શીલ રહિત સઠ સદાય ડુઠ ડુઃખી વિઠ
વિપરીતપણું મુઠ પામે. પરલોકને વિષે સુખ પામવાની આશા હોય તે
ડુઃખ પામે. સંઠ નિરંતર જાય નઠ નરક તિઠ તિર્યંચ જોઠ યોનિને વિષે.
મોઠ ચારિત્ર વિઠ વિરાધીને અઠ અસાધુરૂપ. ॥ ૪૬ ॥ ણઠ આધાકર્મી
કિઠ યતિને અર્થે મુલે લાઢ્યા હોય તે નિઠ નિલ્ય પિંઠ નઠ ન મુકે કિંઠ
કાંઈ પણ અઠ સદોષ અગ્નીઠ અગ્નિની પેરે સઠ સર્વ જઠ જહો જઠ થા
ફેરે ઇં ઇહાંથી ડુઠ ચવીને ગઠ જાય કઠ કરીને પાઠ પાપ કર્મ. ॥ ૪૭ ॥

જાવાર્થ:—હેવે જુઠ ! અનાથીજી મુનોરાજે શ્રેણીક રાજાને પ-
હેલાં તો ડઢ્ય અનાથપણું દેલામ્યું અને પઢો જાવ અનાથપણું દેલા-
મ્યું કે, હે રાજન્ ! સાધુપણું લેશ શુરૂ સંજમ તથા પાંચ માહાવ્રત ન
પાલે, રસનો યદ્ધિ થઈ આધાકર્મ્યાદિક આહાર તથા સ્થનિકની પ્રરૂ-
પણાં કરે, ઘણાંના ઘટમાં મિથ્યાત્વ ઘાલે, પાંચ સુમતિને વિષે જતન ન
કરે, અને ઘણા કાલ સુધી મસ્તક મુંઝાવી તપ નિયમથી જે વ્રટ થાય,
તેને પોલી મુંઝીની ઉપમા દીધી. જેમ પોલી મુંઝીમાં કાંઈ નથી. તેમ
જેવ તો સાધુનો હે, પણ જ્ઞાન, સમકિત અને ચારિત્રરૂપી ધન નથી તેને
ખોટાં નાણાંની (કાચના કટકાની) ઉપમા દીધી. તે અસંજતિથીજો સં-
જતિ નામ ધરાવે એજ મિથ્યાત્વ તેને કાલકુટ વિષ સરખો કહ્યો. તેને
વિપરીત શસ્ત્ર ગ્રહે તેની અને અવિધે વૈતાલનો મંત્ર જપે તેનો ઉપમા
દીધી. ૩૮-થી-૪૪ મી ગાથા સુધીમાં ઘણો અધિકાર હે અને ૪૫ થી
૪૭ મી સુધી તો ઇહાં લખી હે, તેમાં કહ્યું હે કે, વેશધારી યતિ સ્ત્રીપુરુ-
ષનાં લક્ષણ પ્રરૂપે અને સ્વપ્નાનો વિચાર ઇત્યાદિક પ્રરૂપે તેને ૪૬ મી
ગાથામાં અજ્ઞાની, મિથ્યાત્વી અને શીલ (આચાર) રહિત કહ્યો. તે
સદાય સુખથી વિપરીતપણું પામે, પરલોકે સુખ પામવાની આશા હોય
ત્યાં ડુઃખ પામે, અને નિરંતર નર્ક તિર્યંચની યોનિને વિષે જાય. તે

ચારિત્ર વિરાધીને અસાધુરુપ થાય. હવે જુન ! ૪૬ મી ગાથાના પહેલા પદમાં તો અજ્ઞાનપણું તથા મિથ્યાત્વપણું કહ્યું, અને ત્રીજા પદમાં નર્ક તિર્યચની ગતિ કહી. એ ન્યાયે તંમતમે નામ મિથ્યાત્વનું છે.

તેવોરે તેરાપંથી કહે છે કે, હાં તો તંમતમે શબ્દે અજ્ઞાનપણું કહ્યું છે, પણ મિથ્યાત્વ કહ્યું નથી. તેનો ઉત્તર હે દેવાનુપ્રીય ! અજ્ઞાનપણું ને મિથ્યાત્વપણું એ વસ્તુ એકજ છે. જ્યાં અજ્ઞાનપણું ત્યાં નિશ્ચે મિથ્યાત્વ છે, અને જ્યાં જ્ઞાનપણું ત્યાં નિશ્ચે સમકિત છે. સમદ્રષ્ટીમાં જ્ઞાનની નિયમા છે અને મિથ્યાદ્રષ્ટીમાં અજ્ઞાનની નિયમા કહી છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી શતક આઠમે ઉદ્દેશે બીજે. ઇત્યાદિક ઠામઠામ સૂત્રમાં અજ્ઞાન અને મિથ્યાત્વ એકજ કહ્યું છે. વલી ત્રીજા પદમાં નર્ક તિર્યચની ગતિ કહી છે અને ચોથા પદમાં અસાધુરુપ કહ્યા છે, તે પણ મિથ્યાત્વ આશ્રી કહ્યું છે. જે દોષને નિર્દોષ સ્થાપે ને અસાધુપણાનાં કામ કરીને સાધુપણું સદ્દેહાવે, તેને હેતાલીસમી ગાથાના પહેલા પદમાં તંમતમે નામ અજ્ઞાન મિથ્યાત્વ આવે. તેથી ત્રીજા પદમાં નર્ક તિર્યચની ગતિ કહી, અને ચોથા પદમાં અસાધુપણું કહ્યું. વલી વીસમા અધ્યયનમાં કહ્યું છે કે, જે કર્મને વશે દોષ લગાવે પણ સ્થાપના ન કરે અને દોષને દોષ પ્રરુપે, તેને તો નિશિથસૂત્રમાં પ્રાયશ્ચિત્ત કહ્યું છે; તથા તેને વિરાધક સાધુ હોય ગુણવાળે કહીયે; અને તેની ગતિ તો જઘન્ય જવનપતિ-દેવતાની અને હલ્કુટી પેહેલા દેવલોકની કહી. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી શતક પહેલે ઉદ્દેશે બીજે. વલી પચીસમા શતકના ઠઠા તથા સાતમા ઉદ્દેશમાં બે નિયંત્રાને પાંચ ચારિત્રનો વિસ્તાર છે. ત્યાં કહ્યું છે કે, આરાધિક હોય તો ઇંદ્રપણું ૧, સામાનિકપણું ૨, તાયતિસગપણું ૩, કોટવાલપણું ૪, અને અહમિંદ્રપણું ૫, એ પાંચ માંહેલી હરકોઈ પદવી પામે. અને વિરાધિક હોય તો ચાર જાતના દેવતામાં જાય એમ કહ્યું છે.

વલી શ્રી પાર્શ્વનાથજીની ૨૦૬ આર્યાન તથા દ્રૌપદીના લારલા (આગલા) જવમાં સુકુમાલીકા આદિ અનેક સાધપણામાં દોષ લગાવીને દેવતામાં ગયા કહ્યા છે; પણ વિરાધિક સાધુની નર્કતિર્યચની ગતિ

કોઈ ઠેકાણે કહી નથી. સર્વથા જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રથી કુંઠરી. કની પેઠે જે ત્રષ્ટ થાય તેજ નર્કમાં જાય. તેમ ઇહાં ૪૬ મી ગાથાના ત્રીજા પદમાં નારકીની ગતિ કહી. તે દોષને નિર્દોષ સ્થાપે તથા અસં- જમપણાનાં કામ કરીને સાધુપણું સદ્ગુણે તેથી મિથ્યાત્વ લાગે. તે માટે ૪૬ મી ગાથાના પહેલા પદમાં તંમતમે નામ મિથ્યાત્વનું છે અને તેથી ત્રીજા પદમાં નર્કતિર્યંચની ગતિ કહી. વલી નારકોમાં કોણ જાય, તે ૪૬ મી ગાથામાં કહ્યું કે ઉદ્દેશીક મુલનું આણ્યું, નિત્ય પિંડાદિક, ઇ- ષણિક કે અણેષણિક કાંઈ પણ ઠોકે નહીં અને અગ્નિની પરે સર્વજ્ઞ થાય, તે પાપકર્મ કરીને દોષને નિર્દોષ સ્થાપે તે નર્કમાં જાય તે આશ્રી જાણવું. જેમ વીસમા અધ્યયનમાં તંમતમે નામ મિથ્યાત્વનું છે તેમ જૂ- ગુને પુત્રે કહ્યું, તે પણ તંમતમા નામ મિથ્યાત્વ અંધકારનું છે. એ બાપના કહેવાના અજિપ્રાયનો ઉત્તર દીધો છે. વલી તંમતમે શબ્દ પુરુષ લિંગ- વાચી છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર અણુયોગદ્વાર, એકારાન્ત, ઉકારાન્ત અને અકારાન્ત ઇત્યાદિક શબ્દ પુરુષલિંગ વાચી કહ્યા છે. એ ન્યાયે તંમતમે શબ્દમાં એકાર અંતમાં છે. અને ઇં અલંકાર વાચી છે. એ ન્યાયે તંમતમે શબ્દ પુરુષલિંગ વાચી છે, અને નારકી તો સ્ત્રીલિંગ વાચી છે. પાઠમાં પુરુષ- લિંગ વાચી શબ્દનો સ્ત્રીલિંગ વાચી અર્થ શીરીતે થાય ? તે કાહ્યા હો તે વિચારી જોજો. ત્રણ લિંગ જાણીને પઠી અર્થ કરવાની જગવંતની આજ્ઞા છે. ત્રણ લિંગ જાણ્યા વિના અર્થ કરે તે જગવંતની આજ્ઞા બા- હાર છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર પ્રશ્નવ્યાકરણના વીજા સંવરદ્વારમાં. તમે મતના લોધે તંમતમે શબ્દ પાઠમાં પુરુષલિંગ વાચી છે તેનો નારકી એવો સ્ત્રીલિંગ વાચી અર્થ કરો હો, તે ઘણું અયુક્ત છે.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ કોઈક ઉત્તરાધ્યયનના ટિપ્પણમાં જા. હાણેને જમાડ્યા નારકી જાય એવો અર્થ લખ્યો છે. તેથી અમે કહીએ ઢીએ. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! અર્થ તો ઠગ્ગસ્થ આચાર્યના મનમાં જેમ જાણ્યા તેમ લખ્યા છે. યથા પાયચંદસુરીજીએ, ધર્મસીંહજીએ, સતસા- ગરજીએ, દોલતસાગરજીએ, અન્નયદેવસૂરીજીએ અને લક્ષ્મીવલ્લભજીએ

કોઈક પાઠની ટીકા તથા અર્થ જુદી જુદી રીતે કર્યા છે. ઘણા સૂત્રપાઠના અર્થ અને ટીકા તો સર્વ આચાર્યોએ કર્યાનો પરમાર્થ એક સરખો મળે છે, પણ કોઈક પાઠના અર્થ અને ટીકામાં પરમાર્થ ન્યારો છે. હવે તમે કયા આચાર્યના કર્યા અર્થ પ્રમાણ કરોઢો તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ દસ પૂર્વધારીના કર્યા અર્થ તો સર્વ પ્રમાણમાં છે, અને વીજા અર્થ તો હમણા થોડા કાલના કર્યા છે. તે આચાર્યોને પૂર્વનું જ્ઞાન નહોતું, પણ તે અર્થ મુલ સૂત્રના પાઠ સાથે મળે, અને કેવલીનાં વચન સાથે મેલવતાં વિરુદ્ધ ન પડે તો પ્રમાણ છે. બાકી પોતપોતાના મતના લીધે મનમાં જેમ જાણ્યા તેમ કર્યા, તે પ્રમાણમાં નથી. જો કેવલીનાં વચનથી મળે તો પ્રમાણ છે.” તેનો ઉત્તર,

ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! ઋગુ પ્રોહિતને બેઠે બ્રાહ્મણોને જમાડ્યાથી તંમતમા પહોંચાને કહ્યું, તેનો અર્થ તંમતમે શબ્દે નારકીમાં જાય. એ અર્થ તમે મતના લીધે પ્રમાણ કેમ કરો ઢો ? કેમકે ત્યાં તો જો ગુરુની બુદ્ધે મોકને હેતે જાણે તો મિથ્યાત્વ અંધકારમાં પડે, એજ અર્થ સાચો છે. વલી તમે કહો ઢો કે, બ્રાહ્મણોને જમાડ્યાથી નારકીમાં જાય ત્યારે અમે તમને પુઢીએ ઢીયે કે, તંમતમે નામ કહ નારકોનું છે ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, સાતમી નારકીનું નામ તંમતમા છે. ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! પરદેશી રાજાએ પોણા બે હજાર ગામના હાંસલનું, માગતા ઝીલારી તથા બ્રાહ્મણાદિકને દાનશાલા મંજાવો દાન દીધું, એમ રાયપશ્રેણી સૂત્રમાં કહ્યું છે. એ તમારે લેખે પ્રદેશી રાજા પણ સાતમી નારકીમાં ગયો જોડે. વલી અનેક શ્રાવકો જે અઝંગદારે દાન દીધા કહ્યા છે. તે સર્વ તમારી કહેણીને લેખે સાતમી નારકીમાં ગયા જોડે. વલી તમારા શ્રાવક ન્યાતી, ગોત્રી, અસંજતિ, અવૃતિ છે તેને જમાડે છે, ગાય જેસ પ્રમુખ તિર્યચ અસંજતિ અવૃતિ છે તેને પોષે છે, તથા માગતા ઝિલારી બ્રાહ્મણાદિકને અંતકાલમાં પેટીયાદિક દાન દે છે. તે સર્વ દાન દેવાવાલા તમારા શ્રાવક તમારો સદાહને લેખે તો સાતમી નારકીમાં જુપા જોડે. તેવારે સર્પ બીલમાં (દરમાં) બસતો સીધો થાય તેની પરે

तेरापंथी खीसाणा (शरभींदा) यइने कहे के, गुरुनी बुद्धे मोक्षनो हेतु (धर्म पुन्य) जाणीने आपे तो नारकीमां जाय, अने संसारनो हेतु जाणीने आपे तो पण पाप तो लागे, पण सातमी नारकीमां न जाय. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! तमारी कहेणीने लेखे जिनमार्गीं तो धर्म पुन्य न जाणे, पण मिथ्यात्वी पहेला गुणठाणाना धणी तो, सर्व मागता जी-खारी अने गरीब ब्राह्मणोने दान दीधामां धर्म पुन्य अने मोक्षनो हेतु जाणे ठे, ते सर्व तमारी श्रद्धानी कहेणीने लेखे तो सातमी नर्कमां जवा जोइए; केमके तमे कहो ठो के “सूत्रमां केवलीए कछुं ठे के, ब्राह्मणोने जमाड्यामां धर्म पुन्य जाणे तो सातमी नारकी (तंमतमा) मां जाय.” त्यारे केवलीनां वचन सत्य ठे, संदेह जुठ नथी. ब्राह्मणोने तथा असं-जति अवृत्तिने दान दीधामां सर्व मिथ्यात्वी धर्म पुन्य जाणे ठे. ते सर्व तो तमारी कहेणीने लेखे सातमीए जाशे. हवे ठ नारकी खाली रही, तेमां तमारा साध श्रावक कोण जाशे ते कहो.

अहो देवानुप्रीय ! “ब्राह्मणोने जमाड्याथी (तंमतमा) सातमी नारकीए जाय. एवा जुठा अर्थ करीने अणसमजु जीवोना घटमां घोचा केम घालो ठो ? सूत्रमां वासुदेव चक्रवर्ती राज्य-पट्टिमां मरे, तेनी पण सात नारकीनी समचय गति कही; पण एक सातमीमांज जाय एवुं कछुं नथी. सिंह मछादिक हिंसक जीव समचय नारकीमां जाए कछुं, पण एक सातमीमांज जाय एवुं कछुं नथी. वली नारकीमां जवानां चार कारण महा आरंजादिक समचय कछां. तेनी शाख सूत्र-ठाणायांग ठाणे चोथे. वली जगवती आदि बत्रीश सूत्रमां एवुं क्यांय पण कछुं नथी, के फलाणुं पाप कर्याथी सातमीमांज जाय. त्यारे ब्राह्मणोने जमाड्यां तंमतमा सातमीमांज जाय, एवुं एका-न्त वचन केवली केम कहे ? काह्या हो ते वीचारी जोजो. इहां तो जृगुप्रोहिते पेहेलां पोताना वेटाने वेदनो मत, तथा ब्राह्मणोने जमा-ड्यामां मोक्षनो हेतु तथा गुरुनी बुद्धीपणुं जणाव्युं ठे. ते बापना के-हेवाना अग्निप्रायनो उत्तर दोधो के, तमे कहोठो तेम सदहे तो तंमतमे

નામ મિથ્યાત્વ અંધકારમાં પડે. વલી બ્રાહ્મણોને જમાડ્યાં નારકીમાં જાય, એવું વિવાદવચનમાં પાપને કહે તોપણ ગ્રહસ્થનું વચન પ્રમાણમાં નથી; અને સૂત્રમાં તો ગણધરે બાપ બેટાની કહેણીની અપેક્ષાનાં વચન ગુંથ્યાં છે. તે વિવાદવચન અને અપેક્ષાય વચનનો ઉત્તર. આર્ડકુમારની ચરચામાં લખ્યા છે. તે રીતે જાણવા. વલી આર્ડકુમારને તો બ્રાહ્મણોએ તથા જૈનના બેટાને જૈન-પ્રોહીતે પહેલાં જીન-ધર્મથી દિક્ષાથી પ્રણામ ઉતારવા વાસ્તે (વેદનો મત) મિથ્યાત્વપણું સ્થાપ્યું છે, અને બ્રાહ્મણોનું ગુરુપણું જણાવ્યું છે. તથા બ્રહ્મજોજનમાં પુન્યનો સંધ, મોક્ષનો હેતુ, જાણી જિનધર્મ નિષેધો છે. તેથી આર્ડકુમારે અને જૈનપ્રોહિતના બેટાએ બ્રાહ્મણોને જીનમતના દ્રેષી જાણીને કહ્યું કે, તમે કહો છો તેમ સદ-હીને બ્રાહ્મણોને જો જમાડે તો તંમતમા (મિથ્યાત્વ અંધકાર) માં પહોંચે અને નારકીમાં જાય; એવું વિવાદમાં વચન કહ્યું; પણ તે ગ્રહ-સ્થનું વિવાદ વચન પ્રમાણમાં નથી. કેવલી સુનીરાજનું ઉપદેશીક વચન નીસ્પૃહિપણનું નથી. નીસ્પૃહિપણે ઉપદેશ વચન તો નમિરાજ રૂપી ઉત્તરાધ્યયન સૂત્રના નવમા અધ્યયનમાં કહ્યાં છે. ઇંડ્રે બ્રાહ્મણનું રૂપ બનાવીને નમિરાજનાં સમકિતના પારખા નિમિત્તે પ્રશ્ન પુછ્યા. તે બ્રાહ્મણને જમાડ્યા વિષેનો નમિરાજ રૂપી ઉત્તર દીધો. તે પાઠ:—

જઈતા વિઝલે જન્ને, જોઈતાં સમણ માહણે;

જુઘાય જિઠાય, તંત્ર ગહસિ સ્વતિયા ॥ ૩૮ ॥

એય મઠં નિસામિત્તા, હેંત્ર કારણ ચોઈત્ર;

તંત્ર નમિરાય રિસિ, દેવિંદો ઇણ મબંવી ॥ ૩૯ ॥

જોસહસ્સં સેહસ્સાણં, માસે માસે ગવંદણ;

તસ્સાવિ સંજમો સેત્ર, અદિંતસ્સ વિ કિંચણં ॥ ૪૦ ॥

અર્થ:—જ૦ જો વિ૦ ધણા વિસ્તીર્ણ જ૦ યજ્ઞ જો૦ જમાડીને સ૦ શાક્યાદિક શ્રમણ મા૦ બ્રાહ્મણને દ૦ (ગાયાદિક સુવર્ણાદિક દાન)

दक्षणा दइने जु० मनोइ काम जोग जोगवीने जि० यइ करीने त०
 त्यार पढी ग० जाजे तुं ख० हे कत्रीराजा ! ३० ए० ए म० पूर्वोक्त अर्थ
 नि० सांजलोने हे० जे जे सुखकारी अहिंसादिक जेम धर्म तेम जोगा-
 दिक जाणवा. इत्यादिक हेतु का० कारणे चो० प्रेर्याथका त० तेवार
 पढी न० नमिराज रुषी दे० शकेंद्र प्रत्ये इ० एम म० बोढ्या. ३९.
 जो० जे कोइ स० दसलाख मा० मासमास प्रत्ये ग० गायनुं दान दे त०
 एवा दातार होय तेने पण सं० संयम श्रेय होय. अ० (गायदिक)
 अणदेता होय तेने अथवा किं० थोकुं पण न देतो होय तेने पण
 संजम जलो. ॥ ४० ॥

जावार्थः—हवे जु० ! इहांतो इंद्रे समकितनुं पारखु करवा वास्ते
 प्रश्न पुढ्या के, “ हे ! नमीराय ! तमे मोटा यइ करीने, ब्राह्मणोने
 श्रमण शाक्यादिकने जमाकीने, दक्षणा दइने, अने मनोइ जोग जो-
 गवीने पढी दिक्षा लेजो. ” तेवारे नमिराज रुषीश्वरे कछुं के हे इंद्र !
 दस लाख गायो महीने महीने दान दे, तेने पण संजम श्रेय ठे, अने
 किंचांत मात्र दान न दे, तेने पण संजम श्रेय ठे. ए जु० ! दानना देण-
 हारने अने अणदेणहारने बन्नेने संजम श्रेय (जलो) कह्यो; पण ब्राह्म-
 णोने दान देवुं निषेध्युं नथी. ए नमीराज रुषीनुं वचन श्री केवलीनीपरे
 निस्पृहीपणानुं ठे. हवे जु० ! जो जीनमार्गमां केवलज्ञानीए असंजति,
 अव्रति अने ब्राह्मणोने दान दीधामां सूत्रमां कोइ ठेकाणे पाप कछुं
 होत तो, नमिराजरुषो एम कहेता के “ हे इंद्रे ! हुं तो असंजति अ-
 व्रति अने ब्राह्मणोने दान देवामां पाप तथा नारकीनुं कारण जाणुं ठुं ”
 पण एम नथी कछुं. केमके तमारा सरखी श्रद्धा नमीरायनी होत तो
 निषेधता, पण तेमनी तमारा सरखी श्रद्धा नहोती; तेथी तेमणे नि-
 स्पृहीपणे वचन कछुं. ते केवलज्ञानी गणधरे सूत्रमां गुंथ्युं, ते वचन
 प्रमाण ठे, पण आर्द्धकुमारनां तथा नृगुणा बेटानां विवाद वचन प्रमा-
 णमां नथी. वली अही तो ब्राह्मण गुरुनी बुद्धे पुजावे ठे, तथा गुरुनी
 बुद्धे (मोक्षने हेते) दान ले ठे, तेने धर्मना छेपी जाणी गुरुबुद्धे जमा-

ड्यामां पाप, मिथ्यात्व अने नर्कनुं कारण कछुं; पण मागता चीखारी तथा दुर्बलने मरता देखी, अनुकंपा लावीने दान दे, तेमां तो आर्द्र-कुमारे तथा नृगुप्रोदितना पुत्रोए पण पाप कछुं नथी; वास्ते ए अनुकंपा दाननो प्रश्न नथो.

तेवारे तेरापंथी कहेडे के “ मागता चीखारीने अनुकंपा लावीने दान देवामां लगार मात्र पुन्य होय तो, आणंद श्रावके असंजतिने दान देवानां पचखाण केम कर्या ? एवो अजिगृह केम लीधो ? ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! आणंद श्रावके मागता चीखारीने अनुकंपा आणीने दान देवाना पचखाण नथी कर्या. बलके आणंद श्रावके तो अनुकंपा दान दीधुं संजवे डे; कारण के तुंगियानगरी प्रमुखना श्रावकोना घणा गुण वखाण्या. ते मध्ये अजंगद्वारे दान देता कह्या. अने “ विठमिय प-उरन्नतपाणा ” ज्ञात पाणी खाधा पढी बचे ते बाहार नाखे डे, एवा गुण वखाण्या. वली सुयगरांग सूत्रना बीजा श्रुतकंधमां समचय श्राव-कना गुण (विरद) वखाण्या, त्यां पण अजंगद्वार वखाण्यो डे. ते स-मचय श्रावकोमां आणंद श्रावक पण जेलो डे. ते आणंद श्रावकने पण अजंगद्वार डे. ते मोटे अनाथ दुर्बलने तो आणंद श्रावक दान देडे; पण “ अन्यतिथी, मिथ्यात्व मार्गना स्वामी, जिनमार्गना छेपी अने तथारूप प्राखंभीने दान दडं नही ” एवो सातमा उपाशकदशांगना पहेला अ-ध्ययनमां अजिग्रह लीधो डे. ते पाठः—

तएणं से आणंदे गाहावइ समणस्स जगवज्ज महावीरस्स
अंतिए पंचाणु-वतियं सत्तसिस्का वइयं डुवालस्स विहं
सावय धम्मं पम्वजती ९ समणं जगवं महावीरं वंदंति
नमंसंति एवं वयासिः-नो खलु मे जंते कप्पइ अजप्पज्जिइ
अणउत्तियावा अणउत्तिय देवयाणीवा अणउत्तिय परि-
गृहियाणिवा चेइयाइ वंदित्तएवा एमंसित्तएवा. पुर्वि अ-

एलवत्तेणं आलवित्तएवा संलवित्तएवा; तेसिं असणंवा
 ४ दाजवा अणुप्पदाजवा एणह रायाजिजगेणं गणाजिज-
 गेणं बलाजिजगेणं देवाजिजगेणं गुरुनिग्गहेणं वित्तिकं-
 तारेणं; कप्पति मे समणे निग्गंथे फासु एसणिजेणं अ-
 सणपाणं खाइमं साइमेणं वल्ल पणिग्गह कंबल पायपुठ-
 णेणं पिठ फलग सेज्या संधारणं उसह जेसज्जेणं पणि-
 दाजे माणस्स विहरित्तते तिक . ॥

अर्थः—त० तेवारे से० ते आ० आणंद गा० गाथापति स० श्रमण
 जगवंत म० महावीर स्वामीनी अं० समिपे सर्व विचार सांजलीने पं०
 पांच अणुव्रत स० सात शिक्षावृत्त (समकित पूर्वक) दु० बार वि० प्रकारे
 सा० श्रावकनो ध० धर्म प० अंगोकार करे, करीने स० श्रमण जगवंत
 श्री माहावीर स्वामीने वं० वचने करीने वांदे न० मस्तके करीने नम-
 स्कार करे, वांदी नमस्कार करीने ए० एम व० कहे:-नो० नहिं ख० निश्चे
 मे० मुजने जं० हे जगवंत ! क० कट्टे अ० आज पढी (समकित पाम्या
 पढी) अ० अन्यतिथीना साधु, गुरु, शाक्यादिक योगी, संन्यासि, अन्य-
 लिंगीना साधु अण० अन्यतिथी संबंधीया देव जैन तिर्थकर टाली हरि-
 हरादिक देवता अ० अन्यतिथी संग्रह्या जैनमतिना साधु चे० अरिहं-
 तनी आज्ञा विना निकळ्या जमाली प्रमुख निनवादिक अव्यक्त तथा
 एकल विहारी उसन्नादिक पांच जेदे गुण रहित ढीला पासत्थाने वं०
 वांदवा ए० नमस्कार करवो पु० पहेला अ० अणबोलतां प्रत्ये आ०
 बोलाववा, सं० तेणे बोलाव्या पढी पण बारवार संज्ञापण करवुं ते परि-
 ब्राज्याकादिकने धर्म निमित्ते (कर्म क्यने हेतुए) वांदवा, पुजवा, पंचांग
 प्रणाम के नमस्कार करवा न कट्टे. ते० तेने पूर्वोक्त रीते धर्म पुन्य अर्थे
 अ० असन, पान, खादिम, सादिम ए चार जातनो आहार दा० देवो अ०
 परतिथीने बारवार देवो ते मुजने न कट्टे; ए० पण एटवुं विशेष कार-
 तीक शेषनी पेरे रा० राजादिकना आग्रहथी देउं तो ग० ज्ञातीनां प्र-

वशपणे करीने देउं तो, वण्वलात्कारे मनुष्यादिकने जोरे देउं तो, देण्देव-
तादिकना कारणे. जुतावेष्टितपणे देउं तो, गुण गुरु, माता, पितादिकना
आग्रहणी देउं तो अने विण अटवी अथवा दुर्जिह्वादि कारणे देउं तो
व्रत न जागे. ए ठ आगार. हवे कण कटपे मेण मुजने सण श्रमण साधु
निण निर्ग्रथने फाण प्रासुक एण ४२ दोष रहित अण अन्न पाण पाणी
(आकादिकनुं) खाण खादिम (फलादिक) साण स्वादिम (मुखवास
सर्वांगादिक) वण वस्त्र पण पात्र कण कांबली पाण पायपुठणुं
(रजोहरणादिक) पीण पाटीजं फण पुठनुं पाटीजं सेण उपाश्रय संण
संथारो (दर्ज त्रणां पराळादिकनो साथरो) उण रोगापहारी औषध जेण
जेषज पथ्य प्रमुख साधुने योग्य ग्राह्य वस्तु धर्म वृत्तिकारी निर्जरा
(मोक्ष) ने अर्थे साधु प्रत्ये पण प्रतिज्ञाजतो थको विण विचरुं तिण
एम कहे. एवो आणंद श्रावके अज्जिग्रह लोधो ठे.

भावार्थः—हवे जुळ ! इहां तो “नोकप्पइ अजप्पजइए,” एटले
आज पहेलां मिथ्यात्वपणामां मुजने कटपता हता, (ए काम करतो
हतो):-अन्यतिथीने (सामी सन्यासि तापसादिकने) १. अन्यतिथीना
देवने (ब्रह्मा विश्व महेश्वरादिकने) २ अने अन्यतिथीए ग्रह्या जैनमतिना
चैत्यने (जैनमतीना साधु अन्यतिथीना जेला थया तेने) ३, ए त्रणेने आज
पहेलां वंदणा नमस्कार करतो हतो, विना बोलाव्यां बोलावतो हतो, वारं-
वार बोलावतो हतो, अलाप सलाप करतो हतो, असनादि चार अहार देतो
हतो, तथा देवरावतो हतो ते हवे पढी वांडु नही, नमस्कार करुं नहि, पहेलां
बोलावुं नही, वारंवार बोलावुं नही, अलापसलाप करुं नही, अने अस-
नादिक चार अहार देउं नही, देवरावुं नही एवो अज्जिग्रह लोधो. हवे
तमे ज्ञानदृष्टी दशने जुळ के आज पहेलां मिथ्यात्वपणामां आणंदजी
श्रावक मागता जीखारीने वांदता हता, नमस्कार करता हता? के तथा-
रुप अन्यतिथीने (मिथ्यात्वना स्वामीने) गुरु करीने मानता हता अने
वंदणा नमस्कार करता हता? हवे श्रावकनां व्रत अंगिकार कर्या पहेलां,
जेने वंदणा नमस्कार करता हता तेनेज वंदणा नमस्कार आज पढी

કરવા ઢોડ્યા; તથા જેને પહેલાં બોલાવતા હતા તેનેજ બોલાવવું ઢોક્યું, અણાપસલાપ કરવો ઢોડ્યો, તથા અસનાદિક ચાર અહાર દેતા ઇત્યાદિ પૂર્વે કરતા, તે હવે ઢોડ્યા. વલી એવા અન્યતિર્થીને દાન દેવું પડે તો ઢ કારણે આગાર છે. તે ‘રાયાજિજગેણ’ ઇત્યાદિક ઢ કારણમાં ‘વિત્તિકંતારેણ’ એવો પાઠ છે. એ પાઠનો અર્થ એમ છે કે, હું અનાથ ડુર્બલને (કંતાર) અટવીને વિષે ડુર્નિદ્ધાદિ કારણે દાન દેજું હું, તેમાં જો કોઈ અન્યતિર્થી ક્રુધાતૃષાતુર પીરુષ વ્યાસ થકો આવી, માગતાની પરે માગીને લઈ જાય તો દેવાનો આગાર છે. એટલે માગતા જિજ્ઞુકને આણંદ શ્રાવક પણ દાન દે છે. એ લેખે અન્યતિર્થી અન્યમતના સ્વામીને પણ અનુકંપા આણીને તો દાન દે છે; પણ ગુરુની બુદ્ધે નથો દેતા.

વલી માગતા જિજ્ઞારી તથા અસંજતિને દાન દેવાનાં પચ્ચાણ કર્યાં હોય તો, ઢ ઢીંમીના આગારનું શું કામ છે? માગતા જિજ્ઞારીને વાસ્તે કાંઈ રાજા, ન્યાતીલા, માતા, પિતા, બલવંત, દેવતા, જબરાઈ કરીને કહે કે, તમે એને દાન દ્યો? અર્થાત્ નજ કહે. એ તો રાજાદિક તથા-રુપ અન્યતિર્થીને ગુરુ કરીને માને છે, તેને વાસ્તે જબરાઈ કરીને પણ કહે કે, “અમારા ગુરુને વંદણા નમસ્કાર કરો, દાન દ્યો.” એમ જબરાઈ કરીને રાજાદિક કહે તો અન્યતિર્થીના મતના માલેકને (મિથ્યાત્વીને) વંદણા નમસ્કાર કરવાનો અને દાનાદિક દેવાનો આગાર છે. એ પાંચ તો જબરાઈપણાના આગાર છે, અને ઢવો અનુકંપા આશ્રો આગાર છે કે, એજ અન્યતિર્થી-મતનો-સ્વામી ડુર્નિદ્ધાદિ કારણે અટવીને વિષે ડુર્બલપણે માગે તો દાન દેવાનો આગાર છે. એ લેખે અનુકંપા દાનનો કરણી તો આણંદ શ્રાવક કરે છે, પણ “અન્યતિર્થી-મતના-સ્વામી ધર્મના ઢેષી છે તેને આપું નહીં” એવો આણંદ શ્રાવકે અજિગ્રહ લોધો છે; પણ આણંદ શ્રાવકને કાંઈ એવું પચ્ચાણ નથો કે “હું અસંજતિને આપું નહીં.” વાસ્તે અસંજતિ અને અન્યતિર્થીમાં ઘણો ફેર છે. અન્યતિર્થી તો ૩૬૩ પાંચ મતના દેશ્વરુણહારા, જૈનમાર્ગના ઢેષી, નિંદક છે. તેને આપતાં ચાંદતાં અણાપસલાપ કરતાં જૈનમાર્ગને લઘુતા લાગે, પાંચમમાર્ગ દીપે

અને લોક પણ એમ જાણે કે, આણંદ શ્રાવક એવા માહ્યા ઠતાં-પાલંકી-ને માને છે, ત્યારે એ પણ કાંઈક શ્રાવકને વંદનોક પુજનોક દિસે છે. એમ ઘણા જીવોને શંકા પડે તે માટે અન્યતિર્થીને વાંદવા, બોલાવવા અને આહારાદિક દેવા, એ ત્રણ વાનાં મુક્યાં છે. વલી જો આણંદ શ્રાવકે સર્વથા પ્રકારે દાન દેવું ઠોરું હોય તો ‘અન્યતિર્થી’ એવો પાઠ ન જોડે, પણ અસંજતિ, અવૃત્તિને દાન દડું નહીં એવો પાઠ જોડે. તેમાં જીજ્ઞાસુ પણ જોઈ શકે, પણ એવો પાઠ નથી. હવે જેવો આણંદ શ્રાવકનો આચાર હતો, તેવો ૧ લાખ ૫૫ હજાર સર્વ શ્રાવકનો એજ આચાર હતો. અન્યતિર્થીના ત્રણ બોલ સર્વને કરવા ન કલ્પે. એ ત્રણ બોલ તો સર્વ શ્રાવક ટાલે છે. તે અન્યતિર્થી મિથ્યાત્વના સ્વામી આશ્રી છે, પણ માગતા જીજ્ઞાસુ તથા દુર્બલને અનુકંપા દાન આપે, તે તો પાંચમા ગુણઠાણની કરણી છે.

વલી તેરાપંથી કહે છે કે, માગતા જીજ્ઞાસુ દુર્બલને, અન્યતિર્થી નહીં ત્યારે શું સ્વતિર્થી ગણશે ? તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સાધુ શ્રાવક વિના સર્વ અન્યતિર્થી છે, પાંચ સ્થાવર પણ અન્યતિર્થી છે, ધાનના દાણા પણ અન્યતિર્થી છે, અને વેદાદિક જીવ પણ અન્યતિર્થી છે, પણ જે ગામમાં ઘણા અન્યતિર્થી પાલંકી ન હોય ત્યાં સાધુ એ ચોમાસું રહેવું કહ્યું છે. હવે જો ત્યાં ધાનના કણ કોરુ બે કોરુ હોય તો શું ? કોરુ બે કોરુ અન્યતિર્થી કહેવાશે ? હે દેવાનુપ્રીય ! દાણા પ્રમુખ પાંચ સ્થાવર, વેદાદિક, રાંક જીજ્ઞાસુ, સર્વ અન્યતિર્થી છે, પણ આણંદ શ્રાવકે પચ્ચયા તેજ અન્યતિર્થી ષટ્ દર્શનના ધણો ગણો. જે વાંદવા જોઈ લોકીકમાં કહેવાય છે તેને વાંદુ નહીં, બતલાવું નહીં, મિથ્યાત્વમાં એ કામ કરતો હતો તે આજ પઠી કરું નહીં. મિથ્યાત્વો હતા તેવારે જીજ્ઞાસુને તો વાંદતા નહોતા. તે માહ્યા હો તે વિચારો જોજો. વલી માગતા જીજ્ઞાસુ આદિ સર્વને અન્યતિર્થી જોઈ ગણાને દાન દેવું નિષેધે, તેને પુઠવું કે, નિશિથ સૂત્રમાં સાધુને કહ્યું છે કે, અન્યતિર્થી વા રૂઢી સ્થનો સાથે વિહાર કરે, ગોચરી જાય તથા તેના જેલો એક જગ્યામાં

रहे तो मासिक प्रायश्चित्त आवे कह्युं. वली आचारांगादिक अनेक सूत्रोंमां ठाम ठाम अन्यतिथीना जेला रहेवुं तथा अलाप सलाप करवो धज्यों ठे. हवे तमे तो पांच स्थावर शुद्धम बादर, त्रण विगलेंद्रि, माखी मछर, चीनी, कंवेली (होलो), प्रमुख सर्व अन्यतिथीं गणोढो, अने साध आवक टांली सर्व अन्यतिथींज ठे, अने प्रजुए तो एकज रात अन्यतिथीं जेला रहे तो चोमासी प्रायश्चित्त कह्युं ठे. हवे तमे सदाय जाव जीव सुधी जाणी जाणोने अन्यतिथीं जेला रहोढो. पांच स्थावर शुद्धम बादर सर्व जीवने अन्यतिथीं मानोढो. त्यारे तमारी श्रद्धाने देखे तमारा साधुजमां साधपणुं ठे के नही ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ ए तो ३६३ पार्वकी अन्यतिथीं ठे. तेनी संगत कीधे समकितमां शंका पने, ने अलाप सलाप वधे ते आश्री कह्युं ठे; पण सर्व जीव अन्यतिथीं ठे ते आश्री नथी कह्युं. ” त्यारे हे देवानुप्रीय ! आणंद आवके पण ३६३ पाखंकी, अन्यतिथीं, मिथ्यात्वना स्वामी, तेने वंदणा नमस्कार करवानो तथा आहारादिक देवानो अजिग्रह लीधो ठे; पण मागता जीखारी आदि सर्व अन्यतिथीं ठे, तेने अनुकंपा आणीने दान देवानो (नियम) अजिग्रह नथी लीधो. ए जगवती सूत्रना त्रीजा पाठनो, आर्द्रकुमारनो, तृगुना बेटानो अने आणंद आवकनो, ए चारे आलावानो परमार्थ एकज ठे. एतो सर्व अन्यतिथीं, ब्राह्मणो, मिथ्यात्व मतना मालोक, ते आश्री ठे; कारणके तेने आवक दान आपे तो मिथ्यात्व लागे, परपाखंकोनो सांसतो परचो लागे अने अलाप सलाप वधे तेथी तेनो निषेध कयो; पण रांक, मागता जीखारी अने दुर्बलने मरता देखीने अनुकंपा शुजजोग आणीने दान देतेमां पाप कया सूत्रमां कह्युं ठे ते बतावो. तेवारे तेरापंथी कहेठे के “ मागता जीखारी प्रमुखने अनुकंपा आणीने नंदनमणीयारे दान दीधुं तेथी देरुको थयो. ” एवा सादृश्य अनार्य वचन बोले ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ज्ञाता सूत्रमां नंदनमणीयारनो अधिकार ठे, त्यां तो एवो पाठ के अर्थ नथी के, ते दान दीधायी देरुको थयो. तमे कया

સૂત્રના પાઠાર્થથી કહો ઢો તે બતાવો. જો દાન દીધાર્થી દેરુકાપણું પામે તો પ્રદેશીરાજા પ્રમુખ ઘણા શ્રાવક દાનના દેણહારા, સર્વ દાનના દાતાર, એવી અશુભ ગતિ પામ્યા જોડે. વલ્લી તમારા શ્રાવક પણ સંસારને હેતે દાન દેહે, અંતકાલે પેટીઆ પ્રમુખ (દાન) આપેહે, અને અંતકાલે કુતરાને લાકુ નાલે હે, તે તમારી શ્રદ્ધાની કેહેણીને લેલે તમારા શ્રાવક દાનના દેણહારા સર્વ દેરુકા થાશે અને એવો અશુભ ગતી પામશે. હે દેવાનુપ્રીય ! મતના લીધે એવાં અસત્ય વચન કેમ બોલોઢો ? એ નંદનમણીયાર દાન દીધાર્થી દેરુકાપણું નથી પામ્યો. એતો મૂલથીજ સાક્ષાત્ મુક્તિમાર્ગ મુકીને, મિથ્યાત્વીર્ણની સંગત કીધી; મિથ્યાત્વી થયો, જૈન માર્ગ ઉત્થાપ્યો અને પઠી મિથ્યાત્વપણું જાણ્યું. તેને મુક્તિનો હેતુ જાણ્યો તેથી દેરુકાપણું પામ્યો. દાનથી એવી અશુભ ગતિ થતી નથી. તમે મતને લીધે એવાં સૂત્રનાં જુઠાં નામ લઈ અણસમજુ લોકોના ઘટમાં ઘોઘા ઘાલીને એવાં કર્મ કેમ બાંધોઢો ?

વલ્લી તેરાપંથી કહે હે કે “શ્રાવક અસંજતિને દાન તો દે હે, પણ તે પરિક્રમવા જોગ્ય હે, અને પનરે કર્મદાનમાં પંદરમું કર્મદાન હે. જો અસંજતિના જરણ પોષણ કર્યા હોય તો ‘આલોહં પક્ષીકમું મિહામિ દુક્કમં’ એટલે એ દાન દેવું તેપણ કર્મદાનમાં હે, તે માટે દેવા જોગ્ય નથી.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! હાંતો કર્મદાન શબ્દનો અર્થ “એ પંદર પ્રકારે વ્યાપાર (વૃત્તિ આજીવિકા) કરી જીવું નહીં” એવો અર્થ હે. એ પંદર કર્મદાનનો તમે છોટો અર્થ કરો નહિ. “અસંજતિનું જરણ પોષણ કીધું હોય” એવો જુઠો અર્થ તમે મતના લીધે કેમ કરો ઢો ? સૂત્રમાં એકજ અક્ષર જાણી જોડેને હંઢો અધિકો બતાવે તો અનંત સંસારી થાય. તમે સસા ઉપર અનુસ્વારને જજો એ જાણીને બંને અક્ષર એક બતાવીને અનંત સંસાર કેમ વધારો ઢો ? સૂત્રમાં તો ‘અસંજ જણ પોસણયા’ એવા પ્રગટ અક્ષર હે. એક અક્ષર હંઢો અધિકો બોલો એ તો અર્થનો ફેર ઘણો પડી જાય. જેમ ‘કુંતિ પુત્રો યુધિષ્ઠિરઃ’ અને વીંદુના આલોપથી ‘કુંતિ પુત્રો યુધિષ્ઠિરઃ’ થાય. તમે પાઠમાં હંઢો અધિકો અક્ષર

बोलीने अर्थना अनर्थ केम करोओ ? सूत्रमां कहा तेम अर्थ केम नथी करता ? सूत्रमां तो अर्थ एम ठे के “ इंगालकम्मे ” कोयला करी बेची तेनो लाज लइ पोतानी आजीविका करे. ए काम श्रावक न करे, पण सहेजे घर काम माटे लावे तो इंगालकर्म न कहिए. एम यावत् चौद बोले करी श्रावक पोतानी आजीविका करे नही. तेम पंदरमो बोले (असइजण पोसणया) हिंसानी बुद्धे हिंसक जीव कुर्कट, मंजार, सुकर (रुकर), अने कुकर (कुतरा) इत्यादिकने तथा जानां लेवा माटे दासीने पोषे, तथा स्वार्थने (जोगने) हेते गुणिकाने पोषे, इत्यादिक पंदर कर्मादाने करी पेट जरीए ते कर्मादान कहेवाय. इहां कांइ दान देबुं ते पंदरमुं कर्मादान ठे एम अर्थ नथी. हवे जो दान देतां अने असंजतिना जरण पोषण करवामां कर्मादान लागे तो श्रावकने सातमुं व्रत मुखथीज रहे नही, कारण के श्री अरिहंतदेवना सर्व श्रावकोए पनरे कर्मादान (सातमा व्रतना अतिचार जाणीने) त्रिविधे त्रिविधे त्याग्य ठे. शाख सूत्र जगवती शतक ७ मे उद्देशे ५ मे. ते पाठः—

किमंग पुण जे इमे समणोवासगा जवंति तेसिं नो कप्पइ इमाइं पनरस्स कम्मादाणाइं सयंकरेत्तएवा कारित्तएवा करंतंवा अन्नन समणुजाणेत्तएवा तं० इंगालकम्मे १ वणकम्मे २ सामीकम्मे ३ ज्ञामीकम्मे ४ फोमीकम्मे ५ दंतवाणिजे ६ लखवाणिखे ७ केसवाणिखे ८ रसवाणिखे ९ वीसवाणिखे १० जंतपीलणकम्मे ११ निद्धंढणकम्मे १२ दवग्गिदावणया १३ सरदहतलाव परिसोसणया १४ असतीपोषणया १५ इच्चे ते समणोवासगा सुक्कां सुक्कां त्रिजा तिया जवया जविता काअमासे कालं किच्चा अणयरेसु देवलोएसु उववत्तारो जवंति ॥

अर्थः—किं० शुं पु० वली जे० जे. ५० ए स० श्रमणोपासक

श्रावक ज्ञा होय तेण तेने नोण न कण कढेपे इण ए वहुमाण पण पंदर कर्मना (आदान) हेतु प्रत्ये सण पोते करवा अथवा काण अनेरा पासें कराववा अने कण करतां प्रत्ये जहुं जाणवुं (अनुमोदवुं) तंण ते कहे ठे:-इण कोयला आदिक अग्निएकरी आजीविका निमित्ते वेपार करवो ते. १ वण वन कर्म वन ठेदन विक्रयरूप बीज पोषणादिक ते. २ साण सकटादिक वाहन घमात्री वेचे, इत्यादिक ते. ३ ज्ञाण ज्ञानेकरी पारकां डव्यने सकटादिकेकरी देशान्तरने विषे पहुँचारे अथवा बलध उंट ज्ञाने आपे ते. ४ फोण हल कोदाले करी चुमिकादिकनुं फोरवुं ते. ५ दंण दांत हाथीनो अने तेना उपलक्षणथी, चर्म, चामर, पुंठ, केशादिकनो वणज ते. ६ लण लाक्षादिकनो व्यापार ते. ७ केण केश, वाल, उन इत्यादिकनो व्यापार ते. ८ रण मधादि रसनो व्यापार ते. ९ वीण विष अने तेना उपलक्षणथी शस्त्रनो (हथियारनो) व्यापार ते. १० जंण जंत्रे (संचाए) करी इहुआदिक पीलवानो व्यापार ते. ११ निण वृषज (आखला) ना वृषण (अंरु) ठेदन करवानो व्यापार ते. १२ दण दव-देवानी बुद्धिए अग्नि सलगववानो व्यापार ते. १३ सण सरोवर, डह, तलाव आदिकना पाणी शोषवानो व्यापार ते. १४ अण दासदासीने ज्ञाने देवा अथवा वेचवा माटे पोषण करवानो व्यापार तथा कुकनां मंजारादिक जीवनुं वेपार अर्थे पोषण करवुं ते. १५ इतिउश्यं. इण एवं प्रकारे तेण ते सण श्रमणोपासक श्रावक सुण शुक्ल (उजला) जावथी पोताना व्रतने विषे गाढा (डढ) अमचरी तथा कृतज्ञ सदाचारना आरंजक, सर्व उपर हितना चिंतक, ए काण कालना समयने विषे काण काल करीने अण अनेरा कोइएक देण देवलोकने विषे देवतापणे नुण उपजे एवा कथा.

ज्ञावार्थः—हवे जुज ! इहां तो एम कहुं ठे के, श्रमण जगवंत श्री महावीरदेवना सर्व श्रावकोए पंदर कर्मादान त्रिविधे त्रिविधे करी वोसराव्यां ठे. एटले पंदरे कर्मादान सेवे नहिं, सेवरावे नहिं अने सेव-साने जसा पण जाणे नहिं. हवे तमे तो कहो ठो के, असंजतिनां ज्ञः

रण पोषण करे तो पंडरमुं कर्मादान लागे. त्यारे तो आणंद प्रमुख सर्वे
 श्रावक आरामोसर करता हता, न्याती-गोतीने जमाकता हता, गाथो,
 जैसो प्रमुख तिर्यचने पोषता हता, अंतकालादिक समये पेटोयां आपता
 हता अने कुतरांने लाकु नाखता हता, दासदासी घरना टाबर (ढोकरां)
 प्रमुखने पोषता हता अने संसारमां बेठा हता तेथी मागता जीखारिने
 पण दान देताज हशे. ए पूर्वोक्त सर्व संजति के असंजति ? इत्यादिक
 असंजतिनां जरण-पोषण करवावालां तमारी श्रद्धाने लेखे पंडरमुं
 कर्मादान लागे, त्यारे तेमनामां श्रावकपणुं रहे के नहिं? कारण के साधु
 जाणी जाणीने साधुपणामां दोष (अतिचार) लगामीने जाव जीव
 सुधी प्रायश्चित न ले तो साधुपणुं रहे नहिं. तेम पंदरे कर्मादान श्राव-
 कना सातमा व्रतना अतिचार कहा ठे. एवा अतिचार असंजतिना
 जरण-पोषण करवाथी जाणी जाणीने लगामे तो तेनुं श्रावकपणुं अने
 सातमुं व्रत केम रहे ? ते विवेकथी जुळ. वली ए कर्मादान एवुं नाम
 केम अयुं ? एवा व्यापारमां पाप घणुं ठे तेथी तेने कर्मादान अथवा
 अनार्य वेपार रह्यो, अने केइक व्यापारमां पाप थोरुं ठे तेने आर्य
 व्यापार कह्यो. शाख सूत्र पन्नवणा पद पेहेले. ते पाठः—

सेकिंतं कम्मारिया अणोगविहा पणत्ता तं० दोसिया सुतिया
 कप्पासिया मुत्तवेत्तीया जंमवेयालिया कोलालिया एणवा-
 विणिया जेयावणो तहप्पगारा सेतं कम्मारिया. से किंतं
 सिप्पायरिया १ अणोगविहा पं० तं० तुणामा तंतुवाया
 पमागारा वेयगा वरुमा ठक्किया कठपाठयारी मुंजपाठरा
 ठतारा पजारा पोठरा लोप्पारा संखारा दंतारा जंठारा
 जिन्नोगारा सेलारा कोमीगारा जेयावणे तहप्पगारा
 से तं सिप्पारिया. ॥

अर्थः—से० ते कर्मआराजना हे जगवान! केटला जेद ? इति प्रश्न-
 उत्तर. हे गौतम ! क० ते कर्मआराजना अ० अनेक जेद प० पण्य

तं० ते कहेढे:-दो० कपमाना व्यापार १, सु० सुतरना व्यापार २, क० कपास (रुइ) ना व्यापार ३, मु० मोतो प्रमुख ऊवेरातना व्यापार तथा संराफ प्रमुख ४, जं० क्रियाणा विशेषना व्यापार ५, को० कांसी प्रमुखना तथा सोनारुपादिक (जांका) वासणना व्यापार ६, ए० नरवावरणिकां जातो विशेषनो व्यापार ७, जे० जे अनेरा पण एवा त० तथा प्रकारना आरज व्यापार ८, से० तेने क० आर्थ कर्म कहीये. हवे शिदपना जेद कहेढे. से० ते किं० शुं हे जगवान ! सि० शिदप (विज्ञान विशेष) आरज ? ते शिदप आरजना केटला जेद ? उत्तर. हे गौतम ! सि० शिदप आरजना अ० अनेक जेद प० परुष्या तं० ते कहेढे:-तु० तुनारानो विज्ञान ते आरज, तं० वस्त्रना वणनारा, प० पटोलादिकना वणनारा, वे० वेपंरुनामा कोइ वि० विज्ञान विशेष, ठ० ठक्रियानामा विज्ञान विशेष, क० काष्ठनुं विज्ञान, मुं० मुज प्रमुखनुं विज्ञान, ठ० ठत्री करवानुं विज्ञान, प० चित्रामण करवानुं विज्ञान, पो० पोथी लखवानुं विज्ञान, लो० लेप करवानुं विज्ञान, सं० शंखनुं विज्ञान, दं० दांतनुं विज्ञान, जं० घंर-वासणादिकनुं विज्ञान, जि० जीज्यारसनं विज्ञान, से० सेल करवानुं विज्ञान, को० कोटकारनुं विज्ञान, जे० जे एवां अनेरां पण त० तथा प्रकारनां विज्ञान, ते सर्व शिदप आरज जाणवा. से० तेने विज्ञान आरज कहीये. ५.

ज्ञावार्थ:-हवे जुल ! श्री पन्नवणाजीना पहेला पदमां नव प्रकारनां आर्थ कह्या, तेमां चोथुं कर्म आर्थ कहुं. तेमां नाणावटी, सुतरायां, कपास रुइवाला, इत्यादिकवेपार करी पेट जरे, ते व्यापार आर्थमां गण्या. ते वेपारनुं नाम कर्मादान न कहीये. शामाटे के, ए व्यापारमां पाप थोरुं ठे, ते माटे श्री वीतरागदेवे आर्थ व्यापार कह्या; अने पंदर कर्मादान वज्या ते शामाटे के, एवा व्यापारमां पाप घणुं ठे. एवा कर्ममां सदाकाळ हिंसाथी त्रस जीव हणाय ठे ते माटे कर्मादान कहीये. ए काम करी पेट जरवुं वज्युं, साचो अर्थ तो ए ठे. वल्ली जगवती तथा उपाशकद-शामां सूत्रार्थ जोइ बांधजो. वल्ली तेरापंथीने पुढीए के, दानमां एवहुं

शुं जारे पाप ठे के तेने पंदरमा कर्मादानमां लइने घाढ्युं ? चार कारणे जीव नारकी अने तिर्यचनुं आयुष्य बांधे, तेमां पण दान न घाढ्युं. तेमज अठार पापमां पण दानने न घाढ्युं. वली सुयगकांगना बीजा शु-तष्कंधना बीजा अध्ययनमां अधर्मना (पापना) करणहारनां लक्षण व-खाण्यां. तेनां माठां लक्षण अनेक प्रकारे वर्णव्यां ठे. तथा अनेक पाप नां कर्तव्य नाम लइ लइने वर्णव्यां ठे, तेमां पण दाननी करणी कही नथी. वली नारकीना नेरियाने पर्साधामी पाठला जवनां दुःकृत सं-जारीने पीमा देठे. तेमां परदारागमन, जीवहिंसा, चोरी, कपट, आल, नींदा, प्रमुख कार्य संचारीने वेदना देठे; तेमां पण दानरूपी अधर्म सं-जारीने वेदना देता कहा नथी. त्यारे इहां वीतरागे एवुं जारे पाप दा-नमां शुं दीठुं ? के, दानने कर्मादानमां घाढ्युं ? हे देवानुप्रीय ! सूत्रमां तो 'असइजण पोसण्या' ए पाठना अक्षर ठे. एनो अर्थ एम ठे के, स्वार्थ हेते हिंसक जीव पोषवा नही अने दासी गुणिकाने कुशील से-वरावी पैसा लेवा नही. एवा वेपारनी आजीविका श्रावके करवी नही; तथा घरमां जुवा प्रमुख जानवरोने चुगवा वास्ते कुकुरांने पालवां नही. तेमज घरमां जंदर थया होय तेनुं जक्षण करवा माटे बीलामी पालवी नही; आदि दुष्ट जानवर स्वार्थ निमित्ते पोषवां नही.

वली ए अनुकंपा दाननी करणी अनर्थादंरुमां तथा कर्मादानमां होय तो कोइ तीर्थकरे, केवलज्ञानीए तथा साधुए, कोइ श्रावकने अ-नुकंपा आणीने दान देवाना पचखाण केम न कराव्या ? कराव्या होय तो पाठ बतावो. वली तमे पण पचखाण नथी करावता. जो दानमां अ-नर्थादंरु अने कर्मादान जाणे तो साधु पचखाण केम न करावे ? कारण के पापना पचखाण तो साधुए कराववाज कहा ठे, पण जोगाजोग वि-चारे. जेमके कोइ पुरुष साधु पासे आवीने कहे के "हे स्वामी ! मुजने अणठाण्युं पाणी पीवानी सोगन करावो" तो सुखे करावे; पण कोइ कहे के "मुजने ठाणीने पाणी पीवाना पचखाण करावो" तो साधु न करावे. शामाटे न करावे ? तमारे लेखे सामी ठाणवानी हिंसा टली;

पण ए अजोग पचखाण साधु न करावे. तेम साधु पोताना खावापीवा-
ना पचखाण करावे, पण अनुकंपा आणीने दानदेवाना पचखाण न क-
रावे; कारणके श्री जिनमार्गना श्रावकनी करणीमां दानदेवुं निश्चेदीसे
ठे, ते माटे ए पचखाण न करावे. तमारी श्रद्धाने लेखे तो अनर्थादंरु
कर्मादानमां जाणीने ठाम ठाम सूत्रमां ए पचखाण कराववां जोशए;
पण श्री वीतरागदेवनी एवी श्रद्धा नहोती. तमे मतने लीधे अणहुती
कुजुक्ति लगामोठो. वली प्रदेशोराजा केशीश्रमण कने धर्म पाम्या पहेलां
मिथ्यात्वी (नास्तिक मति) हता, ते दिननां लक्षण वर्णव्यां, तेमां
कछुं के, लोही खरड्या हाथ रहेठे, दीठीने अणदीठी कहेठे, अणदी-
ठीने दीठी कहेठे, इत्यादिक अनेक पापनां कर्तव्य करतो कह्यो; पण
एम न कछुं के, दान दया रुपी पाप करे ठे. वली जगवतीजीना पंद-
रमा शतकमां विमलवाहन राजानां लक्षण वर्णव्यां. तीहां 'श्रमणपिं-
कुल' कह्यो, पण दान देतो दया पावतो कह्यो नथी. वली जंबुद्वीप-पन्न-
तिमां अवारुचिलाया अनार्थ वर्णव्या. ते वर्णनमां पण दान दया वर्णवी
नथी. त्वारे हे देवानुप्रीय ! दान दयामां पाप होय तो क्यांकतो वीतराग-
देव उपदेश पक्षमां पापमां वर्णव करत; पण वीतरागदेवनी तमारा सरखी
श्रद्धा नहोती एम जाणजो.

वली तेरापंथी कहे ठे के, "असंजति अव्रतिने दान देवुं क्यां कछुं
ठे ?" तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! प्रथम तो श्री तीर्थंकर माहाराजे
दान देवानी रीती चलावी ठे. पहेलां त्रणसोने अठ्यासी क्रोरु एसी
लाख सोनैया वरस दीवस सुधी वरसीदान दइने पढी दीक्षा ले ठे. ते
असंजति अव्रतिने दान दे तेमां जो पाप होय तो, ए पापनी स्थिति
तीर्थंकरदेव केम राखे ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के "तीर्थंकर तो पहे-
लां स्त्रीउंथी जोग जोगवे ठे, राज्य करे ठे तथा स्नानादिक अनेक पा-
पनां काम करे ठे, तेम ए पण पापनुं काम ठे." तेनो उत्तर. हे देवानु-
प्रीय ! ए जोगादिक तो पूर्व जवना कर्मना उदयजाव (जोगावली कर्म)
ठे ते जोगवे ठे. ए तो अर्थ-पापमां ठे, पण दान देवुं ते क्या कर्मनो

अव्रत ठे तेथी पाप लागे.” तेनो उत्तर. हे मंगलमूर्ति ! व्रतमां तो ए काम नथी ते सर्व जाणे ठे, पण दाननी करणी केम निषेधो ठो? ए तो अनुकंपा आणीने दे ते शुभ्र जोगनी करणी ठे, पण अव्रत नथी. जेम साधुजी गुरुदेवनी वैयावच करे, आहार वस्त्रादिक आणी आपे, हाथ पगादि चांपे अने तेलादिक मसले, ए करणी व्रतनां के अव्रतनी ? वली साधु श्रावक गुरुदेवनी सामा जाय, गुरुदेव आठ्याथी उजा थाय, ए करणी व्रतनी के अव्रतनी? वली साधु श्रावक पांच प्रकारनी संजाय करे, वायणा१ पुठणा२ परियटणा३ अणुपेहा४ अने धर्मकथा५, ए करणी व्रतनी के अव्रतनी ? वली श्रावक व्याख्यान सांजले, ए करणी व्रतनी के अव्रतनी? ध्यान करे, धर्म उपदेश दे, ए करणी व्रतनी के अव्रतनी ? पण्डिते-हणादिक इत्यादिक अनेक शुभ्रकाम श्रावक करे, तेने व्रतमां गणो के अव्रतमां ? जो व्रतमां गणो तो कथुं व्रत निपजे ते कहो, अने जो अव्रतमां गणो तो, तमारी श्रद्धाने लेखे तो एकान्त पाप लागवुं जोइए; कारण के अनुकंपा आणीने दान दे तेमां तमे कहो ठो के, व्रत नथी तेथी पाप लागे. त्यारे पूर्वोक्त गुरु आदिकनी वैयावच करे, सामो जाय, अने सझायादिक करे, ए पण तमारी कहेणीने लेखे व्रतमां नथी, अव्रत ठे, कारण के तमे जगतमां वेज बोळ कहो ठो, व्रत ने अव्रत. ए सजायादिक व्रतगां गणो के अव्रतमां ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ ए काम व्रतमां तो नथी, पण शुभ्र जोग निर्जरानी करणी ठे, तेथी कर्म निर्जरा थाय, पुन्य प्रकृति बंधाय.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! अनुकंपा आणीने दान दे, ते पण शुभ्र जोगनी करणी ठे. तेमां निर्जरा थवानो अने पुन्य वंधावानो नाकारो नथी. तमे व्रत अव्रतनुं नाम लेइ अणसमजु लोकोना घटमां घोचा केम घा-लो ठो ? वली तेरापंथी कहे ठे के “मागता जीखारीने जे कोइ अन्न-पाणी वस्त्रादिक आपे, तेणे अव्रत वधार्युं.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! “जुख्या तृषातुर टाढे मरताने केटलुंक अव्रत घटलुं हलुं ते अन्नवस्त्रा-दिक देइने वधार्युं.” एम तमे कहो ठो, पण श्री जगवंते तो निगोदा-

दिक सर्व चोरासी लाख जीवाजोनेने त्याग नथी, तेथी चौदे राजखो-
कनुं अव्रत सघखाने सरखुं खुब्बु कहुं ठे. वली रांकने तथा चक्रवता-
दिक राजाने सरखुं अव्रत कहुं ठे. शाख सूत्र जगवती शतक् पहेले
जदेशे नवमे. ते पाठः—

जंतैति जगवंगोयमे समणंजगवं महावीरं वंदइ नमंसइ
त्ता एवं वयासी सेणुणं जंतै ! सेठियस्सय तणुयस्सय कि-
वणस्सय खत्तियस्सय समाचेव अप्पच्चस्काणं किरिया क-
वइ? इंतं गो० सेठियस्सय जाव अप्पच्चस्काणं किरियाकवइ
सेकेणठेणं जंतै एवं वुच्चइ? गो०! अविरइ पफुच्च सेतेणठे-
णं गोयमा एवंवुच्चइ सेठियस्सय तणुयस्सय जाव कवइ॥

अर्थः—जं० हे जगवंत ! एवे आमंत्रणे अथवा गुरु प्रत्ये कट्या-
णकारी वचन कहीने पुढे, जं० जगवंत गोतम स० श्रमण (तपस्वी) जं०
जगवंत श्री मा० महावीर प्रत्ये वं० वांदे न० नमस्कार करे, वांदी न-
मस्कार करीने ए० एम व० कहेता हवा. से० ते ए० निश्चे जं० हे ज-
गवान ! से० श्रीदेवीनी मूर्तीना पाटबंध जेना माथे बांध्या होय एवा
शेठने, त० रांक दरिद्रिने, कि० कृपण दरिद्रिने अने ख० कत्री राजा-
ने स० सरीखी चे० निश्चे अ० अप्रत्याख्यान क्रिया एटले अप्रत्याखान-
थी उपन्यां कर्मबंध रुप कि० क्रिया क० लागे ? इति प्रश्न. उत्तर. इं० हा
गोतम. से० सेठने जा० यावत् अ० अप्रत्याख्यान कि० क्रिया लागे.
एटले श्रेष्ठी, दरिद्रि, रांक अने राजाने सरखी क्रिया लागे ठे. से० ते
के० शा ठे० अर्थे जं० हे जगवान ! ए० एम वु० कहुं ? इति प्रश्न.
उत्तर. गो० हे गोतम ! अ० इह्हा सर्वने ठे ते अव्रती प० आश्री. से० ते
ते० तेणे ठे० अर्थे गो० हे गोतम ! ए० एम वु० कहुं के से० सेठने त०
दरिद्रिने जा० जावत् क० अप्रत्याख्यान क्रिया लागे.

ज्ञावार्थः—हवे जुव ! इहां अन्ननो एक कण अने वसादिकनो

એક તાર માત્ર પણ ન હોય એવા માગતા ઝીંઘારો રાંક, કૃપણ, દરિદ્રિ, અને ચંદ્રવ્રતાદિક રાજા, સર્વને જોગનું પાપ અને પરિગ્રહ તો વધતો ઘટતો હે, પણ અવ્રતની ક્રિયા શ્રી વીતરાગદેવે સર્વને સરખી કહી. તે તમે જાણતા થકા એ પાઠને હુપાવીને “અન્નવસ્ત્રાદિક નથી તેને અવ્રત થોમી હે અને અન્નવસ્ત્રાદિક દેવાવાલાએ અવ્રત વધાર્યું.” એમ મતના લીધે જુઠું કેમ બોલોઢો ? તેવારે તેરાપંથો કહેઢે કે “અવ્રતતો વધે ઘટે નહી, સદાય સરખું હે, પણ અનુકંપા આણીને અન્નવસ્ત્રાદિક આપે, તેથી આપવાવાલે અવ્રત સેવરાવ્યું કહીયે.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! અવ્રત તો આશ્રવ હે. તે આશ્રવને તમારા તેરદ્વારમાં અરૂપી કહ્યો હે. તેમાં વર્ણ, ગંધ, રસ અને સ્પર્શ એકે નથી અરૂપી હે. તે અવ્રત (અરૂપી વસ્તુને) સેવરાવે શીરીતે અને અરૂપી વસ્તુ કોઈને શીરીતે આપી શકાય ? અવ્રતતો મોહની-કર્મના નદયે અપ્રત્યાખ્યાનની ચોકનીના જોગથી જીવને આશા, તૃષ્ણા અને અત્યાગજાવની લહેરો વર્તે, તેથી કર્મ લાગે તેને કહીય; અને તેતો પોતપોતાની કનેજ હે. સેવરાવી સેવરાવાય નહી, તેમ કોઈને આપી શકાય પણ નહી. તમે મતના લીધે એવી કુયુક્તિ કેમ સગાવોઢો ? તેવારે તેરાપંથી કહે હે કે “માગતા ઝીંઘારી ડુર્બલ જુલે તરસે અને ટાઢે મરે તેથી તેનાં કર્મ કપાય, તેને અનુકંપા આણીને અન્નવસ્ત્રાદિક દેવાવાલે કર્મ કપાતાં રોકી રાખ્યાં અને અન્નપાન વસ્ત્રાદિક સેવવાના જોગનું પાપ વધાર્યું.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! શ્રી જગવંતે તો પુજલ મેલવવા યાચતો હોય, ને પુજલ ન મલે ત્યારે ઘણું આર્ત-શ્ચાન કરે, તેથી તેને આરંજ્યાદિક પાંચ ક્રિયા જબરી કહીઢે; અને તે વસ્તુનો જોગ મહ્યાર્થી પૂર્વોક્ત પાંચ ક્રિયા પાતલી કહી હે. શાલ્વ સૂત્ર જગવર્તી શતક પાંચમે ઉદ્દેશે ઢહે. તે પાઠ:—

ગાહાવઙ્ગસ્સણં ઝંતે ! ઝંમં વિક્કિણમાણસ્સ કેઙ્ગ ઝંઢં અવ-
હરેજા તસ્સણં ઝંતે ! ઝંમં અણુગવેસમાણસ્સ કિં આરંઙ્ગિ-
યા કિરિયાકચ્છઙ્ગ પરિગ્ગહિયા કિરિયાકચ્છઙ્ગ માયાવત્તિયા

અપચ્ચસ્કાણા મિત્થાદંસણ ? ગોઠ ! આરંજિયા કિરિયા
 કચ્છપરિગ્ગહિયામાયાવત્તિયા અપચ્ચસ્કાણ કિરિયાકચ્છ.
 મિત્થાદંસણ-કિરિયા સિયકચ્છ સિયનોકચ્છ. અહસે જંમે
 અજિસમન્નાગણ જવઈ તત્ત સે પઢ્ઢા સઘાત્ત તાત્ત પયણુઈ જવણા.

અર્થ:—ગાઠ ગાથાપતિને જંઠ હે જંગવાન ! જંઠ ક્રિયાણા પ્રત્યે
 વિઠ વેચતાથકાને કેઠ કોઈએક જંઠ જંઠ પ્રત્યે અઠ ચોરે. તઠ તેને જંઠ
 હે જંગવાન ! જંઠ ક્રિયાણા પ્રત્યે અઠ ગવેષણા કરતાને (જોતાને) કિંઠ
 શું ? આઠ આરંજની કિંઠ ક્રિયા કઠ લાગે ? પઠ પરિગ્રહની કિંઠ ક્રિયા કઠ
 લાગે ? માઠ માયાપ્રત્યયની ક્રિયા લાગે ? અઠ અપત્યાખ્યાનની ક્રિયા લાગે
 અને મિથ્યા દંસણ પ્રત્યયની ક્રિયા લાગે ? ગોઠ હે ગૌતમ ! તે જંઠ
 ગવેષણાહારને આઠ આરંજની ક્રિયા લાગે, તેમજ પઠ પરિગ્રહનો માઠ
 માયાપ્રત્યયની અને અઠ અપત્યાખ્યાનની ક્રિયાતો લાગેજ; પણ મિંઠ
 મિથ્યાદંસણપ્રત્યયનો ક્રિયા સિંઠ કદાચિત્ત કઠ જો ગ્રહપતિ મિથ્યા-
 દ્રષ્ટી હોય તો લાગે, ને સિંઠ કદાચિત્ત ન લાગે (સમ્યક્દ્રષ્ટિ હોય તો ન
 લાગે). હવે ક્રિયા વિષે વિશેષ કહેઠે. અઠ અથ હવે જો તે જિંઠ ક્રિ-
 યાણું અજિંઠ ગવેષણા કરતાં લાઘ્યું જંઠ હોય તઠ તેવાર પઢી (તે લાઘ્યા
 પઢી) સેઠ તે ગ્રહસ્થને સઠ આરંજાદિ જે ક્રિયાનો સંજવ ઠે તે સર્વ પઠ
 પાતંલી જંઠ થાય. ક્રિયાણું લાઘ્યા પઢી ઉદ્યમ થોમો તે માટે.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઝ ! ઇહાં તો એમ કહ્યું કે, ગાથાપતિનું ક્રિયા-
 ણું (જંઠ પરિગ્રહ) ચોરાદિક લઈ જાય અને ગાથાપતિ ગવેષણા (શોધ)
 કરે; તેવારે આકુલવ્યાકુલ આર્તધ્યાન જોગાદિકનો ઉદ્યમ ઘણો થાય
 તેથી આરંજિયા, પરિગ્રહિયા, માયાવત્તિયા અને અપચ્ચસ્કાણીયા, એ ચાર
 ક્રિયા તો ઘણી જબરી લાગેજ, અને પાંચમો મિથ્યાત્વનો ક્રિયા સમક્રિ-
 તિ હોય તેને ન લાગે, અને મિથ્યાત્વી હોય તો જબરી લાગે. વઢી જે પરિ-
 ગ્રહાદિક ચોર લઈ ગયો ઠે તે ગવેષણા કરતાં પાડુ આવી જાય, તેથી
 માંતોષજાત્ર થાય, આકુલવ્યાકુલ આર્તધ્યાન મટી જાય, તેવારે ચીતરાંગ

देवे पांच क्रिया पातली कही. ए न्याये मागता जीखारी, दुर्बल, जुख-
तृषा शीतादिकथी पीकीत, आकुल व्याकुल आर्तध्यान घणुं करे, अन्न-
वस्त्रादिकनी गवेषणा करे के “ हे दाता ! कोइ अन्न वस्त्रादिक आपो ”
एम आशा सहित गवेषणा करे वचन बोले. ते ज्यां सुधी तेने न मले
त्यां सुधी जोगादिकनो उद्यम घणो करे, तेथी आरंजादिक पांचे क्रिया
तेने जवरी लागे; अने दातार दुःखी देखी अनुकंपा आणीने अन्नवस्त्रा-
दिक आपे, तेथी संतोषज्ञाव पामे, तेथी ए वस्तुनुं आकुलव्याकुल (आ-
र्तध्यान) पणुं मटयुं अने जोगनो उद्यम घटयो. तेवारे श्री वीतराग
देवनी कहेणीने लेखे तो आरंजादिक पांचे क्रिया पातली लागे. हे
तमे “अन्न वस्त्रादिक देवावाले परिग्रहनुं तथा जोगनुं पाप वधार्युं ” एम
कये न्याये कहोडो ? तमारे लेखे तो गाथापतिनुं धन (अर्नथनुं मुल)
चोर लइ गयो, तेथी आरंजादिक पांच क्रिया पातली लागे केहेवी जो-
इए; अने धन (पाप कराववावाळुं) पाळुं आव्युं तेथी पांच क्रिया आरं-
जादिक जवरी लागे कहेवुं जोइए; पण जगवंतनी श्रद्धा तमारा सरखी
नहोती. जगवंत तो मुर्खादिक आर्तध्यानथी जोगनो उद्यम घणो होय
तेनेज जबरुं पाप माने ठे; माटे मागता जीखारीने अन्न वस्त्रादिक देइ
आर्तध्याननुं जबरुं पाप टलावे, तेने पाप कये न्याये लागे ? काह्या हो ते
वीचारी जोजो. वली धान्य, क्रियाणादिक देवुं कर्युं, ते घरमां पर्युं
होय त्यां सुधी धान्यादिक क्रियाणानी पांच क्रिया गाथापतिने जवरी
लागे कही, अने रुपीया न लीधा तेथी रुपीआनी पांचे क्रिया पातली
लागे कही, अने धान्य क्रियाणुं लेवावाले नथी लीधुं त्यां सुधी तेने धान्य
क्रियाणानी पांचे क्रिया पातली लागे कही, अने रुपीया न दीधा त्यां
सुधी रुपीयानी पांचे क्रिया जवरी लागे कही; अने धान्यादिक क्रियाणुं
लेवावालाने तोली दीधुं अने रुपीया लइ लीधा, तेवारे धान्यादिक क्रि-
याणानी तो पांच क्रिया पातली कही अने रुपीयानी क्रिया जवरी कही;
अने लेवावाले क्रियाणुं तोलावी लइ लीधुं, अने रुपीया परखात्रीने
आपी दीधा, तेवारे क्रियाणानी पूर्वोक्त पांच क्रिया जवरी लागे कही

अने रुपीया दीधा तेथी रुपीयानी पांच क्रिया पातली कही.

हवे जुळ ! ज्यारे वस्तु घरमां पकी होय, तेवारे ते उपर मुर्ठा होय तेथी तेनों जापतो राखवानो उद्यम करे तेवारे पांचे क्रिया जबरी कही; अने आगलाने वस्तु आपी दीधी, पोतानी मुर्ठा मटी ने जापतो राखवानो उद्यम मळ्यो, तेवारे पांचे क्रिया पातली लागे कही. तेम दातारना घरमां अन्न वस्त्रादिक पळ्यां होय त्यां सुधो ते उपर पोतानी मुर्ठा ठे तेथी पांचे क्रिया जबरी लागे; अने मागता जिखारीने दुर्बल दुखीने जुख्या तरसा टाढे मरता देखीने अनुकंपा आणीने अन्नवस्त्रादिक आपे, तेथी पोतानी मुर्ठा मटी तेने श्री वीतरागदेवना वचनने लेखे तो पांचे क्रिया पातली लागे. तमे वीतरागदेवनां वचन उत्थापीने दातारने जखंडु पाप कइ रीते लगामो ठो ? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ग्रहस्थीनां अन्न वस्त्रादिक परिग्रहमां ठे. अठार पापनो, ठवीस बोलनो अने अन्न वस्त्रादिकनो त्याग करे तेठळुं तो व्रत ठे, अने जे राखे ते सर्व अन्न वस्त्रादिक अन्न-परिग्रहमां ठे. ते पोते सेवे तो पाप, बीजाने सेववाने आपे तो पाप अने सेवतांने जळुं जाणे तो पाप. ए लेखे दातार मागता जिखारीने अनुकंपा आणीने अन्न वस्त्रादिक आपे, तेणे तेने अवृत परीग्रह सेवराव्यो कहीये.” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय! परिग्रहनेतो जगवंते रुपी चोफर्सीं कह्यो ठे, अने अन्न, वस्त्र, सोनुं, रुपुं प्रमुख सर्व पुजलने रुपी आव-फर्सीं कह्यो ठे. शाख सुत्र जगवती शतक बारमे उद्देशे पांचमे. ते पाठ:-

रायगिहे जाव एवं वयासी अह जंते ! पाणांश्वाए मुसा-
वाए अदिणादाणे मेहुणे परिगगहे५ एसणं कइ वणे क-
इगंधे कइरसे कइफासे पं.? गो.! पंचवणे दुगंधे पंचरसे
चउफासे. अहजंते! कोहे१ कोवे२ रासे३ दोसे४ अखमा५
संजलेण६ कलदे७ चंडिके८ जंरुणे९ विवादे१० एसणं
कइवणे जाव कइफासे पं? गो.! पंचवणे पंचरसे दुगंधे चौ-
फासे पं० ॥ अहजंते! माणे महे दप्पे थंजे गवे अनुकोसे

परपरिवाए उक्रोसे अवक्रोसे उन्नय उनामे डन्नामे एसणं
कइवणे पं.? गो.! पंचवणे जहा कोहे तहेव ॥ अह जंते !
माया उवहि नियमि वलए गहणे एउमे कक्के कुरुए जीमे
किबिसे आयरण्या गुहण्या वंचण्या पलिउंचण्या साइ-
जोगेय एसणं कइवणे पं.? गो.! पंचवणे जहेव कोहे॥अह
जंते ! लोने इच्छा मुच्छा कंखा गेहि तएहा जिजा अजिजा
आसासण्या पढाण्या लालपण्या कामासा जोगासा जी-
वीयासा मरणासा नंदी रागे एसणं कइवणे पं.? गो.! जहेव
कोहे॥अहजंते! पेघे दोषे कलहे जाव मिठा दंसणसद्धे ए-
सणं कइवणे? गो.! जहेव कोहे तहेव चौ फासे ॥

अर्थ:—रा० राजग्रहि नगरीने विषे जा० जावत् गोतम ए० एम
कहेडे. अथ हवे जं० हे जगवान ! पा० प्राणातीपात मु० मृखावाद अ०
अदत्तादान मे० मैथुन अने प० परिग्रह ५. ए पांच ए० एने विषे क०
केटला व० वर्ण क० केटला गं० गंध क० केटला र० रस अने क० के-
टला फा० फर्स पं० कह्या? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ते कर्मने
पुजलरूपप्रणायी(पुजलात्मक ठेतेथी) वर्णादिक होय. एटला माटे पं०पांच
वर्ण दु० वे गंध पं० पांच रस अने च० चार फर्स (स्निग्ध, रुक्ष, शीत
अने उष्ण. ४) शुद्धम परिणामी पुजलने होय. कर्म शुद्धम परिणामी
ठे ते माटे. अ० अथ हवे जं० हे जगवान ! कोहे० कर्म उपार्जनहार
सामान्यरूप प्रणाम ते क्रोध १, अने को० विशेषरूप ते कोप २, रो० क्रो-
धनो अनुबंध ते ३, दो० स्वात्म अने परात्मने दोषे ते ४, अ० परायो
अपराध न सहे ते ५, सं० वारंवार क्रोधरूपी अग्नि बले ते ६, क० मोटा
शब्देकरी जुंका वचन बोले ते ७, चं० क्रोधेकरी रुद्र आकार करे ते ८,
जं० दंभादिकेकरी युद्ध करे ते ९ अने वि० अविनय बोले ते १०. ए
इहां कलहादिक क्रोधनां कार्य ठे ए सर्व एकार्थ ठे. ए० एने विषे क०

केटला वर्ण, केटला गंध, केटला रस, जा० यावत् क० केटला स्पर्श प०
कह्या ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! पं० पांच वर्ण पं० पांच रस
दु० वेगंध अने चौ० चार स्पर्श प० पूर्वे कह्या ते. अ० अथ हवे जं०
हे जगवान ! मा० मान प्रणाम उपार्जनहार कर्म. त्यां मान सामान्य नाम
ढे अने मदादिक विशेष नाम ढे १, म० मद हर्ष २, द० दर्प ३, थं० नमे
नही ४, ग० निःशंकपणं ५, अ० अनेरा पासे गुण कीर्तन करावे ६, प०
पराया अवगुणवाद बोले ७, उ० पोते पोतानी रिद्धि उपार्जे ८, अ० अ-
जिमानेकरी आत्माने तथा परने कषाय प्रतिज्ञावे ९, उ० उंचो जाव
(अहंकारे करी) १०, उन्ना० जे आवीने नमे तेने गर्वे प्रवर्ते ११ दुष्ट-
पणे नमे १२. ए सर्व मानना बार बोल कह्या. इहां स्थंजादिक माननां
कार्य ढे ए सर्व मानवाचक ढे. ए० एने विषे क० केटला वर्ण, केटला
रस, केटला गंध अने केटला स्पर्श प० कह्या ? गो० हे गौतम ! पं० पांच
वर्ण इत्यादिक ज० जेम को० क्रोधने कह्या त० तेम कहेवा. अ० अथ
हवे जं० हे जगवान ! मा० माया सामान्यपणे नाम उपधि इत्यादिक.
तेना जेदः—उ० परने वंचन (ठगवा) निमित्ते समीप जाय १, नि० घणो
आदर करी परने ठगे २, व० जेने जावे वांकी चेष्टा, वांका वचने बोले
३, ग० आगलाने वंचन अर्थे वचन जाल करे ४, ए० परवंचन अर्थे नीचो
प्रवर्ते ५, क० मायाए करी अनेराने मारे ६, कु० माया विशेषे जं०
कुचेष्टा करे ७, जी० परने (वंचन) ठगवा निमित्ते क्रिया अवलंबे ८, कि०
मायाएकरी जवान्तरे अथवा एज जवने विषे किलविषि थाय ९, आ०
मायाएकरी कांडक वस्तु आदरे १०, गु० पोतानुं स्वरूप गोपवे ११, वं० आग-
लाने ठगे १२, प० वंचन अर्थे सरलपणं करी देखामे १३, सा० रुका
डवने पाकुवा (खोटा) डव साथे जोमे १४. ए सर्व मायाथी एकार्थ ढे.
ए० एने विषे क० केटला वर्ण, केटला गंध, केटला रस अने केटला स्पर्श
पं० कह्या ? गो० हे गौतम ! पं० पांच वर्ण इत्यादि ज० जेम को० क्रो-
धने विशेष कह्या तेम मायाने विषे केहेवा. अ० अथ हवे जं० हे जगवान !
लो० लोत्र ए सामान्य नाम अने इष्टादि विशेष १, इ० अनिलाव २, मु०

रक्षण अनुबंध ३, कं० अप्राप्तिनी वान्छा ४, गे० प्राप्त अर्थने विषे आशक्त ५, त० पाम्या अर्थने विषे तृष्णा न जाय ६, जि० विषयनुं ध्यान ७, अ० द्रढ अजिनिवेश विषय चित्त ८, आ० मारा पुत्र तथा शिष्यने एम होजो एवी आशीस ९, प० प्रार्थना (इष्ट अर्थनी याचना करे ते) १०, ला० लालपाल करीने वारंवार मागे ११, का० शब्द रुपनी आशा करे १२, जो० जोगरुपनी (गंध-रस-स्पर्शनी) आशा करे १३, जी० जीवी-तव्यनी आशा करे १४, म० कोइ अवस्थाए मर्ण वान्छे १५, नं० स्मृ-क्रियकां राग हर्ष ते नंदीराग वाजां विशेष १६. ए सोल ए सर्व लोच वाचक ठे. ए० एने विषे जं० हे जगवान ! क० केटला वर्ण, केटला गंध, केटला रस अने केटला स्पर्श प० कह्या ? इतिप्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ज० जेम को० क्रोधने विषे कह्या तेम लोचने विषे पण कहेवा. अ० अथ हवे जं० हे जगवान ! पे० पुत्रादि विषे स्नेह १, दो० दोष (अप्रिती) २, क० प्रेम हास्य (कलह) जा० यावत् अज्याखान, पैशुन, रतिअरति, परप-रिवाद, मायामोसो मि० मिथ्यात-दर्शन-सद्व्य इत्यादि पापस्थान. ए० एने विषे क० केटला वर्ण, केटला गंध, केटला रस अने केटला स्पर्श कह्या ? ए प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! पं० पंच वर्ण इत्यादि ज० जेम क्रोधना कह्या तेमज चार फर्स अठार पापने विषे जाणवा.

जावार्थः—हवे जुज ! ए पाठमां तो प्राणातिपात, मृषावाद, अ-दत्तादान, मैथुन अने परिग्रह, ए पांचे रुपी चोफरसी कह्या ठे. तेमज क्रोधना दस जेद, मानना वार जेद, माया कपटाइना पंदर जेद, लोच-ना सोल जेद, अठार पाप अने आठ कर्म, ए सर्व बोलने रुपी चोफ-रसी कह्या ठे. जेम आठ कर्म चोफरसी पुद्गल पोतपोतानी कनेज रहे, पण कोइने आपी शकाय नही, तेम पांचमा पाप परिग्रहने पण रुपी चोफरसी कह्यो ठे. अन्न, वस्त्र, सोनुं, रुपं प्रमुख अठफरसी पुद्गल उपर मुर्ठा ममता होय तेने परिग्रह कहीये. ते रुपी चोफरसी ठे ते पोतानो पोतानी कनेज रहे, कोइने आपी शकाय नही. तमे, “परिग्रह रुपी चोफरसी ठे” ए सूत्रनां वचन जाणता थका कह्यो ठे के “मागता

નિશ્ચારીને અનુકંપા આણીને અન્નવસ્ત્રાદિક જે આપે, તેણે પરિગ્રહ સેવરાવ્યો, પરિગ્રહ લીધો;” એવી મતના લીધે સૂત્રનાં વચન મરોમી અર્થતિ પરુપણા કેમ કરો હો ? વલી એજ વારમા શતકના પાંચમા ગ્રંથે-શામાં અન્ન વસ્ત્રાદિકને પુદ્ગલાસ્તિકાય કહી છે. તે પુદ્ગલાસ્તિકાય રૂપી અઠફરસી છે, અને પરિગ્રહ (પાંચમા પાપ) ને રૂપી ચોફરસી કહ્યો છે. હવે તમે અન્નવસ્ત્રાદિકને અઠફરસી પુદ્ગલ જાણતાં હતાં પરિગ્રહ કેમ કહો હો ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “અન્ન, વસ્ત્ર, સોનું, રૂપું, જે ઉપર મુર્ઘા મમતા હોય તેને જાવ પરિગ્રહ કહીયે, અને તેને રૂપી ચોફરસી કહ્યો છે તે તો સેવરાવ્યો ન સેવરાવાય; પણ સોનું, રૂપું, અન્ન, વસ્ત્રાદિક દ્રવ્ય પરિગ્રહ છે, તે દ્રવ્ય પરિગ્રહ દાતારે સેવરાવ્યો.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! દ્રવ્ય પરિગ્રહથી કર્મ બંધાય કે જાવ પરિગ્રહથી બંધાય તે કહો. જો દ્રવ્ય પરિગ્રહથી કર્મ બંધાય તો, ઋત મહારાજને જંબુદ્વીપપત્નિ સૂત્રમાં આરીસા-જીવનમાં ઘરેણાં કપમાં પહેર્યા થકાં કેવલજ્ઞાન ઉપન્યું કેમ કહ્યું ? તથા ઋશ્વજીવ જગવાનની મારુદેવી માતાને હાથીને હોદે બેઠાં, લાખો ક્રોમો રૂપીયાનાં ઘરેણાં પહેર્યા થકાં, ગ્રહસ્થપણાના વેષમાં કેવલજ્ઞાન કેમ ઉપન્યું ? વાસ્તે દ્રવ્ય પરિગ્રહ કર્મ બંધનું કારણ નથી.

તેવારે તેરાપંથી પણ કહે છે કે, “કપમાં ઘરેણાં ઉપર મુર્ઘા મમતા હોય તેને જાવ પરિગ્રહ કહીયે. તે કર્મબંધનું કારણ છે. તે મમતા મુર્ઘા મટી ગઈ, તેથી ઋત મહારાજને તથા મારુદેવી માતાને કેવલજ્ઞાન ઉપન્યું; અને ઘરેણાં કપમાં તો અજીવ પુદ્ગલ છે, તે કહેવા માત્ર દ્રવ્ય પરિગ્રહ છે, પણ કર્મબંધનું કારણ નથી. તે કપમાં ઘરેણાં અત્રત પરિગ્રહ ન કહેવાય.” ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! માગતા નિશ્ચારીને અનુકંપા આણીને મુર્ઘા મમતા મટવાથી, અન્નવસ્ત્રાદિક અજીવ પુદ્ગલ અઠફરસી લીધા, તેણે પરિગ્રહ (કર્મબંધનું કારણ-તે) સેવરાવ્યો, એમ મતના લીધે જીવ કેમ બોલો હો ? તેવારે વલી તેરાપંથી એમ કહે છે કે “અન્ન વસ્ત્રાદિક અજીવ પુદ્ગલ અઠફરસી લીધા તેને તો તમે પાપ નથી માનતા; પણ

કાચું ધાન દે અને કાચું પાણી પાપ તેમાં એકીંડી જીવંતો હિંસાનું તો પાપ હોય કે નહીં ?” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! એકીંડી જીવંતો હિંસાનું તો પાપ તમે બતાવ્યું, પણ અનુકંપા શુભ જોગથી પંચેંડિ જીવના પ્રાણ જતા રાખ્યા, તેનું તમે પાપ કેમ કહો છો ? કારણ કે એ અનુકંપાદિ કાર્યોમાં જેટલી હિંસા થાય તે તો પાપ ખાતેજ છે, પણ જે જીવ જીવ્યો તેનો ગુણ જાણવો. એવા મિશ્રસ્થાનના દાખલા સૂત્રોમાં ઘણે ઠેકાણે છે. જેમ ચિત્તપ્રધાને ઘોઠા દોઠાવીને કપટાઈ કરીને પ્રદેશીરાજાને સમજાવવાનો ઉપાય કર્યો, તેથી ચિત્તપ્રધાનને અજયણાનું તથા કપટાઈનું પાપ હોય; પણ રાજાને સમજાવ્યો તેની ધર્મદલાલી કહી છે પણ પાપ દલાલી નથી કહી. વલી જ્ઞાતાસૂત્રમાં સુબુદ્ધિ-પ્રધાને જીતશત્રુરાજાને પાણીની અજયણા કરીને સમજાવ્યો. તેથી તેને પાણીની તો હિંસા લાગી, પણ રાજાને સમજાવ્યો તેનું પાપ નથી કહ્યું. તમે, ધાન કણુંકા દેશ કાચું પાણી પાડ અનુકંપા શુભ જોગથી પંચેંડિ જીવ મરતાના પ્રાણ રાખ્યા તેને, જેલુંજ પાપ કેમ કહો છો ?

વલી તમારી વાણી સાંજીનીને તમને કોઈ રજપુતાદિક કહે કે “ હે સ્વામી ! આપની મરજી હોય તો ધાન કણુંકા અને કાચાપાણીનો હિંસાના ત્યાગ કરાવો, અને આપની મરજી હોય તો પંચેંડિજીવની હિંસાના ત્યાગ કરાવો, બેમાંનું એક ત્યાગ કરવાના મારા જાવ છે. ઘણું પાપ જાણો તેના ત્યાગ કરાવો. ” તેવારે તમે શેના ત્યાગ કરાવશો તે કહો. તમારી શ્રદ્ધાને લેખે તો ધાન કણુંકા અને કાચા પાણીના ત્યાગ કરાવવા જોઈએ; (ઘણા જીવની હિંસા ટલે માટે) પણ જગવંતે તો પંચેંડિ જીવની હિંસામાં ઘણું પાપ કહ્યું છે, નર્કનું આયુષ્ય વાંધે કહ્યું છે. કારણકે એકીંડીથી અને તગણી પુન્યાઈ પંચેંડિની વધતી છે, તેથી તેમાં ઘણું પાપ માન્યું, અને શ્રાવકના પહેલા વ્રતમાં પણ ત્રસ-જીવની હિંસાનો ત્યાગ કરવો કહ્યો. ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! પંચેંડિ જીવની હિંસાનું પાપ ઘણું હશેતો, પંચેંડિ જીવને અનુકંપા શુભજોગ આણીને તેના પ્રાણ રાખ્યાનો ઘણો ગુણ કેમ નહીં હશે ? માહ્યા હો તે વિચારી જોજો. વલી અ-

નુકંપા આણીને દાન દે, તેમાં શ્રી વીતરાગદેવે તો ધર્મ અધર્મ એકે પણ કહેવું નથી કહ્યું. શાસ્ત્ર સૂત્ર ઘાણાયાંગ ઘાણે દસમે ઉદ્દેશે પહેલે. તે પાઠ:-

દસ વિદે દાણે પં૦ તં૦ અણુકંપા ૧ સંગ્ગદ્ ૨ ચેવ જય ૩
કાલુણિણિય ૪ લજ્જા ૫ ગારવેણંચ ૬ અહમેપુણ-
સતમે ૭ ધમ્મે અઠમેવુત્તે ૮ કાહીશ્ય ૯ કયંતિય ૧૦ ॥

અર્થ:-દ૦ દસ વિ૦ પ્રકારે દા૦ દાન પરુપ્યું તં૦ તે કહેહે:-અ૦ અનુકંપા (કૃપાકરીને દીન અનાથને દેવું તે) ૧, સં૦ સંગ્ગદાન (ક-ષ્ટાદિકને વિષે સાજ્યને અર્થે દે તે) ૨, જ૦ જયના લીધે દાન આપે તે ૩, કા૦ પુત્રાદિકના વ્યયોગને સમયે દાન દે તે તથા મુશ્ચાંની પઢવાને વ-રાદિકનું કરવું તે શોકદાન ૪, લ૦ ઘણા જણાની લાજે કરી દાન આપે તે ૫, ગા૦ ગર્વે ખરચે તે ગર્વદાન (નાટકિયા મદ્યાદિને તથા વિવાહ સાદીને વિષે આપે તે) ૬, અ૦ અધર્મને પોષણહારું દાન તે (ગણિકા-દિકને આપે તે) ૭, ધ૦ ધર્મનું કારણ તે ધર્મદાન (તે સુપાત્રે દાન) ૮, કા૦ મુજને કાંઈક ઉપકાર કરશે એવી બુદ્ધિએ જે દે તે કાર્યકહિત-દાન ૯, અને ક૦ એણે મુજને ઘણીવાર ઉપગાર કીધો હે, માટે હું પણ ઊર્જીંગણ થવા કાજે કાંઈક આપું, એમ ધારીને દે તે. ૧૦ ॥

જાવાર્થ:-હવે ઇહાં તો દસ દાન કહ્યાં તેમાં સાતમું અધર્મ-દાન કહ્યું. તે પોતાના વિષય હેતે તથા સ્વાર્થ હેતે વેશ્યાદિકને આપે તેને અ-ધર્મ-દાન કહીયે; અને આઠમું ધર્મદાન તે નિયાણાદિક દોષરહિત, ચિત્ત, વિત્ત અને પાત્ર શુદ્ધ જે સાધુને આપે તેને ધર્મદાન કહીએ; અને બાકી-નાં આઠ શેષ રહ્યાં, તેનાં ફલ વિષે શ્રીવીતરાગદેવે પણ મૌન રાખી, પુન્ય પાપનાં ફલ એકે કહ્યાં નહીં, ત્યારે આપણને શું જ્ઞાન હે કે, પ્રજુના વિના કહ્યાં ન્યારાં નિર્ણય કરીએ ? વલ્લી કેટલાક ઇહાં પુન્ય સ્થાપે હે, કેટલાક મિશ્ર સ્થાપે હે, પણ તે વીતરાગની આજ્ઞા વહાર હે. વલ્લી આ-ઠમું દાન સાધુને દેતાં પુન્યાનર્જરા રૂપ લાજ થાય, પણ અરણીકરુષીની પેરે વિષય હેતે દે તો અધર્મ-દાન પણ થાય. જેમ ચોરને ચોરી કરવાની

સાજ્ય (મદદ) આપે તો અધર્મદાન કહીએ; કેમકે તેમાં પોતાનો પણ સ્વાર્થ જોલો છે તે માટે. એમ કરતાં એ ચોર બંધણમાં પડ્યો, તેને દુઃખી દેખીને અનુકંપા આણીને खानपान આપે તો તે અનુકંપા દાન થાય. જેવા પોતાના પ્રણામ (દાન આપતાં) હોય તેવું દાન કહીએ. ફલ પણ પોતાના પ્રણામ શુદ્ધ અશુદ્ધ હોય તેવાં લાગે. જેમ પાત્ર તો ધર્મરુચિ ઘણા શુદ્ધ હતા, પણ નાગશ્રીના જેવા પ્રણામ હતા તેવાં ફલ લાગ્યાં. તે માટે દાન, તપ, જપ, ક્રિયા અને દયા, એ સર્વ પદાર્થનાં ફલ પોતાના પ્રણામ પક્ષે લાગે છે. જેમ કોઈ અજ્ઞવ્ય છે, તે સાધુ જોલો રહે છે અને સાધુ જોલું खावું પીવું કરે છે, પણ જેવા પોતાના પ્રણામ હોય તેવાંજ ફલ લાગે છે. વલી સાધુની પરે કોઈ શુદ્ધ વ્યવહાર દેખી સાધુની બુદ્ધે વાંદે તો તેને સાધુ વાંચાનાં ફલ લાગે કે અસાધુ વાંચાનાં ફલ લાગે ? એમ પોતાના પ્રણામ ઉપર ઘણી વાર્તા છે. બાકીનાં આઠ દાન શ્રી વીતરાગદેવે એકાન્ત ધર્મમાં પણ નથી ગણ્યાં, તેમ એકાન્ત અધર્મમાં પણ નથી ગણ્યાં. એ આઠ દાનમાં એકાન્ત ધર્મ છે કે એકાન્ત અધર્મ છે, એમ સાધુએ કાંઈ પણ કહેવું નહીં, મૌન જાવ રાખવો. એ દાન પ્રશંસવાં પણ નહીં અને નિષેધવાં પણ નહીં. એમ જાણવું જે, આગલ શ્રાવકે દાન દોધાં છે તેનાં જે ફલ થયાં હશે તે આજ પણ આપનારને થશે. વલી શ્રી વીરપ્રજુના અંતેવાસી શ્રાવકે જે કાર્ય કર્યાં, તે જો અનર્થદંત પાપ કર્માદાન હોત તો કેમ કરત ? વાસ્તે એ કરણી નિષેધવારુપ અથવા પાપ કહેવારુપ નથી. એ વાતનો શ્રી વીતરાગદેવે પણ ચોખી રીતે નિર્ણય ન કર્યો ત્યારે આપણને શું જ્ઞાન છે ? એનો તો ઘણો વિચાર છે. વલી સૂયગમાંગ સૂત્રના શ્રુત્કંધ પહેલાના અધ્યયન અગ્યારમામાં સાવધ દાનમાં મૌન રાખવું કહ્યું છે, પણ પાપ કહેવું કહ્યું નથી. તે ગાથા:—

દણંતં ણાણુ જાણેચ્ચા, આયગુત્તે જિહંદિએ;

ઠાણાહસંતિ સહિણં, ગામેસુ નગરેસૂવા.

॥ ૧૬ ॥

તદાગિરં સમારંજં, અહિપુનંતિ ણોવએ;

अहवा नन्नि पुन्नन्ति, एव मेय मह बन्नयं. ॥ १७ ॥

दाण्ठयाय जेपाणा, हम्मन्ति तसथावरा;
तेसिं सारक्खण्ठाए, तम्हा अन्निति नोवए. ॥ १८ ॥

जेसितं उवकप्पन्ति, अन्नपाणं तहा विहं;
तेसिं द्वाजन्तरायन्ति, तम्हा एन्निति तिनोवए. ॥ १९ ॥

जेयदाणं पस्संसन्ति, वह मिहन्ति पाणीणं;
जेयणं पस्सिसेहन्ति, वित्तिहेयं करन्तिते. ॥ २० ॥

दुहन् वित्तेण ज्ञास्सन्ति, अत्थिवा एत्थिवा पुणो;
आयरयस्स हेच्चाणं, निव्वाणं पाउणत्तिते ॥ २१ ॥

अर्थः—पुर्ववत्. जुठं प्रश्न बीजो पाने १७ए में.

ज्ञावार्थः—हवे जुठं ! आ पाठमां एम कह्युं ठे के, गाम या नगरमां गयाथी साधुने कोइ दाननो अर्थी, श्रद्धावंत ग्रहस्थी तथा राजादिक पुठे के, हे स्वामी ! हुं तलाव कुवादिक खोदावुं या सलु-कारादि दजं तथा पाणीनी परब बंधावुं ? ए अनुष्ठानमां पुन्य ठे के नहि ? एवी सावध (आरंज कारणी) वाणो सांजलीने ' ए अनुष्ठा-नमां पुन्य ठे ' एम पण साधु न कहे, अने ' तमने पुन्य नथी ' एम पण साधु न कहे; कारण के ए बन्ने जाषा महा जयनुं कारण ठे. अ-होयां तेरापंथी एम कहेठे के, " जो पूर्वोक्त कार्योंमां पुन्य होय तो ' तमने पुन्य थशे ' एवं केम न कहे ? " तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! दानने अर्थे त्रस स्थावर हणाय, ते जीवोनी रक्षाने अर्थे साधु एम न कहे के, तमने पुन्य थशे; कारण के साधु एम जाणे के, जो हुं ए परब तथा सलुकारादिक दानने प्रशंसीश तो मारा वचनथी त्रसस्थावर-जी-वनी घात थाशे, एम जाणीने पुन्य न कहे; पण एम तो नथी कह्युं के, हे साधु ! " ए दानमां पाप ठे, तेथी तुं पुन्य मत कह्हीश. " जेम आ-वक साधुजोना सामा जाय तेमां निर्जरा कही, पण मेह वरसतां सा-

ધુજીને પુઠે કે, હું ફલાણા સાધુજીના સામો જાઠં તેમાં મને શું ફલ થશે ? તેવારે સાધુજી જવાનું કહે નહીં, મૌન રાખે. હવે ગુરુ-દેવનાં સામા જવામાં (વિનયમાં) નિર્જરારુપ લાજ જાણે છે, પણ જવાનું કહે નહીં; કારણ કે તે એમ જાણે કે, મેહ વરસતાં ગુરુદેવનાં સામાં જવામાં નિર્જરારુપ લાજ કહીશ તો મારી જાણ-સુમતિમાં કસર લાગશે, અને જો ના કહીશ તો વિનય જાગશે, એમ જાણીને મૌન રાખે. ઇત્યાદિક સામા આવવાની, સાધુ-સાધવી વાસ્તે જગ્યા, ઔષધ લાવવાની, અને ઊઠી ઝાઝા થવાની આજ્ઞા માગે તો સાધુજી મૌન રાખે; પણ ગ્રહસ્થને આવવા જવાનું કહે નહીં. તેમ એ સાવધ-દાનમાં ત્રસ-સ્થાવર જીવની રક્ષાને અર્થે, પોસતુકારમાં તમને પુન્ય છે, એમ પ્રશંસે નહીં; અને માગતા જીજ્ઞાસીને અંતરાય પડે તેથી, તમને પુન્ય નથી, એમ પણ ન કહે. જે એ દાનને પ્રશંસે તેને ઢકાયની વધનો વંઢણહાર કહીએ; અને જે એ પોસતુકાર દાનને નિષેધે તેને માગતા જીજ્ઞાસીની (વૃત્તિ) આજીવોકાનો ઢેદનહારો કહીએ. એમ જાણીને સાધુ એ સાવધ પોસતુકાર દાનમાં, તમને પુન્ય છે અથવા નથી, એ બેમાંની એકે જાણ ન બોલે; મૌન રાખે. વલ્લી એ સાવધ-દાનમાં મૌન રાખવું કહ્યું છે. તેની શાસ્ત્ર સૂત્ર સુયગ્માંગ શ્રુતક્રંધ બીજે અધ્યયન પાંચમે. તે ગાથા ૩૩ મી:-

દક્ષિણાએ પન્નિલંજો, અઢિવા નઢિવા પુણો;

ણવિયાગરેજ મેહાવી, સંતિ મગ્ગં ચ વૂહણે ॥૩૩॥

અર્થ:—દ૦ દાનનો પ૦ પ્રતિલાજ્ઞકાલે ગ્રહસ્થને દેવા અને લેવા-વાલાને લેવા, એવો વર્તમાન વ્યાપાર દેખી અ૦ ઇહાં પુન્ય છે એમ ન કહે, કહે તો અસંજમની અનુમોદના થાય. વા૦ અથવા ન૦ ઇહાં પુન્ય નથી ૦૦ એમ પણ ન કહે, કહે તો વ્રતિ ઢેદ થાય. મે૦ એ કારણે પન્નિત અસ્તિ નાસ્તિ ન કહે. હવે સાધુ કેમ બોલે તે કહે છે. સં૦ જ્ઞાન દર્શન ચારિત્રરૂપ મ૦ મોક્ષમાર્ગની વૃત્તિ થાય તેમ બુ૦ બોલે.

જાવાર્થ:—હવે જુલ ! આ પાઠમાં પણ એમ કહ્યું છે કે, એ સાવ-

ધદાનમાં પુઠ્યાં થકાં “ તમને ગુણ છે અથવા ગુણ નથી ” એમ સાધુ
એકે વચન ન કહે. બુદ્ધિવંત સાધુ તો જેમ જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર
વધે તેમ બોલે. એ બંને ગામે પ્રજુએ મધ્યસ્થ જાવ રાખવો કહ્યો. પુન્ય, પાપ
કે, મિશ્ર, એકે ન કહેતાં મૌન-રાખવું કહ્યું. તેવારે તેરાપંથો કહે છે કે,
પુઠ્યાં થકાં મૌન રાખે, પણ મનમાં શું જાણે? તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય!
સૂત્રમાં પ્રજુએ જે વસ્તુનો પરમાર્થ કહ્યો હોય તેજ પ્રકાર કહેવો, અને
સૂત્રમાં જ્યાં પ્રજુએ મૌન રાખવાનું કહ્યું હોય ત્યાં મૌન રાખવો; અને મન-
માંતો એમ જાણે કે, જેટલી અનુકંપા શુભજોગ છે તેટલો રુનો પુન્યનો
જાગ જાણવો, અને જેટલી હિંસા અશુભજોગ છે તેટલો ઝુનો પાપનો
જાગ જાણવો.

તેવારે વલી તેરાપંથી કહે છે કે “પોસતુકારમાં તથા સાવધદાનમાં શુ-
ભજોગનું પુન્ય અને હિંસાનું પાપ, એ બંને વાત કેમ શ્રદ્ધોઠો? કાંતો પુન્ય
શ્રદ્ધો કે પાપ શ્રદ્ધો.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય! સાધુને કોઈએ ડઘાને મોઢે
બોલતાં, વાયુકાયના અસંખ્યાત જીવની ઘાત કરતાં ઝલટ જાવથી દાન
દીધું. તેને શું થયું? ધર્મ કે પાપ તે કહો. વાયુકાયના જીવ મુઝા તેનું
પણ ધર્મ અને ઝલટ જાવે દાન દીધું તેનું પણ ધર્મ? કે વાયુકાયના જીવ
મારીને દાન દીધું તેમાં પાપ? તેવારે તેરાપંથો પણ કહે છે કે “વાયુકા-
યની હિંસા થઈ તેતો પાપ, પણ ઝલટ જાવે દાન દીધું તેમાં હિંસાનો
જાવ નથી તેથી ધર્મ ઘણું છે.” ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય! એ દાનમાં પણ
હિંસાનું તો પાપ લાગશે, પણ શુભજોગનું અને અનુકંપાનું પાપ કેમ
કહોઠો? એ દાનમાં હિંસા તો છે, અને અનુકંપા શુભજોગ પણ છે. તેથી
એકાન્ત પુન્ય અથવા એકાન્ત પાપ, એમ એકાન્ત વચન ન કહેધું. તેથીજ શ્રી
વીતરાગદેવે મૌન રાખવી કહી છે. વલો દાન તો અનેક પ્રકારનાં છે.
કોઈમાં એકાન્ત મોક્ષ હેતુ છે ૧, કોઈમાં એકાન્ત નર્ક હેતુ છે ૨, કોઈમાં
પોતપોતાના પ્રણામ ઉપર પુન્ય પાપના ફલ છે ૩, અને કોઈમાં પાત્ર કુ-
પાત્ર ઉપર પુન્ય પાપનાં ફલ છે ૪, પણ દાનરૂપી સમુદ્રનો ગણધરદેવે
પણ નિકાલ નથી કર્યો. યતઃ—

आकाशे ताराणां संख्या, त्रण संख्याहु महि तद्वे;
श्रावणे बिंदुनां संख्या, पात्र संख्या न विद्यते ॥१॥ स्पष्टार्थ.

माटे एम जाणजो जे, एनो विचार घणो ठे. श्रीवीतराग वदे ते खरुं.

वली तेरापंथी कहे ठे के, साधु विना पुन्यनुं क्षेत्र क्यांय नथी. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! साधु तो धर्मनुं पुन्यनुं क्षेत्र ठेज तेमां शुं कहेवुं ? पण बीजाने दीधायी पोताना अनुकंपा जावे शुज जोगथी कदाचित गुण थाय तो ना कहेवाय नही. वली साधु विना पुन्यना क्षेत्रनी ना कहे तेने पुढीए के, साधु तो सामीपचीस आर्य देशमां ठे. तेमां तो नव प्रकारे पुन्य निपजे; पण अनार्य क्षेत्रना लोकोने नव प्रकारे पुन्य निपजे ठे के नहि ? जो निपजे तो केवी रीते निपजे; ? केमके त्यां साधु तो नथी, अने बीजाथी तमे पुन्य मानता नथी. हवे अनार्य देश-मां नव प्रकारे पुन्य कइ रीते थाय ? त्यां अठार प्रकारे पाप तो निपजे ठे, पण पुन्य केटला प्रकारे निपजे ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ नव प्रकारे पुन्य निपजे एवा तो त्यां (अनार्य देशमां) पात्र नथी; पण मन, वचन, कायाना जोग शुज वर्ते, तेथी पुन्य निपजे ठे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! अठार प्रकारे पाप तो सर्व जगतमां ठे, पण नव प्रकारे पुन्य एक आर्य-क्षेत्रमां ज ठे, एवं तमे क्या सूत्रथी कहो ठो ते पाठ अमने देखामो; अने अनार्य-क्षेत्रमां त्रण जोग संबंधीआ पुन्य ठे, शेष नथी ते पण सूत्रपाठ अमने बतावो. वली तमे कहो ठो के, अनार्य-क्षेत्रमां जोग ज्ञाना प्रवर्ते तेनुं पुन्य ठे शेष नथी. त्यारे जीव उगार-वाना प्रणाम अने मरताने अनुकंपा आणीने दान देवाना प्रणाम, ए करणीमां कयुं ध्यान, कइ लेश्या अने क्या प्रणाम ? शुज के अशुज ते कहो. साधुश्रावकना दानमां पुन्य होय तेवुं तो नथी; पण अनुकंपा आणीने दुर्बलने मरता देखीने दान आपे, तेमां शुज जोग ठे के अशुज जोग ठे ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “ सावजदान (जीवहिंसा सहित) मां तो तमे पण मौन राखवी कही कहो ठो, पण निर्वध.

રોટી, શેક્યા ચણા, સિરણી (મિઠાઈ) અને પ્રાસુક (જનું) પાણી, મા-
ગતા જોશ્વારીને અનુકંપા આણીને આપે, તેમાં કોઈ ઠેકાણે સૂત્રમાં ગુણ
કહ્યો હોય તો વતાવો. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સૂત્રમાંતો પ્રાસુક
દાનમાં તથા અનુકંપા દાનમાં ઠામ ઠામ ગુણ કહ્યો છે, પણ તમારા
સરખા અદ્વૈત-કલ્યાણીકોની દ્રષ્ટીમાં આવતું નથી. પ્રથમ તો ઠાણાયાંગ
સૂત્રના નવમા ઠાણાના પહેલા ઉદ્દેશમાં નવ પ્રકારે પુન્ય કહ્યું છે. તે પાઠ:-

નવ વિદે પુત્રે પં૦ તં૦ અન્નપુત્રે ૧ પાણપુત્રે ૨ વજ્રપુત્રે ૩
લેણપુત્રે ૪ સયણપુત્રે ૫ મણપુત્રે ૬ વયપુત્રે ૭ કાય-
પુત્રે ૮ નમોકાર પુત્રે ૯ ॥

અર્થ:-ન૦ નવ વિ૦ પ્રકારે પુ૦ પુન્ય પં૦ પરુપ્યું તં૦ તે કહે છે:-
અ૦ પાત્રને વિષે જે અન્નાદિક દેવું તેથી તીર્થકરનામાદિ પુન્ય-પ્રકૃતિનો
બંધ, ને તેથી અનેરાને દેવું તે અનેરી પુન્ય પ્રકૃતિનો બંધ. ૧ પા૦ પાણી
પુન્ય. ૨ વ૦ વજ્ર પુન્ય ૩ લે૦ ઘર. ૪ સ૦ સંચારો. ૫ મ૦ ગુણવંત ઉપર
દર્શ. ૬ વ૦ વચનની પ્રશંસા. ૭ કા૦ પર્યુષાસના (સેવા). ૮ ન૦ નમસ્કાર
પુન્ય ઉક્તંચ. ૯.

અન્ન પાનં ચ વસ્ત્રં ચ, આલયં શયનાશનં;

શ્રુશ્રુષા વંદનં તુષ્ટિ, પુન્યં નવ વિધ સ્મૃતં ॥ ૧ ॥

જ્ઞાવાર્થ:-હવે જુઠું ! આ પાઠમાં શ્રી વીતરાગદેવે એમતો નથી
કહ્યું કે, એક સાધુનેજ દીધે પુન્ય બંધાય. અહીં તો સમચય કહ્યું છે કે,
અન્નદીધે પુન્ય, પાણીદીધે પુન્ય, જગ્યાદીધે પુન્ય, ઇત્યાદિક નવ પ્રકારનાં
પુન્ય કહ્યાં છે. સાધુજીને દીધાં તીર્થકર ગૌત્રાદિ પુન્ય પ્રકૃતિ બં-
ધાય, અને અનેરાને દીધે અનેરી પુન્ય પ્રકૃતિ બંધાય. હવે પુન્યની બેતા-
લીસ પ્રકૃતિ છે. તેમાં સાધુજીને દીધાથી તો તીર્થકરાદિક પ્રકૃતિ બં-
ધાય અને અનેરાને દીધાથી અનેરી પુન્યપ્રકૃતિ બંધાય. શાતાવેદની પં-
ચંદ્રિની જાત, મનુષ્યની ગતિ, મનુષ્યનું આયુષ્ય, ત્રસનામ, વાદરનામ
અને પ્રજાસનામ ઇત્યાદિક પુન્યપ્રકૃતિ બંધાય. હવે તમે કહોગો કે,

साधु विना बीजा कोइने दीधे पुन्य न बंधाय. त्वारे साधुने दीधां तो तीर्थकरादिक पुन्यप्रकृति बंधाय एम कह्युं ठे; पण बाकीनी पुन्यप्रकृति-
केहेने दीधां बंधाय ते कहो. वली तिर्यचनुं शुभ दीर्घ आयुष्य पुन्य-
प्रकृतिमां कह्युं ठे. ते तमारा साधुने दीधायी उंट, घोडा, हाथी प्रमुख
तिर्यच थाय के बीजाने दीधायी थाय ते कहो.

तेवारे तेरापंथो पण सोधुं कहेठे के “ साधुने समझष्टी श्रावक
दान आपे, तेथी विमानीक देवतानुं आयुष्य बंधाय, तथा शातावेदज्ञो
जुं च गौत्र इत्यादिक शुभ पुन्यप्रकृति बंधाय; पण साधुने दीधां तिर्य-
चनुं आयुष्य तो बंधाय नही. ” तो हे देवानुप्रीय ! जुं ! ए. तिर्यचा-
दिकनुं आयुष्य, इत्यादिक पुन्यप्रकृति अनेराने दीधां बंधाय के नही ?
अन्न-पुत्रे इत्यादिक अकेका प्रकारथी बेतालीस पुन्यप्रकृति बंधाय के
नही ? न्यारी न्यारी अकेका प्रकारथी बंधाय एम सूत्रमां कह्युं होय.
तो बतावो. अहीं तो टीका तथा टबामां कह्युं ठे के, साधुने दीधायी
तीर्थकर नामादिक प्रकृति बंधाय, अने अनेराने दीधायी बेतालीस मां-
हेली अनेरी पुन्यप्रकृति बंधाय. साधुनेज दीधे पुन्य बंधाय, अने बीजाने
दीधे पुन्य न बंधाय, एवुं कोइ ठेकाणे ठाणायांगनी टोकामां अथवा
टबार्थमां कह्युं होय तो बतावो. तमे एवा पुरातन आचार्यनो कीधेली-
टीका तथा टबार्थनस्थापोने कहोठो के “ एक साधुनेज दीधां पुन्य बंधाय
अने अनेराने दीधां पुन्य न बंधाय, एकान्त पाप लागे. ” एवा मनमां
आवे तेवा खोटा अर्थ करीने अनंत संसार केम वधारो ठो ? वली साधु
विना पण दान देवामां गुण चित्तप्रधाने केशीश्रमण मुनीराज पासे
बताव्या ठे. तेनी शाख सूत्र रायप्रशेणी. ते पाठः—

तं जइणं देवाणुप्पिया पयसीसरन्नो धम्म माइस्केच्चा बहु
गुणत्तरं फलं होच्चा. तेसिं बहुणं समण माहण जिक्खूयाणं
तं जइणं देवाणुप्पिया पएसिस्स बहुणं गुणत्तरं होच्चा
जणवयस्स. १ अर्थः—जुं पाने १२२.

ज्ञावार्थः—हवे जुल ! चित्तप्रधान सरीखो श्रावक, जैन मार्गनो तथा नव तत्वनो जाण, तेणे केशीश्रमण मुनीराजकने विनंती करी के, हे स्वामी ! तमे प्रदेशीराजाने धर्म संजलावो तो श्रमण शाक्यादिकने, ब्राह्मणने अने मागता जिखारी जिह्नुकने घणो गुण थाशे. एम सूत्र पाठमां कछुं. हवे श्रमण ब्राह्मण अने जिह्नुकने शो गुण थशे कह्यो ते कह्यो. शुं प्रदेशीराजा समज्यार्थी “ श्रमण ब्राह्मण अने जिह्नुकतरी जाशे ” ए गुण कह्यो के “ राजाप्रदेशी समज्यार्थी श्रमण ब्राह्मण जिह्नुकने जिह्ना सहेलाइथी मलशे ” ए गुण कह्यो ? तमे मतनो कदाग्रह ठोमीने विचारो. ए पाठनुं साचुं रहस्य तो एम देखाय ठे के, पहेलां प्रदेशीराजा नास्तिक मतनो (मिथ्यात्वि) हतो त्यारे परलोक, पुन्य, पाप मानतो न होतो, तेमज धनने सार जाणीने संचय करतो, पण दान पुन्य करतो नहोतो. तेथी चित्तप्रधाने केशीश्रमणने विनंती करी के, हे स्वामी ! प्रदेशीराजाने धर्म संजलावीने समजावो तो, डव्य अस्थिर जाणे, परलोक, पुन्य पाप माने, अने उदार चित थाय तेथी समण ब्राह्मणादिकने दान आपे, अने ए समण ब्राह्मण जिह्नुकने जिह्ना सोहेलो मले. ए गुण थाशे एम कछुं; पण जो चित्तप्रधाननी तमारा सरखी श्रद्धा होत, ने दान आपवामां पाप मानतो होत तो एम कहेवुं जोइए के, हे स्वामी ! राजा प्रदेशी असंजतिने तथा श्रमण ब्राह्मणादिकने दान आपीने पाप करे ठे, माटे आप तेने धर्म संजलावीने समजावो के, आजपढी असंजंति अवृतिने दान आपे नही, ने एवुं पाप करे नही, तेम कहेवुं जोइए; पण तमारा सरखी श्रद्धा चित्तप्रधाननी नहोती. तेमज केशीश्रमण मुनीराजनी पण तमारा सरखी श्रद्धा नहोती. जो होत तो चित्तप्रधानने एम केहेत के “ हे चित्त ! तमे अवलुं समजाववानी विनंती केम करोठो ? हुं तो समण ब्राह्मणादिकने दान देवामां राजाप्रदेशीने पाप सधर्वीश, के आज पढी एवुं पाप करे नहो; ” पण केशीश्रमणनो तथा चित्तप्रधाननी दानमां पाप मानवानी तमारा सरखी श्रद्धा नहोती. वली केशी-

मुनीराज आगल प्रदेशीराजा श्रावकनां वारव्रत अंगिकार करी वंदणा नमस्कार करीने घेरे जवा लाग्या, तेवारे केशीश्रमण मुनीराजे कहुं के “हे राजाप्रदेशी ! तमे हमारी पासे रसीलो धर्म पाम्यागे ते धर्मने विषे रमणिक रहेजो. श्रमणिक थशो मत.” पढी इहु क्षेत्रादिकनां चार द्रष्टान्त दीधां. पढी प्रदेशीराजाए कहुं के, हे स्वामी ! श्रमणिक नही आनं, पण ए रीते रमणिक रहीश. ते रीतमां कहुं के, “श्रमण ब्राह्मण अने जिह्मकने (मागता जिखारीने) दान दइशुं अने श्रावकनां वारव्रत चोखां पालीशुं. ” एम केशीश्रमण मुनिराजने कहुं. ते रायप्रशोणी सूत्रनो पाठः—

अहणं सेयंविया पामोस्काइं सत्तगामसहस्साइं चत्तारि जागे करिस्सामि. एगं जागं बलवाहणस्स दलइस्सामि. एगं जागं कोठागारे ठोस्सामि. एगं जागं अंतेउरं दलइस्सामि. एगेणं जागं महइमहालियं कुमागारसालं करिस्सामि. तढणं बहु पुरिसेहिं दिणजत्ति जत्तवेयणेहिं विजलं अस-
ण ४ उवक्कमावेत्ता बहुणं समण माहण जिक्खयाणं पंथिये पहियाणय परिजायमाणे २ बहुहिं सीलवय पच्चरकाण पोसहो ववासेहिं जाव विहरिस्सामि त्तिकहु जामेव दिसं पाउजूए तामेव दिसिं पणिगए. तत्तेणं पएसिराया कद्धं पाउं जाव तेयस्सा जलंते सेयंविया पामोस्काइं सत्तगाम सहस्साइं चत्तारि जाए करेइ. एगंजागं बलवाहणस्स द-
खयइ जाव कुमागारसालं करेइ. तढणं बहुहिं पुरिसेहिं जाव उवक्कमावेत्ता बहुणं समण माहणाए जाव परिजा-
यमाणे विहरइ ॥

अर्थः—अण हमणांथीज हुं सेण स्वेताम्बिका नगरी पाण प्रमुख आदी सण सात हजार गाम मारां खालसानां ठे, चण तेना चार जाण

जाग क० हुं करीश. तेमां ए० एक जा० जाग व० हाथी घोडा आदिक वाहनने द० दश. ए प्रथम जाग. ए० एक जाग को० कोठार (जंमार) ठो० निमित्ते मुकीश. ए बीजो जाग. ए० एक जाग अ० अंतेउरने द० देश. ए त्रीजो जाग. ए० एक जा० जागनी म० घणीज मोहोटी कु० (कुटा-गार) दानशाला क० संकावीश. त० तिहां व० घणा पु० पुरुषने दि० दिधुं ठे जेने जरण पोषणादिक ज० जात जमणरुप वेतन (चाकरी) खे तेनी पासे वि० विस्तीर्ण अ० अन्न, पाणी, खादीम, सादिम, उ० निपजावीने व० घणा स० श्रमणने (पांच प्रकारना संन्यासी योगीने) मा० ब्राह्मणने जि० ज्ञिखारीने प० पंथी (मार्गे चाले ते) ने प० पदु-णादिकने (महेमानने) प० ए व्हेचो देशुं. व० घणा सी० स्वज्ञाव, आचार, व्रत प० पचखाण नवकारसो प्रमुख पो० पोषध व० उपवास साथे जा० यावत् वि० विचरशुं. ति० एम कहिने जा० जे दि० दिशायी पा० आव्यो हतो ता० ते दिशाए प० पाठो गयो. त० तेवार पढी प० प्रदेशीराजा क० काल पा० प्रज्ञात थयो जा० जावत् ते० तेजे करी ज० जाज्वल्यमान सूर्य उग्यो. से० स्वेतांबिका नगरी पा० प्रमुख स० सात सहस्र गांम प्रत्ये च० चार जा० जाग क० करे, करीने ए० एक जाग व० हाथी, घोडा, रथ, निमित्ते द० दे, जा० जावत् पूर्ववत् दानशाला क० करे. त० तीहां व० घणा पु० पुरुषने जा० यावत् अस्नादिक चार अहार उ० निपजावीने व० घणा स० संन्यासी योगी प्रमुखने मा० ब्राह्मणने जा० जावत् प० जिह्वाचरादिकने वहेचीदेतोथको वि० विचरे ठे.

जावार्थः—हवे जुड! आ पाठमां तो एम कह्युं ठे के, हे स्वामी! मारे सात हजार गाम खालसानां ठे तेना चार जाग करीश. तेमां एक जाग तो हाथी घोडा निमित्ते, एक जाग राणीड निमित्ते तथा एक जाग खजाना निमित्ते राखीश, अने एक जाग समण शाक्यादिक, ब्राह्मण तथा मागता जिखारीने दान देवा निमित्ते राखी अस्नादिक चार आहार निपजावीने दान दश तथा श्रावकनां बारे व्रत चोखां पाखीश; पण अरमणिक नही थाउं. ए वे बोल दान अने व्रत रमणिक

पर्णामां बताव्या. हवे जुन ! हाथी घोड़ाने आगल पण पोषतो हतो, राणीउने पण पोषतो हतो अने खजानामां पण नाखतो हतो. ए त्रण काम तो आगल ज्यारे नास्तिक मतमां (मिथ्यातपणामां) हतो त्यारे पण करतो हतो, अने पहेलां परलोक, पुन्य पाप नहोतो मानतो तेवारे दान नज देतो देखाय ठे. तेथी चित्तप्रधाने केशीश्रमण मुनिराजने कळुं के, हे स्वामी ! तमे प्रदेशीराजाने समजावो तो समण, माहण, जि-
हुकने जिह्वा सोहेली मले. ए लेखे पहेलां जिखारोने दान नहोतो देतो एम जणाय ठे. ए काम तो राजाप्रदेशीए धर्ममां समज्या पढी कर्तुं जणाय ठे; कारण के धनने अस्थिर जाणी उदार चित्ते पांचमा गुण-
ठाणानी करणी जाणी दान दीधुं ठे. ते गुण जाण्या विना एवुं पाप केम करे ? माहा हो ते विचारी जो जो. वली आठमा व्रतमां अनर्थ दंरू पाप करवाना राजाप्रदेशीने त्याग ठे. जो दान देवामां पाप होय तो राजाप्रदेशी धर्ममां समज्या पढी पाप केम करे ? हाथी घोड़ाने पोषवा, राणीउने पोषवी अने खजानामां धन नाखवुं, ए त्रण कामतो आगल पण करतो हतो, अने एतो अर्थ-पापमां ठे; पण दान देवामां पाप होय तो, राजाप्रदेशी धर्ममां समजिने ए अनर्थादंरू पाप जा-
णीने नवुं केम करे ? ए जाणोने अनर्थदंरू पाप करे तो तेनुं आठमु व्रत केम रहे ? माहा हो ते वोचारी जो जो.

वली पहेलांथीज केशीश्रमण मुनीराजे कळुं के, हे प्रदेशीराजा ! तुं अरमणिक थाजे मत. तेवारे राजाप्रदेशीए कळुं के, हुं श्रमण, ब्राह्मण, मागता जिखारीने दान दइश; लीधां व्रत चोखां पालीश अने अरमणिक थइश नही. ए बे बोल केशीश्रमण मुनीराजना मोढा आगल रुवरुमां कल्या; पण केशीश्रमण मुनीराजे तेने वज्यो नहि. तमे हेतु द्रष्टान्त कुयुक्ति भेलवीने लोकोना हृदयमांथी दाननी श्रद्धा काढोवो, तेम जो केशीश्रमण मुनीराजनी दान देवामां पाप मानवानी श्रद्धा होत तो, अग्यार द्रष्टान्त आगल दीधा तेम एक द्रष्टान्त वली वेत के, हे जुंमा ! धर्म पासिने आगलनुं पाप बोने बे तो, ए दान देवानुं नवुं

અનર્થ પાપ કેમ કરેલે ? વલી તમે કહોલો કે, “ દેતી લેતી વેલા મૌન રહેવું, ને પઠી પાપ ઝંલ્યાવી દેવું. ” તો હે દેવાનુપ્રીય ! જ્યારે કેશીશ્રમણ મુનીરાજને પ્રદેશીરાજાએ દાન દેવા બાબતમાં નિવેદન કર્યું, તે વચ્ચે રાજા કેહેને દાન દઈ રહ્યો હતો અને કોણ લઈ રહ્યો હતો કે જેથી શ્રી કેશીશ્રમણ મુનીરાજે નિષેધ ન કર્યો ? પણ એમ જાણજો કે, શ્રી જૈનમાર્ગમાં પ્રત્યક્ષ અને પરોક્ષ પૂર્વોક્ત દાનવિષયમાં મુનીએ મધ્યસ્થ રહેવું. જો એમ ન હોય તો ઇટલાં ડ્રષ્ટાન્ત આપ્યાં તેમ એક ડ્રષ્ટાન્ત વલી દર્શને દાન દેવામાં પાપ કેમ ન સરધાવ્યું ? પણ જાણજો જે શ્રી-વીતરાગદેવની, કેશીશ્રમણ મુનીરાજની અને પ્રદેશીરાજાનો તમારા સરસ્વી શ્રદ્ધા નહોતી કે, દાનમાં પાપ મક્કની નિષેધે. વલી તુંગ્યા નગરનીના શ્રાવક પરમવિવેકી, જૈન માર્ગના જાણ, પ્રચુના હસ્ત દિક્ષિત લઘુ પુત્રસમાન, તેમનો આલાવો વર્ણવ્યો; ત્યાં દાન આશ્રી ત્રણ આલાવા કહ્યા છે. તેની શાખ સૂત્ર જંગવતી શતક બીજે ઉદ્દેશે પાંચમે. તે પાઠ:-

તેણં કાલેણં તેણં સમણં તુંગિયાનામં નયરી હોઢાવણં.
 તીસેણં તુંગિયાનયરીએ બહિયા ઉત્તરપુરઢિમે દિસિ જાગ
 પુપ્ફવડ્ડેણામં ચેડ્ડે હોઢા વણં. તઢ્ડેણં તુંગિયાનયરિએ
 બહવે સમણોવાસગા પરિવસડ્ડ અઢા દિત્તા વિઢ્ઢિણ વિપુલ
 જવણ સયણાસણ જાણ વાહણાડ્ડણા બહુ ધણ બહૂ જાય
 રુવયવયા આઝગ પઝગ સંપઝત્તા વિઢ્ઢિમિય પઝર ઝત્ત-
 પાણા બહુદાસિ દાસ ગો મહિસ ગવેલગ પ્પપ્પઝૂયા બહુ
 જણસ્સ અપરિઝૂયા. અઝિગય જોવાજીવા ઝવલલ્લ પૂણ-
 પાવાં આસવ સંવર ણિલ્લર કિરિયા હિગરણ બંધ મોલ્લ
 કુસલ્લા ૧ અસદ્દેહા દેવાસુર નાગ સુવણ જસ્ક રસ્કસ્સ કિન્નર
 કિંપુરુષ ગરુલ ગંધવ મહોરગાદિએહિં દેવગણેહિં નિર્ગંથાઓ
 પાવયણાઓ અણ્ણકમણિલ્લા તિર્ગંથેપાવયણે તિસ્સંકિયા

निकंखिया निवित्तिगिह्वा लघछा गहियछा पुहियछा अ-
जिगयछा विणहियछा ॥ ५ ॥ अठि मिंजपेमाणू रागरत्ता
अय माउसो निग्गंठे पावयणे अठे अयं परमठे सेसेअ-
णठे ओसियफलिहा अवंगुय-डुवारा चियत्तं तेज्जर परघर
प्पवेसा बहुहिं सीलवय गुणवय वेरमाणं पच्चस्काण पोसहो-
ववासेहिं चाउदसठ मुद्धि पुणमासिणिसु पन्निपुणं पोसह-
सम्मं अणूपाळेमाणा समणे निग्गंथे फासु एसणिच्चेणं
असणं पाणं खाइमं साइमेणं वड्ड पडिग्गह कंबल पाय-
पुहणेणं पीढ फलग सेज्जा संथारएणं उसह जेवजेणं प-
मिलान्ने माणा अहा परिग्गहिण्हिं तवोकम्मेहिं अप्पाणं
जावे माणे विहरइ ॥

अर्थः—ते० ते काले (अवसर्पणी चौथा आराने विषे) ते० ते
स० समयने विषे तुं० तुंग्यानामे न० नगरी हो० हती. तेनुं व० वर्णन
चंपानी पेरे जाणवुं. ती० ते तुं० तुंग्यानगरीनी व० बाहार उ० उत्तर
पूर्वनी वच्चे इशान खुणने विषे पु० पुष्पवतिनामे चे० चैत्य (यक्षाथ-
तन) हो० हतुं. व० तेनुं वर्णन चंपानगरीनी पेरे जाणवुं. त० त्यां तुं०
तुंग्यानगरीने विषे व० घणा स० साधुना शेवक प० वसेढे. अ० धनधा-
न्यादिके परिपूर्ण दि० दीपता वि० विस्तार सहित वि० घणा ठे ज०
जुवन (घर) स० शयन, आसन जा० गांवां वा० वाहन, घोडा, आदि
व० घणा ध० धनादिक व० घणुं अणघरुथुं सोनुं रुपुं आ० वमणा त्र-
गणानो प० व्यापार सं० तेणे करी सहित ठे. वि० घणा लोक जमतां
प० प्रचुर (घणा) अन्नादिक जुठा नखाय ठे ज० ज्ञात पाणी; तथा
व० घणी दा० दासी दास गो० गाय म० जेंश ग० बकरी गारुर प्रमुख
प० घणा ठे जेने. व० घणा ज० लोकोथी पण अती धनवंत माटे
अ० पराजड्या (गांज्या) जाय तद्दी. ए लोकीक गुण कल्या. हवे लोकोत्तर

ગુણ કહેહે. અઠ જાણ્યા છે જેણે જીઠ જીવ અજીવ. ડઠ ડંઢરૂપાં છે પુઠ
 પુન્ય પાપનાં ફલ આઠ આશ્રવ સંઠ સંવર. ણિઠ નિર્જરા કિંઠ ક્રિયાદિ-
 કના પચીસ જેદ અઠ ગામી યંત્રાદિક શસ્ત્ર અધિકરણ બંઠ પ્રકૃત્યાદિ
 બંધ, ચાર જેદે મોઠ મોક્ષના જેદના જાણપણામાં કુઠ કુશલ છે. અઠ
 કોશની સાજ વંહે નહી. દેઠ દેવતા વૈમાનિક અઠ અસુરકુમાર નાઠ
 નાગકુમાર, જવનપતિ વિશેષ સુઠ ડ્યોતિષિ જઠ જઠ્ઠ રંઠ રાક્ષસ કિંઠ
 કિન્નર (વાણવ્યંતરા) કિંઠ ગરુડ કિંપુરિષ, એ વ્યંતર. નીકાયના દેવ
 જાણવા. ગઠ ગરુડનું ચિન્હ છે જેને, એવા સુવર્ણકુમાર જવનપતિ વિશેષ
 ગંઠ ગંધર્વ મઠ મહોરગ દેવતા, એ પણ વ્યંતર વિશેષ જાણવા. એ આદિ
 દેઠ દેવતાના ગઠ સમુહ નિઠ નિર્ગથ સાધુનાં પાઠ વચન સિદ્ધાન્તથી
 અઠ અતિક્રમાવી ન શકે. એટલે શ્રાવકે નિર્ગથના પ્રવચન મજબુત કરી
 પ્રહ્યા છે તેમજ જવાબ દેવા સમર્થ છે. એતાવત્તા જૈનમાર્ગને વિષે નિઠ
 શંકારહિત નિઠ અનેરામતની વાન્ઠા ન કરે નિઠ સાધુની ડુગંઠા ન કરે
 તથા ફલનો સંદેહ ન આણે. લઠ સિદ્ધાન્તનો અર્થ લહ્યો છે ગઠ અર્થ
 પ્રહ્યા છે જગવંતના મુખથી પુઠ પુઠોને નિર્ણય કીધા છે અઠ હેતુથી જા-
 ણ્યા છે વિઠ વારંવાર પુઠીને અર્થ નિર્ણય કર્યા છે. અઠ હારુ માંની મિંઠ
 મીંજા (ધાતુ) પેઠ ધર્મરૂપી પ્રેમરંથી રંગાણી છે. અઠ પોતાના સજ્જન
 પરિવાર ગુમાસ્તા વિગેરેને નિઠ નિર્ગથ પ્રવચનરૂપ માર્ગ બતાવે છે. અઠ
 એજ અર્થને એઠ એજ પરમાર્થ, સેઠ શેષ સંસારરૂપ સર્વ અનર્થ છે. ડઠ હ-
 દય ફઠ ફટકની પરે નિર્મલ છે, અઠ સદાય ઘરનાં વારણાં દાન દેવા
 વાસ્તે ડઘામાં રાખે છે, ચિઠ ઠાંઢ્યા છે અંઠ અંતેઝર. પઠ પરાયા ઘરમાં
 પઠ પ્રવેશ કરવો. બઠ ઘણા સીઠ શીલવ્રત ગુઠ ગુણવ્રત વેઠ પાપનાં પઠ
 પચ્ચાણ કર્યા છે. પોસો ડપવાસ સહિત ચાળ્ચૌદસ અષ્ટમી મુઠ અમા-
 વાસ પુઠ પુનમ પઠ પ્રતિપૂર્ણ પોસા સમ્યક્ પ્રકારે અઠ આજ્ઞાસહિત
 પાલતા થકા સઠ સાધુ નિઠ નિર્ગથને ફાઠ પ્રાસુક (અચેત) એ શુરૂ
 (૪૨ દોષ રહિત) અઠ અન્ન પાઠ પાણી ધાઠ ધાદિમ. સાઠ સ્વાદિમ
 ધામ ત્રારે આહાર વઠ વસ્ત્ર પઠ પાત્ર કંઠ કાંબલો પાઠ પ્રાયપુરણ

તથા ડંધો ગુહો પીઠ પીઠ, આસન ફળ ડંઢીંગણનું પાટીડં સેઠ વસ્તુ સ્થાનક સંઠ મોટો સંચારો ડંઢ ઔષધ તે ઇક વસ્તુ ડેઠ ઘણાં ઔષધ ડેલાં હોય તે. ઇ ડૌદ પ્રકારનું દાન ફળ પ્રતિલાઢ્ઢતા (દેતા) થકા ંઠ ડેવાં ફળ આદર્યા હે તેવાં તળ તપ કર્મ ક્રિયા ઇ કરી ંઠ પોતાતી આત્માને ઢ્ઢાળ (ઢ્ઢાવતા થકા) દેવ, ગુરુ, ઢર્મ ઇમ ઢ્રણ તત્વ અનુમોદતા થકા વિઠ વિચરે હે.

ઢ્ઢાવાર્થ:—હવે ઢુઢ! આ પાઠમાં પહેલાં તો ઘરની સંપદા, રિક્કિ, માતવરી વર્ણવી; પઢી શ્રાવકના નવ તત્વનું ઢાણપણું તથા ઢ્ઢાન વર્ણવ્યું; પઢી સમકિતની ગાઢાઢ (ઢ્રઢતા) વર્ણવો; પઢી પાંચમા ગુણઠાણાંની શ્રાવકની માતવરી રહેવાની ઢદાર ઢીત્તની કરણી વર્ણવી; અને પઢી શ્રાવકનાં બારે વ્રત વર્ણવ્યાં. હવે ઘરની માતવરીમાંતો ‘વિઢિક્રિય-પઢરઢત્તપાણા’ ઇવો ઘરનો આચાર હે. ંઢ્રપાણી પુઢ્ઢલ નિપજે હે, ને સ્વાતાં પીતાં વધ્યું હોય તે બહાર નાંચી દે હે; તે કાગઢ્ઢા, કુતરાં, પશુ પઢ્ઢી પ્રમુખ સ્વાય હે. ઇ રીતે વિસ્તીર્ણ ઢ્ઢાત પાણી રંધાય હે. પઢી ઢ્ઢાન ને સમકિતના ગુણ વર્ણવ્યા. પઢી પાંચમા ગુણઠાણાંની કરણી વર્ણવી તેમાં કહ્યું કે, ફટક રત્નની પેરે હ્રદય નિર્મલાં હે અને ઢિઢ્ઢુકાદિકને દાન દેવા સારુ ઘરનાં કમારુ ડઘાર્ઢાં રાચે હે. પઢી બારે વ્રત વર્ણવ્યાં, તેમાં ઢ્રીઢો બોલ બારમા વ્રતમાં સાધુને દાન દેવાનો ન્યારો કહ્યો હે. ઢો દાન દેવામાં પાપ-કર્માદાન ઢાણે તો દાનદેવા સારુ ઘરનાં બારણાં ડઘાર્ઢાં કેમ રાચે ?

તેવારે તેરાપંચી કહે હે કે, “ઇ ંઢ્રંગઢ્ઢાર તો સાધુને પ્રવેશ કરવા સારુ હે, કેમકે બંધ બારણે સાધુ આવે નહી તે માટે.” તેનો ડત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સાધુનું દાન તો આગલ બારમા વ્રતમાં ન્યારું વર્ણવ્યું હે અને ઇ અનુકંપા અથવા ડચિત્ત દાન તો પાંચમા ગુણઠાણાંની શ્રાવકપણાંની કરણીમાં વર્ણવ્યું હે. વલી અમ્મરુ શ્રાવકનો ઢીવ ઢ્રઢપડનાપણું પામસે, તેનાં ઘર ડવવાઢ સૂત્રમાં વસાવ્યાં. ત્યાં ‘વિઢિક્રિય ઢત્તપાણા’ ઇ ગુણ ઘરના આચારનો હે તે તો કહ્યો; પણ અઢ્રંગઢ્ઢાર ન

કહ્યો. ઘટલે શ્રાવકપણું ન્હોતું ત્યાં સુધી તો આમે વારણે જમે તોપણ અટકાવ નહીં, પણ શ્રાવકપણું પામ્યો તે દીવસથી અજંગદ્વાર પણ કેને વલગ્યો. શ્રાવક જૈન માર્ગ પામ્યા તે દિવસથી-ઉદારપણું અધિક અધિક વધ્યું, અને દ્રવ્ય અસ્થિર જાણ્યું તેથી અધિક અધિક દાન-દેવા સામ્યા. વલી તેરાપંથી કહેઠે કે, અજંગદ્વાર સાધુને માટે રાખે છે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સાધુનું દાન તો આર્ય-ક્ષેત્રમાંજ છે; કારણ કે અનાર્ય-ક્ષેત્રમાં સાધુ નથી તેથી ત્યાં તેનું દાન પણ નજ હોય. હવે કોઈ શ્રાવક અનાર્ય ક્ષેત્રમાં રહેઠે, તેને સાધુને દાન દેવાનો તો સમય ન આવે. ત્યારે શ્રાવકને અજંગદ્વાર કેમ નિપજે તે કહો. વલી આર્ય-ક્ષેત્રમાં કોઈ ગામ નગરમાં સાધુએ ચોમાસું નથી કર્યું, અને બીજો કોઈ સાધુ ચોમાસામાં આવે નહીં. હવે તે શ્રાવકને અજંગદ્વાર કેમ નિપજે? વલી ઉત્તમ કુલી શ્રાવકને ઘરે તો સાધુ વોહોરે છે, પણ અધર્મ કુલમાં સાધુ વોહોરતા નથી. હવે અધર્મકુલી શ્રાવકને અજંગદ્વાર કેમ નિપજે?

તેવારે તેરાપંથી કહે ઠે કે, ઇતો તુંગીયાનગરીના ઉત્તમ કુલના શ્રાવક છે તેને ઘર સાધુ વોહોરે છે, તે માટે તેને અજંગદ્વાર કહ્યા છે. તેનો ઉત્તર. સુયગમાંગ સૂત્રના બીજા શ્રુતકંધમાં તથા ઉવવાણ્ઝી સૂત્રમાં, ગામ, નાગર, પુર, પાટણ, જાવત્ સોલ ઠેકાણાને વિષે રહે યવા સર્વ શ્રાવકની ગતિ જઘન્ય પહેલા દેવલોકની અને ઉત્તકૃષ્ટી બારમા દેવલોકની કહી, અને તેમને આરાધિક કહ્યા. યવા ગુણના ધણી શ્રાવક હોય તેનો તુંગિયાનગરીના શ્રાવકની પરે પહેલો બોલ ઋદ્ધિનો બોલીને જ્ઞાન તથા જાણપણું (સર્વ શ્રાવકનું) વર્ણવ્યું, સમકિતની ગાઢાઈ વર્ણવી, તથા પાંચમા ગુણઠાણની શ્રાવકપણાનો ઉદાર ચિત્તની કરણી ' ઉસિયપલ્લહા અવંગુયડુવારા ' ઇત્યાદિ કરણી વર્ણવી. પછી શ્રાવકપણાનાં બાર વ્રત વર્ણવ્યાં, ત્યાં બારમા વ્રતમાં સાધુનું દાન વર્ણવ્યું તેમાં સર્વ શ્રાવકના અજંગદ્વાર કહ્યા. હવે એ ઊંચ નીચ કુલમાં જે શ્રાવક હોય તે સર્વે આરાધિક હોય કે નહિ અને તે દેવતામાં જાય કે નહીં તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહેહે કે, ત્યાં તો સાધુને દાન દેવું કહ્યું છે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! નિષિથ, આચારાંગ, દસવૈઠાલોક, આદિ અનેક સૂત્રમાં ઠામઠામ સાધુને તો બાર કુલ ટાલોને અનેરા નોંચ કુલનો આ- હારાદિક વોહોરવો તથા તે નીચ કુલમાં પ્રવેશ કરવો પણ વડ્યોં છે. તેમ ઇ પણ બતાવો કે, “ ઉત્તમ કુલ જેમાં સાધુજો વોહોરે છે તે શ્રાવ- કને તો અજંગદ્વાર છે, અને અર્ધ કુલ જેમાં સાધુજો ન વોહોરે તે શ્રાવકને અજંગદ્વાર નથી. ” એવો પાઠ કોઈ સૂત્રમાં હોય તો બતાવોઃ અહીંયાં સુયગનાંગ તથા ઉવવાઈ સૂત્રમાં તો સર્વ નામ માત્ર શ્રાવકને અજંગદ્વાર કહ્યા છે; પણ ઉત્તમ કુલ અથવા અધર્મ કુલ એકે ટાલ્યું નથી; અને તિર્યચ-શ્રાવકને દાનદેવાની યોગ્યતાઈ નથી તેથી તિર્યચ- શ્રાવકને અજંગદ્વાર ઉવવાઈ સૂત્રમાં કહ્યા નથી. એ ન્યાયે અધર્મ કુલમાં સાધુજી તો વોહોરે નહીં. તેથી અજંગદ્વાર અનુકંગ આણી માગતા જીજ્ઞાસીને દાન દેવા સારુ રાખ્યું છે એમ સ્પષ્ટ સિદ્ધ છે. કાહ્યા હો તે વીચારી જોજો. વલો જગવતી, સુયગનાંગ તથા ઉવવાઈ સૂત્રમાં અજંગ- દ્વારનો ટીકાં તથા ટ્બાર્યમાં શું કહ્યું છે? તે વીચારો જોજો. વલો તેરા- પંથી કહે છે કે, “ અજંગદ્વાર અને સાધુનું દાન ઇ એકજ છે. ” તેનો ઉત્તર. અમ્મરુજીશ્રાવક સાધુને તો દાન આપે છે, પણ તેને અજંગદ્વા- રનો શ્રી ઉવવાઈ સૂત્રમાં નાકારો કહ્યો છે. તે પાઠઃ—

પન્નુણં જંતે ! અમ્મરુ પરિવાયે દેવાણુપ્પિયાણં અંતિએ સું-
નિએ જવિત્તા આગારાજ અણગારિયં પવ્વહત્તે ? ણો ઇણઠે
સમઠે. ગો ! અમ્મરુણં પરિવાયે સમણોવાસે અજિગય
જીવાજીવે ઉવલધં પુણપાવે જાવ અપ્પાણં જાવેમાણે વિહ-
રંતિ નવરંગ ઉસિય ફલિદે અવંગુયહુવારે ચિયત્તં તેજર
પરઘર પવેસી એવં ણ વુચ્છહ. ॥

અર્થઃ—પણ સમર્થ છે જંતે જે જગવાન ! આ અમ્મરુ પણ પરિવા-
જક દેવે છે પુજ્ય ! તમારી અંત સમીપે સું સું જંતે થવાં ? આ આ-

ગારપણાથી અં અણગારપણું પં આદરવા ? ઉત્તર. છોં નહિં ૩ં એ અર્થ સમર્થ. ગોં હે ગૌતમ ! અં અમ્મરુપરિવાજક સં શ્રમણોપા-સકે અં જાણ્યા હે જોં જીવ અજીવના જેદ, ૩ં લાધ્યાં હે પું પુન્ય પાપનાં ફલ, જાં યાવત્ તુંગીયાનગરીના શ્રાવકની કરણીવત્ અં પો-તાની આત્માને જાં જાવતોથકો વિં વિચરે હે; નં એટલું વિશેષ ૩ં બારને વિષે જોંગલ નથી. અં ઘર નથી તે માટે ૩ઘામાં બાર સદાય રહે. અતિથી માટે. ચિં પ્રતિતકારી અંતઃપુર પં પરઘરને વિષે જવું ન પડે, અતિથી માટે. એં એ ત્રણ બોલનો શ્રાવકને પ્રયોગ પડે; પણ અમ્મરુને પ્રયોગ ન પડે. માટે એ ત્રણ બોલ નથી.

જાવાર્થ:—હવે જુલ ! આ પાઠમાં તો અમ્મરુશ્રાવકને જીવ અ-જીવનો જાણ કહ્યો, પુન્ય પાપનાં ફલ ઓલખ્યાં લાધ્યાં કહ્યાં અને ‘જાવ વિહરે’ કહ્યો. તે જાવ શબ્દથી તુંગીયાનગરીના શ્રાવકના ગુણ વર્ણવ્યા તેમ અમ્મરુશ્રાવકમાં સર્વ ગુણનો પાઠ કહેવો. તે નિર્ગ્રંથસાધુને ચૌદ પ્રકારનું દાન દેતા વિચરે હે ત્યાં સુધી કેહેવું; પણ તુંગીયાનગરી-ના શ્રાવકોના ઘરની રિહ્મિ, સંપદા અને માતબરો વર્ણવી તે અને તથો. તેથી પેહેલો બોલ રિહ્મિ સંપદાનો ઢોરીને ‘અન્નિગય જીવાંજીવે’ (જા-ણ્યા હે જીવઅજીવના જેદ) એ પાઠથી લઈને સર્વ તુંગીયાનગરીના શ્રાવકના ગુણનો આલાવો વર્ણવ્યો તેમ વર્ણન કેહેવું. અમ્મરુશ્રાવકના ચાર બોલમાં એટલું વિશેષ કે, ચોથા બોલમાં પાંચમા ગુણગ-ણાની શ્રાવકપણાના ઉદાર ચિત્તની કરણી વર્ણવી; તેમાં એક તો ફટક રત્નની પેરે હૃદય નિર્મલ, અને દાન દેવા સારુ અન્નંગદ્વાર, એ બોલ ન કહ્યા; અને એક પ્રતિતકાર્યા અંતઃપુરમાં પ્રવેશ ન કરવો અતિથીપણા માટે, એ બે બોલ વર્જ્યા. બાકી સર્વ તુંગીયાનગરી-ના શ્રાવકની પેરે આલાવો કેહેવો. હવે તમે કહો ઢો કે, અન્નંગદ્વાર અને સાધુનું દાન એ એકજ હે. ત્યારે અમ્મરુશ્રાવકને અન્નંગદ્વાર તો વર્જ્યા હે, અને સાધુને દાન દેતા કહ્યા હે. તેટલા માટે સાધુનું દાન અને મા-ગતા જીજ્ઞાસીનું દાન જુડું હે. એ અન્નંગદ્વાર તો જીજ્ઞાસીના દાન માટેજ

हे, अने माहापुरुष पधारे तो मोक्षनो हेतु पण थाय. ए सर्व श्रावकोने अजंगद्वार कहा हे, अने तेज अनुकंपा-दान मागता जीखारीने देता दीसे हे. पढी फल तो पेला श्रावकने जेवां लाग्यां तेवां हालना श्रावकने पण ला-
गशे. ज्ञानी वदे ते सत्य. वली दानने निषेधे तेने प्रश्रव्याकरणना बीजा
आश्रवद्वारमां जुठाबोला तथा त्रीजा आश्रवद्वारमां चोर कहाहे. ते पाठः—

पमिघायए हेज वित्ति ठेइंकरेह मादेह किंचिदाणं सुठुहज।

अर्थः—पण हणवा हेण निमित्ते विण व्रत्ति ठेण ठेद करे, के फलाणाने
एक पण ग्रास (कोलीज) माण म देशो. किंण कोइने किंचित मात्र दान
न देशो. एवां परपीमाकारी वचन बोले तथा वली सावध वचन बोल-
वानो सुण प्राणातिपात करो, इत्यादिक वचन कहे.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां एम कह्युं के, व्रत्तिनो (आजी-
वीकानो) ठेद करे तथा फलाणाने एक पण ग्रास मत द्यो एम कहे,
अथवा कोइने किंचित् मात्र दान देशो नहिं, एवां वचन कहे तेने जुठा-
बोला तथा चोर कहा. ए जुठ ! जो दान देवामां पाप होय तो वर्जवा-
वालाने जगवंत जुठा-बोला तथा चोर केम कहे? कहा हो ते विचारी
जोजो. वली त्रीजा आश्रवद्वारमां एम कह्युं ठे के, दान दीधायी गुण
थाय. ते गुणनो नाश करे तो चोरी लागे. हवे जो दान दीधामां पाप
होय तो दानना गुणनो नाश करे. तेने चोर केम कहा? कहा हो ते विचारी
जोजो. वली कोइपण सूत्रमां अनुकंपा आणोने दुर्बलने मरता देखी दान
आपे तेने पाप कह्युं होय तो पाठ बतावो. तमे एटला सूत्रना पाठ
उत्थापीने खोटा अर्थ करो कुयुक्ति मेलवीने अनुकंपादान केम उठावो बो.

वली तेरापंथी श्रावकोने पण दान दीधामां पाप परुपे हे. एम
कहे ठे के, श्रावकने मुलायजे नोंतरीने जमाके ते तो संसारनो व्यवहार
हे, तेने दान न कह्यो. तेमां कदापी पाप कहे ते तो जाण्युं, पण कोइ
श्रावक सामायक तथा व्याख्याननी अंतराय पाकी रसोइ करतो होय, तेने
कोइ पुन्यवंत श्रावक रसोइनो आरंज दलावीने, सीधी रसोइ तथा सु-

खकी प्रमुखनी सहाय दइ सामायक करावे तथा व्याख्यान संजलावे तेमां पण पाप कहे ठे. एमज कोइने तपस्या करवाना जाव होय ने धारणा (अंतरवारणं) पारणानी जोगवाइ न होय, तेने सिधी रसोइ दइ तपस्या करावे तेमां पण पाप कहे ठे. तेमज सामायक पोसाने वास्ते जग्या, कपर्कां, नवकारवाली, पुंजणी अने मुहपत्ति आपे तेमां पण पाप कहे ठे. पण जगवंते चतुर्विध संघने शाता दीधामां तथा हित वान्छयामां मोटो पुन्यरूप लाज कह्यो ठे. तेनी शाख सूत्र जगवती शतक त्रीजे उद्देशे पहेले, सनतकुमार इंद्रने अधिकारे. ते पाठः—

अन्विणं जन्ते! तेसिं सक्रीसाणाणं देविंदाणं देवरायाणं वि-
वादा समुप्यजाइ ? हंता अन्वि. सेकह मिंदाणं पकरेइ ?
गो० ! ताहे चेवणं सक्रीसाणां देविंदा देवरायाणो सणं-
कुमारं देविंदं देवरायं मणसिकरेइ. तएणंसे सणंकुमारे दे-
विंदे देवराया तेहिं सक्रिसाणेहिं देविंदेहिं देवराइहिं मणसी
कएसमाणे खिप्पामेव सक्रीसाणाणं देविंदाणं देवराइणं
अंतियं पाउ-जवइ जंसे वदई तस्स आणा उववाय वय-
ण निदेसे चिछइ. ❀सणंकुमारेणं जन्ते ! देविंदे देवराया
किं जवसिद्धिए, अजवसिद्धिए, सम्मदिछीए मिढादिछीए
परितसंसारिए अणंतसंसारिए सुलज्जबोहिए दुलज्जबोहिए
आराहिए विराहिए चरिमे अचरिमे ? गो० ! सणंकुमा-
रेणं देविंदेदेवराया जवसिद्धिए नोअजवसिद्धिए एवं स-
म्मदिछी परितसंसारी सुलज्जबोहिए आराहिए चरिमे प-
सहं नेयधं. सेकेण्ठेणं. गो० ! सणंकुमारे देविंदे देवराया
बहुणं समणाणं बहुणं समणीणं बहुणं सावयाणं बहुणं

❀“सणं कुमारेणं जन्ते” थी “नो अचरीमे” सुधीनो अर्थ जुज पाने ५६३

सावियाणं हियकामए सुहकामए पत्तकामए अणुकंपिए
 निस्सेयस्सिए हियसुह निस्सेसकामए सेतेणठेणं गो० !
 सणंकुमारे देविंदे जवसिद्धिए जाव नो अचरिमे. * सणं-
 कुमाररसणं जंते ! देविंदस्स देवरणो केवइय कालं ठिइ
 पं० गो० ! सत्तसागरोवमाणि ठिइ पं० सेणं जंते ! ताउ
 देवलोगाउ आउक्खएणं जाव कहं उववच्चिहि? गो० महा-
 विदेहे वासे सिज्जिहिइ जाव अंतं करेहिइ सेवं जंते २ ति.

अर्थः—अ० ठे जं० हे जगवान ! ते० ते स० शक्र अने इशान
 दे० देवेंद्र दे० देवराजाने मांहोमांही वि० विवाद स० उपजे ? संवाद
 करे ? इति प्रश्न. उत्तर. हं० हा गौतम अ० ठे. से० ते केम ? इ० विवाद
 अवसरे विवाद करे तो कोण मटारे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम !
 ता० तेमज चे० निश्चे स० शक्र अने इशान बन्ने दे० देवेंद्र देवराजा
 स० सनत्कुमार दे० देवेंद्र देवराजा (त्रीजा देवलोकना इंद्र) प्रत्ये म०
 मनमां धारे के, सनत्कुमार आवे तो विवाद मटे इत्यर्थ. त० तेवारे से०
 ते स० सनत्कुमार देवेंद्र देवराजा ते० ते स० शक्र अने इशान बने ए
 म० मनमां धार्या थका खि० उतावला स० शक्र अने इशान इंद्रनी अं०
 समिपे पा० प्रगट थाय. जं० जे सनत्कुमार व० कहे (वचन निदेश
 कहे) त० ते आ० आज्ञा उ० उत्पात व० वचन नि० निर्देशे चि० रहे.
 एटखे ते शक्र अने इशान-इंद्रने जेवी आज्ञा आपे तेवी प्रमाण करे.
 स० सनत्कुमार जं० हे जगवान ! दे० देवेंद्र देवराजानी के० केटखा
 का० कालनी ठि० स्थिति पं० कही ? गो० हे गौतम ! स० सात साग-
 रोपसुनी ठि० स्थिति पं० कही. से० ते सनत्कुमार जं० हे जगवान ! ता० ते
 दे० देवलोकथी आ० आउखुं पुरुं करीने जा० जावत् क० क्यां उ० उ-
 पजशे-? इति प्रश्न. गो० हे गौतम ! मा० माहाविदेह वा० क्षेत्रने विषे
 सि० सीकशे, बुजशे, मुकाशे परिमिजत थशे जा० जावत् अं० सर्व दुःख-
 नो अंत करीने मोक्ष जाशे. से० तद्वत् जं० हे जगवंत ! पूर्वे कहुं ते प्रमाणवे.

ज्ञावार्थः—हवे जुज ! आ पाठमां एम कहुं के, ज्यारे पहेला अने बीजा देवलोकना इंडने युऊ थाय, त्वारे त्रीजा देवलोकनो सनत्कुमार नामे इंड आवीने वने इंडने कहे “ म करो एवुं काम ” एम कहे, तेवारे वने इंड तेनुं वचन प्रमाण करे अने तेनी आज्ञा प्रमाण रहे. वली गौतमे पुठयुं के, त्रीजा देवलोकनो इंड जवनी ठे ? इत्यादिक वार प्रश्न पुठया. तेवारे जगवंते कहुं के, एजवनी ठे, समझष्टिठे, परित संसारी ठे, सुलज बोधी ठे, आराधिक ठे अने चरमशरिरी ठे. ए ठ बोख जगवंते जला कहा. तेवारे गौतमे पुठयुं के, त्रीजा देवलोकनो इंड सनत्कुमारनां वचन शक्रेंड तथा इशानेंड वेज प्रमाण करे अने वली ते जग्वं यावत् चरमशरिरी ठे, एवुं पुन्य तेनें साथी बंधाणुं के तेने एवी पदवी मली. तेवारे जगवंते कहुं के, सनत्कुमार इंड, साध साधवी, श्रावक श्रावीका ए चतुर्विध संघना हितनो वंठणहार ठे १, सुखनो वंठक ठे २, दुःखत्राण एटले छुधा, तृषा, उपसर्गादिक दुःखथकी राखणहार ठे ३, अने ते संघने दुःखी देखी अनुकंपा दयानो करणहार ठे ४. ए चार प्रकारे मोक्षनो वंठणहार ठे. एणे चतुर्विध संघनुं हित तथा सुख वान्ठयुं, दुःखनुं निवारण वान्ठयुं अने अनुकंपा करी तेथी पुन्य बंधायुं. तेथी वने इंड तेनां वचन प्रमाण करे ठे, अने ठ बोख जला कहा. ए जुज ! श्री वीतरागदेवे तो श्रावकने सुखशाता दीधानां फल जलां कहां ठे. तमे पाप क्या न्याये कहोठो ? तेवारे तेरापंथी कहेठे के, ए पुठातो इंडना जवनी ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! इंडना जवनीज पुठा ठे, तोपण अही तो गौतमे पुठयुं ठे के, हे जगवंत ! एवां पुन्य बंधायां अने ठ बोख जला कहा ते कइ करणीना प्रयोगथी ए अर्थ कहो ? ते उपरथी जगवंते कहुं के, चारसंघनुं हित सुख वान्ठयुं तेथी पुन्य बंधायां. त्वारे मनुष्य श्रावक चार संघनुं हित सुख वान्ठये, दुःख निवर्तावशे अने चतुर्विध संघनी अनुकंपा करशे तेने जलां फल केम नही सागशे ? ते विचारो.

વહ્ની તેરાપંથી, શ્રાવકના ખાવા પીવા, કપમાં અને ઘરેણાં, સર્વને અવ્રતમાં ગણે છે અને કહે છે કે, પોતે સેવે તો પાપ, વીજા પાસે સેવરાવે તો પાપ, અને સેવતાને જલું જાણે તેમાં પણ પાપ, એમ કહે છે. તે ઉપર મતના લીધે સૂત્રનાં જુઠાં નામ લક્ષ્ણે ઓટી જોતો કરી છે. તે ઢાલ:-

શ્રાવકનો ખાણો પીણો ને ગેહણો, અવ્રત માંહી ઘાલ્યોરે;
સુયગમાંગ ને ઝવવાઈ સૂત્રમાં, પાઠ ઝઘાતો ચાલ્યોરે.

ચતુર વિચાર કરીને દેલો ॥ ૧ ॥

એ જુઠું ! શ્રાવકના ખાવા પીવા અને ઘરેણાંને સુયગમાંગ તથા ઝવવાઈ સૂત્રનાં જુઠાં નામ લઈ અવ્રતમાં કહે છે તેના ઉત્તરની ઢાલ:-

ખાણો પીણો ગેહણો ને કપતો, એ તો પુજલ હોઈરે;
વ્રત ને અવ્રત પરણામરી, બહુ સૂત્ર ઢ્યો જોઈરે;

ચતુર વિચાર કરીને દેલો ॥ ૧ ॥

ખાન પાન ને ગેહણો કપતો પુજલ, એહી અવ્રત યાચોરે;
તો જરત મરુદેવી આજ્ઞર્ણ પહેર્યા, કેવલ જ્ઞાન કેમ પાચોરે.

ચતુર વિચાર કરીને દેલો ॥ ૨ ॥

હવે જુઠું ! ખાન પાન ઘરેણું ને કપતું, એ તો અઠં-ફરશી રૂપી પુજલ છે, અને વ્રત અવ્રતને તો તેરાપંથીના બનાવેલા તેર દ્વારમાં પણ અરૂપી કહ્યું છે. તેમજ સૂત્રમાં પણ ઠામઠામ જીવની આજ્ઞા તૃશ્ના અને અત્યાગજ્ઞા-વના પ્રણામને અવ્રત કહ્યું છે. ઢતાં તેરાપંથી અન્ન-વસ્ત્રાદિક રૂપી પુજલને અવ્રતમાં બતાવે છે. માટે તેમને પુઠવું કે, હે દેવાનુપ્રીય ! “મારુદેવોમાતા હાથીના હોદા ઉપર ઘરેણાં કપમાં પેહેરીને બેઠાં, તેમને કેવલજ્ઞાન ઉપન્યું સૂત્ર ઠાણાયાંગમાં કહ્યું છે; અને જરતમાહારાજને પણ ઘરેણાં કપમાં પહેર્યા કેવલજ્ઞાન ઉપન્યું છે અને તે પઠી ઘરેણાં કપમાં ઝતાર્યા એમ સૂત્ર જંબુઠ્ઠિપપત્તોમાં કહ્યું છે. એ ઘરેણાં કપમાં પહેર્યા થકાંને અવ્રતમાં કેવલજ્ઞાન કેમ ઉપન્યું ? ” તેવારે તેરાપંથી કહેહે કે “ ઘરેણાં કપમાં તો રૂપી પુજલ છે. એ તો અવ્રત તથી, પણ તેના ઉપર મમતજાવ

प्रवर्ते तेने अव्रत कहीये. ते ममता मटी गइ तेथी केवलज्ञान उपन्युं.”
त्यारे हे देवानुप्रीय ! श्रावकना खावा पीवा घरेणां ने कपकांने अव्रतमां
घाढ्यां ठे, एवो जुठी जोसो तमे मतने लीधे केम करो ठे ? वली
श्रावकना खावा पीवा घरेणां कपकां अने जग्याने अव्रत कहे ठे, अने
सुयगकांग तथा उववाइ सूत्रनां जुठां नाम ले ठे. तेज उववाइ सूत्रनो पाठः—

सेजेइमे गामागर एगर जाव सणिवेसेसु मणूया जवंति
तं० अप्पारंजा अप्पपरिग्गहा धम्मिया धम्माणुया ध-
म्मिठा धम्मस्काइयं धम्मपत्तोइ धम्मपलच्चणा धम्मसंमु-
दायारा धम्मेणं चेव वितिकप्पेमाणा सूसीला सुवया सुप-
मियाणंदा साहु एगच्चाओ पाणाइवायाओ पन्निविरया जाव-
जीवाए. एगच्चाओ अपन्निविरया एवं जाव परिग्गहाओ
पन्निविरया. एगच्चाओ अपन्निविरया. एगच्चाओ कोहाओ
माणाओ मायाओ लोन्नाओ पेजाओ दोसाओ कलहाओ
अज्जस्काणाओ पेसुणाओ परपरिवायाओ अरति रतिओ
मायामोसाओ मिन्हा दंसणसद्धाओ पन्निविरिया जावजी-
वाए. एगच्चाओ अपण्डिविरिया. एगच्चाओ आरंज समा-
रंजाओ पन्निविरिया जावजीवाए. एगच्चाओ आरंज समा-
रंजाओ अपन्निविरिया. एगच्चाओ करण करावणाओ
पन्निविरिया जावजीवाए. एगच्चाओ अपन्निविरिया. एग-
च्चाओ पयणपयावणाओ पन्निविरिया जावजीवाए. एग-
च्चाओ पयणपयावणाओ अपन्निविरिए. एगच्चाओ कूटण
पीटण तज्जण तालण वहबंध परिकित्तेसान पन्निविरिया
जावजीवाए. एगच्चाओ अपन्निविरिया. एगच्चाओ एहाणुं
मरण वणग विखेवण सह फरस रस रुव गंध मल्लो

लंकारान् पमिविरिया जावजीवाए. एगच्चाउं अपमिविरिया.
जेयावणे तहप्पगाराउं सावज्ज जोगाउं वहियाकम्मंता
परिपाण परितावण कराकज्जांति ततोवि एगच्चाउं परिविरि-
या जावजीवाए. एगच्चाउं अपमिविरिया तंजहा सेजहा
णामए समणो दासगा भवंति ॥

अर्थः—से० ते जे ए गा० गाम, आगर ए० नगर जा० जावतु
स० सनिवेसने विषे म० मनुष्य-आवक स्त्री पुरुषादिक ज० होय
तं० ते कहेतेः—अ० थोमा आरंजी अ० थोमा परिग्रहवंत ध० धर्मी ठे
धम्म० धर्मने केके चाले धम्म० धर्म वाहालो ठे जेने धम्म० शुद्ध ध-
र्मना परुपक धम्मप० धर्मने विषे वारंवार नजर राखे धम्मस० धर्मने
रंगे रंगाणा ठे तथा लज्जावंत, धर्मने कोइ उलंजो दइ शके नहिं धम्म०
धर्मने विषे हर्ष सहित आचार ठे जेनो ध० धर्मेकरी चे० निश्चे वि० व्रत्ति
आजीवीका क० करताथका प्रवर्ते सु० जलो आचार ठे जेनो सु० जलां
व्रत ठे जेनां सु० अत्यंत जलु आनंद सहित चित्त ठे जेनुं सा० धर्म
पढे साधु ए० बे जातीना प्राणीमांथी पा० त्रसजीवने हणवाथी प०
निवर्त्या ठे जा० जावजीव सुधी. ए० एक स्थावरनी हिंसाथी अ० नि-
वर्त्या नथी. ए० एम जा० जावतु प० मोटा जुठ, अदत्तादान, परदारा
अने परिग्रहथी प० निवर्त्या ठे. ए० अकेक नाना जुठ, चोरी, कुशील,
अने परीग्रहथी अ० निवर्त्या नथी. ए० अकेक अनंतानुबंधिआदिक
मोटा को० क्रोधथी मा० मान मा० माया लो० लोभ पे० राग दो० द्वेष
क० क्लेश अने अ० आल देवाथी पे० मोटी चामीथी प० पारका अ-
वर्णवादथी अ० अरति रतिथी मा० माया सहित मृषाथी मि० मि-
थ्यात्व दर्शन शक्यथी कूपावचनिक वा लोकोत्तर, ए मिथ्यात् मूलथकी
प० निवर्त्या ठे जा० जावजीव सुधी. ए० एकेक थोमा नाना क्रोधादिक
तथा लोकीक मिथ्यात्वथी (संसारना आरण कारणादिकथी) अ०
नथी निवर्त्या. ए० एकेक मोटा आ० आरंज स० समारंजथी, पंदर क-

મર્દાનાદિકથી પ૦ નિવર્ત્યા હે જા૦ જાવજીવસુધી. એ૦ એકેક નાના આ૦ આરંજ સ૦સમારંજથી અ૦ નથી નિવર્ત્યા. એ૦ એકેક ક૦કરવું ક૦ અનેરા પાસે કરાવવું, તેથી પ૦ નિવર્ત્યા હે જા૦ જાવજીવ સુધી. એ૦ એકેક કરવા કરાવવાથી અ૦ નથી નિવર્ત્યા. એ૦ એકેક પ૦ પચવવા પચવાવવાથી પ૦ નિવર્ત્યા હે જા૦ જાવજીવ સુધી. એ૦ એકેક પ૦ પચવવા પ૦ પચવાવવાથી અ૦ નથી નિવર્ત્યા. એ૦ એકેક કુ૦ કુટવાથી પી૦ પીટવાથી ત૦ તર્જવાથી તા૦ તારુવાથી વ૦ મારવાથી બં૦ બાંધવાથી પ૦ ક્લેશ કરવાથી પ૦ નિવર્ત્યા હે જા૦ જાવજીવ સુધી. એ૦ એ પૂર્વોક્ત એકેકથી અ૦ નથી નિવર્ત્યા. એ૦ એકેક મોટકા નદિ પ્રમુખના આ૦ સ્નાન કરવાથી મ૦ મર્દન ઝગટણથી વ૦ વરણ અબીરાદિક સુગંધીથી વિ૦ વિલેપન કરવાથી સ૦ શબ્દથી ફ૦ ફર્શથી ર૦ રસથી રૂ૦ રુપથી ગં૦ ગંધથી મ૦ પુષ્યની માલારથી અ૦ આચુષણથી, આન્નર્ણથી પ૦ નિવર્ત્યા હે જા૦ જાવજીવ સુધી નાના અંધુલાદિકથી. એ૦ એકેક નાના અંધુલાદિકથી અ૦ નથી નિવર્ત્યા. જે૦ જે કોઈ વલી ત૦ તથા પ્રકારના સા૦ પાપના (મન વચન કાયાના માઠા) જોગનું પ્રવર્તન વ૦ મોટા કપટના ક૦ કર્મના વ્યાપાર પ૦ અનેરા પ્રાણીને પ૦ પરિતાપના ક૦ કરે હે ત૦ તે એકેકથી પણ પ૦ નિવર્ત્યા હે જા૦ જાવજીવ સુધી. એ૦ કેટલાએક સાવધ્ય કર્તવ્યથી અ૦ નથી નિવર્ત્યા. તે૦ તે કહે હે-સે૦ તે યથાનામ દ્રષ્ટાંતે સ૦ સાધુના ઝ૦ (ઉપાસક) શેવક શ્રાવક જ૦ હે.

જ્ઞાવાર્થ:—હે દેવાનુપ્રીય! આ પાઠમાં તો એમ કહ્યું હે કે, પ્રાણાતિષાતાદિક અકેકા પાપથી શ્રાવકજી નિવર્ત્યા હે અને અકેકા પાપથી નથી નિવર્ત્યા, એમ સર્વ બોલમાં કહ્યું હે; પણ શ્રાવકનાં જ્ઞાન, પ્રાણ, ધરેણાં અને કપર્યાંને અવ્રતમાં કયાં કહ્યાં હે ? કહ્યાં હોય તો બતાવો.

તેવારે તેરાપંથી કહેહે કે “શબ્દ, રુપ, રસ, ગંધ અને સ્પર્શ, એ અકેકાથી નિવર્ત્યા કહ્યા અને અકેકાથી નથી નિવર્ત્યા કહ્યા. તે કાનમાં શબ્દ, સારા ઝુંઝા, રાગ રંગ, ગીત ગાન સાંજલવાથી નિવર્ત્યા તેને તો વ્રત કહીએ અને નથી નિવર્ત્યા તેને અવ્રત કહીએ. ૧. એમ આંશોથી વાગ, વચીજા,

कुवा, वावमी, तलाव, गढ अने कोठादिक सर्व रूप देखवाना त्याग कर्या तेने तो व्रत कहीये अने सर्व वस्तु देखवार्थी नथी निवर्त्या तेने अव्रत कहीए. २ तेमज नाकनी वासनार्थी निवर्त्या तेने तो व्रत कहीए, अने नथी निवर्त्या तेने अव्रत कहीए. ३ एम रसेंद्रिना विषयर्थी निवर्त्या तेने व्रत कहीये, अने नथी निवर्त्या तेने अव्रत कहीए. ४ एम स्पर्श इन्द्रिना आठ फरसर्थी घरेणां कपडां पहेरवार्थी निवर्त्या तेने व्रत कहीए अने स्पर्श इन्द्रिना विषयर्थी नथी निवर्त्या तेने अव्रत कहीए. ५ एज रीते शब्द, रूप, रस, गंध अने स्पर्शना श्रावक त्याग करे ते तो व्रत, बाकी सर्व अव्रत जाणवुं. ए न्याये श्रावकना खान, पान, घरेणां अने कपडांने अव्रत कहीये ठीए. ” तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! तमारे लेखे तो कानेकरी श्रीवीतरागदेवनी वाणी, स्तवन, सजाय तथा धर्म उपदेश सांजले ते पण पुजल ठे, तेथी निवर्त्या नथी वास्ते ए पण अव्रत पाप हशे. तेमज आंखोथी देवगुरुनां दर्शन करे, श्रीवीतरागदेवनी वाणी, सजाय, स्तवन प्रमुख धर्मना अक्षर वांचे. ए रूप देखवार्थी निवर्त्या नथी तेथी ए पण अव्रत पाप हशे. तेमज नाकर्थी जीवादिक उपज्या जाणवाने तथा वस्तुनो रस चढ्यो जाणवाने जीवनी जतना करवा माटे अथवा साधुजीने वोहोराववा माटे हरेक पुजल सुंधवार्थी निवर्त्या नथी, ए पण अव्रत पाप हशे. तेमज रसेंद्रिथी देवगुरु धर्मना गुणग्राम करे तथा बोलचाल, सामायक, पक्कमणुं, स्तवन, सजाय प्रमुख शीखे, संजलावे तथा श्री वीतरागदेवनी वाणीनो (धर्मनो) उपदेश करे, ए पण ज्ञाषाना पुजल ठे. तेथी निवर्त्या नथी ए पण अव्रत पाप हशे. तेमज सरस आहार त्यागीने निवी, आयंबिलादिक माटे नरस आहार करे. ए नरस आहारर्थी निवर्त्या नथी ते पण तमारे लेखे तो अव्रत पाप हशे. वली स्पर्शेंद्रिथी (कायाथी) शीत ताप सहे, विनय वैयावच करे, सामायक पोषानां उपगर्ण, बिठावनुं, मुहपत्ति, नवकारवाली अने पुंजणी प्रमुख राखे तथा धर्म-शास्त्रनी पोथीपाना वांचवा वास्ते राखे. ए थकी पण निवर्त्या नथी. ए पण तमारे

લેખે તો અવ્રત પાપ હશે. એ જલાં કામ પાંચ ઇંદ્રિય કરી શબ્દ, રુપ, રસ, ગંધ અને સ્પર્શનાં શ્રાવક કરે, કરાવે અને કરતાને જાણું જાણે. એ સર્વ તમારે લેખે તો અવ્રત પાપ હશે. વલી એ પૂર્વોક્ત કામથી સાધુ પણ નિવર્ત્યા નથી. તમારે લેખે તો સાધુને પણ પાપ કેહેવું પડશે.

તેવારે તેરામંથી પણ કહે છે કે “ મોહકર્મને ઉદયે જલા શબ્દ, રુપ, રસ, ગંધ અને સ્પર્શ ઉપર રાગ અને માઠા ઉપર દ્વેષ પ્રવર્તે તથા અત્યાગ-જાવથી (આશા, વંઢા, જીવના પ્રણામથી) નિવર્ત્યા નથી તેને અવ્રત કહીએ; અને એ જલાં કામ પાંચ ઇંદ્રિય કરીને કરે તે તો શુજ્ઞ-યોગ નિર્જરાની કરણી છે. તેથી કર્મ તુટે અને પુન્ય બંધાય. ” ત્યારે તેમને કહેવું કે હે દેવાનુપ્રીય ! તમે રાગદ્વેષને, અત્યાગ-જાવને (જીવના અરુપી પરણામને) અવ્રત સરધીને અણસમજુ લોકોને જરમાવવાને શ્રાવકનાં જ્ઞાન, પાન, ઘરેણાં અને કપડાંને અવ્રત કહીને અનંત સંસાર કેમ વધારોઠો ? અવ્રત તો રાગદ્વેષે કરી પુજલ ઉપર મમત (અત્યાગજાવ) રાખે તેને કહીએ; અને તે અત્યાગ-જાવને (જીવના પ્રણામને) તો અરુપી કહોઠો, તે તો પોતપોતાની પાસે છે બીજાને આપ્યાં આપી શકાય નહીં; અને અન્ન, વસ્ત્ર, જગ્યા પ્રમુખતો રુપી પુજલ છે, તે સામાયક, પોસા, અને તપશ્ચા કરાવવાની સાહાજે આપે, તે શુજ્ઞયોગ નિર્જરાની કરણી છે. તેને અવ્રત કેમ કહોઠો ? એજ અન્ન, વસ્ત્ર, જગ્યા પ્રમુખ ઉપર રાગદ્વેષ અત્યાગ-જાવ (જીવના પ્રણામ) તેની મમતા ત્યાગે તેને જોગના પાપથી અને અવ્રતથી નિવર્ત્યા કહીએ; અને તેની મમતા રાખે અને રાગદ્વેષથી શેવે તેને જોગના અવ્રત પાપથી નિવર્ત્યા ન કહીયે; અને એજ અન્ન, વસ્ત્ર, જગ્યા પ્રમુખની સાહાજથી તપશ્ચા, સામાયક, પોસા, પ્રમુખ ધ્યાન કરે તથા અનેરા શ્રાવકને તપશ્ચા, સામાયક, પોસા, પ્રમુખ ધર્મધ્યાન કરાવવાની સાહાજે જગ્યા, ઉપગર્ણ આપે તે પણ શુજ્ઞયોગ નિર્જરાની કરણી છે એમ જાણવું. હવે શ્રાવકનાં જ્ઞાન, પાન, ઘરેણાં અને કપડાંને (રુપી અથવા ફરસી પુજલને) અવ્રત કયા સૂત્રમાં કહ્યું છે તે પાઠ બતાવો. એ સૂચકમાં અને ડવવાઈ સૂત્રનાં જુઠાં નામ કેમ દર્શાવે ?

વલી તેરાપંથી, શ્રાવકને સામાયક પોસાનાં ઉપગર્ણ, વસ્ત્ર, જગ્યા તેથા સામાયક પરિક્રમણું, બોલ ચાલ, સ્તવન અને સજાય પ્રમુખ જ્ઞાનની પોથી ઇત્યાદિક સર્વને અવ્રતમાં બતાવે છે, અને બીજા શ્રાવકને સામાયક પોસાનાં ઉપગર્ણ આપે તથા વાંચવાને પોથી આપે તેને અવ્રત દીધું કહે છે. તેને પુઠીય કે, સાધુજી શ્રાવકને વાંચવાને પોતાનું પાનું આપે તેમાં સાધુજીને શું થાય અને વાંચવાવાલા શ્રાવકને શું થાય તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, સાધુજીને પણ ધર્મ છે અને વાંચવાવાલાને પણ શુદ્ધ જોગ નિર્જરારૂપ ધર્મ છે. તેવારે તેને કહેવું કે, સાધુજી શ્રાવકને વાંચવા પાનું આપે તેમાં ધર્મ છે, ત્યારે શ્રાવક શ્રાવકને વાંચવાને પાનું પોથી આપે તેમાં ધર્મ કેમ નહીં થાય ? અને પોથી વાંચવા આપ્યાથી ધર્મ થશે તો સામાયક પોસા વાસ્તે ઉપગર્ણ, નવકારવાલી, પુંજળી, મુહપત્તિ તથા જગ્યાની સહાજ દેવાવાલાને શુદ્ધ યોગ નિર્જરારૂપ ધર્મ કેમ નહીં થાય ? કાહ્યા હો તે વિચારી જોજો. વલી તેરાપંથી શ્રાવકના ખાવા, પીવા, કપડાં, ઘરેણાં અને જગ્યા પ્રમુખ સર્વને અવ્રતમાં બતાવે છે, અને બીજાને આપે તેમાં અવ્રત સેવરાવ્યું કહે છે, તેને પુઠવું કે, “તમે અવ્રત કેને કહો છો અને વ્રત કેને કહો છો તે બતાવો.”

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “અઢારે પાપના, ખાવા પીવાના અને કપડાં ઘરેણાં પહેરવા તથા રાખવાના ત્યાગ કરે તેને તો વ્રત કહીયે; અને સેવવાનો આગાર રાખે તેને અવ્રત કહીયે. અઢારે પાપના ત્રિવિધે ત્રિવિધે જાવજીવ સુધી સર્વથા પ્રકારે ત્યાગ કરે તેને તો સર્વવ્રતિ સાધુ કહીયે; કારણ કે તેને લગારમાત્ર પાપનો આગાર નથી. તેનું ખાવું પીવું સર્વ કામ ધર્મમાં છે, અને તેને આહારાદિક આપે, વંદણા કરે તેને પણ ધર્મ છે; અને અઢાર પાપમાંથી કાંઈક ત્યાગ કરે અને કાંઈક આગાર રાખે તેને દેસવ્રતિ શ્રાવક કહીયે. તે ત્યાગ વ્રતતો ધર્મ છે અને પાપનો આગાર તે અવ્રત છે. તે શ્રાવકનું ખાવું પીવું અને પહેરવું તે સર્વ અવ્રતમાં છે. તેમજ તેનું શરીર પણ અવ્રતમાં છે. તેથી આરાદિક આપે, વંદણા નમસ્કાર કરે તેને પાપ લાગે એમ કહીયે ઢીયે.” ત્યારે તેમને પુ-

ढुं के, कोइ श्रावके सर्वथा प्रकारे अढार पापना जावजीव सुधी त्रिविधे त्रिविधे त्याग करी दीधा होय तेने चार अहार, वस्त्र पात्र तथा जग्घा आपे अने वंदणा नमस्कार करे तेने शुं थाय ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “श्रावकने अढार पापना त्याग सर्वथा प्रकारे जावजीव सुधी थायज नही. कांइक पण पापनो आगार रहेज, तेथी तेने देशव्रति श्रावक कहीये ठीए; अने जेने आगार न होय तेने तो सर्वव्रतिज कहीए. ते श्रावक न कहेवाय.” एम कहेठे, पण सूत्रमांतो श्रावकने सर्वथा प्रकारे पापना त्याग कह्या ठे. श्री जगवतीजी सूत्रना सातमा शतकना नवमा उद्देशामां वर्णनागनतवे सर्वथा प्रकारे अढारे पापना त्याग जावजीव सुधी कर्या कहुं ठे. वली अम्मरुजी संन्यासी (श्रावक) ना सातसें चेला श्रमणोपासके पण सर्वथा प्रकारे अढार पापना त्याग त्रिविधे त्रिविधे जावजीव सुधी कर्या; अने तेमने श्री वीतरागदेवे अंत समय सुधी देसव्रति श्रावक कह्या ठे; ते सूत्र उववाइजीनो पाठः—

पुर्विपिणं अम्हेहिं अमरुस्सपरिवायगस्स अंतिए थुल्लग पा-
णाइवाए पच्चरकाए जावजीवाए, थुल्लए सुसावायाए पच्च-
रकाए जावजीवाए, थुल्लए अदिनादाणे पच्चरकाए जावजी-
वाए, सब्बे मेहुणे पच्चरकाए जावजीवाए, थुल्लए परिग्गहे
पच्चरकाए जावजीवाए, इदाणिं-पिणं अम्हेसमणस्स-जग-
वन्त-महावीरस्स अंतिए सब्बं पाणाइवायं पच्चस्कामो जाव-
जीवाए एवं जाव सब्बं परिग्गहं पच्चस्कामो जावजीवाए
सब्बंकोदं६ माणं७ मायं८ लोन्नं९ रागं१० दोसं११ कल-
हं१२ अन्नखाणं१३ पेसुणं१४ परिपरिवायं१५ अरत्ति-
रत्ति१६ मायामोसं१७ मिहादंसणसद्धं१८ अकरणिच्चं-
जोगं पच्चस्कामो जावजीवाए सब्बं असणं पाणं खाइमं

साइमं चउविहंपि आहारं पञ्चस्काभो जावजीवाए जांपियं
इमं सरिरं इठं कंतं पियं माण्णं मणामं धिज्जं विसासियं
समयं बहुमयं अणुमयं जंडकरंमगसमाणं माणंसियं
माणंजन्हा माणंस्कूहा माणंपिवासा माणंबाला माणंचोरा
माणंदंसमसा माणं वाइयं पित्तीयं सञ्जियं सन्निवायं वि-
वीहा रोगा तंका परिसहोवसग्गा फासा फुसंति तिकहु
एयंपियणं चरिंमेहिं उस्सास निस्सासेहिं वोसिरामि तिकहु
संलेहणा झुषणा झुसिया जत्तपाण पम्भिया इक्किया पाउ-
वगया कालं अणवकंस्कमाणा विहरंति. ततेणं से परिवा-
यगा बहुइं जत्ताइं अणसणाइं वेदंति वेदित्ता आलोइय
पम्भिकंत्ता समाहिपत्ता कालमासे कालंकिच्चा बंजलोए कप्पे
देवत्ताए उववन्ना तेहिं तेसिं गइ तहिं तेसिं ठित्ती दससा-
गरोवमाइं ठित्ती पणंत्ता. परलोगस्स आराहणा सेसं तंचेव.॥

अर्थ—पुण पहेलां पण अण अमे अण अम्मरु परिव्राजकनी अण
समिपे थुण मोटा पाण प्राणीनी हिंसानुं पण पचखाण कर्युं ठे जाण
जावजीव सुधी. थुण मोटा मुण मृषावादनुं पण पचखाण जाण जावजीव
सुधी. थुण मोटा अण अणदिधुं लेवाना पण पचखाण जाण जावजीव
सुधी. सण सर्व मेण मैथुननुं पण पचखाण कर्युं ठे जाण जावजीव सुधी.
थुण मोटा पण परिग्रहना पण पचखाण कर्यां ठे जाण जावजीव सुधी.
इण हमणां पण अण अमे सण श्रमण जगवंत श्री माहावीर देवनी
अण समिपे सण सर्व पाण प्राणीनी हिंसानुं पण पचखाण ठीए जाण
जावजीव सुधी. एण एम जाण जावत् सण सर्व पण परिग्रहनुं पण पचखाण
करीए ठीए जाण जावजीव सुधी. सण कोण सर्व क्रोध माण मान माण
माया लोण लोभ राण राग दोण द्वेष कण क्लेश अण आल पेण चानी
पण निंदा अण खुशी नाखुशी माण (माया) कपट सहित जुठ मिण खोटा

देव, गुरु, धर्मनुं सर्वहनुं ते. अ० करवा योग्य नही एवा जो० मन आ-
दिना व्यापारनुं प० पचखाण जा० जावजीव सुधी कर्तुं ठे. स० सर्व
अ० असन पा० पाणी खा० खादिम सा० सादिम मुखवास च० चार
प्रकारना आ० आहारना प० पचखाण जा० जावजीव सुधी करीएठीए.
ज० जे वल्ली इ० ए स० शरीर इ० वाहाहुं ठे कं० कान्तीकारी पि०
प्रीयकारी म० मनने गमतुं म० विशेष मनने गमतुं धि० धीर्यकारी वि०
विश्वासनो हेतु स० रुनुं करी मानवा योग्य व० घणुं मानवा योग्य अ०
अवगुण करे तोपण वद्वज्ज मानवा योग्य ज० रत्नना करंकीया समान
मा० रखे सि० ताढ लागे मा० न० रखे ताप लागे मा० स्कू० रखे जुख
लागे मा० पी० रखे तृषा लागे मा० बा० रखे सर्पादिक करके मा० चो०
रखे चोर पराजव करे मा० दं० रखे दंस मसक करके मा० वा० रखे वायु
प्रज्ञावे पि० पिताना प्रज्ञावे सं० संलेखम सं० सन्निपात दोष प्रज्ञावे वि० वि-
विध प्रकारना रो० रोग (थोका कालनो) अं० मर्णान्तक रोग प० परिसह
उ० उपसर्ग फा० एटला बोल रखे फरसे. ति० एवो वाहालो करीने ए०
एवा शरीरने पण च० ठेह्या उ० उंचो स्वास लइए ते एी० नीचो स्वास
मुकीए ते वो० वोसराहुं हुं. ति० एम कहीने सं० संलेखणा तपे करीने
जु० सेववे करी जु० सेवीने ज० जात पाणी प० पचखीने पा० पादोप-
गमन (वृद्धनी मालनी परे) अणसण करीने का० मरणने अ० अणवांठ-
ता अका वि० विचरे ठे. त० तेवार पढी से० ते प० सातसो सन्यासी व०
घणा ज० जक्तनुं अ० अणसण ठे० ठेदे, ठेदीने आ० आलोवी प० पफि-
कसी स० समाधि प० पामीने का० कालने अवसरे का० काल करीने
बं० ब्रह्मलोक क० देवलोकने विषे दे० देवतापणे उ० उपन्या. त० त्यां ते०
तेनी ग० गती त० त्यां ते० तेनी ठि० स्थिति द० दश सागरोपमनी प०
कही. प० परलोकना आ० आराधिक (समकित सहित करणीना कर-
णद्वारा ते माटे). से० शेष बाकी (मोटा कुलमां उपजशे संजम लइ-
मोह पामशे.) तं० तेमज जाणवुं. ॥१३॥

भावार्थः—हवे जुउ ! आ पाठमां अमरजीना शिष्योए सर्वथा

પ્રકારે અઢાર પાપના તેમજ સર્વ અકરવા જોગ કામો કરવાના ત્રિવિધે ત્રિવિધે ત્યાગ જાવજીવ સુધી કર્યા છે. હતાં તેમને દેશવ્રતિ શ્રાવક કહ્યા છે; અને તમે તો આગારને અવ્રત કહો છો. હવે એમને કયા પાપનો આગાર રહ્યો તે બતાવો. કદાચિત્ત ખાવા પીવાના આગારને અવ્રત કહેતા હો તો એમણે તો ચાર આહારના પણ સર્વથા પ્રકારે ત્રિવિધે ત્રિવિધે જાવજીવ સુધી ત્યાગ કર્યા છે. હવે શો આગાર રહ્યો તે બતાવો. વલ્લો કદાચિત્ત શરીર ઉપર મમતા હોય તેને અવ્રત કહેતા હો તો, એમણે તો શરીરની મમતા પણ સર્વથા પ્રકારે ત્રણ કરણ ત્રણ જોગે કરોને વોસરાવી છે. હવે શો આગાર રહ્યો તે બતાવો. વલ્લો તમે કહો છો કે, જે સર્વથા પાપના ત્યાગ જાવજીવ સુધી કરે તેને આહારાદિક આપ્યામાં તથા વંદણા નમસ્કાર કર્યામાં ધર્મ છે. ત્યારે પૂર્વોક્ત શ્રાવકોએ સર્વથા પાપના ત્યાગ કર્યા છે તેમને વંદણા નમસ્કાર કર્યામાં પાપ કેમ થાય તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “ તેમનામાં કાંઈક અવ્રત રહ્યું હશે, માટે જગવંતે તેમને દેશવ્રતિ કહ્યા છે, તે માટે તેહ વંદણા નમસ્કાર કરવા યોગ્ય નથી. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જગવંતે તેમને દેશવ્રતિ કહ્યા એમતો સૂત્રમાં છેજ; પણ તમે આગારમાં અવ્રત કહો છો તે આગાર બતાવો. તમે વ્રત અવ્રતમાં સમજતા દેખાતા નથી, તેથી એમ કહો છો કે આગારને અવ્રત કહીએ. પણ હે દેવાનુપ્રીય ! અવ્રત તો મોહનો કર્મનો બીજી ચોકની અપ્રત્યાખ્યાનીના ક્રોધ, માન, માયા, લોભ, રાગ અને દ્વેષના ઉદયજાવમાં છે. તેના જોગથી સમે સમે પુદ્ગલ આવીને જીવને રાગ દ્વેષના ચીકણાઈથી ચોટે અને જોગના વ્યાપાર વિના પણ એ પુદ્ગલ કર્મપણે પરગમે તેને અવ્રત કહીએ; અને મોહની કર્મની ત્રીજી ચોકની પ્રત્યાખ્યાનીના ક્રોધ, માન, માયા અને લોભ ઉદયજાવમાં છે, તેના જોગથી જીવને અત્યાગ જાવના પ્રણામ રાગ, દ્વેષ અને અશુભ જોગ પાપમાં વર્તે તેને જોગનું અવ્રત કહીએ. હવે બન્ને ચોકના કર્મ લાગે તેને તો એકાન્ત અવ્રત કહીએ; અને બન્ને ચોકનો કયોપશમજાવ, ઉપશમજાવ તથા કાય-કજાવ વર્તે તેને સર્વ વ્રતિ સાધુ કહીએ; અને બીજી ચોકનો કયો-

પશમ થયો અને ત્રીજી ચોકની ઉદયજાવમાં છે તેને દેસવ્રતિ શ્રાવક કહીએ. તમે એ સૂત્રની રેસના અજાણ્યા થકા આગારને અવ્રત કહોહો; પણ સંથારામાં શ્રાવકને પાપનો શું આગાર રહ્યો તે બતાવો. વલી અન્નવિ સાધુને વ્યવહારમાં સર્વથા પાપના ત્યાગ છે અને તેને કેવલી સર્વથા અવ્રતિ સર્વે છે. હવે અન્નવિ સાધુને કયા પાપનો આગાર રહ્યો તે બતાવો. ફહાંતો ચોકનીના ઉદયજાવને અવ્રત કહ્યું છે. હવે જો બીજી ચોકનીના ઉદયજાવને અવ્રત કહીએ તો, તે અવ્રતતો શ્રાવકને મુલ-થીજ નથી, (શાખ સૂત્ર જગવતીજી સતક પહેલે) અને ત્રીજી ચોકની ઉદયજાવમાં છે તેના જોગથી પુરૂલ ઉપર મમત-જાવ, રાગ દ્વેષ અને અશુભ જોગ પ્રવર્તે, તે જોગના પાપ આશ્રી સૂયગમાં તથા ઝવવાઈ સૂત્રમાં કોઈક પાપથી નિવર્ત્યા કહ્યા; અને કોઈક પાપથી નથી નિવર્ત્યા કહ્યા. ત્યાંતો અશુભ જોગના પાપ આશ્રી કહ્યા છે. તમે સૂયગમાં તથા ઝવવાઈ સૂત્રનાં જુઠાં નામ લેઈ શ્રાવકના ખાવા, પીવા, ઘરેણાં અને કપમાં પ્રમુખને મતને લીધે અવ્રત કેમ કહો હો ? વલી એ ઝવવાઈ સૂત્રની સાજ નિમોત્તે સેવે સેવરાવે તો શુભજોગ નિર્જરાની કરણી કહીએ. તેમાં પાપ કયા સૂત્રમાં કહ્યું છે તે પાઠ બતાવો.

વલી શ્રાવકના ખાવા પીવામાં તથા સ્વરાવવામાં પાપ કહે છે તેને પુઠવું કે, જીવ સહિત વસ્તુ ખાય પીએ અથવા ઠ કાયતો આરંભ કરીને ખાય અથવા બીજાને સ્વરાવે, તે આરંભનું તો પાપ છેજ; પણ કોઈ શ્રાવક સાધુની પરે સંસારથી વિરક્તજાવે શ્રાવકપણું પાલવાને અર્થે અ-જીવ પુદ્ગલ ખાય, પ્રાસુક પાણી પીએ, તેના ખાવા પીવા અને પહેરવા-માં શું તથા તેને કોઈ સ્વરાવે તેમાં શું ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, અચેત્તે ખાય તોપણ તેનું ખાવું પીવું પાપમાંજ છે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુગ્રીપ! પાપ તો અઢાર છે. તેના તો સંથારામાં સર્વથા પ્રકારે ત્રણ કરણ અને ત્રણ જો-ગે કરીને જાવજીવ સુધીના ત્યાગ કર્યા; તેમાં સર્વ પાપની વસ્તુનો તો ત્યાગ સર્વ કામ અઢાર પાપના ત્યાગ જેમાં થઈ ગયાં. ત્યારે વર્ણનાગનતુવે તથા અમરજીના શિષ્યોએ ચાર અઢારના ન્યારા ત્યાગ કેમ કર્યા ? એ હંગ

ળીસમું પાપ કયું તે બતાવો. હે દેવાનુપ્રીય ! અઢાર પાપના ત્યાગ તો સાધુજીને મૂલ-ગુણવ્રતમાંજ છે; અને આહારના પચ્ચાણ કરે તો ઉત્તર ગુણવ્રત નિપજે. તેમ શ્રાવકના અઢાર પાપના ત્યાગ તો મૂલ-ગુણવ્રત છે, અને આહારના ત્યાગ કરે તો ઉત્તર-ગુણવ્રત નિપજે. તેથી અઢાર પાપ અને ચાર આહારના પચ્ચાણ ન્યારા ન્યારા કર્યા. વલ્લી તમે શ્રાવકના ખાવા પીવા પ્રમુખમાં પાપ કહો હો, તો તે ખાવા પ્રમુખ અઢાર પાપ માંહેલું કયું પાપ તે કહો અને અઢાર પાપના ત્યાગ કરીને પઠી આહારના ન્યારા ત્યાગ કેમ કર્યા તે પણ કહો. હે દેવાનુપ્રીય ! સિદ્ધાંતનો ન્યાય તો એમ દીસે છે કે, સાધ શ્રાવકને આહારના ત્યાગ ન હોય ત્યારે તો ઉત્તર-ગુણના અપચ્ચાણ કહીએ, અને અહારના ત્યાગ કરે તો ઉત્તર-ગુણ પચ્ચાણ નિપજે. સાધુ તથા શ્રાવક બંનેને ઉત્તરગુણ-અપચ્ચાણી પણ કહ્યા છે અને ઉત્તરગુણ-પચ્ચાણી પણ કહ્યા છે. તેની શાખ સૂત્ર જગવતીજી શતક સાતમે ઉદ્દેશે બીજે. એ ન્યાયે તો સાધ-શ્રાવક બંનેનું ખાવું પીવું ઉત્તરગુણ-અપચ્ચાણ છે; કેમકે શરીરની મમતાને અર્થે અશુભ જોગથી ધાય તો બંનેને પાપ લાગે; અને સંજમ તપની સ્હાયતા અર્થે ધાડને શુભ જાવના જાવે તો શુભ યોગથી બંનેને નિર્જરા થાય. વલ્લી જો શ્રાવકના ખાવા પીવામાં પાપ હોય તો સૂત્ર ઉવવાડજીમાં અંમરુજી શ્રાવકને સો ઘરે પારણું કરતા કહ્યા છે. તે અંમરુજી શ્રાવક નવ તત્વના જાણ એકાવતારી સો ઘરે પારણું કેમ કરે ? એક ઘરે તો પારણું કર્યા વિના સરે નહિં તેથી કરે; પણ સો ઘરે પારણું કરી સ્વરને અનર્થ પાપ કેમ લગામે ? તે પાઠ શ્રી ઉવવાડજીનો:—

બહુ જણેણં જંતે ! અન્નમન્નસ્સ એવમાહસ્કંદ્દ એવંજાસંદ્દ
એવંપન્નવેદ્દ એવંપરુવેતિ એવંસ્વલ્લુ અમ્મમેપરિવાયે કંપિલ-
પુરે-ણયરે ઘરસત્તે આહારમાહરેતિ ઘરસે વસહિઉવેદ્દ.
સે કહયં જંતે ! એવં ? ગોઠ ! જણંસે બહુજણો અન્નમ-
ન્નસ્સ એવમાહસ્કંતિ જાવ પરુવેતિ એવંસ્વલ્લુ અમ્મમેપરિ-

वायए कंपिलपुरे जाव घरसए वसहि उवेति सच्चेणं एस-
मठे. अहं पिणं गो० ! एवमाइस्कामि एवं जाव परूवेमि
एवंखलु अम्ममे परिवायए जाव वसहिउवेति. सेकेण्ठेणं
जंते ! एवं बुच्चइ अम्ममेपरिवायए जाव वसहिउवेति.
गो० ! अम्ममस्सणं परिवायगस्सं पगइ जइयाए जाव
विणीयत्ताए ठंठंठेणं अणिखीत्तेणं तवोकम्मेणं उट्ठंवा-
हाउ परिगिज्जइ १ सुराजिसुहस्स आयावण जूमिए आ-
यावेमाणस्स सुजेणं परिणामेणं पसत्तेहिं अऊवसाणेहिं
लेसाहिं विसुच्चमाणीहिं अन्नयाकयाइं तदा-आवरणिच्चाणं
कम्माणं खउवसमेणं इहा अपूह मग्गणं गवेसणं करे-
माणस्स विरियलद्धिए वेजवियलद्धिय उहिणालद्धि समु-
प्पणे. ततेणंसे अम्ममेपरिवायए ताए विरियलद्धिए वेज-
वियलद्धिए उहिणालद्धिए समुप्पणाए जण विमावणहेज
कंपिलपुरेणयरे घरसए जाव वसहिउवेति. सेतेण्ठेणं
गो० ! एवंबुच्चइ अम्ममेपरिवायए कंपिलपुरेणयरे घरसए
जाव वसहि उवेति. ॥

अर्थः—ब० घणा ज० लोक जं० हे पुज्य ! अ० मांहीमांही ए०
एम कहेते ए०जा० एम एकवचने बोले ते ए०प० एम जणावेते मांही-
मांही समजावे ते ए०प० एम परुपे ते विस्तारथो कहेते. ए० एम ख०
निश्चे अ० अम्मम-संन्यासि कं० कंपीलपुर नगरने विषे घ० सो घरे आ०
आहार करेते. घ० सो घरने विषे व० रात्रे वसे ते ? से० ते क० केम ते
जं० हे जगवान ! ए० ए० ? गो० हे गौतम ! ज० यदि ते ब० घणालोक
अ० मांहीमांही ए० एम कहेते जा० यावत् प० परुपे ते ए० एम निश्चे
अ० अम्मम परिवाजक कं० कंपिलपुर नगरने विषे जा० यावत् घ०
सो घरने विषे आहार करे, यावत् व० वासो वसे. स० साचो ए० ए० अर्थः

અં હું પિં પણ ગોં હે ગૌતમ ! એં એમ કહું હું એં એમ જાં યાવત્.
પં પરુપું હું એં એમ નિશ્ચે અં અમ્મરુ-સંન્યાસિ જાં યાવત્ વં સો
ઘેરે રાત્રી રહેવું કરે છે. સેં તે શા અર્થે જં હે જગવાન ! એં એમ તું
કહોઠો કે અં અમ્મરુ-સંન્યાસિ જાં યાવત્ વં સો ઘેરે રાત્રી વસેઠે
રહે છે ? ગોં હે ગૌતમ ! અં અમ્મરુ-સંન્યાસિને પં સ્વજાવે જં
જઙ્ગિકપણે જાં યાવત્ વિં વનિતપણે કરીને ઢં ઢઠ ઢઠને પારણે અં
આંતરા રહિત તં તપ કર્તવ્યે કરી નં ઝંચી બાંહ (હાથ) પં કરી
કરીને સું સૂર્ય સાંમા આં આતાપનાની જૂં જૂમિને વિષે આં આતા-
પના લેતાં થકાં સું જલા પં પ્રણામે કરી પં જલા અં અધવશાયે
કરીને લેં લેશ્યા વિં નિર્મલ (વિશેષ શુદ્ધ) તેણે કરી અં એકદા
પ્રસ્તાવે તં જ્ઞાનાવરણી (જ્ઞાનને આવરી રહ્યા તે) કં કર્મનાં સ્વં
ક્યોપશમે કરીને ઇં વિચારણા અં નિશ્ચય કરવો મં માર્ગની ગં ગ-
વેષણા કં કરતા થકાને વિં જીવની શક્તિ લં લબ્ધિવેં વિક્રય રૂપ
કરવાની લબ્ધિ, નં અવધિજ્ઞાનની લબ્ધિ સં સમ્યક્ પ્રકારે નપન્યા
થકાં તં તેવારે તે અં અમ્મરુ-સંન્યાસિ તાં તે વિં વીર્ય લબ્ધિ વેં
વિક્રય રૂપ કરવાની લબ્ધિ નં અવધિજ્ઞાનની લબ્ધિ સં સમ્યક્ પ્રકારે
નપની. તેણે કરીને જં લોકને વિં વિસ્મય પમારવાને અર્થે કં કંપી-
લપુર નગરને વિષે ઘં સોઘરને વિષે જાં યાવત્ વં રાત્રે વસવું કરે છે.
સેં તેણે અર્થે ગોં હે ગૌતમ ! એં એમ કહું કે, અં અમ્મરુ-સંન્યાસિ
કં કંપીલપુર નગરે ઘં સોઘરને વિષે જાં યાવત્ વં રાત્રે વસવું નં કરે છે.

જાવાર્થ:—હવે જુઝ. આ પાઠમાં તો જગવંતે કહું છે કે, અમ્મ-
રુજી-પરિવ્રાજકે સંન્યાસિપણાનો મત ઢોકીને શ્રાવકપણું લીધું છે, સં-
ન્યાસીના વેશમાં શ્રાવકનાં વ્રત પાલે છે, બેલેબેલે પારણું કરે છે અને સૂર્ય
સાંમી આતાપના લે છે. એ તપ કરતાં થકાં જલા લેશ્યા તથા જલા અ-
ધવશાયે કરીને જ્ઞાનાવરણી--કર્મનો ક્યોપશમ થયો, અવધિજ્ઞાન પ્રાપ્ત
થયું અને વૈક્રિયરૂપ બનાવવાની લબ્ધિ નપની. તેથી લોકોને વિસ્મય
નપજાવવાને અર્થે સો ઘેરે પારણું કરે છે. હવે એક ઘેરે તો પારણું કર્યા

વિના ચાલે નહિ તેથી પાપ લાગે તો પણ કરવું પડે તે અર્થ-પાપમાં
હે; પણ શ્રાવકના ખાવા પીવામાં પાપ હોય તો અમ્મરુજી શ્રાવક તો
પાપથી ઠરતા હતા. તેહ આધાકરમી (મૂલ આપીને લાવેલું), મીઠા
અને ઉધારે લાવેલું; ઇત્યાદિક દોષ ટાલીને અહાર લેતા કહ્યા હે. એવા
સમજવાર શ્રાવક સો ઘરે પારણું કરીને અનર્થ પાપ કેમ લ-
ગાશે તેમજ પારણું કરાવવાવાલાને પાપ લાગે તો સો ઘરવાલાને
અણહુતાં અનર્થ પાપ લગાડીને કેમ રહેશે ? માહ્યા હો તે વિ-
ચારી જોજો. વલી આ પાઠના આગલા પાઠમાં ઉવવાડી સૂત્રમાં કહ્યું
હે કે, અમ્મરુજી શ્રાવકને અનર્થ પાપ કરવા કરાવવાના ત્યાગ હે. હવે
જુઠ ! શ્રાવકના ખાવા પીવામાં પાપ હોય તો, પૂર્વોક્ત અનર્થ પાપ સ્થા-
ર્યું તેનું આઠમું વ્રત કેમ રહ્યું અને તે આરાધિક કેમ થયા તે કહો.

હે દેવાનુપ્રીય ! સાધશ્રાવકનું ખાવું પીવું પાપમાં નથી, પણ ઉદય
જાવમાં હે. જો તેહ શરીરની મમતાને અર્થે રાગ દ્વેષથી અશુભ જોગથી
ખાય તો સાધ શ્રાવક બંનેને પાપ લાગે; પણ જો સાધ શ્રાવકપણું નિ-
જાવવાને અર્થે અચેત પુદગલનું જાણું આપે, અને શુભ જાવના જાવે તો
સાધ શ્રાવક બંનેને શુભ યોગથી નિર્જરા થાય. વલી અહીંયાં તો એમ
કહ્યું હે કે, અમ્મરુજી શ્રાવકને વૈક્રિયલબ્ધિ તથા અવધિજ્ઞાન ઉપ-
ન્યું, તેથી લોકોને જૈન ધર્મનો વિસ્મય ઉપજાવવાને અર્થે સો ઘરે પારણું
કરે હે. હવે વિચારો ! એવા સમજવાર શ્રાવક પાપ કરીને જૈન ધર્મ કેમ
જાવશે ? માહ્યા હો તે વિચારી જોજો. વલી આણંદજી શ્રાવક આદિ
ઘણા શ્રાવક પદ્ધિમાધારી થયા. તેહ આઠમી પદ્ધિમામાં સચેત આરં-
જનું પાપ કરે નહી, નવમીમાં કરાવે નહિ, દસમીમાં કરતાને જાણે
જાણે નહી અને અગ્યારમી પદ્ધિમામાં સર્વથા પ્રકારે આરંજ ત્યાગીને
તથા આધાકરમ્યાદિક દોષ ટાલીને, સાધુની પેરે ઇરિયા જોડે, સુજ-
તો અહાર પાણી લાવીને, દેહીને જાણું આપી, તપશ્ચા ધર્મ ધ્યાન કરે
તેને દાન દેવામાં શું ?

તેવારે તેરાપંથી કહે હે કે “ સર્વથા પ્રકારે પાપના ત્યાગે વ્રત ક-

रणने अण जोगेथी होय तेने साधु कहीए. तेने दान देवामां तो एकान्त धर्म ठे, पण श्रावकने संथारा विना सर्वथा प्रकारे त्याग होय नही; अने पन्निमाधारीने कांश्क पापनो आगार रह्यो हशे तेथी श्रावक कह्या ठे. जो सर्वथा प्रकारे पापना त्याग होय तो साधु केम न कह्या?" तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! संथारामां वर्णनागनतुवे अने अम्ममजोना सातसो शिष्ये (श्रावके) सर्वथा प्रकारे अढार पापना, सर्व अकरवा योग्य कामना तथा चार आहारना त्रण करण अने त्रण जोगथी जावजीव सुधीना त्याग कर्या अने शरीरनी ममता सर्वथा प्रकारे जावजीव सुधी उतारी; तोपण तेमने श्रावक कह्या ठे. तेनी शाख सूत्र भगवतीजी सतक सातमें उद्देशे नवमें तथा उववाइ सूत्रमां. वासते एम समजवुं के, त्रीजी चोककी उदयजावमां वर्ते ठे माटे श्रावक कहीये ठीये. बाकी सर्व पापजोग करवा, कराववा अने जला जाणवाना मन वचन अने कायाए करीने त्यागा ठे. तेमज पन्निमाधारी श्रावकने पण जोगथी त्रिविधे त्रिविधे पाप करवाना त्यागठे; पण त्रीजी चोककी उदयजावमां बाकी ठे तेथी श्रावक कह्या ठे; अने तमे तो सूत्रनी शैलीना अजाण थका कहोठो के; पन्निमाधारी श्रावकने कांश्क पाप करवानो आगार रह्यो ठे तेथी श्रावक कह्या ठे. वली श्रावकने त्रण करण अने त्रण जोगथी सर्वथा पापना त्याग कर्या कह्या ठे. शाख सूत्र भगवती सतक ७ में उद्देशे ५ मे. ते पाठः—

समणोवासगस्सणं जंते ! पुद्गामेव शुद्धग-पाणाइवाए
अपच्चरकाए-जवइ सेणं जंते ! पच्चा पच्चरकायमाणे किं-
करेइ ? गो० ! तिय पम्किमइ पमुपन्नं संवरेइ अणागयं
पच्चरकाइ. तीयं पम्किममाणे किं तिविहं-तिविहेणं पम्कि-
मइ, तिविहं-दुविहं पम्किमइ, तिविहं-एगविहेणं पम्कि-
मइ, दुविहं-तिविहेणं पम्किमइ, दुविहं-दुविहेणं पम्कि-
मइ, दुविहं-एगविहेणं पम्किमइ, एगविहं-तिविहेणं पम्कि-

कमइ, एगविहं डुविहेणं पम्किमइ एगविहं एगवि-
हेणं पम्किमइ ? गो० ! तिविहं वा तिविहेणं पम्किमइ,
तिविहंवा दुविहेणं पम्किमइ, तंचेव जाव एकविहंवा
एकविहेणं पम्किमइ. तिविहं तिविहेणं पडिक्कममाणे
नकरेइ नकारवेइ करंतंनाणू जाणइ. मणसा वयसा कायसा.

अर्थः—स० श्रमणोपासक (श्रावक) जं० हे जगवंत ! पु० पूर्व
काले सम्यक् पम्बिज्या पहेलां तथा जवान्तरे शु० स्थूल प्राणातिपात
अ० पहेलां देशव्रति प्रणामना अज्ञावथी पचख्या नथी से० ते श्रम-
णोपासक जं० हे जगवंत ! प० पढी प० पचखतोथको किं० शुं करे ?
इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ति० अतित कालनां क्रत्य प्राणाति-
पातने प० निंदे (गया कालनुं प्रतिक्रमण करे), प० वर्तमान काले प्रा-
णातिपात सं० संवरे (वर्तमान काले संवर सामायक करे), अ० ज-
विष्य काले प० प्राणातिपात नही करशुं एवी प्रतिज्ञा करे (आगमिक
कालनुं पचखाण करे). हवे ती० अतित काल क्रत्य प्राणातिपात प०
पम्किमतो थको किं० शुं ति० त्रिविध त्रिविध (करवा कराववा अनु-
मोदन जेदथी) प्राणातिपात योग्य प्रत्ये एवुं कहीए ? ति० त्रिविध जे
मन, वचन, काय, लक्षण करवे करी प० निंदवे करी विरमे ? १ के ति०
त्रिविध कर्णादि जेदथी दु० मन ठोकीने बेहु करोने प० विरमे ? २
ति० त्रिविध कर्णादि जेदथी ए० एक विधे मन प्रमुख एके करीने प०
विरमे ? ३ दु० द्विविध करण आदि अनेरा बंने ति० त्रिविध मन
प्रमुख जोगे करी प० विरमे. ? ४ दु० द्विविध करण आदि दु० मन
प्रमुख अनेरे बे जोगे करी प० विरमे ? ५ दु० द्विविध करण आदि
ए एक योगे करी प० विरमे ? ६ ए० ति० एक करण अनेत्रण योगे करी
प० विरमे ? ७ ए० दु० एक करण अने बे योगे करी प० विरमे ? ८ के
ए० ए० एक करण ने एक योगे करी प० विरमे ? ९ इति नव प्रश्न. उत्तर.
गो० हे गौतम ! ति० त्रिविधे त्रिविधे प० पम्किमे अथवा ति० दु०

त्रिविधे द्विविधे प० पम्तिक्रमे (विरमे). तं० जेम पूर्वे कह्युं तेम जा० जावत
ए० एक करण अने ए० एक जोगथी प० पम्तिक्रमे विरमे. इहां नवे
प्रश्नो उत्तर. हवे ति० ति० त्रिविधे त्रिविधे प० पम्तिक्रमतो थको विर-
मतो थको इहां एक विकटप कहे ठे:—न० प्राणातिपात पोते न करे
नका० बीजा पासे न करावे अने क० करता प्रत्ये जलो न जाणे म०
मन व० वचन अने का० कायाएकरी. इत्यादि अधिकार घणो ठे ते
श्री जगवतीथी जाणवो.

जावार्थ:—हवे जुळ! आ पाठमां तो कह्युं ठे के, ४ए जांगाए करी
गया कालनुं सर्व पाप पम्तिक्रमे, विद्यमान कालनुं सर्व पाप संवरे अने ज-
विष्य कालनां सर्व पाप पचखे. एम पांच आश्रवना ७३५ जांगा कहा ठे. हवे
जुळ! ३३ में आंके त्रण करण त्रण जोगथी पापना त्याग श्रावकने
कहा ठे. ते पम्तिमाधारी-श्रावकने न होय तो बीजा कया श्रावकने
हशे ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहेठे के, ए तो प्राणातिपातादिक
पांच आश्रवना त्याग कहा ठे, पण सर्व पापना त्याग नथी कहा. तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! साधुजीने पांच आश्रवना त्रिविधे त्रिविधे त्याग
ठे, तेथी सर्व पापना त्याग थइ चुक्या. तेमज आ श्रावकने पांच आश्र-
वना त्याग तेज मूल-गुणव्रत ठे अने उपक्षां सात व्रत ते उत्तर-गुण
कक्षां ठे; केमके पांच अणुव्रतमां पापनो आगार रह्यो, ते आगलां सात
व्रतमां संकोचाय ठे; अने पांच आश्रवना त्रिविधे त्रिविधे त्याग कर्या,
तेवारे उपरना व्रतना त्यागमां समाइ गयां. जेम अनुयोगद्वार सूत्रमां
ऋजुसूत्र-नयनो धणी एक अहिंसानेज व्रत माने. जेणे त्रिविधे त्रिविधे
हिंसा त्याग करी तेने पांचे महाव्रत थयां अने सर्व पापना त्याग थइ
चुक्या कहा ठे. तेम इहां पण पांच आश्रवज उलखाव्या तेमां सर्व पा-
पना पचखाण जाणवा. जेणे पांच आश्रवना त्याग त्रण करण अने त्रण
जोगथी कर्या हशे, तेने बीजा पापना त्याग केम नही हशे ? तमे तो
कहो ठे के, श्रावकने त्रिविधे त्रिविधे त्याग होय नही; पण जगवतीजी
सूत्रना आ पाठमां समचे श्रावकने तेन्नीस आंके पापना त्याग थाय कहा

ढे. त्यारे आणंदजी सरखा पन्निमाधारी-श्रावक साधुनी पेरे सुजतो
 आहार प्रमुख लावीने खाय तेने त्याग केम नही थशे ? एवां आणं-
 दजी सरीखा श्रावक, जे बार क्रोर सोनैयानी दोलत त्यागी, ठकायनो
 गटको करवो त्यागीने, तपश्या धर्मध्यान करीने, आत्माने नजाले, अने
 वेदनी-कर्मना उदये ज्यारे खुल सेहवा असमर्थ होय त्यारे साधुनीपरे
 सुजतो आहार पाणी लावी, आत्माने ज्ञातु दशने, धर्मध्यान (अग्या-
 रमी पन्निमां) तपश्या करे, एवा जे उत्तम श्रावकना व्रतना गुणने
 अनुमोदी नलट जावथी हाथे दान आपे तेने शुं थाय ? तेवारे तेरापंथी
 कहे ठे के, एनुं खावुं पीवुं अव्रतमां ठे तेथी देववालाने अव्रत लागे.
 तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जगवंते तो पांचमे गुणगणे सर्व श्रावक
 एकज व्रतना धरणहार होय तेमने पण अव्रतनी क्रिया वर्जी ठे. तेनी
 शाख सूत्र जगवती शतक पहेले उद्देशे बीजे. ते पाठः—

मणुस्साणं जंते ! समकिरिया ? गो० ! णो तिण्ठे समठे
 से केण्ठेणं जंते ! एवं बुच्चइ ? गो० ! मणुस्सा
 तिविहा पं० तं० समदिठी मिह्वादिठी सम्मामिह्वादिठी.
 तह्णं जेते समदिठीते तिविहा पं० तं० संजया असंजया
 संजयासंजयाय. तह्णं जेते संजयाते डविहा पं० तं०
 सरागसंजयाय वियरागसंजयाय. तह्णं जेते वियरागसं-
 जयाय तेणं अकिरिया. तह्णं जेते सरागसंजया ते डवि-
 हा पं० तं० पम्मत्तसंजयाय अप्पमत्तसंजयाय. तह्णं जेते
 अप्पमत्तसंजया तेसिणं एगामायावत्तियाकिरिया कच्चइ.
 तह्णं जेते पम्मत्तसंजया तेसिणं दो-किरियाउ कच्चति तं०
 आरंजियाय मायावत्तियाय. तह्णं जेते संजयासंजयाय
 तेसिणं आदिमाउ तिन्नि किरियाउ कच्चतिः-आरंजिया १
 परिग्गहिया २ मायावत्तिआ ३. असंजयाणं चत्तारि कि-

रियाउ कवन्ति. मिच्छादीठीणं पंच. सम्मामिच्छादीठीणं पंच.

अर्थः—पुर्ववत्. जुउं प्रश्न बीजो पांने १५३ में.

जावार्थः—हवे जुउं ! आ पाठमां चोवीस दंरुकना मिथ्यात्वी जीवने तो आरंजनी, परिग्रहनी, मायाप्रत्ययनी, अपचखाणनी अने मिथ्या-दर्शन प्रत्ययनी ५ ए पांच क्रिया कही; अने अव्रति समदृष्टि चोथे गुणगणे, तेने मिथ्यात्वनी वर्जिने चार क्रिया कही; अने पांचमे गुणगणे श्रावक, तेने अव्रतनी अने मिथ्यात्वनी वर्जिने त्रणज क्रिया कही; अने प्रमादो साधु ठठे गुणगणे, तेने आरंजनी अने मायावत्ति-यानी बे क्रिया कही; अने अप्रमादी साधु सातमे गुणगणेत्यो लइ द-समा गुणगणा सुधी, तेने एक मायावत्तिया-क्रिया कही; अने वीतरा-गसंजमी अग्यारमा गुणगणायो लइ तेरमा गुणगणा सुधी, तेने एक इरियावहि क्रियाज लागे ठे. वास्ते ए पांच क्रिया आश्री अक्रिय कह्या. हवे जुउं ! आ पाठमां तो जगवंते सर्व श्रावकने अव्रतनी क्रिया टाली कही ठे. तमे मतने लीधे आणंदजी सरखा परिमाधारी श्रावकनुं खावुं पीवुं अव्रतमां केम कहो ठो अने देवावादाने अव्रत लागे केम कहो ठो?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, ए तो खंध आश्री टाली कही ठे, पण देश आश्री तो लागे ठे ते गणी नथी. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय! साधुजीने आरंजिया अने मायावत्तिया क्रिया कही, ते खंध आश्री कही ठे के देश आश्री कही ठे ते कहो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “साधु-जीने तो त्रिना उपयोगे अजाणपणे किंचित मात्र लागे ते आश्री कही ठे.” त्यारे जुउं. ए किंचित मात्र लागे तेने पण गणी, त्यारे श्रावकने देशथकी अव्रतनी क्रिया होय तो केम न गणे ?; पण अव्रत तो मोह कर्मनी बीजो चोकलीना अप्रत्याख्यानना उदयजावमां होय तेना जो-गर्थी कर्म लागे तेने कहीये. ते अव्रत तो श्रावकने मुलथीज नथी, तेथी अव्रतनी क्रिया जगवंते टाली कही. तमे मतने लीधे ए सूत्रनां वचन उत्था-पीने आणंदजीश्रावक जेवाने अव्रत कहीने अनंत संसार केम वधारो ठो ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “आणंदजी सरीखा पन्निमाधारी-श्रावकने अव्रत नही, ने दान दीधामां गुण (व्रत) होय तो कोइए पण पन्निमाधारी-श्रावकने दान दइने संसार परित कीधो, एवं सूत्रमां चाढ्युं होय तो पाठ बतावो; तथा कोइने बारमुं व्रत निपन्युं चाढ्युं होय तो बतावो. सूत्रमां कह्या विना वात शी रीते मानीए.” तेनो उत्तरः

हे देवानुप्रीय ! घणां सूत्र तो विवेद गयां अने बत्तीस सूत्र रखां. तेमां पण घणी वातो मोंघम कही ठे. तमे सूत्रमां चाढ्यानुं पुठो ठो तो, साधवीने दान देइ कया श्रावके संसार परित कीधो ते मूल पाठ तमेज बतावो. तथा केवलीने दीधायी कोइने बारमु व्रत निपन्युं होय तो ते पण बतावो. ए सूत्रमां चाढ्या विना केम मानो ठो. तमारी कहे-णीने लेखे तो ए पण न मानवुं जोइए. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “केवलीना तथा आरज्याना गुण तो साधु सरीखा ठे. ते साधुनुं दान बारमा व्रतमां सूत्रमां ठाम ठाम चाढ्युं ठे. ए सरखापणायी मानीए ठीए.”

त्यारे हे देवानुप्रीय ! दसाश्रुतखंधमां आणंदजी सरखा पन्निमाधारी श्रावकने ‘श्रमण ज्ञूय (साधु जेवा)’ कह्या ठे. ते अग्यारमी पन्निमानुं नामज श्रमण जुय ठे. एटले पन्निमाधारीने साधु सरीखा कहीए. जो साधुने दान दीधां संसार परित करता हशे तथा बारमुं व्रत निपजतुं हशे तो अग्यारमी पन्निमाधारी श्रावकने साधु सरखा कह्या ठे, तेमने दीधानुं फल साधुने दान दीधा सरखुं केम नही हशे ? ए सरीखा कह्या ए अनुमानथी जाणवुं जोइए. वली पन्निमाधारी-श्रावकने दान दीधामां पाप होय तो पन्निमामां तो साधुनी पेरे मागी खावुंज कछुं ठे. पन्निमाधारी तरे अने दान दइने घणा जीव रुबे, एवी करणी श्री वीतरागदेवे केम बतावी ?

आ तो एवुं थयुं. जेम ढाके, बंगाले अने कामरुदेशमां अनेक ठग (धूर्त) मित्र ठे, पण एथीए उपर लखी श्रद्धावाला गुरुनुं आश्वर्य ठे के, ए धर्म करवो शीखव्यो के धाकुं पाम्वा शीखव्युं ? वली पन्निमाधारीने दान दीधामां पाप होय तो पन्निमाधारी चोर करतां पण

अधिका कहेवाय; कारण के चोरतो धणीनुं धन चोरीने लइ जाय, पण धनेना धणीने पाप तो न दइ जाय ? अने पन्निमाधारी तो अन्न वस्त्र प्रमुख माल लइ जाय अने पाप दइ जाय. वली चोर तो जाऊ फा-कीने जातां असंधारी (खानदान) होय तो जतावो (खबर) दे के “में तमारुं जाऊ फाकीने माल काढयो ठे माटे तमे कारी देजो; केमके रखे तमारुं जाऊ कुबी जाय” एम जतावो करे; पण पन्निमाधारी तो जतां जतावो पण न करे के “अरे जाइ ! तमे मने उलट जाव करीने दान देइ धर्म सदैव होय तो तेनुं पाप मिथ्यात तमने लागे ठे. तेनी आलो-वणा करी प्रायवित लइ शुरू थाजो.” एम जतावो पण न करे. एवा विश्वासघाती आप मतलबीआ तमारे लेखे आराधिक शी रीते थया हशे ? वली पन्निमाधारीने दान दीधामां पाप होय तो ते माकण सरी-खा कहेवाय. जेम माकणने वीर बलगे त्यारे ते घरनां बालक ठोकीने परायां बालक जोती फरे, तेम पन्निमाधारीने जुख लागे त्यारे घरनुं पाप ठोकीने लोकोने पाप लगावीने रुबोवता फरे. वली जेम माकणने बालक मारवानुं कहे तो नही, पण मंत्र शीखवे तेने पाप लागे. तेम जगवंत खावा खवराववानी आझा तो न आपे; पण पन्निमा वहेवानी विधि शीखवे. तेमां तमारे लेखे तो जगवंतने पण पाप लाग्युं हशे; पण एम जाणवुं जे, पाप होतं तो एवी करणी केम बतावत ?

वली पन्निमाधारीने दान दीधामां पाप कहे ठे तेने पुठवुं के, पन्निमाधारीने तो पाप करवा, कराववा अने अनुमोदवाना त्याग ठे, अने ते आगला पासे जइने मागे तेवारे जो दातारने पाप लागे तो पन्निमाधारीने पाप कराव्याथी पन्निमा जागे. त्यारे हवे पन्निमा शी रीते साधी शकाय ते कहो. तेवारे तेरापंथी जवाब देवा असमर्थ; पण मनथी एवां कुहेत भेलवे ठे के “साधु अहार पाणी वधे तो अथवा काल, क्षेत्र उपरान्त रही गयो होय तो ते धरती उपर परठवे; पण ते पन्निमाधारी आवकने आपे नही. जो तेने आप्यामां धर्म होय तो साधु केम न आपे ? केमके साधुने पाप करवाना तो त्याग ठे, पण एतो ध-

મનું કામ છે. તે કેમ નથી કરતા ? જો સાધુને ધર્મ ન થાય, તો શ્રાવકને ધર્મ કેમ થશે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સાધુ આહાર વધે તો અથવા કાલ મર્યાદા (ત્રણ પહોર) ઉપરાન્ત અને ક્ષેત્ર મર્યાદા (બે કોશ) ઉપરાન્ત રહીગયો હોય તો ધરતીએ પરઠવે, પણ ઊંચ કદવી અઠીય કદવીને માંહોમાંહી આપે નહી, અને સ્થિવર-કદવી અને જિન-કદવી પણ માંહોમાંહી આપે નહી. તે પાપ જાણીને ન આપે એમ ન જાણવું; પણ તેમનો કદવ નથી તેથી ન આપે. જો ‘પાપ જાણીને ન આપે’ એવોજ તમારો હઠવાદ છે, તો કહો-શ્રી મહાવીરસ્વામીના શ્રાવક શ્રી પાર્શ્વનાથજીના (અઠીય-કદવી) સાધુને દાન આપે તેમને શું ફલ થાય ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, તેમાં તો એકાન્ત ધર્મ છે. વહી સાધવીને સાધુ ડ્રબ્યે વંદણા ન કરે; પણ શ્રાવક શ્રાવીકા આરજાને વંદણા કરે તેમને શું ફલ થાય ? તેવારે ‘કહે છે કે ધર્મ છે.’ ત્યારે જુઝ ! જ્યારે શ્રાવકને ધર્મ થશે, તો સાધુ એ ધર્મનું કામ કેમ ન કરે તે કહો. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, એતો સાધુનો કદવ નથી તેથી નથી કરતા.

હે દેવાનુપ્રીય ! જ્યારે અસંતોગી સાધુને દેવાનો તથા વંદણા કરવાનો કદવ નથી ત્યારે પત્તિમાધારીને દેવાનો કદવ કયાંથી હોય ? વહી તમે કહોઠો કે ‘જેને સાધુ ન આપે તેને આપ્યામાં પાપ છે.’ તો ઊંચકદવી સ્થિવર-કદવી સાધુને અઠીય-કદવી સાધુ અથવા જિન-કદવી સાધુ નથી આપતા. હવે એ તમારો કહેણીને લેખે તો, સ્થિતી કદવી સ્થિવર કદવી સાધુને દીધાનું પણ પાપ થવું જોઈએ. હે દેવાનુપ્રીય ! એમ તો ઘણા વોલનો સાધુનો કદવ નથી, તેથી તેવાં કામ તેનું ન કરે; પણ જો શ્રાવક કરે તો ધર્મ છે. એ રીતે પત્તિમાધારીને સાધુનો તો દેવાનો કદવ નથી, પણ શ્રાવકને પાપ કેમ કહો ઠો ?

વહી તેરાપંથી કહે છે કે “ પત્તિમાધારીની પત્તિમા પુરી થઈ જાય ત્યારે પાઠા ઘરમાં આવે, અને જે કાયાને પોષી છે તેજ કાયાથી પાપ કરે, તે પાપ દ્વાતારને આવે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! એ તમારો કહેણીને લેખે ~~જો~~ શ્રાવક સાધુને હુધ, ઘૂત, વહોરાવે તેમાં કીરી, પતંગીયા પ્રમુલ.

પમીને મરે, તેનું પાપ દાતારને લાગવું જોઈએ. તેમજ સાધુ કર્મને ઉદયે ઝ્રષ્ટ થઈને પાપ કરે, એ પાપ પણ ઘેટલા દીવસ દાનદઈ જેણે કાયાને પોષી તેને લાગવું જોઈએ. વલી કદાચ શ્રાવકને તો સાધુ ઝ્રષ્ટ થશે એવી સ્વભાવ ન હોય, પણ કેવલજ્ઞાની તથા અવધજ્ઞાની મુનીરાજ તો જાણે છે કે, એ સાધુ એક માસ અથવા એક વરસ પછી ઝ્રષ્ટ થશે; ઢતાં તેને જે-લો રાખે છે, આહાર પાણી લાવીને આપે છે અને ચાકરી કરે છે. હવે તે ઝ્રષ્ટ થનાર તેજ કાયાથી પાપ કરશે. તમારી કહેણીને લેખે તો તેને જેલો રાખવો ન જોઈએ તથા આહાર પાણી પણ આપવું ન જોઈએ.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ વિદ્યમાન કાલે સાધવણું પાલે છે તેની સહાજ દેવાના કામી છે, તેને તો ધર્મજ થશે અને પછી ઝ્રષ્ટ થઈને પાપ કરશે તો કરવાવાલોજ ઝોગવશે.

હે દેવાનુપ્રીય ! પરિમાધારીને પણ વિદ્યમાન ગુણ જાણીને દાન આપે છે અને પછી પાપ કરશે તો તેજ ઝોગવશે; પણ દાતારને પાપ કેમ લાગશે ? વલી શ્રાવકને સાધુ ધર્મ શીખાવે તથા ત્યાગ પચ્ચાણ કરાવે તેથી દેવતામાં જાય, અને પલ સાગરો સુધી દેવતાનાં સુખ ઝોગવે તથા અવ્રત પાપ કર્મ સેવે, તેનું પાપ તમારી કહેણીને લેખે તો જગવંત, કેવલી અને સાધુને લાગવું જોઈએ; કેમકે સુપચ્ચાણ કરાવ્યું તેથી દેવતા થયો. હવે તે પાપ કરીને કુવ્રત તો તેનું પાપ તો જગવંત, કેવલી કે સાધુને લાગવું નથી. એ ત્યાગના ટંટામાં પરોને કેમ કુવે ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “સાધુ તો ધર્મ (મુક્તીમાર્ગના આરાધિકપણ) માટે શીખવે છે અને પુણ્ય બંધાય તેથી દેવતામાં જાય છે; પણ સાધુ તો દેવતામાં મોકલી સુખ ઝોગવરાવવાના કામો નથી. ” ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! દાતાર પણ પરિમાધારીને ધર્મ સહાયતા અર્થે દાન આપે છે, પણ ઘરમાં આવીને પાપ કરશે એમ જાણીને નથી આપતા; કેમકે પાપ કરાવવાના કામો નથી. વલી આણંદજી આદિ દસે શ્રાવકે નપાસકદશા સૂત્રમાં પરિમાવહિ, તપશ્ચા કરી, કાયા શોષી, સંલેખણા કરી, સંચારો કરી પહેલા દેવલોકમાં ગયા. તેમને એકાવતારી કહ્યા છે, પણ પરિમાવહિને ઘરમાં

પાઠા આવ્યા કહ્યા નથી. તેમજ કાર્તિક શેઠ શ્રાવક પાંચમી પન્નિમા સોવાર વહ્યા કહ્યા છે, પણ અગ્યારમી પન્નિમા વહીને સાધુની પેરે સુજતી ગોચરી કરીને, આહાર માગી खाइने પાઠા ઘરમાં આવે એવો પાઠ તો સૂત્રમાં કોઈ ઠેકાણે કહ્યો નથી.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “પન્નિમાનો કાલ જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત તથા એક દીવસનો કહ્યો છે અને ઉત્કૃષ્ટો અગ્યાર માસનો કહ્યો છે. તે પુરો થયા પછી શું કરે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય! આવશ્યક નિર્યુક્તિમાં કહ્યું છે કે, કેટલાક તો અંતર્મુહૂર્ત પછી, કેટલાક એક દીવસ પછી તથા કેટલાક યાવત્ અગ્યાર માસ પછી કાં તો સંલેખણા કરીને સંચારો કરે, કાં તો દિક્ષા લે, પણ ઘરમાં ન આવે; કેમકે આવે તો લોકમાં જૈન-માર્ગની લઘુતા થાય અને પોતાની નિંદ્યા થાય. લોકો કહે કે, હવે કરણી કરતા થાકી ગયા તેથી ઝ્રષ્ટ થઈને ઘરમાં આવી વેગા છે; તેટલા વાસ્તે ઘરમાં ન આવે એમ કહ્યું છે. હવે તમે કયા સૂત્ર, પાઠ, ટીકા, નિર્યુક્તિના ન્યાયથી કહો છો કે, અગ્યારમી પન્નિમા વહીને પાઠા ઘરમાં આવે તે બતાવો. અરે જ્ઞાઈ! તમે મતને લીધેજ “પન્નિમાધારી પાઠો ઘરમાં આવીને પાપ કરે તે દાતારને લાગે.” એવી જુઠી કુયુક્તિ લગાવીને સંસાર કેમ વધારો છો ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “પન્નિમાધારી શ્રાવકને દાન આપે તેમાં ધર્મ હોય તો સાધુજી, જગવંત અને કેવલી તેને દાન દેવાની આજ્ઞા કેમ નથી આપતા ? ” તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! પન્નિમાધારી શ્રાવકને પન્નિમાની વિધિ જગવંતે, કેવલીએ અને સાધુએ બતાવી છે. તેવારે ઉપદેશમાં તો આજ્ઞા થઈ ચૂકી, અને આદેશમાં તો આજ્ઞા એક પોતાના સંજોગી ટાલી બીજા કોઈને અહાર પાણીની આજ્ઞા આપે નહીં. જેમ પોસામાં પલ્લેવણ કરવાનું સાધુજી શીખવે છે. એ ઉપદેશમાં તો આજ્ઞા છે પણ, વિદ્યમાન પલ્લેવણ કરતીવેલા આજ્ઞા આપે નહિં. પણ પાપ ન જાણે. જો પલ્લેવણમાં પાપ હોય તો પોસામાં પાપ કરવા કરાવવાના ત્યાગ છે, તે પલ્લેવણ કર્યાથી પ્રોસો

જાગે, અને પલેવણ ન કરે તો અતિચાર લાગે. એ અતિચાર ટાલ્યામાં ધર્મ છે હતાં આદેશમાં આજ્ઞા આપે નહીં. વલી સાધુજી આઠ્યાથી શ્રાવક ઊત્તો થાય, સાધુજીના સાંમો જાય તથા ઘરમાંથી વસ્તુ લાવીને વહોરાવે, એટલા કામની આદેશમાં આજ્ઞા આપે નહિં; પણ ઉપદેશમાં તો ધર્મ બતાવે. એ ઉપદેશ-આજ્ઞા છે. વલી સ્વસંજોગી સાધુનેજ બે આજ્ઞા છે, અને અસંજોગી સાધુને તથા શ્રાવકને કોઈક બોલમાં બે આજ્ઞા છે. તેમાં કોઈક બોલમાં ઉપદેશ-આજ્ઞા છે અને આદેશ-આજ્ઞા નથી. તમે આજ્ઞા કલ્પના જેવના શ્રજાણ્યા થકા કહો છો કે “ પન્નિમાધારી શ્રાવકને દાન દેવાનો સાધુજી આજ્ઞા ન આપે, તેથી એ કામ આજ્ઞા બહાર છે. ” એવાં આલ કેમ થો છો ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ પન્નિમાધારી શ્રાવકને દાન દીધામાં સૂત્રમાં કયાંય ધર્મ કે વ્રત કહ્યું હોય તો તે પાઠ બતાવો. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જગવતી સૂત્રના આઠમા શતકના ઢઠા ઉદ્દેશમાં કહ્યું છે કે, શ્રમણો-પાસક શ્રાવક, તથારૂપ શ્રમણ કહેતાં સાધુ પ્રત્યે, વા કહેતાં અથવા, માહણ કહેતાં શ્રાવક પ્રત્યે પ્રાસુક ઇષણિક બેતાલીસ દોષ રહિત પ્રતિલાજ્ઞે તો એકાન્ત કર્મની નિર્જરા થાય; પણ લગાર માત્ર પાપ નથી.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ સમણંવા માહણંવા કહ્યા છે તે બંને નામ સાધુનાંજ છે. તે સૂત્ર સૂચગઠાંગમાં કહ્યા છે. તેમને દીધામાં નિર્જરા કહી છે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સાધુનાં નામ તો સમણ, માહણ, જિણ, સંજણ, મુનિ, ઋષી ઇત્યાદિક ઘણાં કહ્યાં છે; પણ એક કાર્યમાં બે નામ આવે નહીં. સમણંવા, સંજયંવા, જિણુવા, એ રીતે બે નામ એક કાર્યમાં બત્રીસ સૂત્રમાં કોઈપણ ઠેકાણે આવ્યાં હોય તો બતાવો. એ પુનરુક્ત વચનરૂપ દોષ શ્રી વીતરાગની વાણીમાં આવે નહીં. સમણ કહેતાં સાધુપ્રત્યે, ને વા અથવા માહણ કહેતાં સાધુ પ્રત્યે, એમ અર્થ ન હોય. એ શબ્દ વચમાં છે તે તો વિકલ્પ અર્થ વાસ્તેજ છે. સમણ સાધુ પ્રત્યે અથવા માહણ શ્રાવકપ્રત્યે. इहां માહણ શબ્દનો અર્થ શ્રાવકજ

माहणं प्रत्ये वांदे, नमस्कार करे अने प्रीयकारी दान आपे तो शुभ-दीर्घ-आयुष्य बांधे. एमज तथारूप समणने दान दीर्घाथो अशुभ-दीर्घ-आयुष्य अने शुभ-दीर्घ-आयुष्य सूत्र ठाणायांगने त्रीजे ठाणे कछुं ठे. एमज साधुनुं तथा परिमाधारी श्रावकनुं दान घणा सूत्रमां जेछुं कछुं ठे अने तेनां फल सरखां कछां ठे. समणं वा माहणंवा एवो पाठ एक कार्यमां आवे अने वा शब्द वचमां आवे त्यां समणं कहेतां साधु, वा अथवा माहणं कहेतां श्रावक, एवोज अर्थ संज्ञवतो ठे. 'वा' शब्द वि-कल्प अर्थने वास्ते ठे. तमे कहो ठो के "समणं कहेतां साधु वा अ-र्थवा अने माहणं कहेतां साधु." तो एवो 'समणंवा माहणंवा' एक कार्यमां पाठ कोइ सूत्रमां होय तो बतावो, के जेमां साधुनोज अर्थ थाय अने श्रावकनो अर्थ न थाय.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के "बीजी तो अनेक जग्याए 'समणं वा माहणंवा' पाठ आव्यो त्यां तमे माहण शब्दनो अर्थ श्रावक करी देशो, पण ठाणायांगमां त्रीजे ठाणे, तथा-रूप समण माहणने अतिशय-ज्ञान उपजे कछुं ठे. ते अतिशय-ज्ञान तो साधुनेज उपजे. त्यां पण वा शब्द वचमां ठे. समणंवा माहणंवा एवो पाठ ठे. इहां साधुनोज अर्थ संज्ञवे ठे. तेम दानमां पण बने शब्दनो साधुज अर्थ संज्ञवे ठे." तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! सूत्र जगवतीना अग्यारमा शतकमां, शीवराज ऋषिश्वरने विजंग ज्ञान उपन्युं तेने अतिशय-ज्ञान कछुं ठे. ते अतिशय-ज्ञानना त्रण जेद कछा ठे: अवधि १ मनःपर्यव २ अने केवल ३. हवै जुं! मि-थ्यात्वीनां विजंग-ज्ञानने पण अतिशय-ज्ञान कछुं ठे त्वारे श्रावकने अवधिज्ञान उपजे तेने अतिशय-ज्ञान केम न कहिये ? केमके अति-शय-ज्ञान तो आश्चर्यकारीनुं ठे. ते अवधिज्ञानरूप अतिशय-ज्ञान श्राव-कने उपजे ठे, ते जणो इहां पण माहण शब्दनो अर्थ श्रावकज ठे; कारण के वा शब्द वचमां ठे.

तेवारे वली तेरापंथी कहे ठे के "ठाणायांगने त्रीजे ठाणे तथा-रूप समण माहणने केवलज्ञान उपजे कछुं ठे. इहां पण समणंवा माहणंवा

એવો પાઠ છે અને વા શબ્દ વચમાં છે. इहां तो माहण शब्दनो अर्थ साधुनोज हशे, कारण के केवलज्ञान तो आवकने उपजतुं नथी. " तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! ठाणायांग ठाणे त्रीजे उद्देशे चोथे त्रण प्रकारना जिन कहा ठे:-उहीनाणंजीणं १ मनपर्यवनाणंजीणं २ केवलनाणंजीणं ३. एज रीते त्रण अरिहंत केवली कहा ठे:-अवधज्ञानो केवली १, मन-पर्यवज्ञानी केवली २, अने केवलज्ञानी केवली ३. ए अवधज्ञानीने के-वली कहा ठे ते अवधज्ञान आवकने पण उपजे ठे ते माटे. इहां पण माहण शब्दनो अर्थ 'वा' शब्द वचमां ठे माटे आवकज थाय; अने इहां तो समचय समण माहणने केवल उपजे कह्युं ठे. वली ज्यां पांचमुं के-वलज्ञान उपन्युं कह्युं, त्यां तो 'कसिणे' पणिपुने निरावरणे अपनिहय केवल वरणाणदंसणे समुपजेजा.' एवो पाठ ठे. वली एवो पाठ एक का-र्यमां कोइ सूत्रमां दीसतो नथी के समणवा माहणवा शब्दमां साधु-नोज अर्थ थाय अने आवकनो न थाय; पण 'वा' शब्द वचमां होय अने एक कार्यनो पुढा होय त्यां माहण शब्दनो अर्थ आवकज थाय. ए सूत्रनो न्याय जोतां साध आवकने दाननां फल जेलांज कहां दीसे ठे. वली सूयगमांग तथा उववाइ सूत्रमां एवो पाठ ठे के, एगंतसमेसुसाहु एटले आवकने एकान्त पदमां जला साधुज कहीये. इवे साधुने दान दीधामां लाज थशे तो आवकने पण साधु कहा ठे, तेमने दीधामां लाज केम नही थाय ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के "इहां तो माहण शब्दमां समचय आव-कनो अर्थ कयों ठे. त्वारे तो बधाए आवकने दान दीधामां साधुना दान सरखां फल कहो. पणिमाधारीनेज केम कहोठो ? " तेनो उत्तर. हे दे-वानुप्रीय ! दानना पाठ कहा त्यां बधा पाठमां 'तहारुवं समणवा माह-णवा' एवो पाठ ठे. ते तथारूपसमण ते साधु उधो, मुहपत्ति, वस्त्र, पात्रां सहित स्वर्णिगी; अने तथारूप माहण ते पणिमाधारी आवक. तेने प्रा-सुक एषणिक अचित बेतालोस दोष रहित दाननी पुढा ठे. ते माटे पणिमाधारी आवक संजवे ठे; अने सुजता दाननो लेवावालो अने सम-

ણ્નૂપ (સાધુ સરીસો) પદ્મિમાધારીનેજ દસા શ્રુતલ્ખંધમાં કહ્યો છે. વલી અનેરા પણ કોઈ ઉત્તમ શ્રાવક સંસારથી વિરક્તજાવે પાપના ત્યાગી સુજ્ઞું રાચ છે, તેમને દાનદેવાવાલા દાતારને પણ ચોસ્કાંજ ફલ લાગશે. તેમજ અનેરા ઉત્તમ શ્રાવકનો આરંજ દલાવીને અચિત તૈયાર રસોઈ, સીરણીના (મિઠાઈના) પુજ્જલની સાજદેઈ, તપસા સામાયક પોસા કરાવશે તેને પણ ધર્મ દલાલીનાં ચોખાં ફલ લાગશે.

વલી તેરાપંથી કહે છે કે “ શ્રાવક તો જેરના વાટકા છે, કુપાત્ર છે. તે કુપાત્રને દાન દીધામાં અને વંદણા કર્યામાં મુક્તિનો માર્ગ (ધર્મ) ક્યાં કહ્યો છે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જગવંતે તો શ્રાવકને તીર્થ (જેથી તરાય તે તીર્થ) કહ્યા છે. તેની શાખ સૂત્ર જગવતીશતક ૨૦ મે ઉદ્દેશે ૮ મેં. તે પાઠ લખો ઢીણ:—

તિઢ્ઠં જંતે ! તિઢ્ઠં કરેઈ તિઢ્ઠં ? ગોયમા ! અરહા તાવ નિયમં
તિઢ્ઠં કરેઈ તિઢ્ઠં પુણ ચાજવણે સમણ સંઘે પંન્નતે તં
સમણા સમણિજ સાવય સાવિયાઝ ॥

અર્થ:—તિઢ્ઠં તીર્થ જંઢ્ઠે જગવાન ! તિઢ્ઠં તિર્થકરને કહીયે ? કે તિઢ્ઠં ચતુર્વિધ સંઘને તીર્થ કહોઈ ? इति પ્રશ્ન. ઉત્તર. ગોઢ્ઠ હે ગૌતમ ! અઢ્ઠ અરિહંત તાઢ્ઠ યાવત્ નિઢ્ઠ નિયમ કરીને પહેલાં તિઢ્ઠં તીર્થકર તીર્થ પ્રવર્તાવણદાર છે, પણ તોર્થ નથી. તિઢ્ઠં તોર્થ તો વલી ચાઢ્ઠ ચાર વર્ણ જીઢ્ઠાં ચતુર્વર્ણ કહીયે, તે ક્રમાદિ ગુણે કરી વ્યાસ સઢ્ઠ અમણ સંઢ્ઠ સંઘ પંઢ્ઠ કહ્યા, તંઢ્ઠ તે જેમ છે તેમ કહે છે:— સઢ્ઠ સાધુ સઢ્ઠ સાધવી સાઢ્ઠ શ્રાવક અને સાઢ્ઠ શ્રાવીકા.

જાવાર્થ:—હવે જુઢ્ઠ ! આ પાઠમાં અરિહંતને ચાર તીર્થના કર્તા તીર્થકર કહ્યા; અને સાધ સાધવી શ્રાવક અને શ્રાવીકા, એ ચારને સરખાં તીર્થ (તરવાનાં ઠામ) કહ્યાં. વલી સૂયગઢ્ઠાંગ સૂત્રના બીજા શ્રુતલ્ખંધના પહેલા અધ્યયનમાં પુરુરિક કમલ ડધરવાને અધિકારે, ચાર તીર્થને સંસાર સમુદ્રનો તોર (કાંઠો) કહ્યો. વલી સૂયગઢ્ઠાંગ સૂત્રના

બીજા શ્રુતપંક્થનાં બીજાં અધ્યયનમાં ત્રણ પદ્ધતિ કહ્યા છે. અધર્મ પદ્ધતિમાં મિથ્યાત્વી અવ્રતી અને અપચ્છાણી ૧, ધર્મ પદ્ધતિમાં સાધુર્જી સર્વ પાપો પેના ત્યાગી ૨, અને મિશ્ર પદ્ધતિમાં શ્રાવક ૩. તેમાં શ્રાવકને તો મિશ્ર પદ્ધતિ ધર્માધર્મી કહ્યા. એ ત્રણ પદ્ધતિ વર્ણવનો ઘણો પાઠ છે. તે સૂર્યગંઠાંગમાં જોઈ લેવો. ત્યાં શ્રાવકને ધર્મી, સુવ્રતિ, આર્ય અને એકાન્ત સાચા સાધુ કહ્યા છે. પછી ત્રણ પદ્ધતિ બે પદ્ધતિ કર્યા. એક ધર્મ પદ્ધતિ અને બીજો અધર્મ પદ્ધતિ. ત્યાં ઉદય-જાવવર્તી અવગુણતો તુંહસમાન, તે ગૌણતામાં રાખો ગણ્યા નહીં, અને કયોપશમજાવનાં ગુણ મેરુસમાન, તે મુખ્યતામાં ગણ્યા. તે માટે શ્રાવકને વિશેષ પદ્ધતિ ધર્મ પદ્ધતિમાં ગણ્યા છે. હવે જુઓ ! એ પાઠમાં શ્રાવકને સાધુ, ધર્મી, સુવ્રતિ અને આર્ય કહ્યા છે, અને તમે કુપાત્ર કહાઓ, તો પૂર્વોક્તગુણ કુપાત્રમાં શી રીતે હોઈ શકે ? વાસ્તે શ્રાવક સુપાત્રજ છે. વલો નવવાંઈ સૂત્રમાં સાધુ શ્રાવક બનેના ગુણ (વિરદ) સરખા કહ્યા છે. તે શ્રાવકના ગુણનો પાઠ:—

સેજેશ્મે ગામાગર ણગર જાવ સનિવેસેસુ મણુયા જવંતિ
તં ઞપ્પારંજા અપ્પપરિગ્ગહા ધમ્મીયા ધમ્માણુયા ધમ્મિ-
ઠા ધમ્મસ્કાહ્યં ધમ્મપલોહ ધમ્મપલ્લવણા ધમ્મસમુદા-
યારા ધમ્મેણં ચેવ વિક્કોકપ્પેમાણા સુસીલા સુવ્યા સુપ-
મ્મિયા-ણંદા સાહૂ ॥

અર્થ:—સે ૦ તે જે ૬૦ એ ગાં ૦ ગામ, અગર, નગર જાં ૦ યાવંત સં
સનીવેસને વિષે સં ૦ મનુષ્ય શ્રાવક જાં ૦ હોય તં ૦ તે જેમ છે તેમ કહે
છે. અ ૦ થોડા આરંજી અપ્પ ૦ અલ્પ પરિગ્રહાવંત, પણ લોકોત્તર પક્ષી
શ્રુત ચારિત્ર સહિત છે ધ ૦ ધાર્મિક ધ ૦ શ્રી વીતરાગના ધર્મની કેમે ચાલે
ધર્મ ૦ ધર્મ વહાલો છે જેને ધર્મ ૦ શુદ્ધ ધર્મના પરુપક છે (સુબુદ્ધિ પ્રધાન
વત્) ધર્મ ૦ ધર્મને વિષે વારંવાર નજર રાખે ધ ૦ ધર્મને રંગે રંગાણા છે
તથા સજ્જાવંત ધ ૦ ધર્મને કોઈ ઉલ્લંઘનો દઈ ન શકે ધ ૦ ધર્મને વિષે દર્શ
સહિત આચાર છે જેનો ધ ૦ અલંકાર ત્રત પચ્છાણ-પાલતા થકાં વિં ૦ આ

જિવીકા (વૃત્તિ) કરતા થકા પ્રવર્તે. સુઠ જલા આચાર હે જેના સુઠજલાં વ્રત હે જેનાં સુઠ ધર્મને વિષે આણંદ સહિત ચિત્ત હે જેનું તે સાઠ ધર્મ પક્કે સાધુ.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઠ ! આ પાઠમાં અલ્પ આરંજી અને અલ્પ પરિગ્રહી, એ બે બોલ તો શ્રાવકના ન્યારા કહ્યા. બાકી આઠ બોલ શ્રાવકના કહ્યા તેમજ સાધુના કહ્યા. તે પાઠ:—

સેજેશ્મે ગામાગર જાવ સણિવેસેસુ મણુયા જવંતિ તજહા:-

અણારંજા અપ્પરિગ્ગહા ધમ્મિયા ધમિઠા જાવ ધમ્મેણં

ચેવ વિત્તિકપ્પેમાણા સુસિલા સુવયા સુપહિયાણંદા સાહૂ॥

અર્થ:—સેઠ તેજે ગાઠ ગામ, આગર જાઠ જાવત્ સઠ સનિવેશને વિષે મઠ મનુષ્ય સાધુ જઠ હોય તંઠ તે જેમ હે તેમ કહે હે. અઠઆરંજ રહિત અઠ પરિગ્રહ રહિત ધઠ સર્વધર્મી ધઠ ધર્મ વાહાલો હે જેને જાઠ યાવત્ ધઠ ચારિત્ર ધર્મે કરી વિઠ સંજમનો આજિવીકા (વૃત્તિ) પાલતા થકા સુઠ જલા શીયલવંત સુઠ સુવ્રત સુઠ જલાં આનંદનાં ચિત્ત હે જેનાં સાઠ એવા સાધુ સાહુ.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઠ ! આ પાઠમાં અણારંજી અને અપરિગ્રહી એ બે બોલ સાધુના શ્રાવકથી ન્યારા કહ્યા. બાકી આઠ ગુણ સાધુના અને શ્રાવકના સરખા કહ્યા હે. ધમ્મિયા ધમ્માણુયા इत्यादिक. હવે આ સૂત્રના પાઠમાં “ધર્મી, ધર્મની કેમે ચાલે, ધર્મ વલ્લજ, શુરુ. ધર્મના પરૂપક, ધર્મને વિષે ક્રુદ્ધ, ધર્મના રંગે રંગાણાથકા, લજ્જાવંત, ધર્મને વિષે હર્ષ સહિત આચાર હે જેનો, ધર્મ વ્રત રાખીને આજિવીકા (વૃત્તો) કરતા થકા પ્રવર્તે, જલો આચાર હે જેનો, જલાંવ્રત હે જેનાં, આનંદ ચિત્ત હે ધર્મને વિષે, ધર્મ પક્કે સાધુ.” એટલા ગુણના વિરદ સાધુ અને શ્રાવકના શ્રી વીતરાગદેવે બરાબર કહ્યા હે. આ ગુણે કરીને સાધુને સુપાત્ર કહ્યા હે. ત્યારે એજ ગુણ સાધુના સરખા શ્રાવકના કહ્યા હે માટે શ્રાવક પણ સુ-

પાત્રજ હે. વલી પાલતજી શ્રાવકને જગવંતે મોટી આત્માના ધણી શિ-
ષ્ય કહ્યા હે. શાલ્વ સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન. ૨૧ મેં. તે પાઠઃ—

ચંપાણ પાલિણનામ, સાવિણ આસી વાણિણ;

મહાવીરસ્સ જગવણ, સીસો સોણ મહપ્પણો. ॥ ૧ ॥

નિગંથે પાવયણે, સાવિણ સેવિ કોવિણ;

પોહણે વવહરંતે, પિહુંમં-નગર માગણ. ॥ ૨ ॥

અર્થઃ—ચં૦ ચંપાનગરીને વિષે પા૦ પાલીતનામા સા૦ શ્રાવક આ૦
હે વા૦ વાણીયો વેપાર કરે. મ૦ જગવંત શ્રી મહાવીર સ્વામીનો સિ૦
શિષ્ય (શ્રી મહાવીરે સમજાવ્યો માટે શિષ્ય) સો૦ તે મ૦ મહંત આ-
ત્માનો ધણી નિ૦ નિર્ગ્રંથ સંબંધિ પા૦ પ્રવચન સિદ્ધાન્તને વિષે સા૦ શ્રા-
વક સે૦ તે વિશેષ કો૦ કોવીદ જાણ વિચીક્રણ પો૦ વાહાણે કરી વ૦
વ્યાપાર કરતો થકો પિ૦ પીહુમ નગરે મા૦ આવ્યો. ॥ ૨ ॥

જ્ઞાવાર્થઃ—હવે જુઝ ! આ પાઠમાં પાલતજી શ્રાવકને જગવંતનો
શિષ્ય, મોટી આત્માનો ધણી કહ્યો તથા જગવંતના વચનનો રસિક
પંક્તિત કહ્યો. હવે જુઝ ! જગવંતનો શિષ્ય કહ્યો તે કુપાત્ર કે સુપાત્ર ?
વલી અઢાર પાપને સફલ કરે તે તો મોટું પાપ મિથ્યાત્વ, તે તો શ્રાવ-
કને નથો. વલી અપચલાણની ક્રિયા મૂલથીજ ટાલી હે અને અશુભ
જોગનું અદ્વપ પાપ, તે નથો ગણ્યું; તેથી સાધુના સરસ્વા વિરદ કહ્યા.
ઘટલા બીરદમાં એકે બીરદ હીંણું નથો તે માટે શ્રાવક સુપાત્રમાં હે.
તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ઘટલા સૂત્રમાં ગુણ વલાણ્યા તે તો વ્રતના
પદ્ધતી ક્યોપશમ જાવના ગુણ વલાણ્યા હે.” તેનો ઉત્તર હે દેવાનુપ્રીય!
સાધુને પણ વ્રતના ક્યોપશમ જાવના ગુણથી વલાણ્યા હે કે શરીર,
ઈંદ્રિ, જોગ, આહાર કષાય ઇત્યાદિક ઉદયજાવ, તેથી વલાણ્યા હે? જે
ગુણથી સાધુને વલાણ્યા હે તેજ ગુણથી શ્રાવકને પણ વલાણ્યા હે. આ-
રંજીયાક્રિયા, ઉપયોગ-રહિતપણું, વિકર્ય-શરીરપણું, લબ્ધિસ્ફોરણ, સંજ-
લના ક્રોધ, માન, માયા, લોભનો ઉદય અને રાગ દ્વેષ, ય પદ્ધ આશ્રી

साधुने धम्मीआदि नथी कहा. कयोपशम जाव आत्मिक गुणआश्री साधुने पण 'धम्मिआ' सुपात्र कहा. तेमज आवकने पण कयोपशम जावना गुण (ज्ञान, दर्शन, व्रत) प्रगट्या ते आश्री धम्मीआ सुपात्र कहा. वली उत्तराध्ययन सूत्रना सातमा अध्ययननी वीसमी गाथामां, ग्रहस्थ जड्रीक प्रणामी अनुकंपा सहित होय तेने पण सुवती कह्यो ठे. ते गाथाः—

वेयमायाहिं सिक्काहिं, जे नरा गिरि सुवया; उवेति माणुसं
जोणिं कम्म सच्चाहु पाणिणो. ॥

अर्थः—वेण अनेक प्रकारे सिण जडिक प्रणामादिक शिक्षाए जेण जे नण मनुष्य गिण ग्रहस्थ ठतां. सुण अनुकंपादिकथी सुवतपणे उण पामे माण मनुष्यनी. जोण जोनी कण कर्म ते करणी. सण सत्य वचन बोले तथा दयावंत, एवा पाण प्राणी होय ते मनुष्यपणुं पामे.

जावार्थः—हवे जुड ! आ गाथामां मनुष्य मरीने मनुष्य थाय तेने जडिकपणाना अनुकंपाना गुण आश्री ग्रहस्थपणामां सुवति जग-वंते कह्यो. त्यारे आवकने सुवति सुपात्र केम नही कहेशो ? माहा हो ते वीचारी जो जो. वली साध आवक बंनेने जगवंते रत्ननी माला कही ठे ते माटे बंनेने सुपात्र कहीए.

तेवारे तरांपथी कहे ठे के, “ साधुने अने आवकने रत्ननी माला कही तो ठे, पण साधुने मोटी अने आवकने नानी कही ठे. ” एमं कहे ठे. पण जगवंते तो गोटो मोटी कहो नथी. एक सरखी कही ठे. शाख सूत्र जगवंती शतक ३६ में उद्देशो. ठछे ते पाठः—

जेणं समणे जगवं महावीरे एगं महं दाम दुगं सब रय-
णामयं सुविणे पासित्ताणं पम्बुधे. तएणं समणे जगवं
महावीरे उविहे धम्मे पणवेई तंण आगार धम्मंवा
अणगार धम्मंवा ॥ ४ ॥

અર્થ:—જે સૌ શ્રમણ જગવંત શ્રી મહાવીરસ્વામી એક મોટી માલાનો દુર્ગો સૌ સર્વ રત્નમય સુવર્ણને વિષે પાંચ દેખીને પાંચ જાગ્યા. તે સૌ શ્રમણ જગવંત શ્રી મહાવીર દેવે દુર્ગો બે પ્રકારે ધર્મ પાંચ પરુષ્યો તે કહે છે:—આ પ્રહસ્યનો સમ્યક્ત પૂર્વક વારવ્રતરૂપ ધર્મ અને આ સાધુનો ધર્મ પાંચ મહાવ્રતરૂપ ધર્મ.

જાવાર્થ:—હવે જુઓ ! આ પાઠમાં તો કહ્યું છે કે, જગવંત શ્રી મહાવીર સ્વામીએ એક મોટી માલાનો (જુગલ) જોઈને તેના પ્રજાને જગવંતે બે પ્રકારનો ધર્મ પરુષ્યો:—શ્રાવકનો અને સાધુનો. હવે તો એક માલા બે સેરની દેખી, એવો પરમાર્થ દોસે છે. મોટી મોટી તો કહી નથી. હવે મોટી મોટી બે માલા કહે છે તેને પુઠીએ કે, રત્ન સમકિતને કહીએ કે વ્રતને કહીએ ? સૂત્રમાં કેવી રીતે છે ? એ દેખતાં તો તેમને વ્રતને રત્ન કહેતા દેખાતું હોય; પણ સૂત્રમાં તો સમકિતને રત્ન કહ્યું છે. પ્રથમ તો જ્ઞાતા સૂત્રના પહેલા અધ્યયનમાં મેઘકુમારને શ્રી વીરજગવાને “ અપમિલઙ્ગ સમત્તરયણ લંઙ્ગેણ ” કહ્યું છે; પણ ક્રિયારૂપ ધર્મને તો રત્ન કહ્યું નથી. હમણાંના ચાર તીર્થ પણ એમ કહે છે કે “ મારા સમકિતરૂપી રત્નને વિષે જે અતિચાર લાગ્યો હોય તે આલોડું ” એમ કહે છે; પણ વ્રતને તો રત્ન કહેતા દેખાતા નથી. માટે સમકિત તેજ રત્ન છે, કારણ કે જેને પ્રાપ્ત થયે શુદ્ધપદ્ધતિ અને અર્ધપુદ્ગલમાં નિશ્ચે મોક્ષગામી થવાય; પણ ક્રિયા રત્ન નથી. જો ક્રિયા રત્ન હોય તો અજ્ઞાનીને મુક્તિ કેમ નથી ? વલ્લી સૂત્ર જગવતીમાં સમકિતને પદમા કહી છે અને ક્રિયાને તો અપદમા કહી છે. ક્રિયા તો જીવે અનેતીવાર કરી, પણ ગરજ ન સરી, તે માટે રત્ન નથી. વલ્લી ક્રિયા તો સ્ત્રીરૂપ છે અને જ્ઞાન તો નરરૂપ છે. વલ્લી અનુયોગદ્વારમાં ક્રિયાને આંધલી કહી છે અને જ્ઞાનને પાંગલો કહ્યો છે. જેમ રથ એક પદ્માથી ન ચાલે, પણ બે પદ્માથી ચાલે; તેમ જ્ઞાન અને ક્રિયાને સંયોગે ફલની સિદ્ધિ કહી. વલ્લી દસ વૈકાલીક સૂત્રના ચોથા અધ્યયનમાં ‘ પદમંનાણં તત્તદયા ’ એ ગાથાથી સ્પષ્ટને ચોથી ગાથા સુધી સમકિત સહિત ક્રિયાને સંજમ કહ્યો છે; અને

મિથ્યાત્વી અજ્ઞવ્ય, વ્યવહારમાં ઉત્કૃષ્ટો સંજમ પાલે તોપણ સમકિત રહિત છે તેથી અસંજમી કહ્યો. ઇત્યાદિક અનેક સૂત્ર પાઠમાં સમકિતને રત્ન કહ્યું છે અને સાધુ શ્રાવક બંનેને સરખુંજ છે. સાધ શ્રાવકને રત્નની માસા પણ સમકિત આશ્રી કહી છે તે બંને સરખી છે. નાની મોટી સૂત્રમાં કોઈ ઠેકાણે કહી નથી. વહી સાધુને તો સુપાત્ર કહીએ અને શ્રાવકને ન કહીએ, એવો યુક્તો પાઠ તો સૂત્રમાં કોઈ ઠેકાણે કહ્યો દીસતો નથી. સાધુ સાધવીને ક્યોપશમ જાવના ગુણે કરીને સુપાત્ર કહ્યો છે, ત્યારે આણંદજી સરખા શ્રાવકને ક્યોપશમ જાવના ગુણ પ્રગટયા તેથી શ્રમણ સરખા કહ્યા; તેને એટલા સૂત્રના પાઠ ઉત્થાપીને મતના લીધે કુપાત્ર કહીને અઠતાં આલ કેમ થો ઠો ?

વહી તેરાપંથી કહે છે કે “ શ્રાવક ખાવા પીવાના, કપડા ધરેણાં પહેરવાના તથા સર્વ વસ્તુના ત્યાગ કરે તેને વ્રત કહીયે. તે ઉપવાસ વ્રત કરે તો ધર્મ, બીજાને કરાવે તો ધર્મ, અને કરતાને જલ્લો જાણે તો ધર્મ; પણ તેનો આહાર અપચ્છાણમાં અને આગારમાં છે. તેથી પારણાના દીવસે પોતે ખાય તો પાપ, બીજાને સ્વરાવે તો પાપ, અને ખાતાને જલ્લું જાણે તો પાપ. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! એમ તો સાધુ એક પઢેલી તથા એક પાત્રા ઉપરાન્ત ત્યાગ કરે તો તે ઉત્તર-ગુણવ્રત પચ્છાણ નિપજે; અને આહારનો ત્યાગ કરે તો ઉપવાસનો ઉત્તર-ગુણ પચ્છાણ નિપજે; અને આહારાદિકનો ત્યાગ ન હોય ત્યારે ઉત્તર-ગુણના અપચ્છાણ કહીએ. હવે તમારી કહેણીને લેલે તો સાધુના ખાવામાં પણ પાપ હશે; પણ જગવંતે તો સાધુ શ્રાવક બંનેને આહારાદિકના ત્યાગને ઉત્તર-ગુણવ્રત પચ્છાણ કહ્યા છે, અને ત્યાગ ન હોય ત્યારે આહારાદિકના ઉત્તર-ગુણ અપચ્છાણ સાધ શ્રાવક બંનેને કહ્યા છે. માટે હે દેવાનુપ્રીય ! અવ્રત તો સાધુ કે શ્રાવક એકેને નથી. સાધુ તો સર્વ વ્રતિ છેજ, અને શ્રાવકને પણ અવ્રતની ક્રીયા ટાલી છે; અને તેને પચ્છાણ પચ્છાણી કહ્યા તે તો શુદ્ધાશુદ્ધ યોગ આશ્રી છે. તે સાધ શ્રાવક બંનેને હે. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવંતીજી શતક સાતમે મુદ્દેશે બીજે. તે પાઠ:—

કઈવિદેણં જંતે ! પચ્ચસ્કાણે પં૦ ? ગો૦ ! હવિદે પચ્ચસ્કાણે પં૦
તં૦ મુલગુણપચ્ચસ્કાણેય ઉત્તરગુણપચ્ચસ્કાણેય. મુલગુણ-
પચ્ચસ્કાણેણં જંતે ! કઈ વિદે પં૦ ? ગો૦ ! હવિદે પં૦ તં૦
સઘમુલગુણપચ્ચસ્કાણે દેસમુલગુણપચ્ચસ્કાણે. સઘમુલગુણ-
પચ્ચસ્કાણેણં જંતે ! કઈવિદે પં૦ ? ગો૦ ! પંચવિદે પં૦ તં૦
સઘાનંપાણાશ્વાયાનવેરમણં જાવસઘાનંપરિગ્ગહાનવેરમણં.
દેસમુલગુણપચ્ચસ્કાણેણં જંતે ! કઈવિદે પં૦ ? ગો૦ ! પંચ-
વિદે પં૦ તં૦ થુલાનંપાણાશ્વાયાનવેરમણં જાવથુલાનંપ-
રિગ્ગહાનવેરમણં. ઉત્તરગુણપચ્ચસ્કાણેણં જંતે કઈવિદે પં૦ ?
ગો૦ ! હવિદે પં૦ તં૦ સઘઉત્તરગુણપચ્ચસ્કાણેય દેસુત્તર-
ગુણપચ્ચસ્કાણેય. સઘઉત્તરગુણપચ્ચસ્કાણેણં જંતે કઈવિદે પં૦ ?
ગો૦ ! દસવિદે પં૦ તં૦ ગાહા. અણાગય ૧ મશ્કંતં ૨
કોમ્મિસહિયં ૩ નિયંટિયંચેવ ૪ સાગાર ૫ મણાગાર ૬
પરિમાણકમં ૭ નિરવસેસં ૮ સંકેયંચેવ ૯ અદ્દાશ ૧૦ પ-
પચ્ચસ્કાણેણં જંતે દસવિદા. ॥ દેસુત્તરગુણપચ્ચસ્કાણેણં
જંતે ! કઈવિદે પં૦ ? ગો૦ ! સત્તવિદે પં૦ તં૦ દેસિયઘયં
ઊવજોગ પરિજોગ પરિમાણં અણઠદંઘવેરમણં સામાશ્યં
દેસાવગ્ગાસિયં પોસહોવવાસો અતિન્નિસંવિજાગો અપભિમ-
સારણંતિય સંલેહણા જુસણા રાહણયા. ॥

અર્થ:—પુર્વવત્. જુઝ પ્રશ્ન પહેલે. પાને ચોથે.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઝ ! આ પાઠમાં બે પ્રકારનાં પંચસ્કાણં કહ્યાં:—
મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણં અને ઉત્તરગુણ-પચ્ચસ્કાણં. મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણંનાં બે
જેદ:—સર્વ મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણં અને દેશ મૂલગુણ-પચ્ચસ્કાણં. ઉત્તરગુણ-
પચ્ચસ્કાણંનાં બે જેદ:—સર્વ ઉત્તરગુણ-પચ્ચસ્કાણં અને દેશ ઉત્તરગુણ-

पचखाण२. सर्व मूलगुण-पचखाण तो पांच आश्रवना सर्व त्याग करे तेने कहीए, ते तो साधुजीनेज होय. वली वर्णनागनतुवे अने अंबरुजीना शिष्य प्रमुख अनेक श्रावकोए संथारा कर्या तेमने तथा पणिमाधारी प्रमुख श्रावकने पण त्याग थया; अने हिंसादिक पांच आश्रवना देश थकी त्याग करे ते श्रावकने देश-मूलगुण-पचखाण थाय; अने सर्व उत्तरगुण-पचखाण नवकारसी, पोरसी, पुरिमढ, एकासणुं, एकलठाणुं, नीवी, आयंबील, उपवास, बेला, तेला, जावत् संथारो, ए साधु श्रावक सर्वथा आहारादिकना त्याग करे तेनेज निपजे; अने श्रावकनां उपलां सात व्रत (ठगथी लइने बारमा सुधी) ए देश उत्तरगुण-पचखाण श्रावकने तो ठेज; अने साधुने केटलाक तो पचखाण पांच आश्रवना सर्वथा त्याग ठे तेमां आवी गया अने केटलाक साधुना वेशना व्यवहारनी साथे आवी गया. बाकी द्रव्यादिक आहार, उपगर्ण, वस्त्र अने पात्रादिकना देशथकी त्याग करे त्यारे साधुजीने देशथकी उत्तरगुण-पचखाण निपजे. वली हिंसादिक पांच आश्रवना सर्वथकी त्याग अथवा देशथकी त्याग न होय तेने मूल-गुणना अपचखाणी कहीए; अने आहार वस्त्रादिकनो सर्वथकी अथवा देसथकी त्याग न होय तेने उत्तरगुणना अपचखाणी कहीए. ए लेखे श्रावक सुपात्रमां ठे अने तेना दानमां प्रणामानुसारे दातारने फलनी प्राप्ती थाय ठे. तमे श्रावकने कुपात्र कहीने श्रावकनी अशातना-रुप अबोध पाप केम उपार्जन करो ठो ?

॥ प्रश्न त्रीजो संपूर्ण. ॥

પ્રશ્ન ચોથો.

સાધુનો આહાર, હાલવું, ચાલવું ઇત્યાદિ, વ્રતમાં
(ધર્મમાં) હે, એમ કહે હે તે બાબત.

હવે જુઝ ! એ સાતમા શતકના બીજા ઉદ્દેશમાં સાધુ શ્રાવક બંને-
ને આહાર વસ્ત્રાદિકના ત્યાગને ઉત્તરગુણ-પચ્ચાણ કહ્યા; અને આહાર
વસ્ત્રાદિકનો ત્યાગ ન હોય તો ઉત્તરગુણના અપચ્ચાણ કહ્યા. હવે તમે
(તેરાપંથી) કહો હો કે “શ્રાવકને પારણાને દીન આહારાદિકનો ત્યાગ
નથી. આહારનો આગાર હે. તેને અવ્રત અપચ્ચાણ કહીએ. તેથી શ્રાવ-
કનું જીવું પીવું પાપમાં હે.” એ લેખે તો સાધુજીને પણ પારણાને દીન
આહારનો ત્યાગ નથી. તે આગારને જગવંતે તો સાધુ શ્રાવક બંનેને
ઉત્તરગુણના અપચ્ચાણો કહ્યા હે, એ તમારી કેહેણીને લેખે તો સાધુ
પારણાને દીન જાય તેમાં પણ પાપ હશે. કોઈ શ્રાવક આરંજ કરીને
જાય તે આરંજનું પાપ તો ન્યાહું હે, પણ આહારના અપચ્ચાણ આશ્રીતો
સાધુ શ્રાવક બંનેને સંરક્ષા કહ્યા હે, તે ઉદયજાવમાં હે. જેમ ઝંચ ગોત્ર,
મનુષ્યની ગતિ, પંચેદ્રિની જાત અને પાંચ શરીર, ઇત્યાદિ ઉદયજાવમાં
હે. તે ધર્મ પાપ એકેમાં નથી. એથી ધર્મ કરે તો ધર્મ નિપજે અને પા-
પનાં કામ કરે તો પાપ નિપજે. તેમ સાધુ શ્રાવકને આહારાદિકનું જીવું
ઉદય-જાવમાં હે. તે ધર્મ પાપ એકેમાં નથી. જો શરીર વધારવા નિમિત્તે
રાગદ્વેષ અને અશુભજોગથી જાય તો સાધુ શ્રાવક બંનેને પાપ લાગે;
અને જ્ઞાન, દર્શન અને વ્રત નજાવવાને અર્થે જીવું શુભ જાવના જાવે
તો બંનેને નિર્જરા થાય.

તેવારે તેરાપંથી કહે હે કે “ સાધુનું તો હાલવું, ચાલવું, આહાર
કરવો, નિદાર કરવો, બોલવું, સર્વ કામ વ્રતમાં હે ધર્મમાં હે. એમ વશ-

वैकालीक सूत्रमां कथुं ठे. " एवुं सूत्रनुं जुठुं नाम लेठे. ते दशवैकालीक सूत्रना पांचमा अध्ययनना पहेला उद्देशानो पाठः—

उच्चुपणो मणुविग्गो, अविस्कित्तेण चेअसा;
आलोय गुरु सग्गासे, जं जाहा गहियं जवे ॥ ९० ॥

नसम्म मालोइयं हुज्जा, पुवं पत्ता वज्जं कडं;
पुणो पम्किमे तस्स, वोसठो चित्तए इमं ॥ ९१ ॥

अहो जिणेहिं असावच्चा, वित्ति साहुण देसिया;
मोक्कसांहण हेउस्स, साहुदेहस्स धारणा ॥ ९२ ॥

नम्मुकारेण पारित्ता, करित्ता जिण संथवं;
सज्जायं पठवित्ताणं, विसमिच्च खणं मुणी ॥ ९३ ॥

अर्थः—उ० सरल मतिवंत म० उद्देग रहित उतो अ० एकाग्र-
चित्ते आ० आलोवे गु० गुरुनी समिपे जं० जे जा० जेम ग० ज्ञात पाणी
लीधुं ज० होय तेम. न० जो सम्यक् प्रकारे मा० आलोवुं हु० न होय
पु० पुर्व कर्म प० पश्चात् कर्म क० अतिचार कोधो होय पु० ते बली
प० पम्किमामि गोयरियाए इत्यादिक पाठ कहीने काउसग्ग करे. त०
ते सुद्धम अतिचारनुं पाप टालवाने अर्थे कायोत्सर्ग करे. वो० ते
कायोत्सर्गमां चिं० चित्तवे इ० आगल कहेशे तेम. अ० आश्चर्य जि० ती-
र्थकरे अ० पाप रहित वि० आजोविका सा० साधुने दे० देखामी कही
ठे. मो० मोक्क साधवाना हे० हेतुजणी सा० साधुनी दे० देहने धा० आ-
धार देवाने अर्थे न० नमो अरिहंताणं कहीने पा० काउसग्ग पारीने,
क० करीने जि० जिन संस्तव (लोगस्स) कही स० हेठे बेठा पढी जघन्य
तो गाथा त्रणनो सजाय प० करीने वि० विसामो ले. ख० कृण एक मु० साधु.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां तो एम कथुं ठे के, साधु गो-
चरीथी पाठा आवीने आहारना अतिचार एषणिक अणेषणिक आलो-
वचा, कोइ शुद्धम दोष जुली गया होय तो ते टालवाने अर्थे काउसग्ग-

માં एवी चिंतवणा करे “ अहो इति आश्चर्य ! श्री तीर्थकरे मोह साध-
वाना हेतु जणी साधुनी देहने आधार देवाने अर्थे पाप रहित आजी-
विका साधुने देखामी. ” पढी ‘ नमो अरिहंताणं ’ कहिने काउसग्ग पारे.
पढी (जीन स्तवन) लोगस्स कहिने, जघन्य त्रण गाथानी सजाय
करीने साधु कण एक विसामो ले. ए त्रण गाथामां तो साधु ध्यानमां
एवी चिंतवणा करे, एवो अधिकार कह्यो ठे; पण साधुनो आहार व्रतमां
क्यां कह्यो ठे ते पाठ बतावो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, बाणुमी गाथाना बीजा पदमां ‘ वित्ति-
साहुणदेसिया ’ एवं पद कछुं ठे तेथी साधुनो आहार व्रतमां कहिए
ढीए. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! अहीयां तो ‘ वित्ति ’ नाम आजी-
विकानुं कछुं ठे. बेतालीश दोष टाळीने ले तेथी साधुनी आजिविका
पाप रहित ठे. जो वित्ति शब्द कह्यो तेथी साधुनो आहार व्रतमां कहो
तो एवा पाठ तो सूत्रमां घणा कहा ठे. सूत्र जगवतीजी शतक बारमे
अइशे बीजे, जगवंते अधर्मी जीवने सुता जला कहा. तेमां ‘ वित्तिक
प्पेमाणा विहरइ ’ एवो पाठ ठे. अधर्मी जीव अधर्मनो आजीविका
करता विचरे ठे. ए वित्ति शब्द आजिविकानो कह्यो ठे. तमारे लेखे तो
इहां पण वित्ति शब्दनो अर्थ व्रत हशे. ए अधर्मी जीव सुता जला
कहा, एनो पण आहार व्रतमां हशे. वली उववाइ सूत्रमां ओ विना
मन शील पाळे ते पाठमां पण ‘ वित्तिकप्पेमाणा विहरइ ’ ठे. इहां पण
‘ वित्ति ’ शब्द ठे. तमारे लेखे तो एनो पण आहार व्रतमां हशे. वली
उववाइ सूत्रमां श्रावकना गुणमा ‘ धम्मेषं चैव वित्तिकप्पेमाणा विहरइ ’
कछुं ठे. इहां पण वित्ति शब्द ठे. ए श्रावकनो पण आहार व्रतमां हशे.

वली सूयगकांग सूत्रमां अधर्म पक्षमां ‘ अहमेणं चैव वित्तिकप्पेमाणा
विहरइ ’ कछुं ठे. इहां पण ‘ वित्ति ’ शब्द ठे. माटे ए अधर्मी पुरुषोनो
पण आहार व्रतमां हशे. जेम दशवैकालीक सूत्रमा वित्ति शब्दे सा-
धुनो आजीविका कहી अने आजीविकाने आहार कहा. तेम एटली
जग्योए पण वित्ति शब्दनो अर्थ आजीविका कीधो, ते बधानो आहार

व्रतमां हशे. ए वित्ति नाम तो आजीविकानुं ठे. तमे ए शब्दथी साधुनो
 आहार व्रतमां कहीने एवा खोटा अर्थ केम करोठो ? वली साधुजीनो
 आहार व्रतमां धर्ममां कहे तेने पुठवुं के, साधुजीजे आहार करवाथी
 कयुं व्रत निपजे ते कहो. केमके साधुजी तो सर्व व्रती ठे, अने तेमणे
 ज्यारे साधुपणुं लीधुं त्यारे कयुं व्रत अधुरं राखुं के तेन आहार करी
 करीने पुरं करे ते कहो. साधुजी तो मूलगुणना सर्व व्रति ठे अने ज्यारे
 आहारना त्याग करे त्यारे उत्तरगुण व्रत निपजे. वधी साधुजीनो आहार
 व्रतमां धर्ममां कहेठे, तेने पुठवुं के, व्रत धर्म ठ जाव मांहेला कया
 जावमां ठे ? अने आहार करवाना प्रणाम, ए कया जावमां ठे ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ व्रत धर्म तो उपशमजाव, क्षयोपश-
 मजाव तथा क्षायक जावमां ठे, अने आहार करवाना प्रणाम तो उदय
 जावमां ठे. ” त्यारे हे देवानुप्रीय ! व्रत धर्म तो ठेठे गुणगणे बहुलताए
 क्षयोपशम जावमां ठे; अने साधुनुं हालवुं, चालवुं, बोलवुं, आहार
 करवो, उंघवुं अने नदी उतरवी, ए सर्व कार्य तो योगनी चपलतानां
 ठे अने ते तो सर्व उदय जाववर्ति ठे. ए उदय जावना कामने व्रत धर्म
 केम कहो ठो ? केमके धर्म तो क्षयोपशमजावे ठे. वली आहारने धर्म
 कहो तो, अनुयोगद्वार सूत्रमां उपशम जाव तो मोहनीकर्मनुं उपश-
 माववुं तेने कहीये. ते उपशम-निपन्नना अग्यार बोल कह्या. क्षयोपशम
 ते चार घातिक कर्मनो क्षयोपशम. ते क्षयोपशम-निपन्नना पचास बोल
 कह्या. क्षायक जाव ते आठ कर्मनो क्षय. ते क्षायक-निपन्नना सारुंतीस
 बोल कह्या. हवे साधुनो आहार कया बोलमां ठे ते कहो. ए उदयजावने
 ममतना मार्या धर्म केम कहोठो ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “ ए आहार करवाना प्रणाम तो क्षयो-
 पशम-जावमां नथी, उदयजावमां ठे; पण साधु आहार करतां मुक्तिना
 सारनी (ज्ञानादिक विनयवैयावचनी) चिंतवणा करे अने जला जाव
 वर्तावे, ते शुभयोगथी निर्जरारुप धर्मनिपजे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय !
 साधुनो आहार करवो, हालवुं, उंघवुं, अतो पूर्व कर्मना उदयजावना

જોગથી છે. એમાં પૂર્વ કર્મની સત્તા જેમ રસ દે છે તેમ જોગની ચપલતાઈ વર્તે છે. તેમાં તો લગાર માત્ર પણ ક્વયોપશમ ધર્મ નિર્જરારૂપ લાજ નથી; અને આહારાદિ કરતાં જ્ઞાનાદિકની ચિંતવણા જલા જાવ પ્રવર્તીવે છે તે શુદ્ધ ઉપયોગ આત્મિકજાવ જાણવો. એતો આત્માનું મૂલ લક્ષણ છે. એ શુદ્ધ ઉપયોગ આત્માના ઘરનો છે તે ન્યારો છે. આહારાદિક કરવાના જાવ તે જોગ પ્રવર્તન પુદગલના ઘરનો છે, તે ઉદયજાવ વર્તી છે તે ન્યારો છે. વલી જો સાધુ આહારાદિ કરતાં જલા જાવ વર્તીવે તેમાં નિર્જરારૂપ ધર્મ કહો છો, ત્યારે શ્રાવકના આહારાદિકમાં પણ ધર્મ કહેવો પરુશે; કારણ કે શ્રાવક પણ આહારાદિક કરતાં આત્મનિંદા કરે, રાગાદિક દોષરહિત પ્રણામે આહાર કરે અને આહાર કરતાં જલી જાવના જાવે, તે શુદ્ધ ઉપયોગ ક્વયોપશમ જાવનો છે. તે શુદ્ધ ઉપયોગથી શ્રાવકને પણ નિર્જરારૂપ ધર્મ થશે. એ લેલે તો સાધુ શ્રાવક બંનેને ઉદયજાવ જોગવતાં રાગ દ્વેષ અશુદ્ધ જોગ વર્તાશે તો પાપ લાગશે; અને ધર્મનો સાહાજ જાણીને રાગદ્વેષ રહિત જાશે, જલી જાવના જાવશે અને શુદ્ધ જોગ વર્તાવશે તો બંનેને નિર્જરારૂપ લાજ થશે. વલી કોઈ શ્રાવક આરંજ કરીને જાય તે આરંજનુ પાપ ન્યારું છે, પણ જાવા આશ્રીતો શુદ્ધાશુદ્ધ યોગ વર્તાશે તેવાં ફલ બંનેને લાગશે. જેમ સાધુ ઉદયજાવના કામમાં રાચે તો સાધુને પાપ લાગશે, અને ઉદય જાવમાં નહિ રાચે તો તેમાં ગુણ છે. તેમજ શ્રાવક પણ ઉદયજાવમાં નહીં રાચે તો ગુણ થશેજ; પણ શ્રાવકનું જાવું તો પાપમાં અને સાધુજીનું જાવું વ્રત ધર્મમાં, એમ કયા સુત્રના આધારે કહો છો તે પાઠ બતાવો.

વલી સાધુનો આહાર જો ધર્મમાં હોય તો તે હર્ષ પ્રણામે કરવો જોઈએ; પણ જગવંતે તો જેવા પ્રણામથી ધનાસાર્થવાહે પોતાના પુત્રના મારણહાર વિજય ચોરને આહારનો જાગ દીધો, તેવા પ્રણામથી સાધુએ આહાર કરવો કહ્યું છે. શાલ્વ સૂત્ર જ્ઞાતાજી અધ્યયન બીજે. તે પાઠ:—

“ તદ્દર્શને ધનૈસન્નવાદે જેણેવ જ્ઞા જારિયા તેણેવ જ્ઞાગ.

षड् १ ता. ततेणं साज्जवासब्बवाहि धणंसब्बवाहं एवमाणं
 पासइ १ ता नो-आढाइ नो-परियाणाइ अणाढायमाणी
 अपरिजाणमाणी तुसिणीया परमुही संचितंति. ततेणं से
 धणेसब्बवाहे जइं जारियं एवं वयासी किंमं तुब्भं देवाणु-
 प्पिया नतुठीवा नहरीसोवा नाणंदोवा जंए मए सएणं-
 अत्त सारेणं रायकच्चानं अप्पाण विमोइए. ततेणं सा जइ
 धणंसब्बवाहं एवंवयासी कहणं देवाणुप्पिया ! मम तुठिया
 जाव आणंदोवा जविस्सइ जेणं तुम्मं मम पुत्त घायगस्स
 जाव पच्चामित्तस्स ताज विज्जानं असणं ४ संविज्जागे क-
 रेसि. ततेणं से धणेसब्बवाहे जइं जारियं एवंवयासी नो
 खलु देवाणुप्पियाए धम्मोतिवा तत्त्वोत्तिवा कयपन्निकइयावा
 लोम-जत्ताइवा नायपत्तियावा संधानियएत्तिवा सुहाएत्तिवा
 सुहीत्तिवा ततो विज्जानं असणं ४ संविज्जागेकए; ननत्त
 सरिरचिंताए. ततेणं सा जइ धणेणंसब्बवाहेणं एवं बुत्ता-
 समाणी द्दुत्तुठा जाव आसणाजं अब्भूठेइ १ ता कंठा-
 कंठियं अवयासेइ. खेनकुसलं पुब्बइ १ ता न्हाया जाव
 पायवित्ता विज्जानं जोग जोगां जुंखमाणो विहरइ. ज-
 हाणं जंबु ! धणेणंसब्बवाहेणं नो-धम्मोतिवा जाव विजयस
 तक्करस्स ताज विज्जानं असणं ४ संविज्जाग कए ननत्त
 सरिर सारक्खण्ठाए एवामेव जंबु ! जेणं अम्हं निग्गंथेवा
 निग्गंथेवा जाव पव्वइए-समाणे ववगय एहाणु मद्दणुं
 पुप्फ गंध मद्दालंकार विज्जूसिए इमस्स जराविय-सरिरस्स
 णो-वण्णहेजवा रुवहेजव विसयहेजवा तंविज्जलं असणं ४
 आहारमाहरंति ननत्त एणं दंसल चरित्ताणं वदण्णयाए.

सेणं इहलोए चेव बहूणं समणाणं बहूणं समणीणं बहूणं
सावगाणय बहूणं सावीयाणय अच्चणिच्चे जाव पञ्चुवास-
णिच्चे जवइ. परलोइवियणं नोबहुणि हव्वहेयणाणिय क-
सुहेयणाणिय णासाहेयणाणिय. एवं हियउप्पायणोणिय
वसणुप्पायणाणिय उलंछणाणिय पात्तिहिति अणाइयं-
चणं अणवदगं दीहमधं जाव विइवइस्संति. ॥

अर्थ—त० तेवारे से० ते ध० धनोसार्थवाह जे० ज्यां ज० जडा
जार्या ठे ते० त्यां उ० आवे, आवीने त० तेवारे सा० ते जडासार्थवाही
ध० धनासार्थवाहने ए० ए आवता पा० देखे, देखीने नो० आदर न
दे नो० प० जसो न जाणे अजाएयानी पेरे उलखे नहीं. अ० अण
आदर करती अप० अजाणती तु० अणबोलती प० उपरांठी यइ सं०
उज्जी रही. त० तेवारे से० ते ध० धनोसार्थवाह ज० जडा जर्याने ए०
एम कहे:-किं० शां माटे तु० तमे दे० हे देवानुप्रीय ! नतु० संतोष न
पामी नह० हर्ष न पामी नाणं० आनंद न पामी ? जं० जे म० में स०
पोताना अर्थे स० ड्रव्य आपीने रा० राजकार्यथी अ० मारा आत्माने
वि० मुकाव्यो. त० तेवारे सा० ते ज० जडा ध० धनासार्थवाहने ए०
एम कहे:-क० क्यांथी दे० हे स्वामी ! म० मुऊने तु० शंतोष होय जा०
जावत् आ० आनंद ज० होय ? जे० जे तु० तमे म० मारा पु० पुत्र घा०
घातकने जा० जावत् प० वेरीने ता० ते वि० विस्तीर्ण अ० अस्नादि
चार सं० संविज्ञाग कर्यो. आहारादिक आप्यो. त० तेवारे से० ते ध०
धनोसार्थवाह ज० जडा जार्याने ए० एम कहे:-नो० नहीं ख० निश्चे
दे० हे देवानुप्रीया ! ध० धर्म हेते, त० तप हेते, क० परजवमां फल
यशे एम जाणीने, लो० लोक लज्याए ना० नातीलाना मेलानो प्रवर्तक
जाणीने, सं० सहचारी जाणीने, सु० सुखाइयाना कार्य करवाने विषे
जाणीने, के सु० सुखाइया सुखी मित्रपणुं जाणीने, त० ते त्रि० विस्तीर्ण
अ० अस्नादि चार सं० व्हेंची आप्यो (नथी); पण न० एटलुं विशेष

स० शरीरनी चिंताने अर्थे अन्नादि दीधुं ठे. ए० सर्व वात कही. त० तेवारे सा० ते ज० जडा थ० धनासार्थवाहनं ए० एम बु० कहेवुं सां-
जखी सांचुं माने, मानोने एवा बोलथी ह० हर्ष शंतोष पामी जा०
जावत् आ० आसनथी अ० उठे, उठीने कं० कोटे कोट वल्लगामीने
अ० आलिंगन दीधुं. पढी खे० हेम कुशल पु० पुढे, पुढीने न्हा० न-
हाइ जा० यावत् पा० प्रायश्चित ठेद्यां. वि० विस्तीर्ण ज्ञो० मनुष्य
संबंधी कामजोग जु० जोगवती थकी वि० विचरे. ज० जेम जं० हे
जंबु ! थ० धनासार्थवाहे नो० धर्मने अर्थे नही जा० जावत् वि० विजय
त० चोरने ता० ते वि० विस्तीर्ण अ० अस्नादि चारमांथी सं० संविज्ञाग
कर्या; न० पण एटलुं विशेष स० शरीरनी सा० रक्षाने अर्थे अन्नादिक
दीधुं. ए० एम जं० हे जंबु ! जे० जे अ० अमारा नि० निर्ग्रथ साधु
साधवी जा० जावत् प० चारित्र लीधे थके, व० रहित एहा० स्नान म०
मर्दन पु० फुल गं० गंध म० माला अ० अलंकार वि० विभुषा रहित इ०
ए प्रत्यक्ष उ० उदारिक सरीरनो णो० व० वर्ण रुको आय ए हेते नही
रु० रुप हेते नही तेमज वि० विषय हेते पण नहिं तं० ते विस्तीर्ण अ०
अस्नादि चार आ० आहार करे; पण न० एटलुं विशेष णा० ज्ञान दं०
दर्शन अने च० चारित्रना व० निर्वाहने अर्थे आहार करे. से० ते इ० ए
लोके चे० निश्चे ब० घणा स० साधुने व० घणी सा० साधवीने व०
घणा सा० श्रावकने व० घणी सा० श्रावीकाने अ० अर्चनिक जा० जा-
वत् प० सेवा करवा योग्य ज० थाय. प० परलोके पण नो० नही व०
घणा ह० हाथ ठेदाय क० कान ठेदाय णा० नासिका ठेदाय. ए० एम
हि० ह्रैयानुं उ० उपारुवुं न थाय. व० गुह्य अवयवनुं उपारुवुं न थाय.
उ० उलंजानां वचन न कहे. पा० दुःख न पामे. अ० अनादी अ०
अंत रहित दी० दीर्घ लांबा पंथरुप जा० यावत् वि० संसारने उलं-
घीने पार पामे.

ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! आ पाठमां कहुं ठे के, धनासार्थवाहे
जडासार्थवाहीने एम कहुं के, पुत्रना मारणहार विजय चोरने मारा

आहारमांथी जाग दीधो, ते सज्जन, मित्र, बंधव जाणीने तथा धर्म तप जाणीने दीधो नथी; पण एक खोरामां बनेना पग हता ते विजय चोर मारी साथे मारा शरीरनी चिंता टाळवाने वास्ते चाले नही, ते शरीरनी अबाधा टाळवाने वास्ते दीधुं ठे एम कह्युं. हवे तेना उपर श्री सुधर्मास्वामी जावार्थ मेलवे ठे के, हे जंबु ! धनासार्थवाहनी पेरे मारा साध साधवीए आहारादि करवो. जेम धनासार्थवाहे चोरने आहारादिक देवामां धर्मतप जाण्यो नही, तेम साधु साधवीए आहारादिक करवामां धर्म तप मानवो नही; तथा शरीरनी शोजा तेमज रुप, वर्ण वधारवाना जावथी करवो नही, पण जेम धनासार्थवाहे शरीरनी चिंता टाळवाने अर्थे विजयचोरने आहारादिक दीधो, तेम साध साधवीए फक्त ज्ञान, दर्शन अने चारित्रना निर्वाहने अर्थे आहारादि करवो; तथा शरीरने पुत्रना मारणद्वारा सरीखो जाणीने उदासीन प्रणामे अहार करवो. हवे जो आहारादिक करवामां धर्म होय तो हर्ष प्रणामथी करवो एम केहेत. माह्या हो ते विचारी जोजो.

वली बीजा धनासार्थवाहे जेम बेटीनुं मांस खाधुं, तेनी परे साधुए निर्जैवहा जावे आहारादिक करवो कह्यो ठे. तेनी शाख सूत्र ज्ञाताजी अध्ययन अठारमें. ते पाठ लखीये ठीये:—

ततेणं से धणेसत्तवाहे पंचहिं पुत्तेहिं अप्पठ्ठेहिं चित्ता-
यंतिसे आगामियाए सब्बजस्समंता परिघामेमाणा तण्हाए
छुहाएय परजत्तेसमाणे तीसे आगामियाए सब्बज सम्मंता
उदग्गस्स मग्गणं गवेसणं करेति संते तंते परितंते णिवत्ते
तीस्से आगामियाए सब्बज-सम्मंता उदगं अण्णासाएमाणे
जेणेव सूसूमा जीवियाउ ववरोविया तेणेव उवागत्तइजेठं
पुत्तं धणेसत्तवाहे सदावेई एवं वयासी एवं खदु पुत्ता
सूसूमाए दास्सियाए अठाए चित्तायं तकर सब्बजसम्मंता

परिधानेमाणे तएहाए छुहाएय परऊहेसमाणे तीस्से आ-
 गामियाए छुहाए अजिज्यूयासमाणा इमीसे आगामियाए
 अरुविए उदगस्स मग्गणं गवेसणं करेमाणा एणे च्चेवणं
 उदगं आसाएमो उदगं आणासाएमाणा एोसंचाएमो राय-
 गिहं संपावित्तए. तएणं तुळे ममं देवाणुप्पिया जीवियाउ
 ववरोवेह मम मंसंच सोणियंच आहारेह तेणं आहारेणं
 अवधठासमाणा ततोपत्ता इमं आगामिय अरुवि णिच्च-
 रह रायगिहं संपावेहिह मित्तणाइ अजिसमगच्चहिह
 अजिस्सय पुणस्सय आज्ञागी जवोसह. ततेणंसे जेठे पुत्ते
 धणेणंसत्थवाहेणं एवंवुत्तेसमाणे धणंसत्थवाहं एवं वयासी
 तुच्चेणं ताउ अम्हं पिया गुरुजणया देवयजूया ठवप्पा
 पत्तिठवप्पा संरक्खणा संगोवगा तं कदणं अम्हे ताउतुब्जे
 जीवियाउ ववरोवेमो तुच्चेणं मंसं च सोणियंच आहारेमो
 तं तुच्चेणं ताउ ममं जीवियाउ ववरोवेह मंसंच सोणियंच
 आहारेह आगामियं अरुवि णिच्छरह तंचेव सब्बं जणइ
 जाव अत्त आज्ञागी जविसह. ततेणं धणंसत्थवाहं दोच्चे
 पुत्ते एवंवयासि माणं ताउ अम्हे जेठं जायरं गुरुदेवय
 जीवियाउ ववरोवेमो तुच्चेणं ताउ मम जीवियाउ ववरोवेह
 जाव आज्ञागी जविस्सह एवं जाव पंचमे पुत्ते ततेणं
 से धणेसत्थवाहे पंच पुत्ताणं हियइच्छियं जाणित्ता ते
 पंचपुत्ते एवंवयासी माणं तुम्हे पुत्ता एगमवि जीवियाउ
 ववरोवेमो. एसणं सूसूमाए दारियाए सरिए णिप्पाणे
 जावजीव विप्पजदे तं सेयं खलु पुत्ता अहं सूसूमाए
 मंसंच. सोणियंच आहारित्तए. ततेणं अम्हेतेणं आ-

हारेणं अवधठासमाणा रायगिहं संपाजणिस्सामो. ततेणं
 ते पंचपुता धणेणं सन्नवाहेणं एवं वुत्तासमाणा एयमठं प-
 मिसुणेत्ति. ततेणं धणेसन्नवाहे पचहिंपुत्तेहिंसहिं अरणिक-
 रेइ १ ता सरगं करेइ १ ता सरएणं अरणि महेइ १ ता
 अग्गिपामेइ १ ता अग्गिसिंधुकेइ २ ता दारुयाइं पक्खिवइ
 १ ता अग्गिपद्धावेइत्ता सूसूमा दरियाए मंसंच सोणियंच
 आहारेइ तेणं आहारेणं अवधठासमाणा रायगिहं एयरि
 संपत्ता मित्तणाइ अजिसमणागया तस्सय विजलस्स धण
 कणग रयण जाव आजागी जायाविहोत्ता. ततेणंसे धणेणंस-
 न्नवाह सूसूमा दरियाए बहुइं लोगयाइं जाव विगयसोए जा-
 एयाविहोत्ता. तेणं कालेणं १ समणे जगवंमहावीरं गुणसिलए
 चेइए समोसहे ततेणं धणेसन्नवाहे सपूत्ते धम्मोसोचा पद्ध-
 इयो एकारसंगवि मासियाए संवेहणाए सोहम्मे उववणे
 महाविदेहेवासे सिज्जिहिंति. जहा वियणं जंबु ! धणेणंसन्न-
 वाहेणं णो वणहेउवा नो रुवहेउवा णोबलहेउवा नोविस-
 यहेउवा सूसूमाएदरियाए मंसंसोणिए आहारिए ननत्त
 एगाए रायगिहं संपावणठयाए. एवामेव समणाउसो जो
 अम्हं णिग्गंथोवा णिग्गंथिवा इमस्स उरात्थिय सरिरस्स
 वंतासवस्स पित्तासवस्स सुक्कासवस्स सोणियासवस्स जाव
 अवस्स विप्पजहियस्स नोवणहेउवा नोविषयहेउवा आ-
 हारंआहारेत्ति ननत्त एगाए सिद्धि गमणं संपावणठयाए.
 सेणं इह जवे चेव बहुणं समणाणं बहुणं समणीणं बहुणं
 सावयाणं बहुणं सावियाणं अवचणिच्चे जाववीतीवस्सती॥

अर्थः—त० तेवारै से० ते ध० धनोसार्थवाह प० पांच पु० पुत्र
 अने अ० पोते ठछा चि० चिलाइती चोर प्रत्ये आ० ते अटवीमां स०
 सघले प० धाता दोरुताथका त० तृषा बु० जुख लागी प० तेणे पराज-
 व्या थका ती० ते आ० वस्तीरहित अटवीमां स० सघला उ० पाणीना
 म० कुवा, सरोवर, बेरमा प्रमुखनी ग० गवेषणा करतां सं० थाक्या. तं०
 ते विशेष थाक्या. प० थाकीने थाक्या. णि० निवर्ते ती० ते आ० अटवीमां
 स० सघले उ० पाणी अ० अणलाध्याथी जे० ज्यां सू० सुसुमाने जी०
 जीवतव्यथी व० जुदी कीधी ठे ते० ते शरीर पासे उ० आवे, आवीने जे०
 वमा पुत्रने ध० धनोसार्थवाह स० साद करे. ए० एम कहे—ए० एम निश्चे
 पु० हे पुत्र ! सु० सुसुमा दा० बालीकाने अ० अर्थे चि० चिलाइति त०
 चोरने पकरवा स० सघले प० दोरुता धाताथका त० तृषाए करी बु०
 जुखे करी प० पराजव्या थका ती० ते आ० अटवीमां बु० जुखे तृषाए
 करी अ० पराजव्या थका इ० ए प्रत्यक्ष आ० वस्तीरहित अ० अटवीने
 विषे उ० पाणीना म० मार्ग प्रमुखनी ग० गवेषणा क० करता थका
 णो० नही चे० निश्चे उ० पाणी आ० लाध्युं. उ० ते पाणी अ० अण-
 लाध्याथी णो० असमर्थ रा० राजग्रह सं० पामवाने. त० ते माटे तु०
 तमे म० मुजने दे० हे देवानुप्रीय ! जी० जीवतव्यथी व० जुदी करी मारीने
 म० मारुं म० मांस सो० लोही आ० जहण करो. ते० ते आहार अ० तृप्त थया
 थका त० तेवार पढी इ० ए आ० आगामिक अ० अटवी णि० उतरो, रा०
 राजग्रहने सं० पामो, मि० मित्र णा० न्यातिने अ० जाइ मली अ० अर्थना
 धर्मना पु० पुन्यना आ० जागी ज० थान. त० तेवारै ते जे० वमा पु० पुत्र ध०
 धनासार्थवाहे ए० एम कहे थके ध० धनासार्थवाहने ए० एम कहे—तु०
 तमे ता० हे तात ! अ० अमने पि० पीता गु० गुरुने ठामे दे० देव सरखा
 ठ० थाप्या, प० स्वामी करी स्थाप्या, सं० कपृथी राख्या, सं० अवगुण
 गोपवता. तं० ते माटे क० केम आ० हमे ता० हे तातजी ! तु० तेमने
 जी० जीवतव्यथी व० अलगा करी तु० तमारा म० मांस सो० लोहीने
 आ० आहार करीए ? तं० ते माटे तु० तमे ता० हे तात ! म० मुजने

जी० जीवितव्यथी व० अलगो करी मं० मांस सो० लोहीनो आ०
 आहार करो, आगामिक अ० अटवी णि० निस्तरो (पार पामो.) तं०
 तेमज स० सर्व ज० कहे. जा० जावत् अ० अर्थना आ० जागी ज०
 थाज. त० तेवारे ध० धनासार्थवाहने दो० बीजो पुत्र ए०एम कहे:-मा०
 रखे ता० हे तात ! अ० अमे जे० वरु जा० जाइने गु० गुरु समान,
 देवसान, तेने जी० जीवितव्यथी व० जुदा करीए. तु० तमे ता० हे तात !
 मु० मुजने जी० जीवितव्यथी व० जुदो करो जा० जावत् आ० जागी ज०
 थाज. ए० एम जा० जावत् पं० पांचमो पु० पुत्र. त० ते वारे ते ध०
 धनासार्थवाहे पं० पांच पुत्रनी हि० हैयानी इ० इडा, (जाव) जा० जा-
 णीने ते० ते पं० पांच पुत्रने ए० एम कहे:-मा० रखे तु० तमने पु० हे
 पुत्र ! ए० एकने पण जी० जीवितव्यथी व० जुदा नहि करीए. ए० ए
 सु० सुसुमा दा० बालीकानुं स० शरीर णि० प्राणरहित जा० जावत्
 जीव वि० ठांमेळुं मृत्यक शरीर ठे तं० ते माटे से० श्रेय जळुं ख०
 निश्चे पु० हे पुत्र ! अ० आपणे ते सु० सुसुमा बालीकाना शरीरनुं मं०
 मांस सो० लोही आ० खाइए. त० तेवारे अ० अमे ते० ते आ० आ-
 हारे अ० तृप्त थया थका रा० राजग्रहने सं० पासशुं. त० तेवारे ते पं०
 पांच पुत्र ध० धनासार्थवाहे ए० एम कहे थके ए० ए अर्थ सांचलीने
 प० प्रमाण करे. त० तेवारे ध० धनासार्थवाहे पं० पांच पुत्र साथे अ०
 अरणी काष्ट आणे, आणीने, स० सरु करे, करीने स० बाणे करी
 अर० अरणीने म० मथे, मथीने अग्नि० अग्नि पाके, पाकीने अ.सं० अग्नि
 संधुके, संधुकीने दा० लाकडां प० प्रक्षेपे नाखे, नाखीने अ० अग्नि
 प्रजाले, प्रजालीने सु० सुसुमा दा० पुत्रीनुं मं० मांस सो० लोही आ०
 आहारे. ते० ते आ० आहारे करी अ० तृप्त थया थका रा० राजग्रह
 ए० नगरने सं० पाम्या. मि० मित्रने, न्यातीने अ० पाम्या. त० ते वि०
 विस्तीर्ण ध० धनना क० सुवर्णना र० रत्नना जा० जावत् आ० जागी
 जा० थया. त० तेवारे से० ते ध० धनासार्थवाहे सु० सुसुमा दा० पुत्री-
 नां व० घणां लो० लोकिक कार्य कीधां जा० जावत् वि० सोग रहित

जा० केटलेक दीवसे थया.

ते० ते काले ते समये स० श्रमण जगवंत श्री महावीर गु० गुण शील चे० वनमां स० समोसया (पधार्या). त० तेवारे ध० धनासार्थ-वाहे स० पुत्र सहित ध० धर्म सांजलीने प० दिक्षा लीधी. ए० अग्यारे अंग जण्या. मा० एक मासनी सं० सलेखणा (संथारो) करी सौ० सौधर्म देवल्लोके उ० उपन्या. ते म० महाविदेहमां अवतरी सि० मोक्ष जाशे. एम सुधर्मा स्वामी जंबु स्वामी प्रत्ये कहे ठे. ज० जेम जं० हे जंबु ! ध० धनासार्थवाहे णो० रुक्मा वर्णने हेते नही नो०रु० रुपने हेते नही णो०ब० बलने हेते नही तेम नो०वि० विषयने हेते पण नही सु० सुसुमा पुत्रीनुं मं० मांस सो० लोही आ० आहार्या; पण न० एटहुं विशेष के ए० एक रा० राजग्रह सं० पामवाने अर्थे. ए० एणीपेरे स० श्रमण आनखावंत जो० जे अ० अमारा णि० निर्ग्रथ साधु णि० निर्ग्रथ साधवी इ० ए उ० उदारीक स० शरीर व० वमननुं ठाम पि० पित्तनुं स्थानक सु० विर्यनुं ठाम सो० लोहीए ज्युं जा० यावत् अ० अवश्यमेव वि० ठांरुवुं पके. माटे नो० वर्ण हेते नही नो०वि० विषय हेते नही आ० आहार आहारे; पण ए० ए विशेष ए० एक सि० मुक्ति जावुं सं० ते पामवाने अर्थे आहार करे. से० ते इ० आ ज० जवने विषे चे० निश्चे ब० घणा स० साधु ब० घणी स० साधवी ब० घणा सा० श्रावक अने ब० घणी सा० श्रावीकाने अ० अर्चवा योग्य जा० यावत् वी० संसारनो पार पामो मोक्ष जाशे.

ज्ञावार्थ—हवे जुउ ! आ पाठमां तो एम कहुं ठे के, जेम घनावा शेठे अने तेना बेटाए नगरीए पहुँचवाने वास्ते, केटलाक उदास प्रणामे, बेटीना मांसनो आहार कीधो; तेम साध साधवी ठकायना जीवने बेटा बेटी समान जाणीने, तेना पुज्जगल्लोनो आहार, मुक्तिनगरीए पहुँचवाने वास्ते बेटीना मांसनीपेरे निर्जत्साह जावे आहार करे, एम कहुं. हवे जुउ ! साधुना आहार करवामां धर्म होय तो निर्जत्साह

जावे करवो केम कह्यो ? धर्म तो उद्वास प्रणामे करवो जोइए. माह्या हो ते विचार जोजो. वली साधुने ठ कारणे आहार करवो कह्यो ठे, अने ठ कारणे ठोरवो कह्यो ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अण ठवीसमें. ते गाथाः—

तइयाए पोरसिए, जत्त पाणं गवेसए,
ठन्नमन्नय-रागंमि, कारणंमि समुठिए, ॥ ३२ ॥

वेयण वेयावच्चे, इरियछाएय संजमछाए,
तह पाणवत्तियाए ठठं पुण धम्म चिंत्ताए. ॥ ३३ ॥

निग्गंथो धिईमंतो, निग्गंथिवि नकरेज्जा ठहिंचेव,
ठाणेहिंतु इमेहिं अणइक्कमणाय सोहोइ. ॥ ३४ ॥

आयंके उवसगो, तित्तिक्कया बंजचेर गुत्तीसु,
पाणीदया तवहेउ सरीर वोच्चेयणछाए. ॥ ३५ ॥

अर्थः—पूर्ववत्. जुठं प्रश्न पेहेलो पाने १० में.

जावार्थ—हवे जुठं ! आ पाठमां साधुने ठ कारणे आहार करवो कह्यो. जो धर्म होय तो ठ कारणे करवो केम कहे ? धर्म तो वारंवार सदैव करवोज जोइए. वली पांत्रीसमी गाथामां ठ कारणे आहार ठोरवो कह्यो ठे; पण धर्मने कोइ ठेकाणे ठोरवो कह्यो होय तो पाठ बतावो. ए जो धर्म होय तो ठोरवो केम कह्यो ? माह्या हो ते विचारी जोजो. वली सूत्र उत्तराध्ययनना सत्तरमा अध्ययनमां, वारवार खाय तेने पापी श्रमण कह्यो ठे. त्यारे जुठं ! साधुनो आहार धर्ममां होय तो धर्मनुं काम वारंवार करे तेने पापी साधु केम कहे ? वली सूत्र दसासुतखंधना पहेला अध्ययनमां, वारंवार आहार करे तेने असमाधियो कह्यो ठे. हवे जुठं ! जो आहार कर्यामां धर्म होय तो, वारंवार खाय तेने असमाधिउं केम कह्यो ? तमे तो साधुनो आहार करवो, उंघवुं, हाखवुं, चालवुं, बोलवुं, जामेजवुं, मात्रां करवी अने नदी उतरवी वीगेरे साधुनां सर्व काम, व्रत धर्ममां कह्यो ठे; पण जो एवी श्रद्धा श्रीवीतरागदेवनी होत तो जे वारंवार

ચાચ તેને પાપી શ્રમણ અને અસમાધિયો ન કહેતા. તમારે લેખે તો એમ કહેવું જોઈએ કે, “જે ઘણીવાર ચાચ તેને ઘણો ધર્મ. જે ઘણી નિંદા છે તેને ઘણો ધર્મ. તેમજ ઘણી વાર જુલાબ લઈને જામે જાય, ઘણીવાર માતરું કરે, ઘણીવાર વાયસરે, તથા ઘણી વાર નદી ઉતરે તેને ઘણો ઘણો ધર્મ; અને થોડીવાર એ કામ કરે તેને થોડો ધર્મ.” એમ કહેવું જોઈએ; પણ આહાર કરવામાં ધર્મ માનવાની શ્રદ્ધા જગવંતની નહોતી તે જાણજો. વલી સૂત્ર પ્રશ્નવ્યાકરણના સંવરદ્વારમાં ઠ કારણે આહાર કરવો કહ્યું છે, અને ઠકારણ વિના આહાર કરે તો અદત્તાદાન લાગે કહ્યું છે. હવે જુલું ! જો આહાર કરવામાં ધર્મ હોય તો અધિકું ચાતાં અદત્તાદાન કેમ કહ્યું ? વલી અનુયોગદ્વાર સૂત્રમાં ધર્મને કયોપશમ જાવમાં કહ્યો છે, અને આહારને તો ઉદય જાવમાં ગણ્યો છે. વલી સંજોગનાં, ઉપગર્ણનાં અને જાતપાણીનાં પચ્ચચાણ કરવાં કહ્યાં છે. તેની શાખ સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન ૨૯ મેં. તે પાઠ:—

સંજોગ પચ્ચચાણેણં જંતે ! જીવે કિં જણયઈ ? સંજોગ પચ્ચચાણેણં આલવણાઈં સ્વેઈં નિરાલંબણસ્સય આયત્થિયા જોગાજ્ઞવંતિ. સણં લાજેણં સંતુસઈં પરલાજં નો-આસાણં નોતકેઈં નોપીહેઈં નોપહેઈં નોઅન્નિલસ્સઈં પરલાજં અણાસાણમાણે અતકેમાણે અપીહેમાણે અપન્થમાણે અણન્નિલસ્સમાણે દોચ્ચે સુહસેજં ઉવસંપજ્જિતાણં વિહરઈં ॥
 ઉવહિ પચ્ચચાણેણં જંતે ! જીવે કિં જણયઈ ? ઉવહિ-પચ્ચચાણેણં અપલિમંથ જણયઈં નિરુવહિણં જીવે નિકંકે ઉવિહિં મંતરેણય નસંકિલિસ્સઈં ॥ આહાર પચ્ચચાણેણં જીવિયા મંતે ! જીવે કિં જણયઈ ? આહાર-પચ્ચચાણેણં જીવિયા સંસપ્પજંગ વોલ્લિદઈં જીવિયાસંસપ્પજંગ વોલ્લિદિત્તા જીવે આહારમંતરેણ નસંકિલિસ્સઈં ॥ ૩૫ ॥

अर्थः—सं० पोतानो आहार होय ते अने बीजा जतीए (साधुए) आहार आयो होय ते एकठो करीने वेहेंचो ले तेने संजोग कहीये. ते संजोगनुं प० पच्चखाण करवाथी जं० हे पुज्य ! जी० जीव किं० शुं ज० उपार्जे ? एम शिष्य पुढये थके गुरु कहे ठे: सं० संजोग पच्चखाण करवाथी आ० रोगी असमर्थ होय ते बीजा यतिनो आहार वान्ढे तेने आलंबन कहीए, एवा आलंबनने खे० (कैपे) ठोमे. नि० आलंबन रहितने आ० मोक्ष तथा संजम, तेनो अर्थ ठे जेने, एवा यतिने जो० संयमनो व्यापार आय. स० पोताना ला० लाज्जे करी सं० शंतोष पामे. प० परं बीजा यतिना लाज्जनी नो० आशा न करे. नो० ए मुऊने आपे एम मनमां कढपना न करे. नो० पोताना आत्मानी वान्ढा वचने करी बीजा यतिने जणावे नही. नो०प० बीजा यतिकने जाचे नही. नोअ० अजि-लाषा (वान्ढा) न करे. प० बीजा यतिना लाज्जनी अ० आशा अण करतो थको अत० कढपना अणकरतो थको अपी० पातानी वान्ढा अणजणावतो थको अप० बीजा यति कने अणयाचतो थको अण० अजिलाषा अणकरतो थको दो० बीजी सु० सुख सेज्या उ० अंगीकार करीने वि० विचरे. उ० उपधि उपगर्णनुं प० पच्चखाण करवे करी जं० हे पुज्य ! जी० जीव किं० शुं ज० उपार्जे ? एम शिष्य पुढये थके गुरु कहे ठे. उ० उपधि उपगर्णनुं पच्चखाण करवे करी अ० स्वाध्यायादिकनुं व्यासपणुं ज० उपार्जे. नि० उपधि रहित पणे करी जी० जीव नि० व-खादिकनी अजिलाषा रहित थको उ० उपधि मं० विना न० शारीरिक मानसिक संबंधि क्लेश पीमा न पामे. आ० आहार लेवाना प० पच्चखाणे करी जं० हे पुज्य ! जी० जीव किं० शुं ज० उपार्जे ? एम शिष्य पुढये थके गुरु कहे ठे. आ० आहार लेवाना पच्चखाणे करी जी-जीवी-तव्यनी सं० वान्ढानुं करवुं ठि० ठेदे. जी० जीवीतव्यनी वान्ढानुं करवुं वो० ठेदीने जी० जीव आ० आहार वीना न०सं० क्लेश न पामे.

जावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां संजोग, उपगर्ण अने आहा-

રૂનાં પચ્ચાણ કરવાં કહ્યાં. જો આહારાદિકમાં ધર્મ હોય તો ધર્મનાં પચ્ચાણ કરવાં કેમ કહ્યાં ? સંજોગ, આહાર અને ઉપધિનાં પચ્ચાણ કરવાવાલા સાધુને આશા વાન્ઠા અને (પલોમંથ) અન્નિલાષાનો ટાલવાવાલો કહ્યો; અને તે ક્લેશ (પીડા) ન પામે એમ કહ્યું, ઇટલે આહાર અને ઉપગર્ણને ક્લેશનાં કારણ કહ્યાં; અને આશા, વાન્ઠા, તૃષ્ણાને અન્નિલાષાનાં કારણ કહ્યાં, ઇટલે આહારાદિકના ત્યાગ નહીં તેથી આશા વાન્ઠા કરે, તે આશા વાન્ઠાને લોજ કહ્યો છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૧૨ મે ઉદ્દેશે ૫ મે. વલી લોજ તે મોહીનીનો ઉદયજાવ છે. તેથી તેને ધર્મ કયા ન્યાયે કહીએ ? એતો જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર નજે નહિં તથા મુક્તિનગર પહોંચાય નહીં તેટલા માટે આહાર કરે અને ઉપગર્ણ રાખે. જેમ માલ ઠેકાણે પહોંચાવવાને અર્થે હુંફી, જાકું, વોલાઈ ચર્ચે તે સમાન એ પણ છે. વલી ઉત્તરાધ્યયનના ૨૯ માં અધ્યયનમાં આગલ ઘણા બોલ કહ્યા છે. જોગના પચ્ચાણ કરે તો સાધુ અજોગીપણું પામે કહ્યું. એ જોગમાં બોલવાના પણ ત્યાગ કહ્યા; અને જો શરીરનું પચ્ચાણ કરે તો સિદ્ધપણું પામે કહ્યું. હવે જો સાધુનું શરીર ધર્મમાં હોય તો તેને ત્યાગવું ઠોરું કેમ કહ્યું ? વલી આગલ કહ્યું કે, સર્વથા જ્ઞાતપાણીનાં પચ્ચાણ કરે તો અનેક જવ ચપાવે કહ્યું. એમ સૂત્રમાં ઠામઠામ આહાર ત્યાગવાનાં ફલ તો કહ્યા છે, પણ “ ઘણો ઘણો આહાર કર્યાથી ધર્મ થાય ” એવો પાઠ હોય તો બતાવો. એ આહાર તો ઉદયજાવે છે અને તે પૂર્વ જવનાં કર્મનો પ્રેયો રસ દેહે; અને વ્રત અવ્રત તો વર્તમાન કાલના છે. તે ઉદયજાવને ધર્મ કેમ કહોઠો ?

તેવારે વલી તેરાપંથી કહેઠે કે “ આહાર ઉદયજાવમાં છે, ત્યારે સાધુને આહારની આચાર્ય, ઉપાધ્યાય અને તીર્થંકર આજ્ઞા કેમ દેહે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! આજ્ઞા તો કલ્પમાંથી દેખીને આપે. જેમ વરસાદ વરસતાં દિશા માત્રો જવાની અને પરઠવા પરઠાવવાની આજ્ઞા આપે છે તથા નદી ઉતરવાની આજ્ઞા આપે છે. તો શું ? દોશાય જવું.

मात्रा करवो अने नदी उतरवी, ए शुं ? कयोपशमजावमां गणाशे. ए
 आहारादिक तो सर्व उदय जावे ठे, पण ज्ञान, दर्शन अने चारित्ररूपी
 माल नजाववाने अर्थे आझा आपे ठे. जेम राजाजी चतुरंगनी सेनाना
 तात कहेवाय ठे. ते कामेतीने दाणो, चारो, रातव विगेरे जतन करवा
 सारु रूपीया खरचवानी आझा आपे ठे. वली शेर गुमासनाने माल
 निजाववाने अर्थे, हुमी, जारुं, बोलावुं वीगेरे खरच करवानी आझा
 आपे ठे, तथा पोतानी मातबराइ राखवा निमित्ते दुकाननुं खर्च लागे
 तेनो पण आझा आपे ठे; पण ते खरचने लाज नथो जाणता. जो
 खरच लाग्या बीना माल पुगे तो अने मातबराइ रहेतो खरच लगावे
 नही; पण खरच लाग्याबीना माल पुगतो दीसे नही तेथो खरच ल-
 गावे ठे. वली कोइ संतारमां कर (जयनी) जग्याए माल लइने
 जातो होय तेने कोइ जलो आदमी मले, ते कहे के “ अरे जाइ !
 मार्गमां आगल कर-जय ठे, माटे तुं बोलाइ खरचो बोलावाने लइने
 आगल जजे. ” एम संसारमा पण जला आदमी होय ते पण
 उपगार निमित्ते आवी शोखामण देठे, त्यारेओ तीर्थकर, आचार्य
 अने उपाध्याय समान जला अने उपकारी बीजा कोण ठे ? ए उपकार
 निमित्ते शिष्य शिष्यणीने ज्ञानादिक माल निजाववाने अर्थे, आहारा-
 दिक उदय जावमां ठे. तोपण आझा आपे ठे; कारण के ओ तीर्थकर
 चार तीर्थना कर्ता ठे; अने तीर्थकर, आचार्य अने उपाध्याय, ए चार
 तीर्थना मालोक ठे. तेमणे साध-साधवीरुप चतुर्विध संघने ज्ञान, दर्शन
 अने चारित्ररूपी धन सोंप्युं ठे; तेनुं जतन करवा तथा निजाववाने
 वास्ते मोक्ष नगरीए पाहोंचाववाने वास्ते, आहारादिक उध्यजावमां ठे
 तोपण आझा आपे ठे.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “ साधुने आहार करतां सात आठ कर्म
 निर्जरे कइयां ठे. ” तेनो उत्तर. अरे देवानुप्रीय ! इहांतो प्रासुक एख-
 णिक आहार पूर्वोक्त बने धनाना इष्टान्ते लुखा प्रमाणे करे, ते लुखा
 प्रणाम कयोपशमजावमां ठे, ते आओ सात आठ कर्म निर्जरे एम

कह्युं ठे; पण खावुं पीवुं तो सर्व उदयज्ञावमां ठे. वली जो श्रावक एवा दुखाचावे साधुनीपरे खाय तो तेने निर्जरा थाय के नही ते कहो. केमके ए दुखा प्रणाम तो कयोपशमचावे ठे तेथी साध श्रावक बनेने निर्जरा थाय ठे. जो आहार करवाथी निर्जरा धर्म थाय तो, एक साधु तो पांच रोटी खाय, अने एक साधु पांच रोटीनी खुराकवाली अणोदरी तपने वास्ते जाणीने वेज रोटी खाय. हवे खावामां धर्म होय त्यारे तो पांच रोटीनी खुराकवालो, जाणीने ठ रोटी खाय तेने तमारे देखे तो, घणो धर्म थवो जोइए; पण जगवंते तो, श्री प्रश्नव्याकरणमां थोरुं खाय तेने अणोदरी तप कह्यो ठे; अने अधिको आहार करे तो अदत्तादान कह्युं ठे. वली सूत्र उत्तराध्ययनना १७ मा अध्ययनमां वारंवार खाय तेने पापी श्रमण कह्यो ठे. वली सूत्र दशाश्रुतस्कंधना पहेला अध्ययनमां, वारंवार खाय तेने असमाधियो कह्यो ठे; अने सूत्र उत्तराध्ययनना २९ मा अध्ययनमां आहारनां पचखाण करवां कहां ठे. इत्यादिक अनेक सुत्र-पाठमां आहारने उदयज्ञावमां कहां ठे. तसे एटला सूत्रना पाठ उत्थापीने, साधुना खावामां, निंद लेवामां, दिशाए जवामां, वाय संचरवामां, इत्यादिकमां धर्म कहीने अणहुती स्थापना केम करोठो ?

वली तेरापंथी कहे ठे के “सामायकमां श्रावकनी आत्माने अधिकरण कह्युं ठे. तेथी श्रावकने आहार दीधामां अने वंदणा कर्यामां पाप कहीये ठीए.” तेनो उत्तर. सूत्र जगवती शतक सातमें उद्देशे पहेले, श्रावकनी आत्माने अधिकरण केवी रीते कह्युं ठे ते पाठ:-

समणोवासगस्सणं जंते ! सामाइय कम्हस्स समणोवासए
अन्नमाणस्स तस्सणं जंते ! किं इरियावहियाकिरियाक-
च्चइ संपराइयाकिरियाकच्चइ ? गो० ! नोइरियावहियाकिरि-
याकच्चइ संपराइयाकिरियाकच्चइ. सेकेणठेणं जंते ! जाव

संप्राइयाकिरियाकवइ ? गो० ! समणोवासयस्सणं सामा-
इयं कमस्स समणोवासए अब्बमाणस्स आया अहिग-
रणी जवइ आयाअहिगरण वत्तीयंचणं तस्सणं नो इरि-
यावहियाकिरियाकवइ संप्राइयाकिरियाकवइ सेतेणठेणं॥

अर्थः—स० श्रमणोपासक श्रावकने ज० हे जगवान ! सा० सा-
मायक क० कयुं ठे जेणे अ० सामायक नेश्राये रह्या त० ते ज० हे ज-
गवान ! किं० शुं ? इ० इरियावहीक्रिया करे ? के सं० संप्राइयाक्रिया
करे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! नो०इ० इरियावहीक्रिया न कर,
पण सं० संप्रायनी क्रिया करे. से० ते के० शा अर्थे ज० हे जगवान !
एम् कळुं जा० यावत् सं० संप्रायनीक्रिया करे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो०
हे गौतम ! स० श्रमणोपासकने सा० सामायक कर्माने (उपाश्रयें रह्याने)
सामायकं नेश्राए रह्यो ठे तेनो आ० आत्मा जीव अ० हल शकटादि
कषायना आश्रयजुत जेने ठे ते अधिकरणी कह्ये. आ० आत्मानो
जे अधिकरण तेज प्रत्यय कारण ते क्रिया कारणने ठे. ते आत्माधिक-
रण प्रत्यय कह्ये. त० ते नो०इ० इरियावहीक्रिया न करे. सं० संप्राइ-
याक्रिया करे. से० तेणे अर्थे हे गौतम ! एम् कळुं.

जावार्थः—हवें जुन ! आ पाठमां तो एम् कळुं ठे के, श्रावकने
सामायकमां इरियावही क्रिया न लागे, संप्राइया (क्रोधादिकनी) क्रिया
लागे; कारणके क्रोधादिक अधिकरण सहित ठे ते माटे संप्राइयाक्रि-
याज लागे; अने इरियावही क्रिया तो क्रोधादिक रहित होय तेनेज
११ मा गुणठाणाथी १३ मा गुणठाणा सुधी लागे. इहां तो क्रियानी
पुठा ठे. हवे तमेज कहो के, इरियावही क्रिया केने अने कया गुण-
ठाणे लागे ? अने संप्राइयाक्रिया केने लागे ? तेवारे तेरापंथी कहे
ठे के “संप्राइया क्रिया तो क्रोधादिक अधिकरणथी लागे; अने इरिया-
वहि क्रिया क्रोधादिक रहितने लागे.” त्वारे जुन ! देवानुप्रीय ! संप्रा-
इयाक्रिया क्रोधादिकथी लागे, तेथी श्रावकनी आत्माने अधिकरण

कह्युं. हवे जो श्रावकनी आत्माने अधिकरण कह्युं तेथी तेने वंदणा करवामां पाप कहोठो, तो ए लेखे तो साधुने पण वंदणा करवामां पाप मानवुं पमशे; कारणके सूत्र जगवती शतक सातमे उद्देशे पहेले, साधुने पण संप्रायनी क्रिया लागे कह्युं ठे. ते पाठः—

अणगारस्सणं जंते ! अणगण्ढमाणस्सवा चिठमाणस्सवा
णिंसियमाणस्सवा तुयट्टमाणस्सवा अणउत्तंवहं पग्गिहं
कंबलं पायपुठणं गिण्हमाणस्सवा निक्खिमाणस्सवा त-
सणं जंते ! किं इरियावहियाकिरियाकच्चइ संपराइयाकि-
रियाकच्चइ ? गो० ! नोइरियावहियाकिरियाकच्चइ संपरा-
इयाकिरियाकच्चइ. सेकेण्ठेणं जंते ! गो० ! जस्सणं को-
हमाणमायालोत्ता वोढिन्नाजवइ तस्सणं इरियावहियाकि-
रियाकच्चइ. जस्सणं कोहमाणमायालोत्ता अचोढिन्नाजवइ
तस्सणं संपराइयाकिरियाकच्चइ. अहा सुत्तंरीयमाणस्स
इरियावहियाकिरियाकच्चइ. उसुत्तंरीयमाणस्स संपराइ-
याकिरियाकच्चइ. सेणं उसुत्तमेवरियंति सेतेण्ठेणं ॥

अर्थः—पूर्ववत्. जुठ ! प्रश्न बीजे पाने एण्ठे में.

ज्ञावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां एम कह्युं के, जे उपयोग विना चाले, उजो रहे, बेसे, सुवे, उपगर्ण ले, मुंके अने क्रोधादिक सहित होय, अने सूत्रमां कह्युं तेथी विपरीत चाले तेने संप्रायनी क्रिया लागे; अने क्रोध, मान, माया, लोत्ता विवेद गयां होय अने सूत्रमां कह्युं ते रीते चाले तेने इरियावहि क्रिया लागे, एटले क्रोधादिक रहित होय तेनां संपूर्ण कामो उपयोग सहित कहीए अने तेनुं यथाख्यात चारित्र (अहासुयं) कहीए अने तेने इरियावहि क्रिया कहीए; अने क्रोधादिक सहित होय तेने संप्रायनी क्रिया दसमा गुण्ठाणा सुधी लागे, अने अगारमाथी आगन्ना इरियावही क्रिया लागे. वली अधिकरण

નામ શસ્ત્રનું છે. તે કર્મબંધનનું શસ્ત્ર ક્રોધાદિકને કહીએ. તેથી ક્રોધાદક સહિત હોય તેની આત્માને અધિકરણી કહીએ. તે તો દસમા ગુણઠાણા સુધી સાધુને પણ છે. પહેલા ચાર નિયંત્રા અને પહેલા ચાર ચારિત્રના ધર્મી સાધુને સંપ્રાયની ક્રિયા લાગે છે. વલી સૂત્ર જગવતી શતક દસમેં, ઉદ્દેશા બીજામાં પણ કષાય સહિતને સંપ્રાયની ક્રિયા લાગે કહી છે. ત્યાં કહ્યું છે કે, સાધુ કષાય સહિત આગલ, પાઠલ, પઠવાને, જુએ તો સંપ્રાયા ક્રિયા લાગે. તે દસમા ગુણઠાણા સુધી સાધુ કષાય સહિત છે તેથી તેને સંપ્રાયા ક્રિયા લાગે; અને કષાય રહિતને શ્રિયાવહિ ક્રિયા લાગે. હવે શ્રાવકને સંપ્રાયની ક્રિયા સામાયકમાં લાગે તે આશ્રી શ્રાવકની આત્માને અધિકરણ કહ્યું છે; અને હલસકટાદિક સર્વ શ્રાવકને ક્રોધાદિકથીજ અધિકરણ કહીએ ઢીએ. વલી સામાયકમાં શ્રાવકની આત્માને અધિકરણ કહ્યું તેમ સાધુજીની આત્માને પણ અધિકરણ કહ્યું છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી શતક ૧૬ મે ઉદ્દેશે પહેલે. તે પાઠ:—

કણ્ણં જંતે ! સરીરગા પંઠગોઠ ! પંચસરીરગા પંઠતંઠ ઝરાલિય જાવ કમ્મએ. કત્તિણં જંતે ! ઇંદિયા પંઠગોઠ ! પંચેંદિયા પંઠતંઠ સોંદિએ જાવ ફાસિંદિએ. કત્તિણં જંતે ! જોએ પંઠગોઠ ! તિવિદે જોએ પંઠતંઠ મણજોએ વયજોએ કાયજોએ. જીવેણં જંતે ! ઝરાલિએ-સરીરં નિવિત્તમાણે કિં અધિકરણી અધિકરણ ? ગોઠ ! અધિકરણીવી અધિકરણંપિ. સેકેણઠેણં જંતે ! એવંબુચ્છઇ અધિકરણીવી અધિકરણંપિ ગોઠ ! અવિરઇં પમુચ્ચ સંતેણઠેણં જાવ અધિકરણંપિ. પુઠવિકાઇએણં જંતે ! ઝરાલિએસરીર નિવિત્તમાણે કિં અદિગરણી અદિગરણં ? એવં ચેવ એવં જાવ મણુસે એવં વેડવિયસરીરંપિ નવરં જસ્સ-અદ્ધિ. જીવેણં જંતે ! આહાર-ગસરીર નિવિત્તમાણે કિં અધિકરણ પુઠ્ઠા, ગોઠ ! અદિગર-

णीवि अधिगराणंवि. सेकेणठेणं जाव अधिकरणंवि गो० !
 पमायं-परुच्च सेतेणठेणं जाव अधिकरणंवि एवं मणुसेवि
 तेयासरीर जहा उरात्तिय नवरं सब जीवाणं जाणियव्वं एवं
 कम्ममग-सरीरंपि जीवेणं जंते ! सोइदि निवत्तेमाणे किं
 अधिकरणी अधिकरणं एवं जहेव उरात्तिय-सरीरं तहेव
 सोइदियंपि जाणियव्वं नवरं जस्सअब्बिसोइदीयं एवं च-
 खिंदियं घाणिंदिय जिन्दिदिय फासिंदियाणंवि जाणियव्वं
 जस्सजं अब्बि. जीवेणं जंते ! मणजोगं निवत्तेमाणे किं
 अधिकरणी अधिकरणं? एवं जहेव सोइदियं तहेव निरव-
 सेसं वइजोग एवं चेव एवरं एणिंदिय वट्ठाणं एवं कायजो-
 गोवि एवरं सब जीवाणं जाव वेमाणिए सेव जंते ! ९ ति॥

अर्थः—क० केटलां ज० हे जगवान ! स० शरीर प० परुष्यां ?
 ए प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! प० पांच शरीर प० परुष्यां त० ते कहे
 ठेः- उदारीक १ जा० यावत् विक्रय २ आहारीक ३ तेजस ४ अने क०
 कारमण ५ क० केटली ज० हे जगवान ! इ० इन्द्रि० प० कही ? गो०
 हे ! गौतम प० पांच इन्द्रि० प० परुषी त० ते कहे ठेः- सो० श्रोतेन्द्रि ?
 जा० जावत् चेहु इन्द्रि २ घाणेन्द्रि ३ रसेन्द्रि ४ अने फा० स्पर्शेन्द्रि ५
 क० केटला ज० हे जगवान ! जो० जोग प० परुष्या ? ए प्रश्न. उत्तर.
 गो० हे गौतम ! ति० त्रण प्रकारे जो० जोग कया त० ते कहे ठेः- म०
 मनजोग व० वचन जोग अने का० कायजोग, जी० जीवने ज० हे
 जगवान ! उ० उदारीक शरीर प्रत्ये नि० निपजावता थको किं शुं
 अ० अधिकरणी कहीए ? के अ० अधिकरण कहीए ? गो० हे गौतम !
 अ० अधिकरणी पण कहीए, अ० अधिकरण पण कहीए. से० ते शा
 अर्थे ज० हे जगवान ! ए० एम कहुं ? अ० जीवने अधिकरणी पण
 कहीए अने अ० अधिकरण पण कहीए ? गो० हे गौतम ! अ० अवत

प० आश्रीने से० ते तेणे अर्थे जा० यावत् जीव अ० अधिकरण पण
 ठे. पु० पृथ्विकायने ज० हे जगवंत ! ज० उदारीक शरीर प्रत्ये नि०
 निपजावती थकी किं शुं अ० अधिकरणी कहीए ? के अ० अधिकरण
 कहीये ? ए० एमज कहेवुं, ए० एम जा० यावत् म० मनुष्यने विषे,
 ए० एम वे० वैक्रिय शरीरने पण कहेवुं; पण ए० एटलु विशेष ज०
 जे जीवने वैक्रिय शरीर ठे तेने कहेवुं. जी० जीवने ज० हे जगवान !
 आ० आहारीक शरीर नि० निपजावतो थको किं शुं ? अ० अधिकर-
 णी कहीए के अधिकरण कहीए ? ए प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम !
 अ० अधिकरणी पण कहेवो अने अ० अधिकरण पण कहेवो. से० ते
 शा अर्थे एम कहुं जा० जावत् अ० अधिकरणी पण कहेवो ? ए प्रश्न.
 उत्तर. गो० हे गौतम ! प० प्रमाद आश्रीने कारण के आहारीक शरीर
 संजति साधुनेज होय. त्यां अवतना अजावथी प्रमाद अधिकरणपणुं
 जाणवुं. से० तेणे अर्थे जा० यावत् अ० अधिकरण पण कहीये. ए० एम
 म० मनुष्यने पण कहेवुं. आहारिक शरीर मनुष्यनेज होय ते माटे.
 ते० तेजस शरीर ज० जेम ज० उदारीकनी पेरे कहेवुं. न० एटलु विशेष
 तेजस शरीर स० सर्व जीवने होय ते माटे सर्व पद जा० कहेवुं. ए०
 एम क० कारमण शरीर पण कहेवुं. जी० जीवने ज० हे जगवान !
 सो० श्रोतेंद्रिय प्रत्ये नि० निपजावतो थको किं शुं ? अ० अधिकरणी
 कहीए के अ० अधिकरण कहीए ? ए० एम ज० जेम ज० उदारीक
 स० शरीर कहुं त० तेम सो० श्रोतेंद्रिय पण कहेवी. न० एटलु विशेष
 ज० जेने अ० श्रोतेंद्रिय ठे तेने कहेवुं. ए० एम च० चखुइंद्रि घा० घा-
 णेंद्रि जी० जीर्जेन्द्रि फा० स्पर्शेंद्रि ठे तेने ते कहेवुं. ज० जेने जे इंद्रि
 अ० ठे तेने तेज कहेवुं. जी० जीवने ज० हे जगवान ! म० मनजोग
 प्रत्ये नि० निपजावतो थको किं शुं ? अ० अधिकरणी कहीए के अ०
 अधिकरण कहीये ? ए० एम ज० जेम सो० श्रोतेंद्रियने कहुं त० तेमज
 निविशेषपणे कहेवुं. व० वचनजोग पण ए० एमज; ए० एटलु विशेष.
 इहां ए एकिंद्रिय व० वर्जवी. ए० एम का० कायजोग पण कहेवो. ए०

ઘટહું વિશેષ સઠ એ જોગ સર્વ જીઠ જીવને કહેવો જાઠ યાવત્ વેઠ વૈ-
માનિક સુધો કહેવો. સેઠ તહત જંઠ હે જગવાન !

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! આ પાઠમાં પાંચ શરીર, પાંચ ઇન્દ્રિ અને
ત્રણ જોગને તો અધિકરણ કહ્યાં; અને એ બોલ નિપજાવતાં આત્માને
અધિકરણી કહ્યો. સાધુજી પણ વૈમાનિક દેવતાનું આયુષ્ય બાંધે ત્યારે
આ માંદેલા કેટલાક બોલ નિપજાવે છે, તે આશ્રી સાધુજીની આત્માને
પણ અધિકરણ કહીએ; તથા મન વચનાદિકનો જોગ નિપજાવે છે તે
આશ્રી અધિકરણી કહીએ; તથા આહારીક શરીરને અધિકરણ કહીએ;
અને નિપજાવે તે આશ્રી આત્માને અધિકરણી કહીએ. એ આહારિક શરીર
નિયમાં કષાય કુશીલનિયંત્રના ધણી (સાધુ)નેજ હોય. એ આહારીક
શરીર આશ્રી અને પ્રમાદ આશ્રી સાધુજીની આત્માને અધિકરણી
કહી છે. વલી ઠઠે ગુણઠાણે સાધુજી પ્રમાદિજ છે. એ પ્રમાદ આશ્રી સા-
ધુજીની આત્માને પણ અધિકરણી કહી છે. હવે તમે કહોઠો કે “સા-
માયકમાં શ્રાવકની આત્માને અધિકરણી કહી છે, તેથી તેને દાન દો-
ધામાં અને વંદણા કર્યામાં પાપ કહીએ ઢીએ.” એ તમારી કહેણીને
લેખે તો સાધુજીની આત્માને પણ અધિકરણી કહી છે. વાસ્તે સાધુજીને
પણ દાન દેવામાં અને વંદણા કરવામાં પાપ લાગશે.

હે દેવાનુપ્રીય ! અધિકરણપણું, કષાય ઉદયજાવમાં છે તેથી સં-
પ્રાયની ક્રિયા લાગે તે આશ્રી કહ્યું છે; અને વાંદવાવાલો તો સાધુજીને
દ્વયોપશમ જાવના ગુણ પ્રગટ્યા તેથી વંદણા કરે છે; પણ ઉદયજાવને નથી
કરતો. તેમજ શ્રાવકને પણ દ્વયોપશમ જાવના ગુણ પ્રગટ્યા તેને વંદણા
કરે છે. વલી સૂત્રમાં શ્રાવકોને વંદણા કરી ઠામ ઠામ ચાલી છે. ઇશી
બ્રહ્મ શ્રાવકને શ્રાલંજીયા નગરીના સર્વ શ્રાવકોએ જગવંતના મોંઢા આગલ
વંદણા કરી છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી શતક ૧૧ મેં. તે પાઠ:—

તતેણંતે સમણોવાસગા સમણસ્સ ૩ અંતિયં ધમ્મંસોચ્ચા
નિસમ્મ હઠ્ઠતુઠ્ઠા ઉઠ્ઠાણુઠ્ઠેશ્ ૨ ત્તા સમણં ૩ વંદંતિ નમં-

संति वंदी १ ता एवंवयासी एवंखडु जंते ! इसिज्जपुत्ते
 समणोवासए अम्मं एवमाइस्कई जाव परुवेइ देवल्लोएसुणं
 अच्चो देवाणं जहणेणं दसवाससहस्साइं ठिइ पं० तेणपरं
 समयाहिया जाव तेणपरं वोढिन्ना देवाय देवल्लोगाय सेक-
 हमेयं जंते ! एवं अच्चोति समणेज्जगवं महाविरे ते समणो-
 वासगाणं एवंवयासी जणं अच्चो इसिज्जपुत्ते समणोवा-
 सए तुळं एवमाइस्कइ जाव परुवेइ देवल्लोगेसुणं अच्चो
 देवाणं जहणेणं दसवास-सहस्साइं ठिइ पं० तंचेव सम-
 याहिया जाव तेणपरं वोढिन्ना देवाय-देवल्लोगाय सच्चेण
 एसमठे. अहंपुण अच्चो एवमाइस्कामि जाव परुवेमि
 देवल्लोगेसुणं अच्चो देवाणं जहणेणं दसवाससहस्सं तंचेव
 जाव तेणपरं वोढिन्ना देवाय-देवल्लोगाय सच्चेण एसमठे.
 तएणं से समणोवासग्गा समणस्स ज्जगवज्जं महावीरस्स
 अंतियाज्ज एयमठं निसम्म समणं ३ वंदंति नमंसंति वंदित्ता
 जेणेव इसिज्जपुत्ते समणोवासए तेणेव उवागच्छइ १ ता
 इसिज्जपुत्तं समणोवासग्गं वंदइ नमंसइ एयमठं सम्मं
 विणएणं जूजो १ खामेइ ॥

अर्थः—त० तवारे ते स० भ्रमणोपासक स० भ्रमण जगवत्त श्री
 माहावीर देवना अं० समिपथी ध० धर्मकथा सांजलीने नि० हृदये धा-
 रीने ह० हर्ष शंतोष पाम्या. उ० उठी उज्जा थाय, उज्जा यइने स०
 भ्रमण जगवंत श्री माहावीर देव प्रत्ये वं० वांदीने न० नमस्कार करे,
 करीने ए० एम कहे:-ए० एम निश्चे जं० हे जगवान ! इ० ऋषीज्जपुत्र
 स० भ्रमणोपासक अ० भ्रमने ए० एम मा० कहे (सामान्यथी) जा०
 यावत् एम प० परुपे (विशेषथी):-दे० देवल्लोकने विषे अ० अहो

आर्यो ! दे० देवनी ज० जघन्यथी द० दस सहस्र वर्षनी ठि० स्थिति पं० कही. ते० तेमज स० समयाधिक जा० जावत् उत्कृष्टथी ३३ सागर ते० तेना उपरान्त वो० विठेद गया दे० देवता अथवा दे० देवलोक. से० ते क० केम जं० हे जगवंत ! ए० ए वार्ता ? अ० अहो आर्यो इति आमंत्रणे स० श्रमण जगवंत श्री महावीर देव ते० ते स० श्रमणोपासक प्रत्ये ए० एम व० केहे:-ज० जे जणो अ० अहो आर्यो ! इ० ऋषीजद्रुपुत्र स० श्रमणोपासक तु० तुम प्रत्ये ए० एम मा० केहे जा० यावत् एम प० परुपे:-दे० देवलोकने विषे अ० अहो आर्यो ! दे० देवतानी ज० जघन्यथी द० दस हजार वर्षनी ठि० स्थिती पं० कही. तं० तेमज स० समयाधिक जा० जावत् ते० ते उपरान्त वो० विठेद गया दे० देव तथा देवलोक. स० साचो ए० ए अर्थ कह्यो. अ० हुं पण अ० अहो आर्यो ! ए० एम मा० कहुं हुं जा० यावत् एम प० परुपुं हुं:-दे० देवलोकने विषे अ० अहो आर्यो ! दे० देवनी ज० जघन्य द० दस सहस्र वर्षनी इत्यादिक तं० तेमज जा० यावत् ते० ते उपरान्त वो० विठेद गया दे० देव तथा देवलोक, स० साचो ए० ए अर्थ कह्यो. त० तेवारे से० ते स० श्रमणोपासक स० श्रमण जगवंत श्री महावीर देवना अ० समिपथी ए० ए अर्थ नि० सांजलीने स० श्रमण जगवंत श्री महावीरदेव प्रत्ये वं० वांदे न० नमस्कार करे. वं० वांदीने, नमस्कार करीने जे० ज्यां इ० ऋषीजद्रुपुत्र स० श्रमणोपासक ठे ते० त्यां उ० आवे, आवीने इ० ऋषीजद्रुपुत्र स० श्रमणोपासक प्रत्ये वं० वांदे न० नमस्कार करे. ए० एवो अर्थ स० सम्यक् प्रकारे वि० विनये करी जु० वारंवार खा० खमावे.

ज्ञावार्थः—हवे जुड ! आ पाठमां पहेलां ऋषीजद्रु आवके देवतानी स्थितीनां ठकाणां कह्यां, पण आवकोने प्रतीत आवी नही, तेथी श्री जगवंत पधार्या त्यारे पुढ्युं. जगवंते ऋषीजद्रु आवकनी कहेली वात स्वीकारो अने ऋषीजद्रुनी प्रशंसा कीधी. पढी आवकोए जगवंतनी रुषरु ऋषीजद्रुपुत्रने वंदणा नमस्कार करो खमाव्या; पण जगवंते

निषेध्या नहीं. पढी पोते पोतानो अप्राध खमाव्यो. तेमज वली संख-
जीनी स्त्री उत्पलाए (नव तत्वनी जाण) पोष्कलीजी श्रावकने वंदणा
नमस्कार कर्यो ठे; अने पोष्कली श्रावके इरियावही पम्किमि पापथी
निर्वतीने पढी संखजी श्रावकने पोसामां बेठाने वंदणा नमस्कार कर्यो
ठे. शाख सूत्र जगवती शतक बारमे उद्देशे पहेले. ते पाठः—

तएणं सा उप्पलासमणोवासिया पोस्कलिसमणोवासगं
एज्जमाणं पासइ १ ता हठतुठ आसणाउ अब्भुठेइ १ ता
सतठपयाइं अणुगहइ १ ता पोस्कलिसमणोवासगं वंदइ
नमंसइ वंदित्ता नमंसित्ता आसणेणं उवनिमंतेइ २ ता
एवंव० संदिसं-तुणं देवाणुप्पिया! किमागमणप्पत्थणं. त-
एणंसे पोस्कलेसमणोवासए उप्पलंसमणोवासियं एवं वया-
सी कहिणं देवाणुप्पिया ! संस्केसमणोवासए. तएणं सा
उप्पला समणोवासिया पोस्कलिं समेणावासगं एवंवयासी
एवंखलु देवाणुप्पिया ! संस्के समणोवासए पोसहसालाए
पोसहिए बंजयारि जाव विहरइ. तएणंसे पोस्कलिसमणो-
वासए जेणेव पोसहसालाए जेणेव संस्केसमणोवासए ते-
णेव उवागहइ १ ता गमणागमणाए पम्किम्मइ १ ता
संस्कंसमणोवासगं वंदइ नमंसइ १ ता एवं वयासि एवं-
खलु देवाणुप्पिया ! अम्हे से विजले असण जाव साइमे
उवस्कमावेइ तंगहामोणं देवाणुप्पिया तं विजलं असणं
जाव साइमं आसाएमाणा जाव पम्जिागरमाणा विहरा-
मो. तएणं से संस्केसमणोवासए पोस्कलिसमणोवासगं
एवंवयासि णो खलु कप्पइ देवाणुप्पिया तं विजलं असणं
५. असाएमाणस्स जाव पम्जिागरमाणस्स विहरित्तए

कप्पइमे पोसइसाळाए पोसहियस्स जाव विहरित्तए तंभं-
देणं देवणुप्पिया तुब्भे तं विजलं असणं ४ आसाएमाणा
जाव विहरइ ॥

अर्थः—त० तेवारे सा० ते उ० उत्पद्धानामे श्रमणोपासिका पो० पोष्कली श्रमणोपासक प्रत्ये ए० आवता पा० देखे, देखीने इ० इ० सं-
तोष पामीथकी आ० आसनथी अ० उठे, उठीने स० सात आठ पग
अ० सामी जाय, जइने पो० पोखली श्रमणोपासक प्रत्ये वं० वांदे न०
नमस्कार करे वं० वांदीने न० नमस्कार करीने आ० आसने करी आ०
आसननी उ० निमंत्रणा करे, करीने ए० ए० व० कहेः-सं० आझा यो
दे० अहो देवानुप्रीय ! किं० शुं आववानो प्रयोजन ? एटखे शा कार्ये
आव्या ठो ? त० तेवारे से० ते पो० पोष्कली श्रमणोपासक उ० उत्प-
त्ताश्रमणोपासीका प्रत्ये ए० ए० व० कहेः-क क्यां ठे दे० हे देवानुप्रीय !
सं० शंख श्रमणोपासक ? त० तेवारे सा० ते उ० उत्पद्दा श्रमणोपासीका
पो० पोष्कली श्रमणोपासक प्रत्ये ए० ए० कहे ठे-ए०ख० ए० निश्चे दे०
हे देवानुप्रीय ! सं० संख श्रमणोपासक पो० पोषधशालाए पो० पोसइ
सहित वं० ब्रह्मचर्य सहित जा० यावत् वि० वीचरे ठे. त० तेवारे से०
ते पो० पोष्कली श्रमणोपासक जे० ज्यां पो० पोषधशाला ठे. जे० ज्यां
सं० शंख श्रमणोपासक ठे ते० त्यां उ० आवे, आवीने ग० इरियावहि
पक्किमे, गमणागमणे इत्यादिक कहे, कहीने सं० शंख श्रमणोपासक
प्रत्ये वं० वांदे न० नमस्कार करे, वांदीने, नमस्कार करीने ए० ए० व०
कहेः-ए० ए० ख० निश्चे दे० अहो देवानुप्रीय ! अ० अमे से० ते वि०
विस्तीर्ण अ० असन जा० जावत् सा० स्वादिम उ० रंधाव्या ठे तं० ते
जणी ग० आववुं जोइए. दे० हे देवानुप्रीय ! तं० ते वि० विस्तीर्ण अ०
असन जा० यावत् सा० स्वादीम, ए चार आहार प्रत्ये आ० थोमो स्वा-
दताथका जा० यावत् प० अनुपाळता थका वि० विचरीए. त० तेवारे
से० ते सं० शंख श्रमणोपासक पो० पोष्कली श्रमणोपासक प्रत्ये ए० ए०

व० कहे:-णो० नही ख० निश्चे क० मुऊने कढे दे० हे देवानुप्रीय ! तं० ते वि० वीस्तीर्ण अ० असन, पान, खादीम, स्वादिम, ए चार आहार प्रत्ये आ० थोमो आस्वादतो जा० यावत् प० पाखी पोषह अनुपालतां वि० विचरवुं. क० ते माटे कढे मुऊने हे देवानुप्रीय ! पो० पोषहंशा-खामां पो० पोषध युक्तने जा० यावत् वि० विचरवुं. तं० ते जणी तमारी इडा; (पण इहां माहारी आझा नथी). दे० हे देवानुप्रीय ! तु० तमे तं० ते वि० विस्तीर्ण अ० असनादि चार आ० आस्वादता थका जा० यावत् वि० विचारो.

जावार्थः—इवे जुन ! उत्पट्टा आवीका एवी विचीक्षण नव तत्वनी जाण, तेणे पोष्कलीजी श्रावकने श्रावता देखीने हर्ष संतोष पामीने, साधुनी पेरे सात आठ पग सामी जइने वंदणा नमस्कार कर्यो. पढी पोष्कलीजी श्रावके शंखजीने पोषामां वेठा ठे त्यां जइने गमणा गमणे पक्किमणी, पापथी निवर्तीने पढी वंदणा नमस्कार कर्यो. जो तमारा सरखी जगवंतनी श्रद्धा होत अने पाप श्रद्धाव्युं होत तो ए वंदणा केम करत ? वली एज बारमा शतकना पहेला उद्देशामां शंखजी श्रावकने सर्व श्रावकोए जगवंतना रुबरु वंदणा नमस्कार कर्यो ठे. ते पाठ.

तएणं से संस्कसमणोवासए समणंजगवं महावीरं वंदइ . नमंसइ १ ता एवं वयासी कोदवसट्टेणं जंते ! जीवे किं बंधइ किंपकरेइ किंचिणइ किंजवचिणइ ? संखा कोदवसट्टे-णंजीवा आणयवद्यानं सत्तकम्म पगग्निं सिद्धिं बंधणं बंधाए धणियबंधणबंधइ जहा पढमेसए असंवुमस्स अणगारस्स जाव अणुपरियट्टइ ॥ माणवसट्टेणं जंते ! एवं चेव एवं मायावसट्टेवि एवं लोअवसट्टेवि जाव अणुपरियट्टइ. तएणं ते समणोवासगा समणस्स जगवन् महावीरस्स अंतिए एयमहं सोच्चा निसम्म जिया तच्चा तसिया. संसारजयु-

विग्ग समणं ३ वंदइ नमसइ वंदित्ता नमंसित्ता जेणेव
संखेसमणोवासए तेणेव उवागच्छति २ ता संखंसमणोवा-
सग वंदंति नमंसंति एयमठं सम्मं विणएणं जुजो २ खामेइ॥

अर्थः—त० तेवारे से० ते सं० शंख श्रमणोपासक स० श्रमण
जगवंत श्रीमहावीर प्रत्ये वं० वांदे न० नमस्कार करे, वांदीने नमस्कार
करीने ए० एम कहे-को० क्रोधने वशे पीकित जं० हे जगवान ! जी०
जीव कि० वं० शुं बांधे? कि० प० शुं पृष्ट करे? किंचि० शुं चीणे? किंउ०
शुं उपचय करे? ए प्रश्न. उत्तर. सं० हे शंख ! को० क्रोधने वशे पीकित
जीव आ० आयुकर्म वर्जीने स० सात कर्म प्रकृति सि० सिढल बंधणे
बांधी होय ते ध० डढ बंधणे करे (कठोर बांधे). ज० जेम पहेला शतकने
विषे अ० असंबुद्ध अणगारना अधिकारे कहुं तेम इहां पण केहेवुं. जा०
जावत् अ० संसारमां जमे. मा० मानने वशे पीकित जीव जं० हे
जगवान ! इत्यादिक ए० एमज ए० एम मा० मायाने वशे पीकित जीव
पण ए० एम लो० लोचने वशे पण कहेवा जा० यावत् अ० संसारमां
परिच्रमण करे. त० तेवारे से० ते स० श्रमणोपासक स० श्रमण जगवंत
श्री महावीरना समिपथी ए० ए अर्थ सो० सांजलीने नि० हृदये धा-
रीने जि० जय पास्या त० (त्राठा मनने विषे उद्वेग पास्या). सं० संसारना
जयथी उद्विग्न थया थका स० श्रमण जगवंत श्री महावीर प्रत्ये वं०
वांदे न० नमस्कार करे वं० वांदीने न० नमस्कार करीने जे० ज्यां सं०
शंख श्रमणोपासक ठे ते० त्यां उ० आवे, आवीने सं० शंख श्रमणो-
पासकने वं० वांदे न० नमस्कार करे. ए पूर्वोक्त अर्थ स० जले प्रकारे
वि० विनये करी जु० वारंवार खा० खमावे.

भावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां शंखजी आवके क्रोध मानथी
आवकोने निःसह्य करवा माटे जगवंतने क्रोध, मान, माया अने लोचनां
फल पुढयां. तेवारे जगवंते कहुं के, सात कर्म ढीलां बांध्यां होय ते
गाढां बांधे; यावत् चार गतिमां वारंवार परिच्रमण करे. ते वचन सां-

જાલીને શ્રાવક કર્યા, ઝઢેગ પામ્યા. પઢી શંખજીકને શ્રાવીને વંદણા નમસ્કાર કર્યો. પઢી પોતાનો અપરાધ યમાવ્યો. એ જુઠ ! શ્રાવકને વંદણા નમસ્કાર કર્યામાં પાપ હોય તો, તે સમજવાર શ્રાવકોએ જગવંતના રુવરુ વંદણા કેમ કરી અને જગવંતે તેમને કેમ ન નિષેધ્યા ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, પૂર્વે રિષિજઢ શ્રાવકનો દેવતાની સ્થિતી જઘન્ય દસ હજાર વર્ષથી એક સમય અધિકથી માંઢીને તેત્રીસ સાગરના સમા સુધી દેવતાની સ્થિતીનાં ઢેકાણાં કહ્યાં તેનો ઝઢો દીધો હતો તે અપ્રાધ માટે યમાવ્યા છે, અને શંખજી શ્રાવક ઝપર શ્રાવકોનો ક્રોધ-જાવ રહ્યો તે અપરાધ માટે યમાવ્યા છે. એમ કહે છે તેનો ઝત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! અપ્રાધ કર્યા માટે વંદણા નમસ્કાર તો ન કરવો જોડે, પણ સાચાને જુઠા પાડ્યાનો અપ્રાધ તો જેમ આણંદ શ્રાવકને ગૌતમ સ્વામીએ યમાવ્યા તેમ યમાવવા જોડે. એ ‘વંદે નમંસે’ તો વંદણાનો પાઠ છે અને અપ્રાધ તો વંદણા નમસ્કાર કરીને પઢી યમાવ્યા છે. વહી હાલમાં તમારા શ્રાવક યમત યામણાં તો રીસ મટારવા માટે કરતા હશે, પણ ‘વંદે નમંસે’ તો કરતા દીસતા નથી. જો તમારા સરહી શ્રદ્ધા જગવંતે શીખવી હોત તો તમારા શ્રાવક કરે છે તેમજ તે પણ કરત. વહી અપ્રાધની કુયુક્તિ દેખાઢી, પણ ઝત્પદ્ધા શ્રાવીકાએ પોષ્કલીજીને વાંધા, તથા પોષ્કલીજી શ્રાવકે પહેલાં શંખજી શ્રાવકને પોસામાં વાંધા, એમણે કયો અપ્રાધ કર્યો હતો કે જેથી વાંધા ? વહી સુબુઢિ પ્રધાને જિતશત્રુ રાજાને ધર્મમાં સમજાવ્યો, તે માટે તેનો ધર્માચાર્ય થયો, તેથી તેણે વંદણા નમસ્કાર કર્યા, એમ તમે કહો ઢો; પણ ત્રણ પ્રકારના આચાર્ય કહ્યા છે. તેમાં એ સુબુઢિ પ્રધાન, જિતશત્રુ રાજાનો કયો આચાર્ય કહેવાય તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ એટલે ઠામે ‘વંદે નમંસે’ એટલોજ પાઠ છે; પણ તિહુત્તાનો બધો પાઠ નથી. ” તેનો ઝત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જગવતીજીના ત્રીજા શતકના પહેલા ઝદેશમાં, તામહી તાપસેરાતની

ચિંતવણામાં ચિંતવ્યું કે, એ મારું કુટુંબ મુજને “વંદશ્વ નમંસશ્વ સમાણેશ્વ કલાણં મંગલં દેવોયં ચેશ્વં પજવાસન્તિ.” इहां तामस्मीए “देवीयं चेश्वं” कैंछुं, त्यारे तेथी श्रावक शुं ? ह्रींणा ठे. वली सूत्र जगवतीमां सातमा देवलोकना देवता जगवंत श्री माहावीर देव कने आव्या, त्यां “वंदश्च नमंसश्च” एटलोज पाठ कह्यो ठे. एम घणै ठेकाणै सूत्रमां जगवंतने तथा साधुने “वंदश्च नमंसश्च” ज कह्या ठे. त्यारे शुं ? जगवंतने तथा साधुने “वंदश्च नमंसश्च” शब्दथी वांध्या न कहेवाय ? हे देवानु-प्रीय ! वंदणा नमस्कारमां पंच अंग नमाव्यां, त्यां बधो तिखुत्तानो पाठ आवी गयो. पुरा तिखुत्तानुं शुं कारण ठे ? ए वंदणा नमस्कार श्रावके कर्या तेमां शुं थयुं ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “એ તો સંસારના હેતે કીધા હશે, પણ ધર્મ જાણીને કીધા તો નથી જાણ્યું.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સંસારમાં તો રામરામ, જુહાર, મુજરો, પગે લાગવું કરવાની રીત છે. તે તો કર્યા વીના સંસારમાં બેઠા તેને ચાલે નહીં, પણ પાપ જાણે તો એ “વંદશ્વ નમંસશ્વ” ની નવી રીત, ધર્મ પામીને પાપની કેમ ચલાવી ? વલી હાલમાં પણ સંસારના હેતે “વંદશ્વ નમંસશ્વ” તો કોઈ કરતા દેખાતા નથી. તેમ આગલ પણ સંસારના હેતે રામરામ જુહાર આદિ કરતા હશે, પણ એ “વંદશ્વ નમંસશ્વ” તો ધર્મ પામ્યા પછી વિનયરૂપ લાજ જાણીને કરતા દીસે છે. વલી રુબરુમાં તો સંસારના હેતે, મુલાયજાથી તથા લોક લાજથી રામરામ, જુહાર, મજરો અને પગેલાગણું કરે છે, અને વેષના ધણીને રામરામ, નમોનારાયણ, જેશ્રોનાથજીની, જય શ્રી ગોપાલજીની, इत्यादिक કરે છે; પણ એકલો ઘરમાં એકાન્ત જગ્યાએ બેસીને સામાયક પોસા કરે ત્યાં વંદણા નમસ્કાર કેને કરે તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “અરિહંતને, સિદ્ધને અને સાધુજીને ધર્મ જાણે તેને કરે; અને જેને વંદણા કીધાં પાપ થાય તેને ન કરે; અને સામાયક પોસા એકાન્તે કરે ત્યાં કોઈ રુબરુ ન હોય તેને પૂર્વોક્ત રામ-

रामादि करे तो तेने अणसमज मिथ्यात्वी कह्ये. ” तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! अंमरुजी संन्यासी (श्रमणोपासक)ना सातसो शिष्य श्रमणोपासक, तेमने वहेतुं पाणी आझा लइने पीवानो अनिमह हतो. तेमणे जेठ महीने कंभीलपुरथी पुरमताळ तरफ विहार कीधो त्यारे तेमने मार्गमां तृषा लागी, पण पाणीनी आझा देवावालो कोइ दातार मढ्यो नही, तेथी तेमणे गंगा नदीने कांठे संथारा उपर बेसी पूर्वजणी मोडुं करीने त्रण नमोस्थुणं कह्यां ठे. ते उववाइ सूत्रनो पाठः—

तिदंडिएय जाव एगंते एमंति १ ता गंगामहाणइजग्गा-
हित्त गंगामहाणइजग्गाहित्ता वालुया-संथारए संथरंति १
ता वालुयासंथार डुरुहंति १ ता पुरवाज्जि-मुहां संपलियंका
निसणा. करयल जाव कहु एवंवयासी नमोबुणं अरिहं-
ताणं जाव संपत्ताणं एमोबुणं समणस्स जगवडं महावी-
रस्स जाव संपाविजं कामस्स नमोबुणं अमरुस्सप
रिवायगस्स अम्हं धम्मायरियस्स धम्मोवएसगस्स ॥

अर्थः—ति० त्रण दांनो प्रमुख जा० यावत् चौद उपगण ए० एकांत
ए० ठांके, ठांकीने गं० जेखमथी हेठा उतरी गंगा नदीनो वेढुमां उ०
आवे. गं० गंगा नदीनी वेढुमां आवीने वा० वेढुना संथारा सं० संथरे,
संथारीने वा० वेढुना संथारा उपर दु० बेसे, बेसीने पु० पूर्व दिशा
सामुं मुख राखी सं० पलांठी वालो नि० बेठा. क० बे हाथ जोकीने
माथे चंकावी जा० यावत् ए० एम कहेः-न० नमस्कार थाउं अ० सम-
चय अरिहंतने जा० यावत् सं० मुक्ति. पोहोच्या अरिहंतने, सिद्धने,
एम तीर्थकरने अने सिद्धजाने नमस्कार करीने, पढेवलो ए० कमस्कार
होजो सं० श्रमण जगवंत श्री माहावीरने नाम लइने जा० यावत् सं०
मुक्ति. पामवाना कामीने, ए० वली नमस्कार होजो अ० अंमरु परिव्रा-
जकने अ० अमारा ध० धर्माचार्यने ध० धर्म उपदेशना देणहारा अंमरुगुरुने.

जावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां संथारो करती वेला बे हाथ जोकी अंजली करी मस्तक नमावीने एक नमोश्च्युणं तो पहेला सिद्ध-
जीने कर्युं, बीजुं नमोश्च्युणं जगवंत श्री माहावीर देवने कर्युं, अने त्रीजी
वार नमोश्च्युणं नमस्कार अंमरुजी संन्यासीने (श्रमणोपासक श्रावकने)
पोताना धर्माचार्य धर्म उपदेशना देणहारा जाणीने कर्युं. ए जुठ ! वनमां
एकान्त जगाए संथारो करतो वेला अरिदंत, सिद्धनी जोमे अंमरुजी
श्रावकने पण नमस्कार कर्यो, अने ते सातसो, पांचमे देवलोके गया
अने एकावतारी आगधीक थया. वली अंमरुजी श्रावक रुबरु होय
तो मुखायजाथी कर्या कहेवाय; पण अंमरुजी रुबरु हाजर नहोता. ए पर
पुठे संथारो करतां धर्म न जाणे, तो ए अनर्थ पापनुं काम केम करे अने
समकित केम रहे ? माझा हो ते विचारी जोजो. वलो श्रावकना विन-
यने धर्मनुं मूल व छुं ठे. शाख सूत्र झाताजी अध्ययन पांचमे: ते पाठः—

तेणंकावेणं तेणंसमयेणं आवच्चापुत्तस्स समोसरणं परि-
सानिग्गया सुदंसणोवि निग्गए. आवच्चापुत्तं वंदइ नमंसइ
वंदित्ता नमंसित्ता एवंवयासी तुब्जेणं किं मुखए धम्मे
पंसुते. ततेणं आवच्चापुत्ते सुदंसणेणं एवं वुत्तेसमाणे तं
सुदंसणं एवंवयासी सुदंसणा ! विणयमुखेधम्मपसुते से-
विय विणए दुविहे पसुते तं० आगारविणएय अणगार-
विणएय. तत्तणं जेसे अणगारविणए सेणं पंचअणुव-
याइं सत्तसिक्कावयाइं एकारस उवासग्गपन्निमात्त. तत्तणं
जेसे अणगारविणए सेणं पंचमहवयाइं तंजहा सवार्त्तपा-
णाइवायात्तविरमणं सवार्त्तमुसावायात्तविरमणं सवार्त्तअ-
दिन्नादाणात्तविरमणं सवार्त्तमेहुणात्तविरमणं सवार्त्तपरिग्ग-
हात्तविरमणं सवार्त्तराइज्जोयणात्तविरमणं जाव मित्तादंस-
णसवार्त्तविरमणं दसविहे पच्चस्काणे बारस त्रिस्सपन्निमात्त

શ્ચેણં દુવિદેણં વિણયમુત્તેણં ધમ્મેણં અણુપુલ્લેણં અઠ-
કમ્મપગમીઝં સ્વેત્તા લોહગા પશ્ચાણા જવંતિ ॥

અર્થ:—તેઠ કાલે તેઠ સમયે થાઠ યાવરચાપુત્ર સઠ ત્યાં સોગં-
ધિકા નગરીએ આવી ઝતર્યા (સમોસર્યા). પઠ પ્રસદા વાંદવા નોસરી. સુઠ
સુદર્શન પણ નિઠ વાંદવા નિકલ્યો. તે થાઠ યાવરચાપુત્રને વંઠ વાંદે
નઠ નમસ્કાર કરે. વંઠ વાંદીને, નમસ્કાર કરીને એઠ એમ કહે:-તુઠ ત-
મારા કિંઠ ધર્મનો મૂલ શું પઠ કહ્યો છે? તઠ તેવારે થાઠ યાવરચાપુત્ર સુઠ
સુદર્શનના એઠ વુઠ એમ કહ્યાથા. તંઠ તે સુઠ સુદર્શનને એઠવઠ એમ કહે
સુઠ હે સુદર્શન ! અમારે વિઠ વિનયમૂલધર્મ પઠ કહ્યો. સેઠ તે પણ વિઠ
વિનય મૂલ ધર્મ તુઠ બે પ્રકારે પંઠ કહ્યો તંઠ તે કહે છે. આઠ ગ્રહસ્થ
વિનય ધર્મ અને અઠ અણગાર (યતિનો) વિનય ધર્મ. તઠ તીહાં જેઠ
જેતે અઠ ગ્રહસ્થ વિનય ધર્મ સેઠ તે પંઠઅઠ પાંચ અણુવ્રત સઠસિઠ સાત
શિક્ષાવ્રત એઠ અગ્યાર ઝઠ શ્રાવકનો પરિમા. એ ગ્રહસ્થનો વિનય
ધર્મ. તઠ તીહાં જેઠ જે અઠ (અણગાર) સાધુનો વિનય ધર્મ સેઠ તે
પંઠમઠ પાંચ મહાવ્રત કહ્યાં તંઠ તે કહે છે. સઠ પાઠ સર્વથા પ્રાણાતિપાત
જીવ મારવાથી નિવર્તવું તે, સઠસુઠ સર્વથા હુઠું બોલવાથી નિવર્તવું તે,
સઠઅઠ સર્વથા અદત્તાદાન લેવાથી (ચોરી કરવાથી) નિવર્તવું તે, સઠમેઠ
સર્વથા મૈથુનથી નિવર્તવું તે, સઠપઠ સર્વથા પરિગ્રહથી નિવર્તવું તે, સઠરાઠ
સર્વથા રાત્રીજોજનથી નિવર્તવું તે જાઠ યાવત્ મિઠ ક્રોધ, માન, માયા,
હોજ, રાગદ્વેષ હત્યાદિક મિથ્યાત્વ દર્શન શબ્દ અઠારપાપ સ્થાનકથી
નિવર્તવું તે, દઠ દસ પ્રકારે પઠ પચ્ચાણ બાઠ બાર પ્રકારે જિઠ યતિની
પરિમાનો વિનય ધર્મ ઇઠ હત્યાદિક. તુઠ બે પ્રકારે વિઠ વિનય મૂલ
ધઠ ધર્મ અઠ અનુક્રમે અઠવઠપઠ જ્ઞાનાવરણી આદિક આઠ કર્મની પ્ર-
કૃતિને સ્વઠ સ્વપાવીને લોઠ લોકાગ્ર પઠ મોક્ષમથે પ્રતિષ્ઠાન જઠ થાય.

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! આ પાઠમાં એમ કહ્યું છે કે, યાવરચાપુત્રે
સુદર્શન જોઈને ધર્મનું મૂલ વિનય કહ્યો. તે વિનયના બે જોડ કહ્યા. આ-

गार विनय अने आगार विनय. आगार विनय ते श्रावकनो विनय करवो, अने अणगार विनय ते साधुनो विनय करवो. ए जुड ! साध श्रावक बनेनो विनय ते धर्मनुं मूल ठे एम कह्युं. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “श्रावकनां पांच अणुव्रत, त्रण गुणव्रत अने चार शिक्षाव्रत, सामायक, पक्कमणुं, बोल, चाल, आदि शीखवामे तेने विनय कहीये.” तेनो उत्तर.

हे देवानुप्रीय ! श्रावकने तो तीर्थकर, आचार्य, उपाध्याय अने साधुजी ज्ञान शीखवामे ठे. ते तमारी केहेणीने लेखे तो तीर्थकर, केवली, आचार्यादिक सर्वने श्रावकनो विनय करवावाला वनित कहीये. हे देवानुप्रीय ! शीखवे तेने विनय कहीए एम केम कहोठो ? विनय तो लघुपद ठे. आव्यां उठी उजो थाय, सामो जाय, जाताने पहोंचामे, आसन बीठावी आपे, हाथ जोमे, शीष नमावे आदि दइ विनयना १३४ जेद कहा ठे. तेनी शाख सूत्र उववाइ तथा जगवती शतक २५ में. ते आगलाथी नमता जावमां रहे तेने विनय कहीए, अने शीखवामे तेने तो ज्ञानना दातार, गुरु अथवा धर्माचार्य कहीये. इत्यादिक अनेक सूत्र पाठमां श्रावकनो विनय तथा वंदणा नमस्कार करवो कहुं ठे. वली श्रावकने वंदणा-नमस्कार कर्यामां पाप कहे तेने पुठवुं के, श्रावकने वंदणा, नमस्कार, विनय करे ते उदयजावमां के क्षयोपशम जावमां ते कहो. वली श्रावक साधर्मि उपर हेत, प्यार तथा संप राखे ते उदयजावमां के क्षयोपशमजावमां ते कहो. वली सनतकुमार इंद्रजी पेरे चार तीर्थना ‘ हियाए सुहाए खमाए निसेसाए ’ प्रवर्ते. ए गुण उदय जावमां के क्षयोपशम जावमां ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, हियाए सुहाए केने कहीये. तेनो उत्तर. सूत्र जगवतीजोना पंदरमा शतके, चार राफराना द्रष्टान्ते. तेमां चोथो पुरुष राफरानो जेदे तेने पुरुषनो हियाएसुहाए थको एवी बुझिए वज्यो ठे, ते ‘ हियाए सुहाए ’ इहां पण जाणजो. इहां पण जक्तिजाव करे, एवो अर्थ थारो; पण लाकमोना प्रहार कर्याथी कांइ ‘हियाएसुहाए’

नहीं थाय. ए विनय-वंदणा, नमस्कार करवाना प्रणाम उदय जावमां के कयोपशम जावमां ? जो उदयजावमां कहेशो तो कया कर्मनो उदय ठे ? अने ए प्रणामे अशुज कर्म बंधाय तो कयुं कर्म बंधाय ? ए कया कर्म बांधवाना कारणमां जले ते निर्णय कहो. वलो चतुर्विध शंघनी वैयावच करवी तो सूत्रमां घणे ठामे कही ठे. तमे आटला सूत्रना पाठ उत्थापीने परिमाधारी प्रमुख विरक्त श्रावकना विनय, वैयावच, वंदणा, नमस्कार, कर्णामां मतना लीधे पाप केम बतावो ठो ?

वली तेरापंथी कहे ठे के, “साधु वसे ते जग्यामां ते ठामे रात्रे, अरुधि रात के बधी रात ग्रहस्थने के श्रावकने राखवो न कदपे, अने राखे तो चोमासी प्रायश्चित्त आवे, एम सूत्र नषितना आठमा उद्देशामां कयुं ठे.” ए तेमनुं (तेरापंथीनुं) कहेवुं सूत्रार्थना अजाणपणानुं ठे, कारण के नषितना चूर्णिकामां ए अर्थ एम कह्यो ठे के, जे स्त्री तथा परिग्रह सहित कलेश करी तथा राज अप्राधी चोर इत्यादिक अपराध करी आव्यो ठे तथा सारंजी, सपरिग्रही ठे, तेनी ना कही ठे. वली नषितमां तो एम कयुं ठे के, राखे, रखावे अने राखताने जलो जाणे तो चोमासी प्रायश्चित्त आवे. एनो परमार्थ ए ठे के, पोताना स्वार्थे ग्रहस्थीने कहे “तुं मारी कने रहे.” एम कहीने राखे तो, तथा अनेरा साध तथा ग्रहस्थ श्रावकने कहे के, “तमे मारा पासे ग्रहस्थीने राखो” एम कहीने रखावे तो, तथा कोइ साधु श्रावक, ग्रहस्थने रातना पोताना स्वार्थने अर्थे राखे, त्वारे एम जाणे के “ए रुमुं काम करे ठे, मारे वास्ते ग्रहस्थीने राखे ठे;” एवी रीते राखे, रखावे अने राखताने जलो जाणे तो प्रायश्चित्त आवे कयुं ठे; पण एम नथी कयुं के, साधु सेहेज स्वजावे ग्रहस्थना जेखो रहे तो चोमासी प्रायश्चित्त आवे. ए तो साधु पोताना मतलब काजे राखे, रखावे अने राखताने जलो जाणे तो चोमासी प्रायश्चित्त कयुं ठे; पण सेहेजे धर्मध्यान, सामायक, पोसा, संवर प्रमुख करे तथा रात्रे साधु जोनो मेवा जक्ति करे तेने निषेद्यो नथी. तेनो शाख सूत्र ग्रहस्तकदप उद्देशे पहुँचे. ते पाठः—

नोकप्पइ निग्गंथीणं सागारिए अणिसाए वड्डए. ११ क-
 प्पइ निग्गंथीणं सागारि णिसाए वड्डए. १२ कप्पइ नि-
 ग्गंथाणं सागारिय णिसायवा अणिसाएवा वड्डए. १३
 नोकप्पइ निग्गंथाणंवा सागारिय उवस्सए वड्डए. १४
 कप्पइ निग्गंथाणंवा १ अप्प-सागारिय उवस्सए वड्डए. १५
 नोकप्पइ निग्गंथाणं इत्थिसागारिय उवस्सए वड्डए. १६
 कप्पइ निग्गंथाणं पुरिससागारिय उवस्सए वड्डए. १७
 नोकप्पइ निग्गंथीणं पुरिससागारिय उवस्सए वड्डए. १८
 कप्पइ निग्गंथीणं इत्थिसागारिय उवस्सए वड्डए ॥ ३० ॥

अर्थः—नो० न कट्ठे नि० साधवीने सा० प्रतितकार्या ग्रहस्थनी
 अ० नेश्राय विना व० रहेवुं. क० कट्ठे नि० साधवीने सा० प्रतितकार्या
 ग्रहस्थनी णि० नेश्राये व० रहेवुं. क० कट्ठे नि० साधुने सा० प्रतितकार्या
 ग्रहस्थनी णि० नेश्राये अ० अनेश्राये पण व० रहेवुं. नो० न कट्ठे
 नि० साधुने तथा साधवीने सा० ग्रहस्थनां धन आज्ञर्ण होय तेवा उ०
 स्थानकने विषे व० रहेवुं. ज्ञान न थाय तथा शंका पण आवे जे, पण
 स्त्रीधुं हशे, माटे एवा स्थानकने विषे न रहेवुं. क० कट्ठे नि० साध
 साधवीने अ० धन आज्ञर्ण रहित उ० स्थानके व० रहेवुं. नो० न कट्ठे
 नि० साधुने इ० सागारिकनी स्त्री रहेती होय ते उ० स्थानकने विषे व०
 रहेवुं. क० कट्ठे नि० साधुने पु० सागारीक पुरुष रहेतो होय (पुरुषपणे
 साधुने पण घर आंगण ठे ते मध्ये पुरुषने वस्तु लेतां मुकतां, आव्यानी
 प्रजोग परतो होय तेवो पुरुष त्यां रहे) एवा उ० स्थानकने विषे व०
 रहेवुं. नो० न कट्ठे साधवीने पु० पुरुष रहेतो होय ते उ० स्थानकने
 विषे व० रहेवुं. क० कट्ठे नि० साधवीने इ० स्त्री रहेती होय ते उ०
 उपाश्रयने विषे व० रहेवुं.

ज्ञावार्थः—इहां एम कहुं के, स्त्री सहित स्थानक साधवीने कट्ठे,

અને પુરુષ સહિત સ્થાનક સાધુજીને કહ્યે. એ સૂત્ર પાઠમાં પ્રહસ્યને જેહું રહેવું કહ્યું. તેવારે તેરાપંથી છોટો યુક્તિ મેલવે છે કે “ એ નેશ્રાય કહી તે સ્ત્રી તથા પુરુષ રાજ કરતા હોય તેની નેશ્રાયે રહેવું. ” એમ અર્થ કરે છે, પણ તે છોટો છે; કારણ કે પાંચ નેશ્રાયમાં રાજાની નેશ્રાય કહી છે. તે રાજાની નેશ્રાયે તો સાધવી વર્તે છે તે કેમ મલે ? અને ડ્યાં સ્ત્રી રાજ કરતી હોય તે ઠામે સ્ત્રીની નેશ્રાયે સાધુ વર્તે છે એ કેમ મલે ? હે દેવાનુપ્રીય ! શ્રદ્ધાં તો ‘ઝવસણ વઘણ’ ઝપાશ્રયમાં જેલા રહેવું તે માટે પાઠ કહ્યો છે.

વહી તેરાપંથી કહે છે કે, “ સાધુને પુરુષની નેશ્રાયની જગ્યા હોય અને પુરુષની આજ્ઞા હોય ત્યાં રહેવું; અને સાધવોને સ્ત્રીની નેશ્રાયની આજ્ઞાની જગ્યામાં રહેવું. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સૂત્ર જગવતી શતક બારમેં ઉદ્દેશે બીજે કહ્યું છે કે, વીર પ્રજુના સાધ-સાધવોને, જયંતી શ્રાવીકા પ્રથમ સ્થાનકનો દાતાર છે ત્યાં ‘અરિહંતાણ પુવસિજાયરિષ’ એવો પાઠ છે. તે પાઠની નેશ્રાયે તો સુખ કહ્યે; અને વ્યવહારજીનો એ પાઠ તો એક ઝપાશ્રયમાં જેલા રહેવા આશ્રીજ છે. વહી વીરપ્રજુના નિર્વાણ કાલ સમયને વિષે, અઢાર દેશના રાજાએ પ્રજુની પાસે પોસા કર્યા તે કેમ કહ્ય્યા ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, એ તો તીર્થંકર છે, વાસ્તે એમને કહ્યે છે. ત્યારે તેરાપંથીને વહી કહીએ કે, એ તો પ્રજુ છે તેથી તેમને દોષ ન લાગે; પણ સાધુ પ્રજુની પાસે છે તેમને ચોમાસી પ્રાયશ્ચિત આપે, તે કામ પ્રજુ કેમ કરે ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “ અઢાર દેશના રાજાને કેમ સ્વર્ગ પછી કે પ્રજુનો નિર્વાણ સમય છે, તેથી પ્રજુ પાસે આવીને પોસા કીધા ? ” એમ પુછે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સૂત્ર જગવતોના પંદરમા શતકમાં, જગવંતે ગોશાલાને કહ્યું કે, હું સોલ વર્ષ સુધી ગંધર્વ-સ્ત્રીની પેરે વિચરીશ, તથા સિંહા, અણગરિને સાઠ પંદર વર્ષનો નિશ્ચય બતાવ્યો. તેથી સાધ સાધવો, શ્રાવક શ્રાવિકા, દેવતા દેવી, નરનારી, સર્વ એ કારણ જાણે છે. તેથી અઢાર દેશના રાજાએ પ્રજુ પાસે આવીને પોસા કર્યા છે. વહી પ્રજુએ વહી દેશના સોલ પોદોર લગી દીધી, અને

दुःख विपाकनां अध्ययन ५५ सुख विपाकनां ५५ तथा उत्तराध्ययननां
 ठत्रीस परुष्यां, ते लोकनी प्रखदा आगल परुष्यां के पोताना मनमेले
 परुष्यां ? बार प्रखदा हतो के नही ? वलो प्रजु ठदूमस्तपणे बीजे चो-
 मासे राजग्रही नगरीना नालंदा पामामां तंतुवाइनी शालामां रखा. ते
 शालाने एक देश जागे गोशालो आवीने उतर्यो. ए लेखे साधुके
 ग्रहस्थ रात्रे रहे तो सुखे कटपे. अनेक सूत्र पाठना न्याय जोतां साधु
 ग्रहस्थना जेलो रहे तो रहेवानो नाकारो नथी; अने नषितमां तो स-
 आरंजी, सपरीग्रही तथा अपराधी आश्री निषेद्युं दोसे ठे; अने पोताना
 स्वार्थ हेते राखे ते आश्री ना कही ठे; पण श्रावक सामायक, पोसा,
 संवर, धर्मध्यान करताने तो वर्जवो तो कोइ पण सूत्रमां कसुं नथी.

वलो तेरापंथीज, लोकोने बेहेकाववाने अर्थे, ग्रहस्थोना जेला रहेवुं
 निषेधे ठे; पण पोते तो ग्रहस्थोना जेला रहे ठे. मांहेली दुकानमां तो
 पोते सुवे अने वारली दुकानमां श्रावकोने पोषा संवर करावे ठे. एक
 खरुकीनी जग्यामां एक शालामां तो पोते सुवे ठे, अने एक शालामां
 श्रावकोने पोसा, सामायक तथा संवर करीने सुवादे ठे; अने पुढे त्यारे
 कहे ठे के क्षेत्र जुहुं ठे. हे देवानुप्रीय ! ए तमारी केहेणीने लेखे तो
 एक शालामां स्रो रहे, अने एक शालामां साधुने रहेवुं कटपे. एक ख-
 रुकीमां एक शालामां पुरुष रहे, अने एक शालामां आरजाने रहेवुं
 कटपे; ए पण क्षेत्र जुहुं ठे. वलो एक शालामां आरजा सुवे, अने एक
 शालामां साधु सुवे, एम पण तमे सुवता दृशो; कारण के तमारी
 केहेणीने लेखेतो ए पण क्षेत्र जुहुं ठे.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “स्त्री रहेती होय ते जग्यामां तो
 साधुने सर्वथा रहेवुं न कटपे.” त्यारे हे देवानुप्रीय ! एक शालामां
 साधु सुवे अने एक शालामां श्रावक सुवे तेने मतना बीधे क्षेत्र जुहुं
 कही एवी जुठी स्थापना केम करोठो ? वली नषितमां ग्रहस्थने जेला
 राखवामां प्रायश्चित कसुं, तेमज ग्रहस्थने विहारमां साथे राखे, रखावे
 अने राखताने जेलो जावो तेनुं पण प्रायश्चित कसुं ठे; अने गोचरीमां

ગ્રહસ્થીને સાથે રાખે, રખાવે અને રાખતાને જલો જાણે તેને પણ પ્રાયશ્ચિત કહ્યું છે. તમારા સાથ સાધવીજ, ગ્રહસ્થો પોચારુવાને આવે તેની સાથે વિહાર કેમ કરે છે ? આદમોને સાથે લડને કેમ ફરે છે ? વધી ગ્રહસ્થીને આહારાદિક તથા પાતરાંના રોગાન પ્રમુખની દલાલોને વાસ્તે તથા ઘર બતાવવાને વાસ્તે ગોચરોમાં સાથે કેમ રાખે છે ? એ ચોમાસી પ્રાયશ્ચિતનાં કામ કેમ કરે છે ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “ શ્રાવક નિર્જરા વાસ્તે પોતાના મનથી સાથે પહોંચારુવાને આવે છે, આદમો મોકલે છે, પોતાની ઇચ્છાથી આહારાદિકની દલાલી વાસ્તે તથા ઘર બતાવવા વાસ્તે આવે છે, તેથી તેનું પ્રાયશ્ચિત આવે નહીં. એ તો જ્યારે સાધુ પોતાના સ્વાર્થે પોતે આમના જણાવીને સાથે લે તેનું પ્રાયશ્ચિત કહ્યું છે. ” તેવારે તેમને કહેવું કે, જેમ એ આમના જણાવીને સાથે લે તેનું પ્રાયશ્ચિત કહ્યું છે, તેમ ગ્રહસ્થને જેલું રહેવાનું પણ આમના જણાવીને પોતાના સ્વાર્થે કહીને રાખે, રખાવે તથા રાખતાને જલો જાણે તેનુંજ પ્રાયશ્ચિત કહ્યું છે. તમે મતના લીધે સ્વોટા અર્થ કેમ કરોલો ?

વધી તેરાપંથી કહે છે કે, “ સાધુ પોતાના હાથે બારણાનાં કમારુ ડઘાકે તથા વાસે તેનાં પાંચ માહાવ્રત જાગે. ” એવાં જુઠાં આલ દે છે, પણ સિદ્ધાન્તમાં તો સાધુને પોતાને હાથે કમારુ વાસવું ડઘારવું કદપે કહ્યું છે. શાલ સૂત્ર આચારાંગ શ્રુતકંધ બીજે પિંકેલણા અધ્યયન પહેલે ઉદ્દેશે પાંચમે. તે પાઠ:—

સે ત્રિસ્કૂવા ૧ ગાહાવશ્કુલસ્સ દુવારવાદિ કંટકવોદિયાણ પન્નિપેહિય પહાણ તેસિં પુઘામેવ ઝગ્ગહં અણુણવિત્તં અપન્નિલેહિય અપ્પમજ્ઞીય નોઅવંગુણિલ્લવા પવિસેજવા નિસ્કમેજ્ઞવા તેસિં પુઘામેવ ઝગ્ગહં અણુણવિય પન્નિલેહિય ૧ પમજ્ઞીય ૧ તતો સંજયામેવ અવંગુણેજવા પવિસેજવા (ણ-સ્કમેજવા ॥

अर्थः—से० ते जि० साध साधवी गा० ग्रहस्थीना घरना दु० छारना ज्ञाग (वारणां) कं० कंटक शिखाए करी प० ढांक्युं पे० देखीने जइ त्यां रहेवाने जे ग्रहस्थनुं घर होय, तेनो पु० पहेलां उ० अवग्रह आझा अणु० अणजाण्या विना एटले के, तेनो कने अणुझा माग्या विना अप० वण पमिलेह्यां अप्प० वण प्रमार्ज्या नो०अ० ते बारणु उघामे नही. प० ते घरने विषे प्रवेश करे नही. नि० ते घरथी निकले नहीं. ते० ते ग्रहस्थनो पु० पहेला उ० अवग्रह अणु० तेनीकने अनुझा मागीने प० पमिलेहो पमिलेहीने प० प्रमार्जी प्रमार्जीने त० तेवार पढी सं० संजति जयणाथी अ० ते बारणु उघामे. प० ते घरने विषे प्रवेश करे. णि० ते घरथी निकले.

ज्ञावार्थः—इहां एम कहुं के, साधु विना आझाए कंटकबोधीया नाम फलसो उघामे नही, विना पमिलेह्यां तथा विना पुंज्यां आरुं दे नही, तथा उघामे नही; पण आझा लइने पमिलेहो पुंजीने वासे उघामे. ए शाख कही. जेम जांपो चुलीआ सहित, तेम कमाम अजयणाए तो सर्व स्थानके हिंसा थाय परं जयणाए खोलवा वासवानी विधि कही. विधि ते आझा. एमां जे पाप परुपे तेने शास्त्र रहस्यना अजाण जाणवा.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ जांपो नथी, त्यां तो कंटकबोधीया कह्या ठे ते कांटानो ढेरो ठे. जो जांपो होय तो, “ फलीह ” एवो शब्द कहेवो जोइए. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! कांटाने शुं पुंजीए? इहां तो जीवघातनुं स्थान यंत्रज ठे. ते यंत्र (चुलियानी) विधि कही. वली जांपानुं नाम फली शब्द कहे ठे ते मृषा जाणवुं; कारणके ओ अनुयोगद्वार सूत्रमां एवी गाथा कही ठे. ते गाथाः—

पुष्ववरुकवामज्जुया, फलिह जुया दुदुहि घवियनिघोसा सि-
रिवडं कियवसा, वंदामिजिण चउविसं ॥

ए गाथामां एम कहुं ठे के, “ फलिह जुया ” अर्गवा सरली जु-

જાઉં. ઇત્યાદિક ઘણે ઠેકાણે ફલીહ શબ્દ (અર્ગલા)-જુંગલનો છે; પણ જે ફલીહ શબ્દ નામા ફલસાનું કહે છે, તે મૃષાવાદી જાણવા. ફલીહ શબ્દ ઝાડનું છે, પણ ફલસાનું નથી; અને ફલસા શબ્દે કંટક બોધિકાજ છે. તમે ટીકા, ઝાણ, ચુર્ણિ અવલોકી લેજો. વલી લઘુનિત, વમીનિત પરઠવવા તથા અવાધા ટાલવા વાસ્તે કમાનુ ઝોલીને સાધુ ગાથાપતીના ઘરની બાહાર નીકલે, એવો અધિકાર કહ્યો છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર આચારાંગ શ્રુતકંધ બીજે, સેજ્યા અધ્યયનને બીજે ઉદ્દેશે. તે પાઠ:—

સે ઝિરૂખૂવા ૧ ઉચ્ચારપાસવણેણ ઉચ્ચારિંજાંમાણે રાંઝવા વિચાલેવા ગાંહાવશ્કુલસ્સ દુવારવાહુ અવંગુણેઘા તેણોય તસ્સસંધિચારી અણુપવિસેજ્ઞા તસ્સ ઝિરૂખૂસ્સ ણોકપ્પહ એવં વદિત્તેવા અયં તેણે પવિસેજ્ઞા નોપવિસેજ્ઞ ઉવલ્લિય-ત્તિવા નોવાંઝવલ્લિયનિવા આયવપત્તિવા ણોવાવદ્દહ. ણોવા-વદ્દહ તેણહમં અણેણહમં અયંતેણે અયંઝવચરણ અયંહત્તા અયણ્ઠં મકાસી તંતવસ્સી-ઝિરૂખૂ અતેણં-તેણં તિસંકંતિ અહ ઝિરૂખૂણં પુબ્બોવદિઠા એસપ્પહના ૪ જંતહપ્પગારં ઝવ-સ્સણ નોઠાણંવા ૩ ચેતેજ્ઞા ॥

અર્થ:—સે તે ઝિં સાધ સાધવી તે ગ્રહસ્થ સહિત શંસર્ગ વસ્તિને વિષે ઝં વમીનોત, લઘુનીત ઝં અવાધાણ પીડ્યો થકો રાં રાત્રે અ-થવા વિં અકાલે ગાં ગ્રહસ્થના દું ઘરનું ક.માનુ અં ઝઘામે. તેં તે વેલાણ ચોર તં તે ઘારે ઠિઢ દેલો અણું પેસે. તં તે પેસતો દેલો ઝિં સાધુને ણોં ન કલ્પે એં એવું બોલવું અં એ તેં ચોર પં પેસે છે અથવા નોંનથો પેસતો ઝં (ઝુકી) ઝુપો રહે અથવા નોંઝુપી નથો રહેતો. આં એ ઝપર, થકો ચોર પમે અથવા ણોં નથી પમતો. ણોં એ બોલે અથવા નથો બોલતો, તેંહં તેણે ચોરું અથવા અંહં અનેરે ચોરું, અં અથવા તેણે હરું, અનેરે હરું. અં એ ચોર ઝં ઝપકર્મનો કરણહાર

જાવાર્થ:—હવે જુલ ! ઇહાં એમ કહ્યું કે, સાધુ ગ્રહસ્થીના જેલો રહે તો રાત્રે સાધુને ઉચ્ચાર પાસવણને વાસ્તે કમારુ ઉઘારવું પડે. તે કમારુ ઉઘારતાં ચોર ઘરમાં પેસે તેવારે સાધુને કહેવું ન ઘટે કે “તારા ઘરમાં ચોર આવે છે.” જો એમ કહે તો ચોર રીસાળો થકો સાધુને મારે અથવા ચોરને કોઈ મારે, તે માટે ન કદપે એમ કહ્યું; પણ એમ ન કહ્યું જે “સાધુને ઉચ્ચાર પાસવણને કાજે કમારુ ઉઘારવું વાસવું પડે તે કમારુ સાધુને વાસવું ઉઘારવું કદપે નહો તે માટે સાધુ ગ્રહસ્થીના જેલો ન રહે” એમ તો નથી કહ્યું. ઇહાં તો ચોરને વાસ્તે ના કહી છે. જો કમારુ ઉઘારે નહી તો ચોર શી રીતે પેશે ? પણ પ્રજુષ્ટ તો કહ્યું કે, કમારુ ઉઘારીને સાધુ બાહાર જાય તેથી પડવામેથી ચોર પેસે. જો કમારુ ખોલવું ઉઘારવું ન કદપે તો ચોર શી રીતે પેશે ? રહેવું તો સુખેથી કદપે; પણ સાધુએ ચોરનું નામ લેવું નહી, નેથી સાધુ ત્યાં ન રહે; પણ કમારુને તો ખોલીને માત્રાદિક પરઠવવાનો પ્રજુષ્ટ આજ્ઞા દીધી છે. કદાચ કોઈ કમારુને અર્થે વર્ગ્યો કહે, તો તેનો ઉત્તર. “સે ત્રિશ્કુલા ત્રિશ્કુણિવા” એવો પાઠ છે. તે સાધસાધવી બંનેને વર્જવાંજ જોઈએ; પણ ઇહાં તો ધનની જગ્યા ચોરાદિકને કારણે વર્જી છે. એ સાધસાધવી બંનેનો જેલો પાઠ છે. વર્જી તો બંનેને વર્જી અને કમારુ ખોલવાની વાસવાની આજ્ઞા છે તો બંનેને છે. વલી આજ્ઞા માગીને કમારુ ખોલીને ગ્રહસ્થીના ઘેરે ગોચરી જવું કહ્યું. શાસ્ત્ર સૂત્ર દસવૈકાલીક અધ્યયન પાંચમે હૃદયે પહેલે. તે ગાથા:

पम्पिकुष्ठकुलं नपविसे, मामग्गं परिवज्जाए;
अचियत्तं-कुलं नपविसे, चियत्तं पविसे कुलं. ॥ १७ ॥
साणिपावारपिहियं, अप्पणा नावपंगुरे;
कवामं नोपणोलिज्जा, उग्गहं से अज्जाइया. ॥ १८ ॥

अर्थः—प० लोकमां जे निषेध कुल होय अथवा सिद्धांतमां निषेध कुल ठे ते कुले न० (साधु) न पेसे. मा० जे घरनो धणी एम कहे के, मारे घेरे मां आवडो, ते घर प० साधु वरजे. अ० जे कुलने विषे साधु पेसवार्थी क्रोध उपजे ते कुले न० साधु पेसे नहीं. चि० जे कुले साधुना पेसवार्थी प्रीती उपजे ते कुले प० साधु पेसे. सा० त्रापके करी, बस्त्रादिकना (पेच) परुदाए करी बारणुं ढांकुं होय ते त्रापकादिक अ० आपणपे स्वयमेय पोते ना० उघाके नहीं. क० कमारु दीधुं होय ते नो० उघाके नहीं. तेवारे शुं करे? उ० अवग्रह से० ते घरना धणीनो अ० विना जाच्यां न जाय. कारण उपन्ये ठते अवग्रह मांगीने उघाके.

ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! आ पाठमां एम कह्युं के, लोकमां तथा सिद्धांतमां निषेदनिक कुलमां साधु प्रवेश न करे, अने घरनो धणी वरजे तथा जे घरमां गयाथी साधुनी अप्रतिपत्ति उपजे ते कुलमां साधु न जाय; पण जे घरमां गयाथी प्रीती उपजे ते घरमां साधु जाय. ते प्रवेश करवानी विधि कहे ठे. सणनुं तापकुं, परेच, के कांबलो बांध्यो होय तो साधु उघामीने मांही जाय नहीं. तेमज कमारु वास्युं होय तो ते घरना धणीनी अवग्रह आझा माग्या विना उघामी घरमां जाय नहीं; पण प्रयोजन होय तो आझा मागीने सणनुं तापकुं, परेच, कांबलो तथा कमारु खोलीने मांहे जाय. ए जुउ ! श्री वीतरागदेवे तो कमारु खोलवानी आझा दीधो ठे.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “ सणनुं तापकुं, परेच तथा कांबलो तो पोताना हाथे न खोलवो कह्यो, ते तो आझा मागीने खोले; पण कमारु तो नज खोले. ” तेनो उत्तर, हे देवानुप्रीय ! जो एम ठे तो

“ જગદંતે અજાડયા ”નું ત્રીજું પદ કહેવું જોડાઈ અને “ કમારુંનો પણો લિજ્જા ” એ ચોથું પદ કહેવું જોડાઈ; પણ જગવંતે તો શણનું તાપડું, પરેચ, કાંબલો અને કમારુ, ત્રણે વિના આજ્ઞાએ ખોલવાની નિષેધ કીધી; અને ચોથાપદમાં ત્રણેની આજ્ઞા માગીને ખોલવું કહ્યું. તમે મતના લીધે ગ્રાધા પાઠા ટોટા અર્થ કેમ કરો છો ?

તેવારે વલી તેરાપંથી કહે છે કે “ એતો ડઘાકે કમારુ સાધુજી માંહે ગયા હોય અને પાતું આરું આવી ગયું હોય તો આજ્ઞા માગીને કમારુ ખોલીને પાઠા બાહાર નીકલે. એ નિકલવા આશ્રો છે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! કોઈ એકલી સ્ત્રી સાધુનું રૂપ देखીને મોહને વશે આરું કમારુ વાસી દે, તથા કોઈ સાધુના ઠેપીએ આરું કમારુ દીધું હોય તે ખોલીને બાહાર નીકલવાની આજ્ઞા આપે નહીં. હવે તમારી કે-હેણીને લેલે આજ્ઞા વિના ખોલવાની જગવંતની આજ્ઞા નથી. હવે એકલી સ્ત્રી થકાં બંધ કમારુથી ખેલાજ રહે કે આજ્ઞા વિના ખોલોને બાહાર નિકલે તે કહો. તેવારે કહે છે કે “ એકલી સ્ત્રી થકાં, ગ્રહસ્થના ઘરમાં વાસે કમારુ દ્વણમાત્ર રહેવું ન કલે. ” ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! નીકલતી વખતે આજ્ઞા માગી આરું ખોલવાનો શું પ્રયોજન રહ્યો ? ત્યાં તો આજ્ઞા દે તોપણ કમારુ ખોલોને નીકલવું અને ન દે તોપણ નીકલવું; વાસ્તે એતો ઘરમાં જવાના વખતનોજ પાઠ છે.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ જો પ્રજુએ કમારુ ખોલવાની આજ્ઞા દીધી છે, તો ગ્રહસ્થીના ઘેરે ગયારી આરું કમારુ देखી પાઠા કેમ ફરોઠો ? આજ્ઞા લઈને માંહે કેમ નથી જતા ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! પ્રજુએ કહ્યો તે પાઠ તો પ્રમાણ છે. આજ્ઞા લઈને ખોલીને જાવું કલે; પણ આચાર્યોએ વ્યવહાર બાંધ્યો છે કે, ગ્રહસ્થીને ઘેરે આરું કમારુ ખોલાવવું નહીં; કેમકે ગ્રહસ્થો અજયણાયાં લેલે, તથા આજ્ઞા માગે તેવારે ડઘાકું મોંહોને લેલે; તથા કોઈ આજ્ઞા દેવાનાં સમજે, કોઈ ન સમજે; તથા બાહારથી કોઈ ગ્રહસ્થે આજ્ઞા દીધી, અને સાધુ ખોલોને માંહે ગયા, અને આગલ સ્ત્રી આદિક બેમરજાદા લેગો હોય; તથા કોઈ

छेव पामे इत्यादिक कारणोथी ग्रहस्थीने घरे आरुं कमारु न खोलाववुं; पण प्रजुए कछुं ते रीते होय तो खोलवुं कटपे. वलो प्रजुए आहार करवो कह्यो ठे, पण अपवास करे तो अवगुण न आय; तेम ग्रहस्थीने घरे कमारु न खोलावे तो शुं ? ए पाठ जुगो कहेवाशे ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “जेम आहार करवो कह्यो ठे, पण अपवास करे तो गुण आय; तेवी रीते अमे कमारु वासवुं, खोलवुं ठोरुयुं तेमां अवगुण शुं थयो ?” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! जगवंते आहार करवो कह्यो ठे, तेम अपवास पण करवो कह्यो ठे. हवे आहार ठोमीने अपवास करे तो मोटो लाज ठे; पण अपवास करीने एम कहे के, “जे कोइ साधु आहार करे तेमां साधुपणुं नही.” एम कहे तेने जुठाबोला अनंत संसारी कहिए. तेम तमे कहो ठो के, हमे तो कमारु वासवुं जरुवुं ठारुयुं ठे, अने बीजा कोइ साधु कमारु उधारु, वासे तेनां पांच माहाव्रत जागे. एवां तीर्थकरनां वचन उत्थापीने जुठां आल यो ठो, तेथी तमने ठोड्यानो तो गुण नथी; पण अनंत संसार बधशे अने बोध बीज पण अनंते काले मलवुं डुर्लज थाशे; केमके तमे तीर्थकर देवना वचनना उत्थापक ठो.

वली साधुने कमारु उधारुवुं निषेधे तेने पुठवुं के, आरजाने कमारु वासवुं उधारुवुं, साधु विना न्यारुं क्यां कछुं ठे ? केमके माहाव्रत तो साध, साधवीने सरखां ठे. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “बृहत् कटपमां साधुने कमारु न वासवुं, अने आरजाने तो वासवुं चाट्युं ठे.” एवुं सूत्रनुं जुठुं नाम ले ठे. ते बृहत्कटपना पहेला उद्देशानो पाठः—

नोकप्पइ निग्गंधिणां अवंगुयडुवारिय उवस्सए वत्तए. एगं पत्तारं अंतो किच्चा एगंपत्तार वाहिकिच्चा उहाडिय चिल्लि-
मिल्लीयागंसि एवणु कप्पइ वत्तए. कप्पइ निग्गंधाणां
अवंगुय डुवारिय उवस्सए वत्तए ॥

અર્થ:—નોં ન કલ્પે નિં સાધવીને અં અંગદારે (ઝઘાને બાર-
ણે) ઝં સ્થાનકને વિષે વં રહેવું. એ એક કમો (પરુદો) અં માંહી
બાંધે એ એક કમો વાં બાહાર બાંધે ઝં બાંધીને રહે ચિં ચેલ વલ્લ-
ની ચિલમણી (પેરેચ) રાલે. અવશ્ય એ એણી વિષે કં રહેવું કલ્પે.
કં કલ્પે નિં સાધુને અં ઝઘાને બારણે ઝં ઝપાશ્રયે વં રહેવું.

જાવાર્થ:—હાં તો એમ કહ્યું છે કે, સાધવીને ઝઘાને બારણે
રહેવું ન કલ્પે; પણ એક પરુદો માંહે અને એક પરુદો બાહાર બાંધીને
રહેવું કલ્પે. એમ ચૌદમા સૂત્રમાં કહ્યું છે; અને પંદરમા સૂત્રમાં કહ્યું
છે કે, સાધુને ઝઘાને બારણે રહેવું કલ્પે; પણ એમ નથી કહ્યું કે, સા-
ધુને કમારુ વાસવું ન કલ્પે. હાંતો એમ કહ્યું છે કે, ઝઘાનું સ્થાનક
મલે તો આરજાને પઠેલી બાંધીને રહેવું કલ્પે અને સાધુને પઠેલી બાંધ્યા
વિના રહેવું કલ્પે. હવે તમે કહોઠો કે “અંગદારે કલ્પે કહ્યું તેથી
વાસવું ન કલ્પે.” પણ વ્રહ્મકલ્પના પહેલાં ઉદ્દેશમાં એવી રીતના ઘણાં બોલ
કહ્યા છે કે, સાધવીને ન કલ્પે અને સાધુને કલ્પે. તે પાઠ:—

નો કપ્પડ નિગંથીણં આવણગિદંસિવા રથામુદંસિવા સં-
ઘામ્ગંસિવા તિકંસિવા ચનકંસિવા ચચરંસિવા અંતરાવ-
ણંસિવા વઢા. કપ્પડ નિગંથીણં આવણગિદંસિવા રથા-
મુદંસિવા સંઘામ્ગંસિવા તિકંસિવા ચનકંસિવા અંતરાવ-
ણંસિવા ચચરંસિવા વઢા. ॥

અર્થ:—નોં ન કલ્પે નિં સાધવીને આં હાટ ચૌટાને વિષે રં
શેરીના રસ્તા માંહી સં સીંધોમાને આકારે બે પંથને વિષે તિં ગ્રીકમે
વિષે વં ચૌપંથને વિષે વં ઘણીવાટ એકઠી મલે ત્યાં અં બે હાટની
વચાલે વં રહેવું. કં કલ્પે નિં સાધુને આં હાટ ચૌટાને વિષે રં
શેરીના રસ્તામાં સં સીંધોમાને આકારે બે પંથને વિષે તં ત્રિકતે વિષે
વં ચૌપંથને વિષે વં ઘણી વાટ એકઠી મલે ત્યાં અં બે હાટની
વચાલે વં રહેવું.

जावार्थः—हवे इहां एम कहुं ठे के, साधवीने चौटा, शेरीने विषे, बे मार्ग मले त्यां, त्रण मार्ग मले त्यां, बे हाटनी वचाले, इत्यादिक सात स्थानकने विषे रहेवुं न कटपे; अने इत्यादिक स्थानकने विषे साधुने रहेवुं कटपे कहुं ठे. हवे तमारी केहेणीने लेखे तो साधुने चौटामांज रहेवुं कटपे, बीजे ठेकाणे रहेवुं नज कटपे. वली वृहत् कटपना बीजा उदेशामां, पांच बोल साधवीने न कटपे, अने साधुने कटपे कहुं ठे. ते पाठः—

नो कप्पइ निगंथीणं अह आगमण गिहंसिवा वियम-
गिहंसिवा वंसिमुलंसिवा रुक्कमुलंसिवा अजावगासियं
सिया वण्णए. कप्पइ निगंथाणं अहआगमण गिहंसिवा
वियमगिहंसिवा वंसिमुलंसिवा रुक्कमुलंसिवा अजावगा-
सियं सिवा वण्णए.

अर्थः—नो० न कटपे नि० साधवीने अ० अथ आ० पंथी आवी उतरता होय गि० ते घरने विषे वि० चार दिशाए उघाहुं वं० वांसना खपेमाना मुले रु० वृक्षना मुले अ० कांइक ढांकीने बाकी उघानी लघु जित (कोइ मांही उतरि आवी ते माटे) ए ठामे व० रहेवुं. क० कटपे नि० साधुने अ० अथ हवे आ० पंथी आवी उतरता होय गि० ते घरने विषे वि० चारे दिशाए उघाहुं वं० वांसना खपेमाना मुले रु० वृक्षना मुले अ० कांइक ढांकी बाकी उघानी लघु जिते (कोइ मांहे उतरि आवे ते माटे) एवे ठामे व० रहेवुं.

जावार्थः—हवे जुउ ! ज्यां पंथी आवीने उतरता होय ते घरने विषे, चार दिशे उघाहुं होय त्यां, वांसना खपेमाना मुले, वृक्षना मुले, अने कांइक ढांक्युं काइक उघाहुं उठो जित इत्यादिक स्थानकने विषे साधवीने रहेवुं न कटपे; अने साधुने इत्यादिक स्थानकने विषे रहेवुं कटपे. हवे तमारी केहेणीने लेखे तो ज्या पंथी उतरता होय ते स्थानके यावत् वृक्षना मुलेज साधुने रहेवुं कटपे, बीजा जग्याए न कटपे; अने

तमे तो पूर्वोक्तनी प्रतिपक्षि जग्या जोगवो ठो. एकेवी रीते ठे ते कहो. वली साधवीने विकट (दुर्लभ) देशने विषे विहार करवो न कढे, अने साधुजीने कढे. हवे तमारी केहणीने लेखेतो साधुने सुखज देशमां न रहेवुं जोइए. वली एकली साधवीने विहार करवो न कढे; अने साधुजीने एकला विहार करवो कढे. हवे तमारी केहणीने लेखे साधुए घणा साधुमां रहेवुं न जोइए. तेमज साधवीने अटवीने विषे रहेवुं न कढे अने साधुने अटवीने विषे रहेवुं कढे. ए पण तमारी केहणीने लेखे तो साधुने अटवीमांज रहेवुं जोइए; पण वस्तीमां के गाममां रहेवुं न जोइए. वली पुरुष रहेतो होय ते जग्यामां साधवीने रहेवुं न कढे, अने साधुने ते जग्यामां रहेवुं कढे. ते पण तमारी केहणीने लेखे तो साधुने सुनी जग्यामां न रहेवुं जोइए. वली ब्रह्मकल्पना पांचमा उद्देशमां कह्युं ठे के, साधुने उघानी दांकीनो रजोहरणो कढे, अने साधवीने न कढे. ते पण तमारी केहणीने लेखे तो साधुने उघानी दांकीनोज रजोहरणो राखवो जोइए. तमे कहो ठो के, साधवीने अजंगद्वार न कढे, अने साधुने कढे. ए पाठ वांसे कमारु उथापे तेने अटवि आदिकने विषेज रहेवुं, गामने विषे न रहेवुं, ए बोल पण प्रमाण करवा जोइए. पण हे देवानुप्रीय ! ए पाठ तो एम ठे के, जो गाम नगर न होय तो साधुने अटवीमां रहेवुं कढे; अने जग्या न मले तो, वृहद्देवे रहेवुं कढे; इत्यादिक सर्व बोल कारणे काम पन्थाथी साधुने कढे कहा ठे; अने आरजाने कारणे काम पन्थाथी पण न कढे; मोरुं वेहेवुं संजादिक पन्थां पण वस्तीमांज जइने रहेवुं कढे. एम सर्व बोल जाणवा. उपाय करीने रहेवुं. पण आरजाने ए बोल काम पन्थाथी पण न करवा; अने साधुने काम पन्थाथी कढे कहा ठे. तेमज कमारु न होय तो अजंगद्वारे कढे एम कथुं ठे. जो कमारु वासवुं उघारवुं न कढे तो “ नोकप्पइ निगंथाणं सक्रवान् उवसए वठए ” एवो पाठ जोइए; पण प्रभुए तो कमारु वर्ज्यु नथी; अने जे वरजे ठे ते त्रम बुद्धिथी वर्जे ठे.

વલી સાધુને કમારુ વાસવું ડઘારુવું ડત્થાપે છે, તેને પુઠીણ કે, આરજાને પણ વ્રહ્મતકલ્પમાં કમારુ દેવું તો કહ્યું નથી. ત્યાં તો બે પ્રેચ બાંધીને રહેવું કહ્યું છે. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “ સાધવીને શી-લની રક્ષા માટે, કમારુ ન હોય તો પ્રેચ બાંધીને રહેવું કહ્યું છે, પણ કમારુ ડઘારુવા વાસવાનો ના નથી કહ્યો. ” ત્યારે હે દેવાનુપ્રીય ! શીયલ તો સાધ સાધવી બંનેને સરખુંજ છે. સાધુને પણ શીયલની જતના માટે નવ વારુ કહી છે. પહેલી વારુમાં સ્ત્રી, પસુ અને પંચગ રહિત સ્થા-નક સેવવું કહ્યું, ત્રીજી વારુમાં એક આસન વજરું અને પાંચમીમાં ત્રિંત-પ્રેચને આંતરે રહેવું વર્જ્યું. હવે જુઝ ! કમારુ વિના, મદની ઠકી સ્ત્રી તથા કુતરી પ્રમુખ જોલી આવીને સુવે તો વારુ શીરીતે રહે ? માહ્યા હોતે વીચારી જોજો.

વલી તેરાપંથી કહે છે કે “ આરજાને કમારુ વાસવું કહ્યું છે. ” તેને કહીયે કે, પ્રજુની આજ્ઞા તો પ્રેચ બાંધીને રહે તોપણ પલાય છે. હવે તમારી કેહેણીને લેલે કમારુ વાસવાથી પેહેલું માહાવ્રત જાગે, ત્યારે પેહેલું માહાવ્રત જાંગીને ચોથું રાખવું એમાં શી અધિકાઈ ? માહાવ્રત તો પેહેલું અને ચોથું સરખાંજ છે. વાસ્તે પેહેલું માહાવ્રત જાંગીને ચોથું માહાવ્રત રાખવું એવી આજ્ઞા પ્રજુ કદી આપેજ નહીં. વલી શીયલ જાગવાને કોઈ અનાર્ય તો કોઈ કર્મના જોગે કોઈ વલતેજ આવે, અને પરવશપણે શીયલ જાગે એવું કામ તો કવચિતજ પમે; પણ કમારુ વા-સીને જાણી જાણીને રોજ રોજ પેહેલું માહાવ્રત જાગે તેનો પરલોક શીરીતે સુધરશે ? તમારી કેહેણી એ છે કે, પ્રજુની આજ્ઞાથી કામ કર-તાં જીવ મરે તોપણ વ્રત જાગે નહીં. વલી “ચોથું માહાવ્રત મારે રાખવું, જીવની હિંસા થતી હોય તો જલે થાય ” એવી રોતની શ્રદ્ધા હોય તો એ ડ્રઘાન્તે આરજા અટવીમાં ગઈ, તેવારે કોઈ અનાર્યે આવીને એક સાધવીનો હાથ પકડ્યો. તેવારે બાકીની સાધવીનું મલીને શીયલ રા-ખવાને વાસ્તે તે પુરુષને ટુંપો દઈ માર્યો. તે તમારી શ્રદ્ધાને લેલે, નિત્યનું શીયલ રાખવાને કારણે કમારુથી હિંસા તો કરતી અને કોઈ કંથવા

મારતી, અને આજ શીયલ રાખવાને વાસ્તે એક પુરુષની ઘાત કરી. ત-
મારી કેહેણીને લેખે એ આરજાને કિંચીત્તમાત્ર પ્રાયશ્ચિત આવું ન
જોઈએ. તેવારે તેરાપંથી, જવાબ દેવાની શક્તિ નહિં તેથી ક્રોધ કરે;
પણ મુરખ એમ ન સમજે કે, પ્રજુએ તો કમારુ ધોલવા વાસવાની સાધ
સાધવી બંનેને આજ્ઞા આપી છે. જો કમારુ ન હોય તો આરજાને પ્રેચ
બાંધીને રહેવું અને સાધુને ડઘાકામાં રહેવું કલ્પે; પણ પ્રજુએ એમ નથી
કહ્યું કે, સાધવીએ તો હિંસા કરવો અને સાધુએ ન કરવો. સાધસાધવી
બંનેને જયણાથી કામ કરતાં કિંચીત માત્ર પ્રાયશ્ચિત નથી. હવે પ્રજુનાં
વચન ઉત્થાપીને પોતાની શ્રદ્ધા સ્થાપવાને કારણે કમારુ ઉત્થાપે છે તે
અનંત સંસાર વધારે છે. વલો જે જગ્યામાં ધાન્ય તથા સુલ્કની પ્રમુખ
પડ્યાં હોય તથા મદીરા પ્રમુખના ઘના ડઘાકા હોય તે જગ્યામાં સા-
ધુને ઉતરવું કહ્યું. શાલુ સૂત્ર વૃહત્કલ્પ ઉદ્દેશે બીજે. તે પાઠ:—

ઝવસ્સયસ્સ અંતોવગમાએ સાલાણિવા વિહિણિવા મુગ્ગા-
ણિવા માસાણિવા તિલ્લાણિવા કુલ્લિયાણિવા ગોધૂમાણિવા
જવાણિવા ઝસ્કિત્તાણિવા વિસ્કિત્તાણિવા વિકિન્નાણિવા
વિપ્પકીનાંણિવા નોકપ્પઈ નિગ્ગંથાણંવા ૧ આહાલંદમવિ
વઢ્ઠએ ॥ અહપુણ એવંજાણેજા નોઝસ્કિત્તાઈં ૪ રાસિકમા-
ણિવા પુંજકમાણિવા ત્તિક્કમાણિવા કુલ્લિયકડાણિવા
લંબિયાણિવા મુદિયાણિવા પિહીયાણિવા કપ્પઈ નિગ્ગંથા-
ણંવા ૨ હેમંત ગિમ્હાસુ વઢ્ઠએ ॥ અહપુણ એવંજાણેજા
નોરાસિકમાઈં નોપુંજકમાઈં નોત્તિક્કમાઈં નોકુલ્લિયકમાઈં
કોઠાઝત્તાણિવા પલાઝત્તાણિવા મંચાઝત્તાણિવા માલાઝત્તા-
ણિવા ઝલ્લિનાણિવા વિલ્લિત્તાણિવા લંબિયાણિવા મુદ્ધિયા-
ણિવા પિહીયાણિવા કપ્પઈ નિગ્ગંથાણંવા ૨ વાસાવાસં
વઢ્ઠએ ॥ ઝવસ્સયસ્સ અંતોવગમાએ સુરાવિયરુ કુંજેવા

सोविरवियडकुंजेवा उवणिक्कित्तिसिया नोकप्पइ निग्गंथा-
 णंवा ९ अहालंदमवि वड्डए; दुरत्थाए उवस्सयं पड्डिह-
 हमाणे नोलजेज्जा एवंसेकप्पइ एगरायंवा दुराईंवा वड्डए.
 नो से कप्पइ परं एगरायंवा दुराईंवा वड्डए; जेतड्ड एग-
 याउवा दुरायाउवा परंवसेज्जा सेसंतरा ठेएवा परिहारेवा
 ॥१॥ उवस्सयस्स अंतोवग्गा सीउदग्ग वियडकुंजेवा उ-
 सिणोदग्ग वियडकुंजेवा उवनिक्कित्तिसिया नोकप्पइ नि-
 ग्गंथाणंवा ९ अहालंदमवि वड्डए; दुरत्थाय उवस्सयं
 पड्डिहमाणे नोलजेज्जा एवंसे कप्पइ एगरायंवा दुरायंवा
 वड्डए; नो से कप्पइ परं एगरायंवा दुरायंवा वड्डए. जेतड्ड
 एगरायाउवा दुरायाउवा परंवसेज्जा सेसंतरा ठेएवा परिहा-
 रेवा ॥३॥ उवस्सयस्स अंतोवग्गाए सब्बराइए जोइज्जी-
 याएवा नोकप्पइ निग्गंथाणंवा ९ अहालंदमवि वड्डए;
 दुरत्थाय उवस्सयं पड्डिहमाणे नोलजेज्जा एवंसेकप्पइ
 एगरायंवा दुरायंवा वड्डए. नोसेकप्पइ परं एगरायाउवा
 दुरायाउवा वड्डए. जेतड्ड एगरायाउवा दुरायाउवा परंवेज्जा
 सेसंतरा ठेएवा परिहारेवा ॥४॥ उवस्सयस्स अंतोवग्गाए
 सब्बराइए पइवे पदीवेज्जा नोकप्पइ निग्गंथाणंवा ९ अ-
 हालंदमवि वड्डए; दुरत्थाय उवस्सयं पड्डिहमाणे नोल-
 जेज्जा एवंसेकप्पइ एगरायंवा दुरायंवा वड्डए. नोसेकप्पइ
 परं एगरायाउवा दुरायाउवा; परंवसेज्जा सेसंतरा ठेएवा
 परिहारेवा ॥५॥ उवस्सयस्स अंतोवग्गाए पिंनएवा लोय-
 एवा खोरंवा दधिंवा नवणियंवा सप्पिंवा तेलंवा फाणियंवा
 पुयंवा संकुलंवा सिहरणिवा उक्खित्ताणिया ४ नोकप्पइ

निग्गंथाणवा ९ आहालंदमवि वत्तए ॥ अहपुण एवंजा-
 णेज्जा नोउत्तिताइं ४ रासकमाणिवा पुंजकमाणिवा त्रि-
 त्तियकमाणिवा कुलियकमाणिवा लंठियाणिवा मुद्धिया-
 णिवा पेहीयावा कप्पइ निग्गंथाणवा ९ हेमंत गिम्हासु
 वत्तए ॥ अहपुण एवंजाणेज्जा नोरासिकमाइं ४ कोठाउ-
 त्ताणिवा पल्लाउत्ताणिवा मंचाउत्ताणिवा मालाउत्ताणिवा
 कुंजिउत्ताणिवा करज्जिउत्ताणिवा उलित्ताणिवा विलित्ता-
 णिवा लंठियाणिवा मुद्धियाणिवा पिहियाणिवा कप्पइ
 निग्गंथाणवा ९ वासावासं वत्तए ॥६॥

अर्थः—उपाश्रयनी विधि कहेढेः—उ० उपाश्रयनी अं० मर्यादामां
 सा० साख (चावल) वि० वृहि मु० मग मा० अरुद ति० तल कु०
 कुलथ गो० गहु ज० जव, एटली जातनां धान्य उ० विखर्या होय वि०
 विशेषे करी विखर्या होय विकि० सघले प्रसर्या होय विप्प० पग सु-
 कवाने पण ठाम न होय, एवे स्थानके नो० न कट्टे नि० साधु साधवीने
 आ० हाथनी रेखा सुकाय तेटलो (आहालंद) जघन्य काल पण व०
 वसवुं. अ० अथ हवे वली ए० एम जाणे-नोउ० नाख्या नथी, विखर्या
 नथी, सघले प्रसर्या नथी, पग सुकवाने ठाम ठे, रा० एक पासे ढगलो
 कीधो ठे, पु० उंचो ढगलो कीधो ठे, त्रि० जितने लगतो ढगलो कीधो
 ठे, कु० कुंमालाने आकारे ढगलो कीधो ठे, लं० उपर राख रखेली ठे,
 मु० माटी प्रमुख मुद्रा ठाप कीधी ठे, पि० लुगने ढांकी मुक्या ठे, एवा
 स्थानके क० कट्टे नि० साधु साधवीने हे० शियाले गि० जन्हाले व०
 रहेवुं. अ० अथ हवे वली ए० एम जाणे के ज्यां लगी नोरा० रास नथी
 कीधी, नोपुं० नथी ढगलो कीधो, नोजि० नथी ज्जीते उंची कीधी,
 नोकु० नथी कुंमालुं कीधुं, को० कोठीमां प० पालामां म० वांसना क-
 कामां के मा० उपरले माले घादया ठे, उ० ते कोठो प्रमुख नां बारणा ठाणी

बुढायीं ठे, विण बारणां माटीथी लीप्यां ठे, खं० उपर रेखा कीधी ठे, मु०
मों उपर मुद्रा कीधी ठे अने पि० हुगरे बांधी ठे, एवे स्थानके कट्टे नि०
साधु साधवीने वा० चोमासे व० रहेवुं. उ० उपाश्रयनी अं० मर्यादामां
सु० मदिराना अचेत कुंज सो० खाटा मदीराना अचेत कुंज उ० ग्रह-
स्थे मुक्या ठे, तेवा स्थानके नो० न कट्टे नि० साध साधवीने अ०
हाथनी रेखा सुकाय तेटलो जघन्य काल पण व० रहेवुं. हु० बाहार
बीजो उ० उपाश्रय प० गवेषतां थकां नो० जो बीजुं स्थानक न मळे,
न पामे तो ए० एम पूर्वोक्त स्थानकमां क० कट्टे ए० एक रात्री दु०
बे रात्री व० रहेवुं (जरुर कारणे). नो० न कट्टे तेमने प० उपरान्त ए०
एक रात्री दु० बे रात्री व० रहेवुं; कारण के जे० जे तीहां ए० एक रात्री
दु० बे रात्री प० उपरान्त वसे तेने से० तेटला दीनना ठे० चारित्रनो
ठेद प० ते विशेष प्रायश्चित आवे ॥१॥ उ० उपाश्रयनी अं० मर्यादामां सि०
शीतल पाणी वि० अचेत पाणीना कुंज उ० उंना पाणीना वि० कुंज
अंधोल करवाना उ० मुक्या थाप्या होय, तीहां नो० न कट्टे नि० साधु
साधवीने अ० हाथनी रेखा सुकाय तेटलो जघन्य काल पण व० वसवुं.
हु० बाहार बीजो उ० उपाश्रय प० गवेषतां जोतां थकां नो० न मळे
(बीजु स्थानक) तो तेने ए० ए क० कट्टे ए० एक रात्री दु० बे रात्री
व० रहेवुं (जरुर माटे). नो० न कट्टे तेमने प० उपरान्त ए० एक
रात्री दु० बे रात्री व० रहेवुं. जे० जे तीहां ए० एक रात्री दु० बे रात्री,
प० उपरान्त जेटवुं अधिकुं रहे से० तेटला दीवसना चारित्रनो ठेद
थाय तथा प० तप प्रायश्चित पामे ॥ ३ ॥ उ० उपाश्रयनी अं० मर्यादामां
स० आखी रात्री जो० अग्नि बलती होय एवे स्थानके नो० न कट्टे
नि० साध साधवीने अ० हाथनी रेखा सुकाय तेटलो काल पण व०
रहेवुं. बाहार बीजो उ० उपाश्रय प० गवेषतां (जोतां) थकां नो० न
मळे न पामे (बीजुं स्थानक), तो ए० ए पूर्वोक्त स्थानकमां क० कट्टे
ए० एक रात्री दु० बे रात्री व० रहेवुं (जरुर माटे). नो० न कट्टे से०
तेने प० उपरान्त ए० एक रात्री दु० बे रात्री व० वसवुं रहेवुं. जे० जो

तीहां ए० एक रात्री दु० बे रात्री प० उपरान्त रहे तो से० तेटला दी-
वसना चारित्रनो ठेद थाय. प० तपनुं प्रायश्चित्त आवे ॥ ४ ॥ उ० उपा-
श्रयनी अं० मर्यादामां स० आखी रात्री प० दीवो प० बलतो होय तो
नो० न कल्पे नि० साध साधवीने आ० हाथनी रेखा सुकाय तेटलो
काल मात्र व० रहेवुं. दु० जो बाहार बीजो उ० उपाश्रय प० गवेषतां
जोतां थकां नो० न मले न पामे बीजुं स्थानक, तो ए० पूर्वोक्त तेमने
क० कल्पे ए० एक रात्री दु० बे रात्री व० रहेवुं. नो० न कल्पे तेमने
प० उपरान्त ए० एक रात्री दु० बे रात्री रहेवुं. प० ते उपरान्त जेटलुं
अधिकुं रहे से० तेटला दीवसना चारित्रनो ठेद प० तपनुं प्रायश्चित्त
आवे ॥ ५ ॥ उ० उपाश्रयनी अं० मर्यादामां पि० लाहु प्रमुख लो०
लुची प्रमुख खी० दुध द० दही न० मांखण स० घी ते० तेल फा० गोख
पु० पुना प्रमुख सं० सांकली (तलनी) सि० सीरणी उ० वीखरी होय,
माटली जरी मुंकी होय, विशेषे करी ज्रीकी होय, सांकली ज्रीकी होय,
तेवे स्थानके नो० न कल्पे नि० साध साधवीने आ० हाथनी रेखा सुके
तेटलो काल पण व० रहेवुं. अ० अथ हवे वली एम जाणे नो० नथी
त्रिखर्या रा० एक पासे करी मुंक्या ठे पु० एके पासे उंचा कर्या ठे जि०
एक पासे जिते नाख्या ठे कु० एक पासे कुंमाली कर्या ठे लं० ते पण
लांबया ठे मु० मुद्रा कीधी ठे पे० लुगरे ढांक्या ठे, एवा स्थानके क० कल्पे
नि० साध साधवीने हे० शियाले गि० उन्हाले व० रहेवुं. अ० अथ हवे
वली ए० एम जाणे नो० नथी रासी कीधी ४ को० कोठामां प० पा-
खामां मं० मोंचा उपर तथा मा० उपरले माळे मुंक्या ठे कु० कुंजीने
आकारे जाजनमां तथा क० घनामां मुंक्या ठे उ० बाणे लीपी ठे पि०
माटीए बारणां बुर्या ठे लं० लांबया ठे मु० मुद्रा कीधी ठे पि० लुग-
राना ढांकणे ढांक्या ठे, ते स्थानके क० कल्पे नि० साध साधवीने वा०
चोमासे व० रहेवुं ॥ ६ ॥

भावार्थः—हवे जुळ ! आ पाठमां एम कळुं ठे के, धान्य, सुखमी
प्रमुख वीखर्या होय ते जग्यामां तो हाथनी रेखा सुकाय तेटलो बार

पण साध साधवीने रहेवुं न कढे; अने धान्य सुखनी प्रमुख वीखर्यां न होय, जिंतादिकनी पासे दाबो दोधेलां होय, एक बाजुए ढगला करी दीधा होय, झुगनादिके करी ढांकी दीधा होय अने राख आदिके करी रखेली दीधा होय तो शीयाळे उन्हाळे मास कढ्पादिक रहेवुं कढे; पण चोमासे रहेवुं न कढे; अने जो कोठा, माटलां प्रमुखमां घालीने ठाण माटी प्रमुखथी मोढां बुरी दीधां होय तथा मुझा कीधी होय तो चोमासे रहेवुं कढे कछुं. वला लालु प्रमुख सुखनी, दुध, दही, मांखण प्रमुख पक्यां होय अने एक पासे ढगला कीधा होय तेवी जग्यामां सीयाळे उन्हाळे महीनो रहेवुं कढे कछुं. हवे जुठ ! एटली वस्तु जे जग्यामां होय ते कमार विना शी रीते होय ? अने साधु कमार वास्या विना शी रीते रहे ? जो उघाकां कमार साधु राखे तो चोर, कुतरां प्रमुख रंजारु करे, ते ग्रहस्थने नुकसान करीने साधुने रहेवुं न कढे; अने जो ग्रहस्थी रखवालो वास्ते रातना जेखो रहे तो तमे कहो ठो के, चोमासी प्रायश्चित आवे, एटले कदाच ग्रहस्थी जापता सारु कमार आरुं दइ जाय तो ते रातना मात्रादिक परठववा सारु साधुने खोलवुंज पके. एवी जग्यामां जगवंते शीयाळे उन्हाळे महीनो रहेवुं कछुं ठे, ते साधुने कमार वासवुं उघाकवुं कढे ठे तेथीज कछुं ठे. वला जे जग्यामां घृत, तेल, गोख, खांरु, दुध, दही, मांखण तथा लालु प्रमुख सुखनीना ढगला करेला पक्या होय ते जग्यामां जगवंते शीयाळे उन्हाळे महीनो रहेवुं कछुं ठे. हवे तमे कमार उघाकवा वासवानी ना शी रीते केहेशो ?

ते वारे तेरांपंथी कहे ठे के “बीजी जग्या न मळे त्यारे एवी जग्यामां रहे; अने ग्रहस्थी पोताना जापता सारु कमार वासे ते साधुने मात्रादिक परठववा वास्ते खोलवुं पके, तेतो जेम मेह वरसतां पण देह चिंता टालवानी जगवंतनी आझा ठे तेम ए पण जाणवुं.” तेनो उत्तर-हे देवानुप्रीय ! बीजी जग्या मळे नही तेथी कछुं होय तो एक बे रातनुं, केहेवुं, जोइए, जेम आ पाठमां कछुं तेम दारुना के काचा

ઝંના પાણીના ઘમા પમ્યા હોય તથા આલી રાત અગ્નિ કે દીવો બલતો હોય તેવી જગ્યામાં હાથની રેલા સુકાય તેટલી વાર પળ ન રહેવું; પણ ગવેષણા કરતાં ક્યાંય જગ્યા ન મલે તો બે રાત રહેવું કલ્પે; અને જો તે ઉપરાન્ત રહે તો જેટલા દીવસ રહે તેટલા દીવસનું ભેદ પ્રાયશ્ચિત આવે કહ્યું છે. તેમ લાઠુ પ્રમુખ પમ્યા હોય તે જગ્યામાં પણ એક બે રાત રહેવાનું કેહેવું જોઈએ; પણ જગવંતે તો મહીનો રહેવું કહ્યું છે તે કમારુ વાસવું ઉઘારવું કલ્પે છે માટેજ કહ્યું છે; અને જો કોગ માટલાં પ્રમુખમાં ઘાલીને મોંઢાં બુરી દીધાં હોય તથા મોહોર ઢાપ કરી દીધી હોય તો ચોમાસે પણ રહેવું કલ્પે કહ્યું છે. આ સૂત્રના ન્યાય જોતાં પ્રજ્ઞની કમારુ વાસવા ઉઘારવાની આજ્ઞા છે; અને જે પ્રજ્ઞનાં વચન ઉલંઘીને કમારુ વાસવું ઉઘારવું ઉત્થાપે છે તે પોતાની મતી કલ્પનાં કરી ઉત્થાપે છે. વલી ઉત્તરાધ્યયના પહેલા અધ્યયનની પાંત્રીસમી ગાથામાં ચારે દિશાએ કમારુદિકે કરી ઢાંકેલી જગ્યામાં આહાર કરવો કહ્યો છે. વલી તેરાપંથી કહે છે કે “ સાધુજીએ પન્નિકમણામાં કમારુનો થોમોએ સંઘટો કર્યો હોય તથા ગોચરીમાં અધલાંગું કમારુ ઉઘારવું હોય તેનું મિઠ્ઠામિ દુક્કમ આપે છે. ” એમ આવશ્યક સૂત્રનું નામ લઈ જોલા લોકોને બેહેકાવે છે. તે આવશ્યક સૂત્રનો પાઠ:—

પન્નિકમામિ ગોચરિયાએ નિસ્કાયરિયાએ ઉઘારુકમ્મારુ ઉઘારુણાએ સાણા વજ્ઞા દારા સંઘ ણાએ ॥

અર્થ:—પ૦ નિવર્તું હું, અતિચારને આલોવું હું, ગો૦ ગાયની પરે ચર્યા તે ધર્મ ગોચરીએ પરને પીરુ રહિત થોમો થોમો આહાર લેતાં નિ૦ નિહા માગીને આહાર ૩૦ અર્થ કમારુમાં પેસતાં થકાં, ઉપયોગ વિના ગાઢે શબ્દે ચુંચું કરતું ઢેલોને ઉઘારવું હોય તથા ૩૦ સર્વ ગાઢે સુરે બોલતું કમારુ ઉઘારતાં અજયણા કીધી હોય સા૦ કુતરાં વ૦ વાઠમાં દા૦ બાલીકાનો સં૦ સંઘટો થયો હોય તો.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઝ ! રહ્યાં તો એમ કહ્યું છે કે, ગોચરીમાં ગયાં

थकां, ग्रहस्थीना घरनुं अर्ध उघासुं कमारु, मांही पेसतां उपयोग वीना गाढे शब्दे चुंचुं करतुं ठेलीने उघासुं होय तथा गाढे सुरे बोलतुं कमारु उघासतां अजयणा कीधी होय तेनुं मिळामि दुक्कळं दीधुं ठे. हे देवानुप्रीय ! इहां तो कमारुनी अजयणा थइ होय तेनुं मिळामि दुक्कळं दीधुं ठे. तमे आ पाठथी कमारु उथापो ठो, पण ए रीते तो साधुना आवश्यक पम्किमणामां घणी जग्याए अजयणाना मिळामि दुक्कळं दीधा ठे, ते सर्व काम उथापवां जोइए. आ गोचरीनी पाटीथी पेहेली पाटी इळामि पम्किमियानी ठे. तेमां “ठप्पइ संघट्टाए” एवो पाठ ठे. तेनो एवो अर्थ ठे के “जुनो संघटो करवाथी के चांपवाथी अजयणा थइ होय तेनुं मिळामि दुक्कळं.” हवे जुने तमे कपणामां केम राखो ठो तथा संघटो केम करो ठो ? वली चोवीस्तवनी पेहेली पाटीमां, हालतां चालतां गमणागमण करतां अजयणा थइ होय तेनुं मिळामि दुक्कळं दे ठे. ते पाठः—

इळामि पम्किमिउं इरियावहियाए विराहणाए गमणागमणे पाणक्रमणे बीयक्रमणे हरियक्रमणे उसाउतंग पाणगदग मदीमक्रमा संताण संक्रमणे जेमेजीवा विराहिया एगंदिया बेइंदिया तेइंदिया चउरिंदिया पंचेंदिया अन्नहिया वत्तिया लेसीया संघाया संघट्टीया परियाविया किलामिया उद्विया ठाणाउठाणं संक्रामिया जीवीयाउ ववरोविया तस्स मिळामि दुक्कळं ॥

अर्थ—इ० वांउं उं प० हिंसाथी निवर्तुं इ० हमणांना तथा साधुना आचारने विषे व० वेहेता पंथने विषे वि० जीवनी विराधना थइ होय ते थकी ग० जाववे आववे करी पा० जीवने चांपवे करी बी० बीजने चांपवे करी ह० वनस्पतिने चांपवे करी उ० जुंया तथा कीकी प्रमुखनां दर प० पंच वर्णीं फुल द० पाणी म० माटी म० करोलीया सं० जाली तथा परु, सं० ए आठ वानां चांपवे करी जे० जे कोइ जीव

मे वि० विराध्या होय ए० एकंडी पृथ्व्यादिक पांच स्थावर वे० बेंझिं
खटादिक ते० कीकी प्रमुख च० चौरेंद्रि माखी प्रमुख पं० पंचेद्रि जलचरादि
प्रमुख अ० सामा आवता हएया होय, व० वाटला कीधा होय,
धुले करी ढगला कीधा होय, ढांक्या होय ले० जुमि साथे मसळ्या
होय, सं० मांहे मांहे शरीर मेलव्यां होय, सं० एक पासे फर्सवे करी पीका
उपजावी होय, प० सघले पासे फर्सवे करी परितापना उपजावी होय,
कि० कीलामना गिलानता उपजावी होय, उ० (उदवेग) धासको पा-
ड्यो होय, ठा० तेने पोताना रहेवाना स्थानकथी बीजे स्थानके सं० मुं-
क्या होय जी० जिवीतव्यथी मुंकाव्या होय त० ते छुः कृत्य मिथ्या थालं.

ज्ञावार्थः—हवे आ पाटीमां “गमणागमण करतां प्राणी, बीज,
जावत् एकिंद्रिथी पंचेद्रिं जीवने पीका, कीलामना, उदवेग उपजाव्यो
होय यावत् जीव रहित कीधा होय तो मिळामिडुकरं ” कछुं. हवे
जुळ ! इरिया जोडने हालतां अजयणा थइ होय तेनुं पण मिळामिडु-
करं कछुं ठे. तमे हालोचाखोढो केम ? वली आवश्यक सूत्रमां जंरु,
उपगर्ण, बाजोठ अने पाटीयांन। अजयणा थइ होय तेनुं पण मिळामि-
डुकरं (प्रायश्चित) कछुं ठे. तमे बाजोठ, पाटीयां उपगर्ण केम राखो
ढो ? वलो नदी उतरतां निश्चे असंख्याता जोवनी घात थाय ठे तेनी
इरियावही पन्कमि मिळामिडुकरं दे ठे. तमे नदी केम उतरो ढो ?
तमे तो कहो ढो के “ कमारुथी अजयणा थइ होय तेनुं मिळामिडु-
करं कछुं ठे ते माटे हमेशां जाणी जाणीने कमारु वासे उघाळे तेमां
साधपणुं नथी. ” त्यारे तमे पूर्वोक्त काम जाणी जाणीने करोढो अने
मिळामिडुकरं द्यो ढो. हवे तमारी केहेणीने लेखे तमारामां साधपणुं
शो रीते सरधीए ?

तेवारे तेगपंथी कहे ठे के “ जुळ जेखी राखवानी, इरिया जोडने
हालवा चालवानी, जंरु, उपगर्ण, बाजोठ अने पाटीयां राखवानी, ए-
टलां काम करवानी तो जगवंतनी आझा ठे; पण ए काम करतां अज-
यणा थइ होय तेनुं मिळामिडुकरं दे ठे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय !

જેમ એ કામ કરવાની જગવંતની આજ્ઞા છે, તેમ કમારુ વાસવા ઉઘારુવાની પણ આજ્ઞા છે. તેની અજયણા થઈ હોય તો મિઠામિડુક્કરું અપાય છે. વહી 'ઉઘારુકમારુ ઉઘારુણા' એ પાઠ તો સાધ સાધવી બંનેનો બંને વચ્ચે પઠિકમણામાં કેહેવાનો છે કે, કમારુની અજયણા થઈ હોય તો તેનું મિઠામિડુક્કરું હવે સાંજના તો ગ્રહસ્થીના ઘેરે ગોચરીમાં અધલાંગું કમારુ નપયોગ વિના ઉઘારુયું હોય તેનું મિઠામિડુક્કરું કહો ઠો; પણ પાઠલો રાતના પઠિકમણામાં સાધુજી કમારુની અજયણા થઈ હોય તેનું રોજ મિઠામિડુક્કરું દે છે. જો કમારુ ધોલવું ન કહ્યે તો હંમેશાં પાઠલો રાતના કમારુની અજયણાનું મિઠામિડુક્કરું કેમ આપે ? પણ જગવંતે શીયલની પેહેલી વારુની જતના માટે કમારુ વાસવા ઉઘારુવાની આજ્ઞા દીધી છે; કેમકે સ્ત્રી ઉપાશ્રયમાં આવી જાય તથા કુતરી પ્રમુખ જેલી આવીને સુએ, તેનો જતના માટે કમારુ વાસતાં ઉઘારુતાં અજયણા થઈ હોય તેનું મિઠામિડુક્કરું દેવું કહ્યું છે. જો કમારુ વાસવું ઉઘારુવું ન કહ્યું હોય તો હંમેશાં બે વચ્ચે પઠિકમણામાં શ્રવતા મિઠામિડુક્કરું દેવાનું કેમ કહે ? કાહ્યા હો તે વિચારી જોજો. વહી તેરાપંથ। " સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયનના ૩૫ મા અધ્યયનમાં સાધુને કમારુ વર્જ્યું છે. " એમ જુઠું નામ લે છે. તે ગાથા:—

મણોદરં ચિત્ત ધરં, મહ્ન ધૂવેણ વાસિઈ;

સકવારુ પંડુરુદ્ધોય, મણસાવિ નપઢાણ ॥ ૪ ॥

ઈંદિયાણિ ત્રિસ્કૂસ્સ, તારિસંમિ ઉવસ્સણ;

ડકરાઈં નિવારેજ, કામરાગ વિવઢ્ઢણં ॥ ૫ ॥

અર્થ:—મળ મનોહર ચિત્ત ચિત્રામણ સહિત ઘળ ઘર મળ ગુંથ્યાં ફુલ અને ધૂળ અગરાદિ ધૂવે કરી વાળ વાસના સહિત કીધું હોય તે ઘર સળ કમારુ સહિત હોય પળ શ્વેત વસ્ત્રે કરી વિચૂષિત ઉપાશ્રય અથવા લઢુ મુહ્ય્યા ચંડ્રવા સહિત જે ઘર હોય તે મળ મને કરી પણ નળ ન વાન્હે જે, એવું ઘર રેહેવાને મલ્લે તો રુઢું સેને કરી એમ ચિંતવે ? ઇંળ પાંચ

इंद्रिना विषय नि० साधुने ता० पूर्वे कहा तेवा उ० उपाश्रयने विषे दु० दोहीला नि० निवारवा का० काम संबंधीया रागनो वि० वधारणहार ठे ते उपाश्रय.

जावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां एम कह्युं ठे के “मनोहर घर चित्रामण सहित ठे, तेमां फुलमाला लटके ठे, सुगंध धुप केपव्यो ठे, सुगंधु वासना फुली रही ठे, कमामे करी सहित ठे, कलइ घुंटी ठे अने चंदवा बांध्या ठे, एवी जग्या हे साधु ! तुं मने करने वांढीश नही. एवी जग्या मने मलेतो ठीक एम मने करीने चिंतावणा करीश नही ” ए चिंतवणा आर्तध्यान ठे. ते वास्ते प्रभुए कह्युं के “ मणसावि न पढए ” एटले ए जग्या मने करीने पण न वांढवी कही. जेम साधु ग्रहस्थने घेरे गोचरी गया थका एम न चिंतवे के “ मुजने सरस जारे आहार सुखमी प्रमुख आपे तो ठीक. ” जो एम चिंतवे तो निषित सूत्रमां प्रायश्चित कह्युं ठे; पण सेहेजे दातार आपे अने सेहेजे मले तो जोगवे. तेम ए सात बोल सहित जग्यानी मने करी चिंतवणा न करवी, पण सेहेजे मले तो जोगवे; अने ते सेहेजे मले तो ठतानी ममता न करे अने अठतानी वंठा न करे; कारण के ठतानी ममता अने अठतानी वंठा, एज अकटपनिक ठे. जे ए स्थानके कमारु अकटपनिक कहे ठे तेना लेखे शुरू दान, विनय, वंदणा अने सत्कार सन्मानादिक सर्व अकटपनिक थशे; कारण के श्री उत्तराध्ययनजीना ३५ मा अध्ययनमां दान, विनय अने वंदणादिकने पण मने करी न वांढवुं कह्युं. ते पाठः—

अञ्चणं रयणं चैव वंदणं पूयणं तदा,

इह्मी सत्कार सम्माणं मणसावि न पढए. ॥१८॥

अर्थः—पूर्ववत्. जुठ प्रश्न बीजे पांने १४३ में.

जावार्थः—हवे जुठ ! कमारादिक सात बोलनी जग्या मने करी पण न वांढवी कही. तेम आ पाठमां पण शुद्ध दान विनय, वंदणा, सत्कार, सन्मानादिक सर्व बोल मने करी न वांढवा कहा. तारे हे देवानुः

प्रीय ! तमे ए काम केम करावो ठो तथा उपदेश केम द्यो ठो ? तेवारे तेरा-
पंथी कहे ठे के “ त्यां तो एम ठे के, ए मुजने वंदणा करे तो ठीक, उठी उजो
थइने आदरमान दे तो ठीक, एवी पोताना महीमा वास्ते वांठा न करे. ए
वांठा एज आर्तध्यान ठे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! एवी मनोहर
चित्रामणादिक सहीतनी जग्यानी वांठा करवी एज आर्तध्यान ठे. ते
सूत्र उपर चित्त दइ स्वापेक्षा तजी विचारी जोजो. वली इहां तो एवुं
स्थानक मने करी न वांठवुं कहुं, पण ‘कमारु उघारुवुं वासवुं नही’
‘एवुं कमारुवुं नाम तो मुलथीज देखातुं नथी; अने मने करी न वांठवुं
कहुं ते तो काम (विषय) जोगनो राग वधे तेथी कहुं ठे. ते चोथा
व्रतनो दोष देखारुयो ठे. जो कमारुने वास्ते ए स्थानक निषेधुं होय
तो प्रजुए एम केहेवुं जोइए के “ ए जग्या मने करी न वंठे; कारण के
कमारुथी हींसा आय तेथी दोष लागी पेहेवुं माहाव्रत जागे. ” पण
एम तो नथी कहुं. प्रजुए तो कामजोगनो राग वधे ए वास्तेज कहुं
ठे. हवे जुठ ! कामजोगनो राग चित्रामणथी वधे के कमारुथी वधे ?
काह्या हो ते वीचारी जोजो. वली त्यां चित्रामण तथा फुलमालादिक
सर्व बोलनी जग्या मने करी न वांठवी कही, ते तो कामजोगना विकार
कारी चोरासी जोगना आसनादिकनां चित्रामण मांड्यां होय ते
आश्री कही ठे; पण सेहेजनां चित्रामण होय ते जग्याए तो साधुने
उतरवुं सूत्र उववाइ मधे कहुं ठे. ज्यां पुरणजड चैत्यमां पृथ्वीशीला
ठे ते उपर प्रजु बीराज्या ठे. ते पाठः—

तस्सणं आसोग वर पायवस्स द्ढा इसी पंधा सद्धोणे
एण्णं महं एगे पुढविसीला पट्टए पणत्ते विक्कंजा याम
उस्सेहिं सुप्पमाणे कएहे अंजणग घण कवाण कुवलय
द्वलधरकोसेखा आगास केस कच्चलगी खंजणं सिंगजेद
रिठय जंवफल असणक सण बंधण णीबुप्पलपत णिकरे
अयसिकुसुम प्पगासे मरकत मसार कलित्त णयणकीय

रासिवर्णे णिद्धघणे अठसिरे अयसय तलोवम्म सुरमे
इहा मिय उसज्ज तुरग एर मकर विहंग वावग किणर
रुस सरज्ज चमर कुंजर वणल्लय पज्जमल्लय जतचित्ते आ-
इस्य रुय बुर एवणीय तुल्लतुल्लपासे सिद्धासण संठाण-
संठीए पासाइए दरिसणिव्वे अजिरुवे परिउवे. ७:

अर्थः—त० वली ते अ० अशोक व० प्रधान पा० वृक्षनी हे० हे०
इ० लगारेक षं० खंधयी स० वेगलेरो ए० इहां म० मोटो ए० एक पु०
पृथ्वीशीलारूप प० पट पं० कह्यो. वि० पोहोळपणे आ० लांबपणे उ०
जंचपणे. सु० प्रमाणुपेत ठे. ते केवो ठेः-क० पृथ्वीशीलानो पट काखे वर्णे
हे० अं० अंजन, तरवार घ० मेघ क० कवान कु० लीळुं कमल ह० बल-
देवने वस्त्र लीळुं होय आ० आकाश काळुं के० मस्तकनी वेण क० का-
जलनी कुंपली खं० गारुडाना उंगण सि० ज्ञेसना सींगमानी प्रजा रि०
रिषूरत्न जं० जंबु वृक्षनुं फल अ० बीयानुं वृक्ष स० सणना वृक्षना फु-
लनी बीटणी णी० निलोत्पल कमलना णि० समुह अ० अलसीनां फुल-
ए सोलनी जेवी काळी लीली प० प्रजाक्रांति होय ते सरखो पट्ट ठे. म०
मरकत रत्न १, म० इंद्र निलमणी २, क० करुबंध व्याघ्र ३, ए० आंखनी
कीकी ४, ए चारनी रा० रासी समुहना सरखो वर्ण णि० घणो सतेज
अ० आठ खुणा अय० आरिसाना त० तलाना जेवो सुंहाळो तथा तेज
सु० अति रमणिक. इ० वरगमा मि० मृगनी जात १, उ० वृषज २, तु०
अश्व ३, ए० मनुष्य ४, म० मत्त ५, वि० पंखी ६, वा० सर्प ७, कि०
व्यंतर देव ८, रु० मृग ए, स० अष्टापद १०, च० चमरी गाय ११, कुं०
हाथी १२, व० वननी लता १३, प० पद्मनी लता १४, ए चौद प्रमुख
ज० ज्ञांतिरूप चित्रामण लख्या ठे. आ० चर्मनुं वस्त्र १, रु० पीज्युं रु २,
तु० वनस्पतिनुं बुर ३, ए० मांखण ४, तु० अर्क तुल्ल प्रमुखना सरखो
फर्स ठे. सि० सिंघांसनेने सं० संस्थाने संस्थीत ठे. पा० मनने प्रसन्नकारी
द० देखवा योग्य अ० मनोहर प० जुदां जुदां रूप दीसे ठे.

जावार्थः—हवे जुज ! आ पाठमां एवी चित्रामणकारी, कळीए घुंटी, घटारीमठारी, एवा शीलाना वर्ण, रुप, गंध, स्पर्श वखाण्या ठे अने अनेक प्रकारनां फुल बागमां ठेः एवा स्थानके प्रजु उत्तर्या ठे. ए मने करी न वंढवी, त्यारे कट्पी केम ? तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, ए तो वीतराग ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! प्रजु तो वीतराग ठे, पण पासे साधु तो सरागी ठे ? तेमने चित्रामण सहितनुं काम केम कट्पे ? वली ते बागमां बीजा साधु उतरता के नही ते कहो. प्रजुए तो संजोगनी रचना मांकी होय ते आश्री मने करी न वांढवी कही, पण कमारु वासवा उधारवानुं तो नाम नथी. वली आ पाठ लारे (वांसे) जे कमारु उत्थापे ठे तेने कहीये के, त्यां तो एटला बोल सहित जग्या न वांढवी कही ठे; पण कमारु वासवा उधारवानुं तो नाम नथी. तमारी केहेणीने लेखे तो कमारु होय ते जग्यामां उतरवुंज न जोइए. हवे तेरापंथी कमारुने उत्थापे ठे, पण पोताने तो अंधारुं ठे; केम के कोठानां अने आखीयांनां कमारु उधारवीने आहार ले ठे.

हवे जुज ! कमारु उधारवुं नही, त्यारे ए कमामीयां उधारवीने आहार लेवो क्यां कहो ठे ? जो चुलीयार्थी जीवनी हींसा मानो तो (कमारुथी मोटा जीव उंदरादिक मरता हशे, तो) कमामीयांथी नाना जीव कंथवादिक मरताज हशे. हवे प्रजुनो एवो तो मार्ग नथी के, मोटा जीवने न मारवो अने नाना जीवने मारवो. ए रीतो तो तमारीज देखीए ठीए के, नाना बारणानो आगार. ए लेखे तो कमारु पण उत्थापाय नही. हवे जो कमारुमां पाप अने कमामीयां निर्दोष होय तो श्री ऋषजदेव जगवानना साधु तथा महाविदेह क्षेत्रना साधु, जेमनी पांचसो धनुष्यनी अवगाहना हती, तेमनी कायाना प्रमाणमां दरवाजा सरीखां कमामीयां हशे. एवां मोटां कमामीयां खोलावीने आहार लेता, तेमनां तो महाव्रत जाग्यां नही अने मोह ग्या. वली पण एवो रीत अनंता मोह जाशे. त्यारे हवे तेमनां कमामीयांथी तो हमणांनां कमारु पण

નાહાનાં હે. તેથી માહાવૃત કેમ જાગે? એ ન્યાયે પ્રજુએ તો કમારુ વજ્યું નથી. તમેજ ત્રમબુદ્ધિથી આલ થો હો.

વલી તમે કમારુ તો ઉત્થાપો હો, પણ એમ નથી વીચારતા કે, કમારુથી હિંસા થશે તો કમારુનીયાંથી પણ થશેજ. વલી સૂત્રમાં તો કમારુ અને કમારુનીયાં જુદાં નથી કહ્યાં. જો કમારુ વજ્યું હશે તો કમારુનીયાં પણ વજ્યાં હશે. જેમ “સંજોએસ મણુસાણું જાવ લોગંમિ ઇહીઉ” इत्यादिक. જેમ સૂત્ર દસવૈકાલીક તથા ઉત્તરાધ્યયનના બીજા અધ્યયને આઠમા પરિસામાં તથા બીજા સૂત્ર-પાઠમાં, સાધુને સ્ત્રીનો સંઘટો વજ્યો તેમાં નાની મોટી સર્વ સ્ત્રી આવી ગઈ, તેમ કમારુમાં નાનાં કમારુનીયાં અને મોટાં કમારુ બન્નેના દોષ સરખા હે. જો મોટાથી વ્રત જંગ થાય તો નાનાથી કેમ ન થાય? પણ તમોને વર્તમાન કાલે જલા આહારની અંતરાય પમે અને સારી વસ્તુ ડુધ, દહી, ઘૃતાદિક કમારુનીયાં છોલાઠ્યા વિના મલે નહી તેથી તમે કમારુનીયાંની સ્થાપના કરી દેખાય હે; કેમકે શ્રી વીતરાગદેવ, સાધપણું અને જીવદયા ક્યારે આમાં આવે? તેથી જીજ્ઞના સ્વાદને અર્થે કમારુનીયાંની સ્થાપના કરીને કમારુને ઉત્થાપો હો. તેથી તમારી કેહેણી અને રહેણી જુદી જુદી દીસે હે. પ્રજુએ તો સાધુને કે આરજાને એકેને કમારુ વજ્યાં નથી. વલી સ્થિવર કઢપી સાધુને કમારુ ઝઘારુવા વાસવાની સ્થાપના નથી. તેની શાખ સૂત્ર સુયગમાં પ્રથમ શ્રુતસ્કંધના બીજા અધ્યયને, જીનકઢપી સાધુને ચાર બોલ વજ્યાં હે. તે પાઠ:—

એગે ચરે ઠાણ માસણે, સયણે એગે સમાહિએસિયા;

જિરુવુ ઝવધાણ વિરિએ, વઙ્ગુત્તે અઘ્ઘ સંવુમે ॥ ૧૨ ॥

ણોપીદે ણાવ પગુણે-દારં, સુન્નઘરસ્સ સંજએ:

પુઠેણ ઝદાહરેવયં, ણસમુઢે ણોસંચરેત્તણં ॥ ૧૩ ॥

જઠ્ઠંમિએ અણાઝલે, સમવિસમાઙ મુણી-હિયાસએ;

ચરણ અદુવાવિ જેરવા, અદુવા તઢ સરિસિ વાસિયા ॥ ૧૪ ॥

तिरिया मणुयाय दिवग्गा, उवसग्गा तिविहादियासिया;
लोमादीयं-नहरिसं, सुन्नागारगते महामुणी ॥ १५ ॥
नोअज्जिकंषेच्च जीवियं, नाविय पूयणं पन्नएसिया;
अच्चत्त मुविंति जेरवा, सुन्नागार वस्स जिक्खूणो ॥ १६ ॥

अर्थः—ए० एकाकी (द्रव्यथी एकल विहारी, ज्ञावथी राग द्वेष रहित थका) च० विचरे, ठा० स्थानके काउसग्ग एकलो करे, मा० आसने पण राग द्वेष रहित थका बेशे, स० सुवे तोपण एकाकीपणे रहे एटले ते क्रिया समाधि करे ते एकलोथको होय, जि० साधु शुरू आहारनो लेणहार उ० उपध्यान तपने विषे वि० बल वीर्यनो फोरवणहार व० विमासीने बोलणहार अ० मन संजम स्थीर करतो होय सं० संवर सहित साधु. ए० कोइ सयणादिक कारणे सुंना घरमां रह्यो साधु घर द्वार ढांके नही, पं० तेम द्वार उघामे पण नही स० जिनकटपी साधु. पु० कोइए धर्म पुढ्यां थकां उ० सावद्य वचन न बोले, जिनकटपी निर्वद्य पण न बोले, ए० ज्यां रहे त्यां कचरादिक प्रमार्जे नही, ए० तृणादिक पाथरे पण नही. ए आचार जिन-कटपीनो ठे. ज० चारित्रीयो ज्यां सूर्य आथमे त्यांज रहे. अ० परिसह उपन्ये आकुल चित्र रहित स० सज्यादिक अनुकुल प्रतिकुलादिक मु० मुनीश्वर संसार स्वरूपना जाण समताए खमे च० पंखी आदिना दंस मसादिक. अ० वली जे० सिंहादिक बोहामणा जीवना कीधा अ० अथवा त० (त्यां) सुने घेरे स० सर्प विंढीना दीधा उपसर्ग सहे. ति० तिर्यचना म० मनुष्य संबंधीना अने दि० देवतादिकना उ० उपसर्ग (परिसह) सहे. ति० ए त्रण प्रकारे क्रोधना अज्ञावे कमाए करी अहियाशे. लो० परिसह देखीने उकांटो न चमे, जयकारी पण न थाय. सु० साधु सुना घरने विषे रहेतो उपलक्षणथी पर्वतादिकने विषे स्थित थको म० जे एम न करे ते जिन-कटपादिक महामुनी. नो० नही ते चारीत्रीयो जे उपसर्गे पीरुयो थको अ० बंढे जिवोत्व अने मर्ण. परिसह सहे, ना० न थाय पू०

परिसहने सही पुजानो प० अजिलाषी. अ० आत्माने विषे मु० परिसह उपजे ते केवा जे० नयकारी पिशाचादिकना सु० सुना घरने विषे रक्षाने जि० चारित्र्याने जीवीत मर्णनी बान्ठा रहित, एवा साधुने उपसर्ग सेहेतां सोहेला थाय.

जावार्थः—इहां एम कह्युं के, स्थिवरकटपीपणुं ठोकीने जिनक-
टपीपणुं आदरे तेवारे ए चार बोल ठोके. प्रथम तो कमाम वासे नही,
बीजे बोले पुठ्या ठतां प्रश्नो उदाहरण करे नही, त्रीजे बोले जग्या-
मां (पुस) कचरो काढे नही, अने चौथे बोले त्रणादिक पाथरे नही; ए
चार बोल जिनकटपीपणुं आदरे तेवारे ठोके. हवे जुठ ! स्थिवरकटपी-
पणुं पूर्वोक्त चार बोल करता हुता त्यारे ठोक्या कहा. जो न करता
होत तो ठोकेज शुं ? काह्या हो ते विचारी जो जो. प्रजुए तो कमाम
वासवा उघामवानी ठाम ठाम विधि कही ठे. ठतां तेमनां वचन उथा-
पीने कमाम वासवुं उघामवुं निषेधे ठे तेमने असत्य-ज्ञापी जाणवा.

वली तेरापंथी कहे ठे के, साधुने चसमा राखवा वज्या ठे. ते बावत
प्रश्न व्याकरण सूत्रनुं जुठुं नाम ले ठे. ते पांचमा संवर द्वारनो पाठः—

एयावि अय तजय तंव सीस कंस रयय जाव रुव मणि
मोत्ताधार पुडक संष दंत मणि सिंगे सेलं काय वरं चेद
चमपत्ताई महारिहाई परस्स अछोववाय लोचजणणाई
परियट्टुं गुणवयो ॥

अर्थः—ए० वली न लेवुं ते शुं-अ० लोह त० तरवु तं०त्रां० सो०
सीसुं कं०कांसुं र० रुपुं जा०यावत् रु० रुपुं, सोनुं म० चंद्रकान्तादि मणी
मो० मोतीद्वार पु० डोप, संपुट, सं० शंख प्रसिद्ध दं० हाथीनो प्रधान
दांत अथवा दांतनी निपनी म० मणी सं० सिंग से० पाषाण क० काच
व० प्रधान चे० वस्त्र प्रधान च० चामकुं, एटला संबंधिया जे पात्र म०
(महरय) बहु मुख प० अनेराने लेवा जणी अ० एकाग्र चित्तना करः

ણહાર સોઠ લોઝના ઝપજાવણહાર પઠ પરાવર્તિવા અથવા પરિગ્રહવા. ન કહ્યે ગુઠ તે ગુણવંતને.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઝ ! આ પાઠમાં તો સાધુને કાચનાં, પાષાણનાં અને ચામડાનાં વસ્ત્ર પાત્ર વર્જ્યાં છે; પણ ચરમાનું તો નામે નથી. તમે સૂત્રનું જુઝું નામ કેમ લ્યો છો? લોહ, કથીર, તાંબુ, સીસું, કાંસું, સોનું રુપું, પ્રમુખ ધાતુ તો કોઈ પણ સાધુએ રાખવી નહીં, સૂત્રમાં ઠામ ઠામ વર્જી છે; અને અહીંયાં તો એટલી જાતનાં પાત્રાંજ વર્જ્યાં છે. ચરમા કયા સૂત્રમાં વર્જ્યાં છે તે પાઠ બતાવો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “ કાચ પાષાણનાં પાત્રાં વર્જ્યાં તેમ કોઈ પણ ઝપગર્ણ ન રાખવાં. જેમ સોનાની વીંટી ન રાખવી, તેમ સોનાની મરકી, કંઠી પણ ન રાખવી.” એવા અઢતા દ્રષ્ટાન્ત આપે છે. તેનો ઝત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સોનું પ્રમુખ સાત ધાતુ તો સૂત્રમાં ઠામ ઠામ વર્જીજ છે, પણ અહીંયાં તો એટલી જાતનાં પાત્રાં વર્જ્યાં છે; અને તમે તો કહો છો કે, કાચ પાષાણનાં પાત્રાં વર્જ્યાં તેમ કોઈ પણ ઝપગર્ણ ન રાખવાં; તેમ ચરમા પણ કાચ પાષાણના છે. ત્યારે જુઝ ! હે દેવાનુપ્રીય ! હહાં તો કપડાનાં અને ચામડાનાં પાત્રાં પણ વર્જ્યાં છે. તમે કપડાનાં બીજાં ઝપગર્ણ કેમ રાખો છો ? વસ્ત્રી કપડાની અંગરણી, પાઘડો, દોવડ, સુચણ પ્રમુખ સાધુને વર્જ્યાં છે. હવે તમારી કેહેણોને લેલે કપડાના ચોલપટા મુહપત્તી આદિ બીજાં પણ ઝપગર્ણ ન રાખવાં જોઈએ. હે દેવાનુપ્રીય ! જે રીતે સૂત્ર-પાઠમાં કહ્યું હોય તે રીતે અર્થ કેહેવો જોઈએ. તમે મતના લીધે, હરેક જગ્યાએ, આવી આવી કુચુક્તિ કેમ લગામો છો ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ કપડાનાં તથા ચામડાનાં તો પાત્રાંજ વર્જ્યાં છે, અને કાચ, પાષાણ તો સર્વથા વર્જ્યો છે. માટે કાચ પાષાણનાં કાંઈ પણ ઝપગર્ણ ન રાખવાં. ” તેનો ઝત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! અહીંયાં તો સર્વ સોલ તથા સત્તર જાતનાં પાત્રાં વર્જ્યાં છે. તમે ચરમો નિબેધવાને વાસ્તે કહો છો કે, કાચ, પાષાણ સર્વથા વર્જ્યાં છે. ત્યારે તમે હિંગલો, હરતાલ કેમ રાખો છો ? એ પણ પૃથ્વીકાયની જાત છે, પાષાણ છે. તમારે

લેખે તો એ પણ ન રાખવાં જોઈએ. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, અમે તો હિંગલો, હરતાલ અચિત (વાટેલાં) રાખીએ બીએ. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! ચશ્મો પણ ક્યાં સચિત છે ? જેમ હિંગલો, હરતાલ રાખે છે તેમજ ચશ્મા રાખે છે. વલી કાચમાં, પાષાણમાં, પાણીમાં અને તેલમાં મોંઢું લેખે તો અતિચાર કહ્યો છે. તે મોંઢું લેખવાને કાચ તો ઠામઠામ વર્જ્યા છે, પણ પાનાં વાંચવાને ચશ્મો તો રાખવો ક્યાંય વર્જ્યો નથી.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ ચશ્મા વિના અક્ષર ન સુજે તેને સામા ત્રણ હાથ ઢેટે ઝનાને કીમી, કંથવાદિક જીવ શી રીતે સુજે ? તેવાને તો આહાર, પાણી લેવા જવું તથા વિહાર કરવો કલ્પે નહી. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જો ચશ્માથી સુજે તો આંધલાને પણ સુજવું જોઈએ. ચશ્માથી તો નાના અક્ષરનો મોટોં લેખાય, અને તેથી કરી ઘણી વાર વાંચતાં નજર ન તાણવી પડે તેથી ચમ્કાવે છે. તેવારે તેરાપંથી વલી કહે છે કે “ નાના અક્ષર ચશ્મા વિના ન લેખાય તો નાના જીવ માર્ગમાં શી રીતે સૂજે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! સૂત્રના અર્થનું નાના અક્ષરનું પાનું સામાત્રણ હાથ આધું રાખે તો તમારાથી પણ વંચાય નહી; અને અક્ષર ન વંચાય ત્યારે કીમી, કંથવાદિક જીવ તો ઘણા નાના છે, તે સામા ત્રણ હાથ ઢેટે ઝના થકા શી રીતે સુજે ? તમારી કેહેણીને લેખે તો તમને પણ આહાર, પાણી લેવા જવું તથા વિહાર કરવો કલ્પે નહિ; કારણકે તમને સામાત્રણ હાથથી અક્ષર તો સુજે નહી. હવે તમે વિહાર કરોઠો તથા આહાર પાણીને વાસ્તે જાહ ઠો, તે તમારી કેહેણીને લેખે તો તમે પણ શ્રી વીતરાગદેવની આજ્ઞા બાહાર ઠો.

હે દેવાનુપ્રીય ! એવા ઓટા ચોજ લગાવીને અણસમજુ જીવોના ઘટમાં ઘોચા કેમ ઘાલો ઠો ? જીવ તો ચેતનપણાથી હાલે ચાલે છે, તેથી સામા ત્રણ હાથ ઢેટેથી લેખાય છે; પણ અક્ષર તો (જન) સ્થિર છે, તેથી સામા ત્રણ હાથ ઢેટેથી સુજે નહી. વલી તમે કહો ઠો કે “ જીવાદિક ન સુજે તેથી હાલવુંજ નહી. ” ત્યારે ચાર સ્થાવરની અવગાહના જઘન્ય નુત્કુષ્ટી આંગુલના અસંખ્યાતમા જાગે છે, ત્રણ વિઘ્નેંદ્રિની અ-

वगाहना जघन्य तो आंगुलना असंख्यातमा जागे ठे अने पंचेडिनी पण अवगाहना जघन्य तो आंगुलना असंख्यातमा जागे ठे. तेना जीव, वरुनां बीज तथा सरसवना दाणा प्रमुख, मार्गमां धुलमां पड्या देखाय नही, तेथी तमारी केहेणीने लेखे तो चालवुं न जोइए; पण जगवंते तो कहुं ठे के, जयणाथी चालतां पाप कर्म बंधाय नही. तमे मतना सोधे, चश्मा निषेधवाने वास्ते एवी कुयुक्ति लगावो ठो.

तेवारे वली तेरापंथी कहे ठे के, “ सूत्रमां जगवंते चश्मो राखवो क्यांथ कह्यो नथी, माटे राखवो नही. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! सूत्रमां तो साही, हींगलो, हरताल, सफेतो, लेखण, पीठी, पाटीयां, सूत्रनी लखेली प्रतो अने पोथीने बांधवानी दोरीउ इत्यादिक क्यां राखवां कह्यां ठे ते बतावो. सूत्रमां कह्या विना राखो ठो ते तमारी केहेणीना लेखे तो तमे जगवंतनी आज्ञा बाहार ठो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, ए तो तमे पण राखो ठो. एम कहे ठे तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! अमे तो चश्मो पण राखीए ठीए, तेमज पोथी प्रमुख सर्व ज्ञाननां उपगर्ण साही, लेखण अने हींगलो प्रमुख पण राखीए ठीए, ते यथायोग्य समजीने राखीए ठीए; कारण के सूत्रमां पांच व्यवहार मानवा कह्या ठे. शाख सूत्र व्यवहार उद्देशे दसमे. तथा जगवती सूत्र शतक आठमे उद्देशे आठमे. ते पाठः—

कइ विहेणं जंते ! वव्हारे पं० ? गो० ! पंचविहे वव्हारे पं० तं० :—आगमे १ सूए २ आणा ३ धारणा ४ जीए ५. जहासेतह आगमेसिया आगमेणं वव्हारं पठवेच्चा. णोयसेतह आगमेसिया जहासेतह सुएसिया सुएणं वव्हारं पठवेच्चा. णोयसेतह सुएसिया जहासेतह आणासिया आणाएवव्हारं पठवेच्चा. णोयसेतह आणासिया जहासेतह धारणासिया धारणाएवव्हारं पठवेच्चा. णोयसेतह धा-

રણાસિયા જહાસેતઢ જીએસિયા જીએણંવવહારંપઠવેઘા.
 ઇચ્છેદિયં પંચદિંવવહારંપઠવેઘા. તં ૦ આગમેણં ૧ સૂ-
 ણં ૨ આણાણ ૩ ધારણાણ ૪ જીએણં ૫ જહાજહાસે આ-
 ગમે ૧ સૂણ ૨ આણાણ ૩ ધારણા ૪ જીએ ૫ તહાતહા
 પઠવેઘા. સેકિમાહૂ ઞંતે ! આગમવલિયા સમણાનિગ્ગંથા
 ઇચ્છેદિયં પંચવિહંવવહારં જયાજયા જદિંજદિં તયાતયા ત-
 દિંતદિં અણિસ્સિ ડવસિયં સમ્મંવવહારમાણે સમણે નિગ્ગં-
 થે આણાણ આરાદણ ઞવઙ્ ॥

અર્થ:—પૂર્વવત્. જુઠ પ્રશ્ન બીજે પાંને ૧૭૨ મેં.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે આ પાઠમાં, તો આગમવ્યવહાર માનવો કહ્યો.
 તીર્થંકર, ગણધર, કેવલી, મનપર્યવ જ્ઞાની, અવધજ્ઞાની, ચૌદ પૂર્વધારી
 અને દસ પૂર્વધારી, ઇટલાને આગમવ્યવહારી કહીયે. તેમની આજ્ઞા
 પ્રમાણે વર્તવું; હવે તે આગમવ્યવહારો ન હોય તો તેમનાં પરુપ્યાં સૂત્ર
 (તે સૂત્રવ્યવહાર) પ્રમાણે વર્તવું. ૧ હવે સૂત્રમાં બોલનો જે નિર્ણય ન
 હોય તે આજ્ઞાવ્યવહાર પ્રમાણે કરવો. ૨ આજ્ઞા દેવાવાણો ન હોય તો
 ધારણાવ્યવહાર માનવો. (જેમ ધારણા હોય તેમ કરવું); ૪ અને
 ધારણા ન હોય તો પાંચમો જિતવ્યવહાર માનવો (જેમ વઠા વઠેરા કરતા
 હોય તેમ કરવું). ૫ એ પાંચ વ્યવહાર માનતો થકો આજ્ઞાનો આરા-
 ધક થાય કહ્યું.

હવે જુઠ ! સૂત્રમાં જે બોલનો નિર્ણય ન કર્યો હોય તે પાંચમા
 જિત-વ્યવહારે માનવો. જેમ વઠેરા કરતા આઠ્યા તેમ કરતો થકો
 આજ્ઞાનો આરાધક થાય, કહ્યું. ત્યારે જુઠ ! હે દેવાનુપ્રીય ! સૂત્ર, પોથી,
 સાહી, હીંગલો, હરતાલ અને લેખણ પ્રમુખ સર્વે બોલનો “ સાધુએ રા-
 યવું કે ન રાચવું, ” એવો સૂત્રમાં નિર્ણય કર્યો નથી; અને દેવદિગણિ
 ક્રમાશ્રમણ, ઞગવંતને સત્તાવીસમે પાંટે થયા તેમણે સૂત્ર લેખ્યાં ત્યાર
 પછી સાહી, હીંગલો અને ચંદમા પ્રમુખ જ્ઞાનનાં ઉપગર્થ સાધુ રાચવા

સાગ્યા. વાસ્તે સર્વ જ્ઞાનનાં ઉપગર્ણ રાખવાં તે જિતવ્યવહારમાં છે; અને જ્યારે સૂત્રવ્યવહાર ન હોય ત્યારે જિતવ્યવહાર માનવાની જગવંતની આજ્ઞા છે. એ ન્યાયે ચશ્મા, હિંગલો, સાહી, હરતાલ, લેખણ, પોથી અને પાના પ્રમુખ સર્વ જ્ઞાનનાં ઉપગર્ણ સૂત્રમાં નથી કહ્યાં, હતાં અમે રાખીએ ઢીણ; પણ તમે ચશ્મા તો ઝથાપો હો અને સાહી, હિંગલો, લેખણ, પોથી, પાનાં પ્રમુખ ઘણી વસ્તુ સૂત્રમાં કહ્યા વિના રાખોહો. એ ચશ્મા જિતવ્યવહારમાં છે તેને મતના લીધે ઝથાપોને તમે સાધુ માથે જુઠાં ગ્રાહ્ય થોહો.

વલી તેરાપંથી, કમારુ વાસવા ઝધારુવાની તથા ચશ્મો રાખવાની જગવંતની આજ્ઞા છે તે તો; જગવંતનાં વચન ઝથાપોને નિષેધે છે, અને ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું સ્થાપે છે; પણ જગવંતે, ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસે તેને સાધપણાથી જ્રષ્ટ કહ્યો છે. શાખ સૂત્ર દસવૈકાલીક અધ્યયન હઈ. તે ગાથા:-

દસ અઠય ઠાણાઈ, જાઈં બાલો વિરચઈ;

તઠઃ અન્નયરે ઠાણે નિગંથા તાઠ જસસઈ ॥ ૭ ॥

વયઠકં કાયઠકં, અકપ્પો ગિહિજાયણં;

પલ્લિયંક નિસિધાય; સિણાણં સોજ વચ્ચણં ॥ ૮ ॥

અર્થ:-દ૦ દસ અને અ૦ આઠ એમ અઠાર ઠાળ સ્થાનક જાળ જેં બાળ અજાણ વિળ વિરાધે તળ તે અઠાર સ્થાનક માંદીલું અ૦ અનેહં કોંઈએક ઠાળ સ્થાનક વિરાધતે થકે નિળ નિગંથપણાથી તાળ તે જળ જ્રષ્ટ થાય. હવે તે અઠાર સ્થાનક કહે છે:-વળ વ્રત ઠઃ કાળ કાય ઠ અળ અ-કલ્પનિક વસ્તુ ગિળ ગ્રહસ્થીનાં જાજન થાલી પ્રમુખ પળ પલંક (હો-લીઝ) નિળ કારણ વિના ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું તે સિળ સ્નાન અને સોળ વિંજુષા (શરીરની શોજા) વળ વર્જવાં. એ ૧૭ સ્થાનક.

જાવાર્થ:-હવે જુઠ ! આ પાઠમાં કહ્યું કે, અઠાર માંદેલો એકે બોલ સેવે તેને સાધપણાથી જ્રષ્ટ કહીયે. તેમાં સોલમો બોલ ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવાનો છે. તેનું વર્ણન ૫૭ મી ગાથાથી ૬૦ મી ગાથા સુધી છે. ત્યાં ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવાથી સાધુને જે દોષ ઝપજે તે કહ્યા છે. તે ગાથા:-

ગોચરગ્ગા પવિઠસ્સ, નિસિઘા જસ્સ કપ્પહ્,
 ઇમેરીસ મણાથારં, આવચ્છહ અબોહિયં ॥ ૫૭ ॥
 વિવત્તી બંજચેરસ્સ, પાણાણંચ વંહે વહો;
 વણિમગ્ગ પમ્મિઘાજે, પમ્મિકોહો અગારિણં ॥ ૫૮ ॥
 અગુત્તી બંજચેરસ્સ, ઇઠ્ઠિજવાવિ સંકમં;
 કુસીલ વહ્ધણં ઠાણં, દુરજ પરિવચ્છણ ॥ ૫૯ ॥
 તિન્હ મન્નય રાગસ્સ, નિસિઘા જસ્સ કપ્પહ્;
 જરાણ અન્નિજ્ઞૂયસ્સ, વાહિયસ્સ તવસ્સિણો ॥ ૬૦ ॥

અર્થ:—હવે સોલમું સ્થાનક કહે છે. ગોઠ ગોચરી પઠ ગયાં
 થકાં નિઠ ગ્રહસ્થના ઘરને વિષે બેસવું જઠ જે યતિને કઠ કહ્યે તેતો
 બેસે, પણ જે યતિને બેસવું ન કહ્યે તે બેસે તો તેને ઇઠ એવો મઠ અના-
 ચાર લાગે અને આઠ પામે આઠ મિથ્યાત્વનું ફલ ॥ ૫૭ ॥ વિઠ વિનાશ
 થાય બંઠ બ્રહ્મચર્યનો. અને પાઠ પ્રાણીનો વઠ વધ પણ થાય. (ત્યાં
 યતિને ગ્રહસ્થના ઘરને વિષે બેસતાં આધાકરમી પ્રમુલ આહાર નીપ-
 જવાનો સંજવ છે તેથી). વઠ સંયમનો પણ વધ થાય. વઠ ત્યાં જિહ્વાચરને
 પઠ અંતરાય પમે. પઠ ત્યાં યતિ ઉપર ક્રોધ ઉપજે આઠ ગ્રહસ્થને (ઘરના
 ધણીને) ॥ ૫૮ ॥ આઠ નવ વામ જાગે બંઠ બ્રહ્મચર્યની. ઇઠ સ્ત્રીને પણ
 સંઠ શંકા ઉપજે. કુઠ કુશીલ વઠ વધવાનું ઠાઠ સ્થાનક (ગ્રહસ્થને
 ઘેરે બેસવું તે) ડુઠ દુરથી પઠ વર્જે ॥ ૫૯ ॥ હવે ગ્રહસ્થોને ઘેરે બેસવું
 જે યતિને કહ્યે છે તે અધિકાર કહે છે:—તિઠ એ ત્રણમાં કોઈ એક
 યતિને નિઠ ગ્રહસ્થના ઘરે બેસવું જઠ જેને કઠ કહ્યે તે કહે છે. જઠ
 ગઢપણે પરાજીવ્યો હોય તે યતિને વાઠ રોગી યતિને અને તઠ તપશ્વીને,
 એ ત્રણ પ્રકારના યતિને ગ્રહસ્થના ઘેરે બેસવું કહ્યે ॥ ૬૦ ॥

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઠ ! આ પાઠમાં જગવંતે, ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસે
 તે સાધુને આઠ અવગુણ મોટકા કહ્યા. તેમાં મિથ્યાત્વનું ફલ પામે.

બ્રહ્મચર્યનો વિનાશ થાય ૧, પ્રાણીનો વધ થાય ૨, ગ્રહસ્થી ધન કણ્ઠકા, લીલોત્રી, પાણી વીગેરે આધું પાતું કરી આધાકર્મી આહાર નિપજાવે તો પ્રાણીનો વધ થાય, તેવારે સંજમનો પણ વધ થાય ૩, ત્રિક્ષાચરને અંતરાય પમે ૪, ઘરનો ધણી ક્રોધ કરે ૫, બ્રહ્મચર્યની વામ જાગે ૬, સ્ત્રીને શંકા ઝપજે ૭, અને કુશીલ વધવાનું ઠામ છે ૮. એ આઠ દોષ જાણીને સાધુ ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું દુરથી વર્જે, અને અપવાદમાર્ગમાં ત્રણ જણાને ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું કલ્પે કહ્યું. તેમાં એક તો જરાએ કરી પરાજ્ઞવ્યો (બુઢો સ્થિવર) તેને, એક વ્યાધિગ્રાને (રોગીને) અને એક તપશ્વીને. એ ત્રણ વીના બીજો ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસે તો તેને સાધપણાથી ત્રષ્ટ કહ્યો છે. તમે પોતાના સ્વાર્થને વાસ્તે ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું કેમ સ્થાપોઢો ? તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “એતો ગોચરીએ ગયાંથકાં ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું નહીં તે આશ્રી કહ્યું છે; અને અમે તો ધર્મ-ઝપેદશ દેવાને વાસ્તે મોટા ઘરોમાં પરુદાવાલી બાઈઝને તથા રજપુતોના રાવલામાં વચ્ચાણ સંજ્ઞલાવવાને જણે ઢીએ તથા હાટોમાં ઝતરીએ ત્યારે બાઈઝને વચ્ચાણ સંજ્ઞલાવવા માટે ગ્રહસ્થીના ઘેરે જણે બેસીએ ઢીએ. એ તો ધર્મ વધારવાનું કારણ છે.” તેનો ઝત્તર. હે દેવાઝુપ્રીય ! સ્હેજે ગોચરીએ ગયાંથકા ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસે તોય સાધપણાથી ત્રષ્ટ કહ્યો છે, ત્યારે (ઝદીરોને) જાણી જોણે તો જણે બેસવું કલ્પેજ કેમ ? જેમ ગોચરીએ ગયાં ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું વર્જ્યું છે તેમ ઝપેદશ દેવો પણ વર્જ્યો છે. શાલ સૂત્ર ગ્રહત્કલ્પ ઝદેશે ત્રોજે. તે પાઠઃ—

નોકપ્પણ નિગ્ગંથાણંવા ૧ અંતરાગિહંસિવા ચિઠ્ઠિત્તેવા નિસિઠ્ઠિત્તેવા તુયટ્ઠિત્તેવા નિદાઠ્ઠિત્તેવા પયલાઠ્ઠિત્તેવા અસણંવા ૪ આહારમાહરિત્તેવા ઝચ્ચારંવા ૪ પરિઠ્ઠિવિત્તેવા સચાયંવા કરિત્તેવા જ્ઞાણંવાજ્ઞાઠ્ઠિત્તેવા કાઝસગ્ગંવા ઠાણંવાઠાઠ્ઠિત્તેવા ॥ અહપુણ એવં જાણેજ્ઞા વાહિએ ઘેરે તપસો ઝવલ્લે કિલંત્તે જરાઝુલ્લે જજરિએ મુલ્લેજ્ઞાવા પવમેજ્ઞાવા એવંસે કપ્પણ

अंतरागिहंसि चिद्धित्तएवा जाव छाणंवा छाइत्तए ॥ नोक-
प्पइ निग्गंथाणंवा २ अंतरागिहंसिवा जाव चउग्गाहंवा
पंचगाहंवा आइखित्तएवा विजावित्तएवा कीट्ठीत्तएवा पवे-
इत्तएवा ननह एगनाएएवा एगवागरेणवा एगगाहाएवा
एग सिलोएणवा सेविए ठिच्चा नोचेवणं अठिच्चा ॥ नो
कप्पइ निग्गंथाणवा २ अंतरागिहंसि इमाइं पंचमह्व-
याइं सब्जावणाइं आइखित्तएवा विजावित्तएवा किद्धित्त-
एवा पवेइत्तएवा ननह एग नाएणवा एगवागरेणवा
एगगाहाएवा एगसिलोएणवा सवियठिच्चा नोचेवणं
आठिच्चा ॥ २३ ॥

अर्थः—नोण न कट्ठे निण साध साधवीने अण ग्रहस्थना घरने
विषे चिण उज्जुं रहेवुं निण बेसवुं तुण सुवुं निण निंझा लेवी पण विशेष
निंझा लेवी अण असन, पाणी, खादिम, स्वादिम, ए चार आण आहार
करवो उण वमीनीत १, लघुनीत २, बलखो ३, अने नाकनो मेल ४ पण
परठववो सण सजाय करवी छाण ध्यान ध्याववुं काण काउसग्ग ठाण
ठाववो. अण हवे वली एण जो एम जाण जाणे वाण रोगी थेण स्थिर
तण तपस्वी दुण दुर्बल किण किलामना पामी जण जराए जुनो जण ज-
र्जरी देहे मुण मुर्छा पामी पण परुतो होय एण तेने कण कट्ठे अण ग्रह-
स्थीना घरने विषे चिण उज्जुं रहेवुं, बेसवुं, सुवुं जाण यावत् ठाण काउस-
ग्ग ठाण इरियावही पक्कमवी. नोण न कट्ठे निण साध साधवीने अण
ग्रहस्थीना घरने विषे बेसोने जाण यावत् चण चार गाथा पण पांच गाथा
आण कहेवी विण जुदी जुदी कथवी कीण विस्तारे केहेवुं (प्रश्नव्याक-
रणमां गुण कद्धा ते), पण विशेषे केहेवुं (माहाव्रतनां फल निर्जरानां
फल मुक्तिपद पामवा), नण पण एट्ठुं विशेष एण्णाण एकज न्याय
द्रष्टान्त कहे एण्णाण एकज प्रश्नोत्तर कहे एण्णाण एकज गाथा कहे

ए० सि० एकज श्लोक कहे; से० ते पण ठि० उज्जा रहीने, पण नो० नही अ० बेसीने कहे. नो० न कट्टे नि० साधसाधवीने अं० घर वचाले बेसीने इ० ए० पांच माहाव्रत स० पचीस जावना सहित आ० केहेवां, वि० अर्थ जुदा जुदा कथी प्राणातिपात वेरमणादिक कि० विस्तारी केहेवा (प्रश्नव्याकरणमां गुण कह्या ते), प० विशेष केहेवा (मुक्तिपद पामवा रूप माहाव्रत (निर्जरा)नां फल), न० पण एट्ठुं विशेष ए० ना० एकज न्याय द्रष्टान्त ए० वा० एकज प्रश्नोत्तर ए० गा० एकज गाथा ए० सि० एकज श्लोक केहेवो; से० तेपण ठि० उज्जा रहीने; नो० पण बेसीने न केहेवो.

ज्ञावार्थः—हवे जुळ ! आ पाठमां श्री वीतरागदेवे एम कहुं ठे के, साधसाधवीने ग्रहस्थीना घेरे उज्जुं रेहेवुं १, बेसवुं २, सुवुं ३, निद्रा लेवी ४, विशेष निद्रा लेवी ५, अस्नादिक चार आहार करवा ६, उच्चारपासवण खेळ ७, परठववां ८, सज्जाय करवी ९, ध्यान करवुं १०, अने काजसग करवो १०, ए दस काम ग्रहस्थीना घेरे जश्ने करवां नही; अने अपवाद मार्गमां बुढो (स्थिवर), रोगी तथा दुर्बल होय, मुर्छा आवती होय अने हेठो पमतो होय तेने ग्रहस्थीना घेरे बेसवुं कट्टे. वल्ली आगल आ पाठमांज एम कहुं ठे के, ग्रहस्थीना घेरे चार पांच गाथा केहेवी नही, पांच माहाव्रत पण केहेवां नही, तेम पांच माहाव्रतनी पचीस जावना पण केहेवी नही. कदाचित कोइ पुढे तो एक प्रश्नो उत्तर देवो तथा एक गाथा अथवा एक श्लोक केहेवो; ते पण उज्जा रहीने केहेवो, पण बेसीने केहेवो नही. ए जुळ ! जगवंतनी तो आझा एवी ठे के, ग्रहस्थीना घेरे काम पमयां केहेवुं पमे तो एक श्लोक के गाथा उज्जा रहीने केहेवी; पण बेसीने केहेवानी आझा नथी. त्यारे घणी वार ग्रहस्थीना घेरे बेसीने उपदेश देवो कयां थकी ? तमे प्रजुनां वचन उत्थापीने ग्रहस्थीना घेरे बेसीने वखाण वांचवुं तथा उपदेश देवो केम स्थापो ठो ?

तेवारे तेरापंथी, ग्रहस्थीना घेरे बेसवुं स्थापवाने, अर्थे एम कहे

હે કે “ સૂત્ર દસવૈકાલીકમાં ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસે તો સાધપણથી ત્રણ કહ્યો, અને આ વ્રહ્મતકલ્પના ત્રીજા ઉદ્દેશમાં ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું વર્જ્યુ તે અંતર ઘર કહ્યું છે. તે અંતર ઘર તો રસોડ કરે તેને, તથા ધણી ધણીયી સુવે તે મેહેલાત તથા ઝરમા પ્રમુખ જિંતર જગ્યાને કહીયે. તે અંતરઘરમાં તેર બોલ કરવા વર્જ્યા છે, પણ પરસાલ (વરસાલી) માં, ચોકમાં, કચેરીમાં અને અઘાયલી (એકાન્ત) જગ્યામાં બેસવું રહેવું, બેસવું તથા ઉપદેશ દેવો નથી વર્જ્યો. ” એમ પોતાના સ્વાર્થને અર્થે ઓટા અર્થ કરે છે તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જે જગ્યામાં સુખે સમાધે સાધુને બેસવું વર્જ્યુ, તેજ જગ્યામાં બુઢા સ્થિરરને, વ્યાધિરોગીને તથા તપસ્વીને બ્રહ્મા રહેવાનો, બેસવાની, સુવાની, ચાર આહાર કરવાની, વમ્બીનીત લઘુનીત પ્રમુખ પરઠવવાની જાવત્ તેર બોલ કરવાની ગ્રાહ્યા છે. હવે જુઠ સ્થિર, રોગી અને તપસ્વી, ગ્રહસ્થીના ઘેરે રસોડ કરવાની જગ્યામાં, સુવાના મેહેલમાં, સેજ્યામાં, તથા જિંતર-ઝરમા પ્રમુખમાં આહાર પાળી કરે તથા વમ્બીનીત લઘુનીત પરઠવે કે અઘાયલી જગ્યામાં પરઠવે તે કહ્યો.

તેવારે તેરાપંથી પણ કહે છે કે “ અઘાયલી જગ્યામાં, જિંતાદિકને બેઠે તથા નોહોરા પ્રમુખમાં આહારાદિક કરે તથા લઘુનીત, વમ્બીનીત પરઠવે; પણ રસોડ તથા સુવાની જગ્યામાં તો સ્થિર, રોગી અને તપસ્વી પણ આહાર પાળો કરે નહીં તથા દિસા માત્રે પણ જાય નહીં. ” હે દેવાનુપ્રીય ! તમે રસોડાનો તથા સુવાની જગ્યાને અંતર-ઘર કેમ કહોઠો ? એવા ઓટા અર્થ કેમ કરોઠો ? અહીંયાં તો ‘ગિહ્’ કેહેતાં ઘર અને ‘ અંતર ’ કેહેતાં માંહે સાધુને બેસવું નહીં તથા ઉપદેશ દેવો નહીં; ” પ્રજુણ તો એમ કહ્યું છે. તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયનના વારમા અધ્યયનમાં હરકેશી મુનોરાજે બ્રાહ્મણો ના પાઠમાં ઉપદેશ દીધો છે; તથા તેજ સૂત્રના પચીસમા અધ્યયનમાં જયઘોષ મુનીષ વિજયઘોષને બ્રાહ્મણના પાઠમાં ઉપદેશ દીધો છે; તથા સૂત્ર જ્ઞાતાજીમાં પોટી-ક્ષાને જ્ઞાનશાલામાં આરજ્યાએ મોટે મંદાણે ઉપદેશ દીધો છે; તથા વલી

તેજ જ્ઞાતાજીના સોલ્લમા અધ્યયનમાં ગોપાલકાજી આર્જાએ સુખમાલી-
કાને નપદેશ દીધો છે. તેથી અમે પણ ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસીને નપદેશ
દઈએ ઢીએ. ” તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! એવી જગ્યામાં તો કામ પડ્યાથી સાધુને રહેવું
પણ કઢપે છે, ત્યારે નપદેશની શી ચર્ચા છે ? અને ગ્રહસ્થીના ઘેરે સા-
ધુને બેસવું તથા નપદેશ દેવો વજ્યોં તે તો સ્ત્રીઆદિક રહેતી હોય,
પરિંકો પાણી હોય, રસોઈ થતી હોય અને ઢોકરા ઢોકરી બેચેરા સહિત
હોય તે આશ્રી વજ્યોં છે. હવે નતર્યા હોય તે જગ્યા ઢોટો હોય તથા
અબલાઈની હોય તેથી બીજી જગ્યા સાધુજીને રહેવા જોગ્ય હોય એવી
જગ્યામાં જઈને નપદેશ દે તો સાધુને હરકત (અટકાવ) નહીં. બલી
સાધુજી રહે તે ઘર સર્વ ગ્રહસ્થીનાંજ છે, પણ ગ્રહસ્થીને રહેવાસની
જગ્યામાં સાધુજીને નપદેશ દેવો તથા બેસવું વજ્યું છે. બલી હરકેશીજી
તથા ગોપાલકાજી પ્રમુખે તો પાઠામાં તથા દાન દેવાની જગ્યામાં ન-
પદેશ દીધો છે; પણ ગ્રહસ્થીની રહેવાસવાલી જગ્યામાં નથી દીધો.
એ હરકેશીજી મુનીરાજ અને આર્યાજી ગોપાલકાજી પ્રમુખે ગ્રહસ્થીના
પાઠામાં જઈને નપદેશ દીધો તે તો સર્વ અઠીય-કઢપી છે; પણ પેહેલા
અને છેલા તીર્થકરના સાધુને ગ્રહસ્થીના ઘેરે જઈને નપદેશ દેવો કયાંય
ચાલ્યો હોય તો તે સૂત્ર પાઠ બતાવો. તેવારે બલી તેરાપંથીન, ગ્રહસ્થી
ના ઘેરે બેસવું સ્થાપવાને કાજે કહે છે કે “ વચન-લઢિધનાં ધોણીને ગ્રહ-
સ્થીના ઘેરે બેસીને નપદેશ દેવો સૂત્ર સૂયગઠાંગના પ્રથમ શ્રુતકંધનાં ન-
વમા અધ્યયનની શ્રી મી ગાથાના અર્થમાં ક્યાંક કહ્યું છે. તે પાઠ:—

નનઢ અંતરાણાં, પરમેહેણ ણિસિયણ;

ગામ કુમારિય કિંમુ, નાતિવેલં હસેમુણી. ॥ ૨૧ ॥

અર્થ:—નન ઇટલું વિશેષ અંજરા, રોગાદિક કારણ ટાલીને
બેસે, તથા કોઈ વચન-લઢિધવંત ધર્મ નપદેશાદિ કારણે પણ બેસે. પળ
એ કારણ વિના ગ્રહસ્થીના ઘેરે ણિન બેસે. ગાળ ગ્રામને વિષે કુંળ કુ-

મારની પરે કિંઠ હાશ્યક્રિયા ન કરે, નાઠ મર્યાદા મુકીને ન હસે. મુઠ સાધુ. પઠિલેહણાદિક વેલા મર્યાદા ઊલંઘીને ન હસે. વીતરાગનો આજ્ઞા ઊલંઘીને હમ્મહમ સાધુ ન હસે.

જાવાર્થ:—હે દેવાનુપ્રીય ! અહીયાંતો એમ કહ્યું છે કે ‘ રોંગાદિકના કારણ વિના ગ્રહસ્થીને ઘેરે સાધુએ બેસવું નહી, અને વચન-લબ્ધો-વંત-હોય તો ઉપદેશાદિક કારણે બેસે’ એમ અર્થમાં કહ્યું છે. હવે વચન-લબ્ધીવંત કેને કહીયે તે કહો. જો વચન બોલે તેને વચન-લબ્ધોવંત કેહેતા હોતો ગુંગા સાધુ કયા છે કે, જેમને સૂત્રમાં ઠામ ઠામ ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું વર્જ્યુ. ? અહિયાં વચનલબ્ધી તો દસ પૂર્વથી લઈ ચૌદ પૂર્વ પર્યંત જ્ઞાનના ધણી હોય અને જેનાં વચન-લાલી નજ-જાય તેને કહીયે. તેને તથા આગમ-વ્યવહારી હોય તેને બેસવું અર્થમાં કહ્યું છે. હવે તમારામાં કઈ લબ્ધી છે તે કહો. એતો તમે બધાએ પેટ જરાફને વાસ્તે ગ્રહસ્થના ઘેર બેસતા દેખાઈ ઢો. વહી પ્રજુએ તો સૂયગમાં સૂ-ત્રના પ્રથમ શ્રુત્કંધના નવમા અધ્યયનનો એકવીસમી ગાયમાં ગ્રહસ્થીના ઘેરે સાધુને બેસવું વર્જ્યુ છે. તે પાઠ:—

આસંદી પલિયંકેય, ણિસિચં ચ ગિહંતરે,

સંપુઠણં સરણંવા તં વિચં પરિજાણિયા ॥ ૨૨ ॥

અર્થ:—આઠ માંચી પ્રમુખ આસને પઠ પલંકાદિકે ણિઠ બેસવું; ગિઠ ગ્રહસ્થીના ઘરમાં બેસવું, સુવું ન કલ્પે. (આત્મ-સંજમની વિરાધના-થાય તેથી.) સઠ ગ્રહસ્થીને કેમ કુશલનું, પુઠવું તથા સઠ પૂર્વ ક્રિયાનું સન્નારવું તં તે સર્વ સંસાર જમવાનો હેતુ જાણીને. વિઠ પંક્તિ પઠ પરિહરે. ૨૨

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! હહાં પણ ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું વર્જ્યુ છે. વહી દસવૈકાલીક સૂત્રના ત્રોજા અધ્યયનમાં ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસે તેને અણ-ચારી કહ્યો છે. इत्यादिक અનેક ઠેકાણે સૂત્રમાં ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું વર્જ્યુ છે. ઠતાં તમે ઇટલાં કેવલીનાં વચન ન્યાપીને, પેટ જરાફના વાસ્તે ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું કેમ સ્થાપો ઢો ?

વહી ટોટાવાલા સરાફની માફક લોકોમાં સફાઈ દર્શાવવાને વાસ્તે તેરાપંથી કહે છે કે “ સૂત્રમાં કહ્યા સિવાય કિંચીત માત્ર કામ કરીને પ્રાયશ્ચિત ન લે તેને સાધપણથી ઝ્રષ્ટ કહ્યો છે. ” એવી પરુપણા કરે છે; પણ પોતેતો સૂત્રમાં કહ્યા વીના ઘણાં કર્તવ્ય કરે છે. તે એ કે પ્રથમ તો ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું સ્થાપે છે, અને પાત્રાંને રોગાન તથા રંગ લગાવવા માટે રોગાન વાસી રાખવાની સ્થાપના કરે છે. માટે તેરાપંથીને પુઠવું કે, તમે પાત્રાંને રોગાંન લગાવો ઠો તથા સાથે લઈને ગામોગામ ફર્યા કરો ઠો તથા વાસી રાખો ઠો, અને વહી તોટો હુપાવવાને અર્થે તથા અણસમજુ લોકોને ઠગવાને વાસ્તે કહો ઠો કે, સૂત્રમાં કહ્યા વિના કિંચીત માત્ર કામ કરે તેનામાં સાધપણું નથી. ત્યારે પાત્રાંને લગાવવા સારુ રોગાન વાસી રાખવો કયા સૂત્રમાં કહ્યું છે તે બતાવો. તમે તો એ કામ સૂત્રમાં કહ્યાવિના કરો ઠો. હવે તમારી કેહેણીને લેખે તમારામાં સાધપણું છે કે નહીં તે કહો.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ જેમ તમારા બાવીસ સંઘાનના સાધુ પાત્રાંને રંગ રોગાન લગાવે છે તેમ અમે પણ લગાવીએ ઢીએ. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! બાવીસ સિંઘાનના સાધુતો ચરમા પણ રાખે છે, રોગાન પણ પાત્રાંને લગાવે છે, અને સોય જાગ્યાના પ્રાયશ્ચિતનું બેહું તથા સોય ગુનાવ્યાનું તેહું કરે છે, અને કાચા પાણીનો ઢાંટો છાગે તો અપવાસનું પ્રાયશ્ચિત લે છે; इत्यादિક ઘણાં કામનો સૂત્રમાં નિર્ણય નથી તે જેમ જિતવ્યવહારમાં કહ્યું અને જેમ વળા વઢેરા કરતા આવ્યા તેમ કરે છે. તે જિતવ્યવહાર માનવો કહ્યો છે. તેની શાખ સૂત્ર જગવતી જાતક આઠમે ઉદ્દેશે આઠમે, તથા વ્યવહાર સૂત્ર ઉદ્દેશે દસમે. એ ન્યાયે અમારા બાવીસ ટોલાના સમુદાયના સાધુ તો જે કામનો સૂત્રમાં નીર્ણય નથી તે સર્વ જિતવ્યવહારથી કરે છે; અને જિતવ્યવહારથી વર્તે તેને જગવંતે આજ્ઞાના આરાધક કહ્યા છે. એ ન્યાયે અમે તો જિતવ્યવહારથી સર્વ કામ કરીએ ઢીએ; અને તમે તો જિતવ્યવહારતાં બીજાં તો પ્રાયશ્ચિત પ્રમુખ સર્વ કામ ગુણથી બીધાં; અને રોગાન

પ્રમુખની વેલાએ બીજા સંધાનાના સાધુનું હેતું લ્યો હો કે “જેમ તમે કરો હો તેમ અમે પણ કરોએ હોએ.” અહો દેવાનુપ્રીય ! શ્રી નિષિત સૂત્ર પ્રમુખમાં પાત્રાંને ત્રણ પસલી તેલ લગામવું કહ્યું છે તથા ત્રણ પસલી લોઢ પ્રમુખનો રંગ લગામવો કહ્યો છે. તે તેલ તથા લોઢનો રોગાન બને છે, તેથી વમેરા આચાર્યોએ પાત્રાંને રોગાન લગાવવો સ્થાપ્યો છે. તે જીત વ્યવહાર છે. તે તેલની નેશ્રાએ જીતવ્યવહારથી અમે રોગાન લગાવીએ ઢીએ. વલી તેલ રોગાન વાસી રાખવો ન જોડે. હતાં કેશક સિંધાનામાં વાસી રાખે છે, પણ તે તમારી પેઠે સ્થાપના કરતા નથી. તમે તો કહો હો કે સૂત્રમાં કહ્યા સીવાય કામ કરે તેનામાં સાધપણું નથી, અને વલી રોગાન વાસી રાખવાની તો સ્થાપના કરો હો; પણ જગવંતે તો તેલ, રોગાન પ્રમુખ વાસી રાખે તેને સાધપણાથી ત્રણ કહ્યો છે તથા ગ્રહસ્થી સરખા કહ્યા છે. શાખ સૂત્ર દશવૈકાલીક અધ્યયન હેઠે અઢાર બોલ માંહેલા પાંચમા બોલમાં. તે પાઠ:—

વિરુમુઘે શ્મં લોણં તિલ્લં સપ્પિં ચ ફાણિયં નતે,

સંનિહી મિઠંતિ નાયપુત્ત વઝ રયા. ॥ ૧૮ ॥

લોઝસ્સસમ ણુફાસે મન્ને અન્નય રામવિ

જે સિયા સંનિહિકામી ગિહી પવ્વણ નસે. ॥ ૧૯ ॥

અર્થ:—હવે પાંચમા સ્થાનકની વિધિ કહે છે. વિ૦ વિરુ લવણ સમુદ્રાદિકનું ૬૦ એવા પ્રકારનું લો૦ હુંણ તિ૦ તેલ સ૦ ઘી૬ ફા૦ ઢીલો ગોલ ન૦ એટલાં વાનાં તે યતિ સં૦ વાસી રાખવાં મિ૦ ન વાંન્હે ના૦ શ્રી માહાવીરદેવનાં વ૦ વચને ૨૦ જે રક્ત તત્પર હોય તે. લો૦ લોઝનું અણુ૦ થોરું પણ સેવવું (જે વાસી ળાવું) તે, અને મ૦ અનેરી બીજી વસ્તુ થોમી પણ જે૦ જે યતિ સિ૦ કદાચીત સં૦ સ્નિગ્ધ ળાવાની વસ્તુ વન્હે તે ગિ૦ ગ્રહસ્થી પણ નહી અને પ૦ યતિ પણ નહી.

જાવાર્થ:—હવે આ પાઠમાં એમ કહ્યું છે કે, ઘોર વચનમાં રક્ત થયો હોય તે સાધુએ હુંણ, તેલ, ગોલ, ઘૂત પ્રમુખ વાસી રાખવાની વા-

નઠા કરવી નહીં; અને જે કોઈ કિંચીત માત્ર વસ્તુ વાસી રાખવાની વા-
નઠા કરે તેને લોઝનો સેવણદાર તથા પાંચ માહાવ્રતનો વિરાધક ગ્રહ-
સ્થ્ય કેહેવો; પણ પ્રવર્જિત સાધુ ન કેહેવો. હવે જુઝ ! આ પાઠમાં તેલ
વાસી રાખે તેને ગ્રગવંતે ગ્રહસ્થી સરખો કહ્યો છે. તે તેલની નેશ્રાયે રો-
ગાન લગાવીએ ઢીણ. તમે રોગાન વાસી રાખવાની સ્થાપના કેમ કરોઢો ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “ અહીયાં તો ખાવાને વાસ્તે તેલાદિક
વાસી રાખે તેને ગ્રહસ્થી સરખો તથા સાધપણથી ગ્રહ કહ્યો છે; પણ
પાત્રાંને લગાવવા વાસ્તે તેલ રોગાન વાસી રાખવો ક્યાં વર્જ્યો છે? તેનો ઉત્તર.

હે દેવાનુપ્રીય ! શ્રીવીતરાગદેવનું વચન ઉત્થાપીને એવી ઢીલાઈ
કેમ સ્થાપો ઢો ? જુઝ નષિથ સૂત્રમાં, ગુમઝાંને લગાવવાનો મલમ તથા
ગોબર પ્રમુખ વાસી રાખે તેને ચોમાસી પાયશ્ચિત કહ્યું છે. ત્યારે તેલ
રોગાન વાસી રાખશે તેને દોષ કેમ નહીં લાગશે ? અને તેલ રોગાન
વાસી રાખવાની સ્થાપના કરશે તથા દોષને નિર્દોષ સ્થાપશે તેનામાં
(સમ્યક્ત) સાધપણું કેમ રહેશે ? વલી તેલ, અલસો, રોગન, મીણ અને
સાબુ પ્રમુખ વાસી રાખે તે તો કર્મનો ઉદયજાવ છે; પણ વાસી રાખ-
વાની સ્થાપના કરો ઢો તે ઘણું અજુક્તું કરો ઢો. વલી તમે કહો ઢો
કે “ ખાવાની વસ્તુ વાસી રાખે તેને ગ્રહસ્થી સરખો કહ્યો છે, પણ રો-
ગાન, તેલ, એ ખાવાની વસ્તુ નથી તેથી વાસી રાખીએ ઢીણ. ” એ લેખે
તો આંખોમાં ઘાલવાનો ઝંસો (સુરમાદિક), ગુંબઝાંને લગાવવાનો મ-
લમ તથા ડુલતા શરીરે લગાવવાનું તેલ, ઘૂત, પુઠાં પ્રમુખ કરવાને
ચાવલ તથા ગઢુંની લાહી અને સાહી હીંગલો પ્રમુખમાં નાખવાને ગુંદ
હત્યાદિક ખાવા વીના અનેક કામને વાસ્તે અનેક વસ્તુઢ તમારી કે-
હેણીને લેખે વાસી રાખતાજ હશે; પણ દસ વૈકાલીકના ગ્રીજા અધ્ય-
યનમાં દસમા અણાચારમાં તેલાદિક વાસી રાખે તેને અણાચારી કહ્યો
છે તથા નષિત સૂત્રમાં ચોમાસા પાયશ્ચિત કહ્યું છે. તેમજ દસાશ્રૂત-
ધ્કંધ, ઉત્તરાધ્યયન અને પ્રશ્નવ્યાકરણ પ્રમુખ ઘણા સૂત્રમાં ઠામ ઠામ
તેલાદિક વાસી રાખવું વર્જ્યું છે. તે જાણજો.

હવે તેરાપંથી સાધવી સાથે સંસતો પરિચય કરે છે અને સ્થાપે છે. તેનું વર્ણન:—

વલી ઢીલા, પાસત્યા, સુખસેલીઆ અને જીજ્ઞના લોલંપી, સાધ-
વીનાં આહારપાણી લે છે પણ ઠાણાયાંગ સૂત્રના ત્રીજા ઠાણામાં કામ
પડ્યાથી ત્રણ પ્રકારે સાધવીને બોલાવવું કહ્યું. તેમાં કામ પડ્યાથી
આહારાદિક દેવો દેવરાવવો કહ્યો; પણ સાધવીનો આહાર પાણી લેવો
તો, ષત્રીસ સૂત્રમાં ક્યાંય કહ્યું નથી. હતાં તેરાપંથીના સાધુઠં આર-
જાનો આયો આહાર પાણી લે છે. હવે ઠાણાયાંગમાં આર્જાને દેવો
દેવરાવવો કહ્યો છે, તે પણ કામ પડ્યાં અજ્ઞાતાદિક કારણે કહ્યો સંજવે
છે; કારણ કે સુખે સમાધે સાધ સાધવીને માંહોમાંહી આલોવણા લેવી
તથા માંહોમાંહે આહાર પાણી પ્રમુખની વૈયાવય કરવી, એકે કલ્પે
નહી. શાલ્ સૂત્ર વ્યવહાર નિદેશે પાંચમે. તે પાઠ:—

જે નિગ્ગંથાય નિગ્ગંથીનય સંજોશ્યાસિયા ણોણ્હંક-
પ્પતિ અન્નમન્નસ્સ અંતિય આલોહિય. અભિયા ઇન્દ્રેહં
કેહ આલોયણારિહે કપ્પતિણં તસ્સ અંતિય આલોહિત્તય.
ણ્ઠિ ઇન્દ્રેહં કેહ અણ્દે આલોયણારિહે એવણં કપ્પતિ
અસ્મમ્મસ્સ અંતિય આલોહિત્તય. જે નિગ્ગંથાયે નિગ્ગંઠિ-
નય સંજોશ્યાસિયા નોન્દંકપ્પતિ અસ્મમ્મસ્સ અંતિય વે-
યાવચ્ચં કરિતય અભિયાણં વયાણં વયાવચ્ચંકરેહ ક-
પ્પતિણ્દં તેણં વેયાવચ્ચં કરાવિત્તય. ણ્ઠિયાણં કેહ
વેયાવચ્ચંકરે એવણં કપ્પતિ અસ્મમ્મેણં વેયાવચ્ચં કરાવિત્તય ॥

અર્થ:—જે જે કોઈ નિં સાધુ નિં સાધવી સં બાર પ્રકારના
સંજોગી છે તેમને ણો ન કલ્પે અં માંહોમાંહી એકેકની અં સમિપે
આં આલોયણા લેવી. અં છે ઇં એમને કે જે કોઈ આં આલોયણ-
નો દેણહાર આચાર્ય તો કં કલ્પે તિં તે સાધ સાધવીને તં તે આલોયણ

દેણહાર આચાર્યની અં ઇ સમિપે આ ઇ આલોચણા લેવી. ઇ નથી ઇ
 ઇ સાધ સાધવીને કે ઇ કોઈ અ ઇ અનેરો આ ઇ આલોચણનો દેણહાર આ-
 ચાર્ય ઇ ઇ એમ હોય તો ક ઇ કહ્યે અ ઇ માંહોમાંહી એકેકની અ ઇ સમિપે
 આ ઇ આલોચણા લેવી. જ ઇ જે કોઈ નિ ઇ સાધુને નિ ઇ સાધવીને સં બાર
 પ્રકારના સંજોગ હે ઇ તેમને ન કહ્યે અ ઇ માંહોમાંહી અ ઇ સાધુ
 સાધવીની સમિપે અને સાધવી સાધુની સમિપે જડને વે વૈયાવચ કરવી.
 અ હે ઇ ઇહાં કોઈ અનેરા સાધ સાધવી વ વૈયાવચના કરણહાર ક
 કહ્યે તે સાધ સાધવીને તે તે કને વે વૈયાવચ ક કરાવવી. ઇ નથી
 ઇહાં ક કોઈ અનેરા વે વૈયાવચના કરણહાર ઇ જો એમ હોય તો
 ક કહ્યે અ માંહોમાંહી વે વૈયાવચ ક કરાવવી.

અર્થ:—હવે જુન ! ઇહાં એમ કહ્યું કે, બાર પ્રકારના સંજોગી હોય
 તે સાધ સાધવીને કદાચિત્ત દોષ લાગે તો તે દોષની આલોચણ લેવી
 જોઈય; પણ તે માંહોમાંહી લેવી ન કહ્યે. અનેરો કોઈ ગુણસંપન્ન આ-
 લોચણા દેવા યોગ્ય આલોચણાચાર્ય હોય તો તેની કને આલોચણ લેવી
 કહ્યે. હવે જો એવા ગુણ સંપન્ન આલોચણના દેણહાર ત્યાં ન હોય તો
 તે કારણે માંહોમાંહી પણ આલોચણા લેવી કહ્યે એમ કહ્યું. હવે જેમ
 આલોચણ લેવાની વિધિ કહી, તેમ વૈયાવચ પણ માંહોમાંહી એકેક પાસે
 કરવી કરાવવી નહી. તે વૈયાવચ ઠાણાયાંગના ત્રીજા ઠાણે ત્રણ પ્રકાર-
 ની કહી હે:— આહાર, પાણો, વસ્ત્ર, ઉપગર્ણાદિકનું દેવું ૧, માત્રાદિક-
 નું પરંત્રવું ૨, અને તેલાદિક મસલતું, દાવતું તથા ચાંપતું ૩. વસ્ત્રી શ્રી
 પ્રશ્નવ્યાકરણજીમાં ઘણા પ્રકારની વૈયાવચ કહી હે. તે વૈયાવચ સાધ
 સાધવીએ માંહોમાંહી કરવી નહી. હવે કોઈ રોગાદિક કારણ ઉપજે
 તો વૈયાવચ કરવા યોગ્ય કોઈ અનેરા પાસે વૈયાવચ કરાવવી; અને વૈ-
 યાવચ કરવા યોગ્ય ન હોય તો અપવાદમાં માંહોમાંહી પણ વૈયાવચ
 કરવી કહ્યે કહ્યું. એમ કરતાં સંઘટાદિકની શંકા ઉપજે તે જાંજવા જણી
 ચોવીસમું સૂત્ર કહીયે હીયે. તે પાઠ:—

ણિગ્ગંથચણં રાજવા વિયાલેવા દીહ પુઠો લુસેઘા તં ઇ-
 ણિવા પુરિસો ઝમઘેઘા પુરિસોવા ઇણિવ ઝમઘેઘા એવં
 સે કપ્પતિ એવં ચિઠંતિ પરિહારંચ ણો પાઞ્ણતિ એસકપ્પો
 થેર કપ્પીયાણં. એવં સે નોકપ્પતિ એવં સે નો ચિઠંતિ પ-
 રિહારંચ પાઞ્ણઈ એસકપ્પો જિણકપ્પીયાણં.

અર્થ:—ણિ સાધુ સાધવીને રાખે રાત્રે વિપ્પ પન્નિકમણાદિકની
 વેલાએ તથા વપોરે ઇત્યાદિક વીકટ વેલાએ દીપ્પ દીર્ઘ સર્પ પુપ્પ સ્પર્શ્યા
 થકાં લુપ્પ લુસે, મંઘ દે, કરમે, એવો રુસ્યો હોય ત્યારે તંપ તે ઇપ્પ સાધ-
 વીને તે મંઘે તો પુપ્પ પુરુષ ગ્રહસ્થ તેને હાથે કરી ઝપ્પ દંસની ચિકિત્સા
 કરાવે, અને પુપ્પ પુરુષને (સાધુને) મંઘે તો ઇપ્પ તે ગૃહસ્થણીના (સ્ત્રીની
 જાતના) હાથે કરી ઝપ્પ દંસની ચિકિત્સા કરાવે. એપ્પ એમ સેપ્પ તે
 સ્થિવર-કલ્પીને કપ્પ કલ્પે (અપવાદ માર્ગે). એપ્પ એ પ્રકારે ચિપ્પ રહે
 સ્થિવર-કલ્પો તે ઝ્રષ્ટ્ર ન થાય. પપ્પ પરિહાર તપ્પ પણ તે ન પામે. એપ્પ એ
 કલ્પાચાર થેપ્પ સ્થિવર-કલ્પીનો કહ્યો. હવે જિન-કલ્પીનો આચાર કહે
 ઢે:—એપ્પ એમ સ્થિવર કલ્પીની પરે સેપ્પ તે જિન-કલ્પીને નોપ્પ ન કલ્પે.
 એપ્પ એમ સેપ્પ તે જિન-કલ્પીપણું નોપ્પ ન રહે. પપ્પ પાયશ્ચિત્ત પણ પામે. એપ્પ
 એ આચાર જિન-કલ્પીનો કેહેવો. એ પ્રકારે વૈયાવચનું કરાવવું જિન
 કલ્પીને ન કલ્પે. (તે ઉત્સર્ગ માર્ગે પ્રવર્તે ઢે તે માટે).

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઝ્ઝ ! સાધ સાધવીને માંહોમાંહી અપવાદે વૈયા-
 વચ્ચ કરવી કહી. ત્યાં સંઘટાની શંકા ઝપ્પે તે ટાલવા માટે કહ્યું કે,
 સર્પાદિકે દંષ દીધો હોય તો સાધુ સાધવી સ્ત્રી પુરુષકને જામો દેવરાવે. એ
 જામો દેવરાવવાનો કલ્પ સ્થિવર-કલ્પીનો ઢે, તેથી તે પ્રાયશ્ચિત્ત ન પામે;
 પણ જિન-કલ્પીને જામો દેવરાવવો કલ્પે નહીં, તેથી જો જામો દેવરાવે
 તો પ્રાયશ્ચિત્ત પામે. વલ્લી અપવાદમાં અણસરતે વૈયાવચને અર્થે સંઘ-
 ટાદિક કરતાં જગવંતનો આજ્ઞા અતિક્રમે નહીં. શાલ્લ સૂત્ર વૃદ્ધતઃ
 કલ્પ હદેશે ઢે. તે પાઠ:—

निगगंथस्सय अहेपायंसि खाणुवा कंटएवा हिरएवा
 सकरेवा परियावजेजा तंच निगगंथे नोसंचाएइ निहरित्त-
 एवा विसोहित्तएवा तंच निगगंथी निहरमाणीवा विसोहे-
 माणीवा णाइक्कमइ. निगगंथस्स अड्डिसि पाणेवा बीएवा
 रएवा परियावजेजा तंच निगगंथे नोसंचाएइ निहरित्त-
 एवा विसोहित्तएवा तं निगगंथी निहरमाणीवा विसोहीमा-
 णीवा णाइक्कमइ. निगगंथीए अहेपायंसि खाणुवा कंट-
 एवा बाहिरेवा सकरेवा परियावजेजा तंच निगगंथी नोसं-
 चाएइ निहरित्तएवा विसोहित्तएवा तंच निगगंथे निहर-
 माणेवा विसोहेमाणेवा णाइक्कम्मइ. निगगंथीए अड्डिसि
 पाणेवा बीएवा रएवा परियावजेजा तंच निगगंथी नोसं-
 चाएइ निहरित्तएवा विसोहित्तएवा तंच निगगंथे निहर-
 माणेवा विसोहेमाणेवा णाइक्कम्मइ. निगगंथे निगगंथी दु-
 गंसिवा विसमंसिवा पवयंसिवा पखलमाणंवा पवम्माणंवा
 गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइक्कम्मइ. निगगंथे निगगं-
 थी सेयंसिवा पंकंसिवा पणगंसिवा उदगंसिवा उकसमा-
 णंवा उवुळमाणेवा गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइक्क-
 म्मइ. निगगंथे निगगंथी नावं आरोहमाणंवा उरोहमाणंवा
 गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइक्कम्मइ. खित्तचित्त नि-
 गगंथी निगगंथे गिन्हमाणेवा अवलंबमाणेवा णाइक्कम्मइ॥

अर्थः—पूर्ववत् जुल प्रश्न बीजे पाने ३३४ में.

भावार्थः—हवे जुल ! आ पाठमां कछुं के, साधुना पगमां
 खीलो, कांटो, प्रमुख जंग्यो होय तथा आंखमां प्राणी, बीज, रज
 प्रमुख पदार्थ होय अने पोते काढवा समर्थ न होय त्यारे साधवी काढे

તો ગ્રાહા અતિક્રમે નહીં; અને સાધવીના પગમાં સ્ત્રીઓ કાંટો, પ્રમુખ જાંગ્યો હોય તથા આંખમાં પ્રાણી, રજ, બીજ પ્રમુખ પદ્યું હોય તે પોતે કાઢવા સમર્થ ન હોય ત્યારે સાધુ કાઢે તો ગ્રાહા અતિક્રમે નહીં. વસી વસમી જગ્યાથી તથા પર્વતાદિકથી પડતી સાધવીને તથા જલ કાઢ આદિકમાં લપસતી, પડતી તથા ઝુલતી સાધવીને તથા (નાવા) વાહાણે ચઢતાં ઉતરતાં પડતી સાધવને, સાધુ ગ્રહતો થકો ગ્રાહા અતિક્રમે નહીં. આગલ વસી કંદર્પ ચિત્તે કરી, લોખાદિકે કરી અને જહા-ધિષ્ટે કરી જાતી સાધવીને સાધુ જાલી રાખતો થકો ગ્રાહા અતિક્રમે નહીં. જેમ પગ તથા આંખમાં સ્ત્રીઓ, કાંટો, રજ, બીજ પ્રમુખ સાધ સાધવી પોતે કાઢવા સમર્થ ન હોય ત્યારે સાધુ સાધવીને અને સાધવી સાધુને કાઢતાં ગ્રાહા અતિક્રમે નહીં; પણ જો સાધુ પાસે સાધુ અને સાધવી પાસે સાધવી કાઢનાર હોય તો માંદોમાંદે કઢાવવું કઢપે નહીં. તેમજ ગ્રાહારાદિક ત્રણ પ્રકારની વૈયાવચની બાબતમાં પણ વ્યવહાર સૂત્રના પાંચમા ઉદ્દેશમાં કહ્યું છે કે, સાધુ પાસે સાધુ કરવા વાલો હોય અને સાધવી પાસે સાધવી કરવા વાલી હોય તો સાધુને સાધવી પાસે અને સાધવીને સાધુ પાસે વૈયાવચ કરાવવી કઢપે નહીં. તે બતાં તેમને સુખે સમઘે આર્યાનો લાભ્યો આહારાદિક કેમ રહ્યો હો અને આર્યાને કેમ આપો હો ? વસી પુંજવું, પલેવવું, સીવવું, પાત્રાં પ્રમુખનું રંગવું અને ઓવું ગ્રાહ રૂઢ અનેક કામ આર્યા કને કેમ કરાવો હો ? થોડા જિવિતવ્યને કારણે પ્રજ્ઞનાં વચન ઉત્થાપીને આર્યાથી અલ્પાપ સલાપ, સંસતો પરિચય અને આહારાદિક લેવો દેવો કેમ સ્થાપો હો ?

વસી આર્યા સાથે વિહાર કરે તો નિષિત સૂત્રના આઠમા ઉદ્દેશમાં ચોમાસી પ્રાર્થશ્રવ કહ્યું છે. તેમજ સાધ સાધવીને એક દરવાજે વિશા માત્રે પણ જવું વર્જ્યું છે તથા એક દરવાજે એક દિશે વિહાર કરવો વર્જ્યો છે. બતાં તેમને સૂત્રનાં વચન ઉત્થાપીને આર્યા સાથે વિહાર કેમ કરશે હો ? એવી ઢીલાઈ બતા જીવિતવ્યને કારણે અંગીકાર કેમ કરશે હો ? વસી આર્યાને સાધુજી રહેતા હોય તે ઉપાશ્રયમાં જ્ઞાનાદિકના પ્રયોગ

विना बेसवुं उठवुं कटपे नही. एक तो (समोसर्णमां) व्याख्यानमां आवुं कहुं, ते प्रखदामां चार हाथ पनानो पठेकी प्रमुख उठीने, सर्व हाथ पग प्रमुख अंग उपांग ढांकीने बेसवुं कहुं, अने एक पोतानी पासे जणाववावाली गीतार्थ आर्या न होय तो साधुजी पासे वांचणी लेवा सारु आवुं कटपे कहुं. ए बे ज्ञानना प्रयोगेने अर्थ आर्याने साधुना उपाश्रये आवुं कहुं ठे. ए ज्ञानादिकना प्रयोग विना साधु रहेता होय ते जग्यामां आर्याने आवीने उजुं रहेवुं, बेसवुं, सुवुं के आहारादिक कांइ पण काम करवुं कटपे नही; अने साधुने साधवी रहेती होय ते जग्यामां उजुं रहेवुं, बेसवुं, सुवुं तथा चार आहार करवा कटपे नही; तेम कांइ पण काम करवुं कटपे नही. शाख सूत्र बृहत्कटपना त्रीजा उद्देशामां. ते पाठः—

नोकप्पइ निग्गंथाणं निग्गंथीणं उवस्सयंसि चिठ्ठित्तएवा-
निसित्तएवा निदाइत्तएवा तुयट्ठित्तएवा पयलाइत्तएवा अ-
सणंवा ४ आहारं आहारित्तए उचारंवा ५ पासवणंवा
खेदंवा सिघाणंवा परिठवित्तए सव्वायंवा करित्तए ज्ञाणं-
वा ज्ञाइत्तए काउसग्गंवा ठाणंवा ठाइत्तए. नोकप्पइ
निग्गंथीणं निग्गंथाणं उवस्सयंसि चिठ्ठित्तएवा निसिइत्त-
एवा तुयट्ठित्तएवा निदाइत्तएवा पयलाइत्तएवा असणंवा ४
आहारमाहरित्तएवा उचारंवा ४ परिठवित्तए सव्वायंवा
करित्तए काउसग्गंवा ठाणंवा ठाइत्तए. ॥

अर्थः—तो० न कटपे नि० साधुने नि० साधवीना उ० उपाश्रयने
विषे जि० सेहेजे उजुं रहेवुं १ नि० बेसवुं २ तु० सुवुं ३ नि० निंझा
लेवी ४ प० विशेष निंझा लेवी ५ अ० असनादि चार आहार करवा
६, उ० ब्रह्मीनीत ७ पा० लघुनीत ८ खे० बलखो ए अने सि० नासि-
कानो मेस १० प० परठववां, स० सजाय करवी ११ ज्ञा० ध्यान ध्यावुं

१२ काण सेहेजे काउसग करवो १३ अने ठाण बारमी पन्निमा ठाववी १४ एटला वानां करवां न कटपे. नोण न कटपे निण साधवीने निण साधुना उण उपाश्रयने विषे चिण उजुं रहेवुं निण बेसवुं तुण सुवुं निण निंझा लेवी पण विशेष निंझा लेवी, अण असन, पान, खादीम, स्वादिम ए चार आण आहार करवा, उण वनीनीत आदि चार पण परठववा, सण सजाय करवी काण काउसग करवो ठाण (पन्निमा) मर्यादानो काउसग ठाण करवो. एटलां वानां करवां न कटपे.

ज्ञावार्थः—हवे जुज ! आ. पाठमां तो एम कह्युं ठे के, साधुजीने साधवीना उपाश्रये जइने उजुं रहेवुं नही १, बेसवुं नही २, सुवुं नही ३, निंझा लेवी नही ४, विशेष निंझा लेवी नही ५, अस्नादिक चार आहार करवा नही ६; उचार ७, पासवण ८, सिंघ्याण ए अने खेल १०, परठववां नही, सजाय करवी नही ११, ध्यान धरवुं नही १२, सेहेजनो काउसग करवो नही १३, अने जिखुनी पन्निमा ठाववी नही. ए चौद बोळ अने आहारना बाकीना त्रण गणीये तो सतर थाय. ए बोळ साधुने साधवीना उपाश्रये जइने करवा कटपे नही; तेमज साधवीने साधुना उपाश्रए जइने करवा कटपे नही. श्री वीतरागदेवनी आज्ञातो एम ठे, अने तमे तो सूत्रनां वचन तथा वीतरागदेवनी आज्ञा उथापीने आरजाने आखो दीवस घणीवार सुधी बेसामी राखो ठो, आहार पाणी स्थानकमां बेसीने करो ठो, आरजा पण तमारे स्थानके बेसीने आहार पाणी तथा सझाय करे ठे, खंखार प्रमुख परठवे ठे, मांहोमांही वातो करो ठो अने पुंजवुं पलेवण प्रमुख आर्याकने करावो ठो. एवी रीते आरजाथी संस्तव परिचय राखो ठो ते घणुंज अयुक्त काम करो ठो. वली उत्तराध्ययनना १६ मा अध्ययनमां ब्रह्मचर्यनी नव वारु कही ठे. त्यां स्त्री रेहेती होय ते जग्यामां ब्रह्मचारी साधुने रेहेवुं नही, स्त्रीना सामुं नजर मेलवीने जोवुं नही तथा स्त्रीनां अंगोपांग नीरखवां नही; कारण के नव वारु मांहेली एक वारु जागे तो तेना ब्रह्मचर्यने विषे शंका कंखा तथा वितिगिच्छा उपजे, अने ब्रह्मचर्य पावुं के न पावुं एवा

પ્રણામ થાય, અને સંયમથી, સંવરથી તથા કેવલી-પુરુષ્યા ધર્મથી ઝ્રષ્ટ થાય, એમ કહ્યું છે. તમે આજો દીવસ આર્યાને પાસે લઈને બેઠા રહો છો, વાતો કરો છો અને તેના સામું જોયા કરો છો. હવે તમારી વાત શી રીતે રહેશે ? વલી સ્ત્રીનો પરિચય તો ઠામ ઠામ નિષેધ્યો છે. તમે ઝંઘા જિવિતવ્યને કારણે ઇટલાં સૂત્રનાં વચન ઝથાપીને, આર્યાની સાથે વિહાર કરીને, આર્યાનો લાવ્યો આહાર પાળી લઈને અને આર્યાનો સંસ્તવ પરિચય કરીને, જૈન (ધર્મ) માર્ગ કેમ લજાવો છો ?

હવે તેરાપંથીઝંઘાની નીત્ય-પિંક લેવાની લીલા કહીએ છીએ. વલી સરસ આહરના યજ્ઞ, રસના લોલપી, પેહેલે દીવસે તો ઘેરે વહોરે, અને બીજે દીવસે તેજ શ્રાવકના હાટે તથા રસ્તામાં ઘૂત, સુખની પ્રમુખ રોજનાં વોહોરી લે છે; પણ સૂત્રમાં તો નીત્ય-પિંક લેવો ઠામઠામ વજ્યો છે. હવે તમે નીત્ય નીત્ય કેમ વોહોરો છો ? વલી બીજા કેટલાક સંઘાતમાં નીત્ય ધોવણ લે છે, તે બાબતમાં તમે કહો છો કે, સૂત્રમાં વજ્યો તે એક પણ બોલ સેવે તેમાં સાધપણું નથી. ત્યારે તમે નીત્યને નીત્ય સરસ આહાર ઘર, હાટ અને રસ્તામાં વોહોરો છો તેથી તમારું સાધપણું શી રીતે રહેશે ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ સૂત્રમાં તો એક ઘરનો નીત્ય લેવો વજ્યો છે, પણ પેહેલે દીન જે ઘેરે વોહોર્યું તે ધણીનું બીજે દીવસે હાટમાં તથા રસ્તામાં વોહોરવું ક્યાં વજ્યું છે ? તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! કોઈ મેલા તથા ફોજમાં પાલ (તંબુ)માં રસોઈ કરે છે. કોઈ ડુકાનમાં, કોઈ ઘરનીમાં તથા કોઈ વૃદ્ધ હેઠે રસોઈ કરે છે. ઇત્યાદિક ઠેકાણાંને ઘર તો ન કહેવાય. હવે તમે કહો છો કે, એક ઘરનું નીત્ય વોહોરવું વજ્યું છે. ત્યારે તમે પૂર્વોક્ત પાલ પ્રમુખમાં નીત્ય કેમ નથી વોહોતા ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ ઘરનું કાંઈ કારણ નથી. ગ્રહસ્થ રહે તેજ ઘર છે. જે જગ્યાએ પેહેલે દીવસે વોહોર્યું હોય તે જગ્યાએ બીજે દીવસે વોહોરવું નહીં; પણ ઘરનું ક્ષેત્ર અને હાટ તથા રસ્તાનું ક્ષેત્ર જુદાં છે.

तेथी अमे पेहेले दीवसे घेरे वोहोरीए ठीए अने बीजे दीवसे होट र-
स्तामां वोहोरीए ठीए; केमके क्षेत्र जुड़ां ठे तेथी अटकाव नही. एक
क्षेत्रमां नित्य वोहोखुं नही. ” एम कुयुक्ति लगावे ठे. तेनो उत्तर. हे दे-
वानुप्रीय ! एक बारणामां बीजे घेरे बीजे दीवसे वोहोरो के नही ?
जो रसोमा, परसाल तथा उरमाने बीजुं क्षेत्र गणता हो तो, जे रसोमा
प्रमुखमां पेहेले दीवसे वोहोर्युं होय, तेज रसोमा प्रमुखमां बीजे दीवसे
बीजानो कटोरदान पड्यो होय अने अस्नादिक वोहोरावे तो वोहोरो
के नही ते कहो.

तेवारे तेरापंथो कहें ठे के “ पेहेले दीवसे वोहोर्युं होय ते धणीनुं
बीजे दीवसे न वोहोरखुं, पण बीजा धणीनो माल होय तो तेज जग्यामां
वोहोरवानो अटकाव नहीं ? ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! तमे केहेता
हता के, एक क्षेत्रमां नित्यनुं न वोहोरखुं, त्वारे ए एक क्षेत्रमां केम
वोहोरो ? तमे ए धणीनो माल टाढ्यो के क्षेत्र टाढ्युं ? तमे पेट जरा-
इना वास्ते अणसमजु लोकोने घरनुं, हाटनुं अने रस्तानुं क्षेत्र जुड़ुं
जुड़ुं केम कहो ठो ? वली घरनुं अने हाटनुं क्षेत्र जुड़ुं जुड़ुं कहीने
नित्य वोहोरे ठे, तेने पुठुं के, बेतालोस दोषना ड्रव्य, क्षेत्र, काल,
ज्ञाव कहो अने नित्य-पिंमनो ड्रव्य, क्षेत्र, काल, ज्ञाव कहो. हवे
ड्रव्यथकी तो चार आहार एक धणीना नित्य न लेवा, क्षेत्र थकी क्यांय न
लेवा, कालथकी नित्यना नित्य न लेवा, अने ज्ञावथकी उपयोग सहित
त्रण करण अने त्रण योगे करीने लेवा. हवे तमे पेट जराइ (वोहोरवां)
ने वास्ते घरनुं अने हाटनुं क्षेत्र जुड़ुं केम स्थापो ठो ? कारण के नित्य
एक घरनुं वोहोरे तो दसवैकालीक सूत्रना त्रीजा अध्ययनमां त्रीजा
अणाचारमां अणाचारो कह्यो ठे, अने तेज सूत्रना ठग अध्ययनमां
अढार बोल मांहेलो एक पण बोल सेवे तेने साधपणार्थी त्रष्ट कह्यो ठे.
तेमां तेरमा बोलमां नित्य एक घरना चार आहार ले तो तेने साधप-
णार्थी त्रष्ट कह्यो ठे. वली नषित सूत्रमां नित्यना चार आहार वोहोरे
तो चोमासी प्रायश्चित्त कह्युं ठे. इत्यादिक सूत्रमां ठाम ठाम नित्यनुं

वोहोरवुं वज्जुं ठे. एट्ठां सूत्रनां वचन उत्थापीने आहारना ग्रन्थिका घरनुं, हाटनुं अने रस्तानुं क्षेत्र जुहुं स्थापीने नित्य एक घरनुं वोहो-
रवानी स्थापना करीने अनंत संसार केम वधारो ठो ? वली पूर्वोक्त
आरजा साथे विहार करवो, तेमनुं आहार पाणो लेवुं तथा तेमनो सं-
स्तव परिचय राखवो, ए तो व्यवहारज अशुरू ठे; अने जिनमार्गमां
तो शुरू व्यवहारनेज प्रधान कह्यो ठे.

दाखला:—जरत माहाराजे केवलज्ञान उपन्या पढी वेश पालटयो,
ते वेश पालट्या विना केवलज्ञान कांइ पाबुं तो नहोतुं जातुं; पण व्य-
वहार राखवा माटे ग्रहस्थानी वेश उतार्यो. वली जुगलीयामां जाइ
जगनी जोग करीने मरीने देवलोकमां जाय ठे. ते काम आज कोइ
करे तो व्यवहार मार्ग लोप्या माटे माहा अनार्य केहेवाय. बाकी जीव
हिंसा तो सरखीज ठे. वली श्री वीरप्रभु जाणता हता के, बे साधु म-
रशे, तोपण व्यवहार राखवा माटे तेमने बोलवा वज्ज्या. वली श्रावक
आरंभमां (परिग्रहमां) तो बेठा ठे, पण लोक लज्या माटे चोराइ वस्तु
न लेवी कही. वली माहावीर जगवान जाणता हता के, मारा रोगनी
थिती पाकी ठे तेथी जाशे, तोपण व्यवहार राखवा माटे तथा बीजा
साधुने औषधनो उपगार जणावा माटे औषध लीधुं ठे. वली साधु मेह
वरसतां स्थानकमां आवे, पण एकली स्त्रीना घेरे उजा रहे नहो. मार्ग-
मां चालतां जो बीजो मार्ग न होय तो हरिकायनुं पाप करे, पण लोकी-
क व्यवहार अशुरू तेथी स्त्रीनो संघटो न करे. वली राजा प्रमुखना म-
र्णनी असजाय कही, ते पण लोक विरुद्ध माटे. वली केवली रात दीन
सरखुं देखे ठे, पण व्यवहार राखवा माटे रातना न चाले. वली स्नेह
बंधण थाय तेना जयथी मास चोमास उपरान्त साधु न रहे, पण जो
स्नेह बंधणहार होय तो रेहेनेमिने राजेमतीनो एक क्षणमां स्नेह थइ
गंयो; पण व्यवहार राखवा माटे अधिको रहे तो व्यवहार जंग थाय
अने मोहुं पाप लागे. वली सतुकारमां सो जणाने अर्थे निपन्यो तेमांथी
शेर आहार न ले; पण घरमां दस जणाने निमित्ते आहार निपन्यो ते-

માંથી શેર આહાર લે, કારણકે સતુકારનો આહાર લેતાં લોકમાં જિન માર્ગની લઘુતા લાગે તે માટે ન લે. વલી મેહ વરસતાં ગુરુને દેહચિંતા ઝપની, તે વચ્ચે એક શિષ્ય કહે કે હું તો નહીં પરંતુ, કેમકે જીવની હીંસા લાગે; અને બીજો પરઠવે છે. એ બેમાં વ્યવહાર શુદ્ધ કોણ ? અને આરાધિક કોણ ? इत्यादिक વ્યવહાર-માર્ગ ઝપર પ્રશ્ન ઘણા છે. જેણે વ્યવહાર લોપ્યો તેણે નિશ્ચે પણ લોપ્યો જાણવો; અને જેણે શુદ્ધ વ્યવહાર રાખ્યો તેને મુક્તિ-ફલ આસન છે. વલી શ્રી મહ્વીનાથ જગવાન અવેદી હતા, પણ વ્યવહાર રાખવા માટે આરજાની પ્રશ્નદામાં રહેતા. હવે તમે વ્યવહાર લોપીને, આરજાનો સંસ્તવ પરિચય કરીને, નિત્યને નિત્ય ઘેરે, હાટે અને રસ્તામાં વોહોરીને જિનમાર્ગને કેમ લજાવો છો ?

વલી તેરાપંથી, સાધુજીને નદી ઝતર્યામાં ધર્મ કહે છે અને નદી ઝતરવીને જગવંતની આજ્ઞામાં કહે છે; પણ જગવંતે ઝત્સર્ગ (ઘોસ્) માર્ગમાં નદી ઝતરવાની આજ્ઞા બત્રીસ સૂત્રમાં કોઈ પણ ઠેકાણે આપી નથી. ફક્ત અપવાદ માર્ગમાં અણસરતે જ્ઞાન, દર્શન અને ચારીત્રના ગુણ રાખવાને અર્થે અથવા જ્ઞાનાદિક ગુણ વધારવાને અર્થે તથા લાઝને અર્થે નદીઝ ઝતરવાની વિધિ ઝલ્લખાવી છે. જેમ શેઠ ગુમાસ્તાને માલના જાપતાની શીખામણ આપે કે “વિના સર્ચે માલ જાપતાથી પોહોંચાની દેજે.” હવે જો ગુમાસ્તાને વિના સર્ચે માલ પહોંચશે તેવું ન જણાય તો હુકી. જામું, જોસમ, વોલાવું, લાગત, સર્ચે સ્વાતે ગણીને માલ પહોંચામે. તેમ જગવંતે તો સાધુને સંજમરૂપો માલ યતનાપૂર્વક નિર્વાહને અર્થે આજ્ઞા આપી છે. હવે જો નદિ આદિક ઝતરવારૂપ ડ્રવ્ય-હિંસા થયા વિના સંજમરૂપો માલનો, સાધુ આ જન્મ પર્યંત નિર્વાહ થતો દેસે તો તો તેમજ કરે; પણ જ્ઞાનાદિકના જાપતા જાણી તથા જ્ઞાનાદિક વધારવાના લાઝને અર્થે સાધુ નદી ઝતરે, તે પાપ સ્વાતે જાણે પણ હર્ષ માને નહીં; અને પોતાનું ચાલતાં સુધી દસ વીસ ગાઝની અવલાઈ પરતાં નદી ન ઝતરવી પમે તેમ કરે. હવે જુઝ ! જો નદી ઝતર્યામાં ધર્મ હોય તો અવલાઈ કેમ સ્વાય ? સાહમું હર્ષ ધરીને નદી ઝતરવો જોઈએ; પણ

નદી ઉતરવામાં ધર્મ ન જાણે. ધર્મતો ઉપશમ, ક્ષયોપશમ અને ક્ષાયક જાવે છે, અને નદી ઉતરવી તેતો ઉદય જાવે છે. વલી જો નદી ઉતરવામાં આજ્ઞા ધર્મ જાણો તો ઉપશમ જાવના અગ્યાર બોલ, ક્ષયોપશમ જાવના પચાસ બોલ અને ક્ષાયક જાવના સારત્રીસ બોલ અનુયોગદ્વારમાં કહ્યા છે. હવે નદી ઉતરવી તે કયા બોલમાં છે તે કહો. ઉપશમ, ક્ષયોપશમ તથા ક્ષાયક જાવના બોલોમાં તો નદી ઉતરવી તે નથી, અને જગવંતની આજ્ઞાતો જ્ઞાન, દર્શન, ચારીત્ર અને તપની છે. નદી ઉતરવી તે તો ઉદયજાવમાં છે. તે ઉદયજાવને તમે આજ્ઞા ધર્મ કેમ કહો છો ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ નદીમાં સીજે કહ્યા છે. નદી ઉતરતાં કેવલજ્ઞાન ઉપજી જાય. પાપ હોય તો કેવલજ્ઞાન કેમ ઉપજે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! નદી ઉતરતાં તો સીજે નહીં, કારણ કે નદી ઉતરવી તેતો કાયાના યોગથી (પગ ઉપાક્રવાથી) છે, અને સિજવું તો મન, વચન અને કાયાના જોગ નિરોધ કર્યાથી અજોગી (ચોદમે) ગુણઠાણે અંતર્મુહૂર્તે રહિને સિદ્ધ થાય છે. તમે નદી ઉતરતાં સિજવું કેમ કહો છો ? નદીમાં, સમુદ્રમાં તથા જલમાં સીજે કહ્યા, તેતો સાહારણ આશ્રી જાણવું; કેમકે દેવતાદિક બદ્ધમસ્થ સાધુને આકાશથી પટકતાં માર્ગમાં કેવલજ્ઞાન ઉપજી જાય. તે જોગ નિરોધી અજોગીપણામાં પાણીમાં પરતાં મુક્તિ જાય તે આશ્રી કહ્યું છે; પણ ઉદય જાવે કાયાના જોગથી ચપલાઈ કરતાં તથા નદી ઉતરતાં મોહ જાય નહો. હવે તમે નદી ઉતરતાં કેવલજ્ઞાન ઉપજે કહો તો છો, પણ કેવલજ્ઞાનતો ક્ષાયક જાવમાં છે અને નદી ઉતરવી તે ઉદય જાવમાં છે. તે શી રીતે બંધ બેંશે ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, જો નદી ઉતરવામાં પાપ હોય તો કેવલો નદી કેમ ઉતરે ? તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! કેવલીને તો ક્રોધાદિક ચાર ક્ષય ગયા તેથી વિહાર કરતાં, હાલતાં ચાલતાં અને નદી ઉતરતાં જીવે હણાય તો પણ ફક્ત એક શરિયાવહી-ક્રિયા સાતાવેદ-

નીની બે સમયની સ્થિતીની બંધાય. બાકી સર્વ પુનઃ પાપના કર્મનો અ-
 બંધ છે, તેથી વિહારાદિક કરી શરિયાવિહી પણ પશ્ચિમતા નથી. તેમજ
 નદી ઉતરીને પણ કેવલી શરિયાવહી પશ્ચિમે નહીં તથા ચોવીસથો
 પણ કરે નહીં; કારણ કે કેવલીને સર્વ કાર્ય કરતાં પાપનો બંધ નથી,
 તેથી કેવલી નદી ઉતરે તોપણ તેમને પાપ લાગે નહીં; અને ઉદમસ્થ
 સાધુને તો વિહારાદિક કરતાં પણ પાપ લાગે છે અને સાત કર્મ બંધાય
 છે, તેથી શરિયાવહી પશ્ચિમે છે, તથા ગોચરીમાં પણ ગમણાગમણ કરી
 પાઠા આવીને શરિયાવહી પશ્ચિમે છે. તેમજ નદી ઉતરતાં ઉદમસ્થ
 સાધુને પાપ લાગે છે, તેથી નદી ઉતરીને શરિયાવહી પશ્ચિમે છે તથા
 ચોવીસથો કરે છે. વલી નદી ઉતરતાં સરાગી ઉદમસ્થ સાધુને ઇ સાત
 તથા આઠ કર્મનો બંધ થાય છે. જ્ઞાનાવરણી આદિક પાપ કર્મ નદી ઉત-
 રતાં બંધાય છે, તેથી નદી ઉતરવામાં આજ્ઞા ધર્મ નથી. વલી જો નદી ઉતર-
 વામાં આજ્ઞા ધર્મ હોય તો વારંવાર નદી ઉતરે તો શબ્દો દોષ લાગે કહું છે
 તે કેમ કહેત? શાસ્ત્ર સૂત્ર દસાશ્રુતસ્કંધ અધ્યયન બીજે, તે પાઠ:—

અંતોમાસસ્સ તત્ત ઉદગલેવે કરેમાણે સવલે ॥ અંતોમા-
 સસ્સ તત્ત માઠ્ઠાણે કરેમાણે સવલે ॥ અંતો સંવહરસ્સ
 દસા ઉદગ લેવે કરેમાણે સવલે ॥ અંતોસંવહરસ્સ દસમા-
 ઠ્ઠાણાંઈ કરેમાણેસવલે.

અર્થ:—અંતો એક માસમાં તપ ત્રણ વાર તપ નદી ઉતરે તો ઉદક
 લેપ (જે નાજી પ્રમાણ જલ અવગાહે તે) કરે તો સપ સબ્દો દોષ
 લાગે. અંતો એક માસમાં ઠલ વચ્ચે બોલે, પ્રતિત નુપજાવે, યથા શિષ્યા-
 ણે કહે કે “ એ આહાર તો છે પણ તમને સદે અથવા ત સદે ” એ
 પોતે ખાવાની બુદ્ધિ કહે, એ માયાનુ સ્થાનક, એવાં તપ ત્રણ માં માયા
 સ્થાનક કળ કરતો થકો જેવો કરણ યોગ હોય તેવો સપ સબ્દો દોષ
 લાગે. અંતો એક સંવર્ષમાં ૬૦ દસ વાર નદી ઉતરે તો તપ ઉદક-
 લેપ (નાજી પ્રમાણે જલ અવગાહે તે) લગાવતો થકો સપ સબ્દો દોષ

लागे. अं० एक वर्षमां द० दस माया-स्थानक सेवे तो स० सबलो दोष लागे.

जावार्थः—आ पाठमां एम कह्युं ठे के, एक महीनामां त्रण नदी अने एक वर्षमां दस नदी उलंघे तो सबलो (जबरो) दोष लागे. हवे जुल ! नदी उत्तर्यामां धर्म होय तो महीनामां त्रण नदी उत्तर्यायी नवमो सबलो दोष केम कहे ? अने वर्षमां दस नदी उतरे तो १९ मो सबलो दोष केम कहे ? जो धर्म होय तो वारंवार हर्ष करीने उतरवुं जोइए.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, महीनामां त्रण नदी उतरे तो सबलो दोष कह्यो, पण बे नदी उतरे तेमां तो धर्म ठे. तेनो उत्तर. हे देवानु-प्रीय ! महीनामां बे नदी उत्तर्यामां आज्ञा धर्म क्यां कह्यो ठे ? श्री जगवंते तो ज्ञानादिकनी जतनाने अर्थे जाषा टालीने कटप उलखाव्यो ठे. जेम श्रावकने साधु कहे के, अणगल पाणी पीवामां तथा त्रसजी-वने हण्यामां मोडुं पाप ठे. हवे गलेलुं पाणी पीवुं बाकी रहुं तथा पांच स्थावरनी हिंसा करवी बाकी रही तेमां साधुनो आज्ञा-धर्म नथी. जेम अण ठाण्युं पाणी पीवा करतां ठाण्युं पाणी पीवामां अने त्रस-कायनी हिंसा करतां पांच स्थावरनी हिंसामां पाप थोरुं ठे, पण धर्म तो नथी; तेम महीनामां त्रण नदी उलंघे तो तथा वर्षमां दस नदी उलंघे तो सबलो दोष लागे कह्युं. हवे महीनामां बे नदी अने वर्षमां नव नदी उलंघवी बाकी रही. तेमां त्रण नदी उत्तर्यामां सबलो दोष ठे, तेनी अपेक्षाये बे नदी उतरवामां नबलो दोष ठे. ए जगवंते तो जाषा टाली-ने कटपनी विधि उलखावी ठे; पण एम तो नथी कह्युं के “ हे साधु ! महीनामां तुं बे नदी उलंघजे. मारी आज्ञा ठे. ” वली कदाच मही-नामां त्रण नदी उलंघवी वर्जी, तेथी तमे बे नदी उलंघवामां आज्ञा धर्म मानता हो तो, दसमा सबला दोषमां एक महीनामां त्रण माया स्थानक (कपटाइ) सेवे तो सबलो दोष लागे कह्युं ठे; तथा वर्ष दीवसमां दस माया-स्थानक सेवे तो वीसमां सबलो दोष लागे कह्युं ठे.

हवे तमारी केहेणीने लेखे तो महीनामां बे नदी उत्तर्यामां आज्ञा

ધર્મ છે. ત્યારે તો મહીનામાં બે માયા-સ્થાનક તથા વર્ષમાં નવ માયા સ્થાનક સેવે તેમાં પણ આજ્ઞા-ધર્મ હશે. જેમ મહીનામાં ત્રણ નદી ઝ-
સંધે તો નવમો સબલો દોષ લાગે કહ્યું છે, તેમજ મહીનામાં ત્રણ માયા
કપટાઈનાં સ્થાનક સેવે તો દસમો સબલો દોષ લાગે કહ્યું છે. હવે
જેમ એક મહીનામાં બેવાર માયા-કપટાઈ સેવ્યામાં પાપ છે, તેમ મહી-
નામાં બેવાર નદી ઉતર્યામાં પણ પાપજ છે; પણ ઢઘ્ઘસ્થ સાધુને જ્ઞાના-
દિકની જતના માટે નદી ઉતરવાનો દોષ લાગ્યા વિના રહે નહીં અને
મોહકર્મને ઉદયે કપટાઈ પણ લાગ્યા વિના રહે નહીં. તેથી જગવંતે વા-
રંવાર નદી ઉતરવાનો અને માયા કપટાઈનો જય ઉપજાવવાને કહ્યું છે
કે “ હે સાધુ ! તું મહીનામાં ત્રણ નદી ઉતરીશ તો અને મહીનામાં
ત્રણવાર માયા-કપટાઈ કરીશ તો સબલો દોષ લાગશે. ” એમ જાણા
ટાક્ષીને કહ્યું છે; પણ “ મહીનામાં બેવાર તું નદી ઝલંઘજે અને બેવાર
માયા કપટાઈ કરજે. ” એમ નથી કહ્યું. વલી પાંચ મોટી નદો મહી-
નામાં બે ત્રણવાર ઉતરવી ન કહ્યે. તેની શાખ સૂત્ર બ્રહ્મકલ્પ ઝ-
હેશે ચોથે. તે પાઠ:—

નોકપ્પઈ નિગંથાણંવા ૧ ઇમાઝ પંચમહણવાઝ મહાણઈઝ
ઉદ્ધિઝાઝ ગણિયાઝ વિજિયાઝ. અંતોમાસસ્સ ડુરુલ્લૂત્તોવા
તિરુલ્લૂત્તોવા ઉતરિત્તેવા સંતરિત્તેવા તંજ્ઞહા:-ગંગા ૧ જ-
મુણા ૨ સરઝ ૩ કોસિયા ૪ મહી ૫. અહપુણ એવં જા-
ણેજા એરાવઈ કુણાલાણે જથ ચકિયા એગંપાયં જલેકિચ્ચા
એગંપાયં થલેકિચ્ચા એવં સે કપ્પઈ અંતોમાસસ્સ ડુરુલ્લૂત્તોવા
તિરુલ્લૂત્તોવા ઉત્તરિત્તેવા સંતરિત્તેવા. જહ્ઞ નો એવં ચકિયા
એવં સે નો કપ્પઈ અંતોમાસસ્સ ડુરુલ્લૂત્તોવા તિરુલ્લૂત્તોવા
ઉત્તરિત્તેવા સંતરિત્તેવા. ॥

અર્થ:—નોઽ ન કહ્યે નિઽ સાધુ સાધવીને ૬૦ ૫ આગલ કહેશે

ते. पं० पांच माहानदी (प्रधान-विस्तीर्ण देखाकी गणी दीधी. ते घणुं पाणी उतरतां दोहीलुं एवी मोहोटी नदीउ) दुर्जिकादि कारणे उ० उतरवी पमे ते, एक मास मध्ये एकवार पण सेहेजना विहारे न संजवे. अं० एक मासमां दु० वे वार ति० त्रण वार उ० उतरवी के (कुंजादिके अथवा नावादिके) सं० वारंवार उतरवी न कढपे तं० ते कहे ठे:-गं० गंगा १, ज० जमुना २, स० सरजु ३, को० कोसिया ४, अने म० मही नदी ५ न कढपे. अ० अथ हवे वली ए० एम जाणे के जो ए० ऐरावती नामा नदी कु० कुणाला नगरी समीपे ज० ज्यां च० शक्तिवंत अर्ध जंघा प्रमाणे ए० एक पग ज० पाणीमां अने बीजो ए० एक पग थ० स्थल जुमि-काए मुंकीने ए० एम करीने चाले से० तेने क० कढपे अं० एक मास-मां दु० वे वार ति० त्रण वार उ० उतरवी, सं० वारंवार उतरवी. ज० ज्यां नो० एवी रीते न उतराय त्यां ए० एम से० तेने न कढपे अं० एक मासमां दु० वे वार ति० त्रण वार उ० उतरवी, सं० वारंवार उतरवी.

ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! आ पाठमां तो एम कह्युं ठे के, गंगा १, जमुना २, सरजु ३, कोसिया ४ अने मही ५, ए पांच मोटी नदी म-हीनामां वे तरण वार उतरवी कढपे नही; अने ऐरावती नदी, जे कु-णाला नगरीनी समीपे वहे ठे, तेमां एक पग जलमां अने एक पग थलमां धरीने उतरवा समर्थ होय तो महीनामां वे त्रण वार उतरवी कढपे, अने समर्थ न होय तो उतरवी न कढपे एम कह्युं; पण जगवंते एम नथी कह्युं के “हे साधु ! तुं एक वार तो उतरजे मारी आझा ठे.” पण जगवंते तो जाषा टालीने कह्युं ठे. तमे नदी उतरवामां जगवंतनी आझा अने धर्म कया न्याये कहो ठो ते कहो.

तेवारे तेरांपंथी कहे ठे के “कुणाला नगरीनी समीपे ऐरावती नदी वहे ठे, तेमां एक पग जलमां अने एक पग थलमां देइ उतरवा समर्थ होय तो, महीनामां वे त्रण वार नदी उतरवी कढपे ठे. ते कप्पइ कहो अने जावे आझा कहो. कढप अने आझा एकज ठे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! कढप अने आझा एक होय त्यारे तो परिव्राजक संन्या-

सोऽशने, जगवंते काचुं पाणी पीवा माटे, हाथ, पग, चाटुमी प्रमुख
 वीवा माटे अने स्नानने अरथे लेवुं कटपे कहुं ठे. शाख सूत्र उव-
 वाइजीमां. ते पाठः—

तेसिणं परिवायगाणं णोकप्पइ अगट्ठएणवा चंदणेणवा
 कुंकुमेणवा गायं अणुलिपित्तए णणठ एगाए गंगामट्टि-
 आए. तेसिणं परिवायगाणं कप्पइ मागहपठए जलस्स
 पम्पिगाहित्तए सेविय वहमाणे नोचेवणं अवहमाणे सेविय
 थिमिउदए नोचेवणं कंदमोदए सेविय बहुपसणे नोचेवणं
 अबहुपसणे सेविय परिपूए नोचेवणं अपरिपूए सेवियणं
 दीणे नोचेवणं अदिणे सेविय पिवित्तए नोचेवणं हठ
 पाय, चरुचम पस्कादण्ठयाए सिणाइत्तएवा. तेसिणं परि-
 वायगाणं कप्पइ मागहए अट्ठाट्ठए जलस्स पम्पिगाहित्तए
 सेविय वहमाणे नोचेवणं अवहमाणे जाव नोचेवणं अ-
 दिणे सेविय हठ पाय चरुचम्मसं पस्कादण्ठयाए नोचे-
 वणं पिवित्तएवा. तेसिणं परिवायगाणं कप्पइ मागहए
 आट्ठए जलस्स पम्पिगाहित्तए सेविय वहमाणे नोचेवणं
 अवहमाणे जाव नोचेवणं अदिणे सेविय सिणाअत्तए
 नोचेवणं हठपाय चरुचम्मसं पस्कादण्ठयाए पिवित्तएवा.
 तेसिणं परिवायगा एयारुवेणं विहारेणं विहरमाणा बहुइं
 वासाइं परिआइं पाउणंति. ॥

अर्थ—ते० ते परिव्राजकने णो० न कटपे अ० अगर चं० सुखरु
 प्रमुख कुं० कंकु केशर प्रमुख गा० शरीरे अ० विलेपन करवा; ण०
 पण एटलुं विशेष ए० एक गं० गोपीचंदन कटपे. ते० ते परिव्राजकने
 क० कटपे मा० मागध देश संबंधी पाथ्यामां माय एटलुं पीवाने अर्थे

ज० पाणी नदीमांथ। प० लेवुं; से० तेपण व० वेहेतुं थकुं, नो० नही निश्चे अ० अणवेहेतुं; से० तेपण थि० कादव रहित, नो० नही निश्चे कं० कादववावुं; से० तेपण व० बहु निर्मलुं, नो० नहि निश्चे अ० मॉ-हॉलुं; से० तेपण प० गलेलुं, नो० नही निश्चे अ० अणगल; से० तेपण दी० दीधेलुं, नो० नही निश्चे अ० अणदीधुं; से० तेपण पि० पीवाने अर्थे, नो० नही निश्चे ह० हाथ पग चं० चरु हांमी, थाली, चाटुमी प० धोवाने अर्थे; तेम सि० स्नानने अर्थे पण न कढेपे. ते० ते परिव्राजकने क० कढेपे मा० मागध देशनुं अ० अरधुं आढा माप जेटलुं ज० पाणी प० लेवुं; से० तेपण व० वेहेतुं, पण णो० नही निश्चे अ० अणवेहेतुं; जों० यावत् नो० नही निश्चे अ० अणदीधुं; से० तेपण ह० हाथ, पग च० थाली, चाटुमी, चाटुवो सं० धोवाने अर्थे कढेपे; पण नो० निश्चे पीवुं न कढेपे. ते० ते परिव्राजकने क० कढेपे मा० मागध देशनुं आ० एक आढा प्रमाण ज० पाणी प० लेवुं; से० तेपण व० वेहेतुं, नो० नही निश्चे अ० अणवेहेतुं; जा० यावत् पूर्वे कहुं तेम, नो० नहि निश्चे अ० अणदीधुं; से० तेपण सि० स्नानने अर्थे, नो० नही निश्चे ह० हाथ पग च० चाटुमी थाली प० धोवाने तथा पि० पीवाने न कढेपे. ते० ते परी-व्राजक ए० एवी रीते वि० विचरता थका व० घणां वा० वर्ष सुधी प० परीव्राजकनी पा० प्रवर्जा पाले.

ज्ञावार्थः—हवे जुउ ! आ पाठमां कहुं ठे के, ते परिव्राजकोने मागधदेश संबधी पाथामां माय तेटलुं पाणी पीवाने लेवुं कढेपे. ते पण वेहेतुं थकुं, कादव रहित, निर्मलुं, गलेलुं अने दातारनुं दीधेलुं ले. एज रीते एवुंज पाणी मगधदेशनुं अर्ध आढुं प्रमाण, हाथ, पग, प्रमुख धोवाने लेवुं कढेपे कहुं. वली एज रीते एवुंज पाणी मगध देशनुं एक आढा प्रमाण स्नानना अर्थे लेवुं कढेपे कहुं. हवे जुउ ! जो कढप अर्धे आढा एक होय तो आ पाठना सं यासाउने कावुं पाणी पीवुं, काचा पाणीथी स्नान करवुं तथा हाथ पग धोवा कढेपे कहुं ठे. हवे तमारी केहेणीने लेखे तो संन्यासिउने कावुं पाणी पीवाना, काचा

પાણીથી સ્નાન કરવાની અને હાથ પગ ધોવાની શ્રી જગવંતની આજ્ઞા માનવી પરમેશ્વરે. વહ્ની અંબરુજી શ્રાવકને કાચું પાણી પીવું અને કાચા પાણીથી સ્નાન કરવું પણ કદપે કહ્યું છે. તેની શાલ સૂત્ર ગુણે જીમાં. તે પાઠ:—

અમરુસસપરિવાયગસસ કપ્પહ માગદ્દા અદાઢા જલસસ પન્નિગ્ગહિત્તે સેવિય વહમાણે ણોચેવણં અવહમાણે જાવ સેવિય એવં અમિયં પસણં પરિપૂયં ણોચેવણં અપરિપૂએ સેવિય સાવચ્છેતિકાઢ ણોચેવણં અણવચ્છ સેવિય જીવિત્તિકાઢ ણોચેવણં અજીવા સેવિય દિણે ણોચેવણં અદિણે સેવિય દંત્ત હઠ્ઠ પાય ચરુ ચમ્મ પચ્ચાલણઠ્ઠયાએ પિવિત્તેવા ૨ ણોચેવણં સિણાહિત્તે. અમરુસસ પરિવાયગસસ કપ્પહ માગદ્દા અદાઢા જલસસ પન્નિગ્ગહિત્તે સેવિય વહમાણે નોચેવણં અવહમાણે જાવ સેવિય દિને ણોચેવણં અદિણે સેવિય સિણાહિત્તે ણોચેવણં હઠ્ઠપાય ચરુ ચમ્મસં પચ્ચાલણઠ્ઠયાએ પિવિત્તેવા ॥

અર્થ:— અમરુ પરિવાજકને કપ્પ કદપે માગધ દેશનું અથ્થુ આઢું પ્રમાણ જાણી પાણી પગ ગ્રહવું; સેવ તે પણ વગર વેહેતું થકું; પણ ણો નહીં નિશ્ચે અણવેહેતું જાણ્યાવત સેવ તે પણ એ એમ અણકાદવ રહિત પગ નિર્મલ પગ ગલેલું; પણ ણો નહીં નિશ્ચે અણગદ્યું. સેવ તેને પણ સાગ સાવચ્છ જાણે, પણ ણો નહીં નિશ્ચે અણનિર્વચ્ય; સેવ તેને પણ જીવ જીવસહિત જાણે, પણ ણો નહીં નિશ્ચે અણનિર્જવ. સેવ તે પણ દિગ્ગ દીધેલું લે, પણ ણો નહીં નિશ્ચે અણઅણિધું; સેવ તે પણ દંત્ત હઠ્ઠ હાથ પાગ પગ ચગ હાંતી ચટુરો પગ ધોવાને અર્થે તથા પિગ પીવાને અર્થે લે; પણ ણો નહીં નિશ્ચે સિગ સ્નાનને અર્થે કદપે. અમરુ પરિવાજકને કપ્પ કદપે માગધ દેશનો આઢો

માપ જળ પાણી પણ ગ્રહણું; સેળ તે પણ વળ વેહેતું થકું, પણ નોળ નહિ નિશ્ચે અળ અણવેહેતું; જાળ યાવત્ સેળ તે પણ દિળ દીધેલું, ણોળ નહિ નિશ્ચે અળ અણદીધું; સેળ તે પણ સિળ સ્નાનને અર્થે, પણ નોળ નહિ નીશ્ચે હળ હાથ પાળ પગ ચળ હાંતી ચાટુતી સંળ ધોવાને અર્થે; પિળ તેમ પીવાને અર્થે પણ ન કટપે.

જાવાર્થ:—હવે જુન ! આ પાઠમાં કહ્યું છે કે, અંબરુજીશ્રાવકને મગધદેશનું અર્ધું આઢું માપ કાચું પાણી પીવા તથા હાથ ધોવાને અને એક આઢું માપ પાણી સ્નાનને અર્થે લેવું કટપે કહ્યું છે. તે પણ વહેતું થકું, કાદવરહિત, નિર્મલ અને ગલેલું લે. તેને પણ સાવચ જાણે, નિર્વચ ન જાણે; જીવ સહિત જાણે, પણ નિર્જીવ ન જાણે. હવે જુઓ ! અંબરુજીશ્રાવકને કાચું પાણી પીવું અને કાચા પાણીએ સ્નાન કરવું કટપે કહ્યું છે. હવે તમે કહોઠો કે, કટપ અને આજ્ઞા એકજ છે. એ નદી ન-તરવી કટપે કહી તેથી આજ્ઞા-ધર્મ કહોઠો. એ તમારી કેહેણીને સેચે તો અંબરુજીશ્રાવકને કાચું પાણી પીવું એ પણ આજ્ઞા-ધર્મમાં હશે. હે દેવાનુપ્રીય ! કટપ અને આજ્ઞા એક કેમ કહોઠો ? કટપ તો કરે તેનાં કામ ઓલલાવવાની વિધિ છે, અને જગવાનની આજ્ઞા તો જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્ર, કથોપશમજાવના ગુણ અંગીકાર કરવાની તથા વધારવાની છે. વલી સાધુ નદી તો અપવાદ માર્ગમાં અણસરતે કોઈ ઠેકાણે ટલતી ન દેખાય તેથી જ્ઞાન, દર્શન અને ચારિત્રના જતન માટે નતરે છે. જેમ હુંકી, જાકું, વોલાઈ ઇત્યાદિક, માલ ઉપર જગાત છે તે રીતે એ પણ છે; પણ નદી નતરવાની આજ્ઞા જગવંતે બત્રીસ સૂત્રમાં ક્યાંય દોધી નથી. તમે એટલાં સૂત્રનાં વચન નિર્થાપોને, છોટા અર્થ કરીને, કુચુ-ક્તિલ લગાવીને તથા નદી નતરવામાં આજ્ઞા-ધર્મ કહીને અનંત સંસાર કેમ વધારોઠો ?

વલી ઘાટા (ટોટા) વાલા સરાફ સરલી સફાઈ દર્શાવવાને માટે તથા છોકોને પોતાના મતમાં લેવાને અર્થે, તેરાપંથી કહે છે કે “સૂત્રમાં કયા સિવાય સાધુએ કાંઈ પણ કામ કરવું નહીં; અને કરે તો તેમાં

સાધુપણું નથી. ” એવી વજ્ર જાણા બોલે છે, પણ પોતાને તો પુરું અંધારું છે; કેમકે સૂત્રમાં તો ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું વર્જ્યું છે, અને પોતે તો ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસવું સ્થાપે છે, તેમજ ગ્રહસ્થીના ઘેરે બેસીને વ્યાખ્યાન વાંચે છે. વલી સૂત્રમાં આર્યા સાથે વિહાર કરવો વર્જ્યો છે, અને પોતે આર્યા સાથે વિહાર કરે છે; આર્યાનો લાવ્યો આહાર પાણી લેવો વર્જ્યો છે, અને પોતે આર્યાનો લાવ્યો આહાર પાણી લે છે; અને આર્યા પાસે સુખે સમાધે વૈયાવચ કરાવવી વર્જી છે, અને પોતે આર્યા પાસે વૈયાવચ સુખે સમાધે કરાવે છે. તેમજ આર્યા પાસે પુંજવું પલેવવું પ્રમુખ અનેક કામો કરાવે છે. વલો રોગાન વાસી રાખવો સૂત્રમાં ક્યાંય કહ્યું નથી, ઠતાં પોતે વાસી રાખે છે અને રાખવાની સ્થાપના કરે છે. તેમજ પેહેલે દીવસે જેના ઘરથી વોહોર્યું હોય તેના પાસેથી બીજે દીવસે હાટે અથવા રસ્તામાં વોહોરવાની સ્થાપના કરે છે. એટલાં કામ કરે તેને સાધપણાથી ત્રષ્ટ કહ્યો છે, અને એ એટલાં કામ સૂત્રમાં કહ્યાં તે સિવાય કરે છે.

વલી સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયનના ૨૬મા અધ્યયનમાં રાતના પેહેલા પોહોરમાં સજાય કરવી કહી છે, બીજા પોહોરમાં ધ્યાન કરવું કહ્યું છે, ત્રીજા પોહોરમાં નિંદ્રા મુંકવી કહી છે અને ચોથા પોહોરમાં સજાય કરવી કહી છે; પણ એક પોહોરથી વધતી નિંદ્રા લેવી બત્રીસ સૂત્રમાં ક્યાંય કહ્યું નથી. હવે તમે પોહોર સીવાય નિંદ્રા દ્યો ઠો. તે તમારી કેહેણીના લેખે તમારામાં સાધપણું છે કે નહીં ? વલી એજ અધ્યયનમાં કહ્યું છે કે, કોઈ આવે નહીં તેમજ કોઈ દેખે નહીં એવી જગ્યાએ સાધુએ માત્રાદિક પરઠવવું; પણ ઝઘામી રીતે લોકોના દેખતાં માત્રાદિક પરઠવવું બત્રીસ સૂત્રમાં ક્યાંય કહ્યું નથી. હવે તમે ઝઘામી રીતે લોકોના દેખતાં માત્રાદિક પરઠવો ઠો. તે તમારી કેહેણીના લેખે તમારામાં સાધપણું છે કે નહીં ?

વલી આપમતલવી કહે છે કે “બજારમાં શ્રાવકે સામાયક કરી હોય તે સામાયક ઠતાં ઘેરે જઈને સાધુને વોહોરાવે તો અટકાવ નહીં, ધર્મ છે, તથા ઘરમાંજ સામાયકમાં બેઠા છે તેને બીજા બુટા ડબ્બની આજ્ઞા લીધા વિના વોહોરાવવું કલ્પે છે. ” એમ કહે છે, પણ અન્યતે

तो श्रावकने सामायकमां सर्वं द्रव्य बोसराव्यां कहा ठे. तेथो सामायकमां आहार वस्त्रादिक पोताना नथी एम कह्युं ठे. तेनो शाख सूत्र जगवती शतक आठमे उद्देशे पांचमें. ते पाठः—

रायगिहे जाव एवंवयासी आजीवियाणं जंतं ! थेरे जगवंतं एवंवयासी समणोवासगस्सणं जंतं ! सामाइकमस्स समणोवासए अन्नमाणस्स केइ जंमं अवहरेच्चा सेणं जंतं ! तं जंमं अणुगवेसमाणे किं सज्जंमं अणुगवेसइ परायगंजंमं अणुगवेसइ ? गो० ! सज्जंमं अणुगवेसइ नोपरायगं जंमं अणुगवेसइ. तस्सणं जंतं ! तेहिं सीलवय गुणवय वेरमाण पचखाण पोसहोववासेहिं सज्जंमे अजंडे जवइ ? हंता जवइ. सेकेण खाइणं अछेणं जंतं ! एवंवुच्चइ सज्जंमं अणुगवेसइ नोपरायगंजंमं अणुगवेसइ ? गो० ! तस्सणं एवं जवइ णोमेहिरणे नोमेसुवणे णोमेकंसे णोमेदुसे णोमे त्रिपुल धण कणग रयण मणिमोत्तिय संघ सिल प्पवाल रत्त रयण मादिए संत्त सारसावच्छेच्चे ममतजावपुणसे अपरिणाए जवइ. सेतेणछेणं गो० ! एवं वुच्चइ सज्जंमं अणुगवेसइ नोपरायगं जंमं अणुगवेसइ. ॥

अर्थः—रा० राजग्रही नगरीने विषे श्री गौतमस्वामी जगवंत श्री माहावीर स्वामी प्रत्ये जा० यावत् ए० एम कहे—आ० गौशालाना शिष्य जं० हे पुजय ! थे० स्थिवर साधु समीपे, श्रावकनो अपेक्षाए ए० एम कह्युं. ते श्री गौतमस्वामीए जगवंत श्री माहावीर देव प्रत्ये पु. ब्युं. क्यां सुधी के ज्यां सुधी श्रावकना पचखाणना ७३५ जागा कहा त्यां सुधी पुब्युं, पण पढी एम कह्युं के, एवा गोशालाना श्रावक न होय. इवे श्रमणोपासक केवा होय ते जाणवा देखामे ठे. स० श्रमणो पा-

सक जं० हे जगवान ! सा० कृत सामायकना एटले पेहेलुं शिक्तावृत
 स० सामायकरूप आदरीने अ० बेठा ठे तेनुं के० कोइ पुरुष जं० ज्ञांरु
 (वस्त्रादिक वस्तु) प्रत्ये अ० लइ जाय ते सामायक पुरुं थया पढी
 जोतो थको जं० हे पुज्य ! शुं तं० ते जं० (ज्ञांरु) पोतानी वस्तु अ० ग-
 वेषे के० प० पारकी वस्तु अ० जुए ? इहां पुठणहारनो अजिप्राय
 स्वकिय ते कह्ये. जे स्वसंबंधी होय परंतु सामायक पक्वज्यां परि-
 ग्रहना पचखाण जणी पोतानुं न होय एटला माटेज प्रश्न कयों. इति
 प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! स० पोतानो ज्ञांरु (वस्तु) सामायक
 पुरुं थया पढी अ० गवेषे, पण नो० परायो ज्ञांरु गवेषे नही. (त्यां अ-
 कार्ण जे ममत्व जाव ठे, ते बेदाणो नथी अने सामायक ठतां गवेषणा
 करवी ए अयुक्त.) त० तेने जं० हे जगवान ! ते० ते विविक्षित करीने
 जेम द्योपसम ग्रहया तेणे करीने सी० अणुवृत गु० गुणव्रत, रागादिकनी
 वृत्ति प० नवकारसी पोरसी सहित पो० पर्वदीनने विषे पोषध सहित
 उपवास तेणे करी (इहां सोलादिकने ग्रहणे पण सावयजोग वृत्ति करी
 विरमण शब्द करी प्रयोजन तेनेज परिग्रहने अपरिग्रहपणुं निमित्त
 करी) स० पोतानी वस्तु अ० अपहस्या आश्री पारकी ज० थाय ?
 इति प्रश्न. उत्तर. हं० हा गौतम ! थाय ठे. से० ते कये हेते खा०
 (ख्याति) प्रसिद्ध अ० कये अर्थे (जे प्रयोजने) जं० हे जगवान ! ए०
 एम कछुं स० पोतानो जं० उपगर्ण अ० गवेषे नो० परायो ज्ञांरु उप-
 गर्ण न गवेषे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! त० तेने ए० एवुं
 मन प्रणाम ज० होय ते कहे ठे. हिरण्यादि परीग्रहने द्वाविध त्रीविध
 पणे पचख्या ठे वास्ते णो० नथी मारुं हि० रुपुं नो० सु० नथी मारुं
 सुवर्ण नो० कं० नथी मारुं कांसु णो० डु० नथी मारुं (डुण्य) वस्त्र णो० नथी
 मारुं वि० विस्तीर्ण ध० धन गणिमादिक अथवा गवादिक क० कनक, रत्न,
 कर्केतनादिक म० मणी चंद्रकान्तादिक मो० मोतो श्रुक्तिकादिकनां उपज्यां
 स० शंख दक्षिणावर्त ए बेज प्रसिद्ध सि० सिद्ध, प्रवाल, विद्रुम अथवा
 स्कटीक शीला प्रवाही र० रातां रत्न पद्मरागादिक, ए सर्व स० ठे

विद्यमान सा० प्रधान साव० स्वापेत्य द्रव्य मम० इत्यादि परिग्रहादि-
कने विषे मन, वचन, कायानु, करवुं कराववुं ते पचख्या नहीं ते मम-
त्व जाव रह्यो. वली ते हिरण्यादि विषयने विषे जे ममता प्रणाम
पु० वली अ० अपरिज्ञात प्रत्याख्यान थाय ते अनुमतीना अप्रत्याख्यान-
पणार्थी ममत्व जावने अनुरूपपणार्थी. से० तेने अर्थे गो० हे गौतम !
ए० एम कह्युं स० स्वकीय पोतानु जं० जंरु. उपगर्ण अ० जुवे ठे पण
नो० नथी पारकुं जंरु उपगर्ण जोता. ॥

जावार्थ—हवे जुठ ! आ पाठमां एम कह्युं ठे के, श्रावक सा-
मायक पोसामां वेठो ठे. ते वेला धन, जंरु उपगर्ण चोर छड जाय,
ते सामायक पोसो पादया पढी गवेषणा करे तो पोतानुं जंरु गवेषतो
कहीये के पारकुं जंरु गवेषतो कहीये ? तेनो उत्तर जगवंते कह्यो के
हे गौतम ! पोतानो जंरु गवेषतो कहीये. तेवारे फरी गौतमस्वामीए
पुढ्युं के श्रावक सामायक पोसामां वेठो ते वखते जंरु, उपगर्ण, धन,
पोतानां नथी त्यारे सामायक पादया पढी पातानां जंरुनी गवेषणा
करतो केम कह्यो ? तेना जवावमां जगवंते कह्युं के, हे गौतम ! सा-
मायक पोसामां वेठो ते वारे सोनुं, रुपुं, वस्त्र आदि सर्व द्रव्य वोसरा-
व्या ठे तेथी ते श्रावकना नथी; पण सामायक पादया पढी जंरुनो
लोच (प्रेम बंध) डुटयो नथी ते माटे सामायक पादया पढी तेने
पोतानुं जंरु गवेषतो कहीए. हवे आ पाठमां कह्युं के, सामायकमां वेठो
त्यारे श्रावके सोनु रुपुं प्रमुख सर्व द्रव्य वोसराव्या ठे के मारु सोनुं
नथी, मारु रुपुं नथी, तेमज मारुं अन्नवस्त्रादि कांश्पण नथी. हवे जुठ !
ज्यारे पोतानुं नथी त्यारे सामायकमां साधुने शी रीते वोहोरावे ?

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ सामायकमां सावद्यजोगना (सं-
सारनां काम करवाना) त्याग ठे; पण साधुजीने वोहोराववुं तेतो नवमा
व्रतमां बारमुं व्रत निपजे. तेतो निर्वध्य धर्मनुं काम घणुं चोरुखुं ठे. ”
तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! सामायकमां पोतानी पाले वस्त्र होय ते
साधुजीने वोहोरावाने नवमा व्रतमां बारमु व्रत निपजावे तेतो घणुं

ચોરૂં કામ છે; પણ જે દ્રવ્ય સામાયકમાં વોસરાવી દીધા તે પોતાના નથી. તે દ્રવ્ય શી રીતે વોહોરાવી શકાય ? વલી તમે કહ્યું કે, સામાયકમાં સંસારને હેતે સાવચ્છજોગના ત્યાગ છે; પણ ધર્મ કરવાના તો ત્યાગ નથી. એ લેખે તો ત્રીજા વ્રતથી બારમું વ્રત અધિકું છે. હવે તમારે લેખે તો સંસારને હેતે સાવચ્છજોગના ચોરીના ત્યાગ છે, તે સાધુજીને પરાયું વસ્ત્રાદિક ચોરીને વોહોરાવે તો અટકાવ નહી; કેમકે એતો તમારા કેહેવા પ્રમાણે નિર્વચ્ય ધર્મનું કામ છે. પણ હે દેવાનુપ્રીય ! જિન માર્ગમાં તો પેહેલા નિયમ કયોં હોય તે રાખીને પઢી અધિકો ધર્મ કરવો. જેમ ગુરુદેવ આઠ્યાથી ઊઠી ઝાઝા થવું અને વિનય ઝાત્તિ કરવી તેમાં મોટો લાજ (નિર્જરાનું કારણ) છે, પણ શિષ્યે પેહેલાં કાઝસગ્ગ કરી પહોર પર્યંત લગી કાયા વોસરાવી હોય તે ગુરુદેવનો વિનય ન કરે, તેમ સામાયકમાં જે દ્રવ્ય વોસરાવ્યા છે તે પોતાના નથી, તે માટે સામાયકમાં સાધુને વોહોરાવવું કલ્પે નહી. તમે પ્રજુનાં વચન ઉત્થાપોને પોતાના મતલબને અર્થે સામાયકમાં વોહોરાવવું કેમ સ્થાપો છો ?

વલી તેરાપંથી કહે છે કે, “ પુન્ય પાપ બંને જુનાં છે અને ઢાંઢવા યોગ્ય છે; કેમકે ધન્ના અણગારનાં પુન્ય વધ્યાં તેથી તે અનુત્તર વિમાને ગયા, પણ મુક્તિ એ જઈ શક્યા નહી. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! ચાર કર્મ તો એકાન્ત અશુભ છે. તેનાં નામ. જ્ઞાનાવર્ણી ૧, દર્શનાવર્ણી ૨, મોહની ૩ અને અંતરાય ૪. એ ચાર કર્મ (ઘાતિક) બલીષ્ટ છે. તેનો ક્યોપશમ ન થયો તેથી મુક્તિ એ જઈ ન શક્યા. તમે ‘ પુન્ય વધ્યાથી મુક્તિ એ જઈ ન શક્યા ’ એવી કુયુક્તિ કેમ લગામો છો ? પુન્ય તો મુક્તિ માર્ગનું એકાન્ત ઘાતક નથી. કેમકે શ્રી અનુયોગદ્વાર સૂત્રમાં કહ્યું છે કે, ક્યોપશમ જાવે જીવ ધર્મ પામે, અને તે ક્યોપશમ જાવે “ ચ-ઉણ્ઠ ઘાઠકમાણ ” એવો ઝઘાનો પાઠ કહ્યો છે. ચાર એકાન્ત અશુભ કર્મના ક્યોપશમથી ચાર ચારોત્ર અને ચાર જ્ઞાન મજિમ ઘણા બોલ પામે; અને એ ચાર અશુભ કર્મના ક્યથી ક્યાયક જાવે અનંત ચતુષ્ઠય પામે; પણ પુન્ય પ્રકૃતિને ઘાતક તથી કહી. વલી કર્મ અંથમાં ઘાતિ

अघाति प्रकृति अधिकारे वीस प्रकृति सर्व-घाती' कही. ते सर्व-घाती कर्मनी कही, पण शुभ कर्म पुन्य प्रकृति मोक्ष जाताने अटकावे एम कछुं नथी. वली पुन्यने मोक्ष मार्गनो घातक बत्रीस सूत्रमां क्यांय कछुं नथी. तमे ' धना अणगारानां पुन्य वध्यां तेथी मुक्ति न गया ' एवां अठतां वचन बोलीने अनंत संसार केम वधारो ठो ? वली पुन्य जोग-ववानी वांठा तो साधु श्रावकने करवीज नही. पण मोक्ष मार्गना साहज माटे पुन्यनी वांठा श्रावकने करता कहा ठे. शाख सूत्र ज्ञाताजी अध्ययन आठमे, अरणीक श्रावकना अधिकारे. जे वखते देवताए अर-णीक श्रावकने कछुं के " तमे केवा ठो ? ' धम्मकामिया ' धर्मना कामी ' पुन्नकामिया ' पुन्यना कामी ' सगकामिया ' स्वर्गना कामी ' मो-खकामिया ' मोक्षना कामी, ए चार. एमज धर्मना इच्छक, पुन्यना इच्छक, स्वर्गना इच्छक, अने मोक्षना इच्छक. एमज धर्मादि चार बोलना (पी-वासा) लालसावंत ठो. " ए रीते बार बोल कहा.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के एतो मिथ्यात्वी देवताए एम वखाण्या ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रोय ! मिथ्यात्वी देवताए एवा कहा ते शुं ? जुठा कहा के साचा कहा ? वली ' पुनकामीया पुनकंखिया पुनपिवासा ' ए बोल मिथ्यात्वी देवताए कहा तेम ' धम्मकामिया धम्मकंखिया धम्मपिवासिया ' ए पण मिथ्यात्वीएज कहा ठे. जो साचा कहा तो सर्व साचा; अने जुठा कहा तो सर्व जुठा. एम उपाशकदशाना बीजा अध्ययनमां कामदेव श्रावकने देवताए तथा आठमा अध्ययनमां मा-हासतकजी श्रावकने रेवतीए पण एवाज बार बोल कहा ठे. वली गर्जना जीवने प्रजुए पोते वखाण्यो, त्यां पण बार बोल एमज ठे. तेनी शाख सूत्र जगवती शतक पेहेले उद्देशे सातमे. ते पाठः—

जीवेणं जंतं ! गब्जगएसमाणे देवलोएसुजवजेजा ?
गो० ! अत्तेगइएजवजेजा अत्तेगइएनोजवजेजा. सेकेण-
केणं ? गो० ! सेणं सण्णिपंचंदिए सवाहिं पच्चतिहिं पच्च-

त्तए तदारुवंस्स समणस्सवा माहणस्सवा अंतिए एग-
मवि आयरियं धम्मियं सुवयणं सोच्चा निसम्म तज्ज-
वंति संवेगं जायसहे तिब्वधम्माणुरागरत्ते सेणंजीवे धम्म-
कामए पुण्णकामए सग्गकामए मोक्ककामए धम्मकंखिए
पुष्पकंखिए सग्गकंखिए मोक्ककंखिए धम्मपिवासिय पु-
ष्पपिवासिए सग्गपिवासिए मोक्कपिवासिए तच्चित्ते तम्मणे
तद्धेसे तदुज्जवसिए तव्वज्जवसिए तदुठोवज्जते तदपियकरणे
तव्वजावणाजाविए एयंसिएणं अंतरं कालंकरेज्जा देवलो-
एसु उवज्जइ से तेण्णेणं ॥

अर्थः—जी० जीव जं० हे जगवान ! ग० गर्जमां रह्यो थको मरीने दे० देवलोकमां देवतापणे उपजे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौ-
तम ! अ०उ० कोइक जीव गर्जमांथी मरीने देवलोकने विषे देवतापणे उपजे अने अ०नो० कोइक जीव न उपजे. से० ते के० शा कारणे हे जगवान ! एम कह्युं ? कोइक जीव उपजे अने कोइक जीव न उपजे ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! से० ते जीव सं० संझी पंचेंद्रि स० सधली प० पर्याप्ते करी प० पर्याप्त जाव प्रत्ये पाम्यो थको त० तथा विधि उचित्त योग स० श्रमण तपस्वीनी अथवा मा० मा हणो मा हणो एवुं कहे ते साधु अथवा स्थुल प्राणातिपातथी निवृत थयो ते श्रावक, तेना अं० समिप थकी ए० कोइ एक पण आ० आर्य जलुं ध० धर्मनुं सु० जलुं वचन सो० सांजलीने नि० निश्चे हैये धरीने त० ते वार पढी ज० आय सं० जवज्जये करी जा० धर्मादिक करवानी श्रद्धा उपजे ति० तिव्व धर्मने रागे रंगाथु ठे मन जेनुं, से० ते जीव ध० (श्रुत चारित्र रूप) धर्म, तेना विषे वान्ठा ठे जेनो, पु० तेना फलजुत शुज्ज कर्मनो वांढक, स० स्वर्ग देवलोकनो वांढक, मो० समस्त कर्म क्यरूप मोक्षनो वांढक, ध० धर्मनी आसक्ति ठे जेनी, पु० पुन्यनो आसक्ति ठे जेनी, स० स्व-

ગંની આસક્તિ હે જેની, મોળ મોક્ષની આસક્તિ હે જેની, ધળ ધર્મને વિષે અતૃપ્તિવંત, પુળ પુન્યને વિષે અતૃપ્તિવંત, સેળ સ્વર્ગને વિષે અતૃપ્તિવંત, મોળ મોક્ષને વિષે અતૃપ્તિવંત ઇટલા પદાર્થને વિષે તળ ચિત્ત હે જેનું, તળ તેને વિષે મન હે જેનું, તળ તેને વિષે લેશ્યા હે જેની, તળ તેજ અધ્યવસાય હે જેના, તળ તે અર્થે કરી ઉપયુક્ત (સહિત) હે, તળ તેજ અર્થને વિષે દીધી હે ઇંદ્રિયો જેણે, તળ તેજ જાવનાઈ કરી જાવિક હે, ઇળ ઇવા અંળ અંતરને વિષે ઇટલે ઇવી જાવના જાવતો થકો જીવ કાળ કરીને મરણ પામે તો તે જીવ દેળ દેવલોકને વિષે દેવતાપણે જળ ઉપજે. સેળ તે માટે હે ગૌતમ ! ઇમ કહ્યું. (કોઈ જીવ ઉપજે અને કોઈ જીવ ન ઉપજે.)

જાવાર્થ—હવે જુઝ ! આ પાઠમાં તો પ્રજુઈ શ્રીમુખથી ગૌતમને કહ્યું કે, ગર્જ માંહેલો કોઈક જીવ સત્તી પંચેંદ્રિનો પર્યાતો તથારૂપ શ્રમણની (સાધુની) અથવા માહણ કેહેતાં શ્રાવકની પાસેથી કોઈ એક (આર્ય જાહું) ધર્મનું વચન સાંજલીને હૈયે ધારીને વૈરાગ્ય પામ્યો તથા તિવ્ર ધર્મને રાગે રંગાણો તે જીવ ધર્મનો વંઠણહાર, ધર્મ કરવાની, પુન્ય કરવાની, સ્વર્ગની અને મોક્ષની વંઠા કરીને તથા ધર્માદિક ચાર બોલના આસક્તપણે કરીને, તેમજ ઇ ચાર બોલના અતૃપ્તપણે કરીને, ઇજ બાર બોલને વિષે ચિત્ત હે જેનું, મન હે જેનું તથા લેશ્યા અધ્યવસાય હે જેના, તેજ અર્થે કરી સહિત હે, તેજ અર્થને વિષે ઇંદ્રિ દીધી હે જેણે, ઇ બાર બોલની જાવના જાવતો થકો ઇવા અધ્યવસાયે વર્તતાં થકાં કાલ કરીને દેવતામાં જાય. હવે જુઝ ! જગવંતે તો ધર્મ અને પુન્ય ઇ બે પ્રકારનો કરણી કહી તથા સ્વર્ગ અને મોક્ષ ઇ બે તેનાં ફલ કહ્યાં. પુન્યની કરણીથી દેવતામાં જાય અને ધર્મની કરણીથી મોક્ષમાં જાય. હવે જુઝ ! પુન્ય ધર્મની વાંઠા કરેતો દેવતામાં જાય કહ્યું. ઇ ન્યાયે પુન્યને આદરવા યોગ્ય કહીયે. વલી ચિત્તમુની ઇ બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તીને સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયનના તેરમા અધ્યયનની એકવીસમી ગાથામાં કહ્યું કે, હે રાજા ! ઇ જીવિતવ્ય તો અશ્વાસ્વતું હે, અને ધર્મ અને પુન્યના અણકરવાવાલા મનુષ્ય મરણને મુક્તે

पहोंच्या थका (सिदावसे) पस्ताशे. इहां पण पुण्यने सरणांगत (करवा योग्य) वखाण्युं. वली पुण्यने धर्मनुं कारण कळुं. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन १७ मानी गाथा ३४ मी:—

एयपुन्नपयं सोच्चा अन्न धम्मोव सोदियं;

जरहोवि जारहंवासं चिच्चाकामाइं पव्वइए ॥ १७ ॥

अर्थ:—ए० ए ज्ञान सहित आशीष ठे. ए चारीत्र धर्म ते केवो ठे, के कायरने आचरतां दोहीलो अने तम सरखा शूराने सोहीलो. ए ज्ञान सहित क्रिया धारीने जरातादिके संसार मुक्त्यो. पु० पुन्य पवित्र पदने एटले शुरू जिनमतने सो० सांजलीने अवधारीने संसार मुक्त्यो. अ० अर्थ ते मुक्तिरूप फल ध० धर्म ते जिनशासनरूप ज्ञानदर्शन सहित चारीत्र धर्म, ए बंने करी ज० जरात चक्रवर्ती ज्ञा० जरात क्षेत्रने विषे चि० ठांमीने, वली का० काम जोग ठांमीने प० संजमवंत थया. ॥३४॥

ज्ञावार्थ:—हवे जुज ! आ उपरनी गाथामां पण चारीत्रने पुन्य पद कहो बोलाव्युं. वली अंतर्गममां श्री कृष्णे कळुं के, “ धन्य, पुन्य, कृतार्थ जालीकुमार प्रमुखने, के जेणे चारीत्र लोधुं. हुं अधन्य, अपुन्य, के चारीत्र मुजने न आवे. ” हवे जुज ! देवानुप्रीय ! चारित्र पण पुण्यवंत जीवनेज आवतुं कळुं ठे. वली प्रश्न व्याकरणमां प्रथम संवरद्वारे “ चजगथं पखंदे काहिंति अणंत्ते अकय पुत्रेजे नसुणंति धम्मसो जणजे पमायंति ” कळुं के, चारगतिमां कोण फरे? अकृत्य पुन्या, पुन्य रहित, अजागिया अने पापीआ जीव होय ते (रुळे) जमे; अने सजागीया, जाग्यवंत अने पुन्यवंत जीव चार गतिमां न जमे. वली सूत्रगमंग सूत्रना बीजा श्रुतस्कंधना बीजा अध्ययनमां कळुं के, हिंसामां धर्म कहे ते श्रमण-माहण चार गतिमां “ कलकली जागीणा जविसइ ” अजागीया याशे एम कळुं; अने जे श्रमण-माहण शुरू धर्म कहे ते चार गतीमां “ कलकली जागीणो न जविसइ ” अजागीया नही थाय एम कळुं. वली उत्तराध्ययनना ३६ मा अध्ययनमां कळुं के “ तज

सिद्धा महा जागा लोयगोय पयठिया ” शुज कर्म सिद्धे खपाव्यां ठे तोपण तेमने माहाजाग्यवंत कही बोलाव्या. वली उत्तराध्ययनना २३ मा अध्ययनमां केशीस्वामी गौतम स्वामीने कहे ठे के “ पुढामिते माहाजागा ” हुं पुढुं दे जागवान ! तथा केशीए गौतम प्रत्ये पुढुं के, तमे संसारसमुद्र शरीरीते तरोढो ? तेवारे गौतमे कहुं के, शरीररूपी नावाए करीने संसारसमुद्र तरुं. ते सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन २३ मानी गाथा. ७३ मी:—

सरीर माहु नावत्ति, जीवो बुच्चइ नाविउ;

संसारो अणवोवुत्तो, जंतरंति महेसिणो ॥ ७३ ॥

अर्थ:—स० शरीररूप मा० कहे तीर्थकर ना० नावां. जी० जीव ते बु० कहीये ना० नावानो खेरणहार. सं० संसाररूपी अ० समुद्र बु० कह्यो. जं० जे संसार त० तरे ठे ते म० मोक्षना गवेषणहार एवा मोटा साधु ॥ ७३ ॥

जावार्थ:—हवे जुज ! इहां कहुं ठे के, शरीररूपी नावाए करीने संसारसमुद्र तरुं. ए शरीररूपी नावा ते पुन्य-प्रकृति ठे. हवे ते संसारसमुद्रमां बेगो त्यां सुधी मुक्ति-साधक जीवने सरीररूपी नावा आदरवा योग्य के ठांवा योग्य ? ए शरीर तथा पंचेंद्रिणी जाती तथा त्रसनों दसको, मनुष्यनी आनुपूर्वी, मनुष्यनु आयुष्य, सातावेदनी, उंच गोत्र इत्यादिक पुन्यनी प्रकृति ठे. ए पुन्यनी प्रकृति विना मुक्ति न मले, अटकाइ रहे. हवे ते मले एटखे मुक्ति-गामी जीवने ए प्रकृति साधक ठे के बाधक ठे ? ए व्यवहारमां आदरवा योग्य ठे के ठांवा योग्य ठे ते कह्यो. तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, उत्तराध्ययननी ठेली गाथामां पुन्य पाप बनेने खपाववां कहां ठे. ते पाठ:—

दुविहं खविउणय पुणपावं निरंगणे संवज विप्पमुक्के, तरित्ता

समुदंच महाजवोहं समुदपावो अपूणागमंगए तिवेमि. ॥

अर्थ:—दु० वेहु प्रकारे शुज अने थोशुज प्रकृति ख० खपावीने

પુન્ય પાપની નિર્ગતિ રહીત સલેશી અવસ્થાએ કાયાદિકના વ્યાપાર રહિત અયોગી કેવલી અંશને સર્વ કર્મથી વિમુક્તાણો તરીકે સમુદ્રની પેરે સંસાર-સમુદ્રરૂપ મોટો પ્રહવા સમુદ્ર-પાલ મુની અવલી સંસાર માંહી આવે નહીં એવી ગતિએ ગૌતમ પહોંચ્યા.

જાવાર્થ:—હવે આ પાઠનું નામ લઈ તેરાપંથી, પુન્ય પાપને ઢાંઢાંવા યોગ્ય કહે છે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! હાં ઢાંઢાંવા યોગ્ય તો નથી કહ્યું. ઢાંઢાંવા યોગ્ય કહ્યું હોય તો હિલવું નિંદવું જોઈએ, પણ પુન્યને હિલવું નિંદવું નથી તેથી ઢાંઢાંવા યોગ્ય કહ્યું ન કહવાય; પણ હાં તો એમ કહ્યું છે કે, એણે સમયે એણે ગુણઠાણે આઘ્યા તેવારે પુન્ય પાપ બંને ધ્યાવીને (ઢાંઢાંને) સમુદ્રપાલજી મુક્તિએ ગયા. એતો ઠીકજ છે. સિદ્ધ દશા પામે તેવારે તો સર્વ કાર્ય સિદ્ધ થયાં. પછી પુન્યનું શું કામ છે ? હવે અહિયાં પુન્ય પાપ બુટયાં તેમ તપ. ચારીત્ર પણ બુટયાં તેથી શું સાધિક અવસ્થામાં તપ સંજમ પણ ઢાંઢાંવા યોગ્ય કેહેવરાશે ? જેમ તપ સંજમ ઢાંઢાંવા યોગ્ય નથી તેમ પુન્ય પણ ઢાંઢાંવા યોગ્ય નથી. વલી સાધુ દિક્ષા લેહે તેવારે તો કારણથી અને બંધ થકી પાપ મુંકે છે, પણ પુન્ય મુંકતા નથી. પાપ પ્રકૃતિનું કારણ સેવીને પાયશ્વિત લેહે તેમ પુન્ય પ્રકૃતિનું કારણ સેવીને પાયશ્વિત નથી લેતા. વલી પુન્ય પાપ બંને શુદ્ધ અશુદ્ધ પુદ્ગલ છે, પણ સાધિક વાધિકમાં ફેર છે; કેમકે સૂત્રમાં ઠામ ઠામ ઉચ્ચાર પાસવણ પ્રમુખ અશુદ્ધ પુદ્ગલની તો અસજાય કહી; પણ ઢાણ, પાણી, ફુલ, ફલ પ્રમુખની અસજાય નથી કહી. એટલો ફેર પુદ્ગલ દશામાં પણ છે. વલી ગૌતમસ્વામીને તથા હરકેશી સરીલા જીવને જ્ઞાન, દર્શન, ચારીત્ર અને તપના ગુણ તો સરીલા છે, મુક્તિ પણ બંને પામે; પણ પુન્યાશમાં ફેર તેથી ગૌતમ સ્વામીને ગણધર પદ આઘ્યું; પણ હરીકેશી સરીલાને ન આવે. વલી દસાશ્રુત-સ્કંધના ચોથા અધ્યયનમાં, આઠ આચાર્યની સંપદા કહી. એ આચાર્ય પદવીનો સાધકમાંહી રૂપસંપદા કહી તે પુન્યથી મલે અને આચાર્ય

ત્રણ જવથી અધિકા ન કરે. શાલ્વ સૂત્ર જગવતી શતક પાંચમે ઇદ્રશે સાતમે. તે આચાર્યપણું પુન્યથી મલે.

હવે જુઠું ! પુન્ય તે મુક્તિને નજીક કરે છે કે વેગલી કરે છે ? વલી તીર્થંકર-પદ્મી, ગણધર-પદ્મી, ચક્રવર્તી-પદ્મી, બલદેવ, વાસુદેવ, જંઘાચાર્ય અને પુલાક લબ્ધી, એમાંની એકે લબ્ધી સ્ત્રી ન પામે. હવે જુઠું ! એ સંજમ સંવરમાં ફેર કે પુન્યમાં ફેર ? વલી પૃથ્વી, પાણી અને વનસ્પતિ, એ ત્રણ ઉત્તમ જાતના સ્થાવર છે. એમાંથી નીકળ્યા મુક્તિ જાતા કહ્યા, અને એમાં દેવતા પણ નપજતા કહ્યા; પણ તેજ વાયુના અપુન્યા જીવમાં દેવતા પણ આવોને ન નપજે, અને એમાંથી નીકળ્યા અપુન્યા જીવ મુક્તિમાં પણ ન જાય. એમજ વિક્લેંદ્રિના નીકળ્યા અપુન્યા જીવ મુક્તિમાં ન જાય. વલી મોક્ષગામિ જીવ મુક્તિમાર્ગને વિષે દ્રઢ રહ્યા તેમને દેવતાએ તથા મનુષ્યે ધન્ય, પુન્ય, કૃતાર્થ કહીને બોલાવ્યા છે. વલી કામદેવ તથા કુંરુકોલિયાદિ શ્રાવકોને શ્રી માહાવીરદેવે ધન્ય, પુન્ય, કૃતાર્થ કહીને બોલાવ્યા છે. વાસ્તે પુન્ય પ્રસંશનિક છે. જેટલું પુન્ય તું તેટલો મુક્તિનો માર્ગ વેગલો જાણવો.

વલી અહીંયાં એમ જાણવું જે, ઉદયજ્ઞાવ અને ક્ષયોપશમજ્ઞાવ એ બંનેમાં જે મુક્તિમાર્ગને સાધક અવસ્થા છે તે ઉદયજ્ઞાવની અને ક્ષયોપશમજ્ઞાવની એ બંનેની અવસ્થા આદરવા યોગ્ય છે; અને બાધક અવસ્થા છે તે બંનેની ઠાંમવા યોગ્ય છે. જેમ ઉદયજ્ઞાવમાં વિષય કષાય આદી ઘણા બોલ બાધક છે; અને તેજ ઉદયજ્ઞાવમાં પ્રવ્રુનું દર્શન તથા આહાર વિહાર કરવો એ કરણી સાધિક પણ છે. હવે ક્ષયોપશમજ્ઞાવમાં ત્રણ અજ્ઞાન અને ૧૧ પાપ-સૂત્ર તથા અન્ય દરસની ગોશાલા જમાલી પ્રમુખનાં કૃત્ય, ચાર વેદ, ચૌદ વિદ્યા इत्यादિક સર્વનું જણવું, તે મુક્તિમાર્ગનો બાધક છે; અને તેજ ક્ષયોપશમજ્ઞાવમાં શ્રી જિન-પ્રણિત દ્વાદશાંગીનું જણવું તથા ચારિત્રનું પાલવું इत्यादિક સાધિક છે. તે માટે જે જે કારણે મુક્તિ નજીક થાય તે તે કારણ આદરવા યોગ્ય છે અને જે જે કારણે મુક્તિ વેગલી થાય તે તે કારણ ઠાંમવા યોગ્ય છે. વલી જગવંતે

લોકોત્તર પદ્ધતાં ત્રણ વાણીયાની ઉપમા દીધી, ત્યાં પણ પુણ્યને લાજ કહ્યો છે. જેણે પુણ્ય ઉપાર્જ્યું તેણે લાજ ઉપાર્જ્યો. શાસ્ત્ર સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન ૭ માની ગાથા ૧૪ મી તથા ૧૫ મી:—

જહાય તિન્નિ વણિયા, મુલંધિતુણ નિગ્ગયા;

એગોત્થ લહણ લાજં, એગો મુલેણ આગત્ત. ॥ ૧૪ ॥

એગત્ત મુલંપિ હારિત્તા, આગત્ત તત્ત વાણિય;

વવહારે ઉવમા એસા, એવં ધમ્મે વિયાણિહ. ॥ ૧૫ ॥

અર્થ:—જળ જેમ તિળ ત્રણ વળ વાણીયા મુળ મુલગી પુંજી રાસી ધિળ લઈને પ્રદેશે વ્યાપાર ત્રણી નીકલ્યા. એળ એ ત્રણમાંથી એક લળ લાજ લઈ આવ્યો. એળ એક મુળ મુલગી રાસી પુંજી લઈને ઘેરે આવ્યો. એળ એક મુળ મુલગી રાસી પણ હાળ જુગટે રમતાં હારીને ધન લાઈને આળ આવ્યો તળ જ્યાં પીતા ઘર હતું ત્યાં. વળ વાણીયો વ્યાપારી વળ વ્યાપારને વિષે જળ એ ઉપમાએ એળ એળી પેરે ધળ ધર્મને વિષે વિળ જાણવું.

ત્રાવાર્થ:—હવે જુલ ! કોઈ એક (વ્યાપારીને) વ્યવહારીઆને ત્રણ પુત્ર હતા. તેણે પોતાના પુત્રોના ત્રાગ્યની પરિક્ષા જોવા નિમિત્તે અકેકાને સહસ્ર સહસ્ર મોહોરો આપી દેશાન્તરે મોકલ્યા અને કહ્યું કે, હે પુત્રો ! તમોને ડ્રવ્ય આપ્યું છે તેનાથી વ્યાપાર કરી લાજ ઉપાર્જીં વેહેલા આવજો. તેવારે ત્રણે સાહુકારના પુત્રો જુદા જુદા દેશાન્તરે ગયા. તેમાં વળો પુત્ર ચાકર નફર રાખી આવ્યા ગયાને તૃપ્ત કરી વ્યાપારમાં ઘણું ધન કમાણો. બીજે પુત્રે વિચાર્યું કે, મારા પીતા પાસે ઘણું ધન છે માટે મુલગી પુંજી સાચીત રાખું. એમ ચિંતવી જે કાંઈ લાજ ઉપાર્જે તે ગીત વાર્જીંત્ર, લાદિમ સ્વાદિમ ચારે પ્રકારે જોગવે; અને ત્રીજે પુત્રે મનમાં ચિંતવ્યું જે, મારા પીતા વૃદ્ધ થયા છે અને ધનના જોગવવાવાલા તો અમેજ ઢીએ તે અમને પ્રદેશે કાઢ્યા અને ડ્રવ્ય તો સાત પેઢી સુધી લાય તોપણ છુટે તેમ નથી; માટે ધન મેલવવા સારુ કષ્ટ શામાટે જોગવવું? એમ વીચારી મુલગી પુંજી પોતાએ આપી હતી તે સર્વ લાધી.

હવે કેટલાક દીવસે ત્રણે પુત્ર દેશાન્તરથી ઘેરે આવ્યા ત્યારે પી-
તાએ ત્રણે પુત્રની વાત જાણી. તેમાં જેણે મુલગી પુંજી રાખી તેને ઘરનો
હાલ્લી કર્યો અને કહ્યું કે, ઘરનું કામકાજ કરો ને પેટ જરો. જેણે મુ-
લગી પુંજી રાખી તેને દ્રવ્યથી વ્યાપાર કરવામાં લગાડ્યો; અને જેણે
લાજ્ઞ ડપાડ્યો તેને સર્વ ઘરનો જાર આપી માલિક સ્થાપ્યો. તેમ ધર્મને
વિષે પણ જાણવું. તે એમ—હાં મુલગી રાશી તે મનુષ્યનો જવ. હવે
એકેક જીવ તો ધર્મ ક્રિયા કરી જ્યાં અસંખ્યાતા સુખ છે એવી દેવતાની
ગતિ પામે. બીજા જેણે મુલગી પુંજી સાબીત રાખી એ દ્રષ્ટાન્તે એવી
કમાઈ કરે, તેથી તે મરીને ફરો મનુષ્યનો અવતાર પામે. હવે ત્રીજી
જાતના જે મુલગી રાસી રાખે તે, મુલગી રાસી ગમાવે તે દેવાલીયો
થાય તેની માફક ઘણા માઠાં કર્મ કરીને નર્કથી તિર્યંચ અને તિર્યં-
ચથી નિગોદમાં જઈ પડે. એમ વ્યવહાર રાશીથી ગયો તેનો સંબંધ
સૂત્રમાં છે. તે આગલ કહે છે. તે પાઠ:—

માણુસતં ભવે મુલં, લાભો દેવગઈ જવે;

મુલ ઢેણ જીવાણં, નરગં તિરિક્તણં ધુવં ॥ ૧૬ ॥

દુહનં ગઈ બાલસસ, આવહ વહ મુલિયા;

દેવતં માણુસત્તંવા, જં જિણ લોલુયા સઢે ॥ ૧૭ ॥

અર્થ:—માનુ મનુષ્યપણું તે જન થાય મુન મુલગી રાશી. લાભ દેવ-
ગતી થાય તે લાજ્ઞ જાણવો. મુન (મનુષ્યણાની) મુલગી રાસીનો છે
હાની થાવે કરી જન જીવને નન નર્ક તિન તિર્યંચપણું ધુન નિશ્ચે થાય.
દુન બે પ્રકારની ગન ગતિ (નર્ક અને તિર્યંચ) બાન અજ્ઞાનીને થાય. આન
તે અજ્ઞાનીને બે ગતિ આવે—નર્ક અને તિર્યંચ. તે ગતિ કેવી છે? વન વધ
બંધાદિક વધ મુલિકા છે અથવા ઢેદનજેદનાદિક બંધ મુલિકા. નર્ક
તિર્યંચમાં એવી પદવી પામે. દેન દેવતાપણું ને માનુ મનુષ્યપણું જિન જે હાર્યો
લોન માંસાદિકના લોલપીપણે તે દેવતાપણું હાર્યો પઢી નારકી થયો. સન
ધુર્તપણે માયાએ કરી મનુષ્યપણું હાર્યો પઢી તિર્યંચપણે થયો.

जावार्थः—हवे जुन ! ए पाठमां एम कहुं के, जे मनुष्य मरीने मनुष्य थाय तेणे मुलगी पुंजी राखी; नर्क तिर्यचमां जाय तेणे मुलगी पुंजी खोइ कर्मनुं देवाहुं काढयुं; अने देवतामां जाय तेणे लाज उपाज्यो. ए जुन ! देवगति उदयजावमां ठे. ते मली त्यारे वीतरागे तेने लाजना पक्षमां गण्यो. ए उदयजाव पण उर्ध्वक्षेत्र आश्रीने शुद्ध कह्यो. वली हरकेशी मुनीने ब्राह्मणोए कहुं के, हे मुनी ! ताहां शरीर सर्व पुजनिक ठे. शाख सूत्र उत्तराध्ययन अध्ययन बारमे ते पाठ. गाथा ३३, ३४:-

अहंच धम्मंच वियाणमाणा, तुब्भे नविकुप्पह चूइपन्ना;
तुब्भंतु पावे सरणं उवेमो, समागया सव जणोण अम्हे ॥
अच्चेमुत्ते महाजागा, नत्ते किंचि न अच्चिमो;
जुंजाहि सालिमं कुरं, नाणा वंजण संजुयं ॥

अर्थः—हवे विप्रो बोढ्या—अ० शास्त्रना अर्थ अने ध० यतिना धर्मने वि० विशेष जाणताथका तु० तमे न० न कोपो. चू० जीवदयानो तमारी प्रतिज्ञा ठे. तु० तमारा पा० पगनुं स० सरण उ० करवाने स० सर्व एकठा मढ्या ठीए ज० परिवार सहित अ० अमे. अ० पुजवा योग्य तमाहं सर्व अंग म० हे माहानुजाग ! न० नथी ताहां किं० कांइ पण न० अणपुजनिक पगनी रज आदि. जुं० जोगवो सा० सालीमय कुर० कुर ना० अनेक विधनां वं० (व्यंजन) साख सं० सहित. ॥ ३४ ॥

जावार्थः—हवे जुन ! उपरना पाठमां ब्राह्मणोए हरिकेशी मुनी-राजने कहुं के, हे माहा जाग्यवंत पुन्यवंत माहामुनि ! तमाहं शरीर सर्व अर्चनिक ठे, लगार मात्र अणअर्चनिक नथी. अहीयां उदयजाव आश्रीत शरीरने अर्चनिक कहुं. त्यारे ए साधिक ठे के बाधिक ठे ते वो-चारजो. वली नंदी अने अनुजोगद्वार सूत्र मध्ये जावथकी लोकोत्तर पक्षना अधिकारे कहुं के, प्रभु केवा ठे ? “तिलोक वह्निय निरस्त्रिय” प्रभुना सामुं सुर नर जुए ठे तेने आनंदरस प्रवाह आंसुं चाले ठे. ए शरीर निरक्षणा उदयजाव वर्तना ठे; पण चक्तिजावना प्रेर्या जोइने

હર્ષે છે. વલી જગવતી સૂત્રના ૧૫ માં શતકમાં પ્રજ્ઞુએ સાધુને વર્જ્યા કે, ગોશાસ્ત્ર સાથે કોઈ બોલશો નહીં. એવામાં બે સાધુ ધર્માચાર્યની જ-ક્તિજાવના પ્રેરણિકા બોલ્યા. હવે એ સાધુને આજ્ઞા વિરાધો તેનો દોષ લાગ્યો કે જક્તિજાવે ઉપદેશ દીધો તથા જક્તિરાગે બોલ્યા તેથી ગુણ થયો ? હવે એ બોલ્યા તે કરણી ઉદયજાવની છે, પણ તે સાધિક છે કે બાધિક છે તે જુન.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયનના દસમા અધ્યય-નમાં ‘ એવં જવડ સંસારે સંસરડ સુહા સુહેર્દિં કમ્મોર્દિં. ’ એમ કહ્યું. એટલે જીવ જન્મ્યો તે શુજ્ઞાશુજ્ઞ કર્મને કરીને જન્મ્યો. એ જુન ! પુન્ય પાપ બેઉથી રુલતો કહ્યો. ત્યારે પુન્ય મુક્તિનો સાધક કયાંથી ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! એમ જાને જુલો બો ? એમાં તો પ્રજ્ઞુએ સ્વરૂં કહ્યું છે કે, જે જીવ સંસારમાં રુલે છે તે શુજ્ઞાશુજ્ઞ કર્મથી રુલે છે. એ કેહે-વાનો પરમાર્થ એવો છે કે, શુજ્ઞાશુજ્ઞનો જોમો છે. તે શુજ્ઞાશુજ્ઞ સમય માત્ર હુટતો નથી, સદ્વૃત્તિ છે તે માટે શુજ્ઞાશુજ્ઞ જેલા કહ્યા; પણ શુ-જ્ઞથી ધર્મ નજીક છે અને અશુજ્ઞથી ધર્મ નજીક નથી. જો અશુજ્ઞ કર્મની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ બાંધે તો જીવ મુલથી ધર્મ ન પામે, અને શુજ્ઞ-કર્મની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ બાંધે તો જીવ ધર્મ સુલે પામે, એમ સૂત્રમાં ઠામ ઠામ કહ્યું છે. વલી સૂયગરૂંગ સૂત્રના બીજા શ્રુતસ્કંધના બીજા અધ્યયનમાં તેર ક્રિયા કહી. તેમાં તેરમી ક્રિયા ઇરિયાવહિ જ્ઞાતાવેદની પુન્ય પ્રકૃતિની. તે ઇરિયાવહિ ક્રિયાને અધર્મ પદ્ધતિમાં કહી; સાવચ કહી; પણ એમ કહ્યું કે, એ ઇરિયાવહિ-ક્રિયામાં વરતીને સેવીને ગયા કાલે અનંતા મુક્તિ ગયા, વર્તમાનકાલે મહાવિદેહ ક્ષેત્ર પ્રમુખમાં સંખ્યાતા જાય છે અને આગમીએ કાલે અનંતા મુક્તિ જાશે. એ જુન ! ઇરિયાવહિ ક્રિયા પુન્ય પ્રકૃતિ છે તે સેવીને મુક્તિમાં જાવું કહ્યું. એ ઇરિયાવહ ક્રિયા લાગ્યા પછી જીવ નિશ્ચે મોક્ષગામિ થઈ ચુક્યો. એ જુન ! એકલું પુન્ય ઇરિયાવહિ ક્રિયામાંજ છે. તે આઠવા પછી અને બાંધ્યા પછી નિશ્ચે મોક્ષ જાવુંજ કહ્યું; અને શુજ્ઞાશુજ્ઞથી રુલવું કહ્યું. તે સદ્ચારી

જોમે હે તેથી પુન્ય ભોગવવાની વાંઠા અને મોહકર્મ અશુભ તેથી પુન્ય જોગવવામાં ગ્રહપણું હે તે આશ્રી રહવું કહ્યું હે; પણ મુક્તિમાર્ગના સા-
જને અર્થે ત્રસનો દસકો, પંચેદ્રિ જાત અને હદારિક શરીર, એ પુન્યરૂપી
નાવા સંસાર સમુદ્રમાં બેઠા ત્યાં સુધી સંસારરૂપી સમુદ્ર તરવા માટે
આદરવા યોગ્ય હે; અને સમુદ્ર તરીને તીરે આવ્યા પછી નાવા ઢોરવા
લાયક હે. જેમ વસ્ત્રમાં મેલ હે ત્યાં સુધી તો સાબુ આદરવા લાયક હે,
પણ મેલ હટયા પછી સાબુ ઢોરવા લાયક હે, તેમ જીવને અશુભ કર્મ
રૂપી મેલ હે ત્યાં સુધી તો પુન્ય (શુભકર્મ) રૂપી સાબુ આદરવા લાયક
હે; અને અશુભકર્મ હટયા પછી પુન્ય (શુભકર્મ) રૂપી સાબુ ઢોરીને
મુક્તિ જાય હે. ઇત્યાદિક અનેક સૂત્રની શાખે વ્યવહાર નયમાં પુન્ય
આદરવા લાયક હે. તમે મતના લીધે એટલાં સૂત્રનાં વચન ઉઠાવીને
પુન્ય એકાન્ત ઠાંરવા યોગ્ય કેમ સ્થાપોહો ?

વલ્લી તેરાપંથી (જો ગ્રહસ્થી સૂત્ર જણશે તથા વાંચશે તેથી
વોતિરાગનાં વચનથી વાકેફ થઈ જશે તો પછી અમારો કપટાંઈ ચાલશે
નહી એમ ધારી) છોટો મત સ્થાપવાને અર્થે કહે હે કે “ ગ્રહસ્થીએ
સૂત્ર જણવું નહી. જો સાધુ ગ્રહસ્થીને સૂત્ર જણાવે તો નષિત સૂત્રમાં
ચોમાસી પ્રાયશ્ચિત આવે કહ્યું હે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! ત્યાં તો
“ અણનહિવા ગારહિવા વાયડવા વાયડતવા સાડજીઈ ” એવો પાઠ
હે. તે અન્યતિર્થી મિથ્યાત્વો અને અન્યતિર્થીના ગ્રહસ્થી તથા મિથ્યાત્વો
આશ્રી કહ્યું દેખાય હે, પણ શ્રાવકનું તો નામ જ નથી. વલો શિષ્યની પેરે
ગ્રહસ્થીને વાંચણી દેવી નહી. તેમ અન્યતિર્થી-ગ્રહસ્થી પાસે સાધુ
વાંચણો લે તોપણ ચોમાસો પ્રાયશ્ચિત કહ્યું હે. હવે તમે ગ્રહસ્થી પાસે
દુહા, ઉપદેસીક ઢાલો, સવૈયા, વ્યાકરણ પ્રમુખ કેમ સોલો હો.

તેવારે તેરાપંથી કહે હે કે “ અમે તો મોંઢે સોલોઈ ઢીએ, પણ
વીનય કરીને શિષ્યની પેરે પાનાંથી વાંચણી લેતા નથી. ” તો હે દેવા-
નુપ્રીય ! ચોથા આરામાં તો સર્વ જ્ઞાન મોંઢેજ શીખતા હતા. જેમ અન્ય-
તિર્થી ગ્રહસ્થી કને શીખે તેમ શીખવાને તો અટકે નહી; પણ શિષ્યની

माफक विनय करीने शीखे नहि, तेम शीखवे पण नही. एवी रीते साधुने वांचणी अन्यतिथी-ग्रहस्थीए देवी नही; अने जो दे तो प्रायश्चित्त कहुं; पण श्रावक सूत्र जणे अथवा वांचे तो श्रावकने प्रायश्चित्त आवे एम तो नथी कहुं. श्रावकने सूत्र जणवुं तो ठाम ठाम सूत्रमां चाढ्युं देखाय ठे. प्रथम तो आवश्यक सूत्रमां श्रावकने सूत्रज्ञानना चौद अतिचार टाळवा कहा ठे; अने नित्य श्रावक पम्कमणामां “सुतांगमे अथागमे तहुजयागमे एवा श्री ज्ञानने विषे जे कोइ अतिचार लाग्यो होय तो आलोउं:—जंवाइऊं इत्यादिक” चौद अतिचारनो मिळामि दुकमं आपे ठे. ए जुळ ! जो श्रावकने सूत्र जणवुं वज्युं होय तो ज्ञानना चौद अतिचार केम परुप्पा ? अने श्रावक नित्य पम्कमणामां केम पम्कमे ? माह्या हो तो विचारी जोजो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के, “आवश्यक सूत्र (श्रावकनुं पम्कमंणुं) श्रावक शिखे ठे तेतेनुं सूत्र कहेवाय, तेथी तेना अतिचार पम्कमे ठे; पण बीजां सूत्र श्रावकने जणवां नही. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! बार अतिचार तो पम्कमणाना कहो तोय मलशे, पण “ नसजाए सजाए, सजाए नसजाए ” एतो दस उदारीक शरीरनां हारु, मांस लोही, विष्टा प्रमुखनी अने दस आकाशनी विजली जबके, तारा तुटे, आकाशमां गाजे, (धुंहर) झाकल पके, इत्यादिक असजाय थकां सजाय करवी नही. हवे जो पम्कमणा-सुत्रनाज चौदे अतिचार कहोतो, साधु श्रावकना शरीरमां दुषणा (गुंवना) होय तेमां परं लोहो चक्रतां होय तथा जिष्टा, राध, लोहो, हारु, कलेवर, पड्यां होय तो पम्कमणुं करे के नही ते कहो.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “साध श्रावक पम्कमंणुं तो सांज सवार बने टंक अवश्यमेव करे. तेमां जो साधुजो बने वखत पम्कमंणुं न करे तो तेने प्रायश्चित्त लागे कहुं ठे, अने श्रावकने प्रायश्चित्त तो नही, पण पम्कमंणुं करतां असजायनो अटकाव नहा. ” हवे जुळ ! हे देवानुप्रीय ! श्रावकने बीस असजायमां सजाय करवी नही, ते

કરી હોય તો, અને સજાયમાં સજાય ન કરી હોય તો મિઠામિદુક્કમં આપે છે. હવે જો શ્રાવકને સૂત્ર ન જાણવું એમ હોય તો પૂર્વોક્ત અસાજ્યમાં સજાય કરવાનું તથા સજાયમાં સજાય ન કરવાનું મિઠામિ દુક્કમં જગવંતે શ્રાવકને કેમ દેવું કહ્યું ? તે મધ્યસ્થ બુદ્ધિથી વિચારી જુઝ. વલ્લી શ્રાવકને તો સૂત્ર જાણવું કહ્યું છે. તેની શાખ સૂત્ર સમવાયાંગમાં અગ્યાર અંગની નોંધ કીધી તેમાં તથા ઉપાશક દશાસાતમા અંગના વર્ણનમાં. શ્રાવકોના નગરનાં નામ, નગરના ઉદ્યાનનાં નામ, જક્કના ચૈત્યનાં નામ, શ્રાવકના ધર્માચાર્યનાં નામ, શ્રાવકના વ્રતની મર્યાદાનું વર્ણન, શ્રાવકની અગ્યાર પરિમાનું વર્ણન અને શ્રાવકને સૂત્ર જાણવાનું વર્ણન છે ત્યાં “ સૂયપરિગહા તવોવહાણા ” એવો પાઠ છે. એટલે શ્રાવક ઉપધ્યાન તપ કરીને સૂત્ર જાણે છે, એમ સમવાયાંગમાં કહ્યું છે. હવે જુઝ ! દેવાનુપ્રીય ! ઉપધ્યાન-તપ કરીને શ્રાવકને સૂત્ર જાણવું પ્રત્યુષ કહ્યું છે. તમે શ્રાવકને સૂત્ર જાણવું કેમ ઉથાપો છો ?

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે ‘ સૂયપરિગહા ’ શ્રાવકને કહ્યા તે સૂત્ર સાંજલવા આશ્રી કહ્યા છે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! જેમ ઉપાશક દશાની નોંધમાં શ્રાવકને ‘ સૂયપરિગહા તવોવહાણા ’ કહ્યા, તેમ અંતગમ તથા અનુતરોવવાઈની નોંધમાં સાધુને પણ ‘ સૂયપરિગહા તવોવહાણા ’ કહ્યા છે. હવે તમે કહો છો કે, સૂયપરિગહા શ્રાવકને, સૂત્ર સાંજલવા આશ્રી કહ્યા છે. એ તમારી કેહેણીને લેખે અંતગમ તથા અનુતરોવવાઈમાં સાધુજીને ‘ સૂયપરિગહા ’ કહ્યા તે પણ સૂત્ર સાંજલવા આશ્રી પણ જાણવા આશ્રી નહીં, એમ કહેવું પરુશે; પણ ત્યાંતો સાધ શ્રાવક બંનેને માટે એક સરીખો પાઠ છે. તે સૂત્ર જાણવા આશ્રીજ છે. તમે મતના લીધે ઓટા અર્થ કેમ કરો છો ? વલ્લી ‘ સૂયપરિગહા તવોવહાણા ’ એ પાઠ તો શ્રાવકને સૂત્ર સાંજલવા આશ્રી છે એવો અર્થ તમે કરો છો, તો હમણા શ્રાવક સૂત્ર સાંજલે છે તે કયા કયા ઉપધ્યાન-તપ કરે છે તે કહો. વીતરાગદેવે તો ઉપધ્યાન તપ કરીને સૂત્ર જાણવું કહ્યું છે, પણ તમે તો તમારી કેહેણીના લેખે શ્રી વીતરાગદેવેનાં વચન લોપીને ઉપ-

ધ્યાન-તપ કરાવ્યા વિના સૂત્ર સંજ્ઞલાવો ઢો. એ પ્રજ્ઞની આજ્ઞાના વિરાધક કેમ થાઈ ઢો ?

વલી તુંગિયા નગરી પ્રમુખના શ્રાવક આદિ અનેક શ્રાવકોને “લઝઘા ગહિયઘા પુઠિયઘા ઇત્યાદિક” પાંચ બોલ કહ્યા ઢે. તે શ્રાવકોએ સૂત્ર પાઠના અર્થ લાધ્યા ઢે, ગ્રહ્યા ઢે તથા અર્થ પુઠી પુઠીને નિશ્ચે નિર્ણય કર્યા ઢે, ઇત્યાદિક પાંચ બોલના જાણ શ્રાવકને કહ્યા ઢે. ત્યારે જુઠ ! સૂત્ર-પાઠ શિખ્યાવિના અર્થ શો રીતે સુધારશે ? કયા પાઠનો અર્થ પુઠીને નિર્ણય કરશે તે કહો. કદાચ જો નવ તત્વાદિકના જાણ-પણા ઉપર પૂર્વોક્ત પાંચ બોલ ઉતારશે તો નવ તત્વના બોલ ચાલ જીવ અજીવના જાણપણાનું વર્ણન તો પેહેલાંજ કર્યું ઢે, પઠી સમક્તના ગાઢાપણાનું વર્ણન કર્યું ઢે, અને પઠી વિશેષ સૂત્રના જાણપણા આશ્રી એ પાંચ બોલ કહ્યા ઢે. જેમ જગવતી સૂત્રના ૧૧ મા શતકના ૧૧ મા ઉદ્દેશામાં, માહાવલ કુંવરની માતાએ સિંહનું સ્વપ્ન દીઠું ત્યાં સ્વપ્નપાઠકને બોલાવ્યા. ત્યાં પેહેલાં તો નિમિત્ત શાસ્ત્રના સૂત્ર પાઠ અને અર્થના જાણ કહ્યા ઢે; અને પઠી રાજ્ય સન્નામાં માંહોમાંહી ચોલણા કરીને પ્રશ્ન પુઠીને વિશેષ નિર્ણય કર્યો, ત્યાં ‘લઝઘા ગહિયઘા’ ઇત્યાદિક પાંચ બોલ કહ્યા ઢે; પણ જેમ એ સ્વપ્ન-પાઠક સ્વપ્નશાસ્ત્રના પાઠ અને અર્થ બંનેના જાણ ઢે, તેમ શ્રાવક પણ સૂત્ર અને અર્થ બંનેના જાણ ઢે. એમ સૂત્રપાઠમાં ઠામ ઠામ શ્રાવકને સૂત્ર જાણવાં કહ્યું દીસે ઢે. તમે મતને લોધે સૂત્રમાં કહ્યાં તે વચન કેમ ઝથાપો ઢો ?

વલી તેરાપંથો, નવ તત્વમાં પાંચ તત્વને તો એકાન્ત નયે જીવ કહે ઢે અને ચારને અજીવ કહે ઢે. તે એકાન્ત નય પરુપે ઢે. તેમાં એક તો જીવને જીવ કહે ઢે અને અજીવને અજીવ કહે ઢે. તે અજીવતો અજીવ ઢેજ. એ બે તત્વ તો મુલગા ઢે. શેષ સાત તત્વમાં પુન્ય, પાપ અને બંધ, એ ત્રણને અજીવ કહે ઢે, અને આશ્રવ, સંવર, નીર્જરા અને મોક્ષ, એ ચારને જીવ કહે ઢે. હવે પુન્ય, પાપ અને બંધ, એ ત્રણને એકાન્ત અજીવ કહે ઢે; પણ સૂત્રમાં ઠામ ઠામ વ્યવહાર નય આશ્રી પુન્ય, પાપ

શુન્નાશુન્ન કર્મ પુદ્ગલ છે તે જીવને લોલીજીત છે ત્યાં મુધી તેને જીવ કહ્યા છે.

હવે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કયા ન્યાયે કહીયે તે કહે છે:— પુન્ય, પાપ અને બંધ, વ્યવહારમાં જીવનું લક્ષણ છે, કારણ કે એનો કર્તા જીવ છે, એ ત્રણે જીવ પણે પ્રણમ્યા છે અને એ ત્રણે જીવને લોલીજીત છે. એ ન્યાયે એ ત્રણને જીવ કહીયે. (૧). વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કયા ન્યાયે કહીયે:—અનુયોગ દ્વારમાં સાત નયને પાયા ઉપર ઉતારી છે. તેમાં ઉપલી ત્રણ નયના ધણી, જીવના ઉપયોગને પાથો માને. એ દ્રષ્ટાન્તે ઉપલી ત્રણ નયના ધણી જીવના ઉપયોગને પુન્ય, પાપ અને બંધ માને; કારણકે ઉપયોગ આત્મા છે અને આત્મા નામ જીવનું છે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીયે. (૨). વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીયે:—ચારગતિ, પાંચજાતિ ઇત્યાદિ પુન્ય, પાપ અને બંધની પ્રકૃતિ છે. તે ચાર ગતિ અને પાંચ જાતિ ઇત્યાદિમાં જીવ કહ્યા છે. તેની શાખ સૂત્ર આવશ્યક, દસવૈકાલીક, જગવતી અને પન્નવણા આદિ અનેક સૂત્રમાં. એ ન્યાયે પણ પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીયે. (૩). વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીયે:— પુન્ય પાપ શુન્નાશુન્ન કર્મ છે અને બંધ પણ શુન્નાશુન્ન કર્મ પ્રકૃતિનો છે અને આઠ કર્મને અને જીવને એકજ કહ્યા છે, તેમ અઢાર પાપને અને જીવને એક કહ્યો છે. તેમજ પાંચ શરીરને અને જીવને પણ એકજ કહ્યો છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક સત્તરમે જડેસે બીજે. તે પાઠ:—

અણ્ણભિયાણં જંતે ! એવમાઇલ્લ જાવ પરુલ્લેલ્લ એવંલ્લુ
પાણાલ્લવાલ્લ મુસાલાલ્લ જાવ મિલ્લાદંસણ્ણસલ્લેલ્લ વટ્ઠમાણ્ણસ્સ
અલ્લેજીવે અણ્ણેજીવાયા પાણાલ્લવાયલ્લેરમણે જાવ પરિગ્ગહ-
લ્લેરમણે કોહલ્લિલ્લેગે જાવ મિલ્લાદંસણ્ણસલ્લલ્લિલ્લેવેગે વટ્ઠમાણ્ણસ્સ
અલ્લેજીવે અણ્ણેજીવાયા ઉપ્પતિયાલ્લ જાવ પરિણામિયાલ્લ
વટ્ઠ ણણ્ણસ્સ અલ્લેજીવે અણ્ણેજીવાયા જગ્ગહે ઇદ્દા અલાલ્લ

ધારણાએ વટમાણે અન્નેજીવે અણેજીવાયા ડઠાણે જાવ
પરિક્રમે વટમાણસ્સ અન્નેજીવે અણેજીવીયા નેરહ્યત્તે
તિરિસ્ક મણુસ્સ દેવત્તે વટમાણસ્સ અણેઽ ણાણાવરણિચ્ચે
જાવ અંતરાઈએ વટમાણે જાવ જીવાયા એવં કણહલેસ્સા
જાવ સુક્કલેસાએ સમદિઠિએ ૩ એવં ચક્કૂદંસણે ૪ આ-
ન્નિણોબોદિયનાણે ૫ મહાઅનાણે ૩ આહારસણાએ ૪ એવં
જરાલિયસરીરે ૫ એવં મણજોગે ૩ સાગારોવડગે અણા-
ગારોવડગે વટમાણે અન્નેજીવે અણેજીવાયા સે કહમેયં
જંતે! એવંખલુ ગોઽ! જણંતે અણડહિયા એવમાહસ્કહ જાવ
મિહંતે એવં માહંસુ અહંપુણ ગોઽ ! એવમાહસ્કામિ જાવ
પરુવેમિ એવં યલુ પાણાહવાએ જાવ મિહ્વાદંસણસલ્લે વટમા-
ણસ્સ સચ્ચેવજીવે સચ્ચેવજીવાયા જાવ અણાગારોવડગે
વટમાણસ્સ સચ્ચેવજીવે સચ્ચેવજીવાયા. ॥

અર્થ:—અઽ અન્યતિર્થી જંઽ હે ભગવાન ! એઽ એમ કહે છે જાઽ
યાવત્ એઽ એમ પરુપે છે એઽ એમ યલુ નિશ્ચે પાઽ પ્રાણાતિપાત મુઽ મૃત્યુ-
વાદ આદિ જાઽ યાવત્ મિઽ મિથ્યાત્વ દર્શન અને શલ્લ, એ ૧૦ પાપ
સ્થાનકને વિષે વઽ વર્તમાન દેહધારક જીવ અઽ તે જીવ અનેરો અને
અણેઽ જીવાત્મા અનેરો. પાઽ (પ્રાણાતિપાતાદિક વિષે વર્તમાન સરીર
દીસે પણ આત્મા નથી દીસતો તે જણો) પ્રાણાતિપાત વેરમણ જાઽ
યાવત્ પઽ પરિગ્રહ વેરમણ કોઽ ક્રોધ વિવેક જાઽ યાવત્ મિઽ મિથ્યાત્વ
દર્શન શલ્લ વિવેક, એને વિષે વઽ વર્તમાનનો અઽ જીવ અનેરો અને
અણેઽ જીવાત્મા અનેરો કહીએ. ડઽ ઉત્પાતની બુદ્ધિ જાઽ યાવત્ પઽ
પરણામની બુદ્ધિને વિષે વઽ વર્તમાનને અઽ અનેરો જીવ અને અઽ અનેરી
જીવાત્મા કહીએ. ડઽ અવગ્રહ ડઽ (શ્હા) વિવારણા અઽ નિર્ણય કરવો
ધાઽ ધારણાને વિષે વઽ વર્તમાનને અઽ અનેરો જીવ અઽ અનેરી જીવાત્મા

નૃ૦ નૃઘાણ જા૦ યાવત્ ૫૦ પરાક્રમ એને વિષે વ૦ વર્તમાન તે અ૦ જીવ
 અનેરો અને અણે૦ જીવાત્મા અનેરી કહીએ. ને૦ નારંકી તિ૦ તિર્થંચ
 યોનિક મ૦ મનુષ્ય અને દે૦ દેવપણે વ૦ વર્તમાનને અ૦ અનેરો જીવ
 અને અનેરી જીવાત્મા કહીયે. ણા૦ એમ જ્ઞાનાવર્ણી જા૦ યાવત્ અં૦ અંતરા-
 યને વિષે વ૦ વર્તમાનને અ૦ અનેરો જીવ અને અનેરી જીવાત્મા કહીએ.
 એ૦ એમ ક૦ કૃષ્ણ-લેશ્યા આદી જા૦ યાવત્ સુ૦ શુક્લ-લેશ્યાને વિષે
 વર્તમાનને અનેરો જીવ અને અનેરી જીવાત્મા કહીયે. સ૦ સમ્યક્દૃષ્ટિ
 ઇત્યાદિક ૩ એ૦ એમ ચક્ષુ દર્શન આદિ ૪ કેહેવા. આ૦ એમ મતિજ્ઞાનાદિ
 ૫ કેહેવા. મ૦ એમ મતિઅજ્ઞાનાદિક ૩ કેહેવા. આ૦ આહાર સંજ્ઞાદિક
 ૪ કેહેવા. એ૦ એમ નૃ૦ ઉદારીક શરીરાદિ ૫ કેહેવા. મ૦ એમ મન-
 જોગાદિ ૩ કેહેવા. સા૦ સાકારોપયોગ અ૦ અને અનાકારોપયોગને
 વિષે વ૦ વર્તમાનને અ૦ અનેરોજીવ અણે૦ અનેરી જીવાત્મા કહીએ.
 એમ અન્યતિર્થી કહે છે. સે૦ તે ક૦ કેમ જં૦ હે જગવાન ! પ્રશ્ન. ઉત્તર.
 એ૦ એમ નિશ્ચે ગો૦ હે ગૌતમ ! જ૦ જે જણી અં૦ તે અન્યતિર્થી એ૦
 એમ કહે પરુપે જા૦ યાવત્ મિ૦ મિથ્યા જુઠું એ૦ તેમનું એ કેહેવું. અ૦
 હું'વલી ગો૦ હે ગૌતમ ! એ૦ એમ કહું હું જા૦ યાવત્ ૫૦ એમ પરુપું હું
 એ૦ એમ સ્વ૦ નિશ્ચે પા૦ પ્રાણાતિપાત આદિ જા૦ યાવત્ મિ૦ મિથ્યાત્વ
 દર્શન શબ્દ્યને વિષે વ૦ વર્તમાનનો સ૦ તેજ જીવ સ૦ તેજ જીવાત્મા
 ઇત્યર્થ. કથંચિત્ત એવું જાણવું નહીં એને માંહોમાંહી. અસંત જેદ તે
 માટે. જા૦ યાવત્ અ૦ અનાકારોપયોગને વિષે વ૦ વર્તમાન સ૦ તેજ
 જીવ સ૦ તેજ જીવાત્મા ઇત્યાદિક સર્વ કેહેવું.

જાવાર્થ:—હવે જુઠું ! આ પાઠમાં ૧૦ પાપ, ૧૦ પાપનું વેરમણ, ૪
 બુદ્ધિ, અવગ્રહાદિ ચાર મતિજ્ઞાનના જેદ, ૫ નૃઘાણાદિક, ૪ ગતિ, ૮ કર્મ
 ૬ લેશ્યા, ૩ દ્રષ્ટી, ૪ દર્શન, ૫ જ્ઞાન, ૩ અજ્ઞાન, ૪ સંજ્ઞા, પાંચ શરીર,
 ૩ જોગ અને ૧૨ નુપયોગ, 'સાગારવગ્નતા મણાગારવગ્નતા' એ એદ બોલમાં
 વર્તવાવાલો જીવ ન્યારો અને એ બોલ ન્યારા, એમ અન્યતિર્થી કહે છે, તેને
 જગવંતે જુઠા બોલા કહ્યા; અને જગવંતે એ એદ બોલ અને જીવને

एकज कहा. हवे जुल ! १७ पापनुं वेरमण अने १२ उपयोग इत्यादिक केटलाक तो संवर, निर्जरा अने मोक्षना चेद ठे; अने १७ पाप, ७ कर्म, ५ शरीर, ४ गति अने ३ जोग इत्यादिक शुचाशुच पुढगल जीवने लोखी-जुत ठे त्यां सुधी पुन्य, पाप, बंधनी प्रकृतिउं ठे. ते माटे आ सर्व बोलने अने जीवने एकज कह्यो ठे. ए न्याये पुन्य, पाप अने बंधने जीव कह्ये.

तेवारे तेरापंथी कहे ठे के “ १७ पाप, ७ कर्म अने ५ शरीर, ए तो जीवथी न्याराज ठे; अने एने विषे वर्तवावालो जीव अने जीवनी आत्मा तेने जगवंते एक कह्यो ठे. ” तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! इहां तो १७ पापनुं वेरमण, १२ उपयोग अने ३ द्रष्टो इत्यादिकमां वर्तवा-वाला जीवने अने जीवात्माने अन्यतिथीं न्यारा कहे ठे, पण जगवंते एक कहा ठे. हवे तमारी केहेणीने लेखे तो इहां पण त्रण बोल हशे. ए बोल न्यारा, ए बोलमां वर्तवावालो जीव न्यारो, अने जीवात्मा न्यारी एम मानवुं परुशे.

तेवारे वली तेरापंथी कहे ठे के “ १७ पापनुं वेरमण अने १२ उ-पयोग, ए तो जीवथी न्यारा नथी. ए बोल अने जीव तो एकज ठे. ” त्वारे हे देवानुप्रीय ! जगवंते तो एद बोलमां एक सरखो पाठ कह्यो ठे. ए बोलमां वर्तवावालो तो जीव कह्यो, अने एद बोलने आत्मा कह्यो ते एकज ठे. अहीयां तो एद बोल अने जीव ए बे बोल ठे. तमे मतने लोधे ए एद बोल न्यारा, जीव न्यारो अने जीवात्मा न्यारी, एम त्रण बोल केम करो ठो ? जो त्रण बोल करो तो कह्यो. आत्मा केने कह्यो ठो अने वर्तवावालो जीव केने कह्यो ठो ? तमे शुं आत्मा अने जीवने जुदा जुदा मानो ठो ? जो एम मानता हो तो ए तमारुं मानवुं सूत्र विरुद्ध ठे. हवे अहीयां तो अन्यतिथींए एकान्त निश्चे नयनो पद लश्ने एद बोलने अने जीवने न्यारा कहा. तेवारे जगवंते व्यवहार नयनो पद लश्ने, ए-कान्त पद निषेधवाने अर्थे एद बोल अने जीवने एक कहा. वली राय-प्रशेषी सूत्रने विषे प्रदेशीराजाए एकान्त व्यवहार नयनो पद लश्ने, शरीर अने जीव एक ठे, ए रीते परलोकनी नास्ति स्थापी. जीव अने

શરીર એ તત્ત્વનું પુતલું છે તે જેલુંજ નપજે છે અને જેલુંજ વિણશે છે. એવો
 એકાન્ત વ્યવહાર સ્થાપ્યો. તેવારે કેશીશ્રમણ મુનીરાજે પરલોકની આ-
 સ્તિ દેખાવવાને માટે નિશ્ચે નયનો પદ લઈને કહ્યું કે, હે પ્રદેશી ! તું
 જુઓ છે. જીવ ન્યારો છે અને શરીર ન્યારું છે. જીવ પરલોકમાં પુન્ય પાપ
 લઈ જાય છે અને શરીર અહીયાંજ વિણશે છે. એ જુડ ! સતરમા સતકના
 બીજા ઉદ્દેશમાં, અન્યતિર્થીએ શરીરને અને જીવને ન્યારો કહ્યો, તેમ
 રાયપ્રશેણી સૂત્રમાં કેશીશ્રમણ મુનીરાજે કહ્યો, અને રાયપ્રશેણીમાં પ્ર-
 દેશી રાજાએ જીવ અને શરીરને વ્યવહારનય એકાન્ત રેંચીને એક
 કહ્યો. તેમ સતરમા સતકના બીજા ઉદ્દેશમાં શ્રી જગવંતે પણ જીવ
 અને શરીરને એક કહ્યું છે.

હવે રાયપ્રશેણીમાં તો પ્રદેશી રાજાએ એકાન્ત વ્યવહાર નય
 સ્થાપ્યો તેથી કેશી સ્વામીએ તેને નિશ્ચે-નયનો પદ લઈને જુઓ કહ્યો,
 અને જગવતીમાં અન્યતિર્થીએ એકાન્ત નિશ્ચેનય સ્થાપ્યો તેથી જગવંતે
 વ્યવહારનો પદ લઈને તેમને જુઠા બોલા કહ્યા. એ જુઠા કહ્યા તે એકાન્ત-
 નય સ્થાપ્યો તેથીજ કહ્યા છે, કારણ કે જગવંતનો સ્યાદ્વાદ મત છે. તેમ
 અન્યતિર્થીએ પેરે એકાન્ત નિશ્ચે-નયનો પદ લઈને ૮ કર્મ, ૧૮ પાપ,
 ૫ શરીર અને જીવને ન્યારા કેમ કહો છો ? જગવંતે તો ૮ કર્મ, ૧૮ પાપ,
 ૫ શરીર અને જીવને એક કહ્યો છે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને
 જીવ કહીએ. (૫). વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીએ :-
 પુન્ય, પાપ અને બંધ એ શુભાશુભ કર્મ છે. તે કર્મના બે જોડ. ઉદય ૧ અને
 ઉદય નિષ્પન ૨. તેની શાખ સૂત્ર અનુયોગદ્વાર. ઉદય તે આઠ કર્મનો
 ઉદય; અને ઉદય નિષ્પનના બે જોડ. જીવ-ઉદયનિષ્પન ૧ અને અજીવ
 ઉદય-નિષ્પન ૨. તેમાં જીવ-ઉદયનિષ્પનના ૩૩ બોલ, ૪ ગતિ, ૬
 કાય, ૬ લેશ્યા, ૪ કષાય, ૩ વેદ, મિથ્યાત્વ, અનાણિ, અસંઙ્કી, આહાર
 રીક, અવ્રતિ, સજોગી, સંસારત્યા, ઉદ્મસ્થ, અસિદ્ધ અને અકેવલી એવં
 ૩૩. એ તેત્રોસ જીવ-ઉદયનિષ્પનના બોલ એ જીવજ છે. એ ન્યાયે
 પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીએ. (૬).

વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીયે:—ગુરુ લઘુ પર્યંત અઠ્ઠાસી રૂપી પુદ્ગલ જીવને લોલીચુત જીવે ગ્રહ્યા તેને, તથા અગુરુ લઘુ પર્યંત કારમણ શરીર ચોઠાસી પુદ્ગલ જીવે કર્મપણે ગ્રહ્યા તેને જાવ જીવ કહ્યા હે. શાલ સૂત્ર જગવતી શતક બીજે નદેશે પેહેલે, સંધકજીના અધિકારમાં. તે પાઠ:—

જેવિયણંતે સંધયા ! જાવ સચંતેજીવે અણંતેજીવે તસ્સ-
વિયણં અયમઠે એવં સલુ જાવ દ્વઝણં એજીવે સચંતે
સ્વેતઝણં જીવે અસંસ્વેષપણેસોગાઠે. અઢિપુણે સચંતે કા-
લઝણંજીવે એકયાઈનઆસિ નિચ્ચે એઢિ પુણ સેચંતે
જાવઝણંજીવે અણંતાણાણપજ્જવા અણંતાદંસણપજ્જવા અ-
ણંતાચરિત્તપજ્જવા અણંતાગુરુલહુયપજ્જવા અણંતાઅગુરુ-
લહુયપજ્જવા એઢિપુણસેચંતે સેતં દ્વઝજીવે સચંતે સ્વેતઝ
સચંતે કાલઝ જીવે અણંતે જાવઝ જીવે અણંતે ॥

અર્થ:—જે જે પણ વલી સંધ હે સંધક ! જાણે યાવત્ સંધ જીવ
અંત સહિત હે અથવા જીવ અંધ અંતરહિત પણ હે તેનો અંધ એવો
અર્થ જાણવો. એ એમ નિશ્ચે જાણે યાવત્ દંધ ડ્રવ્યથકી એ એક જીવ સંધ
અંત સહિત હે સંધ ક્ષેત્રથકો જીવ જીવ અંધ અશંખ્યાતા પ્રદેશાત્મક હે,
અશંખ્યાતા પ્રદેશ અવગાહ્યા હે. અંધ હે વલી તે સંધ અંત સહિત કાળ
કાલથો જીવ એ નથી કદી થયો (એતાવત્તા અતિત કાલે હતો, વર્ત-
માન કાલે હે, અને અનાગત કાલે રહેશે,) નિંધ નિત્ય હે. એ નથી પુણ
વલી સંધ તેનો અંત (અનંત હે). જાણે જાવથકી જીવ અંધ એ અનંતા
જ્ઞાનના પર્યાય અંધ અનંતા દર્શનના પર્યાય અંધ અંધ અનંતા ચારિત્રના
પર્યાય અંધ અનંતા ગુરુ લઘુ પર્યાય તે ઉદારિક શરીર આશ્રોને અંધ અંધ
અનંતા અગુરુ-લઘુ પર્યાય તે કારમણ ડ્રવ્ય અથવા જીવ સ્વરૂપ આશ્રોને.
એ વલી તેનો અંત નથી (અનંત હે). સંધ તે એવી રીતે દંધ ડ્રવ્યથકી

जी० जीव स० अंत सहित ठे. खे० क्षेत्रयकी पण स० अंत सहित ठे. का० कालयकी जी० जीव अ० अंत रहित ठे अने जा० जावयकी पण जी० जीव अ० अंतरहित ठे.

जावार्थः—हवे जुठ ! आ पाठमां अनंत ज्ञानना, अनंत दर्शनना अने अनंत चारित्रना पर्यायने जावजीव कह्या; अने एतो संवर, निर्जरा अने मोक्षना जेद ठे. वली अनंता गुरु-लघु पर्याय, नदारीक शरीर, अठ-फरसी पुदगल, पुन्य, पाप, बंध, शुचाशुच कर्मनी प्रकृति अने अगुरु-लघु पर्याय, आठ कर्म, कारमण शरिरादिक, रुपी-चोफरसी पुदगल, शुचाशुच कर्मनी प्रकृति, ए गुरु-लघु पर्यायने तथा अगुरु-लघु पर्यायने जावजीव कह्या ठे, अने आठ कर्मने कारमण शरीर कह्युं ठे. तेनी शाख सूत्र जगवती शतक ८ में. ए न्याये पुन्य, पाप अने बंधने जीव कहीए. वली पुन्य, पाप अने बंधने जीव ए न्याये कहीये:-काया कर्मनी प्रकृति ठे अने कायाने जीव कह्यो ठे. शाख सूत्र जगवती शतक १३ में उद्देशे ७ में. ते पाठः—

आया जंते काए अन्नेकाए ? गो० ! आयाविकाए अन्ने-विकाए. रुवि जंते! काए अरुविकाए ? गो० ! रुविविकाए अरुविविकाए एवं एकेक पुछा. गो० ! सचित्तेविकाए अचित्तेविकाए जीवेविकाए अजीवेविकाए जीवाणविकाए अजीवाणविकाए. पुर्वि जंते! काए पुछा. गो० ! पुर्विपिकाए काइच्चमाणेविकाए कायसमयवित्तिकंतेविकाए पुर्विपिकाए-जिच्चइ काइच्चमाणेविकाएजिच्चइ कायसमयविइकंतेविकाए-एजिच्चइ. कइविहेणं जंते! काए पं० ? गो० ! सत्तविहेकाए पं० तं० उरालिय उरालियमिसिए वेजविय वेजवियमिसिए आहारए आहारमिसिए कम्मए ॥

अर्थः—पूर्ववत् जुठ प्रश्न बीजे. पाठल पाने सत्यासीमें.

જાવાર્થ:—હવે જુઠ ! આ પાઠમાં એમ કહ્યું કે, જીવસહિત કાયાને જીવ કહીયે, અને જીવ બોમ્યા પઠી મુવા કલેવરને અજીવ કહીયે. તે કારમણ શરીર વ્યવહારમાં નજરે ન આવે તે આશ્રી કાયાને અરૂપી કહીયે. તેમજ કાયાને ઉદારિકાદિ શરીર આશ્રી રૂપો પણ કહીએ. જીવસહિત કાયાને સચિત્ત કહીયે અને જીવ બોમ્યા પઠી મુવા કલેવરને અચિત્ત કહીયે. જીવસહિત કાયાને આત્મા કહીએ અને જીવ બોમ્યા પઠી મુવા કલેવરને અનાત્મા કહીએ. એ જુઠ ! કાયા કર્મની પ્રકૃતિ છે તેને જીવ કહ્યો છે. તેજ રીતે પુન્ય, પાપ અને બંધ પણ શુચા-કર્મ છે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીયે.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ કારમણ શરીરને તો સૂત્રમાં ઠામ ઠામ રૂપી કહ્યું છે. અહીયાં કારમણ શરીર આશ્રી કાયાને અરૂપી કેમ કહી હશે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! કારમણ શરીરને સૂત્રમાં ઠામ ઠામ રૂપી કહ્યું છે તે તો અમે પણ જાણીએ ઢીએ; પણ પ્રજુનાં વચન સાત નયે કરીને છે. इहां व्यवहारમાં કારમણ શરીર નજરે ન આવે તે આશ્રી અરૂપી કહ્યું છે. જેમ દસ-વૈકાલીક સૂત્રના આઠમા અધ્યયનમાં આઠ વસ્તુ બાદર છે પણ સુક્ષ્મ કહી છે. તે પાઠ:—

અઠ સુહુમાઈં પેહાએ, જાઈં જાણિત્તુ સજાએ;
 દયાહિગારો જૂએસુ, આસ ચિઠ્ઠ સણહિવા. ॥૧૩॥
 કયરાઈં અઠ સુહુમાઈં, જાઈં પુઢિજા સજાએ;
 ઇમાઈં તાઈં મેહાવી, આઈંચિજા વિચરકણે. ॥૧૪॥
 સિણેદિં પુપ્ફ સુહુમંચ, પાણુતિંગ તહેવય;
 પાણગં વીય હરિયંચ, અંરુ સુહુમંચ અઠમં. ॥૧૫॥
 એવમેઆણિ જાણિત્તા, સઘ જાવેણ સંજાએ;
 અપ્પમત્તો જાએ નિચ્ચં, સઘિંદિય સમાહિએ. ॥૧૬॥
 અર્થ:—અઠ આઠ સુક્ષ્મ જે આગલ કહેશે તે પેળ જોડને જાળ

જે સુદ્ધમને જાળ જાણીને સંજતિ દયાનો પાલણહાર થાય તૂળ પ્રાણીને વિષે આળ બેશે ચિંતી રહે અથવા સંજયણાયેં સુવે. કળ કયા અળ તે આઠ સુદ્ધમ ? જાળ યદિ પુળ પુલે સંજતિ શિષ્ય ગુરુ સમિપે, તેવારે ગુરુ શિષ્ય પ્રત્યે કહે. ઇળ એ તાળ તે આઠ સુદ્ધમ મેળ મર્યાદાવંત યતિ તે વિચીત્રાણ શિષ્ય પ્રત્યે આળ કહે. સિળ ડેસ પ્રમુખનું સુદ્ધમ પાણી ૧, પુળ સુદ્ધમ ફુલ પાળ અનુદ્ધરો કંથવાદિક સુદ્ધમ પ્રાણી કીની નગરા પ્રમુખ તળ તેમજ પળ પાંચ વર્ણી લીલફુલ બીળ વરુ પ્રમુખનાં સુદ્ધમ બીજ હળ નવા ઝગતા અંકુરા (સુદ્ધમ હરી) અળ માણી, કીની પ્રમુખનાં ઇંદ્રાં સુળ તે આઠમો સુદ્ધમ. ઇળ ઇણી પેરે એ આઠ સુદ્ધમ જાળ જાણીને સળ સર્વ પ્રકારે આઠ સુદ્ધમની રક્ષા કરવાને જાણે સળ યતિ અળ નિંદ્રાદિક પ્રમાદ રહિત ઠતો જળ જયણાણ કરીને કાર્યાદિક કરે નિળ સદાય સળ સર્વ ઇંદ્રિયે વિષે સળ સમાધિવંત રાગદ્વેષ રહિત યતિ.

જ્ઞાવાર્થ:—હવે જુઝ ! આ પાઠમાં ડેસ પ્રમુખનું પાણી ૧, ફુલ ૨, નાના કંથવા ૩, કીનીનગરાં પ્રમુખ ૪, પંચવર્ણી ફુલ ૫, વરુ પ્રમુખનાં બીજ ૬, નવા ઝગતા હરીકાયના અંકુરા ૭, અને માણી, કીની પ્રમુખનાં ઇંદ્રાં ૮, એ આઠ વસ્તુને સૂત્રમાં ઠામ ઠામ બાદર કહો ઢે, અને અહીયાં વ્યવહારમાં કોમલપણા આશ્રી વીતરાગદેવે સુદ્ધમ કહી ઢે. તેમ કારમણ કાયા રૂપી ઢે, પણ વ્યવહારમાં નજરે ન આવે તે આશ્રી તેને અરૂપી કહો દેખાય ઢે.

વલી તેરાપંથી કહે ઢે કે “ અહીયાં કાય કહી તે ધર્માસ્તિ કાયાદિક પાંચ આશ્રી જાણવી. તેમાં કેટલીક અરૂપી ઢે, કેટલીક રૂપી ઢે, કેટલીક જીવ ઢે અને કેટલોક અજીવ ઢે તે આશ્રી કહ્યું ઢે.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુગ્રીય ! અહીયાં તો કાયાના સાત જેદ કહ્યા ઢે:—ઉદારિક ૧, ઉદારિક મિશ્ર ૨, વૈક્રિય ૩, વૈક્રિય મિશ્ર ૪, આહારીક ૫, આહારીક મિશ્ર ૬, અને કાર્મણ ૭. એ સાત જેદ કાયાના કહ્યા ઢે તેનો જ પુઢા ઢે, કારણકે આગલા પાઠમાં ચાર મનના અને ચાર વચનના જેદનો પુઢા

હે, તેથી તેની જોમે નિદારિકાદિકજ કાયાની પુઠા સંજવે હે. વલી આ પાઠની ટોકા અજયદેવસુરીજી કૃત હે તેમાં તથા આ પાઠના ટવામાં પણ પૂર્વોક્ત અર્થ હે. તમે મતના લીધે “ પાંચ આસ્તિકાય આશ્રી કહ્યું હે ” એમ જુઠું કેમ બોલો ઠો ? અહીયાં તો વ્યવહાર નય આશ્રી જીવ સહિત કાયાને જીવ કહ્યો હે, અને કાયા કર્મની પ્રકૃતિ હે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીએ.

વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીયે:—ચાર ગતિ અને ચાર કષાય એ કર્મની પ્રકૃતિ હે. (શાખ સૂત્ર પન્નવણા પદ ૨૩ મેં તથા સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન તથા કર્મગ્રંથમાં.) અને તેને જીવના પ્રણામ કહ્યા હે. શાખ સૂત્ર ઠાણાયાંગ ઠાણે ૧૦ મે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીયે. વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીએ:—ત્રસનામ, વાદરનામ, પર્યાસનામ, અપર્યાસનામ, શુક્લમનામ, સ્થાવરનામ, પાંચ ઇન્દ્રિની જાત, ચાર કષાય, ત્રણવેદ, ઇત્યાદિક શુભાશુભ કર્મની પ્રકૃતિ હે, એ પ્રકૃતિને જીવ કહ્યો હે. શાખસૂત્ર ઠાણાયાંગ, પન્નવણા, કર્મગ્રંથ ઇત્યાદિક અનેક સૂત્રમાં. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીયે. વલી આ પ્રકૃતિમાં જ્ઞાન કહ્યું હે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૮ મે ઉદ્દેશે બીજે. જીવમાં એ પ્રકૃતિને લોલીજૂત રહે ત્યાંસુધી જીવ જ્ઞાન પામે નહીં. તેથી વ્યવહારમાં તેને જીવજ કહીયે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ જ કહીયે. વલી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ એ ન્યાયે કહીયે:—આઠ કર્મ, અઠાર પાપ અઠાર પાપનું વિરમણ, ચારગતિ, ચોવીસ દંરુક, પાંચ શરીર, ત્રણ દ્રષ્ટી અને બાર ઉપયોગ ઇત્યાદિક ૧૧૭ બોલને આત્માપણે પ્રણમે કહ્યું હે. તેની શાખ-સૂત્ર જગવતી શતક વીસમે, ઉદ્દેશે ત્રીજે. જીવપણે પ્રણમે તેને વ્યવહારમાં જીવજ કહીયે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીયે.

વલી તેરાપંચી કહેહે કે “૪ ગતિ, ૧૮ પાપ, ૨૪ દંરુક અને ૫ શરીર, ઇત્યાદિક પ્રકૃતિને તમે જીવ સ્થાપોહો. તે એ પ્રકૃતિને તો અજીવ હે

અને જીવને પ્રગમે છે. એ ચાર ગતિનાં શરીર તો અજીવ છે, તેથી પુન્ય-પાપનાં પુજ્જલ પણ અજીવ છે; પણ તેના માંહે જીવ છે. એ ન્યાયે ઇટલા પાંઠમાં જીવ કહી બોલાવ્યા છે, પણ પાંચ શરીરાદિક કર્મની પ્રકૃતિ અને પુન્ય પાપાદિક શુભાશુભ કર્મ પુજ્જલ છે તે જીવ નથી.” એમ કહે છે તેના ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય તમારે લેખે તો મનુષ્ય, તિર્યચ, ગાયજેસ ડંટ તથા પંખી પ્રમુખ સર્વને જીવ ન કેહેવા જોઈએ, કારણ કે એની ગતી અને કાયા તો અજીવ છે અને એનામાં જીવ છે, તેથી તમારે લેખે તો મિશ્ર કેહેવા જોઈએ; પણ જગવંતે તો ગાય,જેસ,પસુ,ઢાલી,ડંટ તથા ગારુડ પ્રમુખને એકાંત સચિત જીવ કહ્યા છે. બલધો સહિત ગામીને મિશ્ર કહી છે, અને ઢત્ર, દંરુ પ્રમુખને અચિત કહ્યા છે. તેની શાખ સૂત્ર અણુજોગદ્વારમાં. તે પાઠ:—

સેકિત્તં સંજોગે? સંજોગેણં ચત્તવિહે પણત્તે તં ૦ દ્વસંજોગે
 સ્વેત્તસંજોગે કાલસંજોગે જાવસંજોગે.સેકિત્તંદ્વસજોગે ૧ તિ-
 વિહે પન્નતે તંજહા:-સચિત્તે અચિત્તે મિસા. સેકિત્તંસચિત્તણ
 ૨ ગોદિંગોમિણ પસુહિંપસુણ મહિસિહિં મહિસિણ ઝરણિહિં
 ઝરણીણ ઝટ્ટીહિં ઝટ્ટીલાવે સેતં સચિત્તે. સેકિત્તં અચિત્તે ૨
 ઝત્તેણં ઝત્તી દંમેણંદંમી પમેણં પમી ઘમેણંઘમી સેતં અચિત્તે.
 સેકિત્તં મિસા ૨ હલેણં હાલિણ સગમેણં સાગમિણ રહેણં
 રહિણ નાવાણ નાવિણ સેતં દ્વ સંજોગે. ॥ ૧ ॥

અર્થ:—સે ૦ તે કયા એ સં ૦ સંજોગ ? સં ૦ તે સંજોગ ચ ૦ ચાર પ્રકારે ૫ ૦ કહ્યા તં ૦ તે કહે છે:—દ ૦ દ્રવ્યને સંજોગે સ્વે ૦ ક્ષેત્રને સંજોગે કા ૦ કાલને સંજોગે અને જા ૦ જાવને સંજોગે નામ નીપન્યું ૪. સે ૦ હવે દ્રવ્યને સંજોગે નામ નિપન્યું તે શું ? તે તિ ૦ ત્રણ પ્રકારે ૫ ૦ કહ્યાં તં ૦ તે કહે છે. સ ૦ સજીવ અ ૦ અજીવ અને મિ ૦ મિશ્ર ૩. સે ૦ તે કયો સચિત્ત દ્રવ્ય સંજોગ ? સચિત્ત દ્રવ્ય સંજોગ તે એ. ગો ૦ જેને ગાય છે તેને

ગોમાન કહીયે, ૫૦ પસુ ઢે તે માટે પસુમાન કહીયે, મ૦ જૈસના ધણીને મહિસીય કહીયે, ૭૦ બકરી (ઢાલી) ના ચારણહારને ઝરણીય કહીયે અને ૭૦ ઝંટના ચારણહારને ઝંટવાલ કહીયે. સે૦ એ સચિત ડ્રવ્યને સંજોગે નામ નિપન્યાં જાણવાં. સે૦ તે કયો અચિત ડ્રવ્ય સંજોગ ? તે અચિત્ત ડ્રવ્ય સંજોગે નામ નિપન્યાં તે એ. ૭૦ ઢત્રીનો ધરાવનાર તે ઢત્રી-રાજા. દં૦ દંમનો ધરણહાર તે દંમી. ૫૦ વસ્રનો ધરણહાર તે પમી. ૩૦ ઘમ્નાનો ધરણહાર તે ઘમી. સં૦ એ અચિત્ત ડ્રવ્ય સંજોગો નામ જાણવાં. અથ હવે સે૦ મિશ્ર ડ્રવ્ય સંજોગે નામ નિપન્યાં તે કયાં ? તે એ-હ૦ હલ છેમે તેને હાલી કહીયે. હલ અચિત્ત અને બલધ સચિત્ત એ મિશ્ર સંજોગ. સ૦ ગામી છેમે તેને સાગમી કહીયે. ર૦ રથ છેમે તેને રથિક કહીયે. ના૦ નાવા (વાહાણ) છેમે તેને નાવિક કહીયે. સે૦ તે ડ્રવ્ય સંજોગે નામ નિપન્યાં તે કહ્યાં. ॥

જાવાર્થ:—હવે જુઝ ! આ પાઠમાં ચાર પ્રકારનો સંજોગ કહ્યો:— ડ્રવ્ય, ક્ષેત્ર, કાલ અને જાવ ૪. એ ડ્રવ્ય સંજોગના ત્રણ જોદ:—સચિત્ત, અચિત્ત અને મિશ્ર ૩. હવે સચિત્તના પાંચ જોદ કહ્યા:—ગાયો ચારે તેને ગોવાલ (ગોમિક) કહીયે ૧, પસુના ધણીને પસુમાન ૨, જૈસના ધણીને મહિષીય ૩, ઢાલીના (બકરીના) ચારણહારને ઝરણીય ૪ અને ઝંટના ચારણહારને ઝંટી અથવા ઝંટવાલો કહીયે. ૫. એ સચિત્ત ડ્રવ્ય-સંજોગે નામ નિપન્યાં. હવે અચિત્તના ચાર જોદ કહ્યા:—ઢત્ર ધરાવે તેને ઢત્રી ૧, દંમ ધરે તેને દંમી ૨, વસ્રના ધરણહારને પમી ૩ અને ઘમ્નાના ધરણહારને ઘમી કહીયે. ૪. હવે મિશ્ર સંજોગે ચાર નામ નિપન્યાં તે કહે ઢે:—હલ છેમે તેને હાલી કહીયે; હલ અચિત્ત અને બલધ સચિત્ત, એ મિશ્ર ૧; ગામી છેમે તે સાગમી ૨; રથ છેમે તે રથિક ૩; અને નાવા છેમે તે નાવિક (નાવમીઝ). ૪. એ મિશ્ર સંજોગે નામ નિપન્યાં.

હવે જુઝ ! ગોવાલ, પશુમાન, મહિષીય, ઝરણીય અને ઝંટીય, ગાય, જૈસ પ્રમુખ સચિત્ત ઢે તે માટે સચિત્ત સંજોગ નામ કહ્યાં.

ઠત્ર, દંડુ, વસ્ત્ર અને ઘટ અચિત્ત છે તે જાણી ઠત્રી, દંડી, પત્રી અને ઘટો એ અચિત્ત સંજોગે નામ કહ્યાં. હલ, ગાત્રી અને રથ અચિત્ત છે તથા બલધ સચિત્ત છે તે જાણી હાલી, સાગત્રી, રથિક અને નાવિક, એ મિશ્ર સંજોગે નામ નિપન્યાં કહ્યાં. એ જુઠું ! ગાય, જૈંસ, બલધ પ્રમુખના શરીરને અને જીવને જ્ઞેલાજ સચિત્ત કહ્યા. એ ગાય, જૈંસ, બલધ પ્રમુખના શરીર, કર્મ, પુન્ય, પાપ અને બંધની પ્રકૃતિ છે અને તે પુદ્ગલ છે, પણ જીવે ગહ્યા અને જીવ સહિત છે તે જાણી સચિત્ત કહ્યા. સચિત્ત તે જીવ છે તે જાણી પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીએ. વલી જીવ ગ્રહ્યા જીવ સહિત પુદ્ગલને જીવ-પર્યવા કહ્યા છે. નારત્રી, દેવતા, મનુષ્ય અને તિર્યચ એ ચાર ગતિને, પ્રદેશને, અવગાહના પુદ્ગલથી નિપતી તેને, સ્થિતિને, પાંચ વર્ણને, પાંચ રસને, બે ગંધને, આઠ સ્પર્શને, ચાર ઉપયોગને, પાંચ જ્ઞાન અને ત્રણ અજ્ઞાનને અને ચાર દર્શનને, એ ઠત્રીસ બોલને જીવપર્યવા કહ્યા છે. શાખ સૂત્ર પન્નવણા પદ પાંચમેં. એ જુઠું ! અવગાહનાપણે પુદ્ગલ પ્રણમ્યા તેને તથા વર્ણ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ, પુન્ય પાપ અને બંધપણે પ્રણમ્યા પુદ્ગલ જીવે ગહ્યા જીવને પોગસાપણે લોલીચુત રહ્યા તેને જીવપર્યવા કહ્યા છે; અને જીવ બોહ્યા પઠી મિસાપણે પ્રણમ્યા વર્ણ, રસ, ગંધ અને સ્પર્શને તથા વોસા પુદ્ગલને અજીવપર્યવા કહ્યા છે. એ જીવ ગ્રહ્યા પુદ્ગલને જીવપર્યવા કહ્યા. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીએ. વલી ક્રોધ, માન, માયા, લોજ, રાગ, દ્વેષ અને આઠ કર્મને જીવ સમોચાર કહ્યા છે. શાખ સૂત્ર અનુજોગદ્વારમાં. એ ન્યાયે પુન્ય પાપ અને બંધને જીવ કહીએ.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે “ પુન્ય, પાપ અને બંધ તો શુજાશુજ કર્મ છે તે રૂપી પુદ્ગલ છે, અને જીવ તો અરૂપી છે. તે પુન્ય પાપ અને બંધ રૂપી છે તેને જીવ શીરોતે કહો બો ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુગ્રીય ! જીવને પણ સરૂપી કહ્યો છે. સકર્મી, સરાગી, સવેદી, સલેશી અને સસ-રીરી કહ્યો છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૧૭ મેં ઉદેશે બીજે. તેવારે તેરાપંથી. કહે છે કે “ જીવને રૂપ સહિત કહ્યો છે, પણ જીવ રૂપી નથી.

જેમ કપમાને રંગ તેમ જીવને શરીર, વેદ, રાગરૂપ છે તેથી સરૂપી સકર્મી કહ્યો છે. ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! કપમાને કસુંબલ રંગ હોય તેને કસુંબલ કપરું કહીએ અને પોલો રંગ હોય તેને પીલું કપરું કહીએ. જેવો કપમાને રંગ હોય તેવું કપરું કહીએ. તેમ કર્મ સહિત જીવને રૂપી કહીએ. વલી તમે (તેરાપંથી) કહો હો કે “ જીવને સરૂપો કહ્યો છે પણ જીવને રૂપી નથી કહ્યો. ” ત્યારે એમ તો જીવને “ જ્ઞાન સહિત ” સનાણી કહ્યો છે. શાખ સૂત્ર ઝગવતી શતક આઠમે ઉદ્દેશે બીજે તથા ૩૦ મે તથા અનેક સૂત્ર-પાઠમાં. હવે તમારી કેહેણોને લેલે તો જીવને સનાણો કહ્યો તેને જ્ઞાન સહિત કહીએ; પણ જ્ઞાનો ન કહીએ.

હે દેવાનુપ્રીય ! એમ કેમ કહો હો કે, સરૂપો કહ્યો તેને રૂપ સહિત કહીએ પણ સરૂપી ન કહીએ ? જ્ઞાન સહિત કહો અને જાણે જ્ઞાની કહો. રૂપ સહિત કહો અને જાણે રૂપી કહો. વલી અનુયોગદ્વાર સૂત્રમાં જાણ સંજોગમાં કહ્યું છે કે, જ્ઞાન સહિત હોય તેને જ્ઞાની કહીએ, સમ-કિત સહિતને દર્શની કહીએ, ચારિત્ર સહિતને ચારિત્રીક કહીએ; અને ક્રોધ, માન, માયા અને લોજ સહિતને ક્રોધી, માની, માયી અને લોજી કહીએ. જેમ રૂપ સહિત હોય તેને રૂપી કહીએ, અને વર્ણાદિક પુદ્ગલ સહિત જીવને રૂપો કહીએ. તેમ જીવ સહિત પુદ્ગલને જીવ કહીએ. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીએ. ઇત્યાદિક અનેક સૂત્રની શાખે કરી વ્યવહાર. નયમાં પુન્ય, પાપ અને બંધને ડુધ-પાણીના દ્રષ્ટાન્તે જીવ કહીએ. જેમ શેર ડુધમાં પાસેર પાણી નાખે તેને વ્યવહારમાં સવા શેર ડુધ કહીએ. તેમ પુદ્ગલ જીવને લોલીચુત થયા તેને વ્યવહારમાં જીવજ કહીએ. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ અને બંધને જીવ કહીએ.

હવે પુન્ય, પાપ અને બંધને અજીવ કયા ન્યાયે કહીએ:—પુન્ય તે શુદ્ધ કર્મ છે, પાપ તે અશુદ્ધ કર્મ છે, અને બંધ તે શુદ્ધાશુદ્ધ કર્મ પ્રકૃતિનો છે. તે કર્મ રૂપી પુદ્ગલ છે. તે રૂપી પુદ્ગલને નશ્વેનયમાં જીવે બોરયા પઠી, હંસની ચાંચથી ડુધ પાણી ન્યારાં થાય તે દૃષ્ટાન્તે

अजीव कहीए. वली तेरापंथी आश्रव तत्वने एकान्त नये करी जीव कहे ठे. तेनो उत्तर. हे देवानुप्रीय ! आश्रत ते जीवनं मूल लक्षण ठे के संसार अवस्थामां रह्या जीवने उपाधिरुप ठे ? ते विचारी जुठ.

વલી તેરાપંથી કહે છે કે, “ હવેલી અને બારણું તે એક, સોય અને નાકું તે એક, તલાવ અને ઘરનાહું તે એક, તથા નાવા અને ઢીઝ તે એક, તેમ જીવ અને આશ્રવ એક છે.” એવી કુચુક્તિ દેખાઈ છે તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! હવેલી, સોય, તલાવ અને નાવાતો પુદ્ગલાસ્તિકાય છે અને બારણું, નાકું, ઘરનાહું અને ઢીઝ તો આકાશાસ્તિકાય છે. તેમ જીવને આશ્રવ એ રીતે પ્રત્યક્ષ જુદા છે. વલી ઉત્તરાધ્યયનના ૨૩ મા અધ્યયનની ૭૩ મી ગાથામાં, કાયારુપણી નાવા કહી છે, અને જીવરુપી નાવમીઝ કહ્યો છે. કાયાનો જોગ વ્યવહારનયમાં જીવ છે, તેને આશ્રવરુપી ઢીઝ છે, પણ નિશ્ચેનયમાં જીવ અરુપી છે તેથી તેને આશ્રવરુપી ઢીઝ નથી. હવે જેમ કાયારુપણી નાવા અને ઢીઝ વ્યવહારમાં એક છે, પણ નાવમીઝ અને ઢીઝ એક નથી; તેમ જીવ અને આશ્રવ એક નથી. હવેલી અને બારણું વ્યવહારમાં એક છે, પણ હવેલીનો ધણી અને બારણું એક નથી. સોય અને નાકું વ્યવહારમાં એક છે, પણ લોહ અને નાકું એક નથી. તલાવ અને ઘરનાહું વ્યવહારમાં એક છે, પણ તલાવનો ધણી અને નાહું એક નથી. તેમ જીવ અને આશ્રવ એક નથી. વલી કર્મ-પુદ્ગલ અને જીવ એ બંનેના સંજોગથી સાત તત્વનાં નામ બન્યાં છે. જેમ કર્મ કાયારુપી તલાવમાં કેવલ-જ્ઞાનરુપી રત્ન ઢંકાયેલું છે. તે તલાવમાં પુન્ય-પાપરુપી પાણી આશ્રવરુપી ઢીઝે કરી આવે છે, તેને સંવરુપી બંધે કરી રોકે છે; અને બંધરુપ. પમયું પાણી છે તેને નિર્જરારુપી (ચરુસ કોશથી) વાટકાદ્દ કરી દેશથી ઉચેલી કાઢે છે, અને મોહરુપી સ્વાલો તલાવ ડ્યારે સર્વથા કર્મ પાણી રહિત થાય ત્યારે જેમ શેઠ નાહું, બંધરું (બંધું), ચરુસ, મોરી અને તલાવ ઢોળાને પોતાનું રત્ન લેઈ ઘેરે જાય, તેમ જીવ સહજાતો કેવલ-જ્ઞાનરુપી રત્ન છડીને સિદ્ધગતિમાં

જાય, અને પુદ્ગલદશા પુદ્ગલમાં મલે ત્યારે સાત તત્વના નામનો વિ. નાશ થાય. એ તલાવનું ડ્રઘાન્ત સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયનના ૩૦ મા અધ્યયન-માં છે. વલી કાયારૂપી નાવાને ઢીઝ છે અને કાયારૂપી તલાવને નાલું છે. તે કાયા જેમ નિશ્ચે-નયમાં અજીવ છે તેમ આશ્રવરૂપી ઢીઝ પણ અજીવ છે. પાણી તે પાપ, કાયા સહિત જીવ તે વ્યવહાર-નયમાં રૂપી છે તે તલાવ, સંવર તે પાલ, અને મિથ્યાત્વાદિક ઢીઝદ્વારે કરી ચોફરસી શુદ્ધ અશુદ્ધ પુદ્ગલનો સંગ્રહ થયો તે માટે આવું એ ક્રિયાનું નામજ આશ્રવ છે. એ જીવ સંબંધી પુદ્ગલની કરણી છે.

હવે મિથ્યાત્વ પ્રમુખ ૧૭ પાપ તો ચોફરસી પુદ્ગલ છે. તેના વિ-વસાયમાં જીવ દ્રવ્યનો ઉપયોગ વર્તે તેવારે જીવ અશુદ્ધ ઉપયોગે નવાં કર્મ-પુદ્ગલને આકર્ષે. તે આશ્રવ પણ એ પુદ્ગલ ગ્રહણ-લક્ષણ કરણી જીવને અશુદ્ધ અવસ્થાની છે. તે જ્યારે શુદ્ધ દશા આવે ત્યારે જીવનો ઉપયોગ શુદ્ધ થાય અને પોતાના રૂપમાં પ્રણમે. જેમ ધર્માસ્તીકાય પોતે ચાલતી નથી, પણ જીવ અને પુદ્ગલ ચાલે છે તેને સાહાજ આપે છે. તેમ ત્રિશ્રસા પુદ્ગલના મલવા વીંછરવાના પ્રણામ છે. તેમાં જીવનો ઉપયોગ પ્રવર્ત્યો તેવારે પ્રયોગસા પ્રણામ થયો. જો એ જીવના ઉપયોગને આશ્રવ કહીએ તો આત્માનો સહજાતી ગુણ થાય. ત્યારે તો સિદ્ધ દ-શામાં પણ આશ્રવ કેહેવો જોઈએ. વાસ્તે એ આશ્રવ તે પુદ્ગલનો જ સ્વ-જાવ છે. વલી દ્રવ્ય ઠ અને ગુણ ઠ છે. તેમાં એકેક દ્રવ્યને એકેક ગુણ, તે સર્વ દ્રવ્યને સહજાતી છે. હવે જીવ-દ્રવ્યને કર્મનો કર્તા ઠરાવીએ તો જીવ ઉપયોગી છે; પણ એક દ્રવ્યમાં ઉપયોગ અને કર્તા એ બે ગુણ ન હોય. એક દ્રવ્યમાં એકજ ગુણ હોય. એ નિશ્ચયનયનું સ્વરૂપ જાણવું; અને વ્યવહારનયમાં આત્મા કર્તા કેહેવાય, એ પણ સત્ય છે. જીવ કર્તા છે, પણ મુલ રાગાદિક હ્રુષણ પુદ્ગલ જનિત અનિલ્ય છે. તે માટે નવા કર્મોને પણ ગ્રહે છે. તે પણ મુલ પુદ્ગલની નેશ્રાય થકો ગ્રહે છે. હવે પુદ્ગલ પુદ્ગલને ગ્રહે એ તો નિશ્ચે-નય, અને જીવ પુદ્ગલને ગ્રહે તે

વ્યવહાર-નય; પણ મુલ પુદ્ગલની સંગત છે તેથી જીવ-દ્રવ્યની બે દશા છે. સંસારિક અને સિદ્ધ. તેમાં એવંચુત-નયનો ધણી શુદ્ધ જીવ દશા સિદ્ધની તેજ શુદ્ધ માને; અને નૈગમાદિક-નય છે તે અશુદ્ધ વસ્તુ શુદ્ધ સત્તાના અંશ સહિત હોય તે વસ્તુને પણ શુદ્ધ વસ્તુ માને. જેમ નિગોદ વાસી જીવ છે તેને પણ નૈગમનય-મતાનુસારો સિદ્ધ સમાન માને છે, તેમ જીવ ગ્રહ્યા પુદ્ગલને જીવ ગણીએ. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ, આશ્રવ અને બંધ એને પણ જીવે સંગ્રહ્યા તે માટે જીવ ગણીયે. એ પણ વલી જીવે બાંધ્યા છે. તે લેખે જે પ્રયોગસા પુદ્ગલ, ઇન્દ્રિય-વિષય, કષાણ અને જોગ પ્રમુખ સર્વને જીવ કહીયે; કેમકે જેમ નાહું આવતા પાણીનું આધારજુત થયું તેમ થાહું પણ આધારજુત છે. પાણી તેજ સંહજાવે વર્તે તે. તેમજ પાપરૂપી પાણી આવતાં ગ્રહણદ્વારે જીવે ગ્રહ્યા પછી અશુદ્ધપણે પ્રણમ્યું ત્યારે બંધ જાવે રહ્યું. હવે એ આશ્રવમાં અને બંધમાં શું ફેર ? આશ્રવ ગ્રહણ સમયે પ્રત્યક્ષ છે અને બંધ અપદમ સમયે સિદ્ધ છે. જેમ નાહાનું અને માંહોહું પાણી એક છે તેમ પુન્ય, પાપ આશ્રવદશામાં અને બંધદશામાં એક રૂપ છે. વલી તેરાપંથી આશ્રવ કર્મ ગ્રહણ રૂપ અશુદ્ધ ઉપયોગને જીવ માને છે. તે ઉપર સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન અઠાવીસમાની ગાથા બતાવે છે. તે પાઠ:—

વત્તણા લક્ષણોકાલો, જીવો ઉવજગ લક્ષણો;

નાણેણં દંસણેણંચ સુહેણય દુહેણય. ॥ ૨૦ ॥

નાણંચ દંસણં ચેવ, ચેરિત્તંચ તવોતહા;

વિરિયં ઉવજગોય, એવં જીવસ્સ લક્ષણં. ॥ ૨૧ ॥

અર્થ:—વળે દેમંત રુતુ પ્રમુખ રુતુને વિષે શિતાદિક પ્રવર્તે તે વર્તમાન કાલનું લળ લક્ષણ. જીવ જીવને ઉળ જ્ઞાનના ઉપયોગનું લક્ષણ નાળ જ્ઞાને કરો દંળ દર્શને કરો સુળ સુખ વેદવે કરો હુળ દુઃખ વેદવે કરી, બંને જાણીને નાળ જ્ઞાન અને દંળ દર્શન ચેળ તિશ્ચે ચળ ચારિત્ર અને તળ તપ. તેમજ વિળ સમર્યાહિ ઉળ જ્ઞાનાદિકનો ઉપયોગ એળ એ

પૂર્વોક્ત જે જ્ઞાનાદિક કહ્યા તે જીવ જીવનું લઘુ લક્ષણ જાણવું.

જાવાર્થ:—આ પાઠના ન્યાયે ઉપયોગ તે જીવનો ગુણ છે, અને ગુણ તે દ્રવ્યમાં અંતર જીવે. તે માટે આશ્રવને જીવ કહીયે ઠીક. એમ તેરા-પંથી કહે છે. તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુમીય ! દ્રવ્ય છે તે ગુણ સહિત વર્તે છે. તે દ્રવ્ય અને ગુણ જુદા નથી, પણ દ્રવ્ય દ્રવજાવે અને ગુણ ગુણ જાવે રહ્યા છે. વલી જીવના જે જે ગુણ છે તે માંદીલા જે કોઈ ગુણ સિદ્ધ અવસ્થામાં રહે, તે તો દ્રવ્યનો સહજાતિ ગુણ કહેવાય; અને સંસાર અવસ્થામાં જે જે ગુણ અશુદ્ધ ઉપયોગે સમલ જાવે છે, તે તે વિજાતિય ગુણ કહેવાય; કારણ કે શુદ્ધ અવસ્થા આવ્યાથી ઉપયોગ તે ઉપયોગમાં સમાય, અને પુદ્ગલકૃત ચેષ્ટા તે પુદ્ગલમાં મલે. એ બેહુ જુદા છે. વલી જીવ-દ્રવ્યના મુલ આઠ ગુણ છે તેને આઠ કર્મે આવર્યા છે. તે કર્મ કય થયાથી ગુણ પ્રગટે તે આત્માના સહજાતિ ગુણ જાણવા. જ્ઞાનાવરણી-કર્મને કયે અનંતગુણ જ્ઞાન પ્રગટયું ૧, દર્શનાવરણીને કયે અનંત દર્શન પ્રગટયું ૨, વેદનોને કયે અવ્યાવાધ સુખ પ્રગટયું ૩, મોહનીકર્મને કયે સ્વાત્તાવિક સમ્યક્ત ચારિત્ર પ્રગટયું ૪, આયુષ્યને કયે અનંત સ્થિતિ પ્રગટી ૫, નામકર્મને કયે અમૂર્તિકપણું પ્રગટયું ૬, ગોત્ર-કર્મના કયે અગુરુ લઘુપણું ૭ અને અંતરાય કર્મના કયે અનંત પંચીત વીર્ય ગુણ પ્રગટયો ૮. એ આઠ ગુણ પ્રગટયા તે આત્માના સહજાતિ ગુણ છે. તે એકએકથી મલી રહ્યા છે, પણ ગુણ છે તે દ્રવ્ય થકી જુદા નથી. હવે એ પૂર્વોક્ત ગુણને જીવના ગુણ કહીએ; પણ સંપૂર્ણ જીવ દ્રવ્ય ન કહીયે.

જેમ સૂત્ર જગવતીના સોલમા શતકમાં, ગૌતમસ્વામીએ પુઠયું કે, હે જગવાન ! પુર્વાદિક દસ દિશાને અંતે “ જોવા, જીવદેસા, જીવપણસા, ” એ ત્રણ માંદેલું શું પામીએ ? તેવારે શ્રી વીર પ્રજુએ કહ્યું કે, હે ગૌતમ ! પુર્વાદિક દસદિશાને અંતે જીવ નથી, પણ જીવના દેશ અને જીવના પ્રદેશ છે. તેનો ઘણો વિસ્તાર છે. ફહાં પ્રજુર જીવના

પ્રદેશને પ્રદેશ કહ્યા, પણ જીવ ન કહ્યા. એ જુઠું ! જીવના વિજ્ઞાન
ઠતાં પણ જીવ ન કેહેવાળા. ત્યારે ફક્ત ઉપયોગ તેતો ગુણ છે. તે જીવ
ક્યમ કેહેવાય ? ઉપયોગને તો ઉપયોગજ કહીયે. વહી આશ્રવ તો
કર્મના ઉદયે જીવનો અશુદ્ધ ઉપયોગ, તે નવાં કર્મોને ગ્રહે તેને કહીએ.
જે મલ-ગ્રહણરૂપ ચીગટ તે આશ્રવરૂપ વસૂને છે, પણ આશ્રવ ચીગટરૂપ
વસૂ નથી. તેમ આશ્રવ જીવને છે, પણ તે જીવ નથી એમ જાણવું.
વહી આશ્રવમાં મિથ્યાત-આશ્રવ તેતો ચોફરસી પુદ્ગલ છે અને મિથ્યા
ડઠ્ટી તે મિથ્યાત્વ બંધીત આત્માનો ઉપયોગ છે. એ ઉપયોગ તે તો આત્મા-
ના ઘરનો છે, અને મિથ્યાત્વ તે પુદ્ગલના ઘરનું છે. જો જીવને ઉપ-
યોગે અવગાહ્યા માટે જીવ થાય તો, ૧૦ પાપ, વર્ણ, ગંધ, રસ, સ્પર્શ
અને પુદ્ગલ એ સર્વ જીવ થાય. વહી આશ્રવને યપાવવો કહ્યો છે.
જો જીવ હોવ તો યપાવવો કેમ કહ્યો ? અને તે યપાવવો કેમ યપે ?
શાંખ સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન ૧૦ મેં. તે પાઠ:-

અહં કેસરંમિ ઝજ્ઞાણે, અણગારે તવો ધણે.

સજ્ઞાય જ્ઞાણ સંજુત્તે, ધમ્મજ્ઞાણં જ્ઞિયાયહ. ॥૪॥

અપોવ મંરુવંમિ, જ્ઞાયહ જવિયાસવે;

તસ્સાગણે મિણપાસં, વહેહ સે નરા હિવે. ॥૫॥

અર્થ:—અઃ અથ હવે કેઃ કેશરી નામે ઝઃ ઝઞાનને વિષે અઃ
(ઘર રહિત) અણગાર તઃ તપ રૂપો ધન સહિત સઃ સ્વાધ્યાય જ્ઞાઃ
ધર્મ ધ્યાનાદિક ધ્યાન સંઃ સહિત ધઃ ધર્મધ્યાન જ્ઞિઃ એકાગ્ર ચિત્તે કરી
ધ્યાવે છે ॥ ૪ ॥ અઃ વૃદ્ધે કરી ઘ્યાત મંઃ નાગરવેલના મંરુપને વિષે જ્ઞાઃ
ધર્મધ્યાન ધ્યાવે છે જઃ આશ્રવ યપાવીને. તઃ તે મુનીની પાસે આઘ્યો
મિઃ મૃગ વઃ જેનો વધ કરે છે તે, અને સેઃ તે નઃ રાજા (મૃગનો વધ
કરનાર સંજતિ).

જાવાર્થ:—હવે જુઠું ! આ પાઠમાં એમ કહ્યું કે, ગર્દનાલી મુની
ધ્યાન કરે છે. તે આશ્રવ રૂપો નપાધિ યપાવે છે, એવું ધ્યાન કરે છે. હવે

સ્વપાવવાવાલો જીવ છે, અને એને એવે તે કર્મ-પુદ્ગલ જીવને નિપાધિ રૂપ આશ્રવ નિશ્ચેનયમાં અજીવ છે. તે આશ્રવ રૂપી જીવ દ્રવ્યના ઉપયોગે પુદ્ગલમાં પ્રવેશ કર્યો ત્યારે કર્મનું કારણ ગ્રહણ જોગ કહી દેવાનું છે; પણ આશ્રવ જીવ નથી, અજીવ છે.

વલી આશ્રવને અજીવ કયે ન્યાયે કહીયે:-શુદ્ધાશુદ્ધ કર્મ આવે તેને આશ્રવ કહીયે, અને આવે તે કર્મ-રૂપી પુદ્ગલ નિશ્ચેનયમાં અજીવ છે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. (૧) વલી આશ્રવને અજીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-પુન અને પાપને આશ્રવ કહ્યા છે, (શાસ્ત્ર સૂત્ર ઉત્તરાધ્યયન અધ્યયન ૧૭ મેં.) અને પુન્ય પાપ તે શુદ્ધાશુદ્ધ કર્મ છે. તે કર્મને રૂપી કહ્યા છે. (શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી સત્તક ૧૨ મેં) અને રૂપી પુદ્ગલને બીજા શતકમાં અજીવ કહ્યા છે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. (૨) વલી આશ્રવને અજીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-જીવ નિશ્ચેમાં અરૂપીજ છે રૂપી નથી; અને આશ્રવની ક્રિયાના પાંચ જ્ઞેદ કહ્યા છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર સમવાયાંગમાં. અને તે પાંચ જ્ઞેદને રૂપી કહ્યા છે. મિથ્યાત્વ, કષાય, અને મન વચનના જોગને રૂપી ચોપરસી કહ્યા છે, અને કાયાના જોગને તો રૂપી આઠ પરસી કહ્યા છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી શતક ૧૨ મેં. અને અવૃત્ત તે અપચલાણી ક્રિયાને રૂપી કહી છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર ઠાણાયાંગમાં. પ્રમાદના પાંચ જ્ઞેદ કહ્યા:-મદ ૧, વિષય ૨, કષાય ૩, નિંદ્રા ૪ અને વિકલ્પ, એ પાંચ જ્ઞેદ રૂપી છે. તેમ આશ્રવના પણ પાંચ જ્ઞેદ રૂપી છે. રૂપી પુદ્ગલ નિશ્ચેનયમાં અજીવ છે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. (૩) વલી આશ્રવને અજીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-પાંચ ઇન્દ્રિયા તથા ત્રણ જોગ મોકલા મેલે તે આશ્રવ છે અને તેને અજીવ કહ્યા છે અને જીવને જોગ આવતા કહ્યા છે. શાસ્ત્ર સૂત્ર જગવતી શતક ૨૫ મેં ઉદ્દેશે વીજે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. (૪)

વલી તેરાપંથી કહે છે કે “ કર્મને ઁંચવાવાલો તથા ગ્રહ વાલો આશ્રવને કહ્યો છે, અને કર્મ ઁંચવાની તથા ગ્રહવાની શક્તિ જીવની છે. એ ન્યાયે આશ્રવને જીવ કહીયે ઢીણ. ” તેનો ઉત્તર હે દેવાનુપ્રીય! જેમ ઘીપીત કાંદાને ગ્રહે છે તેમ આશ્રવ કર્મને ગ્રહે છે. હવે. ચીપીત

અને આશ્રવ બંને અજીવ પુદ્ગલ છે. તે બંનેને વિષે ઊઠાણ, કર્મ, ચલ, વૌર્ય, પુરુષાકાર અને પ્રાક્રમ જીવના છે; પણ તે મુલ્લગા બંને અજીવ છે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. વલ્લી સૂત્ર જગવતીજીમાં આશ્રવના પાંચ જૈદને રૂપી કહ્યા છે. તે રૂપી પુદ્ગલ જીવને જ્યાં સુધી લોલી જુત રહે ત્યાં સુધી વ્યવહારમાં તેને જીવ કહીયે, અને જીવ ઢોઢ્યા પઢી નિ-શ્ચે-નયમાં અજીવ કહીયે. વલ્લી આશ્રવને અને આશ્રવના પાંચ જૈદને સૂત્રમાં કોઈ ઢેકાણે અરૂપી કહ્યા નથી.

તેવારે તેરાપંથી કહે છે કે, “મિથ્યાદ્રષ્ટિ અરૂપી છે. તેથી આશ્રવને અરૂપી તથા જીવ કહીયે ઢીએ.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! પ્રથમ તો મિ-થ્યાદ્રષ્ટિને આશ્રવ સૂત્રમાં ક્યાંય કહ્યો નથી. એતો મિથ્યાત્વ ધાર્યું તેથી મિથ્યાદ્રષ્ટી નામ જીવનું છે. જેમ દંડ ધાર્યો તેને દંડી કહીયે, ઢત્ર ધાર્યું તેને ઢત્રી કહીયે અને પુદ્ગલ ધાર્યું તેને પુદ્ગલી કહીયે. શાલ્વ સૂત્ર જગવતી શતક ૮ મેં ઉદ્દેશે ૧૦ મે. હવે જેમ દંડ, ઢત્ર અને પુદ્-ગલ, એ ત્રણે અજીવ છે તેમ મિથ્યાત્વ અને આશ્રવ અજીવ છે; અને જેમ દંડો, ઢત્રી અને પુદ્ગલો નામ જીવનું છે તેમ મિથ્યાત્વ ધાર્યું તેથી મિથ્યાદ્રષ્ટી નામ જીવનુંજ છે; પણ મિથ્યાદ્રષ્ટી આશ્રવ નથી. મિથ્યાત્વ બંધીત્ જીવનો ઉપયોગ ક્યોપશમ જાવ, તેને મિથ્યાદ્રષ્ટી ક-હીયે. વલ્લી તેરાપંથી. કૃત તેર દ્વારમાં આશ્રવમાં બે જાવ કહ્યા છે. ઉદય અને પ્રણામિક; પણ સૂત્ર અનુયોગદ્વારમાં મિથ્યાદ્રષ્ટીને ક્યો-પશમ જાવે કહી છે. હવે જુઢ ! તેરાપંથીજની બુઢ્ઢિની અજીરણતા, કે આશ્રવમાં ક્યોપશમ જાવ તો માનતા નથી અને મતને લીધે મિથ્યા-દ્રષ્ટી ક્યોપશમ જાવે છે તેને આશ્રવ કહે છે.

(૮) વલ્લી તેરાપંથી એમ કહે છે કે, “કષાય અને જોગ આશ્રવ છે અને તેને આત્મા કહી છે. તે આત્મા અરૂપી છે. એ ન્યાયે આશ્રવને અરૂપી તથા જીવ કહીયે ઢીએ.” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! તમે આત્મા નામ એકાન્ત અરૂપીનું કહો ઢો, પણ સૂત્ર જગવતીમાં રત્નપ્રજાદિક પૃથ્વિને તથા રૂપી જીવ પુદ્ગલને આત્મા કહી છે. શતક ૧૨ મે ઉદ્દેશે ૩૦ મે.

તમે આત્માને એકાન્ત અરૂપી કેમ કહો છો ? વલી કષાય અને જોગને આત્મા કહી તેથી તે અરૂપી છે એમ તેરાપંથી કહે છે, પણ તે જુઠું છે; કારણ કે સૂત્રમાં કષાય-આત્માને તથા જોગ-આત્માને અરૂપી ક્યાંય કહી નથી. કષાય તથા જોગ રૂપી પુદ્ગલ જીવને જ્યાં સુધી લોલી જીવ રહે ત્યાં સુધી આત્મા શબ્દે પુન્ય પાપની પેરે વ્યવહારમાં જીવ કહીયે, અને નિશ્ચેનયમાં જીવ ઢોહ્યા પઠી અજીવ કહીયે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. (૧) વલી આશ્રવને અજીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-આશ્રવ ઢોરુવા યોગ્ય છે, કારણ કે જીવ સિદ્ધગતિમાં જાય ત્યારે આશ્રવને અર્હિંજ ઢોરી જોય છે. હવે જીવથી હુટે તે કર્મ પુદ્ગલ નિશ્ચેનયમાં અજીવ છે. એ ન્યાયે આશ્રવને અજીવ કહીયે. (૨) ઇત્યાદિક અનેક સૂત્રની શાખે કરી નિશ્ચે-નયમાં આશ્રવને અજીવ કહીયે.

હવે વ્યવહારનયમાં આશ્રવને જીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-ત્રણ ઉપરલી નય ઉદયજાવના જોગથી જીવના અશુદ્ધ ઉપયોગને આશ્રવ માને, પાથાને દ્રષ્ટાન્તે. તે ઉપયોગ આત્મા છે અને આત્મા નામ જીવનું છે. એ ન્યાયે આશ્રવને જીવ કહીયે. (૧) વલી આશ્રવને જીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-આશ્રવ જીવનું લક્ષણ છે, આશ્રવનો કર્તા જીવ છે, અને આશ્રવ જીવપણે પ્રણમ્યો છે. એ ન્યાયે આશ્રવને જીવ કહીયે. (૨) બાકી ઉદા-હરણ પુન્ય પાપની પેરે જાણવાં.

હવે સંવરને જીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-જાવ સંવર તે ઉપરલી ત્રણ નય જીવના ઉપયોગને સંવર માને છે, પાથાને દ્રષ્ટાન્તે. તે ઉપયોગ આત્મા છે અને આત્મા નામ જીવનું છે. એ ન્યાયે સંવરને જીવ કહીએ. (૧) વલી સંવરને જીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-સંવર જીવનું લક્ષણ છે, અને સંવરનો કર્તા જીવ છે. એ ન્યાયે સંવરને જીવ કહીયે. (૨) વલી સંવરને જીવ કયા ન્યાયે કહીયે:-સંવરની ક્રિયા પાંચ જ્ઞેદે. સમકિત ૧, વ્રત ૨, અપ્રમાદ ૩, અકષાય ૪ અને અજોગ ૫. શાખ સૂત્ર સમ-વાયાંગજી. એ પાંચ જ્ઞેદને જીવની પર્યાય કહી છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક બીજે ઉદ્દેશે પેહેલે, લંધકજીના અધિકારમાં. અનંતા જ્ઞાનના પર્યાય

अनंता दर्शननां पर्याय अने अनंता चारित्रना पर्यापने जावजीव कह्यो हे. तेने व्यवहारनयमां जीव कह्यो, अने निश्चे-नयमां पर्यायने पर्याय कह्यो, पण जीव न कह्यो. शाख सूत्र जगवती शतक बीजे ज. दसमे ते पाठः—

एगे जंते ! धम्मञ्जिकायप्पदेसे धम्मञ्जिकाएति वत्तवंसिया ? गो० ! एो इण्ठे समठे. एवं दोणि तिणि चत्तारि पंच ष सत अठ नव दस संखेच्चा असंखेच्चा जंते ! धमञ्जिकाए-पएसा धमञ्जिकाएत्ति वत्तवंसिया ? गो० ! एो तिण्ठे-समठे. एगपदेसुणे-वियणं जंते ! धमञ्जिकाए धमञ्जिका-एत्ति वत्तवंसिया ? गो० ! एो तिण्ठे समठे. सेकेण्ठेणं जंते ! एवं वुच्चइ एगे धम्मञ्जिकाएपएसे नो धम्मञ्जिकाएत्ति वत्तवंसिया जाव एगपदेसुणे-वियणं धम्मञ्जिकाए नो ध-म्मञ्जिकाएति-वत्तवंसिया ? सेणुणं गो० ! खंमेचक्के सगले-चक्के ? जगवं ! नो-खंमेचक्के सगलेचक्के. एवं बत्ते चम्मे दंमे दूसे आउहे मोयए. से तेण्ठेणं गो० ! एवं वुच्चइ एगे धम्मञ्जिकाएपएसे एोधमेञ्जिकाएति-वत्तवंसिया जाव एग-पदेसूणे-वियणं-धम्मञ्जिकाएनो-धम्मञ्जिकाएति-वत्तवंसिया. सेकिंतं खाइएणं जंते ! धम्मञ्जिकाएति-वत्तवंसिया गो० ! असंखेच्चा धम्मञ्जिकाएपएसा ते सब्बेकसिणा पन्निपुणा निरवसेसा एगग्गहणगइया एसणं गोयमा ! धम्मञ्जिका-एति-वत्तवंसिया एवं अहमञ्जिकाएवी आगासञ्जिकाय जीवञ्जिकाय पोगलञ्जिकाएवी एवंचेव एवरं तिण्णप्पि प्पएसा अणंताजाणियवा सेसं तंचेव. ॥

अर्थः—ए० एकं जं० हे जगवान ! ध० धर्मास्तिकायनो प्रदेश ते प्रत्ये ध० धर्मास्तिकाय एवं केहेवाय ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे

गौतम ! ए० ए अर्थ समर्थ नहीं युक्त नहीं. ए० एम दो० वे ति० त्रण
च० चार प० पांच ठ० ठ, सात, आठ, नव, दस सं० संख्याता अने अ०
असंख्याता ज० हे जगवान ! ध० धर्मास्तिकाय-प्रदेशने ध० धर्मास्ति-
काय व० एवं केहेवाय ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! ए० ए अर्थ
समर्थ नहीं. ए० एक पण प्रदेशे उ० उ० हे जगवान ! ध० धर्मास्ति-
कायने ध० धर्मास्तिकाय व० एवं केहेवाय ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे
गौतम ! ए० ए अर्थ समर्थ नहीं. तेवारे गौतम स्वामी वली कहे ठे.
से० ते शा अर्थे ज० हे जगवान ! ए० एम कहुं ए० एक धर्मास्ति-
कायनो प्रदेश नो० धर्मास्तिकाय न केहेवाय. जा० यावत् ए० एक पण
प्रदेशे उ० ध० धर्मास्तिकाय होय तेने नो० धर्मास्तिकाय एवं केम न
केहेवाय ? इति प्रश्न. उत्तर. से० ते निश्चे गो० हे गौतम ! खं० चक्रना
खं० चक्र कहीये के स० सघला चक्रने चक्र कहीये ? एवं वचन ज-
गवते पुढ्युं त्वारे गौतम बोढ्या. ज० हे जगवान ! नो० चक्रना खं० चक्रने
चक्र न कहीये. स० संपूर्ण चक्रने चक्र कहीए. ए प्रथम व्रतान्त. ए० एम
ठ० ठत्रना खं० चक्रने च० चमरना खं० चक्रने दं० दं० चक्रने दु० वस्त्रना खं-
० चक्रने आ० आयुद्धना खं० चक्रने अने मो० एम मोदकना खं० चक्रने मोदक कहीये
के संपूर्ण मोदकने मोदक कहीये ? त्वारे गौतम बोढ्या-मोदकना खं-
० चक्रने मोदक न कहीए, पण संपूर्ण मोदकने मोदक कहीये. एम पूर्वोक्त
सर्व व्रतान्तमां जाणवुं. से० ते माटे गो० हे गौतम ! ए० जेम चक्रना
खं० चक्रने खं० चक्र कहीये पण चक्र न कहीए तेम ए० एक धर्मास्तिकाय
प्रदेशने ए० धर्मास्तिकाय न केहेवी. इत्यादिक सघला चक्रने चक्र क-
हीये. ते अर्थे हे गौतम ! एम कहुं. जा० यावत् ए० एक प्रदेशे उ० ध०
धर्मास्तिकाय होय तेने पण नो० धर्मास्तिकाय न कही. ए निश्चे-नयना
मते कहुं; पण व्यवहारनयना मते एक पण प्रदेशे करी न्युन वस्तु होय
तेने वस्तुज कहीये. जेम खांरा घमाने घमोज कहीये. तेमज ठेव्या का-
नना कुतराने कुतरोज कहीये. से० ते शा माटे ज० हे जगवान ! ध०
धर्मास्तिकाय एवं केहेवाय ? इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! अ० अ-

संख्याता ध० धर्मास्तिकायना प्रदेश, ते स० सर्व कसीण समग्र प० प्रतिपूर्णक आत्म स्वरूपे विकल्पे नही. ते पण नि० प्रदेशान्तरथी पण स्वप्नावे करी हीन नही एटले एक प्रदेशनो पण अंतर नही. ए० एक शब्दे धर्मास्तिकाय एवा लक्षणो करी जे सर्व शब्द एकार्थ ठे ए० एने गो० हे गौतम ! ध० धर्मास्तिकाय कह्ये. अहीयां ए ज्ञावार्थ धर्मास्तिकायना असंख्यात प्रदेश ठे ते मांहीलो एक पण प्रदेश उंणो होय तेने धर्मास्तिकाय न कह्ये. ए० एम अ० अधर्मास्तिकायनुं पण स्वरूप धर्मास्तिकायनी पेरे जाणवुं. आ० आकाशास्तिकाय जी० जीवास्तिकाय अने पो० पुद्गलास्तिकाय पण ए० एमज धर्मास्तिकायनी पेरे जाणवी. ए० पण एटलुं विशेष के ति० धर्मास्तिकाय अने अधर्मास्तिकाय ए वेजना प्रत्येके अ० असंख्याता (अनंता) प्रदेश ज्ञा० केहेवा अने ए त्रणना अनंता प्रदेश केहेवा से० शेष तं० तेमज जाणवुं.

ज्ञावार्थः—हवे आ पाठमां एम कछुं के, एक प्रदेशने तेमज बे त्रण यावत् संख्याता असंख्याता प्रदेशने पण धर्मास्तिकाय न कह्ये. तेमज एके प्रदेश उंणो होय तेने धर्मास्तिकाय न कह्ये. असंख्याता धर्मास्तिकायना संपूर्ण प्रदेश (एके प्रदेश उंणो नही ते प्रतिपूर्ण) द्रव्य, क्षेत्र, काल, जाव, गुण अने पर्याय सर्व एक ग्रहणे ग्रह्या तेने धर्मास्तिकाय कह्ये. एम धर्मास्तिकायने, आकाशास्तिकायने अने जीवास्तिकायने एमज केहेवी.

हवे जुठ ! अहीयां एम कछुं के, एक पण प्रदेश उंणो होय तेने जीव न कह्ये; पण संपूर्ण प्रतिपूर्ण प्रदेश गुण पर्याये करी सहित होय तेने जीव कह्ये. आ पाठमां एक पण प्रदेश उंणो होय त्यां सुधी प्रभुए द्रव्यने द्रव्यमां न गणयो; त्यारे जे वस्तु (उपयोग ते) मुखगोज ज गुण ठे तेने एकान्त नथे जीव शी रीते कह्ये ? वलो जे बार उपयोगने आत्मा कह्यो ठे, ते तो आत्माए करी जीवपणुं (चैतन्यपणुं) जणावे ठे. इहां जीवने अने उपयोगने न्यारो कह्यो ठे, तेने जीव केम कह्ये ? पर्यायने पर्यायज कह्ये. मनुष्य अने वृक्षनी ठायाना द्रष्टान्ते. मनुष्य अने वृक्षनी ठाया कह्ये, पण ठायाने मनुष्य के वृक्ष न कह्ये.

तेम जीवना गुणपर्यायने गुणपर्यायज कहोये, पण जीव न कहोये. वली नैगमादिक नयना मते जेम अंश वस्तुने वस्तु माने, तेम नैगम व्यवहारनयमां पर्यायने जीव कहोये. ए न्याये संवरने जीव कहोये.

हवे संवरने अजीव कया न्याये कहोये:-निश्चेनयमां कर्मने रोक्कां तेने संवर कहोये. रोक्कां ते कर्म-पुद्गल अजीव ठे. ए न्याये संवरने अजीव कहोये. संवरनो कर्ता जीव ठे, क्रिया पर्याय ठे, अने कर्मपणुं ते अजीव ठे. जीवने तो संवुमा कहोये, अने कर्म रोक्कां तेने संवर कहोये. कोइ केहे ठे के, संवरना पांच जेदने संवर कहोये, पण एम नथी; कारण के समकित तो पांच स्थावर वरजी जगणीस दंमकमां पावे; पण कर्म रोक्कां नहीं तेथी मनुष्य तिर्यच विना बावीस दंमकने असंवुमा कहा ठे. शाख सूत्र जगवती शतक १६ में उद्देशे ठे:-

जीवाणं जंतं ! किं संवुमा असंवुमा संवुमासंवुमा ? गो० ! .
जीवा संवुमावि असंवुमावि संवुमासंवुमावि एवं जहा
सुत्ताणदंमजं तहेव जाणियव्वो. ॥

जी० जीव जं० हे जगवान ! किं० शुं ? सं० संव्रत अ० असंव्रत के सं० संव्रता संव्रत ? (संव्रत एटले संवरवंत, असंव्रत एटले संवर रहित अने संव्रतासंव्रत एटले संवर रहित तथा संवर सहित) इति प्रश्न. उत्तर. गो० हे गौतम ! जी० जीव सं० संव्रत पण होय अ० असंव्रत पण होय अने सं० संव्रतासंव्रत पण होय. ए० एवी रीते ज० जेम पूर्वे सूत्रमां सु० सुतानो दंमक कह्यो त० तेम ए पण जा० केहेवो.

जावार्थ:-हवे जुउं ! आ पाठमां कह्युं ठे के, तिर्यच अने मनुष्य वर्जीने बावीस दंमकने समकित ठतां पण व्रत नही तेथी असंवुमा कहा ठे. जेने मिथ्यात अने अव्रत प्रमुख पापना सर्वथा त्याग होय तेने बाल-पंकीत कहा ठे, अने जेने एके पापनो त्याग न होय तेने अव्रति बाल कहा ठे. वली मनुष्य अने तिर्यच विना बावीस दंमकने अधर्मी कहा ठे. शाख सूत्र जगवती शतक सत्तरमें उद्देशे बीजे. ए जुउं ! कर्म

રોક્યાં તેને સંવર, પંક્તિ તથા ધર્મી કહ્યા, અને કર્મ રોક્યા વિના સંવરની ક્રિયાના પાંચ જ્ઞેદ સમ્યક્તાદિકને સંવર ન કહીએ. એ સમ્યક્તાદિક પાંચ જ્ઞેદ સિદ્ધમાં પણ હોય, પણ કર્મ રોકવાનો સ્વચ્છાવ નહીં તેથી તેમને “નો સંબુદ્ધા, નો અસંબુદ્ધા” કહીએ. વિદ્યમાન કાલે જીવનો શુદ્ધ ઉપયોગ વ્રતનો તેને અને કર્મ રોક્યાં તેને સંવર કહીએ. જીવનો ઉપયોગ સમ્યક્તાદિક પાંચ બોલનો છે તેને તો નિશ્ચેનયમાં જીવના જાવ પર્યાય કહીએ, અને નિશ્ચેનયમાં કર્મ રોક્યાં તેને સંવર કહીએ. એ ન્યાયે સંવરને અજીવ કહીએ. (૨)

હવે નિર્જરાને અજીવ કયે ન્યાયે કહીએ:-નિશ્ચેનયમાં કર્મ નિર્જરીને જીવથી અલગ થાય તેને નિર્જરા કહીએ. જે નિર્જરી ગયાં તે કર્મ-પુદ્ગલ નિશ્ચેનયમાં અજીવ છે. એ ન્યાયે નિર્જરાને અજીવ કહીએ. (૧) વલ્લી નિર્જરાને અજીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-નિર્જરાનો કર્તા તો જીવ છે. પણ વારે જ્ઞેદે ક્રિયા પર્યાય છે, અને કર્મપણું અજીવ છે. તે કર્મ અલગ થાય ત્યારે જીવ નિર્મલ થાય તેને નિર્જરા કહીએ. એ ન્યાયે નિર્જરાને અજીવ કહીએ.

હવે મોક્ષને જીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-ત્રણ ઉપરલી નય જીવના ઉપયોગને મોક્ષ માને. તે પાથાને દ્રષ્ટાન્તે. તે ઉપયોગ આત્મા છે અને આત્મા નામ જીવનું છે. એ ન્યાયે મોક્ષને જીવ કહીએ. (૧) વલ્લી મોક્ષને જીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-મોક્ષનો કર્તા જીવ છે અને મોક્ષ જીવનું લક્ષણ છે. એ ન્યાયે મોક્ષને જીવ કહીએ. (૨) વલ્લી મોક્ષને જીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-મોક્ષની ક્રિયાના ચાર જ્ઞેદ:-જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર અને તપ, એ ચાર જીવના જાવ પર્યાય છે. તે પર્યાયને વ્યવહારનયમાં જીવ કહીએ અને નિશ્ચેનયમાં પર્યાયને પર્યાય કહીએ પણ જીવ ન કહીએ. વૃદ્ધ અને મનુષ્યની ઠાયાના દ્રષ્ટાન્તે. એ ન્યાયે મોક્ષને જીવ કહીએ. (૩).

હવે મોક્ષને અજીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-નિશ્ચેનયમાં કર્મ કય થયાં તેને મોક્ષ કહીએ, અને જીવને તો મુકાણો કહીએ. કર્મ કય થયાં તેનેજ મોક્ષ કહીએ. તે કર્મ અજીવ છે. એ ન્યાયે મોક્ષને અજીવ

કહીયે. (૧) વલી મોક્ષને અજીવ કયા ન્યાયે કહીએ:-મોક્ષનો કર્તા જીવ છે, ક્રિયા જીવની પર્યાય છે અને કર્મ તે કર્મકાય થયાં તે અજીવ છે. એ ન્યાયે મોક્ષને અજીવ કહીયે. (૨)

હવે સમચય નવ તત્ત્વમાં જીવ કેટલા અને અજીવ કેટલા ? નિશ્ચેનયમાં તો એક જીવ તે જીવ અને આઠ અજીવ; અને વ્યવહાર નયમાં આઠ તો જીવ અને એક અજીવ તે અજીવ. જેમ વ્યવહારનયમાં જમરો કાલો, અને નિશ્ચેનયમાં પાંચે વર્ણ પાવે (હોય). વ્યવહારનયમાં ગોલ મીઠો, અને નિશ્ચેનયમાં પાંચે રસ પામે. વ્યવહારનયમાં કેતકીની સુગંધ અને નિશ્ચેનયમાં બંને ગંધ પામે. વ્યવહારનયમાં પથ્થર खरखरो, અને નિશ્ચેનયમાં આઠે ફર્સ પામે. વ્યવહારનયમાં ચુમી ગોલ અને નિશ્ચેનયમાં પાંચે સંઠાણ હોય. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૧૮ મે ઉદ્દેશે ઢાંઢે. એ ન્યાયે સાત તત્ત્વને વ્યવહારનયમાં જીવ કહીયે, અને નિશ્ચેનયમાં અજીવ કહીયે. વલી ઠાણાયાંગ સૂત્રને બીજે ઠાણે બે સમોચાર કહ્યા છે. જીવ સમોચાર ૧, અને અજીવ સમોચાર ૨. વ્યવહારનય આશ્રી પુન્ય, પાપ, આશ્રવ, સંવર, નિર્જરા, બંધ અને મોક્ષ, એ સાત તત્ત્વને જીવ સમોચારમાં કહ્યા છે; અને એજ સાત તત્ત્વને નિશ્ચેનય આશ્રી અજીવ સમોચારમાં કહ્યા છે. એ ન્યાયે સાત તત્ત્વને વ્યવહારમાં જીવ કહીયે, અને નિશ્ચેનમાં અજીવ કહીયે.

વલી વ્યવહાર-નિશ્ચે એક સમચયમાં એક જીવ તે જીવ, અને એક અજીવ તે અજીવ; બાકી સાત જીવ અજીવની પર્યાય છે. શાખ સૂત્ર જગવતી શતક ૧૩ મે ઉદ્દેશે ચોથે, એમ કહ્યું છે કે, મન, વચન, કાયા પ્રમુખ સર્વ પદાર્થને ચાલવાનો સાહાજ ધર્માસ્તિકાય આપે છે, અને સ્થિર રહેતાને અધર્માસ્તિકાય સાહાજ આપે છે. વિકાશ ગુણ જીવ પુદ્ગલને જાજન આકાશાસ્તિકાયનું છે. કાલ તે પુદ્ગલાદિક એકઠા રહેવાની સ્થિતિ જીવનો ઉપયોગ; અને પુદ્ગલાસ્તિકાય પુદ્ગલ મલે ને વિચરે એમ કહ્યું છે. એ ન્યાયે પુન્ય, પાપ, આશ્રવ અને બંધ શુદ્ધાશુદ્ધ પુદ્ગલ મન આદિક જોગ જીવના અશુદ્ધ ઉપયોગથી ગ્રહ્યા સ્થિરપણે

કર્મપણે રહ્યા છે. ઠ ડ્રવ્યના સાહાજથી નામ બન્યાં છે. તેથી ઠ ડ્રવ્યને જીવના પર્યાય કહીયે. સંવરે આવતાં કર્મ રોક્યાં, નિર્જરાણ આગલાં કર્મ દેશયથી તોડ્યાં અને મોક્ષે સર્વથા કર્મ પુદ્ગલને જીવથી દૂર કર્યાં. એ પણ ઠ ડ્રવ્યના સાહાજથી પર્યાયથી નામ નિપન્યાં છે તેથી જીવ અજીવ સીવાયના સાત તત્વને જીવ અજીવની પર્યાય કહીયે.

વધી સૂત્ર પન્નવણા પદ પાંચમેં ઠત્રીસમા બોલને જીવ પર્યાય કહ્યો છે. ડ્રવ્ય, પ્રદેશ, પાંચ વર્ણ, પાંચ રસ, બે ગંધ, આઠ સ્પર્શ, બાર ઉપ-યોગ, પુદ્ગલથી નિપની અવગાહના અને આહવાની સ્થિતિ, એ ઠત્રીસ બોલને જીવ પર્યાય કહ્યા છે. તેમાં કેટલાક સંવર, નિર્જરા અને મોક્ષના જોડ છે અને કેટલાક પુન્ય, પાપ, આશ્રવ અને બંધના જોડ છે; તેથી સાત તત્વને જીવ અજીવની પર્યાય કહીયે. જીવ અજીવના સંજોગે સાત તત્વ નિપન્યા છે, તેથી જોડાજ પર્યાય કહીયે, પણ ન્યારા વહેંચાય નહીં. તે કયા દ્રષ્ટાન્તે. જેમ કોલણે કોલીનો નાતો કીધો. એ બંનેના સંજોગથી સાત સંતાન ઉપન્યાં તે વહેંચવાને દ્રષ્ટાન્તે. જેમ બંનેના જોડા અંશ તે ન્યારા વહેંચી શકાય નહીં, તેમ સાત તત્વ જીવ અજીવના સં-જોગથી નિપન્યા; પણ ન્યારા ન્યારા વહેંચી શકાય નહીં. તે માટે તેને જીવ અજીવની પર્યાય કહીયે. હવે જો એકલા જીવને સાત તત્વ ક-હીયે તો સિદ્ધમાં પણ કેહેવા જોઈએ; અને જો એકલા અજીવમાં સાત તત્વ કહીયે તો જીવ વિના પુદ્ગલમાં પણ કેહેવા જોઈએ, પણ એમ નથી. જીવ અજીવ બંનેના સંજોગનેજ તત્વ કહીયે.

તેવારે તેરાપંથી એમ કહે છે કે “ રાસ બે કહી છે. જીવરાસ ૧, અને અજીવરાસ ૨. તેમાં નવ તત્વ કશ રાશમાં છે ? ” તેનો ઉત્તર. હૈ દેવાનુપ્રીય ! જીવતે જીવ અને અજીવ તે અજીવ. બાકી સાત તત્વ. તેમાં કેટલાક બહુલતામાં અને કેટલાક મુખ્યતામાં જીવદ્રવ્યના ગુણ છે. (સંવર, નિર્જરા અને મોક્ષ.) શેષ પુન્ય, પાપ, આશ્રવ અને બંધ, તે નિશ્ચેનયમાં અજીવ છે, અને જીવની સાથે છે તેથી વ્યવહારનયમાં જીવ છે. વલ્લી એ સાત તત્વમાં ઉપયોગ છે તે જીવના ઘરનો છે. જેમ એક આંબાનું

વૃક્ષ છે અને એક લીંમનો છે. હવે જે વૃક્ષની ઢાયા છે તે વૃક્ષના ગુણમાં છે, પણ ઢાયારૂપ કોઈ ત્રીજું વૃક્ષ નથી. વૃક્ષ તે તો દ્રવ્ય અને ગુણ તે ઢાયા. વલી જેમ પત્ર ફુલાદિક સહિત એકજ વૃક્ષ છે, તેમ ગુણ પર્યાય લીધે એકજ જીવદ્રવ્ય છે. જેમ જીવ દ્રવ્ય તેતો વસ્ત્ર, અને તેનો ગુણ તે સ્વેતાદિકવર્ણ, અને પર્યાય તે દોરા, અને રાગાદિક ચિગટ તે મલ ગ્રહણ રૂપ આશ્રવ, અને પુન્ય પાપ તે રજ, નિધત તે બંધ, સાબુ પાણી તે સંવર, અને શુદ્ધ દશા નજ્વલતા તે આત્મેયજ્ઞાવ; એ સર્વ ગુણ પર્યાય તે વસ્ત્રને છે, પણ પૂર્વોક્ત ગુણ પર્યાય વસ્ત્ર નથી. તેમ એ સાત તત્ત્વ જીવને છે, પણ એ એકલા જીવ નથી.

વલી તેરાપંથી કહે છે કે, “જીવ અજીવની રાશ બે છે, પણ પર્જવા ક્યાં કહ્યા છે ? ” તેનો ઉત્તર. હે દેવાનુપ્રીય ! નિશ્ચેનયમાં રાશ બે છે તેમ તત્ત્વ પણ બેજ છે. જીવ અને અજીવ. હવે વ્યવહાર-નય તો જીવ અને અજીવ બંનેના વ્યાપારને કહીયે, અને નિશ્ચેનય જીવ અજીવનો સંયોગ વિચરી ન્યારો થાય તેને કહીએ. એક જીવ અને આઠ અજીવ એકાન્ત માને તે નિશ્ચેનયવાદી. તે એકાન્ત-નયવાદી પ્રથમ ગુણઠાણા વર્તિ જાણવો. વલી આઠ જીવ અને એક અજીવ એકાન્ત માને તે વ્યવહારનય વાદી. એ એકાન્ત-નયવાદી પ્રથમ ગુણઠાણાવર્તિ જાણવો. વર્તમાન વ્યવહારનય ખેલા માને, અને વર્તમાન તે નિશ્ચય આશ્રી ન્યારા માને, ‘ઇત્યાદિક યથાયુક્ત નય નિક્ષેપા સહિત વચન કહે તેનાં વચન પ્રમાણ છે; પણ નય વિના વચન અપ્રમાણ છે. તેની શાસ્ત્ર સૂત્ર અનુયોગદ્વાર.

હવે અહિયાં નવ તત્ત્વ ઉપર અનેક નય સંક્ષેપથી ઉતારી દેખાતી છે. ઠતાં વિસ્તારથી જાણવાની ઇચ્છા હોય તેમણે સ્વામીજી માહારાજ શ્રી ૧૦૦૮ શ્રી ત્રીકમદાસજી માહારાજ કૃત ‘તત્ત્વ-શોધક’ ગ્રંથથી જાણી લેવું. જદપિ એટલું ન ધારી શકે તો એમ ચિંતવવું કે “તમેવસચ્ચં નિસંકંજાં જિણેહિં પવેશ્યં એવં મણે ઋરેમાણા, જાવ આણાએ આરાહના નવડ.” એજ અથાગમે અરિહંતદેવના પરુપવાચો. એજ સુતાગમે તે ગણધરોના ગુંથવાચો. એજ અણત્તરાગમે તે શ્રી સુધર્માસ્વામી શ્રી જંબુ-

स्वामीने अने जंबुस्वामी प्रज्ञवादिकने परुपवाथी. एज परंपरागमे ते पुज्यजी श्री १००८ श्री बुधरजी, कुशलोजी, गुमानचंदजी अने रतनचंदजीना परुपवाथी. इति सिद्धान्तसार समाप्त.

डुहा.

सासन मंरुन मुकुट मणी, ज्ञानचंद गुरु साज;
 पांथंरु मत खंरुन करन, ज्यु मृग ने हरि गाज. १
 तस लघु त्राता दीपतो, तेजस्वी डुर गेश;
 संघ रख्यो निज द्रष्टमे, तपीया तेज दिनेश. २
 तास शिष्य जगमें प्रगट, डुलीचंद रतनेश;
 वदन कमल सरस्वति वसे, बोल बोलमें रेश. ३
 तास पसाये ए रच्यो, ग्रंथ सिद्धांतजुसार;
 कनिराम चित्त चुंपसुं, तम खंरुन दिनकास. ४
 संवत जगणीसैं ठके, मृगसर शुद्ध रबीवार
 गाम पिंपारुमें सही थयो, ग्रंथ सिद्धांतजुसार. ५

जंश बंश शिर मुकुट हे, श्रावक गुणे प्रधान;
 शेठ फतेमल रसिक हे, विर वचनको जाण. १
 तास चतुरता नव नवी, चरचा की महमंत;
 तसु कारण अज्यास ए, रच्यो दुंड सिद्धान्त. २
 सुणशी ज्ञणशी शीखशी, होशी ज्ञान उद्योत;
 मिथ्या तिमिर न व्यापसी, निर्मल समकित जोत. ३
 स्वामी श्री कनीरामजी, शेठ फतेहमल जाण;
 अविचल नामज एहनो, जबलग जिनवर आण. ४

